DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2026–2027)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2027

Utgiftskapitler: 1400–1482

Inntektskapitler: 4400–4481 og 5578

Særskilt vedlegg: Regjeringens klimastatus og -plan for 2027

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2026–2027)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2027

Utgiftskapitler: 1400–1482

Inntektskapitler: 4400–4481 og 5578

Særskilt vedlegg: Regjeringens klimastatus og -plan for 2027

Forord

Prop. 1 S (2026–2027) fra Klima- og miljødepartementet består av tre deler:

Del I presenterer hovedutfordringer, resultatområder og nasjonale mål i klima- og miljøpolitikken og hovedprioriteringer innenfor departementets budsjett i 2027. I del I er det også en oversikt over anmodningsvedtakene fra Stortinget.

Del II inneholder budsjettforslaget fra Klima- og miljødepartementet fordelt på programkategorier, kapitler og poster. I tillegg redegjøres det for politikken for å nå de nasjonale målene.

Klima- og miljødepartementet er et sektorovergripende departement med ansvar for å samordne klima- og miljøpolitikken til regjeringen. Del III har en samlet vurdering av klimaeffekten av fremlagt budsjett, Klima- og miljødepartementets rapportering på FNs bærekraftsmål, en oversikt over Klima- og miljøforskning i departementene, naturmangfold, en omtale av miljøforvaltningens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap, og likestilling.

Særskilt vedlegg inneholder *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027* («Grønn bok»). Grønn bok er regjeringens oppfyllelse av klimaloven § 7 og viser status og fremdrift i klimapolitikken, hvordan Norge ligger an til å oppfylle klimamålene for 2030, 2035 og 2050, og regjeringens planer for å nå disse målene.

Innhold

Forord 3

Del I **Innledning** 11

1 **Om klima- og miljø-utfordringene** 13

2 **Resultatområder og nasjonale mål i klima- og miljøpolitikken** 19
2.1 Naturmangfold 19
2.2 Kulturmiljø 20
2.3 Friluftsliv 20
2.4 Forurensning 21
2.5 Klima 22
2.6 Polarområdene 24

3 **Hovedprioriteringer i Klima- og miljødepartementets budsjett for 2027** 26

4 **Oversiktstabeller** 28

5 **Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak** 34
5.1 Stortingssesjon 2025–2026 37
5.2 Stortingssesjon 2024–2025 43
5.3 Stortingssesjon 2023–2024 51
5.4 Stortingssesjon 2022–2023 53
5.5 Stortingssesjon 2021–2022 54
5.6 Stortingssesjon 2018–2019 54

Del II **Budsjettforslag** 57

6 **Nærmere omtale av bevilgningsforslagene** 59

Programområde 12 Klima og miljø 59

Programkategori 12.10 Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt samarbeid m.m. 59
Kap. 1400 Klima- og miljødepartementet 62
Kap. 1410 Kunnskap om klima og miljø 69
Kap. 1411 Artsdatabanken 73
Kap. 1412 Meteorologiformål 75

Programkategori 12.20 Klima, naturmangfold og forurensning 79
Kap. 1420 Miljødirektoratet 99
Kap. 4420 Miljødirektoratet 144
Kap. 1422 Miljøvennlig skipsfart 148
Kap. 1423 Radioaktiv forurensning i det ytre miljø 149
Kap. 4423 Radioaktiv forurensning i det ytre miljø 150
Kap. 1424 Statens villreinfond 150
Kap. 4424 Statens villreinfond 152
Kap. 1425 Fisketiltak 153
Kap. 1428 Enova SF 154
Kap. 5578 Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet 158

Programkategori 12.30 Kulturmiljø 160
Kap. 1429 Riksantikvaren 163
Kap. 4429 Riksantikvaren 174
Kap. 1432 Norsk kulturminnefond 174

Programkategori 12.60 Nord- og polarområdene 176
Kap. 1471 Norsk Polarinstitutt 179
Kap. 4471 Norsk Polarinstitutt 182
Kap. 1472 Svalbards miljøvernfond 182
Kap. 5578 Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet 183
Kap. 1473 Kings Bay AS 183
Kap. 1474 Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning 184

Programkategori 12.70 Internasjonalt klimaarbeid 186
Kap. 1481 Klimakvoter 195
Kap. 4481 Salg av klimakvoter 198
Kap. 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak 199

Del III **Omtale av særlige tema** 215

7 **Klimaeffekten av fremlagt budsjett** 217
7.1 Departementenes budsjetter 217
7.1.1 Beskrivelse av departementenes budsjett 217
7.1.2 Departementenes miljørapport 224
7.2 Metodebruk og videreutvikling av rapporteringen 224
7.2.1 Stegvis tilnærming og oppfølging av anbefalinger fra TBU klima 224
7.2.2 Kategoriseringsmetoden: Sortering og utvelgelse av budsjettposter 229
7.3 Rapportering på klimaeffektene av endringene i fremlagt budsjett 230

7.3.1 Klimaeffekten av endringer i inntekter, herunder avgifter og andre overføringer 231
7.3.2 Klimaeffekten av endringer i statens driftsutgifter 233
7.3.3 Klimaeffekten av endringer i statens investeringer 236
7.3.4 Klimaeffekten av endringer i overføringer til andre 241
7.3.4.1 Forskning, teknologiutvikling, innovasjon og markedsutvikling ... 241
7.3.4.2 Landbruk 244
7.3.4.3 Internasjonal bistand og bidrag gjennom EØS-finansieringsordningene 246
7.3.4.4 Samferdselsprosjekter 250
7.3.4.5 Andre overføringer og tilskudd 254
7.4 Vurdering av klimaeffekten av budsjettendringene og kobling til måloppnåelse 257
7.4.1 Oppsummering av klimaeffektvurderinger av budsjettendringene 257
7.4.2 Koblingen til måloppnåelse 259

8 FNs bærekraftsmål 262

9 Andre saker 272
9.1 Klima- og miljøforskning i departementene 272
9.2 Naturmangfold 272
9.3 Samfunnssikkerhet og beredskap 273
9.4 Arbeid med likestilling og mangfold i miljøforvaltningen 273
9.4.1 Rapport om likestilling og mangfold i miljøforvaltningen 273
9.4.2 Tilsettingsvilkår for ledere i heleide statlige foretak under Klima- og miljødepartementet 276

Forslag 278

Vedlegg
1 Standardiserte nøkkeltall for nettobudsjetterte virksomheter under Klima- og miljødepartementet 289

Oversikt over bokser

Boks 6.1 Samarbeidet med Zambia under Initiativ for globale utslipps-reduksjoner 188

Boks 7.1 Anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg for klima 225

Tabelloversikt

Tabell 5.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer 34

Tabell 6.1 Resultatområder under programkategori 12.20 80

Tabell 6.2 Fordeling til driftsområder i Skjærgårdstjenesten 130

Tabell 6.3 Tilskudd til organisasjoner og stiftelser i 2025 142

Tabell 6.4 Budsjettet for 2027 fordeler seg slik på de ulike gebyr-ordningene 146

Tabell 6.5 Klima- og energifondets resultat og disponeringer i 2025, korrigerte for kanselleringer 155

Tabell 6.6 Beregning av kapital til Statens fiskefond i 2027 159

Tabell 6.7 Samlet ressursbruk av inntekter til Statens fiskefond i 2026 159

Tabell 6.8 Resultatområde under programkategori 12.30 160

Tabell 6.9 168

Tabell 6.10 Resultatområder under programkategori 12.60 176

Tabell 6.11 Nasjonale mål under programkategori 12.70 186

Tabell 7.1 Budsjettet til LMD fordelt på kapitler, saldert budsjett 2026 og budsjettforslag 2027 (i mrd. kroner) 223

Tabell 7.2 Statens kontoplan 231

Tabell 7.3 Endring på budsjettet i poster knyttet inntekter fra avgifter som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027) 231

Tabell 7.4 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til statens driftsutgifter som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027) 234

Tabell 7.5 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til statens investeringer som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027) 237

Tabell 7.6 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til forskning, teknologiutvikling og innovasjon som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjett-forslaget for 2027) 241

Tabell 7.7 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til landbruk som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027). 244

Tabell 7.8 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til internasjonal bistand og EØS-finansieringsordningene som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027) 247

Tabell 7.9 Rapportering for 2025 på utslippsreduksjoner/unngåtte utslipp i utlandet, anslått norsk andel. Tallene er ikke sammen-lignbare på tvers av program/ tiltak. 249

Tabell 7.10 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til samferdselsprosjekter som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027) 251
Tabell 7.11 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til andre overføringer og tilskudd som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2026) 255
Tabell 9.1 Oversikt over Forskningsrådets tildelinger til forskning på klima og miljø i 2025 272
Tabell 9.2 Lønns- og kjønnsfordeling i de ulike stillingsgruppene, pr. 1. mai 2026 274
Tabell 9.3 Prosentoversikt over deltid, midlertidig ansatte, legemeldt sykefravær og foreldrepermisjon for kvinner og menn 275

Vedlegg

Tabell 1.1 Meteorologisk institutt. Brutto utgifter og inntekter fordelt etter art 289
Tabell 1.2 Meteorologisk institutt. Inntekter spesifisert etter inntektskilde 291
Tabell 1.3 Forholdet mellom kontant-beholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31. desember ved Meteorologisk institutt 292
Tabell 1.4 Norsk kulturminnefond. Brutto utgifter og inntekter fordelt etter art 294
Tabell 1.5 Norsk kulturminnefond. Inntekter spesifisert etter inntektskilde 296
Tabell 1.6 Forholdet mellom kontant-beholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31. desember ved Norsk kulturminnefond 297

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2026–2027)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2027

Utgiftskapitler: 1400–1482

Inntektskapitler: 4400–4481 og 5578

Tilråding fra Klima- og miljødepartementet 25. september 2026,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)

Del I
Innledning

1 Om klima- og miljøutfordringene

Klimautfordringene

Målet for klimapolitikken er å skape trygghet for morgendagen og tro på framtiden. Det handler om at folk skal være trygg på at de har en jobb å gå til, at lokalsamfunnet man bor i skal være godt rustet mot ekstremvær og klimaendringer, og det handler om å skape tro på at vi kan skape et bedre samfunn for kommende generasjoner. Lykkes vi med klimapolitikken, lykkes vi også med å ruste norske arbeidsplasser og konkurransekraft for fremtiden. Regjeringen jobber for en forutsigbar og helhetlig klimapolitikk hvor vi kutter utslipp, skaper arbeidsplasser og sikrer fremtiden for vår verdensledende industri.

Klimaendringene er en alvorlig trussel mot samfunnssikkerheten nasjonalt og for stabilitet i verden. Hyppigere og mer langvarige ekstreme hendelser, blant annet styrtregn og hetebølger, fører til tørke, flom og skogbranner. Det truer liv, helse og matsikkerhet, ødelegger kritisk infrastruktur, sender folk på flukt fra hjemmene sine, øker forskjellene mellom folk og forsterker og forverrer underliggende årsaker til konflikter. I urolige tider er det desto viktigere at vi gjør mer av det som vil gjøre oss trygge for framtiden. Derfor mener regjeringen at det er avgjørende at Norge holder tempoet oppe i klimapolitikken. I regjeringens plan for Norge er målet tydelig på at vi skal kutte utslipp og skape jobber på en forutsigbar og rettferdig måte. Vi skal ivareta natur, redusere norske klimagassutslipp, nå Norges klimaforpliktelser i nært samarbeid med EU og bidra til utslippsreduksjoner i andre land gjennom kjøp av klimakvoter og regnskogsatsingen. Konkurransekraft, innovasjon og trygge jobber i hele landet er viktig når Norge skal omstille seg til lavutslippsamfunnet. I Norge har vi kuttet våre utslipp. Utslippene har falt mer de siste fem årene enn de gjorde hele perioden 1990–2020. Nedgangen viser at tiltakene vi har satt i verk virker. Utslippsgapet er redusert sammenlignet med fjorårets Klimastatus og -plan. Regjeringen fører en ambisiøs klimapolitikk for at utslippene skal reduseres. Arbeiderparti-regjeringen vil fortsette å kutte våre klimagassutslipp og samtidig legge til rette for en gradvis omstilling til et lavutslippssamfunn. Det skal vi gjøre i tett samarbeid med EU og gjennom å bidra til utslippskutt i verden.

FNs klimapanel slo i 2023 fast at den globale menneskeskapte oppvarmingen har oversteget 1,1 grader over førindustrielt nivå (1850–1900). I en nyere oppdatering er den globale menneskeskapte oppvarmingen på 1,24 grader. I Norge er 2025 det varmeste året som er målt. Alle måneder i 2025 lå over normalen for første gang.

De siste 45 årene har oppvarmingen i Arktis skjedd tre ganger raskere enn det globale gjennomsnittet. Det er ifølge FNs klimapanel så godt som sikkert at regionen vil fortsette å varmes opp mer enn dobbelt så raskt som det globale gjennomsnittet. Nærheten til Arktis gjør at temperaturen i Norge øker raskere enn det globale gjennomsnittet. Svalbard er et av de stedene på jorda hvor oppvarmingen foregår raskest. Sommeren 2025 føyer seg inn i en rekke som den fjerde varmeste siden målingene startet i 1899, bare overgått av rekordårene 2022, 2023 og 2024. Den store temperaturøkningen på Svalbard fører til smelting av isbreer, sjøis og tining av permafrost, og har store konsekvenser for naturen og miljøet.

På grunn av havets og innlandsisens lange responstid på et varmere klima, gjør dagens klimagassutslipp at havnivåstigningen vil fortsette i flere hundre til tusener av år. Kystbyer og en betydelig mengde infrastruktur er i faresonen. Havnivåstigning vil også føre med seg en kraftig økning i flomfrekvens. En havnivåstigning på eksempelvis 0,1 m vil føre til en tredobling av flomrisikoen mange steder. Allerede nå ser vi at flommene i Norge har økt i hyppighet de siste 50 årene.

Parisavtalen har tatt oss et viktig stykke på vei i å bremse klimaendringene, men de neste årene vil være avgjørende for om vi lykkes eller ikke. Hvert tonn med utslipp øker konsekvensene for jordas økosystemer. Det viktigste vi gjør for å begrense klimaendringene er å kutte utslippene.

Klimapolitikken er avhengig av å ha legitimitet. Derfor er Arbeiderparti-regjeringen opptatt av å føre en klimapolitikk hvor vi får mest mulig igjen for hver krone vi bruker på å kutte utslippene og

at klimapolitikken gjennomføres på en rettferdig og forutsigbar måte. Vi skal føre en helhetlig politikk hvor vi kutter klimagassutslipp, tar vare på naturen vår, utvikler nye arbeidsplasser og sikrer norsk industri.

Omstilling til lavutslippssamfunnet

Det er et lovfestet mål at Norge skal være et lavutslippssamfunn innen 2050. Det er nedfelt i klimaloven at klimagassutslippene i 2050 skal reduseres med 90–95 pst. sammenliknet med 1990. Det betyr lave eller ingen utslipp i alle sektorer, og krever betydelige endringer i samfunnet. Konkurransekraft, trygghet, gode liv og trygge jobber i hele landet er viktig for Arbeiderparti-regjeringen når Norge skal omstille seg til lavutslippssamfunnet.

Vi skal bygge et samfunn som er trygt i møte med klimaendringene. Vi må bygge et samfunn som tåler mer ekstremvær. Det betyr bedre beredskap, sikring av infrastruktur, planlegging for flom, skred, overvann og havnivåstigning. Det krever at vi tar vare på naturmangfoldet og styrker økosystemene. Klimatiltak, miljøhensyn og natur må sees i sammenheng – vekst og utvikling må skje innenfor naturens tålegrenser.

Klimaomstillingen skjer i en kontekst der det totale ressursforbruket vårt allerede er høyt, noe som legger beslag på knappe ressurser som kraft, areal og biomasse. Det krever løsninger som reduserer bruken av disse ressursene. Det er behov for en overgang til en sirkulær økonomi hvor vi ikke sløser med ressurser og bruker energi mer effektivt. Regjeringen meldte derfor i Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet* at den vil prioritere løsninger som bygger opp under effektiv ressursbruk, fortsette å benytte rammeverket *unngå, flytte, forbedre* (UFF) i politikkutvikling og integrere sirkulær økonomi i tiltak og virkemidler. Målet er å begrense ressursbruken, samtidig som man kutter utslipp og tar vare på naturen.

Omstillingen til lavutslippssamfunnet krever investeringer i fornybar energi, energieffektivisering, ny teknologi og sirkulære forretningsmodeller. Det må legges til rette for omstilling gjennom forutsigbare krav, regulering, prising av utslipp og støtte slik at industrien, næringslivet, offentlig sektor og forbrukeren kan gjøre den omstillingen som trengs.

Overgangen til et samfunn med minst mulig utslipp innebærer at gamle strukturer utfordres, og at nye løsninger må finnes. I en tid preget av geopolitisk uro og økonomisk usikkerhet vil overgangen til et grønnere samfunn være krevende. Det vil koste i en overgangsperiode, og endringer kan også skape usikkerhet. Det er derfor viktig at omstillingen skjer på en rettferdig måte – der kostnadene fordeles og alle får mulighet til å bidra og finne sin plass i lavutslippssamfunnet. Klimaendringene er også i økende grad en selvstendig sikkerhetsutfordring og en trussel mot fred og stabilitet. I Europa er energiomstilling sikkerhetspolitikk. Å ta bedre vare på de ressursene vi allerede har, blant annet gjennom sirkulære løsninger, vil redusere utslipp, styrke forsyningssikkerheten og gjøre oss mindre avhengige av import i en urolig verden.

Internasjonalt samarbeid er avgjørende for å løse de globale klima- og miljøutfordringene

Globalt samarbeid er avgjørende for å løse klima- og miljøutfordringer, og forutsetter et robust og velfungerende globalt miljøstyresett. Klima- og miljødepartementet arbeider både bilateralt, regionalt i Europa og Norden, og globalt. Gjennom internasjonale forhandlinger bidrar Norge til at alle land setter seg felles mål for å redusere produksjonen og bruken av miljøgifter (Stockholmkonvensjonen og Minimata-konvensjonen), stanser og reverserer tapet av naturmangfold (Naturavtalen og FNs konvensjon om biologisk mangfold), håndterer klimaendringene og reduserer klimagassutslipp (Parisavtalen og Klimakonvensjonen), beskytter ozonlaget (Montrealprotokollen) og beskytter verdens kultur- og naturarv (Verdensarvkonvensjonen og Europarådets kulturarvkonvensjoner).

Internasjonale avtaler og rammeverk, slik som Parisavtalen og bærekraftsmålene, følges opp i Norge og bidrar til politikkutvikling nasjonalt. Norge har en ledende rolle i de pågående forhandlingene om en global plastavtale. I tillegg samarbeider Norge med utviklingsland for å kutte utslipp og fremme grønn omstilling gjennom Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU). For å redusere global oppvarming raskt og samtidig få renere luft, bidrar Norge aktivt i styret til Climate and Clean Air Coalition og til Global Methane Pledge.

Uten å redusere og reversere tapet av verdens regnskoger vil vi ikke nå målene i Parisavtalen, naturavtalen eller bærekraftsmålene. Regnskogene er avgjørende for et stabilt klima, for bevaring av naturmangfoldet og som livsgrunnlag for millioner av mennesker, særlig urfolk. Samtidig er det krevende å utvikle og gjennomføre en helhetlig arealpolitikk på tvers av sektorer og forvalt-

ningsnivåer som kan forhindre avskoging og skogforringelse. Utfordringen forsterkes av en global etterspørsel etter varer og råvarer som driver avskoging. Erfaringer fra land som Brasil og Indonesia viser likevel at målrettede arealreformer, styrket skogvern og effektiv lovhåndhevelse kan redusere avskogingen betydelig. Klima- og skoginitiativet er Norges bidrag til å støtte skoglandenes innsats, og til å redusere presset på verdens regnskoger gjennom arbeid med markeder og verdikjeder.

De globale klima- og miljøutfordringene må også ses i sammenheng med internasjonal handel, investeringer og finanssektoren. Handel og investeringer kan øke presset på naturen og gi økte utslipp, men kan også bidra til å fremme mer bærekraftig produksjon og forbruk og sirkulære løsninger som reduserer ressursbruk. Handels- og investeringsavtaler setter, i likhet med klima- og miljøavtaler, rammer for nasjonal klima- og miljøpolitikk. Klima- og miljødepartementet arbeider derfor for at slike avtaler blir utformet slik at de fremmer grønn vekst og støtter opp om klima- og miljøhensyn.

Europas grønne giv satte grønn omstilling i sentrum for europeisk økonomi og politikkutvikling og førte til en betydelig skjerping av EUs klima- og miljøpolitikk. Norge er tett knyttet til EU på klima og miljø. En stor mengde nytt EU-regelverk vurderes nå for innlemmelse i EØS-avtalen og nasjonal gjennomføring. Mye av dette er vesentlig mer ambisiøst og sektorovergripende enn regelverket som har vært innlemmet i EØS-avtalen så langt.

Samtidig fortsetter politikkutviklingen i EU. Flere basisrettsakter følges fortløpende opp med omfattende utfyllende regelverk, samtidig som det utvikles ny politikk innenfor rammen av Europakommisjonens politiske program som kobler avkarbonisering og konkurransekraft og setter miljø i sammenheng med mål om økt samfunnsresiliens og reduserte sårbarheter. Kommisjonen la i februar 2025 frem en ren industriplan (Clean Industrial Deal) som skal styrke europeisk industri, bidra til energiomstilling og akselerere omstillingen til lavutslippssamfunnet. Mye nytt regelverk er under utvikling for å følge opp planen. EUs klimaregelverk for perioden etter 2030 er under utforming, blant annet pågår en revisjon av klimakvotesystemet EU ETS. Det jobbes med en ny lov om sirkulær økonomi og det pågår diskusjoner om kjemikaliepolitkken. Forenkling av miljøregelverk står også på EUs dagsorden.

I 2023 ble det etablert en grønn allianse mellom Norge og EU. Dette er et ikke-bindende rammeverk for forsterket samarbeid om den grønne omstillingen i Europa og internasjonalt, og utgjør et supplement til det forpliktende EØS-arbeidet.

Tap av natur og naturmangfold

Naturen gir oss et mangfold av økosystemtjenester, det vi ofte også kaller for naturgoder. Velfungerende økosystemer med et mangfold av arter og naturtyper er avgjørende for samfunnet, videre utvikling og verdiskaping. Naturpanelet, (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services – IPBES), slår fast at menneskelig aktivitet påvirker naturen og naturmangfoldet. Naturpanelet anslår at tre fjerdedeler av landjorda i vesentlig grad er påvirket av mennesker, og tilstanden i flere av økosystemene er i stadig forverring. Uten tiltak vil vi se et fortsatt akselererende globalt tap av naturtyper og arter. Tap og endringer i naturmangfold vi forårsaker i dag, vil ha konsekvenser for fremtiden til dagens unge og kommende generasjoner. Potensialet for alvorlige konsekvenser er stort, fordi menneskets påvirkning på naturen fortsetter å øke.

Naturavtalen – offisielt kalt *Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold* – er et internasjonalt rammeverk som ble vedtatt i Montreal i Canada i desember 2022 under det 15. partsmøtet til FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD). Formålet med naturavtalen er å stanse og reversere tapet av naturmangfold på land og til havs. Naturavtalen har fire langsiktige hovedmål for 2050 og 23 handlingsrettede mål for 2030, som beskriver spesifikke handlinger eller tilnærminger som må settes i gang og gjennomføres for å nå 2050-målene.

I Norge er situasjonen for natur på flere områder mer positiv enn i mange andre land, men vi har også utfordringer. Arealendringer i form av nedbygging, fragmentering, intensiv bruk og gjengroing er de viktigste påvirkningene som forårsaker at naturtyper og arter står i fare for å forsvinne – også i Norge. Arealendringer påvirker ni av ti truede arter i Norge. Dette omfatter blant annet utbygging og skogbruk, men også opphør av landbruksdrift og jordbruk. Nedbyggingen kjennetegnes ved at den skjer bit-for-bit og er spredt over hele landet. Samlet sett reduserer dette naturens evne til å gi oss grunnleggende bidrag som eksempelvis rent vann, ren luft og stabil tilgang til mat.

Andre viktige påvirkningsfaktorer er fremmede arter, klimaendringer, forurensning og overhøsting. Klimaendringene forsterker også

truslene mot naturen både på land og til havs. Klimaendringene påvirker allerede økosystemene våre negativt, og vil få økende negativ betydning fremover.

Naturen tar opp klimagasser og lagrer karbon, for eksempel i myr, skog og tareskog. Robuste økosystemer kan bidra til å dempe effekten av klimaendringene, for eksempel i form av flomdemping eller vern mot erosjon. Klimapanelets spesialrapport om klimaendringer og landareal viser til at landbaserte tiltak for å restaurere og bevare viktige økosystemer kan medvirke til både økt karbonbinding og klimatilpasning, samtidig som viktig natur blir ivaretatt. Den raske temperaturøkningen får konsekvenser for naturen på land og i havet. En konsekvens er svekkede økosystemtjenester, slik som å binde og lagre karbon, som fører enda mer CO_2 i atmosfæren.

Naturen vår er storslått, mangfoldig og rik – noe av det som gjør Norge til Norge. Lett tilgang til natur og naturopplevelse er viktig for oss, og en stor del av befolkningen driver med friluftsliv. Friluftsliv og nærhet til natur bidrar til bedre helse og økt livskvalitet. Regjeringen er opptatt av at vi skal prioritere naturen slik at vi kan leve av og med den i dag og i all overskuelig framtid.

Forurensning

Konsekvensene av forurensning, klimaendringer og tap av natur påvirker og forsterker hverandre. For eksempel kan forurensning føre til havforsuring og reduksjon av ozonlaget og påvirke jordens evne til å reflektere sollys (albedo-effekten). Klimaendringer kan påvirke frigjøring og spredning av miljøgifter, mens reduksjoner i luftforurensning også kan gi oppvarmende eller nedkjølende klimaeffekt, avhengig av type utslipp.

Globalt forårsaker forurensning alvorlig sykdom og død, dårlige levekår og ødelagte økosystemer gjennom luftforurensning, utslipp fra avløp, avrenning fra jordbruk, eksponering for miljøgifter, plastforurensning, og dårlig avfallshåndtering av for eksempel elektrisk og elektronisk avfall. Miljøgiftene brytes sakte ned i naturen og hoper seg opp i næringskjedene, og de kan ha alvorlige langtidseffekter. Stans i bruk og utslipp av miljøgifter er derfor grunnleggende for god folkehelse, et rent miljø, trygg matproduksjon og for å beskytte økosystemene. Mye norsk verdiskaping, produksjon og velferd er også avhengig av et rent miljø.

Utslipp fra norske kilder er gjennom mange års innsats redusert betydelig. Imidlertid spres forurensning over lange avstander via luft og vann, og ved at produkter med helse- og miljøfarlige kjemiske stoffer omsettes i et globalt marked. Reduksjon av forurensning krever derfor felles handling og arbeid gjennom de regionale og globale miljøavtalene. Som grunnlag for ytterligere handling er det behov for felles kunnskapsgrunnlag, noe det nye panelet i FN som ble etablert i 2025 om forsvarlig håndtering av kjemikalier og avfall, og å forebygge forurensning skal bidra til. Panelets arbeid skal danne grunnlag for ny politikk og regelverk. Sammen med Klimapanelet og Naturpanelet har nå de tre globale miljøkrisene hvert sitt kunnskapspanel.

Plastforurensning er et økende globalt miljøproblem. Plast har mange bruksområder, og materialet er både rimelig og holdbart. Det høye forbruket av plast medfører økte tilførsler av plast til miljøet. For å redusere plastforurensningen er det derfor nødvendig å redusere forbruket av unødvendig plast.

Plast og mikroplast finnes i alle miljøer. Plastprodukter inneholder en rekke kjemiske stoffer som kan være skadelige for miljøet, og som kan lekke ut gjennom hele livsløpet. Disse kjemikaliene kan i seg selv gi negative effekter på organismer og økosystemer. Plast brytes dessuten gradvis ned til mikroplast, som gjenfinnes i mange typer organismer. Dette gir grunn til bekymring også for mulige effekter på menneskers helse. Mikroplast kan samtidig fungere som bærer av miljøgifter og bidra til spredning av skadelige stoffer. Dyrelivet påvirkes direkte av plastforurensning ved at dyr kan få i seg plast eller sette seg fast i plastavfall som tau og fiskegarn. Det er også klimagassutslipp knyttet til alle deler av plastens livsløp, fra produksjon av plast som råstoff og produkter med plast til utslipp fra avfallshåndtering.

Mengden plastforurensning vil øke betydelig både i Norge og globalt dersom det ikke iverksettes tiltak. Norge har over tid arbeidet for sterkere internasjonale forpliktelser for å redusere plastforurensning. I 2022 ble det på FNs miljøforsamling oppnådd enighet om å etablere en rettslig bindende global avtale for å stanse plastforurensning. Det neste forhandlingsmøte finner sted i 2027.

Miljøgifter og andre helse- og miljøfarlige stoffer i produkter hindrer trygg materialgjenvinning, og gir lavere kvalitet på sekundære råvarer. Ved å fjerne slike stoffer fra kretsløpet kan mer sekundært råmateriale erstatte nytt, og redusere behovet for utvinning av jomfruelig råvare. Den sirkulære økonomien må utvikles innenfor disse rammene. Dette er en jobb regjeringen prioriterer.

Utfordringer med å ivareta kulturmiljø

Klimaendringene skaper utfordringer for å ivareta kulturmiljø. Kulturmiljø er utsatt for akutte hendelser som følge av et klima i endring, slik som flom og skred. Kulturmiljø er også utsatt for nedbrytning, forfall og ødeleggelser som følge av økt temperatur, høyere luftfuktighet og mer nedbør. I tillegg skaper stigende havnivå, økte stormflonivå og kraftigere kysterosjon utfordringer for kulturmiljø langs kysten og under vann. Lengre vekstsesong bidrar til at kulturlandskap gror raskere igjen. Klimaendringene øker også risikoen for kjemisk nedbrytning av stein og metall, og for mekanisk nedbrytning på grunn av hyppigere fryse- og tineprosesser. Det får negative følger for blant annet middelalderruiner og bergkunst.

Arealbruksendringer kan også legge press på kulturmiljø, for eksempel gjennom utbygging og fortetting i bymiljø. I tillegg kan fraflytting i distriktene og nedlegging av jordbruksdrift medføre at bygninger blir stående tomme og kulturlandskapet gror igjen. Langs kysten er det registrert et betydelig tap og forfall av et stort antall kulturminner. Tiltak som følge av modernisering av driftsformer kan også medføre at automatisk fredete kulturminner i jorda blir utsatt for større påkjenninger fra tyngre maskiner og tiltak i jord- og skogbruk.

Kulturmiljø er også utsatt i kriser og krig. For eksempel gjennom å bli brukt som mål og virkemiddel i terror, krig og konflikt.

Økende press på havmiljøet

Økende befolkning og økonomisk vekst globalt skaper stadig større behov for transport, mat, energi og andre ressurser fra havet. Målet om raske reduksjoner i klimagassutslippene forsterker dette behovet, blant annet når det gjelder satsing på produksjon av fornybar energi til havs, produksjon av sjømat med lave klimagassutslipp, og lagring av CO_2 under havbunnen. Dette betyr samtidig at verdens havområder, fra kyst til dyphav, er under økende press fra menneskelig aktivitet, både gjennom fiskerier, forurensning, inngrep i kystsonen, spredning av fremmede arter, og storskala fysiske, kjemiske og økologiske endringer som følge av utslipp av klimagasser og global oppvarming. Disse storskala endringene betyr at miljøforholdene og artenes utbredelse i ulike deler av norske havområder vil være i kontinuerlig endring. Blant annet vil eksisterende arter forflytte seg og nye arter vil komme til, og mange arter og økosystemer vil bli mer sårbare, også for påvirkning fra aktivitet i havområdene. Dette skaper usikkerhet om framtidige miljøforhold og ny dynamikk i grunnlaget for høsting og annen bruk av havområdene.

Kystområdene og havet utenfor er nært koblet sammen. De kystnære områdene spiller en viktig rolle for det marine miljøet i store deler av de norske havområdene. Arter vandrer i utstrakt grad mellom kyst og åpent hav. Mange fiskeslag har sine gyteområder i fjordene og langs kysten, mens beite- og oppvekstområdene er i åpne havområder. Tilsvarende vandrer mange sjøfugl og sjøpattedyr mellom åpent hav og kyst på næringssøk eller som del av en syklus der de utnytter ulike områder til ulike deler av året. Også når det gjelder påvirkning på miljøet fra menneskelig aktivitet er det tette sammenhenger mellom kyst og hav. Vannmassene er i kontinuerlig bevegelse og utveksles mellom fjorder, kystfarvann og åpne havområder. Det betyr at forurensning fra kilder på land kan tilføres og påvirke miljøet også i åpne havområder. Samtidig vil forurensning og avfall som fraktes med havstrømmene kunne havne i kystfarvann og fjorder. Det er behov for å styrke kunnskapen om sammenhengen mellom kyst og hav for å få en bedre forståelse av hvordan ulike arter og miljøtilstanden vil bli påvirket av menneskelig aktivitet i kombinasjon med klimaendringer.

Oslofjorden er et eksempel på et økosystem som har blitt betydelig påvirket av menneskelig aktivitet gjennom blant annet avrenning fra jordbruk, utslipp fra avløp, overfiske, klimaendringer og nedbygging av strandsonen og viktige grunnvannsområder. Den samlede påvirkningen på fjorden har ført til et økosystem i ubalanse, og miljøtilstanden i fjorden er svært alvorlig.

Naturpanelets hovedrapport om naturens tilstand fra 2019 fremholder at arealendringer er den enkeltfaktoren som i størst grad medfører tap av naturmangfold globalt. Dette er ifølge Naturpanelet også en viktig påvirkningsfaktor i havområdene.

Gjennom naturavtalen har landene også forpliktet seg til det globale målet om innen 2030 å: «Sikre at alle arealer er omfattet av deltakende og helhetlig arealplanlegging som inkluderer hensyn til naturmangfold og/eller effektive forvaltningsprosesser som tar tak i arealbruksendringer på land og i hav, slik at tapet av arealer som er viktige for naturmangfold, inkludert økosystemer med god økologisk tilstand, nærmer seg null innen 2030, samtidig som urfolks og lokalsamfunns rettigheter respekteres».

Miljøutfordringer i nord- og polarområdene

Raske klimaendringer og økt aktivitet gir økte miljøutfordringer og press på naturen i polarområdene. Klimaendringene skjer særlig raskt langt nord. I deler av Arktis skjer oppvarmingen 3-4 ganger raskere enn økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen. Oppvarmingen av Arktis fører allerede til mindre sjøis, smelting av snø og isbreer, tining av permafrost og endring i nedbørsmønstre. Dette har store og økende konsekvenser for arktiske arter og økosystemer, og påvirker også globale klima- og værmønstre. Nordområdene påvirkes i tillegg av havforsuring og forurensning, inkludert langtransporterte miljøgifter og marin forsøpling og mikroplast.

De enorme islagte områdene i Antarktis har en nøkkelrolle i jordas klimasystem. De siste tiårene er det registrert betydelig oppvarming over enkelte deler av Antarktis, og havisen har blitt betydelig redusert de siste årene. På sikt kan smelting av innlandsisen føre til havnivåstigning av et omfang som kan få store globale konsekvenser. Også i Antarktis er det økende menneskelig aktivitet, og utfordringer knyttet til havforsuring, fiskerier og økende turisme.

På Svalbard er hovedutfordringen å sikre at Svalbards særegne villmarksnatur bevares i en tid hvor klimaendringene sammen med aktivitet og ferdsel legger press på villmarksområdene. For å nå miljømålene på Svalbard er det viktig å begrense påvirkningen også fra lokal aktivitet.

Klimaendringene kombinert med økt menneskelig aktivitet stiller de arktiske statene overfor store felles regionale utfordringer. Regionalt samarbeid er viktig for å finne gode tiltak og løsninger på klima- og miljøutfordringene i nord. Det grønne skiftet kan gi nye muligheter i nordområdene, men kan også føre til konflikter knyttet til bruk av natur og areal. For å håndtere disse utfordringene er det nødvendig med oppdatert kunnskap om status og endringene som skjer. Norsk polarforskning og miljøovervåking danner grunnlag for en god og kunnskapsbasert miljøforvaltning, og gir viktige bidrag til det felles internasjonale kunnskapsgrunnlaget om klima og miljø i polarområdene.

2 Resultatområder og nasjonale mål i klima- og miljøpolitikken

Klima- og miljøpolitikken er delt opp i seks resultatområder. Resultatområdene er etablert for å vise helheten i Klima- og miljødepartementets politikkområder.

På hvert resultatområde er det tilhørende nasjonale klima- og miljømål som gjenspeiler hva Norge vil oppnå på området, og indikatorer for hvert mål, som viser utviklingen over tid. Målene og utviklingen i indikatorene over tid er beskrevet på Miljøstatus.no.

Nedenfor følger en nærmere omtale av resultatområdene og de nasjonale målene.

2.1 Naturmangfold

Nasjonale mål:

- Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.
- Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.
- Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner.

Naturen er selve livsgrunnlaget vårt. Naturen renser vann og luft, resirkulerer næringsstoffer, binder jordsmonn, produserer mat, demper flommer, lagrer karbon, beskytter mot erosjon og sørger for pollinering av planter. I tillegg medvirker naturen til opplevelser og verdiskaping. For at naturen skal fortsette å levere disse økosystemtjenestene, er det en forutsetning at tilstanden til økosystemene er god.

Fjell, skog, hav, elver og innsjøer, våtmark og kulturlandskap og åpent lavland er økosystemer i norsk natur. Tilstanden for fjell er ifølge Miljøstatus god, men vurderingen er usikker. I skog er tilstanden så vidt middels og utviklingen er svakt positiv. Tilstanden i havet er samlet sett god og har en positiv utvikling, men vurderingen er usikker. Havområdene i Nordsjøen og Skagerrak er betydelig påvirket av menneskelig aktivitet, og situasjonen for livet i Oslofjorden er svært alvorlig og under sterkt press. Tilstanden for kyst er middels, men utviklingen er negativ. Tilstanden for elver og innsjøer er middels med nøytral utvikling, mens våtmark samt kulturlandskap og åpent lavland begge har middels tilstand med negativ utvikling. For økosystemene hav, skog og fjell vil tilstanden bli vurdert på nytt i 2026.

Artene er byggesteinene i naturen, og ivaretagelse av et mangfold av arter er avgjørende for å opprettholde robuste og velfungerende økosystemer. Tilstanden for truede og nær truede arter og naturtyper er ifølge Miljøstatus sprikende, men generelt ikke god nok til å nå det nasjonale målet for arter og naturtyper. Ifølge Norsk rødliste for naturtyper (2025) er 44 pst. (386) av de 876 vurderte naturtypene rødlistet. Av disse er 23 pst. truet, mens 21 pst. er nær truet eller har datamangel. De truede naturtypene har høy til ekstremt høy risiko for å forsvinne fra Norge om påvirkningene fortsetter som i dag. Ifølge Norsk rødliste for arter (2021) er 18 pst. av de vurderte artene truet eller nær truet. 107 arter er klassifisert som regionalt utdødde, i tillegg til 40 arter som klassifiseres som «trolig utdødd».

Å bevare et representativt utvalg av norsk natur for kommende generasjoner, innebærer å ta vare på områder som representerer variasjonsbredden i norsk natur. Dette er viktig for å opprettholde økosystemene på lang sikt. Tilstanden i naturen er avhengig av de ulike økosystemene, artene og deres samspill, og det er et mål at kommende generasjoner skal kunne oppleve denne rike variasjonsbredden.

Når det gjelder nytt vern er utviklingen positiv. Målet om bevaring kan nås, men det er behov for mer vern av særlig skog, hav og kyst. Siden 2021 har regjeringen vernet 385 nye skogområder, inkludert opprettelsen av Østmarka nasjonalpark. I tillegg har regjeringen vernet fire mindre områder med verdifull natur utenfor skog, og et våtmarksområde i og omkring Gudbrandsdalslågen. Til sammen utgjør dette omtrent 750 km2 nytt verneareal på land. I dag er omtrent 25,7 pst. av Norges landareal vernet, inkludert Svalbard og Jan Mayen. Dette utgjør ca. 17,8 pst. av fastlandet og 69,1 pst. av landarealet på Svalbard og Jan Mayen. Det er stor variasjon i fordeling av vern mellom hovedøkosystemene på fastlandet.

Omtrent 35 pst. av fjellarealene over 900 meter over havet er vernet, mens 5,58 pst. av skogen er vernet. Omtrent 4 pst. av havområdene under norsk jurisdiksjon på den nordlige halvkule er vernet, herunder om lag 6 pst. av hav og kystvann innenfor 12 nautiske mil (territorialfarvannet) ved fastlands-Norge. På den sørlige halvkule er territorialfarvannet ved Bouvetøya vernet. Siden 2021 er det opprettet 7 nye marine verneområder, slik at 24 av 36 områder som inngår i marin verneplan fra 2004 nå er vernet. Prosentandelen vernet areal i territorialfarvannet ved fastlands-Norge har siden 2021 økt fra ca. 3,6 pst. til ca. 6 pst.

Samtidig er det utfordringer knyttet til å opprettholde verneverdiene i verneområdene. De viktigste truslene er gjengroing, fremmede arter, forstyrrelser, tekniske inngrep og slitasje. I verneområder til havs er viktige trusler blant annet høsting av marine ressurser ved bruk av bunnredskaper og tilførsler av forurensning fra land.

2.2 Kulturmiljø

Nasjonale mål:

- Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø.
- Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging.
- Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk.

Kulturmiljø er et samlebegrep for kulturminner, kulturmiljøer og landskap, og omfatter den menneskepåvirkede delen av de fysiske omgivelsene. Ivaretakelse av kulturmiljø bidrar til å synliggjøre et kulturelt, sosialt og geografisk mangfold fra ulike tidsperioder, og fungerer som kilder til kunnskap om den historiske utviklingen.

De nasjonale målene for kulturmiljø understreker betydningen av å legge til rette for engasjement, bærekraft og mangfold i forvaltning av kulturmiljø. Ifølge Miljøstatus er det en positiv utvikling for engasjementet for kulturmiljø i Norge. 50 pst. av befolkningen oppgir at de er svært eller ganske interessert i kulturmiljø, en økning på tre prosentpoeng fra året før. 19 pst. av befolkningen deltar aktivt og engasjerer seg for å bevare kulturmiljø på ulike måter.

Når det gjelder det andre nasjonale målet, viser tall på Miljøstatus at kommunenes bevilgninger til kulturmiljø er relativt stabile. Andelen kommuner som har kulturmiljøkompetanse har imidlertid gått noe ned og det er ingen økning i antall kommuner og fylkeskommuner med nye eller oppdaterte kulturmiljøplaner.

Når det gjelder det tredje nasjonale målet, viser tall på Miljøstatus at den positive trenden for andelen kulturmiljø med god tilstand forsetter. Kulturmiljøforvaltningens målrettede innsats de siste årene med å kartlegge og frede kulturmiljø knyttet til nasjonale minoriteter har bidratt til å bevare et større etnisk mangfold. Likevel trenger vi fortsatt mer kunnskap om hvordan etnisitet, ulike sosiale klasser og næringer er ivaretatt.

2.3 Friluftsliv

Nasjonale mål:

- Friluftslivets posisjon skal tas vare på og utvikles videre gjennom ivaretakelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftslivsområder, og stimulering til økt friluftslivsaktivitet for alle.
- Naturen skal i større grad brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge.

Friluftsliv er en del av vår nasjonale identitet og en viktig del av livet til mange nordmenn. De nasjonale målene om friluftsliv er forankret i Meld. St. 18 (2015–2016) *Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet*. Det er en lovfestet rett å kunne ferdes fritt og å oppholde seg i naturen, og at dette skal være gratis. Dette er forankret i friluftsloven av 1957 gjennom allemannsretten. Dette er et viktig prinsipp for regjeringen. Alle skal kunne ha tilgang til og ha glede av naturen vår. Det er samtidig viktig å gi befolkningen kunnskap om naturvennlig ferdsel og opphold i naturen.

Ifølge Miljøstatus er andelen som utøver friluftsliv høy, og utviklingen er stabil. Tilgang til attraktive naturområder i nærheten av der folk bor er avgjørende for å nå målet om at en stor del av befolkningen skal kunne utøve friluftsliv jevnlig. Tilgangen til turterreng i nærmiljøet er fortsatt mangelfull. Ifølge Miljøstatus har knapt halvparten av innbyggerne i tettsteder i Norge trygg tilgang til nærturterreng. Tilgangen er lavest i byene og de store tettstedene. Trygg tilgang til leke- og rekreasjonsareal har hatt en svak positiv utvikling siden 2011, men om lag halvparten av skolene og barnehagene mangler trygg tilgang til nærturterreng. Tilgjengeligheten til strandsonen langs kysten varierer betydelig, men er dårligst rundt Oslofjorden. I Indre Oslofjord er under 30 prosent av strandsonen tilgjengelig for allmennheten. Gjennom ordningen statlig sikring av fri-

luftslivsområder er flere naturområder langs Oslofjorden de senere år blitt varig sikret for friluftsliv. Gjennom ordningen som gir juridisk bistand til kommuner langs Oslofjorden til arbeidet med å fjerne ulovlige hindringer og stengsler som hindrer utøvelsen av friluftsliv, er flere områder langs fjorden blitt tilgjengelige for friluftsliv. Regjeringens forslag til ny helhetlig tiltaksplan for Oslofjorden inneholder flere tiltak for å stanse videre nedbygging av strandsonen.

2.4 Forurensning

Nasjonale mål:

- Forurensning skal ikke skade helse og miljø.
- Bruk og utslipp av kjemikalier på prioritetslista skal stanses.
- Utviklingen av mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten.
- Materialgjenvinningen av avfall skal øke.
- Eksponering av mennesker og miljø for radioaktiv forurensning skal holdes så lav som mulig.
- Å sikre trygg luft.
- Støyplager skal reduseres med 10 pst. innen 2020 sammenlignet med 1999. Antall personer som er utsatt for over 38 dB innendørs støynivå, skal reduseres med 30 pst. innen 2020 sammenliknet med 2005.

Alle har rett til et miljø som trygger helse og velferd, og til en natur der mangfoldet og produksjonsevnene blir tatt vare på. Norge har ambisiøse mål om å redusere forurensning. Det overordnede målet innebærer at forurensning ikke skal skade helse og miljø. Det er også fastsatt mer spesifikke mål for områder som har særlig oppmerksomhet.

Mennesker og miljøet utsettes fortsatt for miljøgifter, hormonforstyrrende stoffer og andre farlige kjemikalier fra ulike kilder. Strenge krav har gjort at bruk av og utslipp fra produkter, landbasert industri og olje- og gassvirksomhet er kraftig redusert i Norge og nivåene i miljøet går ned. Miljøgifter som PCB, DDT, bromerte og klorerte flammehemmere og fluorstoffer (PFAS-er) finnes likevel fortsatt i norsk natur, i dyr langt opp i næringskjeden, i mennesker og i mat og drikkevann. Det samme gjelder flere stoffer som er ført opp på den norske prioritetslista i nyere tid, og som foreløpig ikke er tilstrekkelig regulert. Dette er noe regjeringen jobber aktivt med.

Arbeidet med opprydding i forurenset sjøbunn går fremover. I 2025 er det blitt gjennomført undersøkelser, prosjektarbeid, tiltaksplanlegging, tiltak og etterovervåking av tiltak i forurenset sjøbunn og forurenset grunn.

Arbeidet med opprydding i forurenset grunn fortsetter også ved behov. Dette gjelder blant annet opprydding av PFAS-forurenset grunn ved norske flyplasser, som gjennomføres av Avinor og Forsvarsbygg etter pålegg fra miljøvernmyndighetene.

Utslipp av næringssalter som fosfor og nitrogen og organisk materiale kan føre til økt algeoppblomstring og overgjødsling, og dermed medføre dårlig vannkvalitet og at livet i vannet dør. I kystområdene er de største kildene til tilførsel av næringssalter avrenning fra jordbruk, utslipp fra kommunale avløp og fiskeoppdrett og gjennom naturlig avrenning, mens de største utslippskildene er jordbruk og kommunalt avløp langs Skagerrakkysten, og fiskeoppdrett langs de andre kyststrekningene.

For petroleumsvirksomheten er det et mål at utslipp til sjø av de mest miljøfarlige tilsatte kjemikaliene skal stanses, og at utslipp av prioriterte miljøgifter som finnes naturlig, skal stanses eller minimeres. For olje og andre stoffer, er målet ingen utslipp eller minimering av utslipp som kan gi miljøskade. Nullutslippsmålet for petroleumsvirksomheten er gjengitt i sin helhet i Meld. St. 35 (2016–2017) *Oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet* og gjelder for hele norsk sokkel.

For farlig avfall er det et mål at det behandles forsvarlig, for å hindre forurensning og spredning av farlige stoffer til miljøet. I dag blir nesten alt farlig avfall levert til godkjent behandling eller gjenvunnet.

Gjennom Montrealprotokollen forplikter medlemslandene seg til å fase ut bruken av stoffer som er skadelige for ozonlaget, samt gradvis redusere bruken av klimagassene hydrofluorkarboner (HFK). Bruken av de ozonskadelige stoffene er på verdensbasis redusert med over 98 pst, og overvåkingsresultater viser nå at ozonlaget er i ferd med å bli tykkere. Norge oppfyller forpliktelsene i Montrealprotokollen.

Internasjonale avtaler har redusert tilførslene av langtransportert luftforurensning betydelig siden 1980. Likevel vil vannforsuring fortsatt være et problem i deler av Norge i flere tiår framover uten ytterligere utslippsreduksjoner. Nasjonalt har Norge redusert de samlede årlige utslippene av svoveldioksid, nitrogenoksid, flyktige organiske forbindelser, ammoniakk og små helseskadelige partikler ($PM_{2,5}$) i tråd med de internasjonale forpliktelsene i Göteborgprotokollen.

Plastforurensning er et økende problem i Norge og verden, og vi får stadig mer kunnskap om hvilke alvorlige konsekvenser dette kan ha for mennesker, dyr og natur. I Norge arbeider vi med å øke kunnskapen om kilder til og spredningsveier for plastforurensning. Det iverksettes tiltak regionalt og nasjonalt for å redusere mengden plast som havner i naturen, for eksempel forbud mot enkelte engangsartikler i plast. Siden plastforurensning spres på tvers av landegrenser arbeider regjeringen også med å få på plass en internasjonal avtale med tiltak i hele plastens livsløp.

De nasjonale miljømålene for avfall er at veksten i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten, og at materialgjenvinningen av avfall skal øke. Fra 1995 til 2019 var trenden at og økonomien (målt i BNP) vokste i takt, med unntak for perioden 2008/2009 som var preget av finanskrisen. Etter 2019 har bildet endret seg. Brutto nasjonalproduktet økte med 6,4 pst. fra 2021 til 2024, mens avfallsmengdene gikk ned med 4,9 pst. i samme tidsperiode. Fra 2021 til 2024 var det en svak økning i materialgjenvinning av ordinært avfall, fra 44,1 pst. til 47,2 pst. For husholdningsavfall og lignende avfall fra næringslivet har EU/EØS bindende mål for materialgjenvinning og forberedelse til ombruk på hhv. 55 pst. i 2025, 60 pst. i 2030 og 65 pst. i 2035. Norge rapporterte 2024 46,1 pst. (når tap i gjenvinningsprosessen er trukket fra).

Radioaktiv forurensning har et eget mål for å tydelig få fram bredden i arbeidet på området. Det er generelt lite radioaktiv forurensning i Norge. Fremdeles er nedfallet etter ulykken i Tsjernobyl i 1986 en viktig kilde til radioaktiv forurensning i norsk natur.

Det nasjonale miljømålet om «Å sikre trygg luft» innebærer at nivåene av luftforurensning skal være så lave at vi unngår helseskader i befolkningen, og at vegetasjon og økosystemer beskyttes. Luftforurensning, som nitrogendioksid (NO_2) og svevestøv ($PM_{2,5}$ og PM_{10}), kan føre til eller forverre både luftveissykdommer og hjerte- og karsykdommer. Barn, eldre og personer med diabetes, luftveissykdommer og hjerte- og karsykdommer er spesielt sårbare. Vi får stadig bedre kunnskap om de negative helseeffektene av luftforurensning, både ved eksponering over tid og i kortere perioder. I løpet av ett år anbefales det at mennesker ikke eksponeres for gjennomsnittlige konsentrasjoner av svevestøv over 15 µg/m^3, fint svevestøv over 5 µg/m^3 og nitrogendioksid over 10 µg/m^3. Disse nivåene tilsvarer luftkvalitetskriteriene, som er laget av Folkehelseinstituttet og Miljødirektoratet. Lokale luftkvalitetsmålinger i 2025 viser at luftkvalitetskriteriene for svevestøv ble overskredet i 8 kommuner, fint svevestøv i 18 kommuner og nitrogendioksid i 15 kommuner.

Støy er forurensning etter forurensningsloven og er det forurensningsproblemet som rammer flest. Vi har over tid hatt nasjonale mål for reduksjon av støyplager, men i dag når ikke Norge de fastsatte målene. Forebyggende tiltak og god arealplanlegging er de viktigste verktøyene vi har. Oppdatert støyretningslinje T-1442/2021 og veiledning ble publisert i juni 2021. Denne oppdaterte retningslinja har mer fokus enn tidligere på å hindre plager og sikre god bokvalitet. I tillegg bidrar Miljødirektoratet med blant annet veiledning til både kommuner og myndigheter for å bidra til at retningslinjen blir tatt i bruk i større grad enn i dag.

2.5 Klima

Nasjonale mål:

- Norges klimamål for 2030 er å redusere utslippene av klimagasser med minst 55 pst. i 2030 sammenlignet med nivået i 1990. Målet er meldt inn under Parisavtalen og lovfestet i klimaloven.
- Norges klimamål for 2035 er å redusere utslippene av klimagasser med minst 70-75 pst. i 2035 sammenlignet med nivået i 1990. Målet er meldt inn under Parisavtalen og lovfestet i klimaloven.
- Norge har lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050.
- Medvirke til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, mer bevart naturmangfold og mer bærekraftig utvikling.
- Samfunnet og økosystemene skal forberedes på og tilpasses klimaendringene.

Stortinget vedtok i februar 2026 å fjerne målet om at Norge skulle være klimanøytralt fra og med 2030 (Dokument 8:41 S (2025–2026), Innst. 118 S (2025–2026), Vedtak 488).

Resultatområdet klima omfatter arbeidet med å redusere utslipp, øke opptak av klimagasser, internasjonal klimafinansiering og klimatilpasning.

Nedenfor er en kort omtale av de nasjonale målene. Nærmere omtale av mål og politikk for å nå de lovfestede klimamålene står i det særskilte vedlegget *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*.

Norges klimamål under Parisavtalen for 2030

Den globale klimaavtalen som ble vedtatt i Paris i desember 2015, legger grunnlaget for norsk klimapolitikk. Regjeringen ratifiserte Parisavtalen i juni 2016, i tråd med Stortingets samtykke (Prop. 115 S (2015–2016)). Norge har meldt inn to klimamål under Parisavtalen for henholdsvis 2030 og 2035.

Lov om klimamål (klimaloven) lovfester klimamålene for 2030 og 2035, samt målet om å bli et lavutslippssamfunn i 2050. Regjeringen rapporterer om arbeidet med å nå klimamålene for 2030, 2035 og 2050 i rapporteringen til Stortinget etter klimaloven, se det særskilte vedlegget *Regjeringens klimastatus- og plan for 2027*. Norges klimamål for 2030 under Parisavtalen ble forsterket i november 2022. Regjeringen fremmet i april 2023 en proposisjon til Stortinget (Prop. 107 L (2022–2023)) for å oppdatere lovteksten i tråd med det økte målet for 2030, og lovteksten ble oppdatert i tråd med det forsterkede målet i desember 2023.

Norges klimamål for 2030 under Parisavtalen er å redusere utslippene med minst 55 pst. innen 2030 sammenlignet med 1990-nivå. Målet kan oppfylles i samarbeid med EU. Gjennom klimaavtalen med EU har Norge allerede forpliktet seg til å samarbeide med EU om å redusere utslippene med minst 40 pst. innen 2030 sammenlignet med 1990-nivå. EU meldte i desember 2020 inn et forsterket klimamål for 2030 under Parisavtalen. EUs forsterkede mål er å redusere netto utslipp med minst 55 pst. innen 2030. Regjeringen ønsker å videreføre klimasamarbeidet med EU. Dersom EU-samarbeidet ikke tar oss helt til 55 pst. utslippsreduksjoner, kan klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6 (utenfor EØS) brukes til å dekke det som mangler for å oppfylle klimamålet for 2030. Norges klimasamarbeid med EU er trolig alene ikke tilstrekkelig for å nå Norges klimamål for 2030. Selv om Norges klimamål er et punktmål i 2030, følger det av regelverket for samarbeid under Parisavtalen at målet må gjøres opp som et budsjett som gjelder utslippene i hele perioden 2021–2030, og ikke bare for året 2030. Se nærmer omtale i *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*. Se også omtale av Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU) i programkategori 12.70.

For å nå sitt forsterkede klimamål for 2030, har EU blant annet vedtatt endringer i klimakvotesystemet, innsatsfordelingsforordningen og skog- og arealbruksregelverket. Endringene må gjøres gjeldende for Island og Norge dersom vi skal kunne bruke EU-regelverket til å sikre at vi når våre klimamål. Endringene for å forsterke klimakvotesystemet ble innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett i desember 2023. Island og Norge er fremdeles i dialog med EU om vilkårene for videre deltagelse i innsatsfordelingen og skog- og arealbruksregelverket. Innlemmelse av endringene i EU-regelverket i EØS-avtalen forutsetter samtykke fra Stortinget. For nærmere omtale av regelverkene og status for måloppnåelse, se *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*.

Norges klimamål under Parisavtalen for 2035

Norge meldte inn sitt nye klimamål for 2035 under Parisavtalen til FN i juni 2025. Norges klimamål for 2035 er å redusere utslippene av klimagasser med minst 70-75 pst. sammenlignet med hva de norske utslippene var i 1990.

Regjeringen fremmet i april 2025 en proposisjon til Stortinget (Prop. 129 L (2024–2025)) for å få tilslutning til Norges nye klimamål for 2035. I juni 2025 ble klimamålet vedtatt av Stortinget og lovteksten oppdatert i tråd med det nye målet for 2035. Stortinget fattet også to andre vedtak i behandlingen av nytt klimamål, jf. Innst. 519 L (2024–2025). Se proposisjonens Del I Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak og *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027* for nærmere omtale.

Regjeringen har en intensjon om å fortsette klimasamarbeidet med EU også etter 2030. Regjeringen planlegger for at hovedandelen av utslippskutt skal skje gjennom utslippskutt i Norge og i samarbeid med EU. Med den kunnskapen vi har i dag om det kommende klimaregelverket til EU er det imidlertid usikkert hvor langt et klimasamarbeid med EU vil ta oss, som redegjort for i kapittel 6 i *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*. Derfor videreføres også arbeidet med kjøp av klimakvoter utenfor EU under Parisavtalens artikkel 6 som et nødvendig tiltak for å nå Norges klimamål. Se omtale av Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU) i programkategori 12.70. Selv om Norges klimamål er et punktmål i 2035, følger det av regelverket for samarbeid under Parisavtalen at målet må gjøres opp som et budsjett som gjelder utslippene i hele perioden 2031–2035, og ikke bare for året 2035. For nærmere omtale av dette, samt virkemiddelbruk og status for måloppnåelse, se *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*.

Norges lovfestede klimamål for 2050

Norge har også lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050. Formålet med å lovfeste målet om lavutslippssamfunnet er å legge til rette for en langsiktig omstilling i klimavennlig retning i Norge. Med lavutslippssamfunn menes et samfunn der klimagassutslippene, ut fra beste vitenskapelige grunnlag, utslippsutviklingen globalt og nasjonale omstendigheter, er redusert for å motvirke skadelige virkninger av global oppvarming. Videre er det lovfestet at utslippene skal reduseres i størrelsesorden 90 til 95 pst. fra utslippsnivået i referanseåret 1990. Ved vurdering av om klimamålet for 2050 er nådd, skal det tas hensyn til effekten av norsk deltakelse i det europeiske klimakvotesystemet for virksomheter.

Parisavtalen sier at alle land bør søke å formulere og melde inn langsiktige strategier for lavutslipp av klimagasser, i lys av de langsiktige målsettingene i Parisavtalen. Norge la høsten 2019 fram en lavutslippsstrategi for 2050 (se Klima- og miljødepartementets budsjettproposisjon 2019–2020, vedlegg I). En oppfølging av lavutslippsstrategien var å sette ned et utvalg om veier til lavutslippssamfunnet i 2050, og i august 2021 ble det satt ned et slikt offentlig utvalg. Klimautvalget 2050 leverte utredningen sin i oktober 2023. I april 2025 la regjeringen fram Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*. Her legger regjeringen rammene for klimapolitikken mot 2035, på vei mot lavutslippssamfunnet. I meldingen omtales regjeringens politikk for å redusere klimagassutslipp i hele økonomien.

Norges innsats for å bevare tropisk skog i utviklingsland

Norge bidrar til storskala utslippsreduksjoner gjennom innsatsen for å bevare tropisk skog i utviklingsland. Innsatsen skjer gjennom Klima- og skoginitiativet, som er en del av norsk offentlig bistand. Initiativet ble etablert som en følge av klimaforliket i 2008 og videreført gjennom klimaforliket i 2012. Gjennom Meld. St. 24 (2016–2017) *Felles ansvar for felles fremtid* vedtok Stortinget at initiativet skulle opprettholdes på et høyt nivå frem til 2030. I Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold* ble det vedtatt å forlenge Klima- og skoginitiativet til 2035.

Klima- og skoginitiativet er Norges viktigste internasjonale klima- og natursatsing. Det kommende tiåret er avgjørende for verdens regnskoger. Tropiske skogland må gjennomføre politikk og tiltak som reduserer presset på skogen, og Norge vil fortsette å være en langsiktig, strategisk og troverdig samarbeidspartner i dette arbeidet.

Målet med Klima- og skoginitiativet er å bidra til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, mer bevart naturmangfold og en mer bærekraftig utvikling. Initiativet har inngått partnerskap med en rekke sentrale skogland i verdens største tropiske regnskogområder, Amazonas og Kongobassenget, og Indonesia i Sørøst-Asia. Norge arbeider også for å mobilisere økt finansiering til bevaring av tropisk skog, blant annet gjennom initiativet Tropical Forest Forever Facility.

Samarbeid under Klima- og skoginitiativet og annen internasjonal innsats er nærmere omtalt i del II, programkategori 12.70.

Klimatilpasning

Klimaet endrer seg allerede, og endringene påvirker både natur og samfunn. Både samfunnet og økosystemene skal forberedes på og tilpasses klimaendringene.

Regjeringen følger opp Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn*. Regjeringen har blant annet lagt fram Prop. 83 L (2025–2026) *Endringer i vass- og avløpsanleggslova m.m. (overvannsgebyr)*. Miljødirektoratet har fått i oppdrag å gjennomføre en klimasårbarhetsanalyse som skal gi bedre oversikt over risiko og sårbarhet for Norge. Denne vil bli lagt fram i januar 2027. Regjeringens ekspertutvalg for å fremskaffe mer kunnskap om samfunnsøkonomiske konsekvenser av klimaendringer la frem sin rapport 18. juni 2026.

Tiltak for klimatilpasning, utslippsreduksjoner og natur må sees i sammenheng. Robuste og sunne økosystemer kan for eksempel bidra til temperaturregulering, flomdemping, skredforebygging, vannregulering og ivaretakelse av grunnvannet, beskyttelse av kystområder mot havnivåstigning og erosjon.

Kapittel 9 i *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027* inneholder en mer utfyllende omtale av status på klimatilpasningsarbeidet.

2.6 Polarområdene

Nasjonale mål:

- Omfanget av villmarkspregede områder på Svalbard skal opprettholdes.
- Naturmangfoldet på Svalbard skal bevares tilnærmet upåvirket av lokal aktivitet.

- Et mangfold av kulturmiljø på Svalbard skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk.
- Natur- og kulturmiljøverdier i Antarktis skal bevares mest mulig upåvirket av lokal aktivitet.

Bevaring av Svalbards særegne villmarksnatur er en av de lange linjene i svalbardpolitikken, og har vært ett av de overordnete svalbardpolitiske målene siden disse første gang ble formulert i St.meld. nr. 40 (1985–86) *Svalbard*. Svalbard har et internasjonalt viktig og verdifullt natur- og kulturmiljø som Norge har et særskilt ansvar for å bevare. Dette er understreket i de fire siste stortingsmeldingene om Svalbard, og gjennom Stortingets behandling av disse meldingene. De spesifikke miljømålene for Svalbard fremgår av Meld. St. 26 (2023–2024) *Svalbard*.

Villmarksnaturen på Svalbard er godt bevart. Med unntak av områdene rundt lokalsamfunnene og gruveområdene, fremstår Svalbard som et stort sammenhengende villmarksområde. Aktivitet og ferdsel i og utenfor planområdene utfordrer de nasjonale målene, og i 2025 kom nye bestemmelser i svalbardmiljøloven med forskrifter. Det er blant annet fastsatt bestemte ilandstigningslokaliteter for reiselivet i verneområdene utenfor Isfjorden, avstandskrav til isbjørn og forbud mot bruk av droner ved fuglefjell.

Flere nye arter er observert på Svalbard, dels som følge av klimaendringer og dels som følge av introduksjon av fremmede arter.

Klimaendringene på Svalbard og slitasje som følge av økt ferdsel har store konsekvenser for kulturmiljø. Mange av kulturminnene ligger ved kysten. Mindre sjøis, mer erosjon, fuktigere klima og tinende permafrost innebærer at flere kulturminner står i fare for å gå tapt.

Langtransporterte miljøgifter som kvikksølv og organiske miljøgifter er fortsatt en utfordring i Arktis. På Svalbard er PFAS spesielt aktuelt, i tillegg til lokale kilder til forurensning. Marin forsøpling skader marint plante- og dyreliv og forringer kystområdene og naturen.

Et fungerende regionalt miljøsamarbeid i Arktis er avgjørende for å håndtere klima- og miljøutfordringene i nord. Dette er spesielt viktig for å sikre et felles internasjonalt kunnskapsgrunnlag om klimaendringer, miljø og naturressurser i nordområdene, og med tanke på forvaltning av grenseoverskridende verneverdier, dyrebestander og vannressurser. Arktisk råds langsiktige arbeid innen klima og miljø gir viktige bidrag til økt internasjonal forståelse og innsats.

Et av de overordnete målene for norsk antarktispolitikk er at Norge skal være en pådriver for å verne om miljøet og sikre området som et referanseområde for forskning. Dette er slått fast i Meld. St. 32 (2014–2015) *Norske interesser og politikk i Antarktis*. Norge bidrar aktivt i Antarktistraktatsamarbeidet for å oppfylle dette målet. Norges forskning i Antarktis har høy kvalitet og stor internasjonal verdi, og bidrar til kunnskapsutvikling som er særlig viktig med tanke på de globale klimautfordringene. Den norske forskningsstasjonen Troll i Dronning Maud Land er den sentrale plattformen for norsk tilstedeværelse, forskning og miljøovervåking i Antarktis. Forskningstokt til Sørishavet med forskningsfartøyet Kronprins Haakon bidrar med unik kunnskap om havområdene utenfor Antarktis. Den nåværende infrastrukturen ved Trollstasjonen nærmer seg slutten på sin levetid, og Statsbygg gjennomfører et forprosjekt for en omfattende oppgradering av stasjonen.

3 Hovedprioriteringer i Klima- og miljødepartementets budsjett for 2027

Klima- og miljødepartementets budsjettforslag har en utgiftsramme på 25 363,6 mill. kroner i 2027, mot 27 869,2 mill. kroner i 2026.

Regjeringens klima- og miljøpolitikk skal bidra til trygghet og muligheter for framtiden gjennom grønn omstilling, styrket konkurransekraft og en bærekraftig forvaltning av natur- og miljøressursene. Innsatsen på klima- og miljøområdet er sektorovergripende og omfatter virkemidler på tvers av departementer og forvaltningsnivåer. Klima- og miljøpolitikken skal bidra til å nå Norges klima- og miljømål, styrke samfunnets robusthet mot klimaendringer og legge grunnlag for framtidig verdiskaping og velferd.

De viktigste prioriteringene under Klima- og miljødepartementets budsjett i 2027 er:

Oslofjorden (18,4 mill. kroner)

Tilstanden for livet i Oslofjorden er svært alvorlig. Påvirkningsbildet er komplekst, og de største påvirkningsfaktorene inkluderer avrenning fra jordbruk, utslipp fra avløp, klimaendringer, miljøgifter, mikroplast, fysiske inngrep i strandsonen og på sjøbunnen og langvarig overfiske. I 2021 ble *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* lagt frem. Regjeringen følger aktivt opp planen, og er i gang med et krafttak for fjorden. En rekke tiltak er alt innført innen blant annet avløp, jordbruk og fiskeri. Fra 1. januar 2026 ble det innført tre store nullfiskeområder, ett i Indre fjord, innenfor Moss-Horten, samt ett i hver av de marine nasjonalparkene Ytre Hvaler og Færder. Fiskeforbudet i de tre områdene skal ha en varighet på 10 år. I 2027 legges det frem en ny tiltaksplan for Oslofjorden, der innsatsen forsterkes. Den nye planen vil inneholde flere nye tiltak, konkrete mål innenfor innsatsområdene og frister for gjennomføring av tiltakene. Regjeringen vil i 2027 derfor øke midlene til tiltak i Oslofjorden med 18,4 mill. kroner til om lag 253 mill. kroner.

Sirkulær økonomi (50 mill. kroner)

Regjeringens visjon er at Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn, sirkulær økonomi som reduserer den samlede miljø- og klimabelastningen og skaper nye arbeidsplasser i hele landet. Regjeringen vil bidra til mer bærekraftig forbruk, økt ombruk og reparasjon som erstatter nykjøp, og foreslår 35 mill. kroner til en pilot på en tilskuddsordning for reparasjon. Som oppfølging av rapporten fra Ekspertgruppen for virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter har departementet vurdert to piloter, en for reparasjon av elektriske varer og en for ombruk av tekstiler.

For å sikre gjennomføring på en god måte vil piloten i første omgang innrettes mot støtte til forbruker for reparasjon av elektriske varer, særlig hvitevarer. Hvitevarer har høy verdi, lang levetid og et etablert reparasjonsmarked. Høy pris på reparasjoner er en barriere for at flere velger å reparere fremfor å kjøpe nytt. Dette er argumenter som taler for at en støtteordning vil være et egnet virkemiddel for å øke antall reparasjoner. I dag er det ingen økonomiske virkemidler for å øke antallet reparasjoner. Direkte støtte til reparasjoner i form av en reparasjonsordning kan bidra til at flere forbrukere velger å reparere tingene sine fremfor å kjøpe nytt. Det er behov for mer kunnskap om hvordan en slik ordning kan innrettes og gjennomføres, og piloten vil derfor i første omgang være begrenset. Det er videre sentralt å sikre at piloten gir mer kunnskap om effekten av slike tiltak. En støtteordning vil støtte opp under EU/EØS-regelverk som fremmer sirkulær økonomi.

En pilot for reparasjon av hvitevarer fremstår som mer moden enn en pilot på ombruk av tekstil. Det finnes mest erfaring med lignende piloter for reparasjon, blant annet fra Østerrike. En pilot for å fremme bruk av brukte tekstiler kan være en mulighet på et senere tidspunkt. Det er fornuftig å avvente en slik pilot sett i lys av andre pågående prosesser på tekstilområdet.

Tilskuddsordningen Sirkulærsats videreføres i 2027 med 15 mill. kroner.

Pukkellaks (54 mill. kroner)

Regjeringen prioriterer arbeidet for å bevare og styrke villaksbestandene i 2027. Pukkellaks er en trussel mot villaksen og økosystemene i elvene, og bekjempelse av den fremmede arten er høyt prioritert av regjeringen. I 2027 forventes et nytt stort innsig av pukkellaks og regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til bekjempelse av pukkellaks med 54 mill. kroner, til totalt 81 mill. kroner. I 2025 ble det observert en spredning av pukkellaks mot elver lengre vest og sør enn tidligere. Samtidig ble det observert en nedgang i elver hvor det var pukkellaksfeller i 2021 og 2023, som tyder på at fellene har god effekt. Midlene i 2027 vil gå til innkjøp av flere feller og drift av fellene, samt etablering av felle i Altaelva.

Hurtigbåtprogrammet (246,7 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å videreføre Hurtigbåtprogrammet på samme nivå som i 2026. Dette innebærer at det kan inngås avtale om nye tilskudd på 246,7 mill. kroner som gir en total ramme på 909,9 mill. kroner. Programmet skal bidra til en raskere innfasing av nullutslippsløsninger for utvalgte fylkeskommunale hurtigbåtsamband. Programmet har tildelt støtte til hurtigbåtprosjekter med store utslippskuttpotensial som blant annet til Trøndelag fylkeskommune for elektrifisering av hurtigbåtene i Trondheimsfjorden og til Skyss for utslippskutt på Sunnhordalandsruta.

CBAM (26,6 mill. kroner)

Regjeringen arbeider med sikte på å innføre EUs karbongrensejusteringsmekanisme, CBAM, i Norge fra 2027. Kap. 1400, post 76 er derfor foreslått å styrkes med 25 mill. kroner til å følge opp de EØS-rettslige forpliktelsene som følger av innlemmelse av CBAM i EØS-avtalen. Norge skal årlig betale et beløp til EU for deltakelse og påkobling til IT-systemer nødvendige for forvaltningen av CBAM på tvers av EØS. I tillegg er det foreslått å bevilge 1,6 mill. kroner til kap. 903, post 01 på Nærings- og fiskeridepartementets budsjett slik at Norsk akkreditering kan etablere en akkrediteringsordning under CBAM.

Initiativ for globale utslippsreduksjoner (fullmakt på 26,1 mrd. kroner)

Gjennom Initiativet for globale utslippsreduksjoner (NIGU) bidrar Norge til utslippskutt og grønn omstilling i utviklingsland. Arbeidet skjer under Parisavtalens artikkel 6 som legger til rette for at land kan samarbeide for å øke ambisjonen i gjennomføringen av klimamål. Norge støtter utslippskutt både på prosjektnivå, for eksempel gjennom støtte til en solcellepark, og på sektor- eller politikknivå, for eksempel gjennom fjerning av subsidier til fossile brensler. Utslippene som kuttes med finansiering fra NIGU kan omsettes i form av klimakvoter som kan bidra til å oppfylle Norges klimamål for 2030 og 2035 under Parisavtalen. Regjeringen foreslår å øke fullmakt *IV Kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6* for kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6 til 26,1 mrd. kroner. Anslått kostnad for kjøp av 15 mill. klimakvoter for årene frem mot 2030 er 5 mrd. kroner. For kjøp av 25 mill. klimakvoter i årene 2031-2035 er forventet kostnad på 8,3 mrd. kroner. Kostnadsanslaget legger til grunn at 50 pst. av kvotene det inngås avtale om ikke leveres, og en beregningsteknisk kvotepris.

4 Oversiktstabeller

Regjeringen foreslår en samlet bevilgning til Klima- og miljødepartementet på 25 363,6 mill. kroner på utgiftssiden og 3 315 mill. kroner på inntektssiden.

Utgifter fordelt på programkategorier

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2027
12.10	Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.	2 602 011	2 819 281	2 771 538	2 849 739
12.20	Klima, naturmangfold og forurensning	19 753 089	18 906 215	20 168 608	15 471 343
12.30	Kulturmiljø	872 743	912 131	940 631	922 567
12.60	Nord- og polarområdene	735 305	841 944	850 944	934 558
12.70	Internasjonalt klimaarbeid	3 797 793	4 389 654	4 439 504	5 185 427
	Sum programområde 12	27 760 941	27 869 225	29 171 225	25 363 634

Inntekter fordelt på programkategorier

(i 1 000 kr)

Kat.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Budsjettets stilling pr 1. halvår	Forslag 2027
12.10	Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.	40 793	36 469	36 469	33 891
12.20	Klima, naturmangfold og forurensning	288 257	1 089 309	1 100 109	311 307
12.30	Kulturmiljø	3 343	5 307	5 307	5 503
12.60	Nord- og polarområdene	200 102	178 307	222 307	212 190
12.70	Internasjonalt klimaarbeid	2 329 826	1 617 874	1 225 493	2 752 147
	Sum programområde 12	2 862 321	2 927 266	2 589 685	3 315 038

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	4 025 422	4 537 406	5 572 370	22,8
30–49	Nybygg, anlegg mv.	1 221 009	817 498	654 940	-19,9
50–89	Overføringer til andre	22 514 510	22 514 321	19 136 324	-15,0
	Sum under departementet	27 760 941	27 869 225	25 363 634	-9,0

Inntekter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
01–29	Salg av varer og tjenester	2 812 613	2 084 330	3 247 057	55,8
30–49	Inntekter i forbindelse med nybygg, anlegg mv.	7 909		500	100,0
50–89	Overføringer fra andre	41 799	842 936	67 481	-92,0
	Sum under departementet	2 862 321	2 927 266	3 315 038	13,2

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
	Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.				
1400	Klima- og miljødepartementet	669 438	661 376	696 096	5,2
1410	Kunnskap om klima og miljø	1 282 329	1 445 975	1 413 002	-2,3
1411	Artsdatabanken	85 096	90 674	92 079	1,5
1412	Meteorologiformål	565 148	621 256	648 562	4,4
	Sum kategori 12.10	*2 602 011*	*2 819 281*	*2 849 739*	*1,1*
	Klima, naturmangfold og forurensning				
1420	Miljødirektoratet	11 935 199	12 178 735	12 276 520	0,8
1422	Miljøvennlig skipsfart	46 751	48 541	50 337	3,7
1423	Radioaktiv forurensning i det ytre miljø	45 403	58 223	59 824	2,7
1424	Statens villreinfond			25 000	100,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
1425	Fisketiltak	15 467	15 908	16 453	3,4
1428	Enova SF	7 710 269	6 604 808	3 043 209	-53,9
	Sum kategori 12.20	*19 753 089*	*18 906 215*	*15 471 343*	*-18,2*
	Kulturmiljø				
1429	Riksantikvaren	755 489	769 936	801 040	4,0
1432	Norsk kulturminnefond	117 254	142 195	121 527	-14,5
	Sum kategori 12.30	*872 743*	*912 131*	*922 567*	*1,1*
	Nord- og polarområdene				
1471	Norsk Polarinstitutt	572 500	675 414	762 583	12,9
1472	Svalbards miljøvernfond	21 530	19 307	19 307	0,0
1473	Kings Bay AS	82 160	85 118	88 267	3,7
1474	Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning	59 115	62 105	64 401	3,7
	Sum kategori 12.60	*735 305*	*841 944*	*934 558*	*11,0*
	Internasjonalt klimaarbeid				
1481	Klimakvoter	97 366	302 951	1 103 040	264,1
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak	3 700 427	4 086 703	4 082 387	-0,1
	Sum kategori 12.70	*3 797 793*	*4 389 654*	*5 185 427*	*18,1*
	Sum programområde 12	27 760 941	27 869 225	25 363 634	-9,0
	Sum utgifter	27 760 941	27 869 225	25 363 634	-9,0

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
	Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.				
4400	Klima- og miljødepartementet	40 793	36 469	33 891	-7,1
	Sum kategori 12.10	*40 793*	*36 469*	*33 891*	*-7,1*
	Klima, naturmangfold og forurensning				
4420	Miljødirektoratet	270 059	270 968	267 376	-1,3
4423	Radioaktiv forurensning i det ytre miljø	1 498	1 212	1 257	3,7

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
4424	Statens villreinfond			25 000	100,0
4428	Enova SF		800 000		-100,0
5578	Sektoravgifter under Klima- og miljø-departementet	16 700	17 129	17 674	3,2
	Sum kategori 12.20	*288 257*	*1 089 309*	*311 307*	*-71,4*
	Kulturmiljø				
4429	Riksantikvaren	3 343	5 307	5 503	3,7
	Sum kategori 12.30	*3 343*	*5 307*	*5 503*	*3,7*
	Nord- og polarområdene				
4471	Norsk Polarinstitutt	178 578	159 000	192 883	21,3
5578	Sektoravgifter under Klima- og miljø-departementet	21 524	19 307	19 307	0,0
	Sum kategori 12.60	*200 102*	*178 307*	*212 190*	*19,0*
	Internasjonalt klimaarbeid				
4481	Salg av klimakvoter	2 329 826	1 617 874	2 752 147	70,1
	Sum kategori 12.70	*2 329 826*	*1 617 874*	*2 752 147*	*70,1*
	Sum programområde 12	2 862 321	2 927 266	3 315 038	13,2
	Sum inntekter	2 862 321	2 927 266	3 315 038	13,2

Under Klima- og miljødepartementet blir stikkordet «kan overføres» foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2026	Forslag 2027
1400	74	Tilskudd til AMAP		12 806
1400	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak	5 820	146 479
1410	23	Mareano-programmet	12 670	73 871
1410	73	Norges forskningsråd	47 824	465 500
1411	21	Spesielle driftsutgifter	683	14 058
1411	70	Tilskudd til å styrke kunnskap om og formidling av naturmangfoldet	13 961	27 709
1420	60	Tilskudd til natursats – tiltak og planlegging for natur i kommunene	31 625	30 000
1420	61	Tilskudd til klimatiltak, klimatilpasning og sirkulærøkonomi	44 506	188 447
1420	62	Tilskudd til grønn skipsfart		31 140

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2026	Forslag 2027
1420	67	Tilskudd til klima- og natursatsprogrammer		132 904
1420	69	Oppryddingstiltak	54 774	31 381
1420	71	Tilskudd til tiltak mot marin forsøpling	1 487	5 875
1420	73	Tilskudd til rovvilttiltak	6 970	43 619
1420	78	Tilskudd til friluftslivsformål	9 085	231 207
1420	79	Oppryddingstiltak		510
1420	80	Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur	25 273	326 078
1420	81	Tilskudd til verdiskaping basert på naturarven	3 568	9 680
1420	85	Tilskudd til besøkssenter for natur	120	91 798
1420	87	Tilskudd til natur og friluftsliv i områder berørt av landbaserte vindkraftverk	26 244	21 787
1425	70	Tilskudd til fiskeformål		16 153
1428	52	Tilskudd til landstrøm	15 106	6 300
1428	53	Tilskudd til reparasjoner		35 000
1429	22	Flerårige prosjekter kulturmiljøforvaltning	1 563	43 692
1429	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner	5 237	43 504
1429	71	Tilskudd til fredet kulturmiljø i privat eie	743	153 063
1429	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner		62 622
1429	73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring	10 126	49 157
1429	74	Tilskudd til fartøyvern	190	77 301
1429	75	Tilskudd til fartøyvernsentrene	6 437	17 716
1429	76	Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket og kulturlandskap i verdensarvområder		18 820
1429	77	Tilskudd til verdiskaping og kompetansetiltak på kulturmiljøområdet	4 615	21 387
1429	78	Tilskudd til besøkssentre for verdensarv		30 607
1429	79	Tilskudd til verdensarven	15	67 256
1471	21	Spesielle driftsutgifter, Troll forskningsstasjon	24 873	145 970
1471	22	Drift av forskningsinfrastruktur		82 234
1471	23	Eksterne prosjekter		134 810
1474	01	Lønn og godtgjørelser		291
1474	01	Varer og tjenester	14	
1474	50	Tilskudd til statlige mottakere	918	29 700

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2026	Forslag 2027
1474	70	Tilskudd til private mottakere		34 410
1481	01	Driftsutgifter	238	3 040
1481	22	Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6	117 974	500 000
1481	25	Fleksible mekanismer under klimasamarbeidet med EU		600 000
1482	21	Spesielle driftsutgifter	57 327	64 460
1482	73	Klima- og skoginitiativet	537 129	3 933 745

5 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Nedenfor gis en oversikt over oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak under

Klima- og miljødepartementet. Oversikten inkluderer alle vedtak fra stortingssesjonen 2025–2026, samt de vedtakene fra tidligere stortingssesjoner som kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst. 125 S (2025–2026) mente ikke var kvittert ut. I tabellen nedenfor angis det også hvorvidt departementet planlegger at rapporteringen knyttet til anmodningsvedtaket nå avsluttes eller om departementet vil rapportere konkret på vedtaket også i neste års budsjettproposisjon. Tabell 5.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer.

Tabell 5.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (ja/nei)
2025–2026	48	Klimagassutslipp som følge av endring i veibruksavgift	Ja
2025–2026	74	Blandede og biogene klimagassutslipp fra industri- og avfallshåndtering	Ja
2025–2026	548	Norske interesser ved implementering av EUs reviderte avløpsdirektiv	Nei
2025–2026	549	Nasjonalt handlingsrom og tettbebyggelsesdefinisjonen i revidert avløpsdirektiv	Nei
2025–2026	550	Beregningsmetode for tettbebyggelser	Nei
2025–2026	551	Kost-nytte-vurderinger for revidert avløpsdirektiv	Nei
2025–2026	552	Beregning av personekvivalenter (pe)	Nei
2025–2026	553	Kostnader og CO2-utslipp ved revidert avløpsdirektiv	Nei
2025–2026	681	Oversikt over sprengstoff og ammunisjon	Nei
2025–2026	682	Plan for prioritering og rydding av sprengstoff og ammunisjon	Nei
2025–2026	896	Motorferdsel for andre offentlige oppgaver	Nei
2025–2026	897	Motorferdsel til koier og gammer	Nei
2025–2026	898	Motorferdsel til fiskekultivering og garnfiske	Nei
2025–2026	899	Øving- og kjentmannskjøring i verneområder	Ja
2025–2026	900	Økt kommunalt selvstyre ved barmarkskjøring	Nei
2025–2026	901	Frivillig kjøreopplæring	Nei
2025–2026	902	Videreføring av eksisterende snøskuterløyper	Nei
2025–2026	903	Lempeligere utredningskrav for snøskuterløyper på ubrøytede veier	Nei

Tabell 5.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (ja/nei)
2025–2026	905	Vurdere å opprette et prosjekt for å styrke koordinering blant alle aktører i revidert Oslofjordplan	Ja
2025–2026	923	Naturregnskap og økologisk kompensasjon i forbindelse med kraftprosjekter	Ja
2025–2026	927	Videreutvikle Miljødirektoratets kart over grå arealer	Ja
2025–2026	948	Helhetlig næringspolitisk rammeverk for ideelle, kommersielle og offentlige gjenbruksaktører	Nei
2025–2026	951	Verdensarv og næringsutvikling	Ja
2025–2026	1059	Hold av vilt i ny viltressurslov	Ja
2025–2026	1134	Oversikt over avløpsanlegg og kommuner som berøres av revidert avløpsdirektiv	Nei
2025–2026	1141	Vurdere ulike virkemidler for å redusere mengden tekstilavfall i Norge	Nei
2025–2026	1157	Virkemidler som kan stimulere til reparasjon av hvitevarer og elektronikk	Ja
2025–2026	1160	Virkemidler som kan stimulere til mer reparasjon, herunder en tilskuddordning for reparatørbedrifter	Ja
2024–2025	27	Kvenske/norskfinske og skogfinske kulturminner	Nei
2024–2025	75	Gjenbruk av kasserte elbilbatterier	Ja
2024–2025	76	Emballasjeforordningen og det norske pantesystemet	Ja
2024–2025	77	Materialgjenvinning av isolerglassruter	Ja
2024–2025	93	Utslippskutt og strømsparing – Enova	Ja
2024–2025	674	Vurdere hvordan myndighetene kan bidra til økt bruk av biogass til industrielle formål	Nei
2024–2025	676	Tilrettelegge for årlig økning i biogassproduksjon	Nei
2024-2025	747	Jakttid for elg i Finnmark	Ja
2024–2025	854	Rammevilkårene for avfallsforbrenning	Ja
2024–2025	979	Legge til rette for at utviklingen mot nullutslipps hurtigbåter fortsetter	Ja
2024–2025	980	Handlingsplan og mål for økt karbonlagring i skog	Nei
2024–2025	982	Gjenbruk av overskuddsmasser	Ja
2024–2025	985	Felles klima- og energimelding	Ja
2024–2025	986	Klimasamarbeid med EU	Nei
2024–2025	987	Plan for økt bruk av biogass spesielt innen transportsektoren og for BioCCS for å realisere Norges klimamål	Nei
2024–2025	991	Planlegge for at det lovbestemte klimamålet for 2035 skal nås med utslippskutt i Norge og i samarbeid med EU	Ja

Tabell 5.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (ja/nei)
2024–2025	992	Vurdere konsekvensene av EUs klimamål	Ja
2024–2025	1059	Hjemmel i ny motorferdsellov for de med undersøkelsesrett etter mineralloven	Ja
2024–2025	1062	Sikre at 98-oktan bensin forblir etanolfri i fremtiden	Nei
2024–2025	1065	Styrke forskning på plast og plastkjemikalier	Nei
2024–2025	1098	Ny motorferdsellov som oppfølgning av anmodningsvedtak nr. 973 25. mai 2021	Ja
2024–2025	1109	Restaureringsprosjekt for Oslofjorden	Ja
2024–2025	1122	Ny tiltaksplan for Oslofjorden	Ja
2024–2025	1125	Forbod mot fossil fyring	Ja
2024–2025	1216	Kart grått areal	Ja
2024–2025	1227	Utrede et reduksjonsmål for forbruksbaserte utslipp	Ja
2024–2025	1235	Klagesak forurensning – Billerud Viken AS	Ja
2024–2025	1237	Redusere klima- og miljøpåvirkningen fra tekstiler	Ja
2023–2024	57	Fensfeltet og naturvennlig, sirkulær gruvedrift	Nei
2023–2024	75	Klimamål i tildelingsbrev	Nei
2023–2024	458	Styrket fagkompetanse innen klimatilpasning for kommunesektoren – Vurdere opprettelse av kompetanseprogram	Ja
2023–2024	459	Regionale klimatilpasningsnettverk – Vurdere å utvide ordningen til alle fylker	Ja
2023–2024	783	Villreinfangsten på Dovre	Ja
2023–2024	786	Reetablere villrein i Nordfjella	Ja
2023–2024	793	Sikre følgeforskning for best mulig kunnskapsgrunnlag om tiltak for Oslofjorden	Ja
2022–2023	92	Fremme krav om lav- og nullutslipp til offshore	Ja
2022–2023	632	En plan for hvordan Norge kan få en ledende posisjon i produksjonen av bærekraftig drivstoff	Ja
2022–2023	633	En plan for å øke produksjonen av avansert biodrivstoff i Norge	Ja
2021–2022	35.20	Oppfylle mål om 10 pst. vern av kyst- og havområder og fremme nasjonal plan for marint vern	Ja
2018–2019	383	Erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt og kompensasjonsordningen (FKT)	Nei

5.1 Stortingssesjon 2025–2026

Klimagassutslipp som følge av endring i veibruksavgift

Vedtak nr. 48 5. desember 2025

> *«Stortinget ber regjeringen sørge for at klimagassutslippene ikke skal øke som følge av endringene i veibruksavgiften sammenlignet med budsjettforslaget som regjeringen la frem i oktober og vil komme tilbake med forslag til endret virkemiddelbruk i revidert nasjonalbudsjett. Endringene skal gi utslippskutt som minimum tilsvarer utslippsøkningen som følger av kutt i veibruksavgiften.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Meld. St. 1 (2025–2026), jf. Innst. 2 S (2025–2026)

På vegne av Klima- og miljødepartementet har Miljødirektoratet hatt på høring et forskriftsforslag om å innføre minimumskrav til nullutslippsløsninger og biogass ved offentlige anskaffelser av bygge- og anleggsarbeid. Beregninger viser at minimumskravene kan gi akkumulerte utslippsreduksjoner på om lag 0,3–0,4 mill. tonn over perioden 2027 til 2030. Det foreslås to ulike ambisjonsnivåer for krav, og det høyeste ambisjonsnivået gir mest utslippskutt. Minimumskrav vil dermed kunne kompensere for økt klimagassutslipp som følge av endringen i veibruksavgiften, som tilsvarer om lag 0,4 mill. tonn. Klima- og miljødepartementet vurderer nå hvordan saken skal følges opp etter høring. Departementet anser med dette anmodningsvedtaket som oppfylt.

Blandede og biogene klimagassutslipp fra industri- og avfallshåndtering

Vedtak nr. 74 5. desember 2025

> *«Stortinget ber regjeringen om at 700 mill. kroner av bevilgningen i 2026 til Klima- og energifondet, som forvaltes av Enova, øremerkes til en egen utlysning som skal utløse reduksjoner av blandede og biogene klimagassutslipp fra industri- og avfallshåndtering, med sikte på gjennomføring i 2026 og senest i løpet av første halvår 2027.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Meld. St. 1 (2025–2026), jf. Innst. 2 S (2025–2026).

For å følge opp Stortingets vedtak er det i oppdragsbrevet til Enova for 2026 spesifisert at 700 mill. kroner av Enovas bevilgning for 2026 er øremerket til reduksjon av blandede og biogene klimagassutslipp fra industri og avfallshåndtering. De øremerkede midlene skal sees i sammenheng med Enovas øvrige satsinger innenfor rammen av styringsavtalen.

Enova planlegger å etablere en ny støtteordning for CO_2-fangst fra industri og avfallsforbrenning i Norge. Støtteordningen vil være konkurransebasert, der støtte tildeles på grunnlag av kostnadseffektivitet og faktiske leveranser av permanent lagret CO_2. Det er forventet at en første utlysning kan gjennomføres første halvår 2027, avhengig av når ordningen blir godkjent av EØS-avtalens tilsynsorgan ESA.

I tillegg har Enova lansert en støtteordning for mottaksterminaler for CO_2. Ordningen skal gjøre transport og lagring av CO_2 mer tilgjengelig for mindre aktører og kan bidra til å styrke verdikjeden for CO_2-håndtering. Det vises også til flertallsmerknad fra Innst. 450 S (2025-2026) om oppfølging av vedtaket. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Norske interesser ved implementering av revidert avløpsdirektiv

Vedtak nr. 548 17. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen, ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, sørge for at norske interesser ivaretas på en best mulig måte, og at implementeringen gjøres på en måte som er best mulig tilpasset norske forhold.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:24 S (2025–2026) – *representantforslag om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv*, jf. Innst. 144 S (2025–2026). Miljømyndighetene har fulgt revisjonen av avløpsdirektivet tett og Norge har gitt innspill til utformingen av direktivet og har fått delvis gjennomslag for sine innspill. Regjeringen arbeider for løsninger som er tilpasset norske forhold, og for at hensynet til norske kommuner og innbyggere skal ivaretas på best mulig måte. Som del av dette arbeidet ser miljømyndighetene på handlingsrommet i direktivet, deriblant tettbebyggelsesdefinisjonen. Regjeringen jobber også for en nasjonal tilpasning slik at Norge får noen lengre tidsfrister enn i direktivet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Nasjonalt handlingsrom og tettbebyggelsesdefinisjonen i revidert avløpsdirektiv

Vedtak nr. 549 17. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at Norge benytter det nasjonale handlingsrommet ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv, slik at norske forhold ivaretas på en samfunnsøkonomisk forsvarlig måte, og at definisjonen av tettbebyggelse oppdateres i tråd med direktivets formål og veiledende kriterier, med særlig vekt på faktisk forurensningsbelastning.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:24 S (2025–2026) – *representantforslag om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv*, jf. Innst. 144 S (2025–2026). Miljømyndighetene har fulgt revisjonen av avløpsdirektivet tett og Norge har kommet med innspill til utformingen av direktivet og har fått delvis gjennomslag for sine innspill. Regjeringen arbeider for løsninger som er tilpasset norske forhold, og for at hensynet til norske kommuner og innbyggere skal ivaretas på en best mulig måte. Som del av dette arbeidet ser miljømyndighetene på handlingsrommet i direktivet, deriblant tettbebyggelsesdefinisjonen. Det er særlig størrelsen på tettbebyggelsen (antall personekvivalenter «pe») som avgjør om utslippene er omfattet av direktivet, og hvilke rensekrav som gjelder for de aktuelle utslippene i tettbebyggelsen. Tettbebyggelsesbegrepet har derfor betydning for det reviderte direktivets virkeområde. Avløpsdirektivet åpner for at Norge selv kan definere hva som utgjør en «tettbebyggelse», så lenge minstekravene i direktivet oppfylles og miljømålene ivaretas. I Norge er tettbebyggelsesbegrepet definert i forurensningsforskriften § 11-3 bokstav k. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Beregningsmetode for tettbebyggelser

Vedtak nr. 550 17. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en oppdatert beregningsmetode for bebyggelse som reflekterer faktisk forurensningsbelastning, og som er egnet for både små og store tettbebyggelser, slik at implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv blir mest mulig treffsikker og kostnadseffektiv.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:24 S (2025–2026) – *representantforslag om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv*, jf. Innst. 144 S (2025–2026). Regjeringen arbeider for løsninger som er tilpasset norske forhold, og for at hensynet til norske kommuner og innbyggere skal ivaretas på en best mulig måte. Som del av dette arbeidet ser miljømyndighetene på handlingsrommet i direktivet, herunder tettbebyggelsesdefinisjonen. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Kost-/nyttevurderinger for revidert avløpsdirektiv

Vedtak nr. 551 17. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at norske miljøforhold, topografi og samfunnsøkonomiske realiteter hensyntas og legges til grunn ved utarbeidelsen av kost-/nyttevurderinger når EUs reviderte avløpsdirektiv implementeres i Norge.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:24 S (2025–2026) *representantforslag om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv*, jf. Innst. 144 S (2025–2026).

Miljømyndighetene har fulgt revisjonen av avløpsdirektivet tett og fortløpende vurdert konsekvenser for Norge. Under revisjonen av avløpsdirektivet har Norge gjort et betydelig påvirkningsarbeid, og kommet med innspill til utformingen basert på hensyn til norske forhold og har fått delvis gjennomslag for sine innspill. Regjeringen arbeider for løsninger som er tilpasset norske forhold, og for at hensynet til norske kommuner og innbyggere skal ivaretas på en best mulig måte. Regjeringen vil legge frem saken for Stortinget for å be om samtykke til å innlemme direktivet i EØS-avtalen. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Beregning av personekvivalenter (pe)

Vedtak nr. 552 17. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at beregningen av personekvivalenter (pe) ved implementeringen av EUs reviderte avløpsdirektiv skjer på en måte som er praktisk, forståelig og tilpasset norske forhold.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:24 S (2025–2026) – *representantforslag om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv*, jf. Innst. 144 S (2025–2026).

Regjeringen arbeider for løsninger som er tilpasset norske forhold, og for at hensynet til norske kommuner og innbyggere skal ivaretas på en best mulig måte. Som del av dette arbeidet ser miljømyndighetene på handlingsrommet i direktivet. For å kunne sette riktige rensekrav ut fra gjeldende regelverk er det viktig at kommunene både i dag og i fremtiden har god oversikt over tettbebyggelse i pe, og at usikkerheter knyttet til slike beregninger reduseres i så stor grad som mulig. Regjeringen vil legge frem saken for Stortinget for å be om samtykke til å innlemme direktivet i EØS-avtalen. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Kostnader og Co_2-utslipp ved revidert avløpsdirektiv

Vedtak nr. 553 17. mars 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utrede hva innføringen av EUs reviderte avløpsdirektiv vil koste, og utarbeide en oversikt over CO2-utslipp som vil komme på grunn av byggingen av nye anlegg m.m., energibruk ved en innføring og hvilke distriktskonsekvenser direktivet vil føre til.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:24 S (2025–2026) – *representantforslag om Norges handlingsrom innenfor EUs reviderte avløpsdirektiv*, jf. Innst. 144 S (2025–2026). Det reviderte avløpsdirektivet stiller krav til energinøytralitet for å redusere energibruken ved avløpsrenseanlegg og forbedre bruken og produksjonen av fornybar energi. Miljømyndighetene har fulgt revisjonen av avløpsdirektivet tett og fortløpende vurdert konsekvenser for Norge. Under revisjonen av avløpsdirektivet har Norge kommet med innspill til utformingen basert på hensyn til norske forhold og har fått delvis gjennomslag for sine innspill. Regjeringen arbeider for løsninger som er tilpasset norske forhold, og for at hensynet til norske kommuner og innbyggere skal ivaretas på en best mulig måte. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Oversikt over sprengstoff og ammunisjon

Vedtak nr. 681, 30. april 2026

> *«Stortinget ber regjeringen lage en samlet oversikt over kjente og antatte mengder sprengstoff og ammunisjon som finnes i norsk natur og kystnære farvann, og gjøre en vurdering av hvordan tilknyttet risiko effektivt kan reduseres, der nytte og kostnader ses i sammenheng.»*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av Dok 8:104 S (2025-2026) *representantforslag om en plan for håndtering av sprengstoff og ammunisjon i norsk natur og i kystnære farvann* jf. Innst. 201 S (2025-2026). Regjeringen arbeider med å utarbeide en oversikt. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Plan for prioritering og rydding av sprengstoff og ammunisjon

Vedtak nr. 682, 30. april 2026

> *«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2026 lage og legge frem en plan for prioritering og rydding av sprengstoff og ammunisjon som finnes i norsk natur og kystnære farvann.»*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av Dok 8:104 S (2025-2026) representantforslag om *en plan for håndtering av sprengstoff og ammunisjon i norsk natur og i kystnære farvann* jf. Dok 8:104 S (2025-2026) og Innst. 201 S (2025-2026). Regjeringen arbeider med å utarbeide en plan. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Motorferdsel for andre offentlige oppgaver

Vedtak nr. 896 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at Statskog og lignende offentlige organer, samt Finnmarkseiendommen (FeFo) og lignende privatrettslige grunneiere fortsatt gis mulighet til å bruke motorisert ferdsel i gjennomføringen av deres oppgaver etter motorferdselloven § 9.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)*. jf. Innst. 436 L (2025–2026). Ny motorferdsellov er vedtatt, men ennå ikke trådt i kraft. Departementet skal vurdere egnet oppfølgning av vedtaket, og viser blant annet til at departementet etter ny motorferdsellov § 9 første ledd kan fastsette en forskrift om unntak fra forbudet mot motorferdsel for nødvendig motorferdsel for «andre offentlige oppgaver». Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Motorferdsel til koier og gammer

Vedtak nr. 897 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen påse at eiere eller rettighetshavere som til nå har hatt lovlige dispensasjoner eller tillatelser for transport til tradisjonelle koier og gammer o.l. med plass for overnatting uavhengig av størrelse, kan få ny tillatelse til motorferdsel etter motorferdselloven § 37.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)*. jf. Innst. 436 L (2025–2026). Ny motorferdsellov er vedtatt, men ennå ikke trådt i kraft. Departementet skal vurdere oppfølgningen av vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Motorferdsel til fiskekultivering og garnfiske

Vedtak nr. 898 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen påse at det kan gis tillatelse der det er nødvendig, til motorferdsel for fiskekultivering, herunder også garnfiske, etter motorferdselloven § 36.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)*. jf. Innst. 436 L (2025–2026). Ny motorferdsellov er vedtatt, men ennå ikke trådt i kraft. Departementet skal vurdere oppfølgningen av vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Øving- og kjentmannskjøring i verneområder

Vedtak nr. 899 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at forvaltningsmyndigheten som hovedregel gir dispensasjon i verneområder til øvings- og kjentmannskjøring som inngår i en øvingsplan hos Røde Kors Hjelpekorps, Norsk Folkehjelp, Norske Redningshunder eller lignende større redningsorganisasjoner, når planen er i samsvar med vurderinger fra lokal redningssentral. Dispensasjon skal normalt kunne gis for flere år av gangen.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)*. jf. Innst. 436 L (2025–2026). Departementet viser til retningslinjene om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder av 15. mai 2020, utarbeidet av Klima- og miljødepartementet og Justisdepartementet i samarbeid. Departementet vil oppdatere retningslinjene som følge av ny motorferdsellov, og be Miljødirektoratet sørge for nødvendig informasjon og veiledning om retningslinjene ut til forvaltningsmyndighetene for verneområder. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Økt kommunalt selvstyre ved barmarkskjøring

Vedtak nr. 900 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utrede konsekvensene av og mulighetene for å åpne for økt kommunalt selvstyre ved barmarkskjøring, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)*. jf. Innst. 436 L (2025–2026). Ny motorferdsellov er vedtatt, men ennå ikke trådt i kraft. Departementet skal vurdere oppfølgningen av vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Frivillig kjøreopplæring

Vedtak nr. 901 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at frivillig kjøreopplæring for snøskuter er tillatt i løyper for motorferdsel på snødekt mark og islagt vassdrag.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)*. jf. Innst. 436 L (2025–2026). Ny motorferdsellov er vedtatt, men ennå ikke trådt i kraft. Departementet skal vurdere oppfølgningen av vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Videreføring av eksisterende snøskuterløyper

Vedtak nr. 902 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at eksisterende løyper for motorisert ferdsel på snødekt mark og islagte vassdrag anses som ferdig utredet, og at de uten ytterligere utredning kan videreføres i ny kommunal forskrift eller arealplan etter plan- og bygningsloven.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)*. jf. Innst. 436 L (2025–2026). Ny motorferdsellov er vedtatt, men ennå ikke trådt i kraft. Departementet skal vurdere oppfølgningen av vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Lempeligere utredningskrav for snøskuterløyper på ubrøytede veier

Vedtak nr. 903 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen foreslå lempeligere utredningskrav for å etablere snøskuterløyper på ubrøytede veier, ved å kreve konsekvensutredning kun dersom tiltaket kan ha vesentlige virkninger på miljøet.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)*. jf. Innst. 436 L (2025–2026). Ny motorferdsellov er vedtatt, men ennå ikke trådt i kraft. Departementet skal vurdere oppfølgningen av vedtaket. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vurdere å opprette et prosjekt for å styrke koordinering blant alle aktører i revidert Oslofjordplan

Vedtak nr. 905, 8. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen i den kommende reviderte Oslofjordplanen vurdere om det bør opprettes et prosjekt for å styrke koordinering blant alle aktører i arbeidet, med formål om å gjenopprette en god økologisk tilstand i Oslofjorden.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:251 S (2025–2026) *representantforslag om sterkere beskyttelse av naturverdiene i Oslofjorden og en egen oslofjordlov*, jf. Innst. 375 S (2025–2026).

I regjeringens nye Oslofjordplan som ble sendt på høring 19. juni 2026 er det foreslått en rekke nye organisatoriske grep for å sikre en god oppfølging av planen. Det vil blant annet opprettes en referansegruppe, for bedre involvering av frivillige organisasjoner, næringsliv, innovasjon og forskning. Det vil også opprettes en gruppe for ansvarlige myndigheter, herunder direktorater, statsforvalterne, representanter fra kommunene og andre sentrale ansvarlige myndigheter, ledet av Miljødirektoratet/Sekretariatet for Oslofjordrådet, som med dette vil få en tydeligere pådriverrolle overfor ansvarlige myndigheter. Den endelige nye planen vil lanseres etter høring, og de nye organisatoriske grepene utgjør regjeringens oppfølging av anmodningsvedtaket.

Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Naturregnskap og økologisk kompensasjon i forbindelse med kraftprosjekter

Vedtak nr. 923, 10. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt naturregnskap og økologisk kompensasjon kan bidra til bedre ivaretakelse av natur i forbindelse med kraftprosjekter.»*

Vedtaket ble gjort ved *Stortingets behandling av Dok. 8:261 S (2025–2026) Representantforslag om en helhetlig plan for mer arealvennlig utbygging av landvind*, jf. Innst. 397 S (2025–2026).

Klima- og miljødepartementet har i tråd med Meld. St. 35 (2023–2024) bedt Miljødirektoratet gi veiledning og legge til rette for bruk av prosjektspesifikke naturregnskap. Miljødirektoratet har i dette dialog med fornybarbransjen og dens arbeid med utvikling av metoden «Naturkompasset». Departementet anser derfor kraftprosjekter som godt dekket av pågående arbeid med naturregnskap.

Departementet viser videre til oppnevningen av Arealnøytralitetsutvalget som skal gi kunnskap om hvordan arealnøytralitet kan operasjonaliseres på et nasjonalt nivå for å bidra til å ta bedre vare på naturen og redusere klimagassutslipp, samtidig som andre viktige samfunnsformål, som fornybar kraftproduksjon og kraftledninger, ivaretas. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Videreutvikle Miljødirektoratets kart over grå arealer

Vedtak nr. 927, 10. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen videreutvikle Miljødirektoratets kart over grå arealer.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok. 8:261 S (2025–2026) *Representantforslag om en helhetlig plan for mer arealvennlig utbygging av landvind*, jf. Innst. 397 S (2025–2026).

På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har Miljødirektoratet i samarbeid med Kartverket, NIBIO og SSB utarbeidet et kart over grått areal i Norge. Kartet ble offentliggjort 16. desember 2025 og er tilgjengelig på Miljødirektoratets nettsider. Klima- og miljødepartementet har bedt

Miljødirektoratet videreutvikle kartet. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Helhetlig næringspolitisk rammeverk for ideelle, kommersielle og offentlige gjenbruksaktører

Vedtak nr. 948, 10. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til et helhetlig næringspolitisk rammeverk for ideelle, kommersielle og offentlige gjenbruksaktører.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok. 8:215 S (2025–2026) *Representantforslag om helhetlige næringspolitiske rammer for ideelle gjenbruksaktører*, jf. Innst. 435 S (2025–2026). Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Verdensarv og næringsutvikling

Vedtak nr. 951, 11. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen sikre at kommuner med verdensarvstatus ikke hindres i å utvikle bærekraftig næringsvirksomhet som ikke skader verdensarvverdiene.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:164 S (2025–2026) – *Representantforslag om verdensarv og næringsutvikling*, jf. lnnst. 316 S (2025–2026)) .

Regjeringen mener at verdensarv status ikke er til hinder for bærekraftig næringsutvikling. Dagens forvaltningssystem gir kommuner med verdensarvstatus handlingsrom til å utvikle bærekraftig næringsvirksomhet, samtidig som verdensarvverdiene ivaretas. Departmentet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Hold av vilt i ny viltressurslov

Vedtak nr. 1059 19. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen praktisere ny viltressurslov på en måte som ikke endrer rettstilstanden for hold av vilt i fangenskap, og ved behov komme tilbake med forslag til lovendring som reparerer denne utilsiktede effekten av ny lov.»*

Vedtaket ble gjort ved behandling av Prop. 98 S (2025–2026) *Endringer i statsbudsjettet 2026 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2026)*.

Det er etablert en overgangsordning i viltforskriften som innebærer at individer av vilt som ble holdt lovlig som kjæledyr eller hobbdyr før ikrafttredelsen av viltressursloven 1. juli 2026 fortsatt er lovlig holdt. Til og med 31. desember 2027 er det også tillatt å holde avkom av disse individene, så lenge avl ikke strider mot tillatelse til innførsel av fremmede organismer. Overgangsordningen innebærer også at individer av vilt som ble holdt i dyrepark eller i landbruk og avkom av disse individene før ikrafttredelsen av viltressursloven fortsatt er lovlig holdt. Overgangsordningen vil løpe til det er utarbeidet permanente regler for hold av viltarter som ivaretar formålene om god dyrevelferd og beskyttelse av norsk natur mot introduksjon av skadelige fremmede arter. Departementet anser med det vedtaket som fulgt opp.

Oversikt over avløpsanlegg og kommuner som berøres av revidert avløpsdirektiv

Vedtak nr. 1134 19. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig legge frem en oversikt over hvilke avløpsanlegg i hvilke kommuner som direkte berøres av EUs reviderte avløpsdirektiv. I oversikten skal det anslås kostnader på så lavt nivå som mulig og minimum på regionalt nivå, som følge av revidert avløpsdirektiv.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett 2026, jf. Innst. 450 S (2025–2026). Miljømyndighetene vurderer konsekvensene av det reviderte avløpsdirektivet. Det er størrelsen på tettbebyggelsen (antall personekvivalenter «pe») som avgjør om utslippene er omfattet av direktivet, og hvilke rensekrav som gjelder for de aktuelle utslippene i tettbebyggelsen. Tettbebyggelsesbegrepet har derfor betydning for det reviderte direktivets virkeområde. Regjeringen arbeider for løsninger som er tilpasset norske forhold, og for at hensynet til norske kommuner og innbyggere skal ivaretas på en best mulig måte. Som del av dette arbeidet ser miljømyndighetene på handlingsrommet i direktivet, deriblant tettbebyggelsesdefinisjonen. Dette arbeidet vil være sentralt for oversikten over hvilke tettbebyggelser og avløpsrenseanlegg som får krav, og hvilken type krav, etter det reviderte avløpsdirektivet. Når regjeringen har kommet lengre i arbeidet med å avklare handlingsrommet og hvilke tettbebyggelser som faktisk omfattes av regelverket, vil det legges frem en oversikt over hvem som blir berørt. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vurdere ulike virkemidler for å redusere mengden tekstilavfall i Norge

Vedtak nr. 1141 19. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere ulike virkemidler for å redusere mengden tekstilavfall i Norge, herunder utrede en tekstilavgift. Utredningen skal belyse virkningen disse virkemidlene har på gjenbruk og produksjon av klær basert på norske råvarer, mengden import av billige klær og miljøforurensning ved produksjon av klær. Det tas sikte på at en ev. avgift og andre virkemidler kan innføres i forbindelse med statsbudsjettet for 2028.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2026, jf. Innst. 450 S (2025–2026). Regjeringen jobber med flere virkemidler for å redusere mengden tekstilavfall i Norge. Fra 1. januar 2025 gjelder krav til kildesortering, separat innsamling og materialgjenvinning av tekstilavfall, som gir kommunene en plikt til å samle inn tekstilavfall separat. Forslag til forskriftsregulering av utvidet produsentansvar for tekstiler har vært på høring, med foreslått ikrafttredelse 1. januar 2027. Et utvidet produsentansvar for tekstiler vil bidra til å fremme ombruk, forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av tekstilavfall. Norge støtter også strengere globale regler for grensekryssendeforsendelser av tekstiler under Baselkonvensjonen. Se for øvrig Prop. 1 LS (2026–2027) kapittel 19 Sirkulær økonomi – skatter og avgifter. Regjeringen vil vurdere ulike virkemidler for å redusere mengden tekstilavfall, herunder utrede en mulig tekstilavgift. Det er for tidlig å ta stilling til hvilke virkemidler som eventuelt bør innføres. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget når vurderingene og utredningene er gjennomført.

Virkemidler som kan stimulere til reparasjon av hvitevarer og elektronikk

Vedtak nr. 1157, 19. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen utrede virkemidler som kan stimulere til reparasjon av hvitevarer og elektronikk, herunder en delvis gebyrfinansiert bransjeordning ved salg av nye varer, i løpet av våren 2027.»*

Stortinget fattet vedtaket ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2026, jf. Innst. 450 S (2025–2026).

Regjeringens visjon er at Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn, sirkulær økonomi som reduserer den samlede miljø- og klimabelastningen og skaper nye arbeidsplasser i hele landet. Regjeringen vil bidra til mer bærekraftig forbruk, økt ombruk og reparasjon som erstatter nykjøp. I forbindelse med statsbudsjettet for 2027 er det bevilget midler til en pilot på en tilskuddsordning for reparasjoner. Endelig innretning av ordningen vil avklares i løpet av 2026. De første utbetalingene i ordningen planlegges å gjennomføres i 2027. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Virkemidler som kan stimulere til mer reparasjon, herunder en tilskuddsordning for reparatørbedrifter

Vedtak nr. 1160, 19. juni 2026

> *«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til virkemidler som kan stimulere til mer reparasjon, herunder en tilskuddsordning for reparatørbedrifter. Regjeringen bes komme tilbake til Stortinget med dette i løpet av 2027.»*

Stortinget fattet vedtaket ved behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2026, jf. Innst. 450 S (2025–2026).

Regjeringens visjon er at Norge skal være et foregangsland i utviklingen av en grønn, sirkulær økonomi som reduserer den samlede miljø- og klimabelastningen og skaper nye arbeidsplasser i hele landet. Regjeringen vil bidra til mer bærekraftig forbruk, økt ombruk og reparasjon som erstatter nykjøp. I forbindelse med statsbudsjettet for 2027 er det bevilget midler til en pilot på en tilskuddsordning for reparasjoner. Endelig innretning av ordningen vil avklares i løpet av 2026. De første utbetalingene i ordningen planlegges å gjennomføres i 2027. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

5.2 Stortingssesjon 2024–2025

Kvenske/norskfinske og skogfinske kulturminner

Vedtak nr. 27 12. november 2024

> *«Stortinget ber regjeringen utarbeide et forslag til endring i kulturminneloven som sikrer automatisk fredning av kvenske/norskfinske og skogfin-*

ske kulturminner i tråd med bestemmelsen for samiske kulturminner.»

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av rapport til Stortinget fra Sannhets- og forsoningskommisjonen, jf. Innst. 30 S (2024–2025).

Regjeringen arbeider med et forslag til ny kulturmiljølov som skal erstatte kulturminneloven, basert på NOU 2025: 3 *Ny kulturmiljølov*. Oppfølgingen av anmodningsvedtaket er en del av lovarbeidet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Gjenbruk av kasserte elbilbatterier

Vedtak nr. 75 5. desember 2024

«Stortinget ber regjeringen utrede potensialet i Norge for gjenbruk av kasserte elbilbatterier samt økonomiske insentiver for at bedrifter eller husholdninger kan ta slike batterier i bruk.»

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:153 S (2023–2024) *representantforslag om å fremme innkjøp, bruk og reparasjon av elbiler med lav miljøbelastning i hele livsløpet*, jf. Innst. 69 S (2024–2025).

Departementet ga Miljødirektoratet i oppdrag i supplerende tildelingsbrev for 2025 «å utrede potensialet og vurdere og eventuelt anbefale virkemidler for ombruk av elbilbatterier». Miljødirektoratet leverte svar på oppdraget 18. desember 2025. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Emballasjeforordningen og det norske pantesystemet

Vedtak nr. 76 5. desember 2024

«Stortinget ber regjeringen sikre at emballasjeforordningen gjennomføres på en måte som ivaretar det eksisterende norske pantesystemet, og sørge for at ikke norske bryggerier må legge ned som en konsekvens av innføringen.»

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:176 S (2023–2024) representantforslag om en reell handlingsplan for sirkulær økonomi, jf. Innst. 64 S (2024–2025).

Miljødirektoratet vurderer hvordan emballasjeforordningen best mulig kan gjennomføres i Norge, gjennom sitt arbeid med å lage forslag til høringsnotat og forslag til en ny forskrift, som etter planen vil leveres høsten 2026. Våren 2026 formidlet regjeringen at det vil gis fullt unntak fra ombrukskrav for drikkevareemballasje fra 2030 til 2035 når emballasjeforordningen gjennomføres. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Materialgjenvinning av isolerglassruter

Vedtak nr. 77 5. desember 2024

«Stortinget ber regjeringa greie ut verkemiddel som sikrar auka materialgjenvinning av isolerglasruter, som omfattar eventuelle forskriftsendringar og utvida produsentansvar.»

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:176 S (2023–2024) *representantforslag om en reell handlingsplan for sirkulær økonomi*, jf. Innst. 64 S (2024–2025).

Departementet har i supplerende tildelingsbrev for 2025 gitt Miljødirektoratet i oppdrag å vurdere og anbefale virkemidler for økt materialgjenvinning av isolerglassruter. Arbeidet skal inkludere en vurdering av å utvide dagens produsentansvarsordning til å gjelde andre isolerglassruter enn PCB-holdige ruter, og oppdraget ble levert 20. januar 2026. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Utslippskutt og strømsparing – Enova

Vedtak nr. 93, 5. desember 2024

«Stortinget ber regjeringen om at det i ny styringsavtale for Enova legges til grunn at Enova som del av helhetlige virkemiddelpakker i Klimastatus og plan skal utløse utslippskutt over perioden på minimum 4 millioner tonn CO_2-ekvivalenter i hele økonomien og understøtte regjeringens mål om 10 TWh strømsparing i bygg i 2030, sammenlignet med 2015-nivå.»

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av finansinnstillingen, Innst. 2 S (2024–2025).

Staten har inngått en styringsavtale med Enova for perioden 2025–2028, og et tillegg til avtalen som følger opp Stortingets vedtak for Statsbudsjettet 2025.

En effektiv klima- og energipolitikk bygger på en kombinasjon av virkemidler. Enova samspiller med, og er avhengig av, andre virkemidler som støtte til FoU, prising av negative eksternaliteter og reguleringer, for å få til den ønskede utviklingen. Når Enova har bidratt til teknologiutvikling, oppskalering, optimalisering og læring, som

igjen bidrar til reduserte kostnader og/eller økte nytteeffekter for ulike løsninger og verdikjeder, overtar andre mer generelle virkemidler, som prising, krav eller forbud for å sørge for videre skifte til klima- og energivennlige løsninger.

Styringsavtalen skal sikre at Enova først og fremst prioriterer utslippskutt under innsatsfordelingsforordningen og oppnåelse av Norges klimaforpliktelser. Norske klimagassutslipp er forventet å reduseres vesentlig i årene fremover. I utslippsfremskrivingene, som tar hensyn til vedtatt politikk, anslås det at de samlede norske utslippene vil reduseres med om lag 3,5 millioner tonn CO_2-ekvivalenter fra perioden 2024 (før ny styringsavtale) og til 2028. Medregnet regjeringens planlagte politikk som varslet i Klimastatus og -plan, anslås det at utslippene vil reduseres med 5,1 millioner tonn fra 2024 til 2028. Utslippsreduksjonene forventes å fortsette videre etter 2028. Anslagene er usikre. Den forventede nedgangen i utslipp skyldes i stor grad at virkemidler i klimapolitikken gjør det attraktivt å gjennomføre tiltak som reduserer utslipp, som å forbedre og ta i bruk mer miljøvennlig teknologi eller effektivisere bruken av ressurser som gir utslipp. Enova har en viktig rolle i virkemiddelpakkene for å kutte utslipp, men det er vanskelig å tallfeste eller isolere effekten av Enova i denne tidsperioden.

I styringsavtalen er det nedfelt at Enovas aktivitet skal støtte opp under satsinger og bidra til måloppnåelse i klima- og energipolitikken. Enova har støtteordninger for energitiltak i bygg, og bidrar dermed til å understøtte regjeringens mål om 10 TWh redusert strømforbruk i bygg i 2030. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Vurdere hvordan myndighetene kan bidra til økt bruk av biogass til industrielle formål

Vedtak nr. 674 13. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan statlige myndigheter kan bidra til økt bruk av biogass til industrielle formål i statlig og kommunal sektor.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:131 S (2024–2025) *representantforslag om en større satsing på norsk produksjon av biogass*, jf. Innst. 250 S (2024–2025). Vedtaket er til behandling i departementet.

Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utarbeide et oppdatert kunnskapsgrunnlag for biogass. I oppdragsbrevet bes Miljødirektoratet vurdere hvordan virkemidlene for biogass kan endres for å øke bruken av biogass til industrielle formål i statlig og kommunal sektor. Fristen for oppdraget er 10. desember 2026. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tilrettelegge for årlig økning i biogassproduksjon

Vedtak nr. 676 13. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge for en årlig økning i biogassproduksjon på minst 1 TWh.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:131 S (2024–2025) *representantforslag om en større satsing på norsk produksjon av biogass*, jf. Innst. 250 S (2024–2025). Vedtaket er til behandling i departementet.

Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utarbeide et oppdatert kunnskapsgrunnlag for biogass. I oppdragsbrevet bes Miljødirektoratet vurdere hvordan virkemidlene for biogass kan endres for å tilrettelegge for en årlig økning i biogassproduksjon på minst 1 TWh. Fristen for oppdraget er 10. desember 2026. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Jakttid for elg i Finnmark

Vedtak nr. 747 26. mai 2025

> *«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i viltressursloven §§ 10 og 42 som gjør at Finnmarkseiendommen, etter forslag fra den enkelte kommune, kan regulere jakttida for elg i perioden 1. september-23. desember i Finnmark.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av forslag om lov om jakt, fangst og felling av vilt mv. (viltressursloven), jf. Prop. 78 L (2024–2025). Departementet har redegjort overfor Stortinget om at det ikke er nødvendig å følge opp vedtaket med lovendring, men at det er tilstrekkelig å endre jakttiden for elg i Finnmark fylke gjennom en justering av jakttidforskriften, jf. Prop. 64 L (2025–2026) *Endringer i viltressursloven*. Jakttidforskriften er endret slik at jakttiden på elg for kommuner i Finnmark fylke er fra 1. september til 23. desember. Endringen trådte i kraft 1. juli 2026. Departementet anser med det vedtaket som fulgt opp.

Rammevilkår for avfallsforbrenning

Vedtak nr. 854 3. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen gjennomgå rammevilkårene for avfallsforbrenning for å unngå konkurransevridning, og vurdere konsekvensene for fjernvarme.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Dok 8:1644 S (2024–2025) *Representantforslag om økt fjernvarmesatsing for bedre energisikkerhet og frigjøring av kraft*, jf. Innst. 316 S (2024–2025).

I Prop. 1 LS (2024–2025) kapittel 19 ble det presentert en vurdering av rammevilkår for fjernvarme og virkninger av avgiften på avfallsforbrenning (oppfølging av anmodningsvedtak nr. 514 (2023–2024)). Siden den vurderingen ble lagt fram har det skjedd flere endringer som påvirker avfallsforbrennings- og fjernvarmeaktørene. Satsen for ikke-kvotepliktige virksomheter i avgiften på avfallsforbrenning er redusert til om lag samme nivå som kvoteprisen fra 1. august 2025, som oppfølging av vedtak 3. fra Stortinget i Innst. 387 S (2024–2025). Regjeringen forslår i statsbudsjettet for 2027 at satsen holdes reelt uendret i 2027.

Videre har regjeringen innført strømstønad og Norgespris for husholdningskunder som bruker fjernvarme, og samtidig fjernet kravet om at prisreguleringen av fjernvarme skal hensynta strømstønad. Regjeringen har og vedtatt endringer i energimerkeforskriften for bygninger som gjør at oppvarmingsløsninger som avlaster kraftsystemet, herunder fjernvarme, kommer bedre ut. Regjeringen har også redusert elavgiften, som påvirker den maksimale prisen på fjernvarme. For mer om rammevilkårene for fjernvarme se Prop. 1 S (2026–2027) Energidepartementet.

Alle avfallsforbrenningsanlegg i Sverige og Danmark er underlagt kvoteplikt. I Norge har de fleste avfallsforbrenningsanleggene ikke blitt ansett som kvotepliktige, med unntak av noen få som leverer varme til industrien. Som følge av en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen landet Borgarting lagmannsrett i april 2026 på at tillatelse til kvotepliktig utslipp for avfallsforbrenningsanleggene til FREVAR og SAREN kjennes ugyldig som følge av feil rettsanvendelse. Miljødirektoratet vurderer nå konsekvensene av denne dommen.

I juli i år la EU-kommisjonen fram sitt forslag til revidert klimakvotedirektiv. Kommisjonen foreslår blant annet å innføre kvoteplikt på avfallsforbrenning (ikke-farlig avfall), med en gradvis innfasing fra 2031–34 (som starter på 25 pst. og slutter med 100 pst. kvoteplikt i 2034). Kommisjonen viser til at karbonprisen supplerer virkemidler for å fremme sirkulær økonomi ved å gi insentiver til karbonfangst som et hovedgrep for sektoren frem mot klimanøytralitet i EU i 2050. Det åpnes for nasjonal 'opt-out' til 2035, dersom to av tre vilkår er oppfylt; tilsvarende nasjonal karbonavgift, på vei til å nå gjenvinningsmål og/eller på vei til nå deponeringsmål. I tillegg til kvoteplikt for avfallsforbrenning foreslås nye bestemmelser om avfallsdeponier og overvåking og rapportering av utslippene fra dette. Regjeringen vil rapportere årlig til Stortinget i særskilt vedlegg til Prop. 1 S *Klimastatus og -plan* om status for regelverksutviklingen i EU og oppdatere vurderingene av konsekvensene for Norge.

Det skal gis fleksibilitet og støtte til avfallssektoren. Vederlagsfri tildeling for fjernvarme fortsetter. Teknologier som reduserer utslipp fra avfallsforbrenning, særlig karbonfangst, vil kunne få støtte under den industrielle avkarboniseringsbanken, Innovasjonsfondet og Moderniseringsfondet. Vedtaket bør sees i sammenheng med vedtak 855 og 856 fra 3. juni 2025 som omhandler fjernvarme. Disse er omtalt i Prop. 1 S (2026–2027) Energidepartementet. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Legge til rette for at utviklingen mot nullutslipps hurtigbåter fortsetter

Vedtak nr. 979 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at utvikling mot nullutslipps hurtigbåter fortsetter. Dette kan innebære at lavutslipps hurtigbåter også får nødvendig støtte på vei mot en løsning med nullutslipp, og ordninger som premierer lavest mulig CO_2-avtrykk.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, jf. Innst. 520 S (2024–2025).

Regjeringen varslet i Meld. St. 25 (2024–2025) at den tar sikte på å innføre krav til hurtigbåter på et senere tidspunkt. Et krav om nullutslipp vil medføre betydelige merkostnader for fylkeskommunene tilsvarende behov for statlig økonomisk støtte. For å bidra til teknologiutvikling, utslippskutt og reduksjon av kostnadene ved nullutslippsteknologi, vil regjeringen satse ytterligere på støtteordningen *Hurtigbåtprogrammet.* Programmet forvaltes av Miljødirektoratet. I stats-

budsjettet for 2026 ble Hurtigbåtprogrammet tilkjent en tilsagnsramme på 246,7 millioner kroner. Rammen ble økt til 346,7 mill. kroner ved Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett i 2026. Regjeringen foreslår en ramme for nye tilsagn på 246,7 mill. kroner i 2027.

Regjeringen viser til anmodningsvedtak 1136 om utredning av klimakrav i offentlige anskaffelser av hurtigbåter og hurtigbåttjenester fra Stortingets behandling av revidert nasjonalbudsjett for 2026. Anmodningsvedtaket omtales i Prop. 1 S fra Samferdselsdepartementet. Regjeringen vil i henhold til anmodningsvedtaket komme tilbake til Stortinget med forslag til oppfølging senest i revidert nasjonalbudsjett for 2027. I lys av regjeringens satsing på Hurtigbåtprogrammet i budsjettet for 2027 og pågående utredning av klimakrav for hurtigbåter, anser departementet med dette anmodningsvedtaket som fulgt opp.

Handlingsplan og mål for karbonlagring i skog

Vedtak nr. 980 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen raskt avklare hva slags tiltak som vil gi uttelling som addisjonelle opptak i skog, samordnet med eventuelle karbonkreditter fra skog, og lage en handlingsplan og mål for økt karbonlagring i skog frem mot 2100.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, jf. Innst. 520 S (2024–2025). Vedtaket er til behandling i departementet.

Departementet arbeider med å avklare den konkrete regnemetoden for å definere addisjonelle utslipp og opptak i skog- og arealbrukssektoren. Departementet har også satt ut oppdrag til Miljødirektoratet om å utrede et nytt langsiktig klimamål for forvaltet skog. Fristen for denne utredningen er i løpet av høsten 2026. Denne utredningen vil danne grunnlag for departementets videre arbeid med dette. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Gjenbruk av overskuddsmasser

Vedtak nr. 982 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen legge til rette for å gjenbruke overskuddsmasser, blant annet ved etablering av digitale markedsplasser for overskuddsmasser, og beregne klimaeffekten av slike tiltak.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, jf. Innst. 520 S (2024–2025).

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har i 2026 publisert veilederen Bærekraftig massehåndtering -planlegging og forvaltning av rene overskuddsmasser. Denne skal gjøre den enklere for kommuner og utbyggere å legge til rette for mer sirkulær håndtering av overskuddsmasser i sin planlegging og utbygging. KDD vurderer samarbeid med andre relevante departement, å opprette et nasjonalt samarbeidsforum for håndtering av overskuddsmasser. Samarbeidsforumet skal blant annet bidra til erfaringsutveksling mellom regioner om bærekraftig massehåndtering og utbredelse av digitale markedsplasser. Det vurderes nå hvordan man kan følge opp beregning av klimaeffekt vurderes på en hensiktsmessig måte. Departementet anser med dette på vedtaket som fulgt opp.

Felles klima- og energimelding

Vedtak nr. 985, 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i løpet av neste stortingsperiode med en felles klima- og energimelding. Stortingsmeldingen skal legges frem i første halvdel av fireårsperioden, redegjøre for statusen på Norges klimamål og fremheve nødvendige prioriteringer i klima- og energipolitikken.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, jf. Innst. 520 S (2024–2025).

Klimastatus og -plan redegjør allerede for statusen for Norges lovfestede klimamål. Klimapolitikken påvirker i stadig større grad kraftetterspørselen i samfunnet, og antakelser om kraftbalanse og nettutbygging er derfor viktige hensyn i videreutviklingen av klimapolitikken. En utvidet omtale av klima og energi i KSP 2028 vil gi mulighet for å se klima- og energipolitikken mer i sammenheng.

Regjeringen ønsker å fortsette klimasamarbeidet med EU også etter 2030. Hvordan EU innretter klimaregelverket sitt for perioden 2031-2040 blir sentralt for oppfyllelsen av Norges klimamål for 2035. EU-kommisjonens forslag til nytt regelverk for klimakvotesystemet ble lagt fram 17. juli i år. Det er ventet at EU-kommisjonen vil legge fram forslag til nytt regelverk for det som i dag er

innsatsfordelingen og skog- og arealbruksregelverket mot slutten av 2026. Usikkerhet rundt det kommende forslaget til EUs klimaregelverk gjør det noe krevende å skulle legge fram en felles klima- og energimelding våren 2027. Regjeringen vil imidlertid forankre et nytt mål under Parisavtalen for 2040 i Stortinget i god tid før klimatoppmøtet i 2030. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Klimasamarbeid med EU

Vedtak nr. 986, 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen følge opp videreføring av klimasamarbeidet med EU etter 2030 og arbeide for at EUs skogpolitikk fra 2030 tar høyde for utfordringene særlig skogrike land, som Norge, står i.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, jf. Innst. 520 S (2024–2025). Vedtaket er til behandling i departementet.

Regjeringen følger opp videreføring av klimasamarbeidet med EU etter 2030. Norge vil fortsatt delta i klimakvotesystemet etter 2030, og regjeringen har en intensjon om fortsatt norsk deltakelse i øvrige deler av EUs klimaregelverk etter 2030. Det må imidlertid tas forbehold om at EU-regelverket for perioden etter 2030 fremdeles er under utarbeidelse i EU. Forslag til regelverk for det som i dag er omfattet av innsatsfordelingen og skog- og arealbrukssektoren er hittil ikke lagt frem. Regjeringen følger denne utviklingen tett, og sendte juni 2026 et brev til EU-kommisjonen med norske posisjoner på utformingen av dette regelverket. Her ble det blant annet fremhevet at dagens regelverk for skog- og arealbrukssektoren har hatt klare svakheter, og at det er viktig at nytt regelverk for denne sektoren tar hensyn til disse svakhetene, herunder de store naturlige variasjonene i skogens opptak og behovet for et langsiktig perspektiv på klimatiltak i skog. Det er ventet at EU-kommisjonen mot slutten av 2026 vil legge frem sitt forslag til nytt regelverk for det som i dag er omfattet av innsatsfordelingen og skog- og arealbrukssektoren. Forslaget må behandles i Rådet og Europaparlamentet før det kan tre i kraft. Det kan derfor ta flere år før regjeringen kan følge opp videreføring av klimasamarbeidet med EU etter 2030.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Plan for økt bruk av biogass spesielt innen transportsektoren og for BioCCS for å realisere Norges klimamål

Vedtak nr. 987, 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere hvilke forutsetninger Norge har for en økt nasjonal biogassproduksjon, forventet nasjonal etterspørsel, identifisere barrierer og lage en plan for økt bruk av biogass spesielt innen transportsektoren og for BioCCS for å realisere Norges klimamål.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*, jf. Innst. 520 S (2024–2025). Vedtaket er til behandling i departementet.

Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utarbeide et oppdatert kunnskapsgrunnlag for biogass. I oppdragsbrevet bes Miljødirektoratet vurdere hvordan virkemidlene for biogass kan endres for å øke bruken av biogass og legge til rette for lagring av CO_2 fra biogassproduksjonen. Fristen for oppdraget er 10. desember 2026. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Planlegge for at det lovbestemte klimamålet for 2035 skal nås med utslippskutt i Norge og i samarbeid med EU

Vedtak nr. 991, 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen planlegge for at det lovbestemte klimamålet for 2035 skal nås med utslippskutt i Norge og i samarbeid med EU, og komme tilbake til Stortinget i løpet av 2026 med forslag til hvordan dette kan sikres.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om *Endringer i klimaloven (klimamål for 2035)*, Innst. 519 L. Vedtaket bør sees i sammenheng med vedtak nr. 992 av 11. juni 2025. Regjeringen rapporterer i tråd med klimalovens §7 årlig om status for de lovfestede klimamålene. Vurderingene knyttet til vedtak 991 og 992 er derfor omtalt i Særskilt vedlegg til Prop. 1 S (2026–2027) *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*. Se omtale i kapittel 6. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Vurdere konsekvensene av EUs klimamål

Vedtak nr. 992, 11. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen vurdere konsekvensene dersom EU vedtar et annet klimamål enn Norge og komme tilbake til Stortinget med en anbefaling om hvordan det følges opp.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av innstilling fra energi- og miljøkomiteen om *Endringer i klimaloven (klimamål for 2035)*, Innst. 519 L. Vedtaket bør sees i sammenheng med vedtak nr. 991 av 11. juni 2025. Regjeringen rapporterer i tråd med klimalovens §7 årlig om status for de lovfestede klimamålene. Vurderingene knyttet til vedtak 991 og 992 er derfor omtalt i Særskilt vedlegg til Prop. 1 S (2026–2027) *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*. Se omtale i kapittel 6. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Hjemmel i ny motorferdsellov for de med undersøkelsesrett etter mineralloven

Vedtak nr. 1059, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen om at forslag til ny motorferdsellov inneholder hjemmel for at den som får undersøkelsesrett etter mineralloven, også gis tillatelse til bruk av motorkjøretøy, dersom grunneier gir samtykke.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling av Prop. 71 L (2024–2025) *Lov om mineralvirksomhet og forvaltning av mineralressurser (mineralloven)*, jf. Innst. 521 L (2024–2025). Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven) ble vedtatt av Stortinget 8. juni 2026, på grunnlag av Prop. 61 L (2025–2026) og Innst. 436 L (2025–2026). Ny lov vil erstatte motorferdselloven av 1977. I ny lov § 30 er det inntatt en hjemmel som fastsetter at «[k]ommunen skal gi tillatelse til motorferdsel for undersøkelse av mineraler etter mineralloven kapittel 4». Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Sikre at 98-oktan bensin forblir etanolfri i fremtiden

Vedtak nr. 1062, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utarbeide et forslag som sikrer at 98-oktan bensin også i fremtiden forblir etanolfri, ved at 98-oktan bensin skjermes fra insentivene til å blande inn etanol.»*

Vedtaket ble gjort ved *Stortingets behandling Dok 8:118 S (2024–2025) Representantforslag om tilgang på etanlofri bensin*, jf. Innst. 449 S (2024–2025). Forslaget er til behandling i departementet.

Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet et oppdrag om innblanding av bioetanol i bensin. I oppdraget bes blant annet direktoratet utarbeide et kunnskapsgrunnlag om motor- og drivstofftekniske forhold ved bruk av bensin med etanol, og vurdere mulige endringer i dagens virkemidler for å sikre at 98-oktan bensin også i fremtiden forblir etanolfri. Frist for oppdraget er 30. september 2026. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Styrke forskning på plast og plastkjemikalier

Vedtak nr. 1065, 12. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med relevante aktører, styrke forskningen på tiltak for å redusere utslipp av og menneskelig eksponering for plast og plastkjemikalier.»*

Vedtaket ble gjort ved Stortingets behandling Dok 8:231 S (2024–2025) *Representantforslag om tiltak for å løse mikroplastkrisen*, jf. Innst. 418 S (2024–2025). Forslaget er til behandling i departementet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Ny motorferdsellov som oppfølgning av anmodningsvedtak nr. 973 25. mai 2025

Vedtak nr. 1098, 16. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte med forslag til ny motorferdsellov som er i tråd med Stortingets føringer som gir kommunene større myndighet, redusert byråkrati knyttet til praktiseringen av loven, samtidig som hensynet til natur og friluftsliv hensyntas, som oppfølging av Stortingets anmodningsvedtak nr. 973 av 25. mai 2021, jf. Innst. 429 S (2020–2021).»*

Vedtaket ble gjort ved behandling av Representantforslag fra stortingsrepresentantene Heidi Greni, Sandra Borch og Per Olav Tyldum om endringer i motorferdselloven, jf. Dok. 8:246 S (2024–2025) og Innst. 431 S (2024–2025). Vedtaket må ses i lys av Stortingets vedtak nr. 973 den 25. mai 2021, som blant annet var bakgrunnen for at Kongen i statsråd 3. september 2021 opprettet et offentlig utvalg som skulle gjennomgå regelverket

om motorferdsel i utmark og vassdrag og foreslå endringer i dette. Motorferdsellovutvalget leverte 21. mai 2024 sin utredning NOU 2024: 10 med forslag til ny motorferdsellov til regjeringen, og utredningen ble umiddelbart sendt på høring. Klima- og miljødepartementets forslag til ny lov om motorferdsel i utmark og vassdrag ble fremmet i Prop. 61 L (2025–2026) *Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven)* den 27. mars 2026. På grunnlag av Innst. 436 L (2025–2026) gjorde Stortinget enkelte endringer i lovforslaget. Ny lov ble vedtatt av Stortinget 8. juni 2026. Ny lov vil erstatte motorferdselloven av 1977 og innebærer en modernisering, opprydning og samling av et uoversiktlig og gammelt regelverk. Ny lov innebærer at kommunene får et større ansvar for å bestemme lokalt. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Restaureringsprosjekt for Oslofjorden

Vedtak 1109, 18. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen, i samråd med berørte fylker og kommuner etablere et restaureringsprosjekt for Oslofjorden, samt tiltak for å redusere nitrogen til faglig anbefalt nivå, og komme tilbake til Stortinget innen utgangen av 2026 med en plan for gjennomføring.»*

Vedtaket ble fattet i forbindelse med behandling av Prop. 142 S *Endringer i statsbudsjettet 2025 under Landbruks- og matdepartementet* (2024–2025), jf. Innst. 534 S (2024–2025).

Regjeringen sendte 19. juni 2026 forslag til en ny Oslofjordplan på høring. Planen inneholder en rekke tiltak for at fjorden skal oppnå god tilstand, herunder tiltak for å redusere avrenningen fra jordbruket og redusere utslipp fra avløp. Målet er å redusere tilførslene av nitrogen til et nivå som gir god tilstand, i første omgang frem mot 2033. Den endelige nye planen vil lanseres etter høring, og utgjør regjeringens oppfølging av anmodningsvedtaket. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Ny tiltaksplan for Oslofjorden

Vedtak nr. 1122, 20. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen i 2026 fremme en ny tiltaksplan med økonomiske og andre virkemidler som bidrar til en renere Oslofjord.»*

Vedtaket ble gjort ved behandling av Meld. St. 2 (2024–2025) *Revidert nasjonalbudsjett 2025*, jf. Innst. 540 S (2024–2025).

Regjeringen sendte 19. juni 2026 forslag til en ny Oslofjordplan på høring. Den endelige nye planen vil lanseres etter høring, og utgjør regjeringens oppfølging av anmodningsvedtaket. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Forbod mot fossil fyring

Vedtak nr. 1125, 20. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2025 sende på høring et forslag om å innføre et forbud mot fossil fyring, avgrenset til indirekte fyring i kvotepliktig industri i 2030, med mulighet for utsettelse hvis NVE mener det ikke er tilstrekkelig nettkapasitet i området eller i tilfeller der forbudet vil innebære svært høye kostnader målt opp mot nytteverdien eller andre åpenbart urimelige konsekvenser. Det tas sikte på innføring i 2030, et iverksettelsestidspunkt vil vurderes i lys av høring.»*

Vedtaket ble gjort ved behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2025, jf. Innst. 540 S (2024–2025). Den 24. juni 2025 ga Klima- og miljødepartementet Miljødirektoratet i oppdrag å utrede konsekvenser og innretninger av et slikt forbud, som et supplement til konsekvensutredningen om forbud mot fossil fyring i industrien, som direktoratet utarbeidet i 2023. Klima- og miljødepartementet mottok en supplerende konsekvensutredning den 17. oktober 2025 og forslag til endringsforskrift og høringsnotat den 4. februar 2026. Et forskriftsforslag som innfører forbud mot indirekte fossil fyring i kvotepliktig industri vil bli sendt på høring høsten 2026. Det foreslås at forbudet trer i kraft 1. januar 2033, med mulighet for å søke unntak fra 1. januar 2032. Det bes samtidig om høringsinstansenes syn på eventuell samtidig iverksettelse med ikke-kvotepliktig industri i 2030. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Kart over grått areal i Norge

Vedtak nr. 1216, 20. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utarbeide et kart over grått areal i Norge.»*

Vedtaket ble gjort ved behandling av Meld. St. 2 (2024–2025) *Revidert nasjonalbudsjett 2025*, jf. Innst. 540 S (2024–2025).

På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har Miljødirektoratet i samarbeid med Kartverket, NIBIO og SSB utarbeidet et kart over grått areal i Norge. Kartet ble offentliggjort 16. desember 2025 og er tilgjengelig på Miljødirektoratets nettsider. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Utrede et reduksjonsmål for Norges forbruksbaserte utslipp

Vedtak nr. 1227, 20. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen utrede et reduksjonsmål for Norges forbruksbaserte utslipp og komme tilbake til Stortinget på egnet måte i løpet av 2026.»*

Vedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av Meld. St. 2 (2024–2025) *Revidert nasjonalbudsjett 2025*, jf. Innst. 540 S (2024–2025). Miljødirektoratet har på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet gjort vurderinger av reduksjonsmål for globale klimagassutslipp fra forbruk i Norge. Miljødirektoratet leverte sin utredning i mai 2026.

I Miljødirektoratets rapport anbefaler direktoratet at det etableres mål for å redusere klimagassutslipp fra norsk forbruk. Direktoratet anbefaler et sektorovergripende mål i tillegg til mer spesifikke fokusmål for områder der utslippene, eller potensialet for utslippsreduksjoner, er størst. For å kunne fastsette ambisjonsnivået i målene anbefaler Miljødirektoratet at kunnskap om tiltak og virkemidler sammenstilles i et oppfølgende arbeid. Begrensninger i metoden for beregning av klimagassutslipp fra forbruk bidrar også til at det er krevende å sette konkrete, tallfestede mål. Departementet arbeider med å vurdere anbefalingene, og vil gjøre nærmere utredninger for å vurdere videre innretting av arbeidet med å redusere klimagassutslipp fra forbruk. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Klagesak forurensningstillatelse – Billerud Viken AS

Vedtak nr. 1235, 20. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen raskt avgjøre klagen på avslag på utslippstillatelse i forbindelse med Billerud Viken AS sin søknad om tillatelse til oppstart av treforedlingsindustri på Hønefoss»*

Vedtaket ble gjort ved behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2025, jf. Innst. 540 S (2024–2025).

Billerud Viken AS (nå Viken CTMP AS) mottok avslag fra Miljødirektoratet på søknad om tillatelse til ny treforedlingsvirksomhet etter forurensningsloven § 11. Departementet fikk oversendt klagen fra Miljødirektoratet 13. juni 2025. Regjeringen prioriterer klagesaken, og vil så raskt som mulig avgjøre klagen på avslag på utslippstillatelse i forbindelse med Billerud Viken AS sin søknad om tillatelse til oppstart av treforedlingsindustri på Hønefoss. Departementet har hentet inn ytterligere miljøvurderinger og er i dialog med bedriften angående den videre prosessen i saken. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Redusere klima- og miljøpåvirkningen fra tekstiler

Vedtak nr. 1237, 20. juni 2025

> *«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til en kombinasjon av virkemidler som kan redusere klima- og miljøpåvirkningen fra tekstiler, herunder vurdere tydeligere merking av plast i klær.»*

Vedtaket ble gjort ved behandling av Revidert nasjonalbudsjett 2025, jf. Innst. 540 S (2024–2025).

Det pågår et bredt arbeid på tekstilområdet som skal bidra til å redusere klima- og miljøpåvirkningen fra tekstiler. Regjeringen jobber med å innføre økodesignforordningen i Norge, og EU har varslet nye produktspesifikke økodesignkrav for tekstiler. Fra 1. januar 2025 gjelder krav til kildesortering, separat innsamling og materialgjenvinning av tekstilavfall, som gir kommunene en plikt til å samle inn tekstilavfall. Forslag til forskriftsregulering av utvidet produsentansvar for tekstiler har vært på høring, med foreslått ikrafttredelse 1. januar 2027. Norge støtter også strengere globale regler for grensekryssende forsendelser av tekstiler under Baselkonvensjonen. Våre forpliktelser etter EØS-avtalen og WTO-regelverket gjør det vanskelig for Norge å innføre krav til merking av produkter alene. Det pågår for tiden

et arbeid i EU for å gjøre tekstilmerkingen mer tydelig for forbrukere. Se for øvrig Prop. 1 LS (2026–2027) kapittel 19 Sirkulær økonomi – skatter og avgifter. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

5.3 Stortingssesjon 2023–2024

Fensfeltet og naturvennlig, sirkulær gruvedrift

Vedtak nr. 57, 30. november 2023

> *«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for økt gjenbruk og gjenvinning av kritiske mineraler, herunder sjeldne jordartsmetaller, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av representantforslag fra stortingsrepresentantene Lan Marie Nguyen Berg, Rasmus Hansson og Une Bastholm om Fensfeltet og naturvennlig, sirkulær gruvedrift jf. Dok 8:236 S (2022–2023) og Innst. 74 S (2023–2024). Den 8. mai 2024 ga Klima- og miljødepartementet i oppdrag til Miljødirektoratet å utarbeide et forslag til en helhetlig plan for økt ombruk og materialgjenvinning av kritiske råmaterialer, herunder sjeldne jordardsmetaller. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Klimamål i tildelingsbrev

Vedtak nr. 75, 4. desember 2023

> *«Stortinget ber regjeringen fra og med januar 2024 i årlige tildelingsbrev til samferdselsetatene og -selskapene, de regionale helseforetakene, Sykehusbygg, Forsvarsbygg og Statsbygg, pålegge etatene å utarbeide klimamål og å rapportere på dette.»*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2024 og forslaget til statsbudsjett for 2024, jf. Innst. 2 S (2023–2024).

Regjeringen styrket forventningene på klima og miljø til selskapene med statlig eierskap i Meld. St. 6 (2022–2023) *Et grønnere og mer aktivt eierskap*. Staten forventer blant annet at selskapene setter mål og iverksetter tiltak for reduksjon i klimagassutslipp på kort og lang sikt i tråd med Parisavtalens mål. Iht. rolledelingen mellom eier og styret/ledelse i selskapslovgivningen hører forvaltningen av selskapet, herunder oppfølging av statens forventninger, til styret.

For 2024 og 2025 har regjeringen også gitt en fellesføring til underliggende virksomheter om systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp. I Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimameldingen 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet* skriver regjeringen at den vil evaluere fellesføringen om systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk. På bakgrunn av denne evalueringen vil regjeringen vurdere om det er hensiktsmessig å innføre målrettede krav/retningslinjer for drift og anskaffelser i alle statlige virksomheter. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Styrket fagkompetanse innen klimatilpasning for kommunesektoren – Vurdere opprettelse av kompetanseprogram

Vedtak nr. 458, 16. januar 2024

> *«Stortinget ber regjeringen, i samarbeid med KS og relevante utdanningsinstitusjoner, vurdere opprettelsen av kortere modulbaserte kompetanseprogram for kommunesektoren for å styrke fagkompetanse innen klimatilpasning.»*

Vedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn*, jf. Innst. 161 S (2023–2024).

Vedtaket følges opp i sammenheng med vedtak nr. 459. Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å innhente, sammenstille og vurdere erfaringer fra eksisterende klimatilpasningsnettverk. Formålet med klimatilpasningsnettverk er blant annet å styrke de ansattes fagkompetanse. Se nærmere omtale under vedtak nr. 459 under. Departementet anser vedtaket som fulgt opp.

Regionale klimatilpasningsnettverk – Vurdere å utvide ordningen til alle fylker

Vedtak nr. 459, 16. januar 2024

> *«Stortinget ber regjeringen høste erfaringer fra pilotprosjekt med opprettelse og drift av regionale klimatilpasningsnettverk, og vurdere å utvide ordningen til alle fylker.»*

Vedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn*, jf. Innst. 161 S (2023–2024).

Miljødirektoratet fikk i 2025 i oppdrag å innhente, sammenstille og vurdere erfaringer fra eksisterende klimatilpasningsnettverk, og anbefale om, og eventuelt hvordan, slike nettverk kan etableres i hele landet. Asplan Viak har gjennomført en erfaringsinnhenting om kommuners klimatilpasningsarbeid gjennom regionale klimatilpasningsnettverk og I Front-nettverket, som ble publisert i januar 2026. Rapporten viser at kommunene har et behov for å jobbe mer systematisk med klimatilpasning, og at klimatilpasningsnettverk har et stort potensial som inngang til dette arbeidet for mange. Basert på rapporten fra Asplan Viak har Miljødirektoratet anbefalt at det etableres regionale nettverk for klimatilpasning over hele landet, og at statsforvalteren får ansvaret for disse nettverkene. Miljødirektoratet anbefaler også at det etableres et koordinatornettverk som Miljødirektoratet leder. Klima- og miljødepartementet vurderer hvordan anbefalingen fra Miljødirektoratet best kan følges opp. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Villreinfangsten på Dovre

Vedtak nr. 783, 13. juni 2024

> *«Stortinget ber regjeringa gå vidare med å setje 'Villreinfangsten på Dovre' på Noregs tentative liste for verdsarv»*

Vedtaket ble gjort i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 18 (2023–2024) *Ein forbetra tilstand for villrein*, jf. Innst. 374 S (2023–2024).

Riksantikvaren og Miljødirektoratet har fått i oppdrag å gi en anbefaling vedrørende oppføring av Villreinfangsten på tentativ liste. Det har vært nødvendig å revidere og supplere det eksisterende faglige grunnlaget for blant annet å følge opp anbefalinger fra Unescos rådgivende organisasjoner (Icomos (International Council on Monuments and Sites) og IUCN (International Union for Conservation of Nature)). Et slikt revidert kunnskapsgrunnlag er utarbeidet av prosjekt Villreinfangsten. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Reetablere villrein i Nordfjella

Vedtak nr. 786, 13. juni 2024

> *«Stortinget ber regjeringa snarast mogleg reetablere villrein i Nordfjella i sone 1 med villrein frå sone 2 når denne kjeldebestanden er friskmeld på bestandsnivå, slik at risikoen for resmitte er handtert på eit akseptabelt nivå.»*

Vedtaket ble gjort i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 18 (2023–2024) *Ein forbetra tilstand for villrein*, jf. Innst. 374 S (2023–2024). Regjeringen er godt i gang med å følge opp vedtaket. Det er nedsatt en prosjektgruppe som skal sørge for reetablering på en trygg og god måte. Regjeringens mål er å starte overføringen av villrein fra Nordfjella sone 2 over til sone 1 vinteren 2026/2027. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

Sikre følgeforskning for best mulig kunnskapsgrunnlag om tiltak for Oslofjorden

Vedtak nr. 793, 14. juni 2024

> *«Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med å ta vare på Oslofjorden ledsages av følgeforskning som gir best mulig kunnskapsgrunnlag for vellykket oppbygging av økosystemene over tid.»*

Vedtaket ble gjort i forbindelse med Dok. 8:146 S (2023–2024) *Representantforslag om å bevare og restaurerer økosystemet i Oslofjorden*, jf. Innst. 402 S (2023–2024).

Kunnskapen om Oslofjorden skulle i henhold til Oslofjordplanen fra 2021 suppleres ved å iverksette 19 tiltak for kunnskapsinnhenting. Flere av tiltakene er enten ferdigstilt eller igangsatt. I tillegg har annen kunnskap bidratt til at kunnskapen om fjorden er supplert. Det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget ligger til grunn for regjeringens høringsforslag til ny Oslofjordplan, som også inneholder nye tiltak for kunnskapsinnhenting. De nye tiltakene inkluderer å følge opp de innførte fiskeritiltakene gjennom forundersøkelser og følgeforskning, som grunnlag for å vurdere tiltakenes effekt, samt å innhente kunnskap om betydningen av klimaendringers betydning på tilstanden i Oslofjorden, inkludert klimaframskrivninger.

Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

5.4 Stortingssesjon 2022–2023

Fremme krav om lav- og nullutslipp til offshorefartøy

Vedtak nr. 92, 1. desember 2022

> *«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 fremme krav om lavutslipp til offshorefartøy med sikte på innføring fra 2025 og nullutslipp fra 2029, eller tilsvarende krav som gir samme utslippseffekt for offshorefartøy.»*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2023 og forslaget til statsbudsjett for 2023, jf. Innst. 2 S (2022–2023).

Regjeringen har fastsatt klimakrav til offshorefartøy. Kravet gjelder operatører på norsk sokkel og omfatter fartøy som benyttes i forbindelse med petroleumsvirksomhet. Klimagassintensiteten skal reduseres i fire trinn i forhold til en referanse verd med: 10 % (2029–2031), 15 % (2032–2034), 20 % (2035–2037) og 40 % (2038–2040). Kravet oppfylles for perioder på tre år, samlet for alle skip som utfører aktivitet på vegne av operatøren og operatører kan samarbeid om oppfyllelse. Flere fornybare teknologier vil dobbelttelles frem til 2033 for å stimulere til teknologiutvikling. Kravet kan ikke oppfylles med biodrivstoff, som er regulert gjennom eget omsetningskrav.

Kravet vil kutte utslipp, stimulere til teknologiutvikling og gi forutsigbar etterspørsel etter nullutslippsdrivstoff. Disse klimakravene til offshorefartøy vil gi en samlet utslippsreduksjon på 1,6 millioner tonn frem til 2040 og vil legge til rette for langsiktig omstilling av skipsfarten mot et lavutslippssamfunn. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

En plan for hvordan Norge kan få en ledende posisjon i produksjonen av bærekraftig drivstoff

Vedtak nr. 632, 2. mai 2023

> *«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for hvordan Norge kan få en ledende posisjon i produksjonen av bærekraftig drivstoff, slik at Norge er godt posisjonert gjennom et industrielt miljø når innblandingskravene blir innført i EU, og komme tilbake til Stortinget på en egnet måte.»*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av Meld. St. 10 (2022–2023) *Bærekraftig og sikker luftfart – Nasjonal luftfartstrategi*, jf. Innst. 301 S (2022–2023).

Virkemidlene for biodrivstoff, herunder utviklingen av produksjonen av biodrivstoff, vurderes helhetlig i kontrollpunktene for biodrivstoff annethvert år, og senest i regjeringens Klimastatus og -plan for 2027. Miljødirektoratet har levert kunnskapsgrunnlag til kontrollpunktet. I kunnskapsgrunnlaget har Miljødirektoratet blant annet vurdert utviklingen i produksjon av biodrivstoff i Norge og globalt.

For å utløse storskala biodrivstoffproduksjon i Norge vurderer Miljødirektoratet fremdeles manglende tilgang på risikokapital som en sentral barriere. Flere anlegg har fått tilskudd gjennom Enova, men bevilgningen har ikke ført til investeringsbeslutning. Statsstøtten til Biozin-prosjektet utgjorde for eksempel omkring 15 prosent av samlede estimerte investeringskostnader, men prosjektet ble likevel avsluttet. Tilbakegangen indikerer at selv med betydelig støtte blant annet fra Enova og EUs innovasjonsfond blir den økonomiske risikoen vurdert å være for stor.

Miljødirektoratet vurderer at norsk-produksjon av biodrivstoff med norske råstoff er enda mer usikker nå enn tidligere og trolig først mulig etter 2030. Dette skyldes at prosjektene er svært kostbare og at storskala biodrivstoffproduksjon basert skogsråstoff, som flere av prosjektene legger opp til å bruke, foreløpig er en umoden teknologi.

Det samlede virkemiddelapparatet i Norge og EU som fremmer utvikling, produksjon og bruk av biodrivstoff gir gode rammebetingelser for produksjon av biodrivstoff. Hvorvidt Norge lykkes i å bli ledende i produksjon av biodrivstoff avhenger av om norske aktører lykkes i konkurransen med utenlandske aktører. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

En plan for å øke produksjonen av avansert biodrivstoff i Norge

Vedtak nr. 633, 2. mai 2023

> *«Stortinget ber regjeringen raskt legge frem en plan for å øke produksjonen av avansert biodrivstoff i Norge.»*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av Meld. St. 10 (2022–2023) *Bærekraftig og sikker luftfart – Nasjonal luftfartstrategi*, jf. Innst. 301 S (2022–2023).

Regjeringen viser til rapporteringen på vedtak nr. 632, 2. mai 2023.

Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

5.5 Stortingssesjon 2021–2022

Oppfylle mål om 10 pst. vern av kyst- og havområder og fremme nasjonal plan for marint vern

Vedtak nr. 35.20, 2. desember 2021

> *«Stortinget ber regjeringen oppfylle målet om 10 pst. vern av kyst- og havområder innen 2030, og fremme nasjonal plan for marint vern».*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av innstilling fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2022 og forslaget til statsbudsjett for 2022, jf. Innst. 2 S (2021–2022).

Regjeringen har gjennomført flere initiativer som alle er viktige i gjennomføringen av vedtaket. Oppfølgingen av tiltakene i Meld. St. 29 (2020–2021) *Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur* står sentralt i arbeidet med vern av kyst- og havområder, jf. omtale i Meld. St. 21 (2023–2024) *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene* og Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold*. Hittil er om lag 4 prosent av norske havområder på den nordlige halvkule vernet. Dette inkluderer verneområder ved fastlands-Norge, Svalbard og Jan Mayen. I tillegg er territorialfarvannet ved Bouvetøya vernet. 24 av 36 områder langs kysten av fastlands-Norge som ble identifisert som kandidatområder for vern i den marine verneplanen fra 2004, er vernet. Lov 10. juni 2025 nr. 33 om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet (havvernloven) gir hjemmel til å opprette marine verneområder i alle havområder under norsk jurisdiksjon utenfor territorialfarvannet og blir et viktig virkemiddel for å gjennomføre vedtaket. Det er videre satt i gang arbeid med å identifisere nye kandidatområder for vern, inkludert utenfor territorialfarvannet. Departementet anser med dette vedtaket som fulgt opp.

5.6 Stortingssesjon 2018–2019

Erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt og kompensasjonsordningen (FKT)

Vedtak nr. 383, 31. januar 2019

> *«Stortinget ber regjeringen foreta en vurdering av erstatningsordningene for tap av beitedyr til rovvilt og kompensasjonsordningen (FKT) og rapportere til Stortinget på egnet måte.»*

Vedtaket ble gjort ved behandlingen av Dokument 8:239 S (2017–2018) *Representantforslag om erstatningsreglene ved tap av beitedyr til rovvilt*, jf. Innst. 140 S (2018–2019).

Departementet er i gang med oppfølgingen av dette vedtaket når det gjelder erstatningsordningene. For ordningen med tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak (FKT-ordningen), er endringer vedtatt i 2025, og departementet anser denne delen av vedtaket som fulgt opp. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Del II
Budsjettforslag

6 Nærmere omtale av bevilgningsforslagene

Programområde 12 Klima og miljø

Programkategori 12.10 Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt samarbeid m.m.

Hovedinnhold og prioriteringer

Utgiftene under programkategori 12.10 kan føres tilbake til alle resultatområdene. Programkategorien omfatter bevilgninger til Klima- og miljødepartementet, som har ansvaret for å samordne og utvikle klima- og miljøpolitikken til regjeringen og arbeider for klima- og miljøvennlige løsninger i alle samfunnssektorer. Departementet skal være en tydelig etatsstyrer og sikre at etatene ivaretar forvaltningsoppgavene innenfor sektoren på en god måte. De ulike fagområdene er omtalt under de øvrige programkategoriene i proposisjonen.

Kategorien omfatter virksomhetene til Artsdatabanken og Meteorologisk institutt. Under programkategorien er det også budsjettmidler til arbeidet med å bedre kunnskapsgrunnlaget, som omfatter kartlegging, overvåkning, samt forskning på klima- og miljøområdet og annet arbeid knyttet til miljødata.

Deler av bevilgningen kan bli stilt til disposisjon for underliggende etater, når det er naturlig at etatene utfører oppgavene.

Kunnskapsbasert forvaltning

Klima- og miljødepartementet har ansvaret for et helhetlig kunnskapsgrunnlag på klima- og miljøområdet. I 2025 la Klima- og miljødepartementet frem kunnskapsstrategien for 2025-2030. Kunnskapsbasert forvaltning forutsetter kontinuerlig innhenting av kunnskap. Kunnskapen er nødvendig for å sette mål for miljøpolitikken og vurdere i hvilken grad de nasjonale miljømålene blir nådd. Videre er kunnskapen om tilstanden og utviklingen til klima og miljø grunnlaget for alle nasjonale råd og avgjørelser om klima og miljø.

Internasjonalt arbeid

Klima- og miljødepartementet deltar aktivt i en rekke internasjonale prosesser og benytter flere virkemidler for å påvirke den globale miljøtilstanden. Norges internasjonale arbeid med klima og miljø er omtalt under de ulike resultatområdene og de andre programkategoriene. Omtalen i dette kapittelet gjelder i stor grad arbeid som går på tvers av resultatområdene.

Multilateralt klima- og miljøsamarbeid

Finansieringen til multilateralt klima- og miljøsamarbeid er under økende press og FN må tilpasse seg en verden i endring. Departementet vektlegger behovet for å ivareta FNs rolle som arena for klima- og miljøsamarbeid, inkludert forhandlinger mellom medlemsland. Norge er en vesentlig bidragsyter til FN-systemet, inkludert på bistandsområdet.

FNs miljøprogram (UNEP) er en partner for Norge i internasjonalt tverrgående klima- og miljøsamarbeid. Særlig viktig er deres arbeid med internasjonal normutvikling og som kunnskapsleverandør. UNEP har, i tillegg, en pådriverrolle for gjennomføring av internasjonale miljøforpliktelser gjennom blant annet kapasitetsbygging til utviklingsland.

FNs miljøforsamling (UNEA) har mandat til å sette den globale dagsorden på miljø, samt å bidra til å se klima-, natur- og forurensningsproblemstillinger i større sammenheng. Dette inkluderer å fremme ivaretakelse av miljødimensjonen ved FNs bærekraftsmål. Plastforurensning ble satt på dagsordenen av UNEA allerede i 2014 og mandatet til å forhandle frem en avtale ble vedtatt i 2022. UNEA har spilt en viktig rolle til å få frem sammenhengen mellom klima og tap av natur gjen-

nom blant annet å systematisere arbeidet med naturbaserte løsninger. Norge er en betydelig donor til UNEP, og har i tillegg bidratt til blant annet den UNEP-baserte Koalisjonen for klima og ren luft, og plastforhandlingene.

Norge støtter også de sentrale finansieringsmekanismene for de globale miljø- og klimaavtalene. Det globale miljøfondet (GEF) skal medvirke til at utviklingsland og land med overgangsøkonomi kan nå målene i de globale miljøavtalene om klima, naturmangfold, forørkning og miljøgifter. Det grønne klimafondet (GCF) er verdens største klimafond og har mandat til å støtte utviklingsland i å øke og realisere sine nasjonalt bestemte bidrag under Parisavtalen.

For samlet omtale av FNs bærekraftsmål, se del III Omtale av sektorovergripende klima- og miljøsaker. Regjereringen la frem Meld. St. 35 (2024–2025) *Norges arbeid med bærekraftsmålene* i juni 2025.

Se ellers omtale av Norges hovedinnsatsområder i det internasjonale klima- og miljøarbeidet under programkategori 12.20 og 12.70.

Medvirkning i EU-samarbeidet og effektiv gjennomføring av EØS-rettsakter

EU er en pådriver innenfor internasjonalt klima- og miljøsamarbeid og fører en helhetlig og ambisiøs klima- og miljøpolitikk i egen region. En stor del av klima- og miljøpolitikken til EU blir gjennomført i norsk regelverk som følge av EØS-avtalen. Klima- og miljødepartementets EØS-samarbeid omfatter områder som klima, forurensning inkludert avløp og plastforurensning, kjemikalier, og produkter og avfall i den sirkulære økonomien. EUs politikk og regelverksutvikling blir samtidig stadig mer sektorovergripende og kompleks. Nytt klima- og miljøregelverk utvikles innenfor rammen av et bredt politisk program som kobler avkarbonisering og konkurransekraft og setter miljø i sammenheng med mål om økt samfunnsresiliens og reduserte sårbarheter. Det er avgjørende med tidlig og tett samarbeid mellom departementer i EØS-arbeidet for ivaretakelse av norske interesser og for å lykkes med effektiv innlemmelse av regelverk i EØS-avtalen. Økt bruk av sektorovergripende regelverk fra EU reiser utfordringer når det gjelder EØS-relevans og nødvendiggjør bredere vurderinger hvor også konsekvenser av å ikke innlemme i EØS-avtalen kommer klart frem.

Det løpende samarbeidet med EU skjer gjennom deltakelse i Kommisjonens ekspertgrupper og komiteer, og gjennom skriftlige innspill til Kommisjonens høringer. Det tas initiativ til bilaterale innspill og kontakter på ekspertnivå samt til politiske samtaler med EUs institusjoner og andre europeiske aktører der Norge har særskilte interesser. Klima- og miljødepartementet deltar i «vennegrupper» med andre land som jobber for å opprettholde ambisjonene. Dette inkluderer Green Growth Group (GGG) på klimaområdet og REACH UP-gruppa på kjemikalieområdet, hvor også andre saksfelt kan tas opp. Miljøforvaltningen har for tiden to nasjonale eksperter i Europakommisjonen.

Norge er medlem i Det europeiske miljøbyrået (EEA) og deltar i arbeidet i komiteene og ekspertgruppene i Det europeiske kjemikaliebyrået (ECHA). Miljøbyråene er en viktig samarbeidspartner og informasjonskilde for alle som er med på å utforme, vedta, iverksette og evaluere miljøpolitikk. Norge er med i flere av EU-programmene som skal bidra til å nå klima- og miljømål. Gjennom EØS-avtalen er Norge med i Innovasjonsfondet, et av verdens største fond for innovative lavkarbonteknologier. Norge deltar også i EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont Europa 2021–2027, der klima og miljø er et sentralt satsingsområde. Minst 35 pst. av totalbudsjettet til Horisont Europa skal gå til klimarelevante prosjekter.

Norge deltar også i EUs romprogram 2021–2027, som inkluderer jordobservasjonssystemet Copernicus. Systemet etablerer omfattende satellittovervåkning av miljø globalt, regionalt og nasjonalt, ikke minst i havområdene og i Arktis. Gjennom norsk deltakelse i programmet for et digitalt Europa (DIGITAL) blir det lagt til rette for investering og kapasitetsbygging for digital og grønn omstilling og for bruk av innovative digitale teknologier i samfunn og næringsliv.

Norge og EU har inngått en bredt anlagt avtale om en grønn allianse. Denne åpner for styrket samarbeid om klima- og miljøomstilling i Europa og internasjonalt, og omfatter flere sektormyndigheter i Norge og på EU-siden. Klima- og miljødepartementets oppfølging av den grønne alliansen omfatter styrket kontakt med EU om temaer knyttet til natur, avskoging og grønn skipsfart.

EØS-midlene har som formål å bidra til sosial og økonomisk utjevning i Europa. Arbeidet med programutvikling i ny periode er godt i gang, med grønn omstilling og gjennomføring av European Green Deal som en overordnet prioritet. Klima- og miljødepartementet ser ordningen som et viktig bidrag til tverrgående satsing i mottakerlandene på grønn omstilling, i tillegg til at kulturmiljø forblir et sentralt innsatsområde.

Nordisk samarbeid er viktig for å følge med på og påvirke utviklingen av nytt europeisk regelverk og for å bidra til fremme av klima- og miljømål i internasjonale prosesser.

For å følge opp Nordisk ministerråds Visjon 2030 om Norden som verdens mest bærekraftige og integrerte region, har det nordiske samarbeidet på klima- og miljøområdet de seneste år mottatt vesentlig økte ressurser. Det har gitt et forsterket samarbeid mellom de nordiske landene innenfor sentrale områder som sirkulær økonomi, grønn skipsfart, plast og naturbaserte løsninger. Intensivering av det løpende arbeidet med å gjennomføre Visjon 2030 vil være en viktig del av arbeidet under Norges formannskap i Nordisk ministerråd i 2027.

Klima og miljø i handelsavtaler

I dagens geopolitiske situasjon og med et multilateralt handelssystem under stadig sterkere press, blant annet av USAs endrede handelspolitikk, blir regionale handelsavtaler viktigere. Handelsavtaler påvirker både hva som blir produsert og eksportert og hvordan produksjonen foregår. De påvirker derfor klima- og miljøvirkninger av handel, og hvilke klima- og miljøtiltak som kan brukes. Til tross for økende geopolitiske, sikkerhetsmessige og konkurransemessige utfordringer legger flere land fortsatt stor vekt på klima og miljø i handelspolitikken. EU er blant de fremste med en handelspolitikk som er viktig i arbeidet med bærekraftig utvikling. Norge er ikke en del av EUs handelspolitikk. I motsetning til EØS-avtalen inneholder ikke handelsavtaler felles regelverk for klima og miljø. De må derfor utformes slik at de bidrar til bærekraftig utvikling, blant annet gjennom å legge til rette for lavere utslipp i produksjon og transport. Klima- og miljødepartementet bidrar til at handelsavtaler blir mer bærekraftige, blant annet gjennom et eget kapittel om handel og bærekraftig utvikling. Departementet prioriterer å bidra i Norges frihandelsavtaleforhandlinger bilateralt eller gjennom den europeiske frihandelsorganisasjonen EFTA. Departementet følger også ulike diskusjoner om samspillet mellom handel og klima- og miljøutfordringene i multilaterale handelsfora.

Klimautvalget 2050 omtalte i sin rapport NOU 2023:25 også berøringspunktene mellom klima og handelspolitikken, og anbefalte at handelspolitikken utvikles for å understøtte overgangen til et lavutslippssamfunn og en sirkulær økonomi, og kom med flere konkrete forslag. I Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet* er samspillet mellom klima og handel nærmere omtalt.

Klima- og miljøsamarbeid med utviklingsland

Samarbeid med økonomier i framvekst og utviklingsland er en sentral del av Norges internasjonale klima- og miljøarbeid. Klima- og skoginitiativet er Norges viktigste internasjonale satsing for klima og miljø. Gjennom arbeid med Initiativ for globale utslippsreduksjoner jobber departementet også internasjonalt for å øke ambisjonene og tempoet på utslippsreduksjoner globalt. Se nærmere omtale av disse områdene under programkategori 12.70.

Klima- og miljødepartementet har egne samarbeidsavtaler med miljømyndighetene i de store fremvoksende økonomiene Kina, India og Sør-Afrika. Disse landene har stor betydning for utviklingen og gjennomføringen av internasjonal klima- og miljøpolitikk. Samarbeidene omfatter prosjektsamarbeid og erfaringsdeling på faglig nivå og legger til rette for dialog om felles utfordringer og løsninger. Tematisk er samarbeidene knyttet opp til de globale miljø- og klimaavtalene. Finansiering av faglige samarbeid skjer i hovedsak over budsjettet til Utenriksdepartementet. Miljødirektoratet og norske miljøinstitutter er viktige partnere fra norsk side.

Kina og Norge har tett samarbeid innen klima og miljø. Miljødirektoratet har siden 2012 vært en sentral partner for å utvikle det nasjonale klimakvotemarkedet i Kina. Andre prosjektsamarbeid styrker Kinas arbeid innen plastforurensning, utslippskutt av metan, forvaltning innen helse- og miljøfarlige stoffer, og naturrestaurering og økt biomangfold. Arbeidet støtter opp under Parisavtalen, naturavtalen, Minamata- og Stockholmkonvensjonene, og arbeidet med en ny global avtale mot plastforurensning.

Norge gir også støtte til, og deltar med eksperter i høynivårådet China Council for International Cooperation on Environment and Development (CCICED). CCICED gir råd om klima og miljø og bærekraftig utvikling til den kinesiske toppledelsen. CCICED avslutter i 2026 sin syvende femårsperiode, der Norge særlig har bidratt i ledelse av forskningssamarbeid på bærekraftig havforvaltning.

India og Norge samarbeider også om en portefølje av klima- og miljørelaterte prosjekter. Porteføljen inkluderer et initiativ for å forhindre plastforurensning med fem underprosjekter, deriblant et som inkluderer persistente organiske forbindelser (POPs), og et initiativ for integrert havforvalt-

ning. Sistnevnte initiativ ble forlenget til 2030 i forbindelse med statsminister Modis besøk til Norge i mai 2026. Andre prosjekter dreier seg om teknologioverføring og erfaringsdeling om nedfasing av de farlige klimagassene HFK (hydrofluorkarboner), og om gjenvinning av bygg- og anleggsavfall.

Norge er gjennom Miljødirektoratet i dialog med Sør-Afrika om forebygging og håndtering av plastavfall med sikte på å redusere plastforurensning. Norge samarbeider også med Sør-Afrika om oppfølgningen av Cali-fondet om digital sekvensinformasjon under Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD).

Meteorologiske institutt (MET) støtter flere land i å styrke sine vær-, klima- og marine varslingstjenester i Sørøst-Asia og Øst-Afrika. I tillegg støtter MET opp under Early Warnings for All (EW4All)-initiativet fra FN. Gjennom det NORAD-finansierte SAREPTA-programmet («Institutional Support and Capacity Building for Weather and Climate Services») samarbeider MET med nasjonale meteorologiske og hydrologiske virksomheter. I land som Bangladesh, Etiopia, Mosambik og Malawi har SAREPTA styrket prognosesystemer, klimatjenester og bruken av innovative teknologier som kunstig intelligens. Gjennom FN-programmet Systematic Observations Financing Facilities (SOFF) bidrar MET med teknisk rådgivningsstøtte for å forbedre observasjonsnettverk, databehandling og institusjonell kapasitet i samsvar med internasjonale standarder.

Nærmere om budsjettforslaget

Utgifter under programkategori 12.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
1400	Klima- og miljødepartementet	669 438	661 376	696 096	5,2
1410	Kunnskap om klima og miljø	1 282 329	1 445 975	1 413 002	-2,3
1411	Artsdatabanken	85 096	90 674	92 079	1,5
1412	Meteorologiformål	565 148	621 256	648 562	4,4
	Sum kategori 12.10	2 602 011	2 819 281	2 849 739	1,1

Kap. 1400 Klima- og miljødepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	357 669	367 222	370 485
21	Spesielle driftsutgifter	89 521	80 945	66 367
71	Internasjonale organisasjoner	107 150	103 114	99 959
74	Tilskudd til AMAP, *kan overføres*	5 900	12 349	12 806
76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, *kan overføres*	109 198	97 746	146 479
	Sum kap. 1400	669 438	661 376	696 096

Post 01 Driftsutgifter

Foreslått bevilgning er 370,5 mill. kroner. Posten er pris- og lønnsjustert.

Midlene på posten er rettet mot alle resultatområdene. Foreslått bevilgning på posten skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter. Utgifter til lønn utgjør tre firedeler av bevilgningen på posten. Resterende del går til å dekke driftsutgifter som husleie, strøm, IKT-utgifter, utgifter til tjenestereiser, kurs- og konferanser og kompetanseutvikling.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten foreslås redusert med 14,6 mill. kroner til 66,4 mill. kroner. Reduksjonen skyldes avsluttede prosjekter som er omdisponert til andre tiltak i budsjettet, samt flytting av 1, 5 mill. kroner til kap. 1420 post 21 til Norsk klimaservicesenter og 1 mill. kroner til NIBIOs kartbaserte klimagasskalkulator for beregning av utslipp og opptak av klimagasser fra arealbruk og arealbruksendringer.

Midlene under posten er rettet mot alle resultatområdene. Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til kjøp av utredninger, utvalgsarbeid og annet kunnskapsarbeid innenfor prioriterte områder.

Rapport 2025

Bevilgningene ble brukt i tråd med formålet på postene 01 og 21.

Post 71 Internasjonale organisasjoner

Midlene under posten er rettet mot alle resultatområdene. Posten dekker internasjonale konvensjoner, kontingenter og obligatoriske bidrag til internasjonale organisasjoner. Foreslått bevilgning for 2027 er på 100 mill. kroner, en reduksjon på 3,2 mill. kroner som skyldes endring i valutakurser.

Mål

Målsettingen for bevilgningen er å bidra til å finansiere drift av organisasjoner, avtaler, konvensjoner og sekretariat som utfører viktig miljøarbeid av verdi for Norge. Bevilgningen skal dekke obligatoriske bidrag til internasjonale organisasjoner, avtaler, konvensjoner og sekretariat der Norge er aktiv deltaker. Dette er en direkte følge av at Norge har ratifisert avtaler med budsjettbindinger, eller regjeringen har vedtatt medlemskap. I tillegg gis det bidrag til FNs miljøprogram (UNEP). Ordningen er ikke åpen for søknad.

Disse internasjonale organisasjonene, avtalene, konvensjonene og sekretariatene får bidrag:

- Internasjonalt råd for bevaring av kulturmiljø (ICOMOS)
- Internasjonalt studiesenter for bevaring og restaurering av kulturminnesmerke (ICCROM)
- FNs miljøprogram (UNEP)
- Verdens naturvernunion (IUCN)
- Våtmarkskonvensjonen (The Ramsar Convention on Wetlands of International Importance)
- Konvensjonen om internasjonal handel med trua arter (CITES)
- Bonnkonvensjonen om bevaring av trekkende ville dyr (CMS)
- Bonnkonvensjonen: Avtale om vern av afrikanske-eurasiatiske trekkende vannfugler (AEWA)
- Bonnkonvensjonen: Avtale om vern av albatrosser og petreller (ACAP)
- Bonnkonvensjonen: Avtale om vern av bestander av europeisk flaggermus (EUROBATS)
- Bonnkonvensjonen: Rovfuglavtalen (Raptors MoU))
- Den nordatlantiske laksevernorgansisasjonen (NASCO)
- FNs konvensjon om biologisk mangfold (CBD)
- Cartagena-protokollen om biosikkerhet
- Nagoya-protokollen om genressurser
- Bernkonvensjonen om vern av ville europeiske planter og dyr
- Wien-konvensjonen for beskyttelsen av ozonlaget
- Montrealprotokollen, tilleggsprotokoll til Wienkonvensjonen
- FNs klimapanel (IPCC)
- FNs klimakonvensjon (UNFCCC)
- Det europeiske miljøbyrået (EEA)
- Det europeiske kjemikaliebyrået (ECHA)
- OSPAR-konvensjonen (Oslo-Paris konvensjonen)
- Konvensjonen om grenseoverskridende langtransportert luftforurensning (CLRTAP)
- Det europeiske overvåkningsprogrammet for langtransport av luftforurensning (EMEP)
- Baselkonvensjonen om kontroll med grenseoverskridende transport av farlig avfall
- Stockholmkonvensjonen om regulering av persistente organiske forbindelser
- Rotterdamkonvensjonen om notifikasjon og forhåndssamtykke ved eksport av kjemikalier
- Minamatakonvensjonen om kvikksølv

- Globalt rammeverk om kjemikalier og avfall (GFC)
- Århuskonvensjonen, tilgang til miljøinformasjon, allmenn deltagelse i beslutningsprosesser, tilgang til rettsmidler på miljøområdet
- Espookonvensjonen, grenseoverskridende miljøkonsekvensutredninger
- Konvensjonen om vern av verdens kultur- og naturarv (Unesco)
- FN-panel for kjemikalier, avfall og å forebygge forurensning (ISP-CWP)

Oppfølging og kontroll

Kontroll og oppfølgning av organisasjoner, avtaler, konvensjoner og sekretariater skjer ved generell formaliakontroll av reviderte regnskaper og årsrapporter, deltakelse i partsmøte, generalforsamlinger, årsmøte og lignende.

Rapport 2025

Det ble utbetalt 109,2 mill. kroner i 2025. Midlene ble utbetalt i tråd med de øremerkede tildelingene i Prop. 1 S (2025–2026) korrigert for endret valutakurs og endringer i kontingenter.

Post 74 Tilskudd til AMAP, kan overføres

Midlene på posten er rettet mot resultatområdet Polarområdene. Forslag til bevilgning er 12,8 mill. kroner. Bevilgningen over posten dekker drift av AMAP-sekretariatet og videreføring av AMAPs prosjekter innen arktisk miljøovervåking og utredningsarbeid.

Mål

Målet med bevilgningen er å sikre kunnskap om miljøsituasjonen i Arktis gjennom programmet for arktisk miljøovervåking, Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP). AMAP er en arbeidsgruppe under Arktisk råd. Formålet er å kartlegge nivåer og trender for forurensning og klimaendringer i Arktis, og effekter på arktiske økosystemer og samfunn. Arbeidet omfatter overvåking, vurderinger og sammenstilling av informasjon om miljøtilstand og klimaendringer i Arktis. AMAPs prosjektarbeid er en sentral del av Arktisk råds langsiktige kjernevirksomhet, og utgjør et viktig bidrag til det felles internasjonale kunnskapsgrunnlaget om klimaendringer og miljø i Arktis. AMAPs sekretariat er samlokalisert med Arktisk råds sekretariat i Tromsø. Norge som vertsland for AMAP-sekretariatet har påtatt seg en internasjonal forpliktelse for å sørge for drift av sekretariatet. Stiftelsen Sekretariatet til det internasjonale miljøovervåkings- og vurderingsprogrammet AMAP er opprettet av Klima- og miljødepartementet for dette formålet. Bevilgningen skal bidra til å videreføre det langsiktige arbeidet under Arktisk råd for å fremskaffe kunnskap om tilstand og trender for klimaendringer og miljø i Arktis.

Oppfølging og kontroll

Klima- og miljødepartementet oppnevner styret i AMAP-stiftelsen og mottar årsrapporter og reviderte regnskaper.

Rapport 2025

Under det norske lederskapet for Arktisk råd i 2023-2025 ble det lagt ned en betydelig innsats for å videreføre prosjektaktiviteten i rådets arbeidsgrupper, inkludert AMAP. I 2025 har AMAPs arbeid omfattet ferdigstilling av vitenskapelige utredningsrapporter, videreføring av langsiktige analyser og vurderinger samt innspill til internasjonale miljøkonvensjoner og FNs klimapanel. Tre større vitenskapelige arbeider ble levert ved avslutningen av det norske lederskapet i mai 2025: En rapport om radioaktivitet i Arktis, oppdatert status for trender og effekter av arktiske klimaendringer, og en rapport om effektene av plastforurensning på dyrelivet i Arktis.

Post 76 Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, kan overføres

Forslag til bevilgning er 146,5 mill. kroner, en økning på 48,7 mill. kroner. Det foreslås 25 mill. kroner til CBAM som følger opp Norges forpliktelser i EØS-komitébeslutningen om finansielt bidrag til EU fra EØS/EFTA-statene. Midlene betales til EU i tråd med føringene i EØS-komitébeslutningen. I tillegg er det foreslått 1,6 mill. kroner til CBAM på Nærings- og fiskeridepartementets kap. 903, post 01. For nærmere omtale se Prop. 1 S (2026–2027) Nærings- og fiskeridepartementet. Det foreslås også å øke bevilgningen med 10 mill. kroner til FNs klimasekretariat UNFCCC i frivillig bidrag, slik at Norges bidrag i 2027 blir om lag 23 mill. kroner. Videre foreslås det å øke posten med 6 mill. kroner til Noradapt som er flyttet fra Kunnskapsdepartementets kap. 285, post 73 for å være i samsvar med sektoransvaret. Noradapt er et forskningssenter for bærekraftig klimatilpasning og ledes av Vestlandsforskning. Til-

skuddet på 5,6 mill. kroner til Fortidsminneforeningen foreslås avviklet, da museumsvirksomhet faller utenfor Klima- og miljødepartementets ansvarsområder. Øremerket tilskudd knyttet til kontorlokale til sekretariatet for Kirkebevaringsfondet i Waisenhuset på 1,25 mill. kroner er ikke videreført i 2027.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til nasjonale og internasjonale tiltak slik at Norge oppfyller våre nasjonale mål og de internasjonale forpliktelsene. Tiltakene skal også styrke arbeidet med miljøspørsmål som er viktige for Norge, slik at vi får gjennomslag for norske miljøpolitiske prioriteringer internasjonalt. Tilskuddsordningen er også rettet mot nasjonale tiltak som skal bidra til måloppnåelse innenfor alle resultatområdene og til tverrgående tiltak som bidrar til å nå flere klima- og miljømål og fremmer grønn omstilling.

Kriterier for måloppnåelse

Tiltakene er prioritert med utgangspunkt i nasjonale mål og prioriteringer innenfor alle resultatområdene og tverrgående områder. Midlene på posten blir gitt til øremerkede tiltak.

Oppfølging og kontroll

Årsrapporter og reviderte regnskap fra gjennomførte prosjekter danner grunnlaget for generell kontroll.

Tiltak på tvers av resultatområdene

I 2027 foreslås det å gi tilskudd til:
- One Planet (UNEP) (0,5 mill. kroner)
- GRID-Arendal (6,9 mill. kroner)
- OECD (0,5 mill. kroner)

Rapport 2025

GRID-Arendal mottok i 2025 6,65 mill. kroner i kjernestøtte. GRID-Arendal har som hovedformål å tilgjengeliggjøre miljøkunnskap gjennom utvikling av innovative, forskningsbaserte informasjonsprodukter samt kapasitetsbygging. GRID-Arendal har en egen samarbeidsavtale med United Nations Environmental Programme (UNEP) og støtter opp under deres arbeid for å fremme miljødimensjonen av bærekraftsmålene.

UNEP mottok 1 mill. kroner i tilskudd. Tilskuddet gikk til arbeid med sirkulære offentlige anskaffelser i byggsektoren og integrasjon av sirkulær økonomi i nasjonal klimainnsats gjennom to programmer under One Planet.

Eyde-klyngen mottok også 1 mill. kroner i tilskudd til utvikling av en materialsidestrømsdatabase.

Videre ble det gitt 0,25 mill. kroner i tilskudd til NHO – Nasjonalt program for leverandørutvikling (LUP) for arbeidet med å fremme klimasmarte offentlige anskaffelser.

Naturmangfold og friluftsliv

I 2027 foreslås det tilskudd til:
- Sekretariat for etter- og vidareutdanning i samfunnsplanlegging (SEVS) (0,345 mill. kroner)
- Foreningen Norges nasjonalparkkommuner (1,170 mill. kroner)
- Driftsstøtte til Nordhordland Biosfæreområde (0,575 mill. kroner)
- Norsk villreinsenters rolle som kompetansesenter for fagsaker og rådgivning til blant annet myndigheter (11,865 mill. kroner).

Rapport 2025

Det ble utbetalt tilskudd på 1,075 mill. kroner til foreningen Norges nasjonalparkkommuner. Tilskuddet blir brukt til drift av foreningen som består av medlemskommuner som har status som nasjonalparkkommune.

Det ble tildelt 0,54 mill. kroner i driftsstøtte til Nordhordland Biosfæreområde, 0,3 mill. kroner til Sekretariat for etter- og videreutdanning i samfunnsplanlegging (SEVS), og 2 mill. kroner til Klimapark 2469 ved Galdhøpiggen.

Videre ble det gitt 11,3 mill. kroner i driftstilskudd til Norsk Villreinsenter for sin rolle som kompetansesenter.

Kulturmiljø

I 2027 blir det innenfor kulturmiljøområdet foreslått å gi tilskudd til:
- Verdensarv/Unesco-World Heritage Leadership Programme (4,6 mill. kroner)
- Foreningen fredet (0,3 mill. kroner)
- Bygg og bevar (5,4 mill. kroner).
- Arbeid med brearkeologisk sikringsarbeid i Innlandet (0,6 mill. kroner)
- Kulturverndagene (0,7 mill. kroner)
- Etter- og videreutdanning i tradisjonelt byggehandverk, NTNU (1,7 mill. kroner)
- Forvaltning av staten sine eiendommer på Røros (6,2 mill. kroner)

- Norges Verdensarv (1,2 mill. kroner)
- Norges metallsøkerforening (0,3 mill. kroner)

Rapport 2025

Det er i 2025 gitt støtte til:

- Verdensarv/Unesco-World Heritage Leadership Programme. Som del av Norges internasjonale engasjement under verdensarvkonvensjonen er det etablerte samarbeidet mellom Klima- og miljødepartementet og Unescos rådgivende organ IUCN og ICCROM videreført. Arbeidet er organisert som et programsamarbeid for perioden 2023-2028 (Fase II) og bygger videre på det arbeidet som er gjort for å styrke kapasitetsbygging innenfor den internasjonale verdensarvforvaltningen.
- Foreningen fredet som er en landsdekkende interesseorganisasjon for private eiere av hus og eiendom fredet etter kulturminneloven.
- Bygg og bevar. Dette er et samarbeidsprogram mellom Klima- og miljødepartementet og NHO Byggenæringen. I tillegg til å formidle kunnskap om fredete og verneverdige bygninger, skal Bygg og bevar koble kulturmiljøforvaltningen og byggenæringen tettere sammen, og styrke kompetansen i byggenæringen om rehabilitering og istandsetting som alternativ til nybygg.
- Arbeid med brearkeologisk sikringsarbeid i Innlandet. Den globale oppvarmingen medfører at isen i høyfjellsområdene smelter. Formålet med denne bevilgningen er å sikre de kulturhistoriske verdiene som kan gå tapt ved at funn som kommer frem ved slik smelting blir utsatt for nedbryting. Fra 2011 har et brearkeologisk sikringsarbeid blitt ledet av Kulturarvavdelingen i Innlandet fylkeskommune.
- Kulturverndagene. Norges Kulturvernforbund er en paraplyorganisasjon for frivillige organisasjoner som jobber for å bedre vilkårene for det frivillige kulturvernet. Norges Kulturvernforbund har koordineringsansvaret for den årlige markeringen av kulturverndagene, og tilskuddet går til dette formålet. Kulturverndagene er en del av European Heritage Days, et initiativ lansert av Europarådet i 1985.
- Etter- og videreutdanning i tradisjonelt byggehandverk (NTNU). Tilskuddet medvirker til å sikre tilgang på kvalifiserte håndverkere som kan bidra i å sette i stand den fredete bygningsmassen.
- Fortidsminneforeningen. Fortidsminneforeningen er den eldste kulturvernorganisasjonen i landet, stiftet i 1844, og har som mål å sikre verneverdig kulturmiljø. Foreningen er en stor eiendomsforvalter. Foreningen eier eiendommer rundt omkring i landet, blant annet åtte stavkirker, Steinvikholm festning, to middelalderloft, to gårder på Røros og lystgården Vøienvolden i Oslo. De fleste av eiendommene er åpne for publikum, og foreningen driver en form for museumsvirksomhet.
- Statens eiendommer på Røros. Forvaltningen av statens eiendommer, som ble kjøpt i 1980 etter kopperverket på Røros, ble fra 2018 overført til Statsbygg. Dette skal sikre at byggverkene blir forvaltet i samsvar med gitte krav, at staten etterlever forpliktelsene etter verdensarvkonvensjonen, og at videre bruk og bevaring av eiendommene er i tråd med fredningsformålet. Bygningsvernsenteret ved Rørosmuseet i Museene i Sør-Trøndelag as (MiST) skal utføre antikvarisk istandsetting og vedlikehold på eiendommene som ledd i forskningen, dokumentasjonen og formidlingen av virksomheten ved bergverket som museet driver. Tilskuddet dekker de årlige forvaltningskostnadene.
- Norges Verdensarv. Norges Verdensarv er en medlemsorganisasjon for alle som jobber med eller har interesse for de norske verdensarvområdene, og består av et nettverk av verdensarvområdene, blant annet kommuner, fylkeskommuner, institusjoner og organisasjoner.
- Norges metallsøkerforening. Som en oppfølging av ambisjonen til regjeringen om støtte til landsdekkende frivillige kulturvernorganisasjoner.

Forurensning

I 2027 blir det foreslått å gi tilskudd til:

- Matvett AS til arbeidet med reduksjon av matsvinn og for medvirkningen deres til oppfølgingen av avfallsstrategien (0,8 mill. kroner)
- Tilskudd til internasjonale og nasjonale organisasjoner som arbeider med marin forsøpling globalt (8 mill. kroner)
- Meteorologisk institutt til internasjonale oppgaver under EMEP (0,4 mill. kroner)
- NILU og NIVAs arbeid under konvensjonen om langtransportert grenseoverskridende luftforurensning (NILU 0,4 mill. kroner og NIVA 2,3 mill. kroner)
- Grunnstøtte til Foreningen Hold Norge Rent (2,4 mill. kroner)
- 1 mill. kroner til Matvett AS for å styrke arbeidet mot matsvinn,

– 3,7 mill. kroner til LOOP for å bidra med viktig arbeid for å øke utsortering av avfallsfraksjoner.

Rapport 2025

Det er gitt støtte til Matvett AS for arbeid med å kartlegge og redusere matsvinn som en oppfølging av avfallsstrategien,

Departementet har også gitt støtte til det Europeiske forum av dommere for miljø.

Det er gitt støtte til flere institutters arbeid under konvensjonen om grenseoverskridende langtransportert luftforurensning og Det europeiske samarbeidsprogrammet for overvåkning og måling av luftforurensning (EMEP). Meteorologisk institutt fikk støtte til arbeidet som internasjonalt meteorologisenter, og NIVA og NILU fikk støtte til det internasjonale og nasjonale arbeidet sitt med effekter av luftforurensning.

NILU fikk i tillegg støtte til deler av kostnadene de har ved arbeidet i temasentre under det europeiske miljøbyrået (EEA) og annet europeisk arbeid med luftkvalitet og luftforurensning.

Midlene til internasjonale tiltak på kjemikalieområdet ble i 2025 utbetalt til de internasjonale kjemikaliekonvensjonene og til forhandlingene om nytt globalt kunnskapspanel for kjemikalier, avfall og å forebygge forurensning.

Det er gitt støtte til det globale arbeidet mot marin forsøpling og plastforurensning, blant annet tilskudd til Fotballens Miljøfond og Global Ghost Gear Initiative.

Det er også gitt støtte til å følge opp strategien for sirkulær økonomi, blant annet med støtte til, LOOPog Matvett.

I tillegg er det gitt tilskudd til Finnmarkseiendommen til opprydning av forurenset grunn i Bugøynes.

Klima

Nasjonalt

I 2027 blir det foreslått å gi tilskudd til:

– Reisestøtte i forbindelse med internasjonale klima- og miljømøter (0,64 mill. kroner)
– Arbeid i forbindelse med Klimapanelets sjuende hovedsyklus (IPCC, 15,7 mill. kroner) (Kan benyttes både nasjonalt og internasjonalt).
– ForUM for Utvikling og Miljø (0,64 mill. kroner)
– Klimapartnerskap bygg – NHO (1,0 mill. kroner)
– Øremerket tilskudd Noradapt (nytt tilskudd) (6,016 mill. kroner)
– Klimaforhandlinger i FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) (1 mill. kroner)

Rapport 2025

ForUM ble tildelt 0,6 mill. kroner i driftsstøtte i 2025. ForUM lager koordinerte innspill fra norsk sivilsamfunn til regjeringen og Stortinget. De er bindeledd mellom sivilsamfunn og norske myndigheter i flere internasjonale prosesser. De kom med innspill til forberedelsene til partsmøtet under naturavtalen, COP16-2 i februar 2025, ga innspill til og deltok under FNs miljøforsamling i 8.–12. desember 2025, samt klimaforhandlingene på COP30 november 2025.

Grønt landtransportprogram (GLP) mottok 1,6 mill. kroner i tilskudd i 2025. Midlene gikk blant annet til pilotprosjekter innen langdistansebusser, ladeinfrastruktur og døgnhvileplasser for tungtransporten.

Det ble videre gitt tilskudd på 1,1 mill. kroner i reisestøtte til ulike norske ideelle organisasjoner for å kunne delta i internasjonale klima- og miljømøter. Reisestøtten ble midlertidig økt med 0,5 mill. kroner i 2025 gjennom omprioriteringer internt med bakgrunn i høye kostnader knyttet til deltagelse på FNs klimakonvensjons partsmøte i Brasil.

Klimapanelet startet arbeidet med rapportene som tilhører syvende syklus. Norske forskningsinstitusjoner er representert i spesialrapporten om byer, metoderapporten med veiledning for rapportering av kortlevde klimadrivere, metoderapporten med veiledning for rapportering av fjerning av CO_2, inkludert CO_2-fangst, bruk og lagring og i de tre delrapportene som utgjør syvende hovedrapport. Norge er også representert i byrået til Klimapanelet. I 2025 ga Norge tilskudd til arbeid i den sjuende hovedsyklus, inkludert tilskudd til norsk institusjoner som har forfattere og byråmedlem engasjert og til den tekniske støtteenheten i Malaysia.

Internasjonalt

I 2027 blir det foreslått å gi tilskudd til:

– Koalisjonen for klima og ren luft (CCAC) (5,5 mill. kroner) sitt fond under FNs miljøprogram UNEP. CCAC arbeider med å redusere utslipp som både har rask klimaeffekt og fører til luftforurensning.
– Internasjonalt klimaarbeid som støtter utvikling av forpliktende samarbeid under Paris-

avtalen (5,15 mill. kroner) (støtte til konferanser, møter, seminarer, tilskudd til internasjonale organisasjoner osv.)
- Klimasekretariatets arbeid med å støtte gjennomføring og utvikling av Parisavtalen (20,3 mill. kroner)
- EU for å følge opp de EØS-rettslige forpliktelsene som følger av EØS-komitébeslutningene om CBAM (25 mill. kroner)
- Klimaforhandlingene i FNs internasjonale sjøfartsorganisasjon (IMO) (1 mill. kroner)

Rapport 2025

Klima- og miljødepartementet ga i 2025 støtte på 9,5 mill. kroner til Koalisjonen for klima og ren luft (CCAC) sitt arbeid med å redusere utslipp av de kortlevde klimaforurenserne metan, svart karbon, hydrofluorkarboner og bakkenært ozon. Grunnet en forsinkelse i systemet ble 1,5 mill. kroner av denne summen utbetalt i begynnelsen av januar 2026. Koalisjonen jobber for å skape politisk momentum, fremme kunnskapsutvikling, mobilisere finansiering til utviklingsland og gi kapasitetsbygging på myndighetsnivå. I 2025 fortsatte CCAC som sekretariat for det globale initiativet Global Methane Pledge, arbeidet med å utvikle dedikerte landprogram for syv land og bidro til at G20 for første gang vedtok en erklæring om luftkvalitet.

Det ble gitt støtte til internasjonale prosesser for å styrke internasjonalt klimasamarbeid, inkludert frivillige bidrag på til sammen 12,1 mill. kroner til FNs klimasekretariat for å gjennomføre og utvikle Parisavtalen. Det ble også gitt støtte til prosesser for å styrke det internasjonale samarbeidet, blant annet klimaarbeid under OECD, arbeid for å understøtte viktige innspill om klimafinansiering i forhandlingene samt utvikling av samarbeid under artikkel 6 under Parisavtalen.

Polarområdene

I 2027 blir det foreslått å gi tilskudd til:
- Sekretariat for Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) (0,4 mill. kroner)
- Sekretariat for Protection of Arctic Marine Environment (PAME) (0,4 mill. kroner)
- Sekretariat for avtalen om vern av isbjørn (0,2 mill. kroner)

Rapport 2025

Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF) og Protection of the Arctic Marine Environment (PAME) er Arktisk råds arbeidsgrupper for bevaring av arktisk naturmangfold og arktisk havmiljø. Klima- og miljødepartementet har gitt støtte til Norges andel av kostnadene til driften av de internasjonale sekretariatene for CAFF og PAME, samt sekretariatet for avtalen om vern av isbjørn.

Inntekter under programkategori 12.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
4400	Klima- og miljødepartementet	40 793	36 469	33 891	-7,1
	Sum kategori 12.10	40 793	36 469	33 891	-7,1

Post 03 Refusjon fra Utenriksdepartementet

Det er budsjettert med 33,9 mill. kroner i refusjon fra Utenriksdepartementet. Nedgangen fra 2026 skyldes valutakursendringer. Refusjonen gjelder utgifter til medlemskap i Den Internasjonale Naturvernunionen (IUCN), konvensjonen om internasjonal handel med truede arter (CITES), FNs klimapanel (IPCC), FNs rammekonvensjon om klimaendringer (UNFCCC), protokoll om stoffer som reduserer ozonlaget og HFK-gasser (Montrealprotokollen), og FNs miljøprogram (UNEP), som alle er utgiftsført over kap. 1400, post 71 Internasjonale organisasjoner.

Kap. 1410 Kunnskap om klima og miljø

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
21	Miljødata	498 675	545 871	579 693
23	Mareano-programmet, *kan overføres*	80 755	73 164	73 871
70	Nasjonale oppgaver ved miljøinstituttene	58 007	71 472	
71	Grunnbevilgning til miljøinstituttene under Norges forskningsråd	248 021	256 950	293 938
73	Norges forskningsråd, *kan overføres*	396 871	498 518	465 500
	Sum kap. 1410	1 282 329	1 445 975	1 413 002

Bevilgningen under kap. 1410 Kunnskap om klima og miljø består av midler til å utvikle et helhetlig kunnskapsgrunnlag på tvers av alle resultatområdene. Dette omfatter blant annet miljødata, grunnbevilgninger til miljøinstituttene og forskning finansiert gjennom Norges forskningsråd. Arbeidet skal understøtte en kunnskapsbasert klima- og miljøpolitikk og dekke kunnskapsbehov omtalt i Klima- og miljødepartementets kunnskapsstrategi. Kunnskapsstrategien har som hovedformål å strukturere og videreutvikle arbeidet med klima- og miljøkunnskap. Kunnskapsstrategien er også et viktig verktøy i arbeidet med å sikre et oppdatert kunnskapsgrunnlag for utformingen av klima- og miljøpolitikken. Regjeringens klimastatus og -plan trekker frem forskning og kompetanse som en forutsetning for at vi skal lykkes med klimaomstillingen.

Midler over kap. 1410 bidrar til Klima- og miljødepartementets oppfølging av Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032*, spesielt innenfor den tematiske prioriteringen Klima, miljø og energi, i tillegg til prioriteringene Hav og kyst, Helse, Muliggjørende og industrielle teknologier og Tillit og fellesskap. For mer informasjon om rapporteringen på *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032*, se Prop. 1 S (2025–2026) Kunnskapsdepartementet.

Post 21 Miljødata

Det er foreslått en bevilgning på 579,7 mill. kroner for 2027, en økning på 33,8 mill. kroner fra saldert budsjett 2026. Posten er prisjustert. Til posten er det fra kap. 1410, post 70 flyttet 15,4 mill. kroner for å videreføre driften av Troll- og Zeppelinobservatoriene i polarområdene. For nærmere omtale se post 70. Videre er det fra kap. 1400, post 21 og kap. 1420, post 01 flyttet hhv. 0,5 mill. kroner og 0,3 mill. kroner for drift og produksjon av statistikk knyttet til husholdningsavfall samt plastavfall- og produkter. Fra posten er det flyttet 2,6 mill. kroner til kap. 1420, post 01 for å styrke den faste bemanningen av naturregnskapet da arbeidet med naturregnskap fra 2027 går over i en driftsfase.

Miljødata er en sentral del av kunnskapsgrunnlaget for klima- og miljøpolitikken. Posten dekker datainnhenting gjennom kartlegging og overvåking fra ulike kilder, utvikling og drift av statistikk, håndtering, analyse og formidling av miljødata, samt datainfrastruktur. Offisiell statistikk for å vurdere tilstand og utvikling over tid er en del av kunnskapsgrunnlaget. Posten dekker blant annet arbeidet med å utvikle statistikk under nasjonalt statistikkprogram, og indikatorer knyttet til klima og miljø.

Midlene på posten er rettet mot alle de seks resultatområdene naturmangfold, kulturmiljø, friluftsliv, forurensning, klima og polarområdene og tiltak på tvers av disse.

Midlene fordeles på kunnskapsarbeidet i de underliggende etatene Miljødirektoratet, Riksantikvaren, Artsdatabanken, Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet og Norsk Polarinstitutt. Miljødirektoratet er nasjonalt samordningsorgan for miljødata, og kartlegger og overvåker miljøtilstand og -utvikling i samarbeid med andre etater og kunnskapsmiljø. Norsk Polarinstitutt koordinerer overvåking i polare områder, og Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet koordinerer overvåking knyttet til radioaktivitet. Riksantikvaren koordinerer overvåkingen av kulturmiljø. Artsda-

tabanken drifter kartportalen for økologiske grunnkart.

Midlene vil i 2027 blant annet gå til Miljødirektoratets videre arbeid med økologiske grunnkart, utvikle og etablere naturregnskap, videreutvikle standardisert og anerkjent kartleggingsmetodikk til bruk i konsekvensutredninger, og utvikle heldekkende kart for Norge med naturinformasjon til nytte i arealplanprosesser. Midlene vil også gå til nødvendig utvikling av digitale løsninger og overvåkingsmetoder, eksempelvis fjernmåling og modellering. Regjeringens arbeid med naturdata for naturregnskap skal bidra til at vi har nok naturdata til å lage gode og presise naturregnskap og en effektiv gjennomføring av tiltakene presentert i regjeringens handlingsplan for naturmangfold.

Rapport 2025

Midlene på posten ble brukt til miljøkartlegging av natur og langsiktige overvåkingsprogrammer. I 2025 lyste Miljødirektoratet ut overvåkingsprogrammene for en ny fem års periode. Midler ble i 2025 for første gang brukt til styrking av data- og kartgrunnlaget for naturregnskap.

Overvåkingsprogrammene dekker ulike miljøtema som naturmangfold, klima, forurensning og kulturmiljø. Miljødirektoratet koordinerer overvåkingen og resultatene blir rapportert til departementet. Midler fra posten har også gått til å utvikle og drifte tekniske verktøy. Det er tatt i bruk ny teknologi som bildegjenkjenning, DNA-strekkoding, fjernmåling og modellering. Det ble kartlagt om lag 900 km^2 på oppdrag fra Miljødirektoratet, og 124 km^2 på oppdrag fra andre, for eksempel i forbindelse med konsekvensutredninger. Områder som er utsatt for utbyggingspress ble prioritert. Statsforvalteren medvirket i å velge ut områder, varsle og følge opp grunneiere og kvalitetssikre data fra oppdrag om kartlegging. Resultatene fra kartleggingene på land er publisert på kart og utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag i arealplanprosesser. Midlene dekker også kartlegging i verneområder. I 2025 ble 64 verneområder kartlagt i regi av Miljødirektoratet. Kartleggingen gir informasjon om hvilken natur vi har vernet, samt en tilstandsvurdering. Før jul 2025 ble det levert et heldekkende kart over naturtyper (NiN hovedtyper) for alt fjell i Norge (testversjon).

Miljødata fra denne overvåkningen er grunnlag for indikatorsystemet for fastsetting av økologisk tilstand, for Naturindeks i Norge og for å vise måloppnåelse på det nasjonale målet om at økosystemene skal ha god tilstand og leverer økosystemtjenester.

I 2025 har midlene blitt benyttet til å opparbeide ny kunnskap som har mye å si for forvaltningen av norsk natur. Midlene til overvåkning ble i 2025 blant annet benyttet til å:

- starte overvåking av makroplast på havbunn med bildegjenkjenning.
- identifisere en økning av sølv i marine arter.
- vise at 80 pst. av den kritisk trua naturtypen palsmyr har smeltet.
- bekrefte at åpen grunnlendt kalkmark har fått dårligere tilstand på grunn av fremmede arter og slitasje fra ferdsel ved Oslofjorden.
- påvise nivåer av nye miljøgifter fra PC- og TV-skjermer i og ved gjenvinningsanlegg.
- påviste høye nivåer av bunnstoffmidler i og rundt akvakultur og notvask.
- vise at Skagerrakkysten stadig blir hardere ramma av klimaendringer.
- observere et rekordtykt ozonlag over Norge i 2024.
- observert 27 000 ulike arter av innsekter de siste 5 årene.
- påvise rekordhøye nivåer av den kraftige klimagassen lystgass i atmosfæren.
- kartlegge nye ålegressenger.
- påvise langtransport av bildekkpartikler til Svalbard.
- påvise at en våt vinter ga kollaps i bestanden av smågnagere.

For styrking av data- og kartgrunnlaget for naturregnskap har Miljødirektoratet prioritert utvikling av Naturkart. Naturkart skal brukes i arbeidet med naturregnskap, særlig i kommunene. Kartet kan også bli et nyttig verktøy i overordnet arealplanlegging og naturforvaltning. Målet er å lage et heldekkende nasjonalt kart der man for et hvert areal kan få informasjon om hvilken naturtype som kan finnes der. Midler er også brukt på blant annet metodikk og datagrunnlag for tilstand på lokalt nivå og for økosystemtjenestene rekreasjon og naturbasert turisme.

På kulturmiljøfeltet er det i dag fem miljøovervåkingsprogrammer som dekker ulike tema og som er med på å gi forvaltningen kunnskap om tilstand og miljøpåvirkning på kulturmiljøet og sammenhengen mellom virkemiddelbruk og bevaring. I 2025 ble et miljøovervåkingsprogram for middelalderbyer og Bryggen i Bergen igangsatt. Dette er en sammenslåing og videreføring av to tidligere miljøovervåkingsprogram og skal bidra til en mer koordinert overvåking av sårbare kulturlag i middelalderbyene og på Bryggen. Miljøo-

vervåkingsprogrammet Status- og tilstandsovervåking av automatisk fredete kulturminner ble i 2025 utvidet fra 10 til 15 kommuner og gir kulturmiljøforvaltningen en bedre oversikt og forståelse av årsaker til tap og skade, trusselbildet og virkningen av ulike former for vern. Riksantikvaren har i 2025 fulgt opp arbeidet med å vurdere bruken av data fra miljøovervåkingsprogrammene som indikatorer for bevaringsstrategiene. Arbeidet med å få på plass indikatorer og nullpunktsmålinger for bevaringsstrategiene vil pågå til 2027. Det skal legge grunnlag for økt bruk av miljødata og evnen til måloppfølging og risikovurdering.

Post 23 Mareano-programmet, kan overføres

Midlene under posten dekker de fleste resultatområdene.

Det er foreslått en bevilgning på posten på 73,9 mill. kroner, en økning på 0,7 mill. kroner. Fra posten er det flyttet 2 mill. kroner til kap. 1420, post 01 for administrasjon av Mareano-programmet. Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Posten dekker Klima- og miljødepartementets del av utgiftene til Mareano-programmet. Mareano-programmet kartlegger havbunnen i norske havområder gjennom systematisk innsamling av data om dybde og om geologi, landskap, naturmangfold og forurensning på havbunnen. Formålet med kartleggingen er å medvirke til en kunnskapsbasert forvaltning av de havbaserte næringene og de marine økosystemene. Mareano-programmet setter enn ny standard for kunnskap om havbunnen og har vekket internasjonal oppmerksomhet.

Rapport 2025

Fra starten i 2005 og til og med 2025 har Mareano-programmet dybdemålt totalt cirka 310 000 km^2, og det blir i tillegg benyttet dybdedata fra andre aktører. Dybdemålingene danner grunnlaget for detaljrike dybdekart over havbunnen og videre planlegging og kartlegging av geologisk, biologisk og kjemisk miljøtilstand på havbunnen. Totalt 293 796 km^2 havbunn er kartlagt i felt med hensyn til geologi, biologi og kjemi. De høyoppløselige dybdekartene er et viktig datagrunnlag for å modellere utbredelse av naturtyper og biotoper og for å identifisere sannsynlige forekomster av korallrev på havbunnen. Det er gjennomført dybdekartlegging av til sammen 4652 km^2 havbunn i 2025. Det ble kartlagt i Nordsjøen i særlige verdifulle og sårbare områder (SVO) i Norskerenna. I tillegg er det gjenbrukt eksisterende data. Et planlagt tokt med ubemannet fartøy ble utsatt til 2026.

Det er gjennomført kartlegging og undersøkelser av geologiske, biologiske og kjemiske bunnforhold av til sammen 6 807 km^2 havbunn i 2025. Av kartlegging og undersøkelser gjennomført i 2025, var 5 236 km^2 utført i Nordsjøen og 1 571 km^2 ble feltkartlagt på Mohnsryggen, nord for Jan Mayen. Programmet markerte i 2025 at det har drevet kartlegging av norsk havbunn i 20 år.

Post 70 Nasjonale oppgaver ved miljøinstituttene

Det foreslås å avvikle ordningen med nasjonale oppgaver. Posten er redusert med 10,9 mill. kroner, resterende midler på 60,6 mill. kroner fordeles til andre poster, se liste. Hensikten er å sikre effektiv og formålstjenlig forvaltning av midlene. Nasjonale oppgaver har vært en tilskuddspost som har finansiert en rekke ulike aktiviteter hos de åtte miljøinstituttene CICERO Senter for klimaforskning, Nansen senter for miljø og fjernmåling (NERSC), Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU), Norsk institutt for luftforskning (NILU), Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Transportøkonomisk institutt (TØI) og NORCE Norwegian Research Centre AS, samt CIENS AS. Oppgavene som har vært finansiert har dekket bredden av miljøforvaltningens ansvar og har tilført viktige bidrag til en kunnskapsbasert klima- og miljøpolitikk. Ordningen har vært forvaltet av Miljødirektoratet, Riksantikvaren og Norsk Polarinstitutt. Det foreslås at midlene refordeles til andre budsjettposter med i hovedsak samme formål som tidligere.

Midlene flyttes til følgende kapitler og poster:

- Kap. 1410, post 21 Miljødata (15,4 mill. kroner)
- Kap. 1410, post 71 Grunnbevilgning til miljøinstituttene under Norges forskningsråd (27,5 mill. kroner)
- Kap. 1420, post 21 Spesielle driftsutgifter (12,8 mill. kroner)
- Kap. 1429, post 21 Spesielle driftsutgifter (4,2 mill. kroner)
- Kap. 1429, post 77 Tilskudd til verdiskaping og kompetansetiltak på kulturmiljøområdet (0,7 mill. kroner)

Rapport 2025

I 2025 ble bevilgningen brukt til blant annet analyser, formidling og kunnskapsdeling, deltakelse i nasjonale og internasjonale organer, databasetjenester, støtte til drift av forskningsinfrastruktur og databaser, støtte til deler av utgiftene NIVA har hatt i arbeidet i temasentre under det europeiske miljøbyrået (EEA), opprettholde algesamling som nasjonal referansesamling, metodeutvikling og nasjonal beredskap for konservering av kulturhistorisk viktige gjenstander, driftsstøtte for målestasjonene på Zeppelinfjellet og Trollhaugen i polarområdene, referanselaboratorium for målinger av luftforurensning og atmosfærisk korrosjon og videreutvikling og drift av Miljøprøvebanken.

Post 71 Grunnbevilgning til miljøinstituttene under Norges forskningsråd

Det er foreslått en bevilgning på posten på 293,9 mill. kroner for 2027. En økning på 36,9 mill. kroner fra saldert budsjett 2026. Det er flyttet 27,5 mill. kroner fra kap. 1410, post 70. Posten er prisjustert.

Midlene tildeles i tråd med Retningslinjer for statlig grunnbevilgning til forskningsinstitutter og forskningskonsern som deler instituttene inn i fem arenaer. Klima- og miljødepartementet finansierer grunnbevilgningen for instituttene innenfor miljøarenaen, som omfatter følgende miljøinstitutter: CICERO Senter for klimaforskning, Nansen Senter for miljø og fjernmåling (NERSC), Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU), Norsk institutt for luftforskning (NILU), Norsk institutt for naturforskning (NINA), Norsk institutt for vannforskning (NIVA), Transportøkonomisk institutt (TØI) og NORCE Norwegian Research Centre AS.

Norges forskningsråd har ansvaret for at fordelingen er i tråd med retningslinjene for statlige grunnbevilgninger til forskningsinstituttene. Én del av bevilgningen er fast (90 pst.), og én del er resultatbasert (10 pst.).

Mål

Formålet med grunnbevilgningen er å sikre at forskningsinstitutter kan tilby næringsliv, offentlig sektor og/eller samfunnsliv relevant kompetanse og forskningstjenester av høy internasjonal kvalitet. Grunnbevilgningen skal brukes til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging som er relevant for dagens og framtidens brukere.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse vurderes basert på årsrapporter fra Forskningsrådet og departementets tildelingsbrev.

Oppfølging og kontroll

Miljøinstituttene sender årsrapporter og reviderte regnskaper for bevilgningene til Norges forskningsråd. Norges forskningsråd videresender rapportene til Klima- og miljødepartementet. Årsrapport for miljøinstituttene som Forskningsrådet setter sammen er grunnlaget for kontroll og oppfølging, i tillegg til dialog gjennom året.

Rapport 2025

Norges forskningsråd, som forvalter av ordningen, utbetalte 248,021 mill. kroner i grunnbevilgning til miljøinstituttene i 2025. Det er åtte miljøinstitutter som er inkludert i ordningen. Forskningsrådet rapporterer på bruken i «Årsrapport 2025 for forskningsinstitutter omfattet av retningslinjer for statlig grunnbevilgning». I tillegg til utbetaling til miljøinstituttene, ble det utbetalt midler til PES-ordningen (prosjektetableringsstøtte) og bilateralt samarbeid.

Post 73 Norges forskningsråd, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på posten på 465,5 mill. kroner for 2027. Samlet er bevilgningen på posten redusert med om lag 33 mill. kroner fra saldert budsjett 2026. Reduksjonen i bevilgningen skyldes høyere estimerte forsinkelser av utbetalingene til prosjektene, i tillegg til at 3 mill. kroner er rammeoverført til Kunnskapsdepartementets kap. 275, post 21 for å fortsatt dekke utgifter til Global Biodiversity Information (GBIF), se utfyllende omtale i Prop. 1 S (2026–2027) Kunnskapsdepartementet.

For 2027 er det foreslått en tilsagnsramme, dvs. ramme for ny aktivitet, på 521,6 mill. kroner. Videre foreslås det en tilsagnsfullmakt på 1,618 mrd. kroner knyttet til posten, jf. forslag til vedtak VI.

Tildelingen over posten skal finansiere forskning som medvirker til å nå de nasjonale og internasjonale klima- og miljømålene. Klima- og miljødepartementets midler går i hovedsak til porteføljene Klima og miljø, Energi og transport, Mat og bioressurser, Forskningssystemet og Helse.

Forskning er en grunnleggende del av kunnskapsgrunnlaget for effektiv forvaltning og poli-

tikkutforming for klima og miljø som sikrer bærekraftig ressursforvaltning og samfunnsplanlegging. Forskning finansiert gjennom Forskningsrådet gir blant annet kunnskap om hva økosystemene tåler, hvilke konsekvenser klimaendringene og omstillingen vil få, og hvilke tiltak som vil bidra til å nå klima- og miljømålene. Internasjonalt forskningssamarbeid stimulerer til økt kvalitet i forskningen både i Norge og hos samarbeidspartnerne, og bidrar til å hente hjem kunnskap som er relevant for miljøforvaltningen. Posten dekker også kontingent for medlemskap i International Institute for Applied Systems Analysis (IIASA). IIASA er et internasjonalt forskningsinstitutt som blant annet produserer analyser, vurderinger, utvikler strategier og er rådgiver i EU-arbeidet med klima og luftforurensning.

Mål

Norges forskningsråd forvalter viktige virkemidler for å nå de forskningspolitiske målene i regjeringen. Forskningsrådet har fem mål:
- øke vitenskapelig kvalitet
- øke verdiskaping i næringslivet
- å møte store samfunnsutfordringer
- et velfungerende forskningssystem
- god rådgivning

Disse målene er felles for alle departementenes bevilgninger til Forskningsrådet.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse vurderes basert på årsrapporter fra Forskningsrådet, departementets tildelingsbrev og styringsmøtene.

Oppfølging og kontroll

Kunnskapsdepartementet har hovedansvaret for etatsstyringen av Forskningsrådet. Klima- og miljødepartementet har styringsmøte med Norges forskningsråd hvert halvår for å følge opp departementets tildeling og fremdrift innenfor sektorens forskningstema. I tillegg gjennomføres det sporadiske temamøter for oppfølging av enkelttema, oppdrag o.l.

Rapport 2025

I 2025 tildelte Klima- og miljødepartementet 444,7 mill. kroner til Norges forskningsråd over post 73. Av dette ble det regnskapsført 396,9 mill. kroner i regnskapet til Forskningsrådet. I 2025 har Forskningsrådet prioritert forskning på klima, klimarisiko og klimavennlig teknologi i utlysninger og nye investeringsplaner. Forskningsrådet har også gitt råd til myndighetene om innretning og volum på innsatsen innen klima og sirkulær økonomi, og har påtatt seg vertskapsrollen for samfunnsoppdraget om sirkulær økonomi.

Forskningsrådets departementsvise årsrapport for Klima- og miljødepartementet gir mer detaljert rapportering om bruken av midlene.

Kap. 1411 Artsdatabanken

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	47 326	47 987	50 312
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres, kan nyttes under post 70*	26 364	28 021	14 058
70	Tilskudd til å styrke kunnskap om og formidling av naturmangfoldet, *kan overføres, kan nyttes under post 21*	11 406	14 666	27 709
	Sum kap. 1411	85 096	90 674	92 079

Artsdatabanken er en nasjonal kunnskapsbank om naturmangfold i Norge. Den viktigste oppgaven til Artsdatabanken er å gjøre oppdatert kunnskap om naturtyper, arter og populasjoner lett tilgjengelig for samfunnet. Artsdatabanken lager blant annet rødliste for arter og rødliste for naturtyper, de gjør risikovurderinger for fremmede arter i Norge, utvikler type- og beskrivelsessys-

tem for natur (Natur i Norge), drifter og videreutvikler Artskart, og har oppgaver i arbeidet med det økologiske grunnkartet.

Artsdatabanken er en faglig uavhengig og bruttobudsjettert etat med eget styre. Den faglige selvstendigheten, ansvaret og oppgaver styret har, er nedfelt i mandatet til Artsdatabanken.

Post 01 Driftsutgifter

Midlene under posten er rettet mot resultatområdet Naturmangfold.

Bevilgningen dekker de ordinære driftsutgiftene for Artsdatabanken slik som lønn, husleie, fornying av materiell, inventar og utstyr, drift og utvikling av IT-anlegget, reiseutgifter, kurs- og konferansevirksomhet og tiltak for kompetanseutvikling.

Det foreslås en bevilgning på 50,3 mill. kroner, en økning på 2,3 mill. kroner. Posten er pris- og lønnsjustert.

Omlegging av utbetalingsstrukturen for tilskudd fra kap. 1411 post 70 i 2025-budsjettet, gjorde det mulig å flytte 5 mill. kroner fra 70-posten til post 01 og 15 mill. kroner til post 21. Formålet med flyttingen til post 01 var å finansiere etterslep på IKT-området, såkalt teknisk gjeld. Som det framgikk av postomtalen i budsjettproposisjonen for 2025, var 2 mill. kroner av midlene som ble flyttet til post 01 ment plassert permanent på 01-posten, og de øvrige 3 mill. kroner midlertidig i to år for så å bli flyttet tilbake. Imidlertid har det i løpet av disse to årene oppstått behov for at Artsdatabanken bidrar med kunnskap for rapportering til Naturavtalen og til ny nasjonal statistikk om natur. I tillegg er det nødvendig å fortsette arbeidet på IKT-området. Det er derfor ønskelig at også den midlertidige omdisponeringen på 3 mill. kroner fra 2025 blir gjort permanent, og at post 01 i tillegg styrkes med 1 mill. kroner av de 15 mill. kroner som 21-posten fikk omdisponert fra post 70 i 2025-budsjettet.

Rapport 2025

Om lag 70 pst. av bevilgningen på posten ble benyttet til lønn. Det resterende ble brukt til de andre typer utgifter nevnt ovenfor.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 70

Midlene under posten er rettet mot resultatområdet Naturmangfold. Det er foreslått en bevilgning på 14,1 mill. kroner, som utgjør en reduksjon på 14 mill. kroner fra de 28 mill. kroner posten hadde i bevilgning i 2026-budsjettet.

Reduksjonen skyldes tilbakeføring av 15 mill. kroner som ble midlertidig flyttet fra post 70 til post 21 i 2025-budsjettet for å ta igjen etterslep på IKT-området og muliggjøre endringen av måten rødlistene og fremmedartslisten blir utarbeidet på. 14 av de 15 mill. kroner blir flyttet tilbake til post 70, men 1 mill. kroner blir flyttet til post 01, jfr. omtale under denne.

Posten er prisjustert.

Posten dekker utgifter til blant annet Artsdatabankens kjøp av tjenester til risikovurderinger av Rødlisten for arter, Rødlisten for naturtyper, Fremmedartlista, Artsprosjektet, Artsobservasjoner, Artsorakelet, til kommunikasjon og til informasjonsteknologi-systemer. Til langsiktige kontrakter om tjenestekjøp er det behov for en bestillingsfullmakt på 15 mill. kroner, jf. forslag til vedtak V.

Rapport 2025

I 2025 ble bevilgningen benyttet til kjøp av tjenester til arbeidet med Rødliste for naturtyper, Rødliste for arter, Fremmedartlista, til videreutvikling av Artsobservasjoner og til videreutvikling av Nortaxa. Videre ble det brukt midler fra denne posten til utvikling av nytt CMS og ny nettside for Artsdatabanken, herunder migrering av data. Midler har også blitt benyttet til arbeidet med DNA-strekkoding i NorBOL-nettverket, noe som har løftet kunnskapsgrunnlaget om norske arter vesentlig

Post 70 Tilskudd til å styrke kunnskap om og formidling av naturmangfoldet, kan overføres, kan nyttes under post 21

Midlene under posten er rettet mot resultatområdet Naturmangfold. Posten dekker tilskudd til kunnskapsoppbygging om arter og naturtyper i Norge.

Det foreslås en bevilgning på 27,7 mill. kroner, en økning på 13 mill. kroner. Fra post 70 er 14 av de 15 mill. kroner som midlertidig ble flyttet fra post 70 til post 21 i 2025-budsjettet, flyttet tilbake, jfr. omtale under postene 01 og 21. I prisjustering har posten økt med 0,5 mill. kroner. For å finansiere andre tiltak i 2027-budsjettet er posten redusert med 1,5 mill. kroner.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 34,6 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VI.

Mål

Tilskuddsordningen skal styrke kunnskapen om naturmangfold i Norge og formidlingen av denne kunnskapen til beste for offentligheten, forvaltning og forskning, slik at vi i framtiden er bedre rustet til å forvalte naturmangfoldet.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse vurderes med utgangspunkt i om tildelte tilskudd bidrar til å styrke kunnskapen om og formidlingen av mangfoldet av arter og naturtyper i Norge til det beste for offentligheten, forvaltningen, utdannelsessystemet og forskningen.

Tildelingskriterium

Det kan gis tilskudd til kartlegging og kunnskapsbygging av lite kjente arter i Artsprosjektet. Videre kan det gis tilskudd til dokumentasjon, validering, kartlegging og formidling av naturmangfold. Hva det mer detaljert blir gitt tilskudd til kan spesifiseres i den enkelte utlysningen.

Vitenskapelige institusjoner, og andre institusjoner, stiftelser, foretak og frivillige organisasjoner kan søke på ordningen. Deler av tilskuddsordningen kan i utlysningene forbeholdes enkelte av disse gruppene.

Oppfølging og kontroll

Alle tilskuddsmottakere leverer rapporter som viser den kunnskapsproduksjonen som tilskuddet har finansiert, og reviderte regnskap fra gjennomførte prosjekt. Det blir stilt krav om åpen datadeling og bruk av åpne lisenser for datadeling og gjenbruk.

Rapport 2025

Størstedelen av midlene ble brukt som tilskudd til kartlegging og dokumentasjon av lite kjente artsgrupper i Artsprosjektet. Også i 2025 har Artsprosjektet kommet med mye ny kunnskap om lite kjente artsgrupper. Fra 2009 til 2025 har Artsprosjektene registrert 170 000 funn fordelt på 25 000 arter, der er det funnet ca. 5.900 nye arter for Norge.

Artsobservasjoner er en stor suksess, blant annet som plattform for folkeforskning. Databasen har passert 37,5 mill. observasjoner og er den største samlingen av observasjoner av arter i Norge.

Kap. 1412 Meteorologiformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Meteorologisk institutt	422 002	446 415	462 880
70	Internasjonale samarbeidsprosjekter	143 146	174 841	185 682
	Sum kap. 1412	565 148	621 256	648 562

Post 50 Meteorologisk institutt

Meteorologisk institutt (MET) står for den offentlige meteorologiske tjenesten for sivile og militære formål i Norge. MET overvåker og varsler været, som er en kritisk samfunnsfunksjon. Instituttet har en viktig rolle i arbeidet med sikkerhet og beredskap. MET er en del av totalforsvaret og medlem av Sentralt Totalforsvarsforum.

Meteorologisk institutt har forsknings- og værvarslingsvirksomhet i Tromsø, Bergen og Oslo, værtjenestekontor i Bardufoss, Ørland og Longyearbyen og bemannede stasjoner på Jan Mayen, Bjørnøya og Hopen. MET er alene om å ha personell på Bjørnøya og Hopen, og sikrer på denne måten norsk nærvær og støtte til søk og redning.

Observasjonsnettverket til MET dekker Norge, landets havområder og Svalbard. Forskningsvirksomheten til MET har som formål å utvikle samfunnsnyttige tjenester. Forskningen blir raskt operasjonalisert, og tilbakemeldinger fra både interne og eksterne brukere skal drive forskningen fremover. MET har utbredt nasjonalt og internasjonalt samarbeid på forsknings- og utviklingsområdet.

Foreslått bevilgning på posten er på 462,9 mill. kroner.

For å oppnå økt sikkerhet for tilgjengelighet av METs samfunnskritiske tjenester og arkivering

av data settes det av 20 mill. kroner innenfor bevilgningen til å finansiere etableringen av et tredje datasenter på en lokasjon utenfor Oslo. Økningen i bevilgningen følger videre av prisjustering.

Mål

Meteorologisk institutt overvåker og varsler og formidler informasjon om været og havet med høy kvalitet og regularitet. Meteorologisk institutt beregner klimaet i nåtid og framtid slik at myndighetene, næringslivet, institusjoner og allmennheten kan sikre liv og verdier, planlegge og verne miljøet.

Meteorologisk institutt driver forskning og utvikling på alle fagområdene sine, slik at instituttet kan yte tjenester i verdensklasse.

Rapport 2025

Samlet sett er kvaliteten på varslene for temperatur, vind og nedbør stadig bedre. Varslingsmodellene til MET er svært gode, og tilgangen til observasjoner, regnekraft og god kompetanse gjør det mulig å gi svært lokale vær- og havvarsler av gjennomgående høy kvalitet.

Meteorologisk institutt har samarbeid med flere statlige etater, blant annet innenfor værvarsling, klima, luftkvalitet og beredskap. MET støtter beredskapsaktørene ved ekstreme værhendelser og andre naturfarer innenfor METs ansvarsområde. MET støtter også beredskapsaktørene med beregninger knyttet til søk og redning, spredning av radioaktive partikler, drift av skip og utslipp i havet.

Meteorologisk institutt er fast deltaker i Sentralt Totalforsvarsforum, et samarbeidsorgan i regi av Forsvarsstaben og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. I tillegg til daglige varsler, er MET en sentral leverandør for Forsvaret i forbindelse med øvelser, kriser og krig.

Den norske klimamodellen NorESM (the Norwegian Earth System Model) er nå under oppgradering for å sikre at Norge kan bidra med aktualiserte og nye klimasimuleringer i 2026 til neste hovedrapport fra FNs klimapanel.

Norsk klimaservicesenter (KSS) utarbeider oppdaterte nasjonale klimaframskrivinger. I oktober 2025 lanserte KSS en oppdatert versjon av rapporten «Klima i Norge», som presenterer klimaendringer i Norge og effekter på blant annet hydrologi, havnivå og naturfare. I 2026 vil KSS lansere kommunevise klimaprofiler og tilhørende datasett gjennom prosjektet Klimakverna. Disse leveransene utgjør et viktig kunnskapsgrunnlag for klimatilpasning i Norge og svarer på en økende etterspørsel etter data og informasjon om konsekvensene av klimaendringer.

MET har et godt omdømme i befolkningen med høy grad av tillit, både til MET som virksomhet og tjenestene instituttet leverer. Yr, som er et samarbeid mellom Meteorologisk institutt og NRK, er den ledende værtjenesten for allmennheten. Sommeren 2025 hadde Yr ny toppnotering av besøkende. I 2025 sjekket 59 pst. av befolkningen værvarslet på Yr minst én gang om dagen.

Bruken av værportalen for offentlige brukere (VÆRIO) har økt i løpet av 2025. Hele 96 pst. av brukerne som benytter instituttets tjenester i arbeidssammenheng, oppgir at tjenestene har høy nytteverdi.

Post 70 Internasjonale samarbeidsprosjekter

Bevilgningen på posten går i hovedsak til å innfri de forpliktelsene Norge har til å betale kontingentutgifter i forbindelse med norsk deltakelse i internasjonale meteorologiorganisasjoner.

Regjeringen foreslår en bevilgning på 185,7 mill. kroner.

Mål

Målet med ordningen er å bidra til å dra nytte av utvikling og forbedring av meteorologiske tjenester gjennom internasjonalt samarbeid.

Medlemskap i internasjonale organisasjoner gir Norge tilgang til vær- og klimadata som er nødvendig for at den offentlige meteorologiske tjenesten skal være av høy kvalitet.

Kriterier for måloppnåelse

Kriteriet for måloppnåelse er at Norge innfrir forpliktelsene sine ved å delta i definerte internasjonale meteorologiske organisasjoner og samarbeidsprosjekter i samsvar med inngåtte avtaler. I tillegg skal deltakelse i organisasjonene og samarbeidsprosjektene bidra til utvikling og dra nytte av meteorologiske tjenester.

Tildelingskriterier

Posten skal dekke utgifter til kontingenter for medlemskap i følgende internasjonale meteorologiorganisasjoner:

– Den europeiske organisasjonen for meteorologiske satellitter (EUMETSAT). Eventuelle

overskudd av kontingentinnbetalinger til EUMETSAT blir overført til et fond, Working Capital Fund (WCF). Fondet er hjemlet i EUMETSATs statutter.
- Det europeiske senteret for mellomlange værvarsel (ECMWF)
- Europeiske samarbeidsprosjekt mellom de meteorologiske instituttene. (EUMETNET er det største samarbeidsnettverket.)
- Den meteorologiske verdensorganisasjonen (WMO)
- European Global Ocean Observing System (EuroGOOS)
- United Weather Centers (UWC) og ACCORD (A Consortium for COnvection-scale modelling Research and Development)

Norge er medlem i EUMETSAT, ECMWF og WMO gjennom å ha sluttet seg til internasjonale konvensjoner. Budsjettvedtak i de styrende organene er dermed forpliktende for Norge. Det prosentvise bidraget fra et land er proporsjonalt med landes bruttonasjonalinntekt. For de øvrige internasjonale organisasjonene er det Meteorologisk institutt som er medlem.

Bevilgningen på posten er også avhengig av svingninger i valutakursene og aktivitetsnivået i de ulike organisasjonene. Mesteparten av utgiftene er knyttet til Den europeiske organisasjonen for meteorologiske satellitter (EUMETSAT).

Oppfølging og kontroll

Meteorologisk institutt peker ut norske delegater til de styrende organene i organisasjonene. For WMO utnevner utenriksministeren norske delegater til styrende organ. Direktøren for MET er valgt som medlem av eksekutivrådet i WMO for perioden 2023-2027. Budsjettdokumenter, regnskaper, revisorbekreftelse, årsrapporter og andre rapporter fremlegges og vedtas i forbindelse med gjennomføring av organisasjonens/samarbeidsprosjektets virksomhet. Dette innebærer at Meteorologisk institutt utfører kontroll med at utført arbeid er i samsvar med organisasjonens/samarbeidsprosjektets vedtatte formål.

Rapport 2025

Samlet forbruk under kap. 1412, post 70, var på 143 mill. kroner i 2025 og dekket medlemskontingenten i de internasjonale organisasjonene som er oppført under tildelingskriterier over.

Samarbeid med andre land om vær- og klimaovervåking gir Meteorologisk institutt et godt grunnlag for å bidra til å sikre liv og verdier. Medlemskap i internasjonale organisasjoner gir Norge tilgang til vær- og klimadata som er nødvendige for at den offentlige meteorologiske tjenesten skal være av høy kvalitet.

Medlemskap i det europeiske senteret for mellomlange værvarsler (ECMWF) sikrer Norge tilgang til værprognoser på mellomlang tidsskala (14 dager), måneds- og sesongvarsel. Disse globale prognosene er nødvendige for METs værprognoser med kortere prognoselengde. ECMWF er ledende i arbeidet med å ta i bruk kunstig intelligens (KI) for værvarsling. MET har et nært samarbeid med ECMWF på dette området og er nå ledende i arbeidet med KI-metodikk for regional værvarsling.

ECMWF har også ansvar for drift av tjenestene Copernicus Atmosphere Monitoring Service (CAMS) og Copernicus Climate Change Service (C3S). Sammen med havtjenesten Copernicus Marine Service (CMEMS) er disse tjenestene nyttige for METs varslingstjenester for overvåking av klima og luftforurensning.

En betydelig del av bevilgningen på posten går til kontingentutgifter til den europeiske organisasjonen for meteorologisatellitter, EUMETSAT. Satellittdata er avgjørende for værvarsling og klimaovervåking, spesielt i Norge på grunn av vår lange kystlinje og interesser i å overvåke store hav- og landområder der det er få andre observasjoner. Satellittene utgjør kjernen i observasjonssystemet for vær og hav i Norge og norske interesseområder i Norskehavet og Nordområdene. Uten disse satellittene ville kvaliteten på varslingene vært langt dårligere enn den er i dag.

Innenfor EUMETSAT, har medlemsstatene nylig enstemmig vedtatt å finansiere EPS-Sterna-satelittene. EPS-Sterna er en ny type mikrosatellitter som vil være utstyrt med toppmoderne mikrobølgesonder. Satellittene vil levere data som forbedrer værvarslingene globalt, og gitt deres polare baner vil disse dataene også være svært viktige for Norge og polarområdene.

Klimaendringer fører med seg risikoer på flere områder. Det er risiko knyttet til økt aktivitet i Arktis når sjøisen trekker seg tilbake, samt økt risiko i kystsonen som følge av høyere havnivå. Deltakelse i EUMETSAT, ECMWF og Copernicus bidrar til overvåking av dette og er viktig for vår klimatilpasning og risikohåndtering under fremtidig global oppvarming.

Den meteorologiske verdensorganisasjonen (WMO) er et FN-organ med 193 medlemsland/territorier. WMO har en viktig rolle i å samordne informasjon og aktivitet mellom ulike land og regioner slik at alle land kan få gode værvarsel.

Medlemskap i to andre organisasjoner blir også finansiert over denne posten. EUMETNET er et samarbeid mellom 33 meteorologiske institutter i Europa, og mesteparten av budsjettet går til aktiviteter der medlemslandene sammen bidrar til å forbedre observasjonsgrunnlaget for vær- og klimaovervåking.

MET er medlem av United Weather Centers (UWC), der 10 europeiske land deltar. Formålet med UWC er å vedlikeholde og drifte en felles værmodell. Medlemmene i er en del av ACCORD-konsortiet, der totalt 26 land i Europa og Nord-Afrika er medlemmer og samarbeider om utvikling av en værmodell med høy romlig oppløsning. Disse landene samarbeider om forskning og utvikling av en felles værmodell. MET er medlem i EuroGOOS (European Global Ocean Observing System), som fremmer og koordinerer europeisk samarbeid, men uten egne programmer.

Programkategori 12.20 Klima, naturmangfold og forurensning

Hovedinnhold og prioriteringer

Reduksjon av klimagassutslipp er en av hovedprioriteringene til regjeringen. Omfanget av og alvoret i klimaendringene tilsier at vi er nødt til å tilpasse oss et endret klima, parallelt med at utslippene av klimagasser må reduseres kraftig. I Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet* staket regjeringen ut kursen for klimapolitikken fram mot nytt Parismål i 2035, og videre mot lavutslippssamfunnet i 2050. Meldingen var bredere og mer langsiktig enn tidligere klimameldinger. For å redusere utslippene, øke CO_2-opptaket og omstille Norge til et lavutslippssamfunn i tråd med klimaloven, forsterker regjeringen virkemiddelbruken, se nærmere omtale av klimastatus og virkemidler i det særskilte vedlegget *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*.

Bevaring av naturmangfold er en viktig prioritering, og avgjørende for å opprettholde økosystemer og viktige økosystemtjenester, også som grunnlag for menneskelig velferd og regionale bosetninger. Langsiktig og bærekraftig forvaltning av naturressursene er grunnprinsippet i regjeringens miljøpolitikk. Norges tre nasjonale mål for naturmangfold vil i 2027 i hovedsak følges opp med utgangspunkt i Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold* (naturmeldingen).

Globalt forårsaker forurensning alvorlig sykdom og død, dårlige levekår og ødelagte økosystemer gjennom luftforurensning, utslipp fra avløp, avrenning fra jordbruk, eksponering for miljøgifter, plastforurensning og dårlig avfallshåndtering for eksempel av elektrisk og elektronisk avfall. Regjeringen arbeider for å stanse bruk og utslipp av miljøgifter, noe som er grunnleggende for god folkehelse, et rent miljø, trygg matproduksjon og med å beskytte økosystemene.

Tilstanden i Oslofjorden er kritisk som følge av en rekke negative påvirkninger. Regjeringen er i gang med et krafttak for fjorden i tråd med *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv* fra 2021. Regjeringen vil i begynnelsen av 2027 legge frem en ny plan for videre arbeid med å bedre Oslofjordens tilstand.

Omstilling til en mer sirkulær økonomi med økt ressurseffektivitet og lavere klima- og miljøfotavtrykk er nødvendig for å redusere presset på naturressursene fra et produksjons- og forbruksmønster som driver økningen i klimagassutslipp, tap av naturmangfold og forurensning ut over globale tålegrenser. Regjeringen arbeider fortløpende med å styrke virkemidlene for omstilling til en mer sirkulær økonomi som også skal styrke konkurranseevne og beredskap. Arbeidet har basis i regjeringens handlingsplan for sirkulær økonomi, gjennomføring av EUs forsterkede produktregelverk og oppfølging av rapporten fra ekspertgruppen for utredning av virkemidler for å fremme sirkulære aktiviteter.

Resultatområder

Tabell 6.1 Resultatområder under programkategori 12.20

Resultatområder	Nasjonale mål
Naturmangfold	– Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester. – Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres. – Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner.
Friluftsliv	– Friluftslivets posisjon skal tas vare på og utvikles videre gjennom ivaretakelse av allemannsretten, bevaring og tilrettelegging av viktige friluftslivsområder og stimulering til økt friluftslivsaktivitet for alle. – Naturen skal i større grad brukes som læringsarena og aktivitetsområde for barn og unge.
Forurensning	– Forurensning skal ikke skade helse og miljø. – Bruk og utslipp av kjemikalier på prioritetslista skal stanses. – Utvikling i mengden avfall skal være vesentlig lavere enn den økonomiske veksten. – Materialgjenvinning av avfall skal øke. – Eksponering av mennesker og miljø for radioaktiv forurensning skal holdes så lav som mulig. – Å sikre trygg luft. – Støyplager skal reduseres med 10 pst. innen 2020 sammenlignet med 1999. Antall personer som er utsatt for over 38 dB innendørs støynivå, skal reduseres med 30 pst. innen 2020 sammenlignet med 2005.[1]
Klima	– Norges klimamål for 2030 er å redusere utslippene av klimagasser med minst 55 pst. i 2030 sammenlignet med nivået i 1990. Målet er meldt inn under Parisavtalen og lovfestet i klimaloven. – Norges klimamål for 2035 er å redusere utslippene av klimagasser med minst 70-75 pst. i 2035 sammenlignet med nivået i 1990. Målet er meldt inn under Parisavtalen og lovfestet i klimaloven. – Norge har lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050. – Medvirke til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, mer bevart naturmangfold og en mer bærekraftig utvikling. – Samfunnet og økosystemene skal forberedes på og tilpasses klimaendringene.

[1] Det er levert forslag til revidert støymål som er under behandling.

Politikk for å nå de nasjonale målene for naturmangfold og friluftsliv

Helhetlig og økosystembasert forvaltning av norsk natur

Rammer for en helhetlig forvaltning

En helhetlig og økosystembasert forvaltning er grunnlaget for regjeringens arbeid med å nå de nasjonale målene for naturmangfold og friluftsliv. I Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold* (naturmeldingen) har regjeringen lagt frem en samlet tilnærming til hvordan naturen skal forvaltes på land, i ferskvann og i hav. Utgangspunktet for politikken er at økosystemene henger sammen, og at påvirkning i én del av naturen ofte får konsekvenser i andre deler.

Naturforvaltningen må derfor bygge på en forståelse av samlet belastning og økologiske sammenhenger, og på en erkjennelse av at det ikke er tilstrekkelig å håndtere påvirkninger sektorvis. Regjeringen legger til grunn at en mer helhetlig tilnærming vil gi bedre beslutninger og mer målrettet bruk av tiltak, samtidig som det gir større forutsigbarhet for samfunn og næringsliv. En helhetlig og økosystembasert forvaltning er derfor

en viktig forutsetning for å nå det nasjonale klima- og miljømålet om økosystemer i god tilstand. En helhetlig forvaltning bidrar også til å nå de fire øvrige nasjonale klima- og miljømålene for naturmangfold og friluftsliv.

Samtidig skal naturforvaltningen legge til rette for bærekraftig bruk av naturressurser. Naturen er grunnlag for verdiskaping, bosetting og samfunnsutvikling over hele landet. Den gir også rom for friluftsliv, som er en viktig del av norsk kultur og bidrar til god helse og livskvalitet i befolkningen. God tilgang til natur og attraktive naturområder er avgjørende for at befolkningen kan drive friluftsliv, og en helhetlig forvaltning av naturen er derfor en forutsetning for å opprettholde og utvikle friluftslivet i tråd med de nasjonale klima- og miljømålene for friluftsliv. Ivaretakelse av naturmangfold og tilgang til naturområder må sees i sammenheng, slik at hensynet til både bruk og bevaring ivaretas i arealforvaltningen.

Regjeringen legger videre til grunn at naturforvaltningen må være kunnskapsbasert og langsiktig, og at den må utvikles i samspill mellom statlige, regionale og lokale myndigheter. Internasjonale forpliktelser, herunder naturavtalen, setter også viktige rammer for arbeidet.

For å sikre en mer systematisk oppfølging av naturpolitikken vil regjeringen hvert fjerde år legge frem en samlet oversikt til Stortinget over status, måloppnåelse og gjennomførte tiltak i den norske handlingsplanen for naturmangfold. Disse oversiktene skal bidra til å styrke det politiske beslutningsgrunnlaget og gi en tydeligere oppfølging av utviklingen over tid. Disse oversiktene vil være et sentralt virkemiddel for å utvikle en mer helhetlig og økosystembasert forvaltning på land, ved å gi et samlet grunnlag for prioritering av tiltak og bedre samordning på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

For havområdene gjennomføres forvaltningen gjennom de helhetlige havforvaltningsplanene. Formålet med forvaltningsplanene er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av ressurser og økosystemtjenester i havområdene og samtidig opprettholde strukturen, virkemåten, produktiviteten og naturmangfoldet til økosystemene. Gjennom forvaltningsplanene fastsettes rammer og tiltak for bærekraftig bruk og bevaring av havområdene. Meld. St. 21 (2023–2024) *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene* følger opp denne tilnærmingen og styrker grunnlaget for en bærekraftig og helhetlig forvaltning av havområdene, blant annet gjennom oppdatert kunnskap om miljøtilstand og særlig verdifulle og sårbare områder, verdiskaping, aktivitet, miljøpåvirkning og risiko. Samtidig arbeides det med et oppdatert faglig grunnlag for neste forvaltningsplanmelding i 2028. Arbeidet med det faglige grunnlaget for forvaltningsplanene er organisert gjennom de rådgivende gruppene Overvåkingsgruppen og Faglig forum, ledet av henholdsvis Havforskningsinstituttet og Miljødirektoratet.

På tilsvarende måte gir de regionale vannforvaltningsplanene et helhetlig rammeverk for forvaltningen av elver, innsjøer, grunnvann og kystvann. Samlet bidrar disse planene til å operasjonalisere den økosystembaserte tilnærmingen i ulike deler av naturen i hav og ferskvann.

Kunnskapsgrunnlag og prioritering av tiltak

Et godt kunnskapsgrunnlag er en forutsetning for å kunne føre en effektiv og målrettet naturpolitikk. Regjeringen arbeider derfor med å videreutvikle systemer som gir bedre oversikt over naturens tilstand, utvikling og verdi for samfunnet.

Etableringen av et nasjonalt naturregnskap for Norge er et sentralt tiltak i denne sammenhengen. Naturregnskapet skal gi en systematisk og etterprøvbar fremstilling av naturens tilstand og utvikling, og gjøre det mulig å følge endringer over tid. Dette vil bidra til å synliggjøre konsekvenser av arealbruk og andre påvirkninger, og gi et bedre grunnlag for politiske prioriteringer. Første versjon legges frem i 2026.

Arbeidet med naturrisiko er et annet viktig element i utviklingen av kunnskapsgrunnlaget. Naturrisiko handler om hvordan tap og forringelse av natur kan medføre risiko for samfunn og økonomi. En mer systematisk tilnærming til naturrisiko vil bidra til å synliggjøre hvordan ulike aktører er avhengige av og påvirker naturen, slik at beslutninger som berører natur kan tas på et bedre og mer systematisk grunnlag enn i dag.

Regjeringen vil også videreutvikle arbeidet med «menyer av tiltak» for ulike økosystemer. Erfaringene fra arbeidet med meny for skog, som ble lagt frem i naturmeldingen i 2024, viser at en slik tilnærming kan gi et bedre grunnlag for å identifisere og prioritere tiltak på tvers av sektorer. Det pågår arbeid med å utvikle tilsvarende menyer for flere økosystemer, og regjeringen vil legge frem tiltak for fjell høsten 2027. Arbeidet med menyer av tiltak skal bidra til en mer systematisk og kunnskapsbasert prioritering av innsatsen for å bedre naturens tilstand.

Bedre utviklingen for truet natur

Regjeringens arbeid med å følge opp det nasjonale klima- og miljømålet for truet og nær truet natur følger tre hovedspor: i) redusere tap av naturarealer, ii) beskytte et representativt utvalg av leveområder for truede arter og naturtyper gjennom skogvern, arbeidet med bevaring av verdifull natur og andre effektive, arealbaserte virkemidler (OECM) og iii) en oppfølgingsplan for truet natur som startet i 2021. Planen dekker 23 truede arter og 16 naturtyper og ansvaret for å gjennomføre planen går på tvers av sektorer. I tillegg pågår det også omfattende arbeid med enkeltarter som villrein og villaks, og det er utarbeidet handlingsplaner for sjøfugl og pollinerende insekter som også bidrar til oppfyllelse av målet.

Oslofjorden

Oslofjorden illustrerer hvordan samlet belastning kan føre til alvorlig miljøtilstand. Tilstanden i Oslofjorden skyldes en kombinasjon av påvirkninger fra blant annet avløp, jordbruk, fiskeri og nedbygging. Regjeringen følger opp den eksisterende tiltaksplanen og legger frem en ny plan i begynnelsen av 2027. Innsatsen omfatter både tiltak for å redusere tilførselen av næringsstoffer, tiltak for å restaurere økosystemene, og for å ivareta friluftslivet langs fjorden. Arbeidet i Oslofjorden viser at det er nødvendig med en helhetlig tilnærming der tiltak i ulike sektorer ses i sammenheng. Erfaringene fra dette arbeidet vil også bli viktig for forvaltningen av andre kystområder.

Villaks – indikator på samlet belastning i vann- og kystøkosystemene

Villaksen er en art som reflekterer tilstanden i både ferskvann og kystøkosystemer. Påvirkningen på villaksen kommer fra flere kilder, blant annet lakselus og rømt oppdrettslaks, regulering av vassdrag, forringet vannkvalitet, sykdommer som lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* og spredning av pukkellaks. I tillegg påvirker forhold i havet overlevelsen til laksen. Regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å bedre situasjonen for villaksen, herunder regulering av fisket, klorbehandling av Drammensvassdraget og tiltak for å redusere påvirkning fra pukkellaks. Regjeringen har nylig satt i gang arbeidet med en stortingsmelding om anadrom laksefisk. Formålet med stortingsmeldingen er å gjennomgå alle faktorer som har negativ påvirkning på villaks, sjøørret og sjørøye og finne effektive tiltak som kan bidra til å forbedre tilstanden til disse artene.

Villrein – indikator på tilstanden i fjelløkosystemene

Den negative tilstandsutviklingen for villrein er et tydelig uttrykk for den samlede belastningen på fjelløkosystemene. Villreinens leveområder er over tid blitt fragmentert av utbygging av infrastruktur, kraftutbygging og økt ferdsel. Dette har redusert mulighetene for naturlige trekk og påvirker bestandens livsvilkår negativt.

Oppfølgingen av Meld. St. 18 (2023–2024) *Ein forbetra tilstand for villrein* og Stortingets behandling av denne er en viktig del av arbeidet med helhetlig forvaltning av fjellområdene. Behovet for naturbasert næringsutvikling, energiproduksjon og friluftsliv må avveies mot hensynet til villreinens leveområder. Arbeidet med villrein viser dermed betydningen av å utvikle helhetlige løsninger som tar hensyn til både bruk og bevaring av naturen, og hvordan dette kan ivareta de nasjonale klima- og miljømålene for naturmangfold.

De statlige planretningslinjene for arealbruk og mobilitet har føringer som innebærer at det skal være en høy terskel for inngrep i villreinens leveområder. Regjeringen har videre igangsatt et arbeid med å utarbeide tiltaksplaner for villreinområdene, med mål om å redusere den samlede belastningen på villreinens leveområder og bedre økologisk tilstand. Til nå er det utarbeidet tiltaksplaner for Rondane, Snøhetta, Knudshø og Hardangervidda villreinområder. Erfaringene fra dette arbeidet vil også være viktige i utarbeidelsen av menyen av tiltak for fjell.

Sjøfugl

Antallet norske sjøfugler har gått tilbake med 80 pst. fra 1970 til 2020, og nesten halvparten av artene er nå oppført som truet på Norsk rødliste for arter. Regjeringen viderefører innsatsen på oppfølging av Nasjonal handlingsplan for sjøfugl. Handlingsplanen fremmer tiltak som skal bedre situasjonen for sjøfugl.

Friluftsliv

Friluftsliv bidrar til god helse og livskvalitet, og det er et mål at en stor del av befolkningen utøver friluftsliv jevnlig. Barn, unge og personer som er lite fysisk aktive er prioritert i den nasjonale friluftslivspolitikken. Det er derfor viktig at det er lett tilgang til attraktive naturområder og turterreng nær der folk bor, og dette er en sentral priori-

tet i friluftslivspolitikken. Friluftslivsområder i og ved byer og tettsteder er prioritert i ordningen statlig sikring av friluftslivsområder. Videre er friluftslivsaktivitet i nærmiljøet, som er lite ressurskrevende og lett tilgjengelig for ulike brukergrupper, prioritert i tilskuddsordningen friluftslivsaktivitet. På denne måten legges det til rette for at friluftsliv har en lav terskel for deltakelse.

God kunnskap om friluftslivsområdene, og hvilken bruk de har, er viktig for å ivareta områdene på en god måte. I 2026 startet Miljødirektoratet et nytt flerårig prosjekt innenfor regional kartlegging av friluftslivsområder, der friluftslivsområdene vurderes i et regionalt perspektiv og på tvers av kommunegrenser. Prosjektet gir også tilskudd til kommunal kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder og til kommunenes arbeid med planer for friluftslivets ferdselsårer. Flere fylker er i gang med regional kartlegging av friluftslivsområder, og målet er at alle fylker og kommuner gjennomfører dette arbeidet.

Det er viktig at friluftsliv og naturbasert reiseliv ikke medfører vesentlig slitasje og forstyrrelser på naturmangfoldet. I tillegg er det viktig å ivareta sikkerheten for de besøkende i norsk natur. Arbeidet med å informere om naturvennlig ferdsel og opphold i naturen vil fortsette og videreutvikles. Dette er en viktig del av regjeringens arbeid for å fremme allemannsretten. Tilskuddsordningen Nasjonale turiststier bidrar til redusert slitasje og forstyrrelser på naturmangfoldet, samt bedret sikkerhet på de mest brukte stiene.

Helhetlig og bærekraftig arealforvaltning

Arealendringer er den viktigste enkeltårsaken til tap av naturmangfold i Norge. Samtidig er det en etterspørsel etter arealer, både til boligformål, næringsutvikling, transport og energiproduksjon. En helhetlig og bærekraftig arealforvaltning er derfor avgjørende for å redusere naturtap, sikre en bedre økologisk tilstand i naturen, stanse tap av truede og nær truede arter og naturtyper, samt sikre befolkningen tilgang til attraktive friluftsområder. I denne arealforvaltningen inngår også langsiktig bevaring av naturmangfoldet i enkelte arealer gjennom områdevern og andre langsiktige bevaringstiltak, slik at et representativt utvalg av norsk natur tas vare på for kommende generasjoner.

Redusere tap av naturarealer

Regjeringen har i naturmeldingen lagt til grunn at nedbyggingen av særlig viktige naturarealer skal reduseres innen 2030, og at netto tap av slike arealer skal begrenses til et minimum innen 2050. Dette innebærer at arealbeslutninger i større grad må ta hensyn til slike naturverdier, og at alternative løsninger vurderes før natur bygges ned.

Kommunene har en sentral rolle i arealforvaltningen gjennom plan- og bygningsloven. Det er viktig at kommunene har et godt kunnskapsgrunnlag om naturverdier og økologiske sammenhenger i sitt planarbeid. Regjeringen ønsker å styrke kommunenes kapasitet og kompetanse til å ta bedre vare på natur gjennom bedre veiledning, verktøy og datagrunnlag. Fra og med 2027 etableres en ny tilskuddsordning for klima- og naturprogrammer, der Natursats inngår som en del av ordningen. Ordningen skal bidra til målrettet, langsiktig og helhetlig klima- og naturarbeid og kommuner kan blant annet søke støtte til å gjennomføre programmer som ivaretar og forbereder naturen.

En mer arealgjerrig arealforvaltning innebærer også at eksisterende arealer utnyttes bedre, og at det legges større vekt på transformasjon og fortetting der det er mulig. I desember 2025 ble kart over grå arealer lansert. Kartet kan brukes som en del av kunnskapsgrunnlaget i arealplanlegging, og kan kombineres med andre kartdata med lokal kunnskap. Både kommuner og private kan bruke kartet til å finne grå arealer som kan passe for nye byggeprosjekter.

Regjeringen har oppnevnt et utvalg som innen 31. desember 2027 skal levere en NOU om et nasjonalt mål om arealnøytralitet. Utredningen skal gi kunnskap om hvordan arealnøytralitet kan operasjonaliseres på et nasjonalt nivå for å bidra til å ta bedre vare på naturen og redusere klimagassutslipp, samtidig som andre viktige samfunnsformål, som fornybar kraftproduksjon og kraftledninger, ivaretas. Utredningen skal vise dagens utfordringsbilde ved nedbygging av naturen, utrede definisjoner og operasjonalisering av arealnøytralitet, og vurdere virkningene som arealnøytralitet vil ha for andre samfunnsmål. Utvalget er bredt sammensatt med ekspertkunnskap om blant annet kommuner, næringsliv, samfunnsøkonomi og natur.

Tilgang til natur og mulighet for friluftsliv er nært knyttet til hvordan arealene forvaltes. En arealforvaltning som ivaretar naturverdier og sammenhengende naturområder, legger samtidig til rette for gode friluftslivsområder nær der folk bor og oppholder seg. En helhetlig og bærekraftig arealforvaltning er derfor et av de viktigste grepet for å nå de nasjonale klima- og miljømålene for friluftsliv, og hensynet til friluftsliv bør inngå som en

integrert del av beslutningsgrunnlaget i arealplanleggingen.

Strandsonen er et område med stor betydning for naturmangfold, landskap og friluftsliv, og er samtidig utsatt for betydelig utbyggingspress. Regjeringen legger vekt på en restriktiv praksis i strandsonen, der hensynet til naturverdier, allmennhetens tilgang og landskapskvaliteter skal tillegges vekt i arealforvaltningen.

I flere fjellområder er friluftslivsarealet til dels betydelig redusert som følge av hyttebygging. De statlige planretningslinjene for arealbruk og mobilitet har føringer om at det ikke skal etableres eller utvides fritidsboligområder i og over skoggrensen i fjellområdene, og at virkningen av nye fritidsboliger på landskap skal vurderes og minimeres.

I havområdene utenfor plan- og bygningslovens virkeområder (én nautisk mil fra grunnlinjen) er det statlige myndigheter som avklarer og regulerer arealbruken. Planleggingen av arealbruken skjer gjennom de helhetlige forvaltningsplanene for havområdene og gjeldende sektorregelverk.

Naturrestaurering og bedre økologisk tilstand

Restaurering av natur er et sentralt virkemiddel for å redusere konsekvensene av tidligere inngrep og for å gjenopprette økologiske funksjoner. Restaurering må ses i sammenheng med arealforvaltningen, og inngå som en integrert del av arbeidet med å forbedre naturens tilstand.

Regjeringen vil klargjøre omfanget av forringede og ødelagte arealer, og øke innsatsen på naturrestaurering. Restaureringstiltak som gir størst mulig nytte for samfunnet, skal prioriteres. Dette kan for eksempel være restaurering av våtmarker, elver og kystområder, eller tiltak som reduserer fragmentering av leveområder.

Restaurering er også viktig i et klimaperspektiv, blant annet gjennom å bevare og gjenopprette naturens evne til å lagre karbon. Samtidig kan restaurering bidra til å redusere risiko for flom og andre naturrelaterte risikoer, og dermed gi gevinster utover naturmangfoldet.

Vern og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak

Vern og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak (OECM) er en del av den helhetlige arealforvaltningen. Vern gir en langsiktig og tverrsektoriell beskyttelse av naturverdiene i verneområdene og er et viktig virkemiddel blant annet for å ta vare på truede arter og naturtyper. Også andre effektive arealbaserte bevaringstiltak kan bidra til å bevare naturmangfoldet på lang sikt. Områdevern og andre bevaringstiltak bidrar til det nasjonale klima- og miljømålet om at et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner, og til å opprettholde økologiske sammenhenger i naturen. Vern og andre bevaringstiltak er virkemidler som kan bidra til å nå alle nasjonale klima- og miljømål innenfor naturmangfold og friluftsliv, og må ses i sammenheng med den øvrige arealforvaltningen.

Regjeringen har som mål at minst 30 pst. av landarealet skal bevares innen 2030, gjennom vern og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. For å nå målet er det nødvendig med en helhetlig tilnærming som kombinerer ulike virkemidler. Til havs vil regjeringen bidra i gjennomføringen av det globale målet, og vil komme tilbake med et nasjonalt bevaringsmål for havarealene når prosessen med å avklare hvilke områder som kan anses bevart gjennom andre effektive arealbaserte bevaringstiltak er fullført.

Vern på land

Vern på land omfatter blant annet skogvern og bevaring av verdifull natur gjennom supplerende vern av naturtyper som er underrepresentert i dagens verneområder. Skogvern er særlig viktig fordi mange truede arter finnes i skog, og fordi vernet per i dag ikke er representativt for norsk skognatur. Stortinget besluttet under behandlingen av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet* at 10 pst. av skogen skal vernes. Arbeidet for å nå dette målet pågår.

Bevaring av verdifull natur, også kalt supplerende vern, skal bidra til å sikre leveområder for truede arter og naturtyper, særlig i lavlandet. Det pågår også arbeid med å etablere nye nasjonalparker og landskapsvernområder og utvide eksisterende slike verneområder. Kommunal aksept vektlegges ved vern av areal som nasjonalpark eller landskapsvernområde. Det er kommunal aksept for å utrede vern av Masfjordfjella i Masfjord kommune, Hornelen i Bremanger kommune, Ytter-Vikna i Nærøysund kommune og endring av verneform i Sunndalen kommunes del av Trollheimen og Innerdalen landskapsvernområder. Det er kommunal aksept og meldt formell oppstart av verneplanprosess for utvidelser av Jotunheimen nasjonalpark, Blåfjella-Skjækerfjella nasjonalpark og Skarvan-Roltdalen nasjonalpark. Videre er det kommunal aksept for å endre verneform for Ålfotbreen landskapsvernområde til nasjonalpark.

Det er behov for å styrke forvaltningen av eksisterende verneområder, for å senke andelen av verneområder der verneverdiene er truet. Mange verneområder påvirkes av inngrep, ferdsel, fremmede arter og klimaendringer. Verneområder ivaretas blant annet gjennom ulike tiltak for å opprettholde eller bedre tilstanden til naturverdiene; slike tiltak kan være restaurering, skjøtsel og kanalisering av ferdsel. Tiltakene er helt nødvendige for å kunne ivareta et representativt utvalg av norsk natur for framtiden. Klima- og miljødepartementet har laget en strategi for å opprettholde verneverdiene i verneområdene på lang sikt og følger opp denne.

Marint vern

Marint vern er en viktig del av den helhetlige havforvaltningen. Formålet er å sikre representative og sårbare marine naturtyper, og å bidra til å opprettholde økosystemenes funksjon. Det arbeides med å gjennomføre marin verneplan fra 2004. Denne planen består hovedsakelig av kystnære områder. Hittil er 24 av 36 områder vernet. I tillegg inngår det marint areal i verneområder som også omfatter landareal. Blant annet inngår det betydelig marint areal i flere nasjonalparker og naturreservater.

Den nye havvernloven gir mulighet for å etablere verneområder også utenfor territorialfarvannet. Regjeringen vil arbeide videre med å identifisere nye områder for marint vern, inkludert i områder utenfor territorialfarvannet.

Andre effektive arealbaserte bevaringstiltak (OECM)

OECM omfatter områder som bidrar til å bevare naturmangfoldet langsiktig uten å være formelt vernet. Dette kan være områder der eksisterende regulering eller bruk gir en effektiv og langvarig beskyttelse av naturverdier.

Regjeringen arbeider med å avklare hvilke områder som kan klassifiseres som OECM, både på land og i havområdene. OECM vil være et viktig supplement til tverrsektorielt vern, og bidra til å nå de nasjonale og internasjonale målene for bevaring av natur.

Internasjonalt natursamarbeid

Formålet med naturavtalen er å stanse og reversere tapet av naturmangfold på land og til havs gjennom etablering av felles mål og tilhørende tiltak, som må gjennomføres raskt for å sikre at naturen skal kunne gjenopprettes til beste for menneskene og planeten.

Naturavtalen inneholder også mekanismer som skal bidra til en effektiv gjennomføring, og legger opp til at alle land skal legge frem oppdaterte nasjonale handlingsplaner for natur. Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold* er Norges oppdaterte handlingsplan for natur. I februar 2026 leverte Norge en nasjonal rapport til Konvensjonen for biologisk mangfold (CBD) om hvordan vi bidrar til å nå målene i naturavtalen.

Politikk for å nå de nasjonale målene for forurensning

Miljømyndighetenes viktigste virkemidler i arbeidet med å nå målene for forurensning, er forurensningsloven og produktkontrolloven, samt forskrifter under disse lovene. Forurensningsloven skal bidra til å verne det ytre miljøet mot forurensning, redusere eksisterende forurensning og redusere avfallsmengdene og fremme bedre avfallshåndtering. Produktkontrollovens formål er å forebygge at produkter og forbrukertjenester fører til helseskade eller miljøskade.

I 2024 trådte lov om bærekraftige produkter og verdikjeder i kraft. Denne loven hjemler krav til bærekraftsaspekter ved produkter i et verdikjedeperspektiv og utvider området for kravstilling til produkter på basis av bærekraftshensyn vesentlig. Formålet er å øke ressurseffektiviteten og redusere den samlede miljøbelastningen over hele produkters livsløp fra og med produksjonsstadiet, via bruksfasen og til og med avfallsfasen, uavhengig av hvor produktet er produsert, se nærmere omtale i kapitlet Politikk på tvers av resultatområdene – Sirkulær økonomi.

For å avdekke eventuelle brudd på regelverket fører miljømyndighetene risikobasert tilsyn. Områdene med størst påvirkning eller risiko for påvirkning på miljøet prioriteres. Ved brudd på reglene kan miljømyndighetene vedta sanksjoner, og kan blant annet ilegge et gebyr. For å styrke kontrollen med krav til økodesign og bærekraftkrav til produkter innen prioriterte verdikjeder, bygges det også et nytt system for grensekontroll med produkter og deres bærekraftsegenskaper i det indre markedet i EU/EØS. Parallelt skjerpes også kontrollen med internasjonal handel med avfall.

I tillegg til de ovennevnte lovene og forskrifter under disse, er annet regelverk, avgifter og tilskuddsordninger virkemidler som benyttes i forurensnings-, avfalls- og produktpolitikken. Det er

også avgjørende for å nå målene at man har tilgang på god kunnskap og statistikk om utslipp, mengder, spredning og ikke minst konsekvenser av forurensning.

Forpliktende, internasjonale avtaler er også sentrale for å redusere forurensning.

Kjemikalier

Kjemikaliepolitikken skal redusere risiko for skade på helse og miljø knyttet til bruk og utslipp av miljøgifter og andre farlige stoffer, og er også nødvendig for å få til en sirkulær økonomi med giftfrie kretsløp. Føre-var-prinsippet skal brukes når kunnskapen om risiko for helse og miljø er usikker.

Bruk og utslipp reduseres gjennom stadig strengere kjemikalie- og produktregelverk, krav til industriutslipp og avfallshåndtering og tiltak for opprydding av forurensning. Miljøgifter transporteres over lange strekninger med luft- og havstrømmer, ved handel med produkter og gjennom avfallsstrømmer. Innsats både nasjonalt, og på europeisk og globalt nivå er derfor en forutsetning for å redusere risikoen for effekter på menneskers helse og miljøet.

Regjeringen arbeider for å stanse bruk og utslipp av miljøgifter og andre stoffer som regnes for å utgjøre en alvorlig trussel mot helse og miljø. Stoffene føres opp på den nasjonale prioritetslista som gir føringer for myndighetenes arbeid og signaler til virksomhetene om å finne andre stoffer eller metoder og unngå utslipp. Fire nye stoffer er nå vurdert å oppfylle kriteriene for prioritetslistestoffer, og blir inkludert i listen: 1) PFAS-en trifluoreddiksyre (TFA) som er lite nedbrytbar, bioakkumulerende og mobil i miljøet (PMT). TFA produseres industrielt og brukes som et råstoff til produksjon av andre PFAS-stoffer. PFASer fra mange ulike kilder brytes ned til TFA i miljøet. Kjølegasser som brukes blant annet i kjøleskap, frysere og air-condition er en viktig klide, det samme gjelder plantevernmidler; 2) Benzotriazolen 1H-Benzotriazol (BTA) og tilhørende salter som er lite nedbrytbar, bioakkumulerende og mobil i miljøet (PMT) og svært lite nedbrytbare og svært mobil i miljøet (vPvM). Stoffer et også potensielt hormonforstyrrende for organismer i miljøet. Stoffet brukes i hydraulikkoljer, varmeoverføringsmidler og smøremidler, også i oppvaskmiddel for maskin, som korrosjonsinhibitor og UV-filter; 3) Den organiske svovelforbindelsen 4,4'-metylen- bis(dibutylditiokarbamat) som er lite nedbrytbar, bioakkumulerende og har alvorlige langtidsvirkninger (PBT) og svært lite nedbrytbare og svært bioakkumulerende (vPvB). Stoffet brukes i hydraulikkoljer, varmeoverføringsmidler og smøremidler; 4) Benzotiazolen N,N-Dicykloheksyl-2-benzotiazolsulfenamid (DCBS) som er svært lite nedbrytbare og svært bioakkumulerende (vPvB). Stoffet brukes i gummi og dekk.

Norge arbeider aktivt for å styrke det felleseuropeiske regelverket på kjemikalieområdet. Norge har sammen med likesinnede land tatt til orde for en revisjon av det omfattende europeiske regelverket for registrering, vurdering, autorisasjoner og restriksjoner av kjemikalier (REACH), blant annet for å gjøre det mulig å regulere flere av de farligste kjemiske stoffene raskere. Med bakgrunn i dagens situasjon med fokus på forenkling og europeisk industris konkurransekraft, vil imidlertid ikke Europakommisjonen gå videre med slik revisjon nå. Norge skal fortsatt delta aktivt i arbeidet til det europeiske kjemikaliebyrået ECHAs komiteer og ekspertgrupper, med å lage underlag for forbud eller på annen måte regulere flere miljøgifter og hormonforstyrrende stoffer ogdelta i det europeiske dugnadsarbeidet med vurdering av aktive stoffer og biocidprodukter.

Norge er en pådriver for tiltak under globale avtaler for å redusere forurensning og sikre mer forsvarlig håndtering av kjemikalier og avfall. Norge arbeider kontinuerlig for at flere stoffer skal omfattes av Stockholmkonvensjonen om persistente organiske stoffer, og nominerte i 2026 den bromerte flammehemmeren dekabromodifenyletan (DBDPE) for globalt forbud. Norge arbeider også for ytterligere utfasing av kvikksølvholdige produkter under Minamatakonvensjonen, og for å fase ut de farligste stoffene i plast i global plastavtale som er under forhandling. Norge vil også støtte at helse- og miljøfarlige stoffer som faller utenfor de eksisterende konvensjonene blir håndtert i det nylig vedtatte globale rammeverk for kjemikalier og avfall

Det nye globale panelet på forurensningsområdet, *Intergovernmental Sciece-Policy Panel on Chemicals, Waste and Pollution* (ISP-CWP), skal stadfeste globalt kunnskapsgrunnlag, og blir viktig for det internasjonale arbeidet med kjemikalier og avfall framover og særlig for å bedre forholdene i utviklingsland. Med det nye panelet, FNs klimapanel og Naturpanelet, har de tre planetære miljøkrisene egne kunnskapspaneler.

Videreutvikling av kunnskap er nødvendig som underlag for å få på plass regulering av flere farlige kjemikalier. Forskning om effekter på mennesker og miljøet, og kartlegging og overvåking i produkter, avfall og utslipp, dyr, mennesker, miljøet, mat og drikkevann fortsetter.

Regjeringens handlingsplan for et giftfritt miljøviser prioriteringene i kjemikaliearbeidet, inkludert særskilte satsningsområder for miljømyndighetene.

De siste årene har det skjedd en markant økning i importen av lavkostnadsvarer fra tredjeland som kjøpes via nett og fraktes direkte til forbrukere i Europa. Økningen i netthandel har medført flere utfordringer for forbrukere, næringsliv og miljø. Undersøkelser har vist at en større andel av produktene som importeres ikke overholder krav til miljø, helse og sikkerhet. Dette gjelder ikke minst innhold av forbudte kjemikalier. Regjeringen arbeider med å bedre samordningen og styrke innsatsen mot import av ulovlige produkter fra netthandel, både på nasjonalt og nordisk nivå, blant annet gjennom tilsyn og gjennom prioritering av innlemmelse og gjennomføring av relevante regelverk i EØS-avtalen.

Mål om nullutslipp fra petroleumsvirksomheten

For operasjonelle utslipp fra petroleumsvirksomheten til havs varierer graden av måloppnåelse mellom havområdene. Operasjonelle utslipp fra petroleumsvirksomhet i Barentshavet er begrenset og ikke av et omfang som forventes å ha bidratt til økninger i bakgrunnsnivå av olje eller andre miljøfarlige stoffer over tid. Nivåene av forurensning i Norskehavet anses som lave sammenlignet med Nordsjøen, og det har ikke vært nevneverdige endringer i mengden av tilført olje og andre miljøfarlige stoffer fra petroleumsvirksomhet i havområdet. Operasjonelle utslipp fra petroleumsvirksomhet i Nordsjøen er betydelige og bidrar til økninger i bakgrunnsnivå av olje og andre miljøfarlige stoffer og naturlig forekommende stoffer over tid.

Det er fortsatt behov for tiltak for å nå nullutslippsmålet.

Gammel forurensning i grunn og sjøbunn

Arbeidet med opprydding i forurenset sjøbunn gjennomføres i dag etter føringer gitt i St.meld. nr. 12 (2001–2002) Rent og rikt hav og St.meld. nr. 14 (2006–2007) Sammen for et giftfritt miljø (heretter omtalt som «handlingsplanen»). I handlingsplanen er 17 kyst- og fjordområder prioritert for opprydding. De fleste områdene er nå ryddet. Regjeringen mener at handlingsplanen har fylt sitt formål, og at fremtidig arbeid med forurenset sjøbunn kan innrettes gjennom arbeidet som følger av vannforskriften (forskrift 15. desember 2012 nr. 1446 om rammer for vannforvaltningen).

Av de 17 prioriterte områdene i handlingsplanen er det gjennomført oppryddingstiltak i blant annet Oslo, Harstad, Tromsø, Trondheim, Sandefjord, Hammerfest, Kristiansand, Arendal, Flekkefjord, Farsund, Bergen og Stavanger. Fire industrifjorder, Ranfjorden, Sunndalsfjorden, Sørfjorden og Grenlandsfjordene, er store fjorder med langvarig og fortsatt pågående industrivirksomhet. Dagens utslipp til sjø er i stor grad redusert sammenlignet med historisk aktivitet, men tidligere utslipp er spredt over store og dype områder. Til tross for ulike prøveprosjekter er det vanskelig å finne egnede tiltak. Når, og hvorvidt, det lar seg gjøre å håndtere forurensningen på fjordbunnen i disse områdene er usikkert. For skipsverftslokaliteter er det gjort omfattende opprydding i forurenset grunn på land ved rundt 100 verft. Det er i mindre grad gjort tiltak for å rydde opp i forurenset sjøbunn utenfor verftene blant annet på grunn av pågående aktivitet ved verftene og juridiske utfordringer mht. eiendomsrett og ansvarsgrunnlag ut i sjøen.

Utgangspunktet for arbeidet med forurenset sjøbunn er forurenser betaler-prinsippet. Så langt det er rimelig skal pålegg om undersøkelser, kartlegging og eventuelt opprydningstiltak rettes mot den som er ansvarlig for forurensningen. I enkelte områder kan det ikke gis pålegg blant annet fordi det er ulike historiske kilder, opprinnelig forurenser eksisterer ikke lenger, aktørbildet er sammensatt eller det er uavklarte ansvarsforhold. Statlig delfinansiering har derfor vært helt nødvendig. I slike saker har ofte kommuner og kommunale havner tatt ansvar for selve gjennomføringen av tiltakene, og søkt om midler fra staten til å typisk dekke 75 pst. av kostnadene. Statlig støtte til oppryddingstiltak bevilges over statsbudsjettets kapitel 1420, post 39, 69 og 79 (Oppryddingstiltak). Opprydning er kostbart og går over flere år.

Handlingsplanen for opprydding i forurenset sjøbunn ble utarbeidet forut for og uavhengig vannforskriften, og har blitt fulgt opp på siden av, og etter hvert til en viss grad som integrert i vannforskriftens system. Vannforskriften legger opp til et helhetlig system for kontinuerlig forbedring av tilstanden i alle vannforekomster. Norske vannforekomster er delt inn i totalt 16 vannregioner der Vannregionmyndigheten (utpekte fylkeskommuner) leder arbeidet med å hvert sjette år oppdatere de regionale vannforvaltningsplanene med tilhørende tiltaksprogram. I tiltaksprogrammet foreslås det tiltak for å nå målene i vannforvaltningsplanene. Planene, som godkjennes av Klima- og miljødepartementet, er et sentralt verktøy for å forbedre vannmiljøet, og sikre en helhetlig

beskyttelse og bærekraftig bruk av vann. Ansvarlige kommuner, fylkeskommuner og sektormyndigheter følger opp forslag til tiltak gjennom egne planer og vedtak etter eget lovverk.

Vi legger nå opp til at arbeidet med forurenset sjøbunn fullt ut integreres i dette arbeidet etter vannforskriften. Det vil være effektiviserende og legge til rette for helhetlig vurdering av alle påvirkningsfaktorer som har betydning for vannforekomstenes tilstand, herunder påvirkning fra spredning/oppvirvling fra tidligere tiders forurensning på sjøbunnen.

For de tidligere prioriterte områdene i handlingsplanen fra 2006 hvor det enda ikke er iverksatt tiltak, Stavanger (Galeivågen), Bergen (Vågen), Ålesund og Lister (Fedafjorden), og eventuelle nye områder hvor det er avdekket forurenset sjøbunn, vil de fortsatt være aktuelle for å søke om støtte til oppryddingstiltak, forutsatt at det er tilstrekkelig midler på posten. Tiltak i disse områdene vil kunne gjennomføres som del av de regionale vannforvaltningsplanene og tiltaksprogrammene. Betydningen av og behovet for eventuelle tiltak i de fire store industrifjordene og utenfor skipsverftsområdene vil bli vurdert i forbindelse med videre rullering av de regionale vannforvaltningsplanene. Omleggingen av arbeidet med forurenset sjøbunn utløser ikke behov for å gjøre endringer i budsjettpostene (post 39, 69 og 79).

Farlig avfall

Farlig avfall på avveier kan føre til at miljøgifter spres og hoper seg opp i naturen. Derfor er det avgjørende at farlig avfall samles inn og behandles forsvarlig. I 2024 ble det ifølge SSB levert 1,7 millioner tonn farlig avfall i Norge til godkjent behandling. Dette er en liten økning fra året før, men fortsatt lavere enn for 2022. Farlig avfall oppstår i landbasert industri, i petroleumsindustri og bergverksdrift, i husholdningene og ved avfallsforbrenning. Det er i utgangspunktet industrien selv som har ansvar for å sikre forsvarlig behandling av avfallet sitt, også farlig avfall. Samtidig er det viktig at Norge opprettholder en tilstrekkelig kapasitet til å kunne håndtere eget farlig avfall i samsvar med internasjonale forpliktelser som følger av blant annet Baselkonvensjonen og EUs rammedirektiv om avfall. Klima- og miljødepartementet følger utviklingen med etablering av ny behandlingskapasitet for farlig avfall.

Sirkulær avfallshåndtering

Norsk avfallspolitikk gjennomføres i et samspill mellom en rekke ulike virkemidler: lov– og forskriftsregulering, avgifter, tilskudds- og panteordninger, bransjeavtaler og informasjonstiltak, samt kombinasjoner av disse. De viktigste grepene for å redusere avfallsmengdene er forebyggende tiltak tidligere i verdikjeden, slik som produktdesign for blant annet lenger levetid og mulighet for reparasjon og ombruk, og økt ombruk av produkter. Se omtale av produktpolitikken under overskriften Sirkulær økonomi. Miljødirektoratet har hatt Nasjonal avfallsplan med program for avfallsforebygging på høring, denne vil gjelde seks år frem i tid.

Økt materialgjenvinning er et nasjonalt mål, og gjennom felleseuropeisk regelverk har vi bindende tallfestede mål for dette. Spesielt er målet om 65 pst. forberedelse til ombruk og materialgjenvinning innen 2035 i EUs rammedirektiv om avfall svært ambisiøst, og utfordrende for Norge å nå. En forutsetning for økt materialgjenvinning er at større andeler av avfallet utsorteres. Det er obligatorisk med separat innsamling av bioavfall, plastavfall, samt utsortering og separat innsamling av papp- og papiravfall, glass og metallemballasje og tekstilavfall, fra husholdningsavfall og husholdningslignende næringsavfall.

EUs reviderte forordning for grensekryssende forsendelser av avfall skal blant annet gjøre det enklere å transportere avfall til forberedelse til ombruk og materialgjenvinning innad i EU/EØS, samt styrke kontroll av ulovlige avfallstransporter. Forordningen er vurdert som EØS-relevant og akseptabel, og Norge er klar for å gjennomføre den i norsk rett. Innlemmelse i EØS-avtalen forutsetter imidlertid at alle tre EØS/EFTA-landene er klare til å innlemme rettsakten, og saken er fortsatt til behandling i EØS/EFTA-systemet idet det gjenstår nasjonale avklaringer på Island. Det er ventet at innlemmelsen først vil kunne komme på plass i 2027.

Videre arbeider EU med skjerpede krav til avfallsforebygging og økt utnyttelse av ressursene i avfallet innen prioriterte verdikjeder hvor det er identifisert et særlig potensial for økt sirkularitet: emballasje, tekstiler, batterier, elektriske og elektroniske produkter, plast og kjøretøy.

EUs emballasjeforordning stiller nye og skjerpede miljøkrav til hele emballasjens livsløp. Dette gjelder for eksempel krav om mindre unødvendig bruk av emballasje, økt ombruk, samt at emballasjen skal være egnet for materialgjenvinning. Regjeringen arbeider for å raskt innlemme emballasjeforordningen i EØS-avtalen. Miljødirektoratet har levert høringsnotat og forslag til ny emballasjeforskrift som gjennomfører forordningen i Norge. Norge nådde ikke det bindende målet om

50 % forberedelse til ombruk og materialgjenvinning av plastemballasje i 2025, og regjeringen vurderer ytterligere virkemidler som kan bidra til måloppnåelse.

Det pågår et bredt arbeid i EU og i Norge for å få på plass nye virkemidler for hele verdikjeden for tekstiler med mål om at den skal bli mer bærekraftig. Tekstiler vil reguleres i flere regelverk og det arbeides med flere nye virkemidler og tiltak. Fra 2025 ble det innført krav om at tekstilavfall fra husholdningsavfall og husholdningslignende næringsavfall skal kildesorteres og sendes til forberedelse til ombruk eller materialgjenvinning. EU vedtok i 2025 endringer i rammedirektivet om avfall med krav til utvidet produsentansvar for tekstiler. Miljødirektoratet har hørt et forslag til ny forskrift om utvidet produsentansvar for tekstiler i Norge med foreslått ikrafttredelse fra 1. januar 2027.

Det stilles skjerpede krav til utnyttelse av ressursene i batteriavfall gjennom EUs nye batteriforordning. Forordningen er vurdert som EØS-relevant og akseptabel, og Norge er klar for å gjennomføre den i norsk rett så snart den er tatt inn i EØS-avtalen. Videre har EU vedtatt nye EU/EØS-krav til kjøretøy, for å stimulere til økt ombruk og økt utnyttelse av ressursene i kasserte kjøretøy. Dette omtales nærmere under overskriften Sirkulær økonomi.

EU har i revidert rammedirektiv om avfall vedtatt nye, forpliktende mål om reduksjon av matavfall. Målene er 10 pst. reduksjon i matindustri og 30 prosent reduksjon per innbygger samlet for dagligvare, serveringssteder og husholdninger innen 2030, sammenlignet med gjennomsnittet i 2021-2023. Nasjonale virkemidler for å redusere matsvinnet er avgjørende for å nå disse målene. Lov om forebygging og reduksjon av matsvinn har som formål å fremme bedre ressursutnyttelse av næringsmidler gjennom å forebygge og hindre at næringsmidler går ut av verdikjeden. Det utarbeides underliggende forskrifter til matsvinnloven. Bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn som ble inngått i 2017 har mål om å redusere matsvinnet med 50 pst. innen 2030 sammenlignet med 2015. Bransjeavtalen er under revisjon i 2026.

Plast- og plastforurensning

Plastforurensning spres over landegrenser, og det er omfattende handel med plastprodukter mellom land. For å redusere plastforurensning er det derfor behov for en rekke ulike tiltak og virkemidler på ulike stadier i livsløpet til plast både nasjonalt, regionalt og globalt.

Norge har en ledende rolle i forhandlingene om en global avtale mot plastforurensning, blant annet som leder av høyambisjonskoalisjonen med 77 andre land. Norge er en pådriver for en effektiv global avtale med bindende regler for hele plastens livsløp. Norge jobber blant annet for muligheten til å forby enkelte problematiske plastprodukter som lett havner i naturen og/eller er vanskelige å gjenvinne, f.eks. på grunn av innholdet av miljøgifter og andre farlige kjemikalier. Regjeringen ønsker også globale krav blant annet til mer bærekraftig design av plastprodukter, til mer ombruk og bruk av materialgjenvunnet plast, og som sikrer tilstrekkelig innsamling av plastavfall. Det er også viktig for Norge å få globale tiltak mot mikroplast. Tiltakene kan både skape arbeidsplasser i fattige land og ta vare på næringsveier som er utsatte for plastforurensning som fiske og turisme. Forhandlingsprosessen fortsetter da det ikke ble enighet på det sjette forhandlingsmøtet i august 2025.

Norge jobber også aktivt under blant annet FNs sjøfartsorganisasjon IMO og den regionale OSPAR-konvensjonen for å redusere plastforurensning og marin forsøpling.

I OSPARs ministermøte i juni 2025, ble det vedtatt en juridisk bindende beslutning for partslandene om å forhindre utslipp av isopor (EPS, XPS og annen skumplast) fra flytelementer («pongtonger») i flytebrygger og bøyer ved at slike produkter fases ut av havområdene.

Regjeringen arbeider for å redusere bruken av engangsartikler av plast i Norge og innførte i november 2025 utvidet produsentansvar for enkelte engangsprodukter av plast. Det ble også vedtatt produsentansvar for utstyr fra fiskeri, fritidsfiske og akvakultur som inneholder plast i januar 2026. Begge ordningene er gjennomføring av EUs direktiv om plastprodukter.

Klima- og miljødepartementet signerte et plastpartnerskap med næringslivet våren 2024 for å redusere forbruket av engangs matbeholdere for ta-med-mat, samt drikkebegre med lokk. Norge har satt seg som mål å redusere forbruket av disse produktene med 50 pst. innen 2026. Det jobbes aktivt for å rekruttere både private og offentlige virksomheter til partnerskapet.

EUs nye emballasjeforordning har innført et krav om å redusere forbruket av plastbæreposer til 40 poser per person per år, eller tilsvarende i vekt innen 31. desember 2025. Dette målet vil også gjelde for Norge når forordningen blir tatt inn i EØS-avtalen. Forbruket av plastbæreposer i Norge går nedover og var i 2025 på 63 poser per person, ned fra 75 poser per person i 2024. Regje-

ringen vil fortløpende vurdere behovet for nye virkemidler og tiltak på området og har dialog med bransjen om dette.

Under kjemikalieregelverket REACH er det vedtatt et bredt omsetningsforbud mot tilsatt mikroplast i produkter. Det omfatter blant annet kosmetikk og gummigranulat på kunstgressbaner. Forbudet trer i kraft på ulike tidspunkter for forskjellige produktgrupper. Det er også viktig å redusere utilsiktet utslipp av mikroplast. Fordi utslipp av plastpellets til miljøet er en av de store kildene til mikroplastforurensning, har EU-kommisjonen fremmet forslag til en forordning som innebærer krav til aktører som håndterer og transporterer pellets. Forordningen ble vedtatt i 2025, og planlegges innlemmet i EØS-avtalen. Sammen med tiltak mot utslipp fra tilsiktet mikroplast skal dette totalt redusere mikroplastutslipp til miljøet med 30 pst. innen 2030.

Regjeringen har lagt frem en handlingsplan for omstilling fra bruk av gummigranulat i Norge, i tråd med anmodningsvedtak fra Stortinget 21. november 2023.

Overvåkning av plastforurensning er viktig. Miljødirektoratet har et overvåkningsprogram for mikroplast som dekker blant annet luft, kystvann, ferskvann og urbane områder. Det pågår også et arbeid med å etablere overvåkning av makroplast. I tillegg overvåker Miljødirektoratet plastakkumulering på strender og plast i magesekken til strandede sjøfugl (havhest).

Tilskuddsordningen for tiltak mot marin forsøpling videreføres.

Forurensning fra industri, jordbruk og akvakultur

Industri er en kilde til forurensning av både luft, vann og i grunnen, og er strengt regulert gjennom både lover, forskrifter og enkelttillatelser som også gjennomfører krav i EUs forordninger og direktiver, som for eksempel avløpsdirektivet og industriutslippsdirektivet. EU har vedtatt et revidert industriutslippsdirektiv som blant annet stiller krav til redusert energibruk, ressurseffektivitet og gjenbruk av vann. Et av formålene er å bidra til mer bærekraftig drift i sektorene som et steg for å sikre en renere og mer sirkulær økonomi. Klima- og miljødepartementet forbereder innlemmelse av revidert industriutslippsdirektiv i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett.

Avrenning fra jordbruket påvirker vannforekomstene negativt, noe vi ser blant annet i Oslofjorden. For mye næringssalter (fosfor og nitrogen) og organisk materiale er blant de største påvirkningene på vassdragene og kystområdene våre. Næringssalter endrer tilstanden i vann og påvirker algevekst og oksygenforhold for plante- og dyreliv. Det er behov for å redusere utslipp av næringssalter for å nå målet om god tilstand i vannforskriften. Regjeringen fastsatte i 2025 ny gjødselbrukforskrift, som blant annet stiller krav til redusert bruk av fosforholdig gjødsel, og strammere frister for når husdyrgjødsel kan spres. Over tid kan forskriftens innstramminger bidra til å bedre vannkvaliteten i områder som er utsatt for avrenning fra jordbruket.

Den samlede akvakulturproduksjonen av fisk gjør at fiskeoppdrett er den største kilden til utslipp av næringssalter langs kysten fra Lindesnes til Nordkapp. Slike utslipp kan gi økt algevekst og føre til overgjødsling i innelukkede fjordområder. Mesteparten av akvakultur av fisk foregår i åpne anlegg i sjø og per i dag er det ikke tilgjengelig teknologi som kan rense utslipp av næringssalter fra slike anlegg. Regjeringen jobber videre med å utvikle regelverket og kravsetting til forurensning fra oppdrettsnæringene, herunder vurdere standardiserte krav for forurensning til landbasert akvakultur.

Avløp

God avløpsrensing er viktig av flere grunner; blant annet for å sikre helse og miljø og for å ta vare på naturen. Avløpsvann er en kilde til forurensning både lokalt og regionalt, og påvirker norske vannforekomster. Avløpsvann inneholder organisk materiale, næringssalter som fosfor og nitrogen, og også legemiddelrester og miljøgifter. Det meste av det sanitære avløpsvannet blir renset i avløpsrenseanlegg, og majoriteten av befolkningen er tilknyttet kommunale avløpsrenseanlegg.

Etterslepet i avløpssektoren i Norge er stort. Ledningsnettet er utilstrekkelig vedlikeholdt, og mange avløpsrenseanlegg oppfyller ikke dagens rensekrav. Det er behov for å redusere utslipp av urenset avløpsvann, som følge av manglende rensekapasitet, lekkasjer fra ledningsnett og overløpssituasjoner. Kommunene er ansvarlig for å sikre en tilgjengelig avløpsinfrastruktur som etterlever gjeldende krav. Dette er samfunnskritisk infrastruktur og grunnleggende tjenester. Dette fordrer at regjeringen følger sektoren nøye. Regjeringen viser til at prinsippene om forurenser betaler og selvkost ligger til grunn, og at kommunene i tråd med dette kan fullfinansiere utgiftene til oppsamling og rensing av kommunalt avløpsvann over avløpsgebyret. Selv om etterslepet er stort, er det flere kommuner som enten er i

gang, eller ferdige med, å oppgradere renseanlegg slik at disse møter dagens krav. Kommunene som overholder dagens krav har jobbet godt, prioritert riktig og handlet i tråd med de plikter som kommunen har som forurenser på området.

Det legges ikke opp til en statlig tilskuddsordning for avløpsinvesteringer. En statlig tilskuddsordning ville utfordret likebehandling av de kommunene som allerede har fulgt opp gjeldende krav i regelverket. På grunn av det alvorlige vedlikeholdsetterslepet i sektoren har miljømyndighetene siden 2019 prioritert strengere kravstilling og tettere oppfølging av kommunene for å sikre bedre etterlevelse av direktivet. Klima- og miljødepartementet har blant annet sammen med Kommunal- og distriktsdepartementet gitt tydelig signal til kommunene om kommunenes ansvar for å sikre god rensing for å overholde gjeldende krav, og få fart på arbeidet med å oppgradere renseanleggene. Til statsforvalterne er det gitt tydelig signal om å skjerpe håndhevingen av kravene i forurensningsregelverket, og at brudd på kravene i forurensningsregelverket skal følges opp med nødvendige virkemidler. Arbeidet med avløp hos statsforvalterne ble i 2026 styrket med totalt 20 mill. kroner, hvorav 12 mill. kroner til statsforvalterne for å styrke avløpsarbeidet rundt Oslofjorden og resterende 8 mill. kroner for å styrke avløpsarbeidet utenfor Oslofjordens nedbørsfelt.

Miljøtilstanden i Oslofjorden er alvorlig, og utslipp av næringsstoffene nitrogen og fosfor fra avløpsvann er en av de største påvirkerne. Det er behov for å etablere bedre avløpsrensing, og redusere lekkasjer fra ledningsnett og overløpssituasjoner. Regjeringen følger opp tiltaksplanen for Oslofjorden, og har særlig fokus på de største utfordringene: avløp, jordbruk og fiskeri. Derfor foreslår regjeringen å videreføre tilskuddsordningen for kommunenes planlegging og prosjektering av nitrogenfjerning ved avløpsrenseanlegg i Oslofjordens nedbørsfelt. I 2027 foreslås det en total ramme på 94,8 mill. kroner til ordningen.

På avløpsområdet gjelder EUs avløpsdirektiv fra 1991, som er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i forurensningsforskriften. Formålet med avløpsdirektivet fra 1991 er primært å redusere utslipp av organisk materiale og næringssalter som kan føre til eutrofi (overgjødsling) av vannforekomster. For å sikre dette formålet er hovedregelen i direktivet at utslipp skal gjennomgå sekundærrensing (kjemisk/biologisk rensetrinn som reduserer organisk materiale). Da avløpsdirektivet skulle gjennomføres i norsk rett på begynnelsen av 2000-tallet, hadde Norge over tid gjort en betydelig innsats på avløpsområdet med mål om å redusere utslippene fra avløp, og mange nye avløpsanlegg var nylig bygget/oppgradert. Ved gjennomføringen i direktivet ble det derfor laget en overgangsordning der eksisterende anlegg gradvis skulle oppfylle kravene til sekundærrensing, fremfor å rive eller bygge om nye eller nylig oppgraderte renseanlegg. Nye anlegg skulle bygges med sekundærrensing. Hensikten var å sikre god nok rensning og miljøbeskyttelse. Overgangsordningen har imidlertid ikke fungert etter sin hensikt og mange kommuner har ikke oppgradert til sekundærrensning slik det ble forutsatt.

På bakgrunn av utfordringene på avløpsområdet har det vært naturlig å se på om gjennomføringen av direktivet fra 1991 har vært god nok. Det er viktig at Norge overholder EØS-rettslige forpliktelser, både når det gjelder gjennomføring og etterlevelse av krav. Departementet har derfor gjort en gjennomgang av den norske gjennomføringen av avløpsdirektivet fra 1991. Konklusjonen var at de fleste kravene er gjennomført korrekt, samtidig som det finnes noen mangler ved gjennomføringen. Disse manglene vil regjeringen rette opp, blant annet ved at det sørges for oppdatert veiledning og tydeligere regelverk. Det er naturlig at dette følges opp i sammenheng med departementets arbeid med revidert avløpsdirektiv.

Revidert avløpsdirektiv trådte i kraft i EU 1. januar 2025. Det er EØS-relevant og akseptabelt, og forutsettes derfor innlemmet i EØS-avtalen. Det reviderte direktivet skal beskytte mennesker og natur mot utslipp av dårlig renset avløpsvann. Samtidig skal det skape et forutsigbart rammeverk med mer åpenhet og bedre styring av avløpssektoren. Direktivet er i tråd med EUs grønne giv, med mål om klimanøytralitet, nullforurensning innen 2050, sirkulær økonomi, og bevaring av biologisk mangfold. De to mest sentrale endringene i revidert direktiv er at virkeområdet for direktivet utvides slik at flere og mindre tettbebyggelser omfattes, og at det stilles strengere rensekrav. Rensekravene for de største renseanleggene er blant annet utvidet til å gjelde mikroforurensninger som rester fra bruk av legemidler og kosmetikk. Det stilles også krav om at avløpsanleggene skal bli energinøytrale, samt krav til prøvetaking, overvåking og rapportering. Gjennomføring av det reviderte direktivet vil derfor være kostnadskrevende. Norge har et stort vedlikeholdsetterslep på avløpsområdet, også uavhengig av revidert avløpsdirektiv. Miljømyndighetene har fulgt prosessene i EU tett og gitt innspill i tråd med norske interesser, og har fått delvis gjennomslag for

sine innspill. Direktivet er nå til vurdering i EØS/EFTA-landene. Klima- og miljødepartementet vurderer hva det reviderte direktivet vil bety for Norge og behov og muligheten for eventuelle tilpasninger. Departementet vurderer handlingsrommet grundig, og jobbe for at hensynet til norske kommuner og innbyggere ivaretas på best mulig måte.

Overvann

Klimaendringene fører til mer, hyppigere og mer intens nedbør. Overvann kan føre til både direkte og indirekte skader. I 2015 foreslo Overvannsutvalget i NOU 2015: 16 *Overvann i byer og tettsteder – som problem og ressurs*, omfattende lov- og forskriftsendringer, knyttet til plan- og bygningsloven, vannressursloven, vass- og avløpsanleggslova og forurensningsloven. Ny lov om kommunale vass- og avløpsanlegg (vass- og avløpsanleggslova) og endringer i forurensningsloven (regulering av forholdet mellom abonnent og kommune og frakobling av overvann fra kommunale avløpsanlegg) ble vedtatt i Stortinget 26. mai 2025. Endringene trådde i kraft fra 1. januar 2026. Loven lovfester plikter og rettigheter for kommunen som eier av vann- og avløpsanleggene, og for abonnentene. I forurensningsloven gis det en tydeligere definisjon av avløpsanlegg og overvann, samt en ny bestemmelse som gir kommunen mulighet til å fjerne overvann fra overbelastede avløpsanlegg. Bestemmelsen gir kommunen rett til å pålegge eier av eiendom som er tilknyttet kommunalt avløpsanlegg helt eller delvis å koble overvann fra det kommunale avløpsanlegget, så lenge det finnes andre forsvarlige måter å håndtere overvannet på. Videre kan kommunen pålegge eier av privat eiendom å sørge for tiltak som med rimelighet kan kreves for å håndtere overvann. Slike tiltak kan ikke være uforholdsmessig kostbare.

Som oppfølging av Meld. St. 26 *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn* har regjeringen fremmet Prop. 83 L (2025–2026) for å gi kommunene hjemmel til å flytte kostnadene til overvannshåndtering fra avløpsgebyret til et eget overvannsgebyr. Dagens avløpsgebyr gir kommunen mulighet til å finansiere tradisjonelle overvannsledninger for å løse utfordringene med overvann. Mer åpne tiltak kan være en tryggere og mer samfunnsøkonomisk lønnsom måte å løse utfordringene på sammenliknet med tradisjonelle ledninger. Det er derfor samfunnsøkonomisk effektivt å modernisere avløpsgebyret, og flytte overvannskostnadene over til et eget overvannsgebyr. På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har Miljødirektoratet sendt forslag til nytt kapittel i forurensningsforskriften, med krav til drift, tømming og vedlikehold av sandfang på offentlig høring, og gitt en vurdering av høringsinnspillene. Miljødirektoratet har også på oppdrag beskrevet den nåværende rettstilstanden for ansvar for skader forårsaket av avløpsanlegg og gitt en vurdering av om det finnes forhold ved den nåværende rettstilstanden som bør følges opp eller utredes nærmere.

Radioaktiv forurensning

Radioaktiv forurensning kan skade miljøet og menneskers helse, og det stilles strenge krav til utslipp fra virksomheter og til håndtering av radioaktivt avfall. Mengden radioaktivt avfall i Norge, herunder fra dekommisjoneringen av atomanleggene i Halden og på Kjeller er forventet å øke fremover og avfallet må håndteres i tråd med nasjonalt regelverk og internasjonale forpliktelser og i tråd med *Strategi for trygg, sikker og forsvarlig håndtering av radioaktivt avfall i Norge*. Strategien gjelder for alt radioaktivt avfall i Norge, inkludert brukt atombrensel.

En viktig oppgave for miljømyndighetene er å gi rammer for en trygg, sikker og miljømessig forsvarlig håndtering av radioaktivt avfall fra virksomhetene, inkludert behandlings-, lagrings- og deponikapasitet. Oppfølging av dekommisjoneringen av atomanleggene er særlig høyt prioritert.

Radioaktiv forurensning blir overvåket regelmessig. Overvåking av radioaktivitet i miljøet er viktig for å kunne oppdage og vurdere omfanget ved nye utslipp. Truslene knyttet til den ustabile situasjonen i Ukraina er en påminnelse om at det er viktig å ivareta den nasjonale måleberedskapen og fagkompetansen.

Luftforurensning

Norge er netto mottaker av luftforurensning som blant annet bidrar til redusert lokal luftkvalitet som kan skade menneskers helse og sur nedbør som skader økosystemer. Derfor er det internasjonale arbeidet med å redusere langtransportert luftforurensning fremdeles viktig. Arbeidet skjer innenfor rammen av UNECEs konvensjon om langtransportert grenseoverskridende luftforurensning, hvor land har påtatt seg forpliktelser i Göteborgprotokollen om å redusere sine nasjonale utslipp av fem forskjellige luftforurensninger.

Norge har også hatt tilsvarende forpliktelser i EØS-avtalen fra 2009. Regjeringen arbeider nå

med å innlemme Direktiv (EU) 2016/2284 om reduksjon av nasjonale utslipp av visse forurensninger til luft i EØS-avtalen. Det skal i den forbindelse fastsettes blant annet nye nasjonale utslippsforpliktelser for EØS/EFTA-landene som skal oppfylles fra 2030. De enkelte landene skal utarbeide og gjennomføre planer for å sikre at utslippene reduseres i tråd med forpliktelsene. Allmenheten skal konsulteres ved utarbeidelse av planene.

Det pågår en prosess for å revidere Göteborgprotokollen, med mål om å ytterligere redusere de skadelige effektene av luftforurensning på helse og miljø.

Norge har overholdt de gjeldende utslippsforpliktelsene for svoveldioksid, nitrogenoksid og små helseskadelige partikler i Göteborgprotokollen alle år siden 2020. Utslippsforpliktelsene for flyktige organiske forbindelser og ammoniakk har vi overholdt fra henholdsvis 2022 og 2023.

Ved innlemmelse av Direktiv (EU) 2016/2284 i EØS-avtalen og utarbeidelse av program for å sikre at Norge overholder de nye utslippsforpliktelsene, vil regjeringen vurdere om noe av virkemiddelbruken for å redusere utslippene av luftforurensninger bør justeres. Klima- og miljødepartementet og Norsk Industri inngikk i juli 2026 avtale om videreføring av intensjonsavtalen om reduksjon av utslippene av svoveldioksid fra prosessindustrien til 31. desember 2030.

Norge har en pådriverrolle i arbeidet til FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) med å utvikle et mer effektivt regelverk for å redusere utslippene til luft fra skipsfarten.

Lokal luftkvalitet

Klima- og miljødepartementet har det overordnede ansvaret for å nå målet om «Å sikre trygg luft», og en koordinerende rolle mot andre departementer og etater for å få gjennomført tiltak som kan bedre den lokale luftkvaliteten. Det nasjonale målet nås ikke i dag, men nivåene av lokal luftforurensning går nedover.

Kommunen er forurensningsmyndighet for lokal luft, og kan blant annet gi pålegg om å gjennomføre tiltak for å redusere forurensning ved fare for brudd på grenseverdiene i forurensningsforskriften. Klima- og miljødepartementet skal utrede innstramming av grenseverdiene. Nasjonale myndigheter tilbyr varslingstjenester, ulike verktøy og historisk data for lokal luftkvalitet, for å gjøre informasjon om lokal luftkvalitet lett tilgjengelig for alle.

Norge deltar aktivt i EU-prosesser for endringer og innstramninger i regelverk for lokal luftkvalitet. EU vedtok et nytt luftkvalitetsdirektiv i 2024, og prosessen med å vurdere innlemmelse i EØS-avtalen er igangsatt. Gjeldende luftkvalitetsdirektiver er innlemmet i EØS-avtalen, og gjennomført i norsk rett.

Støy

Klima- og miljødepartementet har det overordnede ansvaret for støy og en koordinerende rolle overfor andre departementer og etater for å få gjennomført tiltak som kan redusere støyplager. De nasjonale målene for reduksjon av støyplager blir ikke nådd i dag. Folkehelseinstituttet og Miljødirektoratet har levert forslag til nye nasjonale mål og indikatorer for støy. Regjeringen jobber med oppfølgingen av rapporten.

Forurensningsforskriften stiller krav om støyreduserende tiltak, kartlegging av støy og utarbeiding av handlingsplaner for å redusere støy. Arealplanlegging etter plan- og bygningsloven er også et viktig og kostnadseffektivt virkemiddel for å forebygge støyproblem og ivareta stillheten som grunnlag for friluftsliv og rekreasjon. Det er gitt felles retningslinjer (T-1442/2021) for behandling av støy i plansaker, med vekt på de største støykildene.

Politikk for å nå de nasjonale målene på klima

Regjeringen fører en ambisiøs klima- og miljøpolitikk som bygger på forvalteransvaret og føre-var-prinsippet. Regjeringen arbeider for en kostnadseffektiv og rettferdig klimapolitikk som skaper jobber og styrker konkurransekraften. Det er nødvendig med en omstilling til et moderne, bærekraftig lavutslippssamfunn. Norge har høy kompetanse, teknologi og tilgang på kapital som gjør det mulig å medvirke sterkt til denne omstillingen.

Parisavtalen legger grunnlaget for norsk klimapolitikk. Informasjon om internasjonalt klimaarbeid, inkludert Parisavtalen, finnes i programkategori 12.70 (Internasjonalt klimaarbeid). Se proposisjonens kapittel 2.5 Klima for nærmere omtale av Norges klimamål. For en bredere gjennomgang, se klimalovrapporteringen i særskilt vedlegg *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*.

Norges klimamål for 2030 under Parisavtalen er å redusere utslippene av klimagasser med minst 55 pst. i 2030 sammenlignet med nivået i 1990. Regjeringen ønsker å oppfylle målet sammen med EU. Gjennom klimaavtalen med EU har Norge allerede forpliktet seg til å samarbeide med EU om å redusere utslippene med minst 40 pst. innen 2030 sammenlignet med 1990-nivået. Regjeringen

er i dialog med EU om oppdatering av klimaavtalen slik at samarbeidet knyttes til det forsterkede målet om å redusere utslippene med minst 55 pst. innen 2030. Dersom EU-samarbeidet ikke tar oss helt til 55 pst. utslippsreduksjoner, kan klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6 (utenfor EØS) brukes til å dekke det som mangler for å oppfylle klimamålet for 2030. Norges klimasamarbeid med EU er trolig alene ikke tilstrekkelig for å nå Norges klimamål for 2030. Selv om Norges klimamål er et punktmål i 2030, følger det av regelverket for samarbeid under Parisavtalen at målet må gjøres opp som et budsjett som gjelder utslippene i hele perioden 2021–2030, og ikke bare for året 2030. Se nærmere omtale i det særskilte vedlegget *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*. Se også omtale av Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU) i programkategori 12.70.

Regjeringen har fulgt opp Norges forpliktelser under Parisavtalen og fremmet et nytt og forsterket klimamål for 2035. Målet er å redusere utslippene med minst 70-75 pst. i 2035 sammenlignet med utslippsnivået i 1990. Målet er lovfestet i klimaloven og meldt inn som Norges nasjonalt fastsatte bidrag for 2035 under Parisavtalen.

Regjeringen fremmet i april 2025 en proposisjon til Stortinget (Prop. 129 L (2024–2025)) for å få tilslutning til Norges nye klimamål for 2035. I juni 2025 ble klimamålet vedtatt av Stortinget og lovteksten oppdatert i tråd med det nye målet for 2035. Stortinget fattet også to andre vedtak i behandlingen av nytt klimamål, jf. Innst. 519 L (2024–2025). Se proposisjonens Del I Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak og *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027* for nærmere omtale.

Regjeringen har en intensjon om å fortsette klimasamarbeidet med EU også etter 2030. Regjeringen planlegger for at hovedandelen av utslippskutt skal skje gjennom utslippskutt i Norge og i samarbeid med EU. Med den kunnskapen vi har i dag om det kommende klimaregelverket til EU er det imidlertid usikkert hvor langt et klimasamarbeid med EU vil ta oss, som redegjort for i kapittel 6 i *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*. Derfor videreføres også arbeidet med kjøp av klimakvoter utenfor EU under Parisavtalens artikkel 6 som et nødvendig tiltak for å nå Norges klimamål. Se omtale av Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU) i programkategori 12.70. Selv om Norges klimamål er et punktmål i 2035, følger det av regelverket for samarbeid under Parisavtalen at målet må gjøres opp som et budsjett som gjelder utslippene i hele perioden 2031–2035, og ikke bare for året 2035. For nærmere omtale av dette, samt virkemiddelbruk og status for måloppnåelse, se *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*.

Regjeringen la våren 2025 frem Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*. Klimameldingen staket ut kursen for klimapolitikken fram mot nytt Parismål i 2035, og videre mot lavutslippssamfunnet i 2050. Meldingen er bredere og mer langsiktig enn tidligere klimameldinger. Målet om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050 er lovfestet i klimaloven.

Det vil kreve styrket innsats å nå klimamålene. For å lykkes med omstillingen av Norge, må vi tilpasse og videreutvikle politikken for å sikre utslippskutt og omstilling i møte med en verden i endring. Teknologiutviklingen og endringer i viktige markeder som energimarkedene vil ha mye å si for både effekten og kostnaden av klimapolitikken. Et viktig prinsipp i politikkutformingen er kostnadseffektivitet.

Klimapolitikk innebærer endringer i hvordan vi innretter samfunnet, som kan gi ulemper på kort sikt for enkeltmennesker og aktører, slik at mye større ulemper unngås for samfunn og folk i framtiden. Omstilling er krevende, nødvendig, og må være bredt forankret og rettferdig. Tillit til og oppslutning om klimapolitikken krever åpenhet, men også en politikk som er forutsigbar og rettferdig. Klimaomstillingen må gå hånd i hånd med Norges oppfølging av det nye globale rammeverket for natur («naturavtalen»).

En effektiv omstilling krever kombinasjoner av virkemidler. Prising av utslipp ligger i bunnen som et vedvarende insentiv til reduserte utslipp. Om lag 85 pst. av de samlede norske utslippene er ilagt enten klimaavgift, kvoteplikt eller begge deler. I tillegg til prising er mange andre virkemidler også svært viktige for å øke CO_2-opptaket og redusere klimagassutslippene, blant annet direkte regulering, standarder, avtaler og tilskudd til utslippsreduserende tiltak.

Enova er et viktig virkemiddel for å bidra til å fremskynde utvikling og utbredelse av klima- og energiløsninger. Enovas formål for perioden 2025-2028 er å bidra til å nå Norges klimaforpliktelser og å fremme effektive klima- og energiomstillingstiltak på veien mot lavutslippssamfunnet. Enova skal først og fremst prioritere utslippskutt under innsatsfordelingsforordningen og oppnåelse av Norges klimaforpliktelser, men skal fortsatt ha mulighet til å støtte prosjekter i kvotepliktig sektor med stort potensial for innovasjon, energi- og klimaomstilling.

Med ambisiøse klimamål er treffsikker politikk viktig. En god plan for hvordan vi gjennomfø-

rer politikken kan bidra til dette. I det særskilte vedlegget *Regjeringens klimastatus og -plan* for 2027 viser vi hva vi har gjort til nå for å kutte utslipp, hva vi planlegger for i kommende budsjettår og videre i årene fremover for å nå klimamålene vi har satt oss. Nærmere detaljer om CO_2-avgiften står i Prop. 1 LS (2026–2027) *Skatter og avgifter 2026* fra Finansdepartementet.

Avgjørelser i klimasaker i Den europeiske menneskerettighetsdomstolen

Rettsutvikling på menneskerettighetsfeltet har satt fokus på hvordan landene i Europa har innrettet sine klimastyringssystemer, og i hvilken grad disse systemene er forankret i nasjonal lovgivning. Rettsutviklingen ble i 2024 tydeliggjort i Den Europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) sin dom av 9. april i klagesaken KlimaSeniorinnen med flere mot Sveits (heretter omtalt som «klimadommen»). EMD konstaterte i den saken at Sveits hadde brutt menneskerettighetene.

Norge er forpliktet av Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen og EMDs praksis er en sentral rettskilde ved tolkningen av konvensjonen. Derfor er føringene som gis i de sakene som gjelder andre stater, også relevante for Norge. Regjeringen har analysert EMDs avgjørelse i klimadommen og eventuelle implikasjoner for Norge. Regjeringens vurdering er at den norske klimaloven danner et rettslig rammeverk med bindende mål og krav, som legger til rette for vesentlig og progressiv reduksjon av klimagassutslipp for å nå de lovfestede klimamålene. I klimameldingen (Meld. St. 25 (2024–2025)) ble det varslet at regjeringen likevel ønsker å videreutvikle og forsterke det norske klimarettslige rammeverket på enkelte områder i lys av den internasjonale rettsutviklingen på menneskerettighetsfeltet, som klimadommen er uttrykk for. På denne bakgrunn sendte regjeringen forslag om endringer i klimaloven på høring i fjor høst. Forslaget går ut på å lovfeste et krav om å utarbeide og jevnlig oppdatere en klimaplan for å nå klimamålene i klimaloven. Det foreslås å legge planen og etterfølgende oppdateringer frem for Stortinget. Videre ligger det i forslaget å lovfeste et krav om å lage indikative utslippsbaner som viser vei til 2050, jf. klimaloven § 5. Utslippsbanene skal fungere som kunnskapsgrunnlag for langsiktig planlegging, og er ikke foreslått å lovfestes i seg selv. Formålet med endringene er å tydeliggjøre at kravene i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonens artikkel 8 er fulgt opp og ivaretatt i den norske klimalovgivningen, med fokus på momentene som ble vektlagt av EMD i klimadommen. Klima- og miljødepartementet arbeider med lovproposisjon om endringer i klimaloven.

Politikk på tvers av resultatområdene

Koblinger mellom de ulike miljøutfordringene

Klimaendringer, tap av naturmangfold og forurensning påvirker hverandre. Tapet av naturlige økosystemer kan redusere de naturlige karbonlagrene og gi mindre opptak av karbon fra luften og dermed øke klimaendringene. Samtidig øker klimaendringene tapet av naturmangfold, som igjen kan øke klimaendringene. Også forurensning øker tapet av naturmangfold, mens forringelsen av økosystemene gir forurensning. Klimaendringer forverrer i tillegg forurensningen, for eksempel kan flere flommer gi mer lekkasjer og utslipp, inkludert av plastavfall og annet avfall. Noen forurensende stoffer bidrar også til klimaendringene. De tre krisene har flere felles drivere, som ressursbruk, matsystemer og energibruk. Dette gir muligheter for å utforme mer integrert politikk og virkemidler som utnytter synergier mellom krisene ved å adressere de felles driverne. Eksempler på slike tilnærminger er å redusere negative konsekvenser for naturen i overgangen til ren energi, slik at naturarealer bevares og det oppnås gevinster for både karbonlagring og naturmangfold. Andre eksempler er omstilling til en sirkulær økonomi som reduserer den samlede ressursbruken, samt mer bærekraftige matsystemer, god jordhelse og redusert matsvinn, som kan bidra til å håndtere alle de tre utfordringene samtidig.

Sirkulær økonomi

Regjeringens handlingsplan for en sirkulær økonomi inneholder flere tiltak og virkemidler.

Regjeringen satte i mars 2024 ned en ekspertgruppe for å vurdere virkemidler for en mer sirkulær økonomi. Gruppen leverte i mai 2025 en rapport med 79 anbefalinger. Regjeringen mener ekspertgruppens anbefalinger samt høringsinnspillene vil være et viktig kunnskapsgrunnlag i det videre arbeidet med tiltak og virkemidler for en mer sirkulær økonomi, og oppfølgingen vil sees i sammenheng med øvrige prosesser i departementene. Om lag 70 pst. av anbefalingene følges nå opp gjennom eksisterende prosesser og styringsspor. Oppfølgingen vil derfor i stor grad handle om å integrere hensynet til sirkulær økonomi bedre i disse.

Oppfølgingen vil kreve innsats på tvers av sektorer og er et felles ansvar for departementene innenfor deres respektive ansvarsområder. Klima- og miljødepartementet har det overordnede ansvaret for å samordne arbeidet og integrere hensynet til sirkulær økonomi i klima- og miljøpolitikken. Departementet vil blant annet sørge for nasjonal regelverksutvikling i tråd med EU/EØS-regelverket, styrke data-, statistikk- og kompetansegrunnlaget, legge til rette for samarbeid med næringsliv, ideelle og andre aktører gjennom samfunnsoppdraget for sirkulær økonomi, samt vurdere virkemidler for å redusere miljøkonsekvensene av uttak og bruk av jomfruelige ressurser i forbindelse med bygg- og anleggsaktivitet. Kommunal- og distriktsdepartementet følger opp ekspertgruppens anbefalinger knyttet til byggereglene i departementets pågående prosesser, og Justisdepartementet arbeider med nye regler om reparasjon og nye krav til opplysninger om forbrukerrettigheter. Landbruks- og matdepartementet følger blant annet opp arbeidet med å redusere matsvinn, fjerne barrierer for økt ressursutnyttelse i bionæringene gjennom arbeid i Mattilsynet og i EU-prosesser, og gjennomgå virkemidler for økt ombruk av fosfor. Nærings- og fiskeridepartementet følger opp anbefalingene i flere pågående prosesser, blant annet gjennom arbeidet med økt ressursutnyttelse i sjømatnæringen, herunder samfunnsoppdraget om bærekraftig fôr, og anbefalingene tas med i utviklingen av det næringsrettede virkemiddelapparatet. Det vises til omtalen i de enkelte departementenes Prop. 1 S for nærmere informasjon.

Som ledd i Regjeringens arbeid med å redusere etterslepet for innlemmelse i EØS-avtalen vil en prioritert del av oppfølgingen være innlemmelse og gjennomføring av relevant EØS-regelverk. Klima- og miljødepartementet, Justisdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet , Nærings- og fiskeridepartementet, Samferdselsdepartement og Landbruks- og matdepartementet følger allerede opp anbefalinger knyttet til blant annet økodesignforordningen, revidert rammedirektiv om avfall, reparasjonsdirektivet, byggevareforordningen, forordningen om kritiske råmaterialer og kjøretøysforordningen. Klima- og miljødepartementet følger også EUs arbeid med en ny «Circular Economy Act», der forslag til regelverk ventes lagt fram mot slutten av 2026.

Ekspertgruppen foreslo flere økonomiske virkemidler. Klima- og miljødepartementet utreder blant annet en ny pilot på en tilskuddsordning for reparasjon og ombruk, se omtale i del I kapittel 3 *Hovedprioriteringer i Klima- og miljødepartementets budsjett for 2027*. For omtale av anbefalingene knyttet til skatter og avgifter vises det til Finansdepartementets Prop. 1 LS *Skatter og avgifter*.

Det er også et løpende utviklingsarbeid for statistikk som er særlig viktig for å måle utviklingen i sirkulær økonomi, herunder etablere norske data for EUs indikatorer for sirkulær økonomi. Statistisk sentralbyrå og Miljødirektoratet har særlig ansvar for dette arbeidet.

Regjeringen etablerte i 2025 et samfunnsoppdrag for sirkulær økonomi. Det nasjonale partnerskapet for samfunnsoppdraget består av representanter fra næringsliv, offentlig sektor, sivilsamfunn, partene i arbeidslivet og andre sentrale aktører. En innsatsgruppe har det daglige operative ansvaret, og Forskningsrådet er vertskapsinstitusjon for innsatsgruppen. Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder trådte i kraft 1. juli 2024. Loven gir hjemmel for å stille krav til bærekraft i hele verdikjeden på prioriterte produktområder som er ansett som særlig viktige økonomisk og miljømessig for grønn omstilling. Loven gir videre hjemmel for å kreve at produkter skal være laget for å passe inn i en sirkulær økonomi, gjennom å stille krav til økodesign.

Bakgrunnen for lov om bærekraftige produkter og verdikjeder er EØS-regelverk med mål om å redusere klima- og miljøfotavtrykket fra produksjon og forbruk av produkter over hele livsløpet deres. Samtidig skal regelverket styrke Europas konkurransekraft og strategiske økonomi inkludert tilgang på ressurser som er kritiske for det grønne skiftet.

Regjeringen vil så snart som mulig legge frem et forslag om å endre loven slik at den gir hjemmel for å gjennomføre EUs økodesignforordning. Forordningen omfatter alle produkter som omsettes i EUs indre marked, med noen få unntak som mat og medisiner til mennesker og dyr. Med hjemmel i forordningen skal det fortløpende utvikles krav på utvalgte produktområder.

Kommisjonen la våren 2025 frem en arbeidsplan med en liste over hvilke produktgrupper som det først vil bli utarbeidet nye økodesignkrav med hjemmel i økodesignforordningen. På listen i arbeidsplanen står tekstiler, madrasser, dekk, møbler, jern og stål, og aluminium, i tillegg til flere energirelaterte produkter. Det planlegges også å stille horisontale krav til reparerbarhet, materialgjenvinnbarhet og materialgjenvunnet innhold for elektriske og elektroniske produkter. Se avsnitt om sirkulær avfallshåndtering for regelverksendringer for avfallsfasen til tekstiler. For å

sikre et helhetlig arbeid med produkt- og avfallspolitikken, er det vesentlig å arbeide med hele verdikjeder. Klima- og miljødepartementet jobber med noen prioriterte verdikjeder: emballasje, tekstiler, batterier, elektriske og elektroniske produkter, plast og kjøretøy.

Det pågår blant annet et bredt arbeid i EU og i Norge for å få på plass nye virkemidler for hele verdikjeden for tekstiler med mål om at den skal bli mer bærekraftig. Tekstiler vil reguleres i flere regelverk. Særlig viktig er det kommende utvidet produsentansvar for tekstiler som skal innføres i Norge. I tillegg jobber EU med å utvikle økodesignkrav til tekstiler gjennom underliggende regelverk til økodesignforordningen. I økodesignforordningen er det også vedtatt et forbud mot destruksjon av usolgte tekstiler og fottøy som trer i kraft i EU den 19. juli 2026. I første omgang vil dette bli innført for de største markedsaktørene. For mellomstore bedrifter vil forbudet gjelde i EU fra 2030. Batteriforordningen inneholder en rekke tiltak fra og med uttak av mineraler til og med avfallsstadiet med vekt på økodesignkrav og å maksimere ressurseffektiviteten i denne verdikjeden. Den legger grunnlaget for en konkurransedyktig europeisk batteriindustri basert på høye bærekraftstandarder, og skal styrke tilgangen på bærekraftig utvunnede ressurser til batteriproduksjon i EU/EØS. Gjennomføring av forordningen vil skje gjennom en egen forskrift med hjemmel i lov om bærekraftige produkter. Forskriften har vært på høring. Den er en viktig forutsetning for regjeringens batteristrategi.

EU har vedtatt en ny forordning om krav til sirkulær design av kjøretøy og håndtering av kasserte kjøretøy. Forordningen støtter kjøretøysektorens overgang til en sirkulær økonomi og det innføres også strengere krav til eksport av kjøretøy. Klima- og miljødepartementet og Samferdselsdepartementet arbeider med gjennomføring av kjøretøyforordningen.

EU har også vedtatt en forordning om kritiske råmaterialer (CRMA) som etablerer et rammeverk som skal sikre EUs tilgang til sikker og bærekraftig forsyning av kritiske råmaterialer. Norges posisjon er at forordningen skal innlemmes i EØS-avtalen, og deretter gjennomføres i norsk rett. Forordningen stiller blant annet krav til at medlemsstatene må utarbeide nasjonale programmer for ombruk og materialgjenvinning av kritiske råmaterialer. Klima- og miljødepartementet har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utarbeide et helhetlig nasjonalt program for økt ombruk og materialgjenvinning av kritiske råmaterialer, herunder sjeldne jordartsmetaller. I dette arbeidet skal Miljødirektoratet også ser hen til relevant EU/EØS-regelverk, inkludert CRMA.

Gjennomføring i norsk rett av EUs forsterkede produktrammeverk innebærer nye forvaltnings- og kontrolloppgaver for miljømyndighetene. Gjennomføring av og tilsyn med dette omfattende rammeverket vil være en hovedprioritet framover. EUs forsterkede produktregelverk innfører digitale produktpass som vil gjøre det lettere for aktørene langs hele produktets verdikjede og for forbrukerne å finne relevant informasjon i bruksfasen til produktet, samtidig som arbeidet for tilsynsmyndigheter forenkles. Deler av informasjonen knyttet til det digitale produktpasset skal lastes opp i et sentralt register. Det bygges opp et nytt system for grensekontroll med produkter basert på digitale produktpass. Informasjonen i produktpassregisteret skal benyttes av tollmyndighetene på grensen. Produktpasset vil også danne grunnlag for kontroller utført av nasjonale markedstilsynsmyndigheter, og gi brukerne av produkt lett tilgang til relevant informasjon om produktets bærekraftsegenskaper og aspekter relevante for bærekraftig bruk av produktet slik som levetid, reparerbarhet o.l. EUs markedstilsynsforordning, som skal gjennomføres i norsk rett, blir også viktig for norske tilsynsmyndigheter. Ytterligere krav til nasjonale markedstilsyn vil ventelig komme som følge av EUs arbeid med European Product Act.

Klimatilpasning

Klima- og miljødepartementet har ansvar for å legge til rette for det helhetlige arbeidet med klimatilpasning i regjeringen. Miljødirektoratet har siden 2014 vært den fagetaten som støtter Klima- og miljødepartementet i dette arbeidet, og koordinerer det helhetlige klimatilpasningsarbeidet.

Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn* ble behandlet av Stortinget i januar 2024, jf. Innst. 161 S (2023–2024). Meldingen inneholder tiltak i mange sektorer, blant annet samfunnssikkerhet, landbruk, helse, samferdsel, bistand med mer, og følges opp i ulike sektorer og av ulike departementer. Miljødirektoratet gjennomfører en klimasårbarhetsanalyse som skal legges frem i januar 2027, og deretter gjennomføres hvert 4. år. Analysen blir viktig for å prioritere innsats og tiltak i klimatilpasningsarbeidet. Ekspertutvalget om klimatilpasning la i juni 2026 frem sin rapport *Norge i hardt vær*. Utvalget kommer med en rekke anbefalinger til

hva Norge kan gjøre for å stå bedre rustet for et klima i endring. Rapporten er sendt på høring.

EUs avskogingsforordning

Avskogingsforordningen erstatter tømmerforordningen, som er gjennomført i norsk rett, der Landbruksdirektoratet er ansvarlig myndighet for innenlands produksjon og omsetning av tømmer, og Miljødirektoratet er ansvarlig myndighet for import. Målet med avskogingsforordningen er å minske EU sitt globale fotavtrykk som følge av avskoging og skogforringelse. Forordningen skal sikre at produkter som omsettes i EU eller eksporteres til land utenfor, ikke bidrar til avskoging og skogforringelse. Regjeringen har bestemt at Norge skal gå inn for at forordningen blir delvis innlemmet i EØS-avtalen, og dette arbeidet pågår.

Miljøkriminalitet

Regjeringen vil fortsette å følge opp Meld. St. 19 (2019–2020) *Miljøkriminalitet,* som ble behandlet av Stortinget høsten 2020. Tiltak for å styrke innsatsen mot miljøkriminalitet omfatter nasjonalt informasjons- og holdningsskapende arbeid, tilsyn/kontroll, sanksjoner, administrativ håndheving, økt bruk av teknologi og samarbeid med andre tilsynsmyndigheter, Tolletaten og politiet. Klima- og miljødepartementet sendte i november 2025 et forslag om endringer i regelverket for kulturmiljø- og miljøkriminalitet på høring. Forslagene følger opp Meld. St. 19 (2019–2020), og inneholder blant annet forslag om økte strafferammer for miljøkriminalitet. Departementet arbeider med å følge opp innspillene fra høringen.

Internasjonalt er det viktig å øke bevisstheten om og bekjempe miljøkriminalitet i bredt. Gjennom Klima- og skoginitiativet arbeider Norge med skogkriminalitet. Se omtale av denne innsatsen under programkategori 12.70 Klima- og skoginitiativet.

Nærmere om budsjettforslaget

Utgifter under programkategori 12.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
1420	Miljødirektoratet	11 935 199	12 178 735	12 276 520	0,8
1422	Miljøvennlig skipsfart	46 751	48 541	50 337	3,7
1423	Radioaktiv forurensning i det ytre miljø	45 403	58 223	59 824	2,7
1424	Statens villreinfond			25 000	100,0
1425	Fisketiltak	15 467	15 908	16 453	3,4
1428	Enova SF	7 710 269	6 604 808	3 043 209	-53,9
	Sum kategori 12.20	19 753 089	18 906 215	15 471 343	-18,2

Inntekter under programkategori 12.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
4420	Miljødirektoratet	270 059	270 968	267 376	-1,3
4423	Radioaktiv forurensning i det ytre miljø	1 498	1 212	1 257	3,7
4424	Statens villreinfond			25 000	100,0
4428	Enova SF		800 000		-100,0
5578	Sektoravgifter under Klima- og miljø-departementet	16 700	17 129	17 674	3,2
	Sum kategori 12.20	288 257	1 089 309	311 307	-71,4

Kap. 1420 Miljødirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	963 646	991 892	1 075 521
21	Spesielle driftsutgifter	725 983	830 742	897 889
23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet	292 550	271 691	272 846
30	Statlige erverv, bevaring av viktige friluftslivs-områder, *kan overføres*	21 873	23 054	14 861
31	Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og natur-restaurering, *kan overføres*	137 011	273 552	195 001
32	Statlige erverv, vern av naturområder, *kan overføres*	948 950	380 247	253 130
39	Oppryddingstiltak, *kan overføres, kan nyttes under postene 69 og 79*	14 220	8 645	8 948
60	Tilskudd til natursats – tiltak og planlegging for natur i kommunene, *kan overføres*	66 487	144 826	30 000
61	Tilskudd til klimatiltak, klimatilpasning og sirkulær-økonomi, *kan overføres*	129 767	272 735	188 447
62	Tilskudd til grønn skipsfart, *kan overføres*	44 500	20 000	31 140
63	Tilskudd til returordning for kasserte fritidsbåter	100		
64	Tilskudd til skrantesykeprøver fra fallvilt	798		
66	Tilskudd til kommuner for å bedre tilgangen til strandsonen langs Oslofjorden	4 235	3 199	3 321
67	Tilskudd til klima- og natursatsprogrammer, *kan overføres*			132 904

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
69	Oppryddingstiltak, *kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 79*	18 784	30 232	31 381
71	Tilskudd til tiltak mot marin forsøpling, *kan overføres*	26 876	29 363	5 875
72	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, *overslagsbevilgning*	162 177	163 878	163 878
73	Tilskudd til rovvilttiltak, *kan overføres*	71 970	71 706	43 619
74	CO2-kompensasjonsordning for industrien , *kan nyttes under post 54*	7 006 639	7 252 000	7 520 324
75	Vrakpant og tilskudd til innlevering og behandling av kasserte fritidsbåter og kjøretøy, *overslagsbevilgning*	383 137	413 212	415 762
76	Refusjon ved innlevering av klima- og miljøskadelige stoffer, *overslagsbevilgning*	256 347	220 000	220 000
77	Tilskudd til fagspesifikke miljøorganisasjoner	15 855	10 049	10 421
78	Tilskudd til friluftslivsformål, *kan overføres*	241 132	234 048	231 207
79	Oppryddingstiltak, *kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 69*	491	492	510
80	Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur, *kan overføres*	199 474	328 908	326 078
81	Tilskudd til verdiskaping basert på naturarven, *kan overføres*	10 951	13 192	9 680
84	Tilskudd til internasjonalt klima- og miljøsamarbeid	9 077	9 655	10 012
85	Tilskudd til besøkssenter for natur , *kan overføres*	107 555	91 023	91 798
86	Tilskudd til frivillige klima- og miljøorganisasjoner og klima- og miljøstiftelser	59 533	67 676	70 180
87	Tilskudd til natur og friluftsliv i områder berørt av landbaserte vindkraftverk, *kan overføres*	15 081	22 718	21 787
	Sum kap. 1420	11 935 199	12 178 735	12 276 520

Miljødirektoratets rolle og oppgaver

Miljødirektoratet er Klima- og miljødepartementets sentrale rådgivende og utøvende fagorgan innen klima, naturmangfold, forurensning, friluftsliv og polarområdene. Hovedoppgavene er å redusere klimagassutslipp, ta vare på naturmangfoldet og sikre den naturlige produksjonsevnen, hindre forurensning og legge til rette for friluftsliv. Dette innebærer blant annet å legge til rette for å ta vare på naturen, bærekraftig bruk og verdiskaping.

Hensynet til miljø og bærekraftig utvikling og de nasjonale klima- og miljømålene gir hovedrammen for arbeidet i Miljødirektoratet. Funksjonen til etaten er å skaffe og formidle miljøinformasjon, utøve forvaltningsmyndighet, styre og rettlede regionalt og kommunalt nivå, gi faglige råd og delta i internasjonalt miljøarbeid. Direktoratet har et sektorovergripende ansvar i alle funksjonene.

Arbeidet som Miljødirektoratet utfører, er en forutsetning for å få gjennomført nasjonal klima- og miljøpolitikk og iverksetting av konkrete tiltak nasjonalt, regionalt og lokalt.

Europas grønne giv innebærer en omfattende politikk- og regelverksutvikling på flere områder som Miljødirektoratet har ansvaret for, og utgjør dermed en viktig ramme for Miljødirektoratets arbeid i tiden framover.

Klima- og miljødepartementet har ansvaret for å legge til rette for det helhetlige arbeidet til regjeringen med klimagassreduksjoner og klimatilpasning, og Miljødirektoratet er departementets fagetat på dette området. Direktoratet arbeider blant annet med tiltaksanalyser for reduksjon i klimagassutslipp, utvikling og rapportering av klimagassregnskapet til FN, utvikling og produksjon av klimagassregnskapet for kommuner, utslippsreduksjon og omstilling til lavutslippssamfunnet i kommuner og fylkeskommuner, overvåking av klimaendringer og virkninger av klimaendringer på naturmangfoldet. Miljødirektoratet har også en sentral rolle som forvaltningsmyndighet for flere av de viktigste klimavirkemidlene. Direktoratet forvalter og følger opp klima- og utslippsregelverk, herunder det europeiske kvotesystemet for klimagasser (EU ETS), ordningen for CO_2-kompensasjon til kraftintensiv industri og regelverk knyttet til omsetningskrav for biodrivstoff og andre drivstoff. Direktoratet deltar i de internasjonale forhandlingene under klimakonvensjonen, særlig med spørsmål knyttet til utslippsrapportering, kvoteregisteret, forskning og overvåking. Videre er direktoratet Norges nasjonale kontaktpunkt for FNs klimapanel (IPCC) og koordinerer alle prosesser knyttet til arbeidet klimapanelet gjør. Miljødirektoratet er også nasjonalt kontaktpunkt for FNs internasjonale ressurspanel (IRP). Miljødirektoratet lager blant annet rapporter om hvordan en mer bærekraftig forvaltning av naturressurser kan bidra til å redusere klimagassutslipp og forurensning og ta vare på natur.

På naturforvaltningsområdet arbeider Miljødirektoratet blant annet med å sikre en kunnskapsbasert forvaltning der økosystemene har god tilstand og leverer økosystemtjenester, etablering og forvaltning av verneområder, naturrestaurering og forvaltning av truede arter og naturtyper, under dette forvaltning av prioriterte arter og utvalgte naturtyper og å følge opp oppfølgingsplanen for truet natur og tiltaksplan for ville pollinerende insekter. Andre viktige oppgaver er forvaltning av rovvilt, vannforvaltning, helhetlig havforvaltning, marin naturforvaltning og forvaltning av anadrom laksefisk, innlandsfisk og villrein. På Svalbard har Miljødirektoratet en viktig rolle for å sikre at kunnskapsgrunnlag, natur- og artsforvaltning er tilpasset effekter av klimaendringer. På samme måten som på klimaområdet deltar etaten i de internasjonale forhandlingene under konvensjonen om biologisk mangfold. Direktoratet er Norges nasjonale kontaktpunkt for *Det internasjonale naturpanelet* (IPBES) og koordinerer alle prosesser knyttet til Naturpanelets arbeid. Naturpanelets ekspertgrupper støttes av såkalte tekniske støtteenheter, plassert i ulike institusjoner verden over. Den tekniske støtteenheten for kapasitetsbygging er plassert i Miljødirektoratets lokaler i Trondheim.

Etaten medvirker videre til at det blir tatt hensyn til langsiktig disponering av naturressursene i arealplanlegging etter plan- og bygningsloven.

Statens naturoppsyn er en del av Miljødirektoratet og har med hjemmel i lov om statlig naturoppsyn ansvar for å føre tilsyn med naturtilstanden, ha oppsyn med at reglene i miljølovgivningen blir fulgt, og avdekke og forebygge miljøkriminalitet. Statens naturoppsyn er også kompetansemiljø for gjennomføring av skjøtsels- og tilretteleggingstiltak i verneområdene.

Tilrettelegging for friluftsliv, motivering av befolkningen til å drive med friluftsliv og sikring og forvaltning av friluftslivsområder, er også viktige oppgaver for Miljødirektoratet.

Miljødirektoratet samordner det sektorovergripende arbeidet på forurensningsområdet og samarbeider med sektorene om faktagrunnlag, analyser og videreutvikling av tiltak og virkemiddel. Viktige oppgaver på forurensningsområdet er arbeidet med å redusere plastforurensning, redusere og forebygge bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier, rense opp i forurenset sjøbunn og forurenset grunn, hindre forurensning i vassdrag og langs kysten, forebygge og hindre oljeforurensning, redusere luftforurensninger og sikre bærekraftige, sirkulære produkt og verdikjeder og økt ressursutnytting og redusere miljøproblem fra avfall. Direktoratet er aktivt involvert i internasjonalt samarbeid på disse områdene. Etaten har videre ansvar for å gjennomføre risikobaserte tilsyn.

Miljødirektoratet har også oppgaver som går på tvers av resultatområdene, herunder sirkulær økonomi, og et sektorovergripende ansvar for miljødata. Miljødirektoratet har bred oversikt over naturtilstanden og forurensning i Norge og formidler dette til resten av miljøforvaltningen, andre sektorer og allmennheten gjennom blant annet nettstedet Miljøstatus.no.

Etaten har også faglig instruksjonsmyndighet overfor miljøvernavdelingene hos statsforvalterne og hos Sysselmesteren på Svalbard.

Post 01 Driftsutgifter

Midlene under posten er rettet mot resultatområdene Naturmangfold, Friluftsliv, Forurensning og Klima.

Posten dekker lønns- og driftsutgifter til virksomheten ved Miljødirektoratets hovedkontor i Trondheim, kontorene i Oslo og Svolvær, og Statens naturoppsyn sine kontorer i hele landet. Mer spesifikt dekker posten lønn til faste og midlertidige ansatte, husleie, reiser, IKT-utgifter, informasjon, formidling og drift av miljøinformasjonssystem og ulike nettsteder. For en grundigere gjennomgang om hva slags formål bevilgningen går til, viser vi til omtalen under «Miljødirektoratets rolle og oppgaver» ovenfor.

Utgifter knyttet til felles administrative tjenester i miljøforvaltningen og oppdrag som Statens naturoppsyn utfører for andre, blant annet Statskog, er dekket av posten. Inntektene for disse er ført under kap. 4420, post 01. Utgifter finansiert av overføringer til ulike formål fra andre blir også ført på posten.

Posten er samlet økt med 83,6 mill. kroner til 1 075,5 mill. kroner.

Fra kap. 1420, post 23 Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet er det flyttet 30,1 mill. kroner til utgiftene ved forvaltning av EUs klimakvotesystem. Årsaken er at forventede gebyrinntekter over kap. 4420, post 07 til å finansiere dette arbeidet ventes betydelig redusert i 2027. Det er dermed mer riktig å budsjettere utgiftene under en ordinær driftspost i stedet for en inntektsfinansiert post. Se også omtale under post 23.

Fra kap. 1420, post 31 er det flyttet 10,2 mill. kroner til stillinger i Statens naturoppsyn til arbeidet med tiltak i verneområder for å opprettholde kapasitet til nødvendige arbeidsoppgaver i verneområder. Bakgrunnen er endringer i arbeidsmiljøloven som har medført at Statens naturoppsyn sin praksis med kjøp av tjenester fra et stort antall enkeltmannsforetak og mindre aksjeselskap, ikke kan videreføres. Omdisponeringen er en oppfølging av vedtak Stortinget gjorde i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2026, der det i samme sak ble flyttet 5,1 mill. kroner med halvårsvirkning, jfr. Prop. 96 S og Innst. 450 S (2025–2026).

Utover dette er det fra kap. 1420, post 32 flyttet 6,8 mill. kroner til øvrige deler av direktoratets oppfølging av frivillig vern og oppsyn og tiltak i verneområdene.

Posten er økt med 3,4 mill. kroner til styrket informasjon, oppsyn og kontroll i Oslofjorden utført av avdeling for Statens naturoppsyn i Miljødirektoratet, særlig med henblikk på nullfiskeområdene. I tillegg er posten økt med 2 mill. kroner til Statens naturoppsyns oppfølging av verneområder i Norge. Til Statens naturoppsyns arbeid med oppsyn i Tana grensevassdrag er det lagt inn 0,5 mill. kroner.

For å styrke den faste bemanningen til naturregnskapet er det flyttet 2,6 mill. kroner fra kap. 1410, post 21. Samtidig er det flyttet 2 mill. kroner fra kap. 1410, post 23 for arbeidet med administrasjon av Mareano-programmet.

Bevilgningen er redusert med 1 mill. kroner som følge av en samlet reduksjon i inntektsbevilgningene under kap. 4420, postene 50 og 85, jf. omtale under disse.

Til kap. 1410, post 21 er det flyttet 0,3 mill. kroner til finansiering av statistikk knyttet til rapportering av husholdningsavfall og lignende næringsavfall som tidligere har vært finansiert over Miljødirektoratets budsjett.

Bevilgningen er redusert med 0,2 mill. kroner mot tilsvarende økning under Finansdepartementet, kap. 1605, post 01, som følge av rammeoverføring til Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) til sikringstiltak og IT-infrastruktur for DFØs økonomitjenester.

Øvrige endringer på posten skyldes lønns- og prisjustering

Av bevilgningen er 1,2 mill. kroner finansiert av fiskeravgifter som blir inntektsført i Statens fiskefond. Fondet overfører midler til inntektssiden av statsbudsjettet over kap. 5578, post 72. Midlene dekker Miljødirektoratets utgifter knyttet til forvaltning av fondet og saksbehandling og forvaltning av tilskuddsordninger for fisketiltak under kap. 1425, post 70.

Bevilgingen kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4420, postene 01, 50 og 85, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2025

Av regnskapsførte utgifter i 2025 ble om lag 72 pst. benyttet til lønn og andre personalkostnader. Resten gikk til andre driftskostnader som husleie, energi, drift og vedlikehold av IKT, reiseutgifter og kompetanse- og organisasjonsutvikling.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på denne posten dekker utgifter til nødvendige tjenestekjøp, utredninger, planlegging og gjennomføring av tiltak og prosjekter innen alle resultatområdene. Posten dekker også kostnader til digitalisering og drift av operative digitale løsninger og andre utgifter som ikke blir dekt over post 01. Videre dekker posten drift av- og deltakelse i ulike styrer, nemnder og utvalg i tillegg til langsiktige avtaler Miljødirektoratet har med andre statlige instanser. I posten inngår også midler som statsforvalterne benytter til ulike oppgaver innenfor Miljødirektoratets ansvarsområde. Lønn til ansatte i direktoratet som er knyttet til tidsavgrensede faglige prosjekter, kan også føres på posten.

Posten dekker hele ansvarsområdet til Miljødirektoratet. En mer utførlig redegjørelse om de formål bevilgningen dekker, står lenger ned i teksten.

Posten er samlet sett økt med 67,1 mill. kroner, og foreslått bevilgning er 897,9 mill. kroner.

Til tiltak for å møte det store innsiget som i 2027 er ventet av den fremmede arten pukkellaks, er posten økt med 54 mill. kroner. Fra før ligger det på posten inne 27 mill. kroner til pukkellaks, slik at det totalt er satt av 81 mill. kroner til tiltak mot pukkellaks i 2027-budsjettet.

I forbindelse med at kap. 1410, post 70 foreslås avviklet, jfr. omtale under denne, blir bevilgningen fordelt til andre budsjettposter for finansiering av i hovedsak samme formål som tidligere, herav blir 12,8 mill. kroner flyttet til kap. 1420, post 21.

Fra kap. 1420, post 73 er det omdisponert 10 mill. kroner til utvikling av digitalt system for saksbehandling og rapportering på saksområdet motorferdsel i utmark og vassdrag.

Posten er økt med 5,8 mill. kroner til villrein. Midlene skal gå til å styrke statsforvalternes arbeid på området, styrke villreinnemndene, samt til informasjonsstilling i Statens naturoppsyn.

Det er lagt inn 2,4 mill. kroner til verneområdeforvaltning hos Statsforvalteren, herunder oppgaver knyttet til nye verneområder, og 1,3 mill. kroner er lagt inn til forvaltning av Andfjorden verneområder.

Fra kap. 1400, post 21 er det omdisponert 1,5 mill. kr til Norsk klimaservicesenter og 1 mill. kroner til NIBIOs kartbaserte klimagasskalkulator for beregning av utslipp og opptak av klimagasser fra arealbruk og arealbruksendringer.

Posten er redusert med 5 mill. kroner av de 15 mill. kroner som i tidligere år ble lagt inn til håndtering av etterslep i digital infrastruktur i direktoratet.

Til kap. 1520 Statsforvalterne, post 01 Driftsutgifter under Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD) er det flyttet 43,6 mill. kroner til stillinger hos statsforvalterne. Dette er stillinger som allerede er etablerte, men i startfasen finansiert fra Miljødirektoratet over kap. 1420, post 21 før rammeoverføring nå skjer til DFD. Av de 43,6 mill. kroner skal 2,6 mill. kroner gå til å finansiere to verneområdeforvaltere i Østmarka, mens 13 mill. kroner skal gå til stillinger knyttet til arbeid med villrein. 12 mill. kroner skal gå til arbeid med avløp i Oslofjordens nedslagsfelt, og 8 mill. kroner til å følge opp avløpsområdet på nasjonalt nivå. 8 mill. kroner skal gå til arbeidet med å håndheve kravet til kantvegetasjon langs vassdrag.

Til kap. 1420, post 80 er det flyttet 4 mill. kroner for å tilbakeføre tidligere omdisponerte midler til drift av et kultiveringsanlegg for elvemusling som nå er avsluttet.

Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Omtale av noen formål som posten dekker (ikke uttømmende)

Posten finansierer oppgaver innenfor resultatområdene Naturmangfold, Kulturminner og kulturmiljø, Friluftsliv, Forurensning, Klima og Polarområdene.

Innen klima dekker posten for eksempel arbeid knyttet til utvikling og drift av utslippsregnskap for klimagasser og langtransportert luftforurensning, utredninger for å støtte etaten i arbeidet med tiltak for økt klimagassopptak, reduserte klimagassutslipp og kortlevde klimadrivere, for å møte norske forpliktelser. Posten dekker også utvikling av verktøy for lokal klima- og energiplanlegging, for eksempel den kartbaserte klimagasskalkulatoren for arealbrukssektoren, og utvikling av tjenester for bedre lokal luftkvalitet. Posten dekker også finansiering av ulike oppgaver innen klimatilpasning, blant annet gjennom Norsk klimaservicesenter og andre tiltak for økt kunnskap og kompetanse.

Posten dekker kostnader med prosess og utredninger for gjennomføring av vern som Stortinget har sluttet seg til, inkludert deler av utgiftene hos aktuelle statsforvaltere. I tillegg dekker posten kostnader til nasjonalparkstyrer og tilsynsutvalg, utarbeidelse av forvaltningsplaner inkludert besøksstrategier, planarbeid ved restaurering av naturtyper inkludert myr og annen våtmark,

ved uttak av fremmede treslag i verneområder og arbeid med merkevaren Norges nasjonalparker.

En del av tjenestekjøp av oppsynsoppgaver som Statens naturoppsyn gjør hos fjellstyrene og Statskog Fjelltjenesten, blir dekt over posten. Posten dekker også forsterket motorferdselsoppsyn, diverse utgifter knyttet til nasjonal koordinering av Skjærgårdstjenesten og utgifter knyttet til arbeidet med prosjektet innenfor kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder og friluftslivets ferdselsårer.

I forbindelse med forvaltning av rovvilt dekker posten drift av de regionale rovviltnemndene og sekretariatene. Posten dekker også midler til tjenestekjøp i regi av direktoratet og rovviltnemndene. Videre dekker posten oppfølging og drift av kvalitetsnormen for villrein og arbeidet med utvikling av tiltaksplaner for villreinområdene.

Innen naturmangfold dekker posten utarbeidelse og oppfølging av beslutningsgrunnlag og handlingsplaner for truede arter og naturtyper. Midlene blir også benyttet til tjenestekjøp knyttet til planlegging og gjennomføring av tiltak i statlig regi for å ta vare på truede arter og naturtyper. Slike tiltak kan for eksempel være aktiv skjøtsel, biotopforbedrende tiltak og fjerning av fremmede skadelige organismer. Posten dekker videre utgifter knyttet til utvikling og drift av fagsystem for økologisk tilstand, samt tilstandsvurderinger som blir gjort i landøkosystemene og i havet, og naturregnskap. Den dekker også kostnader forbundet med Naturindeks for Norge.

På fremmede arter-området dekker posten oppdatering av regjeringens tiltaksplan fra 2020, *Bekjempelse av fremmede skadelige organismer* (2020–2025). Posten dekker også tiltak mot fremmede arter utenfor verneområder som utføres av statsforvalteren. Videre dekker posten ulike vannmiljøtiltak, for eksempel tiltak som er omtalt i revidert handlingsplan for kalking for perioden 2027-2033, dette inkluderer kalking i laksevassdrag, innsjøer og bekker. Midlene dekker tiltak, forskning og utvikling knyttet til forvaltning av viltlevende anadrom laksefisk, inkludert tiltak mot *Gyrodactylus salaris*, pukkellaks og til bevaring i genbank. I tillegg dekker midlene arbeid med helhetlig vannforvaltning etter vannforskriften og annet arbeid med generell vannforvaltning, blant annet utvikling av klassifiseringssystem, midler til vannregionmyndighetene og arbeid i vannområdene. Her ligger også oppfølging av *Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag 2021–2030,* arbeid med å hindre avrenning til vassdrag fra jordbruket, arbeidet med å redusere utslipp fra kommunalt avløp til Oslofjorden og oppfølging av *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*.

Fagsystem for nasjonal styring og rapportering, driftsutgiftene til direktoratet i oppfølging av internasjonale konvensjoner og arbeid knyttet til det internasjonale naturpanelet (IPBES), FNs klimapanel (IPCC) og det globale kunnskapspanelet på forurensningsområdet (ISP-CWP) blir dekket av posten. Avtalen med Vitenskapskomiteen for mat og miljø om risikovurderinger knyttet til fremmede organismer, genmodifiserte organismer, internasjonal handel med truede arter og mikroorganismer blir også dekt over posten.

Posten dekker utgifter til kjøp av spisskompetanse for å vurdere helse- og miljøfare ved kjemikalier som Norge foreslår for reguleringer i EU og globalt. Videre blir posten brukt til å få fram bedre kunnskap om ulike kilder til spredning av miljøgifter som et ledd i å nå de nasjonale målene på miljøgiftområdet. Midler fra posten går også til å sikre et godt kunnskapsgrunnlag for å vurdere tiltak for å redusere plastforurensning.

På avfallsområdet dekker posten utgifter til utredninger og utgifter direktoratet eventuelt får ved å måtte fjerne eierløst farlig avfall, farlig avfall fra konkursbo, farlig avfall som eieren ikke klarer å ta hand om på en forsvarlig måte, eller andre typer avfall som må fjernes raskt, for eksempel som følge av luktproblem, jf. forurensningsloven §§ 74 og 76.

Rapport 2025

Midlene på posten ble benyttet til tiltak knyttet til utredninger og forvaltningstiltak innenfor alle resultatområdene som Miljødirektoratet har ansvar for. I tillegg ble det benyttet midler til utvikling av digitale løsninger, IT-sikkerhet og til drift av ulike styrer og nemnder. Se utfyllende omtale av hvilke områder posten dekker i postomtalen. Under følger en beskrivelse av noe av det posten ble benyttet til i 2025.

I 2025 ble det gjennomført rotenonbehandling mot lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* i Sande- og Selvikselva i Drammensregionen, samt innledende forsøk med kloramin i Drammenselva. Det brukes fortsatt betydelige midler på drift av genbanker som følge av at mange ulike laksebestander blir tatt vare på, eller er under reetablering i vassdragene etter ferdige bekjempelsestiltak mot *Gyrodactylus salaris*. Store snømengder og langvarig smelteflom medførte større utfordringer i bekjempelsen av pukkellaks sammenlignet med i 2023, og betydelig mer pukkellaks kom seg opp i elver før fellene kunne settes ut. Vi ser likevel en

tydelig nedgang i forekomst av pukkellaks i Finnmark, spesielt i øst. Samtidig var det en tydelig økning i vest, spesielt i Troms, der det var systematiske tiltak i elvene. I tillegg er det utført kalking av forsurede laksevassdrag, innsjøer og bekker i tråd med handlingsplanen for kalking av vassdrag.

Utviklingen av klassifiseringssystemet etter vannforskriften har pågått i 2026, og vil fortsette i årene som kommer. I 2026 ble endringer i vanndirektivet og datterdirektivene EQS-direktivet og grunnvannsdirektivet vedtatt og skal iverksettes nasjonalt. Dette vil få betydning både for klassifiseringssystemet og for arbeidet med overvåking. Vannområdekoordinatorene finansieres av denne ordningen. Arbeidet med vannforskriften på lokalt nivå er viktig, og vannområdekoordinatorene er i tillegg et svært viktig bindeledd inn mot kommunenes ansvarsområder i tillegg til at de bistår kommunene med oppgaven de har etter vannforskriften. Arbeidet med restaurering av vassdrag var en satsingsoppgave også i 2025. Det er også brukt midler på arbeidet med *Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv*.

Kunnskapen om overgjødsling har økt, og arbeidet med å minske forurensning fra jordbruket og avløp har fortsatt i 2025. I tråd med prioriteringen *Forurensningskilder som skaper eutrofiering/overgjødsling er godt regulert*, er det blant annet brukt midler for å styrke kapasiteten på avløpsområdet i Miljødirektoratet og statsforvalteren for å raskere få innført nitrogenfjerningskrav for aktuelle avløpsrenseanlegg i nedbørsfeltet til Oslofjorden. I tillegg er det gjennomført utredninger knyttet til eutrofi slik som kunnskapsammenstilling for Hardangerfjorden.

Det er brukt midler til kunnskapsinnhenting på flere områder under arbeidet med havforvaltning, marin restaurering og marint vern. Blant annet gjelder dette innhenting av ny kunnskap om hvordan ta hensyn til klima i marin arealforvaltning, samt kunnskapsoppbygging om samlet belastning, marin støy, marin restaurering og økologisk tilstand. Det er også brukt ressurser på digitalisering av faggrunnlaget for havforvaltningsplanene.

På friluftslivsområdet er det benyttet midler til blant annet ferdselsåreprosjektet, kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder og friluftslivsstatistikk. Satsningen om mer sirkulær økonomi og arbeidet med marin forsøpling fortsatte i 2025. Det er i 2025 også benyttet midler til blant annet arbeidet med Klar for 55-pakken, nasjonal klimasårbarhetsanalyse og ulike tiltaksanalyser.

På avfall-, kjemikalie- og tilsynsområdet er midlene først og fremst brukt til bistand og faglig rådgiving. Over halvparten av midlene går til en rammeavtale for sirkulær økonomi og avfall, eksempelvis kartlegginger og kunnskap for å gjøre de riktige vurderingene i arbeidet med å gjennomføre EU-regelverk i Norge. Deler av midlene er også brukt til å innhente ytterliggere kunnskap og faktagrunnlag i forbindelse med oppdrag fra Klima- og miljødepartementet gjennom tildelingsbrevet. Videre er midlene brukt til å videreutvikle kunnskapsgrunnlag for blant annet arbeid om plastforurensning, for plastforhandlingene og den europeiske PFAS-restriksjonen med mer. På klimaområdet har midlene blant annet gått til oppdatert kunnskapsunderlag inn mot arbeidet med Klimatiltak i Norge, bistand i forbindelse med kvotearbeidet (blant annet for å få opp nytt system på klimakvoteregister) og videreutvikling av arbeid med utslippsstatistikken både nasjonalt og lokalt.

Utviklingen av et nytt IT-system for luftmåledata har vært inne i en kritisk sluttfase, og større deler av midlene har gått til dette digitaliseringsarbeidet.

Posten dekket i 2025 en rekke tiltak mot fremmede skadelige arter utenfor verneområdene i regi av statsforvalteren, herunder tiltak mot fremmede planter, utenlandske treslag, stillehavsøsters, havnespy, fremmede fiskeslag, mårhund, villsvin og mink.

Midlene er også brukt til nødvendig styrking av kapasitet i Miljødirektoratet og Statistisk sentralbyrå (SSB), for å kunne nå målet om etablering av et nasjonalt naturregnskap fra og med 2026, samt bidra til at det lages lokale og prosjektspesifikke naturregnskap. Betydelige midler er videre tildelt statsforvalterne til arbeidet med rovvilt, skogvern, bevaring av verdifull natur, marint vern, restaurering av natur og truet natur, som har bidratt til økt kapasitet og vært avgjørende for dette arbeidet. Det er også brukt midler til forvalting av fjellrev og oppfølging av kvalitetsnormen for villrein Videre er statsforvalterne tildelt midler for å kunne utføre rovvilttiltak i egen regi.

I 2025 er arbeidet med et fagsystem for økologisk tilstand videreført. Fagsystemet skal ligge til grunn for tilstandsregnskapet i nasjonalt naturregnskap, og mye av arbeidet har vært rettet mot å samkjøre disse to systemene og tilrettelegge for ny runde med tilstandsvurderinger i 2026. Som del av dette arbeidet er det brukt midler på å videreutvikle infrastruktur for mottak av tilstandsvurderinger for å kunne ivareta behov hos Miljødirektoratet og eksterne brukere. Fagsystemet

ble også evaluert i regi av Norges Forskningsråd i 2024/2025, og det er brukt midler på oppfølging av evalueringen og samkjøring av metoder. Dette har resultert i en oppdatert metodeprotokoll for indeksmetoden for vurdering av økologisk tilstand og utvikling av formidlingsmateriell for effektiv kommunikasjon av resultater fra tilstandsvurderingene utad.

På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet har Miljødirektoratet ansvar for å oppdatere og presentere Naturindeks for Norge hvert femte år. Midlene i 2025 er brukt til å gjennomføre hoved oppdateringen av Naturindeks. Dette omfattet ferdigstilling og beregning av indikatorene som ble utviklet i 2024, samt rapportering og lansering av resultater. Etter hovedoppdateringen i 2025 skal Naturindeks utgå som eget rammeverk og kun inngå som indikator i fagsystem for økologisk tilstand og naturregnskapet. Utfasingsarbeidet ble satt i gang høsten 2025.

Posten har også finansiert driften av Naturpanelets tekniske støtteenhet for kapasitetsbygging, som ligger hos Miljødirektoratet i sin tredje periode.

Post 23 Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet

Bevilgningen er knyttet til utgifter som direktoratet har ved sin gebyrfinansierte virksomhet, og til utgifter ved oppdrag finansiert fra andre instanser. Midlene er rettet mot resultatområdene Naturmangfold, Forurensning og Klima.

Posten er økt med 1,2 mill. kroner til 272,8 mill. kroner.

Med hjemmel i flere forskrifter utfører direktoratet oppgaver som er gebyrfinansierte i samsvar med prinsippet om at forurenser betaler. Inntektene fra disse gebyrene er ført under kap. 4420, post 04 som har en forventet økning i inntektene i 2027 på 6,2 mill. kroner. Dette gir grunnlag for å øke utgiftene under kap. 1420, post 23.

På samme måte utfører statsforvalterne oppgaver i forbindelse med konsesjonsbehandling og kontroll etter forurensningsloven. Gebyrinntekter fra dette arbeidet blir ført på Miljødirektoratets post 06 under kap. 4420 som forventes å øke i 2027 med 11 mill. kroner. Økningen gir grunnlag for å øke kap. 1420, post 23 som blir tilbakeført til statsforvalterne ved tildeling, slik at disse får dekket sine utgifter til nevnte oppgaver.

Til utgiftene ved forvaltning av EUs klimakvotesystem, er det knyttet gebyr som er ført under kap. 4420, post 07. Gebyrinntektene varierer gjennom en 5-års-syklus, og vil i 2027 bli betydelig redusert. Det betyr at inntektene ikke vil være tilstrekkelig til å dekke de faktiske utgiftene ved denne aktiviteten. For en mer korrekt budsjettering er 30,1 mill. kroner derfor flyttet til kap. 1420, post 01.

Posten dekker også utgifter ved internasjonale oppdrag som direktoratet får refundert over kap. 4420, post 09, hovedsakelig fra andre statsinstanser. Som følge av økt internasjonal aktivitet, forventes disse utgiftene økt med 7,7 mill. kroner i 2027.

Bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under kap. 4420, postene 04, 06 og 09, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2025

Posten ble benyttet til lønns- og driftskostnader knyttet til gebyrordningene som er nevnt over. Omtrent 52,7 mill. kroner av midlene ble i 2025 benyttet av statsforvaltere, knyttet til gebyrfinansierte tiltak på forurensningsområdet. Posten ble også belastet med lønn og direkte kostnader knyttet til oppdragsfinansiert internasjonal aktivitet.

Post 30 Statlige erverv, bevaring av viktige friluftslivsområder, kan overføres

Midlene på posten er rettet mot resultatområdet Friluftsliv. Midlene blir benyttet til å utvikle og etablere nye friluftslivsområder, enten ved offentlig erverv eller ved avtale om varig bruksrett (servituttavtale med grunneier). Foreslått bevilgning er 14,9 mill. kroner, en reduksjon på 8,2 mill. kroner fra 2026.

Som et innsparingstiltak for å finansiere andre økninger i departementets budsjett, er posten redusert med 9,5 mill. kroner.

Posten er økt med 0,5 mill. kroner som følge av forventede inntekter fra innløsing av festetomter i statlig sikrede friluftslivsområder under kap. 4420, post 40. Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Kommunene og de interkommunale friluftsrådene kan søke Miljødirektoratet om midler. Miljødirektoratet kan også i samarbeid med kommunene overta friluftslivsareal fra andre statlige etater som ikke lenger har behov for disse i sin virksomhet. I tillegg kan eksisterende kommunale friluftslivsområder vederlagsfritt gjøres om til statlig sikrede friluftslivsområder.

Midlene på posten kan også benyttes til grunnleggende istandsettingstiltak i forbindelse med at nye områder blir sikret. Midlene på posten kan videre benyttes til istandsetting av bygninger på

de sikrede områdene som er i statlig eie, inkludert utarbeidelse av forvaltningsplaner, og istandsetting av fredede og vernede bygninger på sikrede områder.

For friluftslivsområder med nasjonal og regional bruk kan staten medvirke med inntil 100 pst. av kostnadene, og for områder med i hovedsak lokal bruk kan staten medvirke med inntil 50 pst. av kostnadene. Friluftslivsområder i og ved byer og tettsteder, landfaste områder i kystsonen som har lite tilgjengelig strandsone og stort press på arealene, og sentrale områder ved innlandsvassdrag, er prioriterte.

Bevilgningen kan normalt ikke brukes til å kjøpe bygninger. Unntak fra dette er bygninger som enten skal rives eller brukes i friluftslivssammenheng i området.

Midlene på posten kan også dekke utgifter knyttet til de sikrede områdene i form av grenseoppganger, fradelinger og tinglysninger. Investeringsmidlene blir utbetalt når Miljødirektoratet har mottatt formell dokumentasjon på at hjemmel eller bruksrett er overført, og at vilkårene til staten er oppfylt.

Fordi prosessen frem til ferdigstillelse av sikringsprosessene vanligvis tar mer enn ett budsjett-/kalenderår, er det behov for en tilsagnsfullmakt på 45 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VI.

Bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter knyttet til salg av eiendom og innløsing av festetomter i statlig sikrede friluftslivsområder under kap. 4420, post 40, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2025

Det kom 35 sikringssøknader i 2025 fra kommuner og friluftsråd i ti ulike fylker, med en samlet søknadssum på 62,1 mill. kroner. Beløpet omfattet både sikringskostnader og kostnader til tilretteleggingstiltak. Ikke all tilrettelegging i søknadene oppfylte kriteriene til grunnleggende istandsetting, som denne posten kan støtte.

Det ble gitt tilsagn om 34,8 mill. kroner totalt. Fire søknader på til sammen 11,7 mill. kroner ble avslått.

Prosessen med statlig sikring og istandsetting til bruk for allmennheten ble ferdigstilt i 2025 for 31 nye friluftslivsområder, som har fått tilsagn tidligere år. Det ble til sammen utbetalt 21,9 mill. kroner til disse. Et flertall av de nye friluftslivsområdene som ble sikret er nærmiljøområder. Videre ligger et flertall i strandsonen på kysten eller ved innlandsvassdrag. Dette er i tråd med prioriteringene på budsjettposten.

Eksempler på gjennomførte sikringssaker i 2025 er kjøpet av en bebygd hytteeiendom i strandsonen ved Østmarkneset friluftslivsområde og Ladestien sentralt i Trondheim kommune, og Innervika-Alstad turvei i Bodø kommune, der statlig sikring medvirket til å fullføre etableringen av denne kyststien nær Bodø sentrum.

Post 31 Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering, kan overføres

Posten er rettet mot resultatområdene Naturmangfold, friluftsliv og Klima. Postens formål er tredelt: Den skal for det første dekke statlige investeringsutgifter i verneområder og nærområder til verneområdene. For det andre dekker den statlige naturrestaureringstiltak med investeringsmessig preg. For det tredje dekker posten gjennomføring av tiltak med investeringsmessig preg i tiltaksplaner etter kvalitetsnormen for villrein.

Foreslått bevilgning er 195 mill. kroner, en reduksjon på 78,6 mill. kroner. Som et innsparingstiltak for å finansiere andre tiltak i statsbudsjettet er formålet naturrestaurering redusert med 100 mill. kroner. Til statlige tiltak for villrein er posten styrket med 5,5 mill. kroner. Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Fra formålet tiltak i verneområder er det omdisponert 10,2 mill. kroner til kap. 1420 post 01, jfr. omtale under denne. Omdisponeringen går ut på å erstatte tidligere tjenestekjøp gjort fra post 31 for tiltak i verneområder med bruk av egne ansatte i Miljødirektoratet. Dette skjer som følge av endringer i arbeidsmiljøloven. Omdisponeringen er en oppfølging av vedtak Stortinget gjorde i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2026 der det i samme sak ble flyttet 5,1 mill. kroner med halvårsvirkning, jfr. Prop. 96 S og Innst. 450 S (2025–2026). Det legges til grunn at omdisponeringen ikke vil medføre reduserte tiltak i verneområdene.

Posten blir også benyttet til båtinvesteringer for Statens naturoppsyn. På grunn av alder og slitasje har Statens naturoppsyn behov for utskifting og fornyelse av båter for å tilfredsstille krav til egen trygghet og stabil drift. Fra kap. 1420, post 80 er det i den forbindelse flyttet 15 mill. kroner for anskaffelse av ny båt for Statens naturoppsyns arbeid i Oslofjorden, jfr. omtale nedenfor under overskriften «Naturrestaurering». Regjeringen har i tillegg lagt inn en økning på posten med 5 mill. kroner ut fra at kostnaden ved båten er anslått å være ca. 20 mill. kroner.

Til materiellbestillinger (hovedsakelig båtkjøp) foreslås det en bestillingsfullmakt på 15 mill. kroner, jf. forslag til vedtak V.

Tiltak i verneområder

Til å dekke utgifter i verneområder og nærområder til verneområdene er det anslagsvis satt av 95,2 mill. kroner, en reduksjon på 6,3 mill. kroner fra i 2026.

Midlene til verneområder og nærområder til verneområdene går til skjøtsels- og tilretteleggingstiltak og andre tiltak som er nødvendige for å ta vare på verneverdiene, til informasjonstiltak og til utredninger som er nødvendige før tiltak. Skjøtselstiltak blir utført for å bedre naturtilstanden og for å sikre at viktige naturtyper og arter ikke går tapt.

Tilretteleggingstiltak omfatter blant annet vedlikehold og opparbeidelse av stier, klopping og merking i verneområdene, samt tiltak som bidrar til å styre ferdselen i og rundt sårbar natur. Informasjonstiltak i alle typer av verneområder blir utarbeidet i tråd med merkevaren for Norges nasjonalparker.

Alle tiltak i verneområder skal prioriteres i tråd med Miljødirektoratets *Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder (2026–2030)* og skal i utgangspunktet være forankret i godkjent forvaltningsplan, skjøtselsplan, besøksstrategi eller tilsvarende plan for arbeidet.

Naturrestaurering

Til restaureringstiltak i natur er det satt av 81,3 mill. kroner, en reduksjon på 77,7 mill. kroner fra 2026, jfr. omtale ovenfor.

Midlene skal brukes til å restaurere natur som har blitt forringet, i økosystem som våtmark, skog, fjell, kulturlandskap, åpent lavland, elver, innsjøer og marine naturtyper langs kysten, også utenfor verneområdene. Naturrestaurering er tiltak som bidrar til å forbedre eller gjenopprette tilstanden i økosystemer som er blitt forringet eller ødelagt. Målet er å ha velfungerende økosystemer som leverer viktige økosystemtjenester. Restaureringstiltak må være av en viss vesentlighet og være egnet til å gi varig virkning. Midlene skal brukes til å gjennomføre konkrete restaureringstiltak, og til nødvendig for- og etterarbeid. Midlene kan også brukes til bevaringsutsetting av enkelte truede arter i henhold til Miljødirektoratets nasjonale anbefalinger for dette. Kostnadseffektive tiltak skal prioriteres.

Innenfor formålet er det satt av ca. 20 mill. kroner til anskaffelse av ny, større båt for Statens naturoppsyn i Oslofjorden med utstyr for fjernstyrte undervannsfarkoster. I ytre Oslofjord trengs en større båt på grunn av utfordrende værforhold. Formålet er bedre oppsyn, overvåking, større rekkevidde for operasjoner i forbindelse med nullfiskeområdene som ble innført i 2026 og annen aktivitet.

Tiltak for villrein

Til tiltak i tiltaksplaner for villrein er det satt av 18,5 mill. kroner for å dekke statlige utgifter til dette i villreinområder og nærområder til villreinområder. Dette er en økning på 5,5 mill. kroner fra 2026.

Midlene til gjennomføring av tiltak i tiltaksplaner etter kvalitetsnorm for villrein skal dekke kjøp av hytter med tilhørende tomt, og utgifter til flytting eller sanering av slike. Posten kan også dekke kostnader til kjøp og sanering av veier og parkeringsplasser.

Utgifter som staten som grunneier får i forbindelse med overtakelse av innkjøpte eiendommer, inkludert prosess-, taksering- og skjønnskostnader, dekkes fra posten. Midlene kan også dekke utgifter til å restaurere natur i de tilfeller der hytter, turruter eller lignende blir fjernet.

Alle tiltak i villreinområder skal prioriteres i tråd med Klima- og miljødepartementets tiltaksplaner etter kvalitetsnorm for villrein. Midlene må ses i sammenheng med tilskuddsordningen for villreinvennlig menneskelig ferdsel under kap. 1420, post 80.

Rapport 2025

Midlene er brukt til tiltak og investeringer for å ta vare på og forbedre verneverdiene i verneområder over hele landet. Fremmede arter utgjør en stor trussel mot verneverdiene i mange områder, og det blir gjort en stor innsats mot en rekke slike arter for å forhindre at disse tar over for stedegen natur. Tiltak i verneområder der verneverdiene er truet, blir prioritert.

Statens naturoppsyn har videreført arbeidet med minkbekjempelse i allerede etablerte minkbekjempelsesområder. Erfaringene siden 2013 er så langt at sjøfugl som blant annet terneartene og teist relativt raskt rekoloniserer områder hvor minken er utryddet.

Statens naturoppsyn har igangsatt anskaffelse av en ny patruljebåt for levering i 2027. Mange tilretteleggings- og informasjonstiltak ble gjennom-

ført i 2025, og mange nasjonalparker og andre verneområder har nå utarbeidet besøksstrategier. Dette er et krav for å ta i bruk merkevaren *Norges nasjonalparker* med felles maler for skilt, informasjonstavler og innfallsporter samt besøksinformasjon på nettstedet norgesnasjonalparker.no. Merkevaren blir derfor nå benyttet i stadig økende grad.

Det ble i 2025 meldt inn behov for i overkant av 96 mill. kroner til naturrestaurering i regi av forvaltningsmyndigheten for verneområder. Om lag 78,9 mill. kroner ble tildelt til tiltak innenfor postformålet, og av disse ble ca. 54 mill. kroner rapportert brukt. Kapasitetsutfordringer hos forvaltningsmyndigheten og værmessige utfordringer er noe av forklaringen på at tildelte midler ikke benyttes fullt ut. Det er fortsatt mye myr som restaureres, men uttak av fremmede treslag utgjør også en betydelig andel av restaureringstiltakene.

Trusselen fra fremmede treslag mot stedegne arter er nå betydelig redusert i mange av verneområdene, og stedegen natur får muligheten til å komme tilbake. Den delen av budsjettposten som gjelder tiltak for villrein var ny i 2026, og det fins derfor ingen rapport for 2025.

Post 32 Statlige erverv, vern av naturområder, kan overføres

Posten er rettet mot resultatområdet naturmangfold og dekker utgifter til fylkesvise verneplaner, nytt landbasert vern, den tidligere nasjonalparkplanen, skogvern og marint vern. Formålet med de ulike vernekategoriene som posten dekker, blir redegjort for i egne omtaler nedenfor.

Posten blir foreslått med en bevilging på 253,1 mill. kroner, en reduksjon på 127 mill. kroner. Som et innsparingstiltak for å finansiere andre tiltak i statsbudsjettet er midlene til skogvern redusert med 130 mill. kroner. Til kap. 1420, post 01 er det flyttet 6,8 mill. kroner til oppfølging av frivillig vern og oppsyn og tiltak i verneområdene. Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Felles for alle vernekategoriene er at bevilgningen skal dekke utgifter til å erstatte de økonomiske tapene som eiere og rettighetshavere har ved vernetiltak etter naturmangfoldloven og markaloven, jf. erstatningsreglene i lovene. Erstatninger blir fastsatt ved minnelige avtaler eller ved rettslige skjønn. Posten kan også dekke kjøp av områder som er vernet eller forutsatt vernet etter naturmangfoldloven, og utgifter staten som grunneier har i forbindelse med overtakelse av innkjøpte eiendommer, inkludert utgifter til gjennomføring av makeskifte knyttet til nytt vern.

Posten kan også dekke andre kostnader som er direkte knyttet til etablering av de konkrete verneområdene, inkludert registrering og vurdering av verneverdiene samt grensemerking og utarbeiding av forvaltningsplaner når dette er nødvendig for å fastsette skjønnsforutsetningene.

Posten dekker også vederlagsordningen for frivillig skogvernområder som er i verneprosess. For marine områder dekker midlene utgifter til konsekvensutredninger i verneprosesser.

Fordi det tar mer enn ett budsjett-/kalenderår fra økonomiske forpliktelser om å verne et område blir inngått til verneprosessen er gjennomført og alle utbetalinger foretatt, er det behov for en samlet bestillingsfullmakt på 334,3 mill. kroner jf. forslag til vedtak V.

Bevilgningen på posten kan overskrides mot tilsvarende merinntekter knyttet til salg av makeskifte- og annen eiendom i forbindelse med vernesaker under kap. 4420, post 41, jf. forslag til vedtak II.

Fylkesvise verneplaner

Midlene til formålet skal dekke utgifter til gjennomføring av planen for fylkesvise tematiske verneplaner, slik den er fastsatt gjennom St.meld. nr. 68 (1980–81) *Vern av norsk natur*, med tillegg av enkelte tilleggsområder.

Verneprosessene er avsluttet for alle aktuelle områder, og fylkesvise verneplaner har derfor ikke behov for bestillingsfullmakt. For noen verneplaner og enkeltområder er vern ikke gjennomført etter avveiing mot andre interesser. Av de som er vernet, gjenstår det å sluttføre erstatningsoppgjør for noen få. Dette er forventet å skje i løpet av 2026 og 2027. Til sluttføring av siste erstatningsoppgjør er det satt av 3,2 mill. kroner i 2027.

Nytt landbasert vern

Midlene til formålet skal dekke utgifter til gjennomføring av alt nytt landbasert vern utover skogvern og utover vern som er oppfølging av de eldre verneplanene St.meld. nr. 68 (1980–81) *Vern av norsk natur* og St.meld. nr. 62 (1991–92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*, jf. omtale om bevaring av verdifull natur (omtalt som supplerende vern i Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold* og Meld. St. 35 (2023–2024)

Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold).

Til nytt landbasert vern er det satt av 10,2 mill. kroner for å dekke forventede utbetalinger i 2027. Til formålet er det behov for en bestillingsfullmakt på 2 mill. kroner, som inngår i framlegget til samlet bestillingsfullmakt for posten.

Nasjonalparker iht. St.meld. nr. 62 (1991–92)

Midlene til formålet skal dekke utgifter til gjennomføring av nasjonalparkplanen som ble fastlagt i St.meld. nr. 62 (1991–92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge,* og enkelte tilleggsområder. Nytt nasjonalparkvern som ikke er nevnt i denne meldingen, blir finansiert under kategorien «Nytt landbasert vern».

Verneprosesser er avsluttet for alle aktuelle områder i planen. For noen områder er vern ikke gjennomført etter avveiing mot andre interesser. Av dem som er vernet, gjenstår sluttføring av erstatningsoppgjør for noen få områder. Dette er forventet å skje i 2026, dog med noe usikkerhet.

Siden det ikke er ventet utbetalinger i 2027, er det ikke avsatt hverken budsjett eller bestillingsfullmakt til den tidligere nasjonalparkplanen.

Skogvern

Midlene til formålet skal dekke utgifter til skogvern i henhold til Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold* og Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold*. Midlene til formålet dekker utgifter ved skogvern etter naturmangfoldloven og markaloven, jf. erstatningsreglene i lovene.

Til skogvern er det satt av 231,6 mill. kroner for 2027, en reduksjon på 125 mill. kroner fra saldert budsjett 2026.

Foreslåtte midler til skogvern i 2027 forventes i hovedsak å bli benyttet til erstatningsutbetalinger til Statskog SF for tidligere skogvern og løpende faste utgifter til skogvernprosesser, samt erstatninger for frivillig vern av skog.

For å følge opp Stortingets anmodningsvedtak om vern av skog på Statskog SFs areal og sikre framdrift i skogvernet, er det behov for en bestillingsfullmakt på 331,5 mill. kroner, som inngår i forslaget til samlet bestillingsfullmakt for posten.

Marint vern

Midlene til formålet skal dekke utgifter til gjennomføring av marint vern som omtalt i Meld. St. 29 (2020–2021) *Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur*, Meld. St. 21 (2023–2024) *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene* og Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold.*

Det pågår verneprosesser for 10 av de resterende kandidatområdene for marint vern i marin verneplan fra 2004. Innenfor formålet er det satt av 8,2 mill. kroner til forventede utbetalinger i 2027.

Til marint vern er det behov for en bestillingsfullmakt på 0,8 mill. kroner, som inngår i forslaget til samlet bestillingsfullmakt for posten.

Rapport 2025

Gjennom arbeidet med ulike verneplaner bevares viktige naturområder for fremtidige generasjoner, og det bidrar til at tap av natur reduseres.

Fylkesvise verneplaner

I 2025 ble det for noen grunneiere utbetalt erstatning og renter, samt saksomkostninger, for vern av området Nordre Tyrifjorden og Storelva naturreservat. Det gjenstår fremdeles avklaring for resten av grunneierne og for en del av verneområdet som ikke er skog. I tillegg gjenstår erstatningsforhandlinger for Maridalen landskapsvernområde. Erstatningsutbetaling for Maridalen forventes utbetalt i 2026 og Nordre Tyrifjorden forventes utbetalt i 2027.

Nytt landbasert vern

Det ble igangsatt verneplanprosesser for flere områder som ledd i arbeidet med bevaring av verdifull natur, både for deltema «supplerende vern» og «nasjonalpark». Fire nye områder ble vernet i august 2025. Utbetalingene var i hovedsak knyttet til kartlegginger og utredninger for å øke kunnskapen om aktuelle kandidatområder for et fremtidig vern for å bedre representativiteten i vernet, bedre ivaretakelse av truet natur og for å bidra til å redusere negative effekter av klimaendringene.

Nasjonalparker

I 2025 ble erstatning behandlet for Rondane nasjonalpark gjennom rettslig skjønn, men pådømmelsen ble utsatt i påvente av avklaring fra Høyesterett om kapitaliseringsrente. Det er utbetalt saksomkostninger og en del av erstatningen i 2025. Sluttutbetaling for Rondane forventes gjennomført i 2026.

Skogvern

Skogvernet i 2025 har bidratt til et mer representativt skogvern ved økt vern i landsdeler og i klimasoner som fra før har lav vernedekning. Det ble i 2025 vernet 64 skogvernområder, med et totalt areal på 102 km² og et produktivt skogareal på 65 km².

Marint vern

Det pågikk verneprosesser for 15 områder. Utbetalingene var i hovedsak knyttet til konsekvensutredning og registrering og vurdering av verneverdier i områdene, Griphølen og Remman, Froan – Sularevet og Indre Porsangerfjorden.

Post 39 Oppryddingstiltak, kan overføres, kan nyttes under postene 69 og 79

Posten er tilknyttet resultatområdet Forurensning. Utgiftene må ses i sammenheng med midler til det samme formålet under postene 69 og 79.

Posten blir benyttet til å dekke utgifter til undersøkelser og gjennomføring av oppryddingstiltak i grunnen på land og i bunnen i sjø og vann som er forurenset med helse- og miljøskadelige stoffer. Bevilgningen går i hovedsak til arbeid i tilknytning til opprydding i forurenset sjøbunn og til arbeidet med å rydde opp i forurenset grunn. Opprydding i forurenset sjøbunn gjelder i hovedsak oppfølging av prioriterte områder. Post 39 kan også brukes til å dekke utgifter til undersøkelser i områder med nedlagte kisgruver som er forurenset med helse- og miljøskadelige stoffer som del av en prosess for å gjøre tiltak i disse.

Bevilgningen foreslås økt med 0,3 mill. kroner, til 8,9 mill. kroner. For de tre oppryddingspostene er det behov for en fullmakt til å pådra forpliktelser for fremtidige år på til sammen 26,3 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII.

Posten kan også benyttes til tiltaksrettet overvåkning av forurensningssituasjonen, til undersøkelser og utredninger for å legge til rette for målrettet og effektiv innsats i oppryddingsarbeidet og til annen kunnskapsbygging.

Prinsippet om at forurenser betaler ligger til grunn for arbeidet med oppryddingen og for postene 39, 69 og 79. Så langt det er rimelig, vil pålegg etter forurensningsloven benyttes som virkemiddel for å sikre opprydding. Det vil likevel være ulike situasjoner der det er aktuelt at miljøforvaltningen dekker hele eller deler av utgiftene til undersøkelser, opprydding eller andre tiltak, for eksempel

- der staten ved miljøforvaltningen er den ansvarlige for forurensningen
- der den ansvarlige ikke kan identifiseres, ikke er betalingsdyktig eller av andre grunner ikke kan stå for en god opprydding
- der det av miljøgrunner haster å få ryddet opp, staten kan forskuttere opprydningskostnadene for å komme raskt i gang og kreve kostnadene refundert fra den ansvarlige i etterkant
- der miljøforvaltningen vil skaffe grunnlag for å tilrettelegge for kunnskapsinnhenting og formidling
- der det er nødvendig for å medvirke til en samlet opprydding eller annen tiltaksgjennomføring i et område
- der det av andre grunner er urimelig at den ansvarlige skal dekke alle kostnadene.

I 2027 er det ikke planlagt oppstart av nye prosjekter. Ut ifra behovet blir det fremmet forslag om fullmakt på 26,3 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII.

Rapport 2025

Det blir her rapportert samlet for oppryddingsarbeidet finansiert fra postene 39, 69 og 79.

Over de tre postene er midler benyttet til oppfølging av forurenset grunn og forurenset sjøbunn. Dette inkludert Miljødirektoratets egne oppgaver belastet over post 39, der midler blant annet er gått til oppfølging av oppryddingstiltak ved nedlagte Knaben gruver.

I tillegg til egne oppgaver er midler tildelt etter søknad. I 2025 mottok Miljødirektoratet 41 søknader over postene, med samlet omsøkt beløp på ca. 120 mill. kroner. 33 søknader ble innvilget helt eller delvis med samlet tildelt beløp på ca. 56 mill. kroner. 8 søknader ble helt avslått med samlet beløp på ca. 35 mill. kroner.

En stor del av tildelingene er gått til kommuner som følger opp prioriterte områder med forurenset sjøbunn. Tilskuddene har bidratt til at kommunene har fått gjennomført undersøkelser, tiltaksutredninger og etterovervåking av oppryddingstiltak. Tildelinger har også bidratt til styrking av statsforvalterens arbeid med forurenset grunn og forurenset sjøbunn, inkludert gjennomføring av oppryddingstiltak ved nedlagt avfallsdeponi (tidligere Miljøservice Eide).

Post 54 CO_2-kompensasjonsordning for industrien, klima- og energieffektiviseringstiltak, kan nyttes under post 74

CO_2-kompensasjon for industrien betales ut over post 74, men fra og med 1. januar 2025 er det krav om at virksomheter som mottar kompensasjon, skal bruke minst 40 pst. av den samlede kompensasjonen de får utbetalt for perioden 1. januar 2024 til 31. desember 2030 på klima- og energieffektiviseringstiltak, jf. forskrift om CO_2-kompensasjon for industrien for perioden 2021–2030. Tiltakene skal gjennomføres i Norge og pengene må brukes innen 2034.

Etter forskriftens §16 kan Miljødirektoratet holde tilbake inntil 40 pst. av årlig berettiget kompensasjon, dersom det er grunn til å tro at virksomheten ikke vil oppfylle sine forpliktelser knyttet til forskriftens §11 om krav til klima- og effektiviseringstiltak.

Tilbakeholdt kompensasjon kan utbetales i senere år dersom virksomheten senere oppfyller sine forpliktelser. For å kunne holde tilbake kompensasjon og utbetale den på et senere tidspunkt, er det opprettet en fondskonto i Norges Bank. Post 54 vil benyttes i tilfeller hvor kompensasjon holdes tilbake, og vil bli avsatt på fondskontoen. Posten fremmes derfor uten bevilgning. Tilbakeholdte midler vil bli værende på fondskontoen som en avsetning og kan utbetales i senere år dersom forpliktelsen etter § 11 blir godkjent.

Se post 74 for mer utfyllende omtale av CO_2-kompensasjonsordningen for industrien.

Post 60 Tilskudd til natursats – tiltak og planlegging for natur i kommunene, kan overføres

Tilskuddsordningen er knyttet til resultatområdet Naturmangfold.

Posten ble opprettet som følge av Meld. St. 14 (2015–2016) *Natur for livet – Norsk handlingsplan for naturmangfold* for å bedre kompetansen om naturmangfold i kommunene. Midlene skal støtte kommuner, fylkeskommuner og Longyearbyen lokalstyre i arbeidet med å ivareta naturmangfold i sin arealplanlegging samt gjennomføre tiltak som bedrer ivaretakelsen av naturmangfoldet.

Det vil ikke bli gitt nye tilsagn fra ordningen i 2027, ettersom tilskuddsordningen for natursats i 2027-budsjettet er slått sammen med tilskuddsordningen for klimasats og klimatilpasning under ny post 67 *Tilskudd til klima- og natursatsprogrammer*. Nye tilsagn vil i 2027 derfor bli gitt fra 67-posten.

I forbindelse med sammenslåingen er det fra post 60 til post 67 flyttet 114 mill. kroner inkludert prisjustering, etter at posten blitt redusert med 35 mill. kroner som innsparingstiltak for å finansiere tiltak i 2027-budsjettet.

Post 60 blir videreført i 2027 for å dekke utbetalinger på de utestående tilsagnene som det gjenstår å utbetale på ved slutten av 2026. Til dette er det gjenbevilget 30 mill. kroner som posten ble redusert med av hensyn til realistisk budsjettering i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2025, jfr. Prop. 146 S (2024–2025).

Det er behov for en tilsagnsfullmakt på 2 mill. kroner for å dekke tilsagn som ikke blir utbetalte i 2027, jf. forslag til vedtak VI.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å styrke den kommunale naturforvaltningen. Det er ønskelig at kommunene har større bevissthet om egne naturverdier, slik at de kan gjøre politiske valg på et bedre kunnskapsgrunnlag tidlig i planprosessene. Dette kan gi mer effektive planprosesser og kompetanseløft i kommunene, i tillegg vil det skape et lokalt engasjement for naturen og bedre ivaretakelse av naturmangfold. Videre er det ønskelig at kommunene gjennomfører tiltak som forbedrer tilstanden i naturen.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert utfra om midlene bidrar til en styrking av naturforvaltningen i kommunene, både ved at naturmangfold blir integrert i kommuneplanleggingen og at tiltak bedrer tilstanden i naturen.

Tildelingskriterier

Kommuner har kunnet søke om midler til å utarbeide en egen kommunedelplan for naturmangfold, til revisjon av tidligere vedtatt kommunedelplan eller til å gå gjennom eldre arealplaner for på en bedre måte å ivareta naturverdiene. Kommunene kunne også søke om midler til ulike lokale tiltak som forbedrer tilstanden i naturen, og andre tiltak i kommuner som ønsker å bli arealnøytrale.

Oppfølging og kontroll

Alle kommuner som får tilskudd, må rapportere til Miljødirektoratet om hvordan midlene er brukt, og om resultatet.

Rapport 2025

Miljødirektoratet fikk til sammen 326 søknader om tilskudd over tilskuddsposten «Natursats» med samlet omsøkt beløp på 132,2 mill. kroner. Disse søknadene var fordelt på søknad om å lage en kommunedelplan for naturmangfold (36 søknader hvorav 32 fikk tilskudd), søknad om å revidere eksisterende kommunedelplan for naturmangfold (4 søknader hvorav 3 fikk tilskudd), søknader om revisjon av eldre arealplaner, «planvask», av hensyn til naturmangfoldet (53 søknader hvorav 43 fikk tilskudd) samt søknader om gjennomføring av lokale naturmangfoldtiltak (233 søknader hvorav 169 fikk tilskudd). Til sammen ble det innvilget tilskudd til 247 søknader og 74 søknader ble avslått med et samlet omsøkt beløp på 32,9 mill. kroner. Det ble til sammen tildelt tilskudd for 108,8 mill. kroner i 2025.

De ulike ordningene er innrettet noe ulikt ved at det bare for to av ordningene (lokale tiltak og planvask) søkes om et beløp for gjennomføring. For de øvrige to ordningene søker ikke kommunene et konkret beløp, men kvalifiserte søknader mottar en fast sum.

Tilskuddsordningen bidrar til et bedre kunnskapsgrunnlag og økt politisk bevissthet om natur i kommunene, både blant kommunens administrasjon, dens innbyggere, næringsliv og politisk ledelse. Dette er positivt for å ivareta naturmangfoldet i det videre arealplanarbeidet til kommunen. Tilskuddsordningen bidrar også til at det blir gjennomført konkrete tiltak som direkte bidrar til å ivareta eller fremme tilstanden til naturen i kommunene.

Post 61 Tilskudd til klimatiltak, klimatilpasning og sirkulær økonomi, kan overføres

Posten er knyttet til resultatområdet Klima.

Tilskudd til klimatiltak har vært en tilskuddsordning der kommuner, fylkeskommuner og Longyearbyen lokalstyre har kunnet søke om støtte for å dekke deler av kostnadene til ulike klimaprosjekter. Tilskuddsordningen for klimatilpasning har fremmet arbeidet med klimatilpasning i kommuner og fylkeskommuner ved å bidra til å øke kunnskapen om hvordan klimaendringene rammer dem, og hvilke tiltak som må settes i verk for å møte klimaendringene.

Ordningene erstattes av den nye tilskuddsordningen tilskudd til klima- og natursatsprogrammer fra 2027, jf. omtale under post 67. Det vil fra samme tidspunkt ikke bli gitt nye tilsagn til klimatiltak og klimatilpasning under post 61.

Foreslått bevilgning på posten i 2027 er 188,5 mill. kroner. Av dette utgjør 173,5 mill. kroner forventede utbetalinger av tidligere gitte tilsagn for Klimasats og 15 mill. kroner er utbetaling av støtte til tiltak knyttet til sirkulær økonomi. Midlene til tiltak innenfor sirkulær økonomi skal støtte kommuner og fylkeskommuner som tar i bruk leie-, abonnements- og delingsmodeller og forvaltes etter modell for klimasats. Det vil kun være mulig å søke om midler til sirkulærøkonomiske tiltak på posten i 2027.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på posten i 2027 på 192,3 mill. kroner, jf. forslag til romertallsvedtak VI. Tilsagnsfullmakten dekker fremtidige utbetalinger til gitte tilsagn under Klimasats.

Klimasats

Klimasats var en tilskuddsordning der kommuner, fylkeskommuner og Longyearbyen lokalstyre kunne søke om støtte for å dekke deler av kostnaden til ulike klimaprosjekter.

Mål

Formålet med Klimasats er å fremme klimatiltak i kommuner, fylkeskommuner og Longyearbyen lokalstyre ved å støtte prosjekter som bidrar til reduksjon i utslipp av klimagasser og omstilling til lavutslippssamfunnet. Delmålet med tilskuddsordningen er å bidra til at:

a. kommunen, fylkeskommunen og Longyear byen lokalstyre integrerer klimahensyn i sine aktiviteter
b. kommunen, fylkeskommunen og Longyear byen lokalstyre styrker rollen som samfunnsutvikler og pådriver som tilrettelegger for samarbeid på klimaområdet mellom ulike aktører.

Kriterier for måloppnåelse

Kriteriet for måloppnåelse er om ordningen med virker til klimagassreduksjon og omstilling til lav utslippssamfunnet, blant annet gjennom reduksjon i utslipp fra kommunens egen drift, mer klimavennlig arealplanlegging og annen myndighetsutøvelse, og utslippsreduksjon i samspill med andre aktører og virkemidler.

Tildelingskriterier

Tilskudd kan tildeles til tiltak som oppfyller følgende tildelingskriterier:

a. Tiltaket skal bidra til reduserte klimagassutslipp, omstilling til lavutslippssamfunnet eller begge deler
b. Søknaden skal være politisk forankret i kommunen
c. Tilskuddet skal være utløsende for at tiltaket gjennomføres
d. Kommunen må bidra med egeninnsats

Oppfølging og kontroll

For Klimasats skjer oppfølging av prosjektene og resultatkontroll på bakgrunn av tilskuddsmottakerens innleverte sluttrapport med resultater, dokumentasjon og stadfestet regnskap. De ulike prosjektene har individuelle rapporteringskrav og frister, slik at Miljødirektoratet mottar relevant rapportering. Skjer det endringer i prosjektene, skal dette meldes inn underveis. For flerårige prosjekter er det krav om årlig delrapport. Tilskuddet utbetales når prosjektet er gjennomført eller igangsatt, og på grunnlag av rapport og regnskap.

Rapport 2025

I 2025 mottok Miljødirektoratet 223 søknader under Klimasats, og omsøkt beløp var 299 mill. kroner. Direktoratet tildelte 111,1 mill. kroner til 110 ulike prosjekter. 113 søknader ble avslått og omsøkt beløp for disse var på 155,7 mill. kroner. 41 søknader ble vurdert å være utenfor kriteriene for ordningen.

Tildelingene av midler i 2025 gikk blant annet til 74 byggprosjekter som inkluderer utslippsfrie bygg- og anleggsplasser, klimavennlige byggematerialer og gjenbruk av materialer samt forprosjekter for å kunne bygge klimavennlige bygg. Det ble også gitt støtte til 12 prosjekter for å anskaffe maskiner og kjøretøy, 11 transportplanleggingstiltak og ni sirkulær økonomi prosjekter. En fullstendig oversikt over alle prosjekter finnes på Miljødirektoratets nettside.

Miljødirektoratet har vurdert at det er mulig å tallfeste forventede utslippskutt for 38 av prosjektene som fikk tilsagn om støtte i 2025, og estimerer kutt på minst 12 500 tonn CO_2-ekvivalenter fram til og med 2030. Disse prosjektene utgjør 64 pst. av tildelingssummen i 2025. Eksempler på prosjekter det er mulig å tallfeste er utslippsfrie byggeplasser, maskiner og kjøretøy og tiltak for redusert matsvinn. Estimerte utslippskutt fra klimasatsprosjekter er likevel usikre og bør benyttes med forsiktighet, da det er flere faktorer som gjør det vanskelig å isolere klimaeffekten.

For 72 av prosjektene som fikk støtte i 2025 er det ikke mulig å tallfeste forventet utslippskutt. Dette er for eksempel klimavennlig transportplanlegging, forprosjekter, tidlig kartlegging for å kunne bygge klimavennlige bygg, og sirkulære prosjekter. Nærmest alle prosjekter bidrar i middels eller stor grad til omstilling til lavutslippssamfunnet.

Klimatilpasning

Tilskuddsordningen for klimatilpasning var en ordning rettet mot kommuner og fylkeskommuner som skulle fremme arbeidet med klimatilpasning ved å bidra til å øke kunnskapen om hvordan klimaendringene rammer kommunene. Dette omfatter kunnskap om hvordan klimaendringene kan påvirke kommunenes og fylkeskommunenes ansvarsområder og utredninger om konkrete klimatilpasningstiltak.

Oppfølging og kontroll

For tilskudd til klimatilpasning skjer resultatkontroll og oppfølging av tilskudd til klimatilpasning ved at det blir fulgt opp at tilskuddsmottakerne benytter midlene som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomførte. Kontroll av bruken av midler skjer også blant annet gjennom dokumentasjon i en sluttrapport innsendt av tilskuddsmottakeren.

Rapport 2025

I 2025 fikk Miljødirektoratet 34 søknader under tilskuddsordningen til klimatilpasning på til sammen 17,9 mill. kroner. Av disse fikk 14 prosjekter til sammen 6,4 mill. kroner i støtte. 20 søknader med et samlet søknadsbeløp på 11,2 mill. fikk avslag.

Midlene for 2025 ble fordelt mellom små og store kommuner i hele landet. Det er stor tematisk bredde i søknadene som får støtte. Blant annet fikk tre valdreskommuner støtte for å utarbeide felles klimaplan, og Oslo kommune for å lage et kunnskapsgrunnlag og kart over varmeøyer. Miljødirektoratet ga også støtte til flere søknader som omhandler flom, overvann og naturbaserte løsninger. For eksempel skal Halden kommune kartlegge og identifisere urbane flomveier.

Ordningen bidrar til at kommunene får økt mulighet til å utvikle sin kunnskap og kompetanse om hvordan klimaendringene berører kommunen og hva de må gjøre for å møte de utfordringene dette medfører. Tilskuddet vil i mange tilfeller

være utløsende for aktivitet – spesielt i små og mellomstore kommuner.

Post 62 Tilskudd til grønn skipsfart, kan overføres

Posten er knyttet til resultatområde Klima og gjelder Hurtigbåtprogrammet i Miljødirektoratet. Det foreslås en bevilgning på 31,1 mill. kroner i tråd med ventede utbetalinger i 2027, og en tilsagnsfullmakt på 909,9 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VI. Fullmakten innebærer en ramme for nye tilsagn i 2027 på 246,7 mill. kroner. Posten er økt med 11,1 mill. kroner som følge endrede anslag for utbetalingsår til hurtigbåtsamband med lave utslipp.

Mål

Tilskuddsordningens formål er å fremme klimatiltak ved å støtte prosjekter som bidrar til reduksjon av klimagasser fra hurtigbåter.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterier for måloppnåelse er at tilskuddsordningen bidrar til reduserte utslipp fra hurtigbåter, utvikling av løsninger som kan bidra til omstilling til lavutslippssamfunnet, eller til begge deler.

Tildelingskriterier

Kommuner og fylkeskommuner kan få tilskudd til tiltak som oppfyller disse tildelingskriteriene:

- Tiltaket skal bidra til reduserte klimagassutslipp.
- Søknaden skal være politisk forankret i fylkeskommunen/kommunen.
- Tilskuddet skal være utløsende for at tiltaket blir gjennomført.
- Søkeren må bidra med egenandel (minst 10 prosent).

Oppfølging og kontroll

Resultatkontroll og oppfølging skjer ved at tilskuddsmottakerne leverer sluttrapport med resultat, dokumentasjon og bekreftet regnskap. De ulike prosjektene har individuelle rapporteringskrav og frister, slik at en får formålstjenlig rapportering. Endringer i prosjektet blir meldt inn underveis. Flerårige prosjekter har krav om årlig delrapport. Tilskudd kommer som regel til utbetaling når prosjektet er gjennomført eller igangsatt, og på grunnlag av sluttrapporten og regnskapet deres.

Rapport 2025

I 2025 mottok Miljødirektoratet seks søknader fra fem ulike fylkeskommuner på til sammen 2053,3 mill. kroner . kroner på Hurtigbåtprogrammet i Klimasats. To søknader fikk tilsagn på til sammen 388 mill. kroner, mens 4 søknader ble avslått. Prosjektet fra Trøndelag fylkeskommune ble tildelt full støtte til å dekke opptil 90% av prosjektets merkostnader, mens prosjektet fra Vestland fylkeskommune ble tildelt en gradert støtte på om lag 44 % av opprinnelig søknadssum. I 2025 ble det utbetalt til sammen 47,875 mill. kroner til fem tidligere prosjekter som har fått tilsagn, herunder til til Vestland fylkeskommune («Reduserte meirkostnadar elektriske lokalbåtsamband» og «Elektrifisering av bybåtrutene»), Oslo/Akershus fylkeskommune («Utslippsfrie hurtigbåter i Indre Oslofjord»), Rogaland fylkeskommune («Elektrifisering av hurtigbåt i Hommersåksambandet») og Trøndelag fylkeskommune («Fremtidens hurtigbåt–risikoredusering før bygging»).

Disse prosjektene har i sine søknader estimert en samlet årlig utslippsreduksjon på om lag 8 000 tonn CO_2 ved prosjektenes ferdigstillelse. I tillegg er det beskrevet fremtidige kutt i både utslipp og energibruk som ikke er kvantifisert, som følge av at flere av prosjektene ikke er avsluttet eller dreier som konseptutvikling og kartlegging. Videre rapporterer prosjektene også i 2025 at de har bidratt til innovasjon og læring i mange segmenter i norsk industri innen energikilder, regelverk for batterier i fartøy, fremdriftssystemer, design og skipsbygging, samt gevinster fra økt samarbeid i leverandørindustrien og i fylkeskommuner.

Post 63 Tilskudd til returordning for kasserte fritidsbåter, kan overføres

Post 63 ble avviklet i 2026-budsjettet, og midlene flyttet til post 75. Her gjengis følgelig kun rapport for utbetalinger fra posten i 2025.

Rapport 2025

Tilskuddsordningen er viktig for å sikre et tilgjengelig tilbud med mottaks- og behandlingsanlegg for kasserte fritidsbåter, noe som har sikret høy innlevering, utnyttelse av ressursene i båtene i en sirkulær økonomi og redusert forsøpling og annen forurensning. I 2025 ble det levert totalt om

lag 12 256 kasserte fritidsbåter, jf. post 63 og post 75. Det ble utbetalt 99 660 kr på post 63 i 2025.

Post 64 Tilskudd til skrantesykeprøver fra fallvilt

Posten ble i 2026-budsjettet rammeoverført til Landbruks- og matdepartementet, kap. 1142, post 61. Her gjengis følgelig kun rapport for utbetalinger fra posten i 2025.

Rapport 2025

Rapportering av fallvilt følger jaktåret (1. april–31. mars), og for jaktåret 2024-2025 søkte 84 kommuner og fikk tilskudd for 1.560 prøver til en samlet sum på 0,8 mill. kroner. Beløpet inkluderer tilskudd til kommuner som leverer kjever i regi av kartleggingsprogrammet. Både antall prøver det er søkt om tilskudd for, og antall kommuner som søkte, er nærmere halvert sammenlignet med fjoråret. Vi kjenner ikke til årsakene til dette, men det er antydet at refusjonen ikke står i samsvar med kommunenes kostnader med innsamlingen. Det er fortsatt mye fallvilt det ikke blir søkt om tilskudd for. Arbeidet med å få inn flere prøver fra fallvilt er nå overført til Landbruksdirektoratet.

Post 66 Tilskudd til kommuner for å bedre tilgangen til strandsonen langs Oslofjorden

Tilskuddsordningen er knyttet til resultatområde Friluftsliv. Foreslått bevilgning på posten er 3,3 mill. kroner, en økning på 0,1 mill. kroner fra 2026, som skyldes prisjustering. Posten finansierer en tilskuddsordning som gir midler til kommunene langs Oslofjorden til juridiske avklaringer i arbeidet med å klargjøre grensene mellom innmark og utmark langs strandsonen og arbeidet med fjerning av ulovlige stengsler og hindringer i strandsonen.

Primært skal midlene gå til juridiske avklaringer knyttet til konkrete saker, men kan også brukes til avklaring av prinsipielle spørsmål knyttet til forvaltning av strandsonen og til kompetanseheving i kommunene langs Oslofjorden innenfor temaet, for eksempel i form av seminarer.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å bedre tilgangen for allmennheten til ferdsel og opphold langs Oslofjorden, gjennom å gi midler til juridisk bistand til kommunene i deres arbeid med å fjerne ulovlige stengsler og hindringer til og langs Oslofjorden og arbeidet med klargjøring av grensene mellom innmark og utmark.

Kriterier for måloppnåelse

Bedre muligheter for allmennheten til å utøve friluftsliv langs Oslofjorden i form av at areal der allmennhetens rett til ferdsel og opphold er hindret av ulovlige tiltak og stengsler, blir tilgjengelige for friluftsliv.

Tildelingskriterier

Oslo kommune og kommuner i Østfold, Akershus, Buskerud, Vestfold og Telemark med grense til Oslofjorden kan søke om midler.

Oppfølging og kontroll

Alle kommuner som får tilskudd, må rapportere til Miljødirektoratet om resultatet.

Rapport 2025

Tilskuddsordningen er opprinnelig et tiltak i Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv, jfr. punkt 6.1. «Bedre allmennhetens tilgang til strandsonen» under innsatsområde 6 Friluftsliv.

Stort behov for juridiske avklaringer i forbindelse med etablering av kyststier er felles for mange av Oslofjordkommunene, og utredninger utarbeidet gjennom denne tilskuddsordningen har dannet grunnlag for en kyststiveileder som alle kommunene vil få nytte av, også i sitt arbeid med turstier generelt. Den ble publisert høsten 2025.

Det ble i 2025 innvilget tilskudd til tretten søknader der kommunene hadde behov for juridisk bistand med sikte på å bedre allmennhetens tilgang til strandsonen. Søknadene gjaldt både konkrete saker, prinsipielle spørsmål og kompetansehevingstiltak. Det var ingen avslag på ordningen i 2025.

Samlet ble det gitt tilskudd på totalt 4,24 mill. kroner fra denne tilskuddsordningen i 2025.

Post 67 Tilskudd til klima- og natursatsprogrammer, kan overføres

Tilskuddsordningen er knyttet til resultatområdene klima og naturmangfold.

Posten omfatter en ny tilskuddsordning for kommunesektoren som skal erstatte klimasats, tilskuddsordningen for klimatilpasning (kap. 1420,

post 61) og natursats (kap. 1420, post 60). Sammenslåingen av disse tilskuddsordningene ble anbefalt av kommunekommisjonen i deres første delrapport *En bærekraftig kommunesektor (NOU 2026: 1),* og det ble redegjort for i *Kommuneproposisjon 2027* (Prop. 94 S (2025–2026) at anbefalingen følges opp av Regjeringen.

Den nye sammenslåtte tilskuddsordningen innrettes som en programfinansiering. Det innebærer at kommunene skal kunne søke om midler til egne programmer innen fagområdene klima, klimatilpasning og natur, og gjennomføre tiltak på tvers av disse fagområdene. Kommunene får stor frihet til å bestemme selv hvilke tiltak som skal gjennomføres. Innretningen av tilskuddsordningen som en programfinansiering skal gi større handlingsrom for kommunene i bruken av midlene, og har som mål å legge bedre til rette for at det er de beste tiltakene og prosjektene som prioriteres, på tvers av områdene som dekkes av dagens tilskuddsordninger.

Foreslått bevilgning for tilskudd til klima- og natursatsprogrammer i 2027 er 132,9 mill. kroner.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 100 mill. kroner knyttet til posten, jf. forslag til romertallsvedtak VI, ettersom det vil åpnes for å søke om tilskudd til programmer på inntil tre år.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å legge til rette for at kommuner, fylkeskommuner og Longyearbyen lokalstyre bidrar til å redusere klimagassutslipp, ivareta naturmangfold og gjør lokalsamfunn mer robuste i møte med et klima i endring. Ordningen skal styrke kommunenes kapasitet og gjennomføringsevne på klima- og naturområdet, og bidra til målrettet og helhetlig innsats.

Kriterier for måloppnåelse

På fagområdet klima er kriteriene for måloppnåelse om ordningen medvirker til klimagassreduksjoner og omstilling til lavutslippssamfunnet, blant annet ved at kommunene integrerer klimahensyn systematisk i sine planer, beslutningsprosesser, egen drift og anskaffelser.

Måloppnåelse på fagområdet natur vurderes ut i fra om kommunene forbedrer kunnskapsgrunnlaget om naturen, bruker denne kunnskapen i arealplanlegging og andre beslutninger, og gjennomfører tiltak som bevarer naturarealer og forbedrer tilstanden i naturen.

Måloppnåelse på fagområdet klimatilpasning vurderes ut ifra om kommunene integrerer hensynet til et klima i endring i risiko- og sårbarhetsanalyser, arealplan- og beredskapsarbeid, og gjennomfører tiltak som øker robustheten.

Tildelingskriterier

a. Det kan tildeles tilskudd til kommuner, fylkeskommuner og Longyearbyen lokalstyre.
b. Tilskudd kan tildeles programmer som bidrar til minst ett av følgende formål:
   redusere klimagassutslipp,
   ivareta naturmangfold og forbedre tilstanden i naturen,
   gjøre lokalsamfunn og økosystemer mer robuste mot klimaendringer.

Søknaden må være politisk forankret.

Prioriteringskriterier for tilskuddsordningen kunngjøres i utlysningen.

Oppfølgning og kontroll

Tilskuddsmottakerne skal årlig rapportere om framdrift, foreløpig måloppnåelse og erfaringer fra sine programmer som er nyttige for andre kommuner. På grunnlag av sluttrapport ved programperiodens slutt vil Miljødirektoratet vurdere om programmet er gjennomført i tråd med vilkårene i tilskuddsordningen, og om det er grunnlag for utbetaling av hele tilskuddsbeløpet.

Rapport 2025

Siden ordningen er ny i 2027 er det ingen rapportering for 2025.

Post 69 Oppryddingstiltak, kan overføres, kan benyttes under postene 39 og 79

Posten er tilknyttet resultatområdet Forurensning. Utgiftene må ses i sammenheng med midler til det samme formålet under postene 39 og 79.

I de fleste områdene som får støtte, stammer forurensningen fra langt tilbake i tid, og det er vanskelig å finne og ansvarliggjøre forurenseren. Midlene staten bevilger over de tre postene, 39, 69 og 79, er derfor nødvendige for at oppryddingen av forurensningen skal bli gjennomført.

Bevilgningen foreslås økt med 1,1 mill. kroner, til 31,4 mill. kroner. For de tre oppryddingspostene er det behov for en fullmakt til å pådra forpliktelser for fremtidige år på til sammen 26,3 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII.

Mål

Posten skal benyttes til å dekke utgifter som kommunene har til å undersøke og gjennomføre oppryddingstiltak i grunnen på land og i bunnen i sjø og vann som er forurenset med helse- og miljøskadelige stoffer.

Kriterier for måloppnåelse

Både for forurenset sjøbunn og forurenset grunn er bruken av midlene knyttet til det nasjonale målet «Forurensning skal ikke skade helse og miljø» og målet «Brukt og utslipp av kjemikalier på prioritetslista skal stanses».

Tildelingskriterier

Tilskudd kan gis til gjennomføring av kartlegging, undersøkelser, utredninger, oppryddingstiltak og annen kunnskapsoppbygging med formål om å rydde opp i forurenset grunn og forurenset sjøbunn. Prinsippet om at forurenser betaler ligger til grunn for vurdering av om det skal gis tilskudd. I tillegg vurderes tildeling av tilskudd ut fra miljøhensyn og områdets prioritering. Områder med forurenset sjøbunn prioritert for tilskudd fremkommer i den årlige informasjonsteksten for ordningen. Kommunen må normalt også selv bidra med midler. Se også omtalen under kap. 1420, postene 39 og 79.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottaker må rapportere til Miljødirektoratet hvordan midlene er brukt og resultatet. Oppfølging og kontroll av bruken av midlene foregår ved gjennomgang av mottatt rapportering.

Rapport 2025

Rapportering på resultat fra ressursbruken i oppryddingsarbeidet for 2025 er samlet under post 39.

Post 71 Tilskudd til tiltak mot marin forsøpling, kan overføres

Posten er rettet mot resultatområdet Forurensning og består av en tilskuddsordning for tiltak mot marin forsøpling.

Posten er redusert med 23,5 mill. kroner for å finansiere andre prioriterte områder. I tillegg er 2 mill. kroner til Mausund feltstasjon tatt ut. Øvrig endring på posten skyldes prisjustering. Foreslått bevilgning på posten er etter dette 5,9 mill. kroner. Det er i tillegg behov for en tilsagnsfullmakt på 5 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VI.

Mål

Tilskuddsordningen skal gå til tiltak for å redusere marin forsøpling gjennom å dekke utgifter knyttet til opprydding av marint avfall og til forebyggende arbeid. Stor oppmerksomhet skal rettes mot strandsonen og rydding av marint avfall på sjøbunnen. Opprydding av avfall langs elver, vann og innsjøer er også omfattet av ordningen. Prinsippet om at forurenseren betaler, skal ligge til grunn for arbeidet. Opprydding der det finnes en ansvarlig for avfallet, er ikke omfattet av ordningen. I slike tilfeller kan forurensningsmyndigheten gi pålegg om opprydding, og den ansvarlige forurenseren skal dekke utgiftene.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterier for måloppnåelse er at midlene er knyttet til de nasjonale målene om at forurensning ikke skal skade helse og miljø.

Tildelingskriterier

Disse tiltakene kan støttes i henhold til forskriften for ordningen:

- opprydding av marin forsøpling og koordinering av slike prosjekter
- prosjekter med hensikt å forebygge marin forsøpling.

Tiltaket skal videre oppfylle følgende tildelingskriterier:

a. Tiltaket skal bidra til å redusere marin forsøpling,
b. Tiltaket skal skje i norske områder, inkludert Svalbard,
c. Prinsippet om at forurenser betaler skal ligge til grunn,
d. Søker og deltakere i prosjektet skal bidra med egeninnsats og
e. Søker må ha tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre tiltaket.

Årlige satsingsområder og prioriteringer for tilskuddordningen kunngjøres i utlysningen.

Oppfølging og kontroll

Kontroll av bruken av midlene skjer blant annet gjennom sluttrapport innsendt av tilskuddsmotta-

keren. I tillegg kan Miljødirektoratet og Riksrevisjonen uten forvarsel føre kontroll med at tilskuddet er eller blir brukt etter forutsetningene.

Rapport 2025

Miljødirektoratet mottok 47 søknader innen fristen. Det totale beløpet som ble omsøkt var 89 mill. kroner. 25 prosjekt fikk innvilget tilskudd for totalt 27,9 mill. kroner.

22 søknader ble avslått. Det samlede omsøkte beløpet som ble avslått utgjorde 29,1 mill. kroner.

Rapportene fra prosjektene viser at midlene bidro til å rydde mange tonn med marin forsøpling og til å opprettholde og styrke det frivillige engasjementet for en ren kyst. Plastforsøpling skader natur og dyreliv, blant annet ved at dyr spiser plast eller blir fanget i avfall, og plasten kan lekke miljøgifter som påvirker både økosystemer og menneskers helse. Opprydding kan bidra til å redusere disse negative effektene og beskytte sårbare naturområder.

Post 72 Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, *overslagsbevilgning*

(i 1 000 kr)

Underpost	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
72.1	Erstatning for husdyr	51 739	55 567	55 567
72.2	Erstatning for tamrein	110 438	108 311	108 311
	Sum post 72	162 177	163 878	163 878

Posten er rettet mot resultatområdet Naturmangfold. Posten omfatter erstatninger for husdyr og tamrein som er drept eller skadd av rovvilt. Erstatningene kan variere fra år til år, blant annet på grunn av naturgitte forhold. Bevilgningsbehovet er slik sett vanskelig å stipulere, og posten er derfor budsjettert som overslagsbevilgning.

Bevilgningen er foreslått til 163,9 mill. kroner, det samme som i 2026.

Mål

Ordningen skal sikre full erstatning for rovviltskader på husdyr og tamrein som er dokumenterte og sannsynlige, slik dette er nedfelt i naturmangfoldloven.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterium for måloppnåelse er om ordningen sikrer den lovfestede retten dyreeieren har til full erstatning i tilfeller der rovvilt er årsaken til tap av dyr.

Tildelingskriterier

Erstatninger blir utbetalt i samsvar med forskrift om erstatning for tap av husdyr og forskrift om erstatning for tap av tamrein.

Oppfølging og kontroll

Erstatningssøknadene blir gjennomgått for å sikre at vilkårene for erstatning er oppfylte. Dokumentasjon av rovviltskadene blir gjennomført av Statens naturoppsyn, og er et viktig grunnlag for erstatning. Bestandsregistreringen for rovvilt er omfattende, holder høy kvalitet og gir mulighet for publikum og dyreeier til å melde inn rovviltobservasjoner.

Rapport 2025

Erstatningsoppgjøret for husdyr og tamrein er gjennomført i henhold til gjeldende regler og det er utbetalt 162,2 mill. kroner. Totalt er det behandlet 1044 søknader om erstatning for husdyr tapt til rovvilt i 2025, og det er utbetalt 51,7 mill. kroner i erstatning. For tamrein er det behandlet 525 søknader, og det er utbetalt erstatning for 110,4 mill. kroner. Det er fremdeles stor variasjon i tapsutviklingen i ulike områder, men på nasjonalt nivå over år er det god sammenheng mellom økt innsats på forebyggende tiltak og reduksjon i sauetapene. For tamrein ser man ikke noen tilsvarende sammenheng. For reinnæringen er det vanskeligere å finne egnede tiltak, og tapsforholdene varierer i større grad med naturgitte forhold knyttet til klima, beiteforhold og annet.

Post 73 Tilskudd til rovvilttiltak, kan overføres

Posten er rettet mot resultatområdet Naturmangfold. Posten dekker utgifter til forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen, inkludert godtgjøring til lokale fellingslag. Bevilgningen på posten kan også benyttes til tilskudd for å øke kunnskapsgrunnlaget som kommer målsettingen til gode.

Posten foreslås med en bevilgning på 43,6 mill. kroner, en reduksjon på 28,1 mill. kroner fra 2026. Som et innsparingstiltak for å finansiere andre tiltak i statsbudsjettet er posten redusert med 20 mill. kroner. Til kap. 1420, post 21 er det omdisponert 10 mill. kroner til utvikling av digitalt system for saksbehandling og rapportering på saksområdet motorferdsel i utmark og vassdrag. Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Av bevilgningen er 0,5 mill. kroner satt av i tilskudd til en fagstilling i Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL) som skal arbeide med løpende rovviltrelaterte oppgaver og problemstillinger, og legge til rette for at reindriften kan delta aktivt i prosesser innenfor dette området. Landbruks- og matdepartementet bidrar på sin side med et organisasjonstilskudd til NRL over Reindriftsavtalen 2026/2027 på 11 mill. kroner, som inkluderer midler til nevnte fagstilling.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å forebygge rovviltskader i husdyrhold og tamreindrift gjennom å medvirke til å finansiere forebyggende tiltak. Videre skal midlene benyttes til godtgjøring ved forsøk på skadefelling av rovvilt og medvirke til å dempe konflikter og øke verdiskapingen knyttet til forekomster av rovdyr i lokalsamfunn. Innretningen av tilskuddene gjøres med utgangspunkt i Stortingets behandling av St.meld. nr. 15 (2003–2004) *Rovvilt i norsk natur*, jf. Innst. S. nr. 174 (2003–2004) og rovviltforliket på Stortinget våren 2011 (jf. Representantforslag 8:163 S (2010–2011)).

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelsen for ordningen blir vurdert ut fra om tilskuddene til forebyggende og konfliktdempende tiltak bidrar til å stimulere til mindre tap og konflikter knyttet til forekomster av rovvilt i de ulike rovviltregionene.

Tildelingskriterier

Tilskudd til forebyggende og konfliktdempende tiltak blir fordelt etter gjeldende forskrifter. I tråd med føringene i rovviltpolitikken vil en hoveddel av midlene bli kanalisert gjennom de åtte regionale rovviltnemndene. Midlene skal benyttes til forebyggende tiltak i husdyrhold og tamreindrift og til konfliktdempende tiltak rettet mot kommuner og lokalsamfunn. I hver region har den regionale rovviltnemnda utarbeidet en forvaltningsplan som skal sikre at det over tid blir lagt til rette for tilpasninger som gir et best mulig skille mellom beitedyr og faste forekomster av rovvilt. De regionale rovviltnemndene har hovedansvaret for at tildelingene over posten skjer i tråd med egen forvaltningsplan i den enkelte regionen. Det er utarbeidet nasjonale standarder for noen av de ulike forebyggende tiltakene. Disse standardene skal følges ved iverksetting av tiltakene.

Oppfølging og kontroll

Det blir utført en generell formalia- og sannsynlighetskontroll av rapporter fra tilskuddsmottakerne om gjennomføring av tiltak og ressursforbruk. For å sikre effektiv bruk av midlene er det lagt vekt på kontroll med at tilskudd gitt til forebyggende tiltak, følger nasjonale standarder der slike er utarbeidet.

Rapport 2025

I 2025 kom det inn 1 028 søknader på ordningen med et totalt omsøkt beløp på 215,5 mill. kroner, og 833 søknader ble helt eller delvis innvilget. Det ble tildelt om lag 69 mill. kroner til ulike tiltak. 140 søknader ble avslått med et samlet omsøkt beløp på 31,6 mill. kroner.

Tilskuddsforskriften ble revidert i 2024, og ny forskrift trådte i kraft 1. januar 2025. Formålet med revisjonen var å forbedre effekten av tiltakene, gjøre forskriften mer forutsigbar og tilpasset gjeldende lovmessige krav, samt sikre en mer kunnskapsbasert og effektiv forvaltning av midlene på postene. Elektronisk søknadssenter (ESS) er oppdatert for å reflektere endringene, og er nå mer brukervennlig for søkere og saksbehandlere. ESS er i løpet av 2025 også tilrettelagt for bedre rapportering og synliggjøring av bruk og erfaringer med tiltakene.

Det er vanskelig å gi en klar vurdering av effekten av igangsatte tiltak i 2025 finansiert av midler fra ordningen. Tap av sau og tamrein til rovvilt er avhengig av mange faktorer. Tilskudd til

de tiltak som sikrer å skille tamdyr og rovvilt i tid og rom er naturlig mest effektive, og i 2025 ble det blant annet benyttet omtrent 8,5 mill. kroner til forsinket vårslipp og tidlig sanking på høsten av sau. Tilsvarende ble det utbetalt ca. 5 mill. kroner til hjemmebeite for å forhindre tap av sau og lam. For tamrein er det vanskeligere å finne egnede forebyggende tiltak for å forhindre tap da tamreinområdene i større grad overlapper med rovviltområdene. I 2025 ble det benyttet omtrent 8,5 mill. kroner til å flytte tamrein til annet beiteområde for å forhindre tap, og ca. 13 mill. kroner til gjeting og tilsyn av tamrein for å forhindre tap til rovvilt. Øvrige tiltak som bidrar til å forhindre tap av tamrein er kalving i gjerde, og foring av rein i perioder med særlig store tap, til dette ble det bevilget ca. 25 mill. kroner i 2025.

Post 74 CO_2-kompensasjonsordning for industrien, kan nyttes under post 54

Posten er knyttet til resultatområdet klima. For 2027 er det foreslått en bevilgning på 7,5 mrd. kroner på posten, som er en økning på 268,3 mill. kroner fra saldert budsjett 2026. Hele økningen skyldes prisjustering.

Fra og med støtteåret 2024, utbetalt i 2025, er det et bevilgningstak på 7 mrd. kroner for ordningen. Posten er prisjustert i påfølgende år.

CO_2-kompensasjonen utbetales etterskuddsvis. Bevilgningen for 2027 gjelder derfor støtteåret 2026.

Kvoteprisen som skal brukes til å beregne CO_2-kompensasjon for støtteåret 2026 er 900,49 kroner per tonn CO_2-ekvivalenter. Utbetalingene til bedriftene avkortes forholdsmessig, slik at total utbetaling ligger innenfor foreslått bevilgning.

Fra og med 1. januar 2025 ble det krav om at virksomheter som mottar kompensasjon, skal bruke minst 40 pst. av den samlede kompensasjonen de får utbetalt for perioden 1. januar 2024 til 31. desember 2030 på klima- og energieffektiviseringstiltak, jf. forskrift om CO_2-kompensasjon for industrien for perioden 2021–2030. Tiltakene skal gjennomføres i Norge og pengene må brukes innen 2034.

Etter forskriftens §16 kan Miljødirektoratet holde tilbake inntil 40 pst. av årlig berettiget kompensasjon, dersom det er grunn til å tro at virksomheten ikke vil oppfylle sine forpliktelser knyttet til forskriftens §11 om krav til klima- og effektiviseringstiltak. Tilbakeholdt kompensasjon overføres fra post 54 til en fondskonto i Norges Bank, se mer utfyllende omtale under post 54.

EFTAs overvåkingsorgan (ESA) vedtok 4. mars 2026 reviderte retningslinjer for statsstøtte i forbindelse med EUs klimakvotesystem (EU ETS) for perioden 2021–2030. Retningslinjene er revidert som følge av tilsvarende endringer vedtatt av EU-kommisjonen. For å sikre at den norske ordningen for CO_2-kompensasjon er i tråd med de reviderte retningslinjene har regjeringen justert den norske forskriften. De viktigste endringene er at nye sektorer og NACE-koder fra ESAs reviderte retningslinjer tas inn i forskriften og gis 75 pst. støtteintensitet, og at eksisterende sektorer og NACE-koder gis 80 pst. støtteintensitet. Kompensasjon for nye sektorer i ordningen gis fra støtteåret 2026. I tillegg gjøres det enkelte justeringer i den norske ordningen som er uavhengig av ESAs reviderte retningslinjer. Dette inkluderer at CO_2-utslippsfaktoren fastsettes til 0,36 tonn CO_2 per MWh i perioden 2026-2030 og å slå fast at etterbetaling som følge av endring av vedtak om CO_2-kompensasjon for tidligere støtteår håndteres innenfor bevilgningstaket. I tillegg endres forskriften slik at det gis kompensasjon for produksjon av hydrogen som biprodukt ved produksjon av klor ved elektrolyse.

Mål

CO_2-kompensasjonsordningen kompenserer norsk industri for økende kraftpriser som følge av EUs kvotesystem for klimagassutslipp. Formålet med ordningen er å redusere faren for karbonlekkasje fra Europa til land med mindre streng klimapolitikk. Ordningen er basert på EFTAs overvåkingsorgan (ESA) sine retningslinjer for CO_2-kompensasjon, som åpner for statsstøtte til utvalgte industrisektorer som er ansett som særlig utsatt for karbonlekkasje. ESAs retningslinjer tilsvarer EUs retningslinjer.

Målet med kravet om at virksomhetene må bruke minst 40 pst. av den samlede kompensasjonen på klima- og energieffektiviseringstiltak, er å bidra til utslippsreduksjoner og/eller energieffektivisering i bedriftene som mottar CO_2-kompensasjon.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterium for måloppnåelse er at kompensasjonsordningen reduserer faren for karbonlekkasje, og at midlene brukes på tiltak direkte eller indirekte knyttet til støtteberettiget produksjon, med formål om enten (a) reduksjon i direkte utslipp av klimagasser per produsert enhet, (b) reduksjon av behovet for kraft eller (c) gjenvinning av energi til

egen virksomhet, til andre virksomheter eller til kraftproduksjon. Kompensasjonen kan også brukes på forsknings- og utviklingsarbeid som skal fremme tiltak som nevnt i bokstav a) til c).

Tildelingskriterier

Ordningen omfatter industrivirksomheter i 36 utvalgte sektorer og undersektorer som i henhold til EUs regelverk er ansett for særlig utsatt for karbonlekkasje. Disse sektorene inkluderer blant annet aluminium, ferrolegeringer, kjemiske produkter og treforedling.

Ordningen gjelder for perioden 1. januar 2021 til 31. desember 2030. EU-kommisjonen og ESA kan endre retningslinjene for CO_2-kompensasjon når de ser det som nødvendig. En endring i retningslinjene betyr at den norske forskriften må justeres tilsvarende.

Virksomheter som mottar kompensasjon, skal utarbeide en tiltaksplan som viser hvordan kompensasjonen skal brukes på klima- og energieffektiviseringstiltak. Virksomheter i samme konsern kan legge frem en plan på konsernnivå. Tiltaksplanen skal som minimum beskrive alle planlagte tiltak, estimerte kostnader, tidsplan for gjennomføring og en vurdering av tiltakenes potensial for reduksjon av klimagassutslipp eller energieffektivisering.

Fristen for å levere tiltaksplanen til Miljødirektoratet var 1. mars 2025 for virksomheter i sektorer som opprinnelig var med i ordningen. For nye sektorer må det søkes om tiltaksplan når virksomheter søker om CO_2-kompenasjon for første gang. Miljødirektoratet godkjenner tiltaksplanen så langt kravene i forskriften for ordningen er oppfylt. Dersom virksomheten vil legge til nye tiltak eller endre tiltakene i planen, skal planen revideres og legges frem for Miljødirektoratet for ny godkjenning.

Oppfølging og kontroll

Ordningen blir administrert av Miljødirektoratet, som i behandlingen av søknadene kontrollerer om de enkelte virksomhetene oppfyller vilkårene for utbetaling av CO_2-kompensasjon. Det blir årlig rapportert om bruken av midler til ESA og til Stortinget i forbindelse med budsjettet.

Virksomheter som mottar kompensasjon, skal legge frem rapport til Miljødirektoratet innen 1. mars hvert år fra og med 2026 til og med 2034.

I årsrapporten skal virksomhetene redegjøre for hvordan kompensasjonen er brukt på tiltak i henhold til tiltaksplanen, eventuelle endringer i estimerte kostnader, tidsplan for gjennomføring og tiltakenes potensial for reduksjon av klimagassutslipp eller energieffektivisering.

Virksomheter som mottar kompensasjon, skal også legge frem sluttrapport til Miljødirektoratet om oppfyllelse av forpliktelsen om gjennomføring av klima-/energieffektiviseringstiltak.

Rapport 2025

I 2025 mottok Miljødirektoratet 54 søknader om CO_2-kompensasjon for støtteåret 2024. Én av søknadene ble trukket i etterkant av søknadsfristen. De øvrige 53 søkerne fikk utbetalt kompensasjon. Totalt ble det utbetalt 7 mrd. kroner. Søkeren som fikk mest utbetalt i 2025 var Hydro Aluminium AS Sunndal aluminiumsverk, som mottok over 1,36 mrd. kroner, mens søkeren som fikk minst utbetalt var Stord Hydrogen som mottok 128 827 kroner.

Omsøkt kompensasjon for støttåret 2024 utgjorde 12,28 mrd. kroner. Utbetalingen ble dermed avkortet med 41 pst. for alle anleggene, som følge av utbetalingstaket.

Miljødirektoratet godkjente i 2025 35 av 37 mottatte tiltaksplaner. De to siste ble godkjent i 2026.

Post 75 Vrakpant og tilskudd til innlevering og behandling av kasserte fritidsbåter og kjøretøy, overslagsbevilgning

Ordningene retter seg mot resultatområdet Forurensning. Posten omfatter fire tilskuddsordninger: Vrakpant for kjøretøy, tilskudd til behandling av kasserte kjøretøy, tilskudd for levering av fritidsbåter («vrakpant») og tilskudd for mottak og behandling av kasserte fritidsbåter.

Posten dekker utbetaling av vrakpant og kostnader ved overføring av vrakpanten til bileieren, tilskudd til behandlingsanlegg for kjøretøy og tilskuddsordninger for levering av fritidsbåter («vrakpant»), og for mottak og behandling av kasserte fritidsbåter. Foreslått bevilgning på posten er 415,8 mill. kroner, en reduksjon på 2,6 mill. kroner sammenlignet med 2026 grunnet redusert anslag for antall kasserte kjøretøy og fritidsbåter. Det er forventet en økning av utbetalinger til mottaks- og behandlingsanlegg for kasserte fritidsbåter og kjøretøy, i tråd med regulering av satsene.

Mål

Målet med vrakpantordningen for kasserte kjøretøy er å stimulere bileiere til å levere utrangerte

kjøretøy til godkjent biloppsamlingsplass, slik at bilvraket kan tas hånd om på en forsvarlig måte uten å forurense miljøet, og slik at materialene fra det kan materialgjenvinnes. Videre skal tilskuddsordningen kompensere biloppsamlere for behandling for å sikre miljømessig riktig behandling.

Målet med tilskuddsordningen for kassering av fritidsbåter er å stimulere eiere av fritidsbåter til å levere utrangerte fritidsbåter til godkjent mottaksanlegg, slik at båtene kan tas hånd om på en forsvarlig måte uten å forurense miljøet, og slik at materialene fra dem kan materialgjenvinnes og få forsvarlig behandling. Det ene målet med ordningen er å unngå at gamle fritidsbåter blir etterlatt i naturen eller senket ulovlig, noe som bidrar til forsøpling og lokal forurensning. Det andre målet er å unngå at plasten fra kasserte båter over tid blir brutt ned til mikroplast i havet.

Kriterier for måloppnåelse

Tilskuddsordningen skal bidra til økt innlevering av kjøretøy og fritidsbåter som skal kasseres, slik at de kan tas hånd om på en forsvarlig måte.

Tildelingskriterier

For enkelte kjøretøygrupper som mopeder, lette og tunge motorsykler, lastebiler, bobiler og campingvogner blir det betalt tilskudd både til behandlingsanlegget som miljøsanerer vraket og til eier av det kasserte kjøretøyet som leveres til vraking hos godkjent biloppsamler.

Vrakpanten for kjøretøy utbetales mot kvittering for at bilvraket er levert til godkjent biloppsamlingsplass for behandling. Utbetaling gjøres av Skatteetaten på vegne av Miljødirektoratet. Ordinær vrakpant for 2025 er 3 000 kroner for personbil, varebil, campingbil, campingvogn, snøscooter og minibuss/buss under 6 meter og 500 kroner for moped og motorsykkel. Vrakpant til de nye kjøretøygruppene og tilskudd til behandlingsanlegg for disse gruppene utbetales også av Skatteetaten.

Tilskuddsordningen for levering av fritidsbåter innebærer at det utbetales et beløp på 1 000 kroner per innlevert båt til båteieren. Samtidig utbetales et tilskudd til virksomheter som mottar og behandler båtene. Dette beløpet er et tilskudd per kilo båt som blir håndtert.

Tilskudd til båteier og tilskudd til mottaks- og behandlingsanleggutbetales av Miljødirektoratet.

Oppfølging og kontroll

For å sikre at det kasserte kjøretøyet har rett til vrakpant eller tilskudd, blir vrakmeldingen for kjøretøyet kontrollert mot det sentrale motorvognregisteret. For varebiler og fritidsbåter blir dokumentasjon fra behandlingsanlegget sjekket av Miljødirektoratet. Kontrollen skjer ellers ved kontroll av lager på oppsamlingsplassene og regnskap med vedlegg.

Rapport 2025

I 2025 ble det samlet inn i overkant av 101 200 kjøretøyvrak, som er en nedgang fra året før. Tallet på vrak svinger fra år til år, men har minket de siste årene. Det ble blant annet samlet inn 1 012 lastebiler i klasse N2 og N3, 4 028 mopeder og motorsykler, 2 123 campingvogner og 267 bobiler.

Vrakpantordningen for kjøretøy bidrar sammen med produsentansvarsordningen for kjøretøy til at målet om 95 pst. gjenvinning av de utrangerte kjøretøyene nås. Om lag 77,5 pst. av de kasserte kjøretøyene blir materialgjenvunnet og 11,1 pst. går til ombruk. Ressursene blir utnyttet i en sirkulær økonomi og farlig avfall håndtert miljømessig forsvarlig.

Det ble utbetalt tilskudd til 87 søknader. Ingen søknader ble avslått. Ved feil eller mangler ved søknadene ble det gitt veiledning som medførte at alle ble innvilget. Totalt ble det det betalt ut 61,8 mill. kroner til mottak og behandling av båtvrak.

Tilskuddsordningen for kasserte fritidsbåter har vært effektiv for å sikre innlevering av fritidsbåter, noe som sørger for at ressursene blir utnyttet i en sirkulær økonomi, og redusert forsøpling og forurensning. Etregister over fritidsbåtene vil gjøre det enklere å føre kontroll med at det faktisk er båteieren som leverer båten. Det har vært flere eksempler på misbruk. Miljødirektoratet arbeider med å digitalisere søknadsprosessen for å få bedre kontroll.

Det ble utbetalt vrakpant for om lag 12 256 båter i 2025. I 2025 ble det utbetalt vrakpant for om lag 11 740 båter. Det er ved utgangen av 2025 etablert 250 behandlingsanlegg for små kasserte fritidsbåter, samtidig som det er 77 behandlingsanlegg for større kasserte fritidsbåter over 15 fot. Det er utbetalt om lag 61,8 mill. kroner til behandling av kasserte fritidsbåter i 2025, sammenlignet med 63,6 mill. kroner i 2024.

Post 76 Refusjon ved innlevering av klima- og miljøskadelige stoffer, overslagsbevilgning

Foreslått bevilgning til ordningen for refusjon av avgift på klimagassene hydrofluorkarbon (HFK) og perfluorkarbon (PFK for 2027 er 220 mill. kroner, som vil være på samme nivå som i 2026.

Mål

Ordningen retter seg mot resultatområdet Klima. Refusjonsordningen er hjemlet i forskrift 1. juni 2004 nr. 930 om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften) kapittel 8. Hydrofluorkarboner (HFK) og perfluorkarboner (PFK) blir i første rekke benyttet i kjøle- og fryseanlegg, varmepumper og mobil luftkondisjonering.

Formålet med ordningen er å redusere utslipp til luft av HFK og PFK. Gassene er klimagasser, og reguleringa av disse er en del av strategien for å redusere utslippene av klimagasser i samsvar med Parisavtalen. Ordningen med avgift og refusjon skal medvirke til mindre bruk av de HFK- og PFK-gassene som har høyest klimapåvirkning (globalt oppvarmingspotensial), stimulere til produktutvikling, styrke arbeidet med å hindre lekkasjer og stimulere til innsamling og forsvarlig behandling av brukt gass. Målgruppen for refusjonsordningen er aktører som har avfallsgass eller kassert utstyr som inneholder HFK- eller PFK-gass.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterier for måloppnåelse er totalt innsamlede mengde HFK og PFK målt i tonn CO_2-ekvivalenter.

Tildelingskriterier

Forskriften innebærer at kuldebransjen og andre som leverer HFK og PFK til godkjent destruksjonsanlegg, kan kreve refusjon av avgift på HFK og PFK. Forutsetningen er dokumentasjon som viser hvilken mengde og typer av HFK og PFK som er levert og forsvarlig destruert.

Det blir utbetalt refusjon for den mengden HFK og PFK som er levert til godkjent anlegg for destruksjon. Refusjonssatsen ble fra 01.01.2026 fastsatt på et nivå tilsvarende avgiften i 2025, det vil si 1 405 kroner per tonn CO_2-ekvivalenter som innleveres til destruksjon. Regjeringen vil komme tilbake med en helhetlig vurdering av innretningen av refusjonsordningen.

Oppfølging og kontroll

Miljødirektoratet fører tilsyn med refusjonsordningen, jf. avfallsforskriften § 17-3. Mengden HFK og PFK som blir samlet inn og sendt til destruksjon, varierer mye fra år til år. Årsaken er at gassen blir innsamlet på store tanker hos den største aktøren som benytter ordningen. Når en tank er full, blir den sendt til forsvarlig destruksjon. Avhengig av sammensetningen av gassene i tankene, vil hver tank som blir sendt til destruksjon utløse ca. 35-45 mill. kroner i refusjon med avgiftssatsen vi har i dag.

Rapport 2025

I 2025 ble totalt åtte søknader om refusjon mottatt med et samlet omsøkt beløp på 229 mill. kroner som følge av gass levert til destruksjon.

Gassen som er levert og destruert er i all hovedsak ulike blandinger av HFK-gasser, siden PFK-gasser er svært lite brukt i Norge. Det ble destruert gass tilsvarende ca. 165 000 tonn CO2-ekvivalenter i 2025. Seks søknader ble behandlet innen årets slutt og innvilget til omsøkt beløp. Disse seks søknadene utgjorde et samlet refusjonsbeløp på 212 mill. kroner. I tillegg ble det betalt ut 44 mill. kroner i refusjon for gass levert i 2024. Totalt ble det utbetalt 256 mill. kroner i 2025.Utbetaling for de to gjenværende søknadene fra 2025 blir utført i 2026.

Utbetaling av refusjoner har holdt seg på et høyt nivå de siste årene som følge av at avgiftssatsen har økt, og dermed også refusjonssatsene, noe som har gitt insentiv til å samle inn og levere brukt gass til destruksjon. Samtidig har mengende innsamlet gass, målt i tonn CO_2-ekvivalenter, gått noe ned til 165 000 tonn CO_2-ekvivalenter, etter å ha holdt seg stabilt rundt 180 000 tonn CO_2-ekvivalenter i 2022 og 2023. Grunnen til nedgangen er at HFK og PFK som er satt i omløp, og som etter hvert leveres til destruksjon, har lavere og lavere GWP-verdi som følge av strengere regelverk og teknologiutvikling på området.

Post 77 Tilskudd til fagspesifikke miljøorganisasjoner

Midlene er rettet mot resultatområdene Naturmangfold, Forurensning og Klima. Fra 2026 omfatter ordningen kun grunnstøtte til navngitte miljøorganisasjoner med individuelle person-medlemskap. Bevilgningen er økt med 0,4 mill. kroner til 10,4 mill. kroner. Posten er prisjustert.

Det er en forutsetning at organisasjonene som er nevnt som tilskuddsmottakere sender inn søknad om tilskudd. Det blir fortløpende vurdert om organisasjonene og stiftelsene tilfredsstiller kriteriene for å få støtte.

Det pågår et arbeid med å vurdere om ordningen skal gjøres søkbar, men dette involverer mange andre tilskuddsposter under Klima- og miljødepartementet, og er et større arbeid.

Fagspesifikke miljøorganisasjoner innenfor forurensningsområdet

Mål

Tilskuddsordningen skal medvirke til å holde i gang et utvalg av demokratisk oppbygde, landsomfattende organisasjoner med arbeid mot forurensning som formål for å sikre frivillig engasjement og styrke medvirkning i miljøspørsmål lokalt, regionalt og nasjonalt, basert på faglig innsikt.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskuddet bidrar til at organisasjonene skaper frivillig engasjement for arbeidet mot forurensning, og stimulerer til miljøaktivitet lokalt, regionalt og nasjonalt.

Tildelingskriterier

Størrelsen på driftstilskuddene blir fastsatt ut fra blant annet en vurdering av aktivitetsnivået til organisasjonene nasjonalt og lokalt, økonomien deres og alternative kilder til finansiering, sammen med medlemstallet i organisasjonene.

Ordningen omfatter tilskudd til

- Norsk vannforening (472 000 kroner)
- Norsk forening mot støy (1,464 mill. kroner)

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere bli fulgt opp for å kontrollere at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltak blir gjennomførte. Oppfølging og kontroll foregår ved generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporteringer.

Rapport 2025

Midlene er brukt til grunnstøtte til drift, opplæringstiltak og informasjonstiltak og forebyggende arbeid generelt i de ulike organisasjonene.

Miljømerking, miljøvennlig forbruk og forbrukerinformasjon

Siden midlene til Stiftelsen Miljømerking og Standard Norge er tatt ut av tilskuddsordningen, omtales her kun utbetalinger for ordningen i 2025.

Rapport 2025

Midlene til Stiftelsen Miljømerking er brukt til å utvikle miljømerkingskrav for nye produktområde, skjerpede krav for eksisterende produktområder og til å øke kunnskapen om-, kjennskapen til- og aksepten for miljømerkingen. Midlene til Standard Norge er brukt til arbeid knyttet til europeiske og internasjonale standarder som er særlig relevante for klima- og miljøhensyn i produkter og tjenester.

Fagspesifikke miljøorganisasjoner innenfor naturområdet

Mål

Ordningen skal medvirke til å holde i gang et utvalg av demokratisk oppbygde, landsomfattende organisasjoner innenfor naturområdet for å sikre frivillig engasjement og styrke bevisstheten i miljøspørsmål lokalt, regionalt og nasjonalt, basert på faglig innsikt.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert utfra om tilskuddet bidrar til at organisasjonene skaper frivillig engasjement innenfor naturområdet, og stimulerer til miljøaktivitet lokalt, regionalt og nasjonalt.

Tildelingskriterier

Størrelsen på driftstilskuddene blir fastsatt blant annet ut fra en vurdering av aktivitetsnivået til organisasjonene nasjonalt og lokalt, deres økonomi og alternative muligheter til finansiering, sammen med medlemstallet i organisasjonene.

Det er beregnet tilskudd til

- Foreningen Våre Rovdyr (448 000 kroner)
- Norsk Biologforening (363 000 kroner)
- Norsk Botanisk Forening (363 000 kroner)
- Norsk entomologisk forening (353 000 kroner)
- BirdLife Norge (2,795 mill. kroner)
- Norges sopp- og nyttevekstforbund (3,49 mill. kroner, inkludert 2,782 mill. kroner til soppkontroll)
- Norsk Zoologisk Forening (332 000 kroner)
- La Humla suse (353 000 kroner)

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltak blir gjennomført. Oppfølging og kontroll foregår ved generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporteringer. I tillegg kommer faglig kontakt med de enkelte tilskuddsmottakerne.

Rapport 2025

Midlene ble benyttet til grunnstøtte til drift, informasjonsvirksomhet og prosjekter i de ulike organisasjonene.

Post 78 Tilskudd til friluftslivsformål, kan overføres

Posten er rettet mot resultatområde Friluftsliv.

Foreslått bevilgning for 2027 er 231,2 mill. kroner, en reduksjon på 2,8 mill. kroner fra 2026. Som et innsparingstiltak for å finansiere andre tiltak i statsbudsjettet er posten redusert med 10,3 mill. kroner. Posten er videre redusert med 1,2 mill. kroner som var øremerket etterarbeid i Norsk Friluftsliv i forbindelse med Friluftslivets år, mens de øvrige 2,3 mill. kroner til etterarbeid i forbindelse med Friluftslivets år er fordelt på andre ordninger på posten.

Tilskuddet til områdesatsinger i Oslo kommune er avviklet, og midlene (5 mill. kroner) er fordelt på andre ordninger på posten. Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Til posten ligger det flere tilskuddsordninger som er omtalt under.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 3 mill. kroner til tilskudd til kjøp og reparasjoner av båter i Skjærgårdstjenesten, siden slike prosesser kan strekke seg over mer enn ett budsjettår fra tilsagn, kontrakt mellom tilskuddsmottaker og leverandør, og til ferdigstillelse, jf. forslag til vedtak VI.

Friluftslivsaktivitet

Tilskudd til friluftslivsaktivitet har en ramme på 80 mill. kroner, en økning på 0,7 mill. kroner fra 2026.

Mål

Målet med ordningen er å medvirke til økt deltakelse i helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig friluftsliv for alle grupper i befolkningen, med vekt på de gruppene som er særskilt prioritert i ordningen.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse for ordningen blir vurdert ut fra om tilskuddene bidrar til økt deltakelse i friluftsliv for alle grupper i befolkningen, med vekt på de gruppene som er særskilt prioriterte.

Tildelingskriterier

Frivillige medlemsorganisasjoner som er registrerte i Enhetsregisteret, og som arbeider med aktivitetsfremmende tiltak for friluftsliv, interkommunale friluftsråd og Friluftsrådenes Landsforbund kan søke om midler fra ordningen. Det blir primært gitt tilskudd til friluftslivsaktivitet, men også andre tiltak som bidrar til friluftsaktivitet kan få støtte fra ordningen. Det gis ikke tilskudd til fysiske tilretteleggingstiltak.

Det gis primært tilskudd til organisert aktivitet og andre tiltak som stimulerer direkte til friluftsaktivitet, som for eksempel organiserte turer, friluftsleire, praktiske kurs og annen opplæring i friluftslivsaktiviteter. Mindre deler av tilskuddet kan brukes til innkjøp av materiell og utstyr når dette medvirker til å fremme den friluftslivsaktiviteten det blir søkt om tilskudd til. Det kan også bli gitt tilskudd til informasjonstiltak om retter og plikter etter allemannsretten og informasjonstiltak som medvirker til å fremme friluftslivsaktivitet, inkludert utvikling av digitale konsepter. Det blir ikke gitt midler til kostnadskrevende utstyr, utstyrssentraler eller supplering av utstyrslager.

Disse typene aktiviteter blir prioriterte:

- aktiviteter som er lite ressurskrevende og lett tilgjengelige for ulike brukergrupper
- tiltak som gjennomføres i nærmiljøet med særlig vekt på byer og tettsteder
- tiltak som medvirker til økt deltakelse i friluftsliv over tid

Aktiviteter og tiltak som er rettet mot personer som er lite fysisk aktive, barn, unge og barnefamilier, personer med innvandrerbakgrunn og personer med nedsatt funksjonsevne, er prioriterte.

Miljødirektoratet tildeler midler til nasjonale aktivitetstiltak i regi av nasjonale organisasjoner, mens fylkeskommunene tildeler midler til lokale og regionale tiltak i regi av regionale og lokale organisasjoner.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen overfor tilskuddsmottakere foregår gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter.

Rapport 2025

Totalt ble det i 2025 gitt 89,3 mill. kroner i tilskudd til lag og organisasjoner som arbeider med aktivitetsfremmende tiltak for friluftsliv. Det ble tildelt 64,3 mill. kroner i ordinære aktivitetsmidler. Av dette fikk landsomfattende friluftslivsorganisasjoner 38,3 mill. kroner direkte fra Miljødirektoratet, inklusiv 16 mill. kroner tildelt Norsk Friluftsliv, som fordelte dette videre til sine medlemsorganisasjoner, mens lokale og regionale lag og organisasjoner fikk 26 mill. kroner direkte fra fylkeskommunene. I tillegg ble det i 2025 utbetalt 25 mill. kroner i ekstraordinære midler i anledning Friluftslivets år 2025. Totalt kom det inn 617 søknader, og det totale søknadsbeløpet var på 182,4 mill. kroner. Av dette ble 482 søknader innvilget og 128 søknader avslått med et samlet søknadsbeløp på 18,4 mill. kroner.

Midlene ble i all hovedsak brukt til å støtte tiltak for barn, unge og barnefamilier, og tiltak som stimulerer nye grupper til å delta i friluftslivsaktiviteter, for eksempel personer med nedsatt funksjonsevne og personer med innvandrerbakgrunn. Eksempel på tiltak som fikk tilskudd fra Miljødirektoratet er Friluftsrådenes Landsforbunds prosjekt «Læring i friluft», «Friluftsliv og folkehelse» og Norsk Friluftslivs prosjekt «Friluftslivets uke». Det ble også gitt tilskudd til Wild X sitt aktivitetsprogram, til Norsk Botanisk Forenings arrangement «Villblomstenes dag», til Norges Naturvernforbunds prosjekt «Naturglede for alle» og til Mental Helse Ungdoms tiltak «Frisk Pust og Mestring». For å skape oppmerksomhet om Friluftslivets år gikk en andel av de ekstraordinære midlene til ulike informasjonstiltak.

Driftsstøtte til friluftslivsorganisasjoner

Ordningen har en ramme på 53,8 mill. kroner, en økning på 1,2 mill. kroner fra 2026.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å styrke interessen i allmennheten for deltakelse i friluftsliv gjennom det arbeidet som skjer i de store friluftslivsorganisasjonene og de lokale lagene og foreningene.

Friluftsrådenes Landsforbund (FL) er paraplyorganisasjonen for de interkommunale friluftsrådene. Det er for tiden 30 interkommunale friluftsråd. Det er satt av 20,9 mill. kroner i driftsstøtte til FL og de interkommunale friluftsrådene. Det er et mål at flest mulig kommuner er med i et interkommunalt friluftsråd. Interkommunale friluftsråd som får statlig driftsstøtte må ha en faglig selvstendig stilling og være selvstendige enheter, med egne styrende organ, vedtekter, budsjett, årsmelding og regnskap.

Norsk Friluftsliv er paraplyorganisasjon for 19 friluftslivsorganisasjoner med til sammen over en million medlemmer. Det er satt av 10 mill. kroner i driftsstøtte til Norsk Friluftsliv.

FL, Norsk Friluftsliv og Samarbeidsrådet for naturvernsaker (SRN) har etablert fylkesvise samarbeidsnettverk for natur og friluftsliv (FNF – Forum for natur og friluftsliv). Til FNF er det satt av 16,9 mill. kroner i driftsstøtte.

Organisasjonen Wild X tilbyr friluftslivsaktiviteter med personer med innvandrerbakgrunn i alderen 12–25 år som hovedmålgruppe. Det er satt av 2,0 mill. kroner i driftsstøtte til Wild X.

Tjukkasgjengen driver med lavterskeltilbud innenfor friluftsliv og fysisk aktivitet, og hovedmålgruppen er personer som er lite fysisk aktive. Det er satt av 2,0 mill. kroner i driftsstøtte til Tjukkasgjengen.

Foreningen Stolpejakten er en allmennyttig forening som koordinerer det nasjonale arbeidet med stolpejakten. Formålet med foreningen er å bidra til økt utøvelse av friluftsliv og fysisk aktivitet blant folk flest i hele landet gjennom drift og utvikling av konseptet stolpejakten. Det er satt av 2,0 mill. kroner i driftsstøtte til foreningen.

Kriterier for måloppnåelse

Vurderingen av måloppnåelse til organisasjonene skjer gjennom rapporteringen og i de årlige kontaktmøtene Miljødirektoratet har med disse organisasjonene.

Tildelingskriterier

Det tildeles driftstilskudd til et utvalg organisasjoner som har motivering til friluftslivsaktivitet og/eller fysisk tilrettelegging for friluftsliv som hovedformål.

Det tildeles også tilskudd til Forum for natur og friluftsliv, da disse i sin helhet jobber med iva-

retakelse av arealer for friluftsliv og arealer med viktig naturmangfold.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp for å sikre på at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltak blir gjennomført. Kontrollen overfor tilskuddsmottakere foregår gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og gjennom et årlig kontaktmøte med hver organisasjon.

Rapportering om bruk av tilskuddsmidler skjer i årlige kontaktmøter med FL, Norsk Friluftsliv, FNF, Wild X, Tjukkasgjengen og Foreningen Stolpejakten.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 46,19 mill. kroner i statlig driftsstøtte til fem utvalgte friluftsorganisasjoner.

Totalt ble det tildelt 19 mill. kroner til Friluftsrådenes Landsforbund (FL) og interkommunale friluftsråd i 2025. Midlene ble benyttet til drift, til å styrke arbeidet i FL, til å utvide FL sitt engasjement geografisk og til å gi FL og friluftsrådene et bidrag til drift. Det er stor interesse for interkommunalt samarbeid om friluftsråd, og i 2025 var det 30 interkommunale friluftsråd med 250 medlemskommuner. I hele landet er nå 83 pst. av befolkningen omfattet av et friluftsråd.

FL og friluftsrådene har også i 2025 hatt stor aktivitet. Friluftsrådene har fortsatt sitt arbeid innen sikring av friluftslivsområder og etablering av turmål, ferdselsårer og mange forskjellige anlegg som p-plasser, toaletter, gapahuker, dagsturhytter, brygger og bruer. Aktivitetene varierer mellom ulike friluftsråd. Noen friluftsråd fokuserer på aktiviteter i nærnatur rettet mot prioriterte grupper, mens andre friluftsråd drifter skjærgårdstjeneste og friluftslivsområder. På overnattingshytter og kystledhytter har friluftsrådene hatt 36 451 overnattingsdøgn. Friluftsrådene drifter mer enn 2500 kilometer med turstier, skiløyper og turveier. Søppelrydding har vært en viktig aktivitet, og 17 750 ryddere har plukket nesten 341 tonn søppel. Friluftsrådene har holdt kurs for 10 162 lærere, SFO-ansatte og barnehageansatte på 448 arrangementer. Friluftsrådene har hatt aktiviteter for 30 467 barnehage- og skolebarn. Turregistrering er et prioritert folkehelsetiltak i mange områder, og det er registrert 179 000 deltakere. Friluftsrådene har ansvar for nærmere 785 friluftslivsområder, og drifter mer enn 2500 kilometer med turstier, skiløyper og turveier. Norsk Friluftsliv ble tildelt 8,81 mill. kroner i driftsstøtte. Norsk Friluftsliv fikk også aktivitets- og prosjektmidler fra Miljødirektoratet for videre tildeling til sentralleddene i Norsk Friluftslivs medlemsorganisasjoner. Norsk Friluftslivs arbeid omfatter blant annet påvirknings- og informasjonsarbeid overfor offentlige myndigheter og andre organisasjoner, med sikte på å skape best mulig vilkår for friluftslivet.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) ble i 2025 tildelt 15 mill. kroner i driftsstøtte. FNF hadde ved utgangen av 2025 15 regionale FNF, med i alt 17,7 stillinger som koordinatorer og en stilling sentralt som daglig leder. FNF-koordinatorene gjør et stort og viktig arbeid for natur- og friluftsinteressene i de enkelte fylkene. FNF i fylkene har sendt til sammen 316 registrerte fellesuttalelser i 2025.

Wild X fikk i 2025 utbetalt 1,7 mill. kroner i driftsstøtte. Wild X har tre ansatte, og har i 2025 gjennomført kurs og ukentlige aktiviteter med fisketurer, matlaging og andre aktiviteter. Organisasjonen er under stadig utvikling, og arbeider for å etablere flere lokallag. I 2025 har det vært en positiv utvikling gjennom økt medlemstall og nye avdelinger er opprettet.

Tjukkasgjengen fikk i 2025 utbetalt 1,7 mill. kroner i driftsstøtte. Organisasjonen arbeider med å skape aktivitet, særlig gjennom å motivere og støtte lokale avdelinger. Tjukkasgjengen er en lavterskelgruppe med 29 379 medlemmer fordelt på 356 lokale avdelinger (chaptere).

Tiltak i statlig sikrede friluftslivsområder og områder vernet som friluftslivsområder etter markaloven

Ordningen har en ramme på 37,0 mill. kroner, en økning på 0,9 mill. kroner fra 2026.

Mål

Målet med ordningen er å fremme friluftslivsaktivitet i statlig sikrede friluftslivsområder og områder vernet som friluftslivsområde etter markaloven, gjennom naturvennlig tilrettelegging og skjøtsel, slik at områdene blir lett tilgjengelige og attraktive.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse for ordningen blir vurdert ut fra om tilskuddene bidrar til tilrettelegging og skjøtsel i samsvar med godkjente forvaltningsplaner i de statlig sikrede friluftslivsområdene og områder vernet som friluftslivsområde etter markaloven.

Tildelingskriterier

Kommuner og interkommunale friluftsråd med forvaltningsansvar for statlig sikrede friluftslivsområder og forvaltningsansvarlig for friluftslivsområder vernet etter markaloven kan søke om tilskudd fra ordningen.

Det blir tildelt tilskudd til tilrettelegging som har ett eller flere av disse målene:

- minske de fysiske hindringene for friluftsliv og legge til rette for økt friluftslivsaktivitet for alle
- ta vare på opplevelseskvalitetene og legge til rette for gode naturopplevelser
- hindre at friluftsliv fører til unødige naturinngrep, slitasje og forstyrrelser av plante- og dyrelivet, kulturminner og kulturmiljø

Tilskudd kan bare bli gitt der tiltaket inngår i en gjeldende og godkjent forvaltningsplan knyttet til tilrettelegging av sikrede friluftslivsområder. For områder vernet som friluftslivsområder etter markaloven er det et vilkår at tiltakene er i tråd med markaloven, verneforskrift og eventuell forvaltningsplan for området.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp for å sikre at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltak blir gjennomført. Kontrollen overfor tilskuddsmottakere foregår gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll i fylkeskommunene av innsendte rapporter.

Rapport 2025

Budsjettet for 2025 var 36,1 mill. kroner, som ble tildelt fylkeskommunene for videre tildeling til kommuner og interkommunale friluftsråd. Fordelingen ble utført på grunnlag av omfanget av sikrede friluftslivsområder og om det forelå forvaltningsplaner for friluftslivsområdene som dokumenterte behov for tiltaksmidler. I gjennomsnitt ble fylkene i 2025 tildelt 2,4 mill. kroner. Ett fylke fikk tildelt 9,2 mill. kroner, mens ett fylke ikke fikk tildelt midler.

Totalt fikk fylkeskommunene 322 søknader fra kommuner og interkommunale friluftsråd, og totalt søknadsbeløp var 98,7 mill. kroner. Tiltakene var kostnadsberegnet til 131,3 mill. kroner, noe som viser at mange søkere medvirker selv med egne midler og dugnadsinnsats. Det ble i 2025 gitt tilskudd til 217 søknader. 102 søknader ble avslått med et samlet omsøkt beløp på 26,6 mill. kroner.

En stor del av tiltakene omfatter universell tilrettelegging slik at flere grupper av befolkningen får anledning til å benytte områdene. De fleste tilretteleggingstiltakene stimulerer til aktivitet, for eksempel etablering og merking av turveier og stier. Gjennom en rekke nye toalett på friluftslivsområdene, skilt- og informasjonstavler, gapahuker, parkeringsplasser, opparbeidingstiltak, baderamper, bord og benker, bålplasser, skjøtselstiltak med mer, har tilskuddene bidratt til en oppgradering av mange områder.

Skjærgårdstjenesten

Ordningen har en ramme på 42,7 mill. kroner, en økning på 2 mill. kroner fra 2026.

Mål

Ordningen gir statlige budsjettmidler til drift av Skjærgårdstjenesten, inkludert kjøp og større reparasjoner av båter knyttet til tjenesten og Skjærgårdstjenestens arbeid med tiltak mot marin forsøpling.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert blant annet ut fra antall friluftslivsområder som er driftet i de enkelte driftsområdene, hvor mange dagsverk de enkelte driftsområdene har brukt til fjerning av marin forsøpling, og hvor mange dager de enkelte driftsområdene har brukt til å bistå Statens naturoppsyn.

Tildelingskriterier

Fordelingen til de ulike driftsområdene står i tabellen under. Midlene blir fordelt til fylkeskommunene.

Miljødirektoratet kan i forbindelse med overføring konkretisere vilkår og forutsetninger knyttet til de statlige driftstilskuddene.

Tabell 6.2 Fordeling til driftsområder i Skjærgårdstjenesten

Driftsområdene som midlene blir fordelt til	(i 1 000 kr)
Ytre Oslofjord Øst (Østfold fylkeskommune)	3 900
Indre Oslofjord (Akershus fylkeskommune)	4 000
Ytre Oslofjord Vest (Vestfold fylkeskommune)	4 200
Telemark (Telemark fylkeskommune)	4 200
Agder (Agder fylkeskommune)	9 300
Vestkystparken (Vestland fylkeskommune)	6 600
Møre og Romsdal (Møre og Romsdal fylkeskommune)	1 900
Sum	34 100

I tillegg til fordelingen over er 2 mill. kroner øremerket Skjærgårdstjenesten i Oslofjorden, for å styrke deres arbeid med å tilrettelegge for friluftsliv langs fjorden i tråd med Oslofjordplanen. Midlene skal også i 2027 i hovedsak gå til utskifting av flytebrygger/flåter/pontonger med åpen isopor, samt kompetansehevingstiltak.

5 mill. kroner av bevilgningen er øremerket til arbeidet med fjerning av marint søppel. Midlene til dette blir fordelt til de enhetene i Skjærgårdstjenesten som søker om å få øremerkede midler til fjerning av marint søppel. Tildelingen blir samordnet med de ordinære tilskuddsmidlene til tiltak mot marin forsøpling.

Resterende midler under Skjærgårdstjenesten, 1,6 mill. kroner, er øremerket tilskudd til båtinvesteringer og kostnadskrevende reparasjoner og motorbytter. Det er kun de 26 kommunene og friluftsrådene som er definert som driftsenheter i Skjærgårdstjenesten som kan søke om tilskudd. Tilskudd gis etter rammesatser fastsatt av Miljødirektoratet. For reparasjoner og motorbytter dekker staten inntil 50 pst. av netto kostnad. Midlene til båtinvesteringer blir tildelt i tråd med Skjærgårdstjenestens vedtatte investeringsplan, godkjent av Miljødirektoratet. Båtene må være over åtte meter lange, og det er krav om lokal delfinansiering.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakerne blir fulgt opp for å sikre at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltak blir gjennomført. Kontrollen overfor tilskuddsmottakere foregår gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av rapporter sendt til fylkeskommunene.

Rapportering om bruk av tilskuddsmidler blir også tatt opp i møter mellom Miljødirektoratet/fylkeskommunen og Skjærgårdstjenestens driftsområder, og det skal rapporteres i forbindelse med søknader om tilskudd kommende år.

Rapport 2025

Det ble innvilget tilskudd til de åtte driftsområdene i henhold til øremerket beløp i postomtalen for 2025, totalt 32,18 mill. kroner. Skjærgårdstjenesten hadde i 2025 i all hovedsak god drift og gode resultater. Skjærgårdstjenesten har også i 2025 gjennomført tiltak for å utvikle tjenesten videre, og bidrar til at de sjønære friluftslivsområdene blir holdt i hevd. Det ble gjennomført tiltak for oppfølging av nye forskrifter for bygging av mindre lasteskip, og tiltak for å styrke styrings- og rapporteringsrutinene. Det er gjennomført kompetanseheving på ulike drifts- og vedlikeholdsutfordringer. Det er etablert et nytt båtutvalg med medlemmer fra tjenesten, som skal bistå alle med tekniske vurderinger knyttet til innkjøp, reparasjoner, vedlikehold, drift og generell kompetanse. Skjærgårdstjenesten er også med i Felles Ressurs Register i regi av BarentsWatch.

Det ble søkt om tilskudd til reparasjon av 5 båter i 2025. Dette inkluderer større utbytting av motordeler og en større utbedring etter tæringsskader. To av søknadene fikk tilsagn til planlagt kranbytte og utbedring av bauglem før sesongstart i 2026. I tillegg ble to kranbytter med tilsagn fra 2024 gjennomført og utbetalt i 2025. Det ble innvilget tilskudd til alle søknadene, totalt 1,42 mill. kroner. Det ble gjort en betydelig innsats for rydding av marin forsøpling i 2025. Driftsområdene bruker sin kompetanse til å koordinere og samordne aksjoner med andre ryddeaktører

(frivillige og profesjonelle). I tillegg benyttes Skjærgårdstjenesten til aksjoner som vanskelig kan nås av andre aktører. 19 driftsenheter søkte om midler til ekstraordinære tiltak mot marin forsøpling i 2025. 18 søknader fikk tilsagn, de fleste på lavere beløp enn omsøkt. Rammen for tilskudd var 5,25 mill. kroner, men det ble søkt om tilskudd på totalt 7,54 mill. kroner. Krav om registrering i Rent hav ble innført i 2025, og dette ble fulgt opp ved rapportering.

Nasjonale turiststier

Ordningen har en ramme på 11,7 mill. kroner, en økning på 0,9 mill. kroner fra 2026.

Mål

Tilskuddordningen skal bidra til å ivareta opplevelses- og naturverdier, allemannsretten, forebyggende beredskapsarbeid og trygghet, lokal verdiskaping og god besøksforvaltning på stier med stor attraksjonsverdi og svært høye besøkstall, der internasjonale turister utgjør en stor del av de besøkende.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut fra om tilskuddet medvirker til redusert slitasje og forsøpling, om det blir færre ulykker og utrykkinger fra hjelpepersonell i forbindelse med ferdsel på stiene, og om tilskuddet medvirker til å ta vare på natur- og miljøverdier på og i tilknytning til stiene. I tillegg vil det bli lagt vekt på om ordningen medvirker til lokal verdiskaping.

Tildelingskriterier

Destinasjonsselskap, kommuner, fylkeskommuner, kommunale eller interkommunale foretak, stiftelser, frivillige organisasjoner, regionråd og nasjonalpark- og verneområdestyrer kan søke på ordningen. Søknader med vekt på helhetlig planlegging og samarbeidsrelasjoner mellom reiseliv, frivillige, kommune og forvaltning blir prioritert. Det skal foreligge en prosjektbeskrivelse for stien og området som det blir søkt om tilskudd til.

Stier som er autoriserte som Nasjonal turiststi blir prioritert ved tildeling av midler fra ordningen, og får i tillegg et årlig grunntilskudd. Det er imidlertid ikke noe krav å være autorisert som Nasjonal turiststi for å få midler fra tilskuddsordningen. Alle fysiske tiltak som får tilskudd, skal i utgangspunktet være åpne for allmennheten. Det skal ikke legges til rette for mer utbygging og tiltak enn det som er nødvendig, og alle bygge- og anleggstiltak skal være tilpasset landskapet og natur- og opplevelseskvalitetene i området.

Tildelte midler skal i utgangspunktet brukes til tiltak på og i tilknytning til stiene. Det blir ikke gitt tilskudd til drift knyttet til stiområdene.

Det blir kun gitt tilskudd til søkere som medvirker med minst 25 pst. egeninnsats (økonomiske midler eller arbeidsinnsats som kan dokumenteres).

Det kan gis tilskudd til:

- prosjektledelse og planlegging knyttet til besøksforvaltning
- tilrettelegging, utbedring og merking av sti
- sikringsbuer og andre beredskapstiltak
- tilrettelegging av adkomstsoner
- etablering av toalett/sanitæranlegg
- etablering av søppelhåndtering
- informasjonstiltak, herunder også fjellvakttjeneste, stipatruljer og vertskap ved for eksempel startområdet/parkeringsplass for stien

Autorisering av Nasjonale turiststier

Det kan autoriseres inntil 15 Nasjonale turiststier. Miljødirektoratet fatter beslutning om autorisering etter søknad, på bakgrunn av et fastsatt kriteriesett. Stier som er aktuelle for autorisering må ha svært stort besøk, og internasjonale turister må utgjøre en stor del av de besøkende. Videre må nåværende situasjon og framtidige planer i nærområdet til stiene ta hensyn til naturmangfold, friluftsliv, sikkerhet og landskapskvaliteter for at stiene skal kunne bli autoriserte. De autoriserte stiene skal ha stor opplevelsesverdi og attraksjonsverdi, og skal gjennom helhetlig besøksforvaltning tåle mange besøkende uten at naturverdier blir forringet. Videre må sikkerheten være godt ivaretatt på disse stiene. God lokal forankring av arbeidet og helhetlig og langsiktig planlegging gjennom god besøksforvaltning med en besøksstrategi, er et krav for å kunne bli autorisert som Nasjonal turiststi.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakerne blir fulgt opp for å sikre at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen overfor tilskuddsmottakere skjer gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter.

Rapport 2025

Det kom inn 12 søknader i 2025, med et samlet omsøkt beløp på 17 mill. kroner. Av disse 12 søknadene ble 9 delvis innvilget og samlet tildelt beløp var på 10,8 mill. kroner. 2 søknader ble avslått med et samlet omsøkt beløp på 1,95 mill. kroner. Flere stier er utbedret for å tåle det store antall besøkende. Ulike sikrings- og beredskapstiltak, herunder stipatrulje og fjellvaktordning, er finansiert gjennom ordningen. Viktige informasjonstiltak ble gjennomført, og enkelte nye startpunkt ble tilrettelagt.

Tilskudd til kartlegging og verdsetting av friluftsområder og utarbeidelse av planer for friluftslivets ferdselsårer

Det ble i 2026 etablert et nytt prosjekt innenfor kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder og til arbeidet med kommunale planer for friluftslivets ferdselsårer. Det er utarbeidet et eget regelverk for tilskuddsordningen, som har en ramme på 6 mill. kroner.

Tilskuddsordningen gir midler til fylkeskommuner, kommuner og interkommunale friluftsråd til arbeid med regional og kommunal kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder og til utarbeidelse av kommunale planer for friluftslivets ferdselsårer.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til å styrke kunnskapsgrunnlaget om friluftslivsområder, og bidra til enhetlig og planmessig forvaltning av friluftslivsområdene. Tilskuddsordningen skal videre bidra til utvikling, planmessig og enhetlig forvaltning av friluftslivets ferdselsårer.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut fra antall kommuner og fylkeskommuner som har kartlagt friluftslivsområder i tråd med gjeldende metodikk fra Miljødirektoratet, om økt kunnskap bidrar til mer enhetlig forvaltning av regionale friluftslivsområder og om det generelt tas sterkere hensyn til friluftslivsområder i arealforvaltningen.

Videre blir måloppnåelse vurdert ut fra antall kommuner som har oppdaterte planer for friluftslivets ferdselsårer og om ordningen bidrar til å ivareta og utvikle friluftslivets ferdselsårer.

Tildelingskriterier

Alle fylkeskommuner, kommuner og interkommunale friluftsråd kan søke om midler.

Oppfølging og kontroll

Alle tilskuddsmottakere må rapportere til Miljødirektoratet om hvordan midlene er brukt, og om resultatet.

Rapport 2025

Da ordningen var ny i 2026 er det ingen rapportering for 2025.

Andre friluftslivstilskudd

Rapport 2025

Til ferdselsåreprosjektet kom det 6 søknader fra fylkeskommunene i 2025, som alle ble innvilget. Fylkeskommunene stimulerer kommunene til å utarbeide egne planer for friluftslivets ferdselsårer. Så langt har over 270 kommuner startet arbeidet, og 76 kommuner har vedtatt en plan for ferdselsårene i sin kommune.

Norsk Friluftsliv fikk et tilskudd på 13,5 mill. kroner til koordinering av Friluftslivets år 2025.

Det ble gitt et tilskudd på 5 mill. kroner til Oslo kommune til arbeidet med områdesatsingene i Oslo, som er Groruddalssatsingen, Oslo indre øst-satsingen og Oslo sør-satsingen. Dette har bidratt til utvikling av en rekke grøntområder for friluftsliv i de aktuelle bydelene. Områdesatsingene er et samarbeid mellom Oslo kommune og staten.

Post 79 Oppryddingstiltak, kan overføres, kan benyttes under postene 39 og 69

Posten er tilknyttet resultatområdet Forurensning. Utgiftene må ses i sammenheng med midler til det samme formålet under postene 39 og 69.

I de fleste områdene som får støtte, stammer forurensningen fra langt tilbake i tid, og det er vanskelig å finne og ansvarliggjøreforurenseren. Midlene staten bevilger over de tre postene 39, 69 og 79, er derfor nødvendige for at oppryddingen av forurensningen skal bli gjennomført.

Foreslått bevilgning er 0,5 mill. kroner, det samme som i 2026. For de tre opprydningspostene er det behov for en fullmakt til å pådra forpliktelser for fremtidige år på til sammen 26,3 mill. kroner, jf. forslag til vedtak VII.

Mål

Posten skal benyttes til å dekke utgifter som kommunale og interkommunale selskap og virksomheter, private virksomheter og privatpersoner har til å undersøke og gjennomføre oppryddingstiltak i grunnen på land og i bunnen i sjø og vann som er forurenset med helse- og miljøskadelige stoffer.

Kriterier for måloppnåelse

Både for forurenset sjøbunn og forurenset grunn er bruken av midlene knyttet til det nasjonale målet «Forurensning skal ikke skade helse og miljø» og målet «Bruk og utslipp av helse- og miljøskadelige stoffer skal stanses».

Tildelingskriterier

Tilskudd kan gis til gjennomføring av kartlegging, undersøkelser, utredninger, oppryddingstiltak og annen kunnskapsoppbygging med formål om å rydde opp i forurenset grunn og forurenset sjøbunn. Prinsippet om at forurenseren betaler ligger til grunn for vurderingen av om det skal gis tilskudd. I tillegg vurderes tildeling av tilskudd ut fra miljøhensyn og områdets prioritering. Områder med forurenset sjøbunn prioritert for tilskudd fremkommer i den årlige informasjonsteksten for ordningen. Tilskuddsmottaker må normalt også selv bidra med midler. Se også omtalen under kap. 1420, postene 39 og 69.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottaker må rapportere til Miljødirektoratet hvordan midlene er brukt og resultatet. Oppfølging og kontroll av bruken av midlene foregår ved gjennomgang av mottatt rapport.

Rapport 2025

Rapportering på resultat fra ressursbruken i oppryddingsarbeidet for 2025 er samlet under post 39.

Post 80 Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur, kan overføres

Tilskuddsordningene under posten er rettet mot resultatområdet Naturmangfold og Forurensning. Foreslått bevilgning er 326,1 mill. kroner, en reduksjon på 2,8 mill. kroner.

Posten er økt med 10 mill. kroner til naturrestaurering i Oslofjorden og med 3,3 mill. kroner til tiltak for villreinvennlig ferdsel. Fra kap. 1420, post 21 er det flyttet 4 mill. kroner for å tilbakeføre tidligere omdisponerte midler til drift av et kultiveringsanlegg for elvemusling som nå er avsluttet. Midlene er lagt på ordningen for tilskudd til tiltak for å ivareta natur.

Til kap. 1420, post 31 er det flyttet 15 mill. kroner for kjøp av ny båt for Statens naturoppsyn arbeid i Oslofjorden med utstyr for fjernstyrte undervannsfarkoster. Formålet er bedre oppsyn, overvåking, større rekkevidde for operasjoner i forbindelse med nullfiskeområder og annen aktivitet.

De tre tilskuddsordningene for å ta vare på natur i verdensarvområder, -for å ivareta natur i øvrige områder, -og for naturrestaurering, er andelsmessig redusert med til sammen 12 mill. kroner for å finansiere andre tiltak i budsjettet. Av samme årsak er midlene til tilskudd til vannmiljøtiltak, kalking og anadrom laksefisk redusert med 5 mill. kroner. Øremerkede midler til tilskudd til restaureringstiltak for Oslofjorden blir ikke omfattet av reduksjonen.

Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Posten omfatter seks tilskuddsordninger: Tilskudd til vannmiljøtiltak, inkludert Oslofjorden, kalking og anadrom laksefisk, tilskudd til kommuner i Oslofjordens nedbørsfelt til planlegging og prosjektering av nitrogenfjerning, tiltak for å ta vare på natur i verdensarvområder, tilskudd til tiltak for å ivareta natur, tilskudd til naturrestaurering og tilskudd til tiltak for villreinvennlig ferdsel av mennesker.

Det er behov for en tilsagnsfullmakt på 30 mill. kroner knyttet til restaureringstiltak i Oslofjorden og Oslofjordens nedbørsfelt, siden slike prosesser kan strekke seg over mer enn ett budsjettår fra tilsagn til ferdigstillelse, jf. forslag til vedtak VI.

Tilskudd til vannmiljøtiltak, inkludert Oslofjorden, kalking og anadrom laksefisk

Ordningen har en budsjettramme på 129,6 mill. kroner, en reduksjon på 5 mill. kroner.

Til Oslofjorden er det satt av 96,1 mill. kroner under ordningen i 2027.

Postens tilsagnsfullmakt på 30 mill. kroner er primært knyttet til Oslofjorden-tiltak. Prosjekter som i størst grad bidrar til å bedre Oslofjordens tilstand skal prioriteres.

Regjeringen oppfordrer fiskere som er berørt av fiskeritiltakene i Oslofjorden til å søke om tilskudd til gode restaureringstiltak, slik at de kan bidra med sin kompetanse og sitt utstyr i arbeidet

for å bedre fjordens tilstand. Andre kan også søke om tilskudd.

Det er satt av 3 mill. kroner i mulig tilskudd til den delen av driften av Tanavassdragets fiskeforvaltning som ikke kan finansieres gjennom salg av fiskekort grunnet restriksjoner på fisket i dette grensevassdraget med Finland. I tillegg skal 0,5 mill. kroner lyses ut til tiltak for å videreføre kunnskap om den samiske laksefiskekulturen i Tanavassdraget, særlig rettet mot barn og unge.

Det er satt av 0,5 mill. kroner til privatrettslig tilsyn i grensevassdraget Neiden.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til å nå miljømålene i vannforskriften, målene for Oslofjorden, redusere de negative effektene av sur nedbør på naturmangfoldet i vassdrag og tilrettelegge for bevaring og forvaltning av ville anadrome laksefisk.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelsen blir vurdert ut om tilskuddene bidrar til å oppnå god tilstand i vannforekomstene, målene for Oslofjorden, avbøte de negative effektene av sur nedbør på naturmangfoldet, og oppnå målene for viltlevende anadrome laksefisk.

Tildelingskriterier

Det kan gis tilskudd til
- miljøforbedrende tiltak
- tilrettelegging og organisering av arbeidet i vannområder og vannregioner
- informasjon og veiledning om vannforvaltning, kalking, villaks, sjøørret og sjørøye
- utredninger og anvendt FoU-virksomhet
- forvaltningstiltak for villaks, sjøørret og sjørøye
- overvåking som grunnlag for blant annet lokal forvaltning av lakse- og sjøørretbestander
- kjøp, transport og spredning av kalk
- reetablering av opprinnelig naturmangfold i kalkede vassdrag.

Tilskudd kan bli gitt til kommuner, interkommunale organ, frivillige organisasjoner, forskningsinstitusjoner, vannområdeutvalg, interkommunale vannprosjekter, private virksomheter, fiskerettshavere og fiskere. Det gis ikke tilskudd til en ansvarlig tiltakshaver som ut fra prinsippet om at forurenser betaler og naturmangfoldloven § 11 selv bør bære kostnadene ved miljøforringelsen.

Det kan bare gis tilskudd til kalkingstiltak i områder der tålegrensen for forsuring er overskredet, og hvor skader på naturmangfoldet skyldes menneskeskapt forsuring. Det gis ikke tilskudd til kalkingstiltak i naturlig sure vassdrag. Det gis ikke tilskudd til tiltak for anadrom laksefisk med formål om å legge til rette for fiske etter anadrome laksefisk. Disse kan søke tilskudd fra ordning beskrevet under kap. 1425, post 70.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakerne blir fulgt opp for å sikre at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltak blir gjennomført. Kontrollen overfor tilskuddsmottakerne foregår ved generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter.

I tillegg skjer resultatkontroll og oppfølging gjennom undersøkelser av vannkvalitet og biologiske forhold i vassdragene.

Rapport 2025

Det kom inn totalt 256 søknader på ordningen i 2025 med et samlet omsøkt beløp på 143,2 mill. kroner. Av disse ble 143 søknader helt eller delvis innvilget med totalt tildelt beløp på 60,1 mill. kroner. 102 søknader ble avslått med et samlet omsøkt beløp på 62,2 mill. kroner.

Det ble i 2025 utbetalt 0,5 mill. kroner i tilskudd for å videreføre kunnskap om den samiske laksefiskekulturen i Tanavassdraget, særlig rettet mot barn og unge, og 4,2 mill. kroner i tilskudd til Tana fiskeforvaltning.

Tiltakene styrker økosystem og reduserer flomfare, blant annet gjennom fjerning av vandringshinder, planting av kantvegetasjon og reetablering av ålegras. Tilskuddsordninga støtter restaurering, kartlegging og informasjon, og prosjektene er ofte samarbeid mellom kommuner, organisasjoner og næringsliv. Tiltakene som får tilskudd fra ordningen utgjør en viktig og målrettet innsats for å legge til rette for bevaring, forvaltning, sikring og utvikling av ville anadrome laksefisk. Tilskudd er en avgjørende faktor for at mange av disse tiltakene blir gjennomført. Ordningen gjør det også mulig å spre kunnskap, bevissthet og engasjement blant folk om betydningen av disse naturverdiene og behovet for tiltak for å ta vare på dem.

Tilskudd til kommuner langs Oslofjorden til planlegging og prosjektering av nitrogenfjerning

Ordningen har en budsjettramme på 94,8 mill. kroner, en økning på 3,4 mill. kroner.

Mål

Tilskuddsordningen er rettet mot resultatområdet Forurensning og skal bidra til å redusere utslipp av nitrogen fra kommunalt avløp innenfor Oslofjordens nedbørsfelt.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterier for måloppnåelse er å bidra til å nå målene om å bedre miljøtilstanden i Oslofjorden og redusere utslipp av nitrogen fra kommunalt avløp til fjorden.

Tildelingskriterier

Miljødirektoratet kan etter søknad gi tilskudd til kommuner, kommunalt eide selskaper og interesseorganisasjoner som søker på vegne av kommuner og selskap. Tilskudd kan gis til planlegging og/eller prosjektering av nitrogenfjerning ved avløpsrenseanlegg, vurdering av egnet teknologi for nitrogenfjerning og kompetansehevingstiltak knyttet til nitrogenfjerning. Det er krav om at kommunen eller det interkommunale selskapet skal bidra med egeninnsats, at prosjektet skal bidra i arbeidet med å bedre miljøtilstanden i Oslofjorden og at prosjektet skal ha hensikt til å bidra til en raskere avgjørelse om eller innføring av nitrogenfjerning. Årlige satsingsområder og prioriteringer for tilskuddsordningen blir kunngjort i utlysningen.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakerne blir fulgt opp for å sikre at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltak blir gjennomført. Kontrollen overfor tilskuddsmottaker foregår gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter.

Rapport 2025

Miljødirektoratet mottok 42 søknader for en samlet søknadssum på 85 millioner kroner. Totalt fikk 32 prosjekter delvis eller helt innvilget sine søknader med en tildelt ramme på 61,3 mill. kroner. I alt 10 prosjekter ble avslått.

Tilskuddsordningen har bidratt til at mange kommuner og interkommunale selskaper har startet med planlegging av nitrogenfjerning. Midlene bidrar til at kommunene får gjort grundigere vurderinger og utarbeidet sikrere beslutningsgrunnlag for å få på plass nitrogenfjerning innenfor Oslofjordens nedbørfelt. Mange prosjekter omhandler utredning av samarbeid mellom kommuner, som i mange tilfeller vil føre til bedre renseanlegg til lavere kostnad. Enkelte prosjekter har fått støtte til å teste ut teknologi for å optimalisere nitrogenfjerningen ved sine anlegg. Dette vil føre til høyere rensegrad og mindre utslipp av nitrogen til Oslofjorden.

Tiltak for å ta vare på natur i verdensarvområder

Til formålet er det satt av 9,7 mill. kroner, en reduksjon på 0,9 mill. kroner.

Mål

Målet med tilskudd til tiltak i norske verdensarvområder med viktige naturverdier er å sikre at naturverdiene som lå til grunn for innskriving av Vestnorsk fjordlandskap og Vegaøyan Verdensarv på Unescos liste, blir bevart og overført til kommende generasjoner.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut fra om tilstanden til naturverdiene er i tråd med kriteriene for tildeling av verdensarvstatus og forvaltningsplanene for områdene.

Tildelingskriterier

Mottakere er stiftelsene Vegaøyan Verdensarv, Geirangerfjorden Verdsarv og Nærøyfjorden Verdsarvpark. Posten dekker også tilskudd til Foreningen Norges verdensarv til gjennomføring av arrangementet Verdensarvforum. Tilskuddet skal gå til konkrete naturtiltak i verdensarvområder og til prosesser som fører fram til slike tiltak.

Midlene må sees i sammenheng med midler til verdensarvområdene i Norge under kap. 1429, post 76 Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket og kulturlandskap i verdensarvområder, post 79 Tilskudd til verdensarven, og med investeringstilskudd til verdensarvsenter under kap. 1400, post 76, samt midler til autoriserte verdensarvsenter i Geiranger og Vega under kap. kap. 1429, post 78.

Oppfølging og kontroll

Resultatkontroll og oppfølging skjer ved at mottakerne av tilskudd blir fulgt opp av Miljødirektoratet for å se til at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomførte. Kontrollen overfor tilskuddsmottakerne foregår gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter.

Rapport 2025

I 2025 var det fire søknader på ordningen fra de fire kvalifiserte søkerne. Det ble søkt om 11,52 mill. kroner og 10,9 mill. kroner ble tildelt til de fire søkerne. Ut over søknadsbeløpet ble det meldt inn et udekket behov for ytterligere 16,3 mill. kroner på ordningen. I 2025 bidro midlene til gjennomføring av tiltak og aktiviteter som støttet opp om bevaring av verdensarven i Vegaøyan og Vestnorsk fjordlandskap. Skjøtsel av kultur- og naturlandskap, kunnskapsinnhenting, arbeid mot barn og unge, formidling, skilting, tålegrenseanalyser, klimasårbarhetsvurderinger, besøksforvaltning og bidrag til lokalt og regionalt planarbeid, er eksempel på tiltak som har bidratt til bevaring av natur i verdensarvområder. Samarbeid og samfinansiering av tiltak med andre sentrale aktører er vektlagt. Et tilskudd til Foreningen Norges verdensarv delfinansierte konferansen Verdensarvforum 2025 som ble avholdt i Alta.

Tilskudd til tiltak for å ivareta natur

Til formålet er det satt av 54,1 mill. kroner, en reduksjon på 1 mill. kroner fra 2026.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å bidra til bevaring av truede arter og naturtyper, utvalgte naturtyper, ville pollinerende insekter, verdifulle kulturlandskap og hindre negativ påvirkning fra fremmede arter.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse for ordningen blir vurdert ut fra om tilskuddene bidrar til å opprettholde eller bedre tilstanden til natur i tråd med nasjonalt regelverk og nasjonale mål.

Tildelingskriterier

Tilskudd kan blant annet bli gitt til:

- vedlikehold, skjøtsel og restaurering
- tilpasset jordbruksdrift som gjennomføres slik at det biologiske mangfoldet i og i tilknytning til arealer ivaretas eller forbedres
- innkjøp og montering av utstyr til skjøtselstiltak
- konkrete tiltak for enkeltarter, for eksempel bevaringsutsetting og innsamling av frø
- etablere leveområder for ville pollinerende insekter
- bekjempelse av fremmede arter
- kartlegging og overvåking i forbindelse med gjennomføring av tiltak
- utarbeidelse av tiltaks- og skjøtselsplaner
- informasjonsarbeid

Det kan også gis tilskudd til andre, lignende tiltak innenfor ordningens formål enn de som er nevnt over.

I den årlige utlysningen av tilskuddsordningen gjøres prioriteringer innenfor og mellom ovenfor nevnte tiltak kjent. Alle, herunder privatpersoner, kommuner, organisasjoner, virksomheter og institusjoner kan søke om tilskudd.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakerne blir fulgt opp med tanke på at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomførte. Kontrollen overfor tilskuddsmottakere skjer gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter.

Rapport 2025

I 2025 kom det inn 1 513 søknader på denne ordningen, med totalt omsøkt beløp på 155 mill. kroner. Av disse ble totalt 1 126 søknader delvis (645) eller helt (481) innvilget med et samlet beløp på 56,7 mill. kroner. 387 søknader ble avslått i sin helhet og disse utgjorde et samlet omsøkt beløp på 99,8 mill. kroner. Årsakene til avslag var i hovedsak at mange omsøkte tiltak ikke kunne prioriteres innenfor budsjettrammen, og i enkelte tilfeller at tiltaket var utenfor formålet med ordningen. Blant ordningens fem hovedformål, kom det inn 928 søknader om tiltak for truede naturtyper, 317 om tiltak for trua arter, 114 om fjerning av fremmede organismer, 108 om ville pollinerende insekter og 46 om tiltak i verdifulle kulturlandskap. Mange av søknadene har imidlertid positiv effekt for flere av disse hovedformålene samtidig. Blant de ulike typene tiltak, er det absolutt flest søknader om tilskudd til skjøtsel (876). Tiltakene som

får tilskudd fra ordningen utgjør en viktig og målrettet innsats for prioriterte arter etter naturmangfoldloven, utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven, oppfølgingsplanen for trua natur, tiltaksplan for ville pollinerende insekter og tiltaksplanen mot fremmede skadelige organismer. Uten disse tiltakene ville flere arter, naturtyper og landskapstyper dødd ut fra Norge. Tilskudd er en avgjørende faktor for at mange av disse tiltakene blir gjennomført. Ordningen gjør det også mulig å spre kunnskap og bevissthet blant folk om betydningen av disse naturverdiene og tiltakene for å ta vare på dem.

Tilskudd til naturrestaurering

Til formålet er det avsatt 27,5 mill. kroner, en reduksjon på 2,5 mill. kroner.

Mål

Tilskuddsordningen skal medvirke til å restaurere natur som har blitt forringet.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterium for måloppnåelse er om tiltakene som får støtte fra posten, medvirker til å restaurere natur som har blitt forringet, slik at den økologiske tilstanden blir bedre, som del av den norske satsingen i FNs tiår for restaurering av økosystemene 2021–2030.

Tildelingskriterier

Tilskudd kan bli tildelt til tiltak for å restaurere natur som har blitt forringet, blant annet i økosystem som skog, fjell, kulturlandskap og åpent lavland, og våtmark inkludert gruntvannsområder, tidevannsenger og -sumper og ålegressenger langs kysten. Tilskudd kan også gå til naturbaserte løsninger som forbedrer forholdene for naturmangfoldet og samtidig bidrar til klimatilpasning eller til å sikre karbonlager. Videre kan tilskudd bli tildelt for å planlegge og følge opp restaureringstiltakene.

Ordningen er for kommuner, organisasjoner og private tiltakshavere. Ordningen supplerer den statlig organiserte naturrestaureringen som blir finansiert over kap. 1420, post 31.

Tilskudd til restaurering vil særlig bli prioritert til planlegging og gjennomføring av konkrete naturrestaureringstiltak i kommuner som har vedtatt kommunedelplaner for naturmangfold, slik at tiltakene bidrar til å følge opp disse planene. Det kan også være aktuelt med tilskudd til andre restaureringstiltak i kommunal regi. Det stilles krav om langsiktige avtaler for bevaring av arealene. Det kan bli vurdert krav om en viss andel egenfinansiering.

Tiltak som er kostnadseffektive, og som kan gjennomføres med god faglig kompetanse på naturrestaurering, vil bli prioritert.

Oppfølging og kontroll

Resultatkontroll og oppfølging skjer ved at tilskuddsmottakerne rapporterer hvordan midlene blir benyttet, og om gjennomførte tiltak og resultater. Kontrollen foregår gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter fra tilskuddsmottakere.

Rapport 2025

Miljødirektoratet mottok 79 kvalifiserte søknader med samlet søknadsbeløp på 38,6 mill. kroneri 2025. Av disse søknadene ble 51 innvilget med et samlet tilskuddsbeløp på 21,9 mill. kroner. Tilskuddordningen har bidratt til økt aktivitet med planlegging og gjennomføring av naturrestaureringstiltak i regi av kommuner, organisasjoner og private grunneiere fra Porsanger kommune i nord til Kristiansand kommune i sør. Tiltakene som mottok støtte bidrar til oppbygging av viktig kompetanse og kapasitet, noe som er av stor betydning for videre utvikling av innsatsområdet. Ordningen har i 2025 bidratt til gjennomføring av tiltak med mål å forbedre den økologiske tilstanden i ulike typer forringa natur. Fra vassdrag, våtmark, kyst, skog og fjell til kulturlandskap med slåtteeng og kystlynghei.

Tilskudd til tiltak for villreinvennlig ferdsel av mennesker

Til formålet er det avsatt 10,3 mill. kroner, en økning på 3,3 mill. kroner.

Midler til gjennomføring av tiltak i tiltaksplaner etter kvalitetsnorm for villrein, er knyttet til å følge opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 785 (2023–2024) der Stortinget ber regjeringen sikre gode avbøtende tiltak for frivillig sektor i de tilfeller merkede stier eller turisthytter må legges ned eller flyttes.

Tilskuddsordningen supplerer statlige tiltak for villrein som finansieres over kap. 1420, post 31.

Mål for ordningen

Tilskuddsordningen skal bidra til tiltak for villreinvennlig ferdsel av mennesker for å redusere forstyrrelser i villreinens leveområder.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterium for måloppnåelse er om tiltakene som får støtte fra posten, medvirker til villreinvennlig ferdsel av mennesker i villreinfjellet som del av tiltakene for å nå målsetningen om at den negative utviklingen i villreinområdene skal stoppes og på sikt oppnår god kvalitet.

Tildelingskriterier

Foreninger tilsluttet Den Norske Turistforening (DNT) og andre frivillige foreninger med tilsvarende formål, samt eiere eller drivere av private turisthytter, kan søke om tilskudd. I tillegg kan veieiere eller rettighetshavere til slike veier, samt veilag søke om tilskudd knyttet til nedlegging og stenging av veier og parkeringsplasser.

Tilskudd kan bli tildelt tiltak som fremmer villreinvennlig ferdsel av mennesker i viktige trekkområder for villrein. Omsøkte tilskudd skal primært være beskrevet som tiltak i tiltaksplaner etter kvalitetsnorm for villrein.

Det kan gis tilskudd til å dekke:

- kostnader ved nedlegging og sanering av turisthytter og tilbakeføring til natur, inkludert prosjektledelse, utredning og planlegging knyttet til tiltaket der eierskap eller rettighetsforhold ikke overføres til staten
- kostnader ved flytting av turisthytte eller etablering av erstatningshytte, inkludert prosjektledelse, utredning og planlegging knyttet til tiltaket
- økonomisk tap ved nedlegging av virksomhet eller reduksjon av åpningstider ved turisthytter
- fjerning og omlegging av stier og turruter, samt tilretteleggingstiltak som merking, bruer, gangbaner, klopper o.l.
- økonomisk tap ved redusert åpningstid, stenging eller nedlegging av veier og parkeringsplasser
- økonomisk tap ved offentligrettslig regulering av motorisert ferdsel til turisthytter
- kostnader ved fjerning av veier og parkeringsplasser og tilbakeføring til natur, inkludert prosjektledelse, utredning og planlegging knyttet til tiltaket der eierskap eller rettighetsforhold ikke overføres til staten
- informasjonstiltak knyttet til ovennevnte punkter

Det kan bli vurdert krav om en viss andel egenfinansiering.

Oppfølging og kontroll

Resultatkontroll og oppfølging skjer ved at tilskuddsmottakerne rapporterer hvordan midlene blir benyttet, og om gjennomførte tiltak og resultater. Kontrollen foregår gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter fra tilskuddsmottakere.

Post 81 Tilskudd til verdiskaping basert på naturarven, kan overføres

Midlene under posten er rettet mot resultatområdet Naturmangfold. Foreslått bevilgning er 9,7 mill. kroner, en reduksjon på 3,5 mill. kroner sammenlignet med 2026.

Posten er redusert med 4 mill. kroner for å finansiere andre tiltak i statsbudsjettet for 2027. Dette medfører at tilskuddsordningen Verdiskaping naturarv legges ned. Posten inneholder etter dette kun en tilskuddsordning: Villreinfjellene som verdiskaper.

Øvrig endring på posten skyldes prisjustering.

Verdiskaping naturarv

Som følge av at ordningen legges ned, er det her kun oppført rapport på bruk av midlene i 2025.

Rapport 2025

Tilskudd gjennom denne ordningen har bidratt til forbedret besøksforvaltning i tilknytning til verneområder og andre naturområder, og til at flere besøkende har fått en god opplevelse i møtet med disse områdene uten skade på naturen. Det kom inn 57 søknader i 2025. 24 av søknadene ble helt eller delvis innvilget. Omsøkt beløp var 16,2 mill. kroner og det ble tildelt 4,554 mill. kroner. 33 søknader ble avslått med en samlet søknadssum på 10,6 mill. kroner. Det ble gitt tilskudd til ulike informasjons- og formidlingstiltak, samt tilrettelegging av turstier, utkikkspunkter og andre attraksjoner for å fremme naturopplevelser og øke verdiskapingen i nasjonalparkkommuner, nasjonalparklandsbyer og andre områder.

Villreinfjellet som verdiskaper

Til formålet er det avsatt 9,7 mill. kroner, en økning på 0,6 mill. kroner.

Mål

Målet er å stimulere til bred verdiskapning knyttet til de ti nasjonale villreinområdene, særlig innrettet mot ulike deler av reiselivet. Ordningen skal medvirke til god gjennomføring av de regionale planene for villreinområdene og til å utvikle og spre kunnskap om villreinen og villreinfjellet til ulike målgrupper.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut fra om tilskuddet stimulerer til at de nasjonale villreinområdene blir del av en bred verdiskaping der villrein, lokalsamfunn og næringsutvikling har en langsiktig positiv effekt av tiltakene.

Tildelingskriterier

Tilskudd kan bli tildelt til prosjekt i samsvar med den fastsatte programplanen. Prosjektene skal inkludere flere ulike tiltak og må være knytte til et geografisk område eller et tema innenfor de kommunene som er omfattet av de nasjonale villreinområdene. Det er utviklet et eget sett med søknadskriterium der det blant annet blir lagt vekt på god sammenheng med handlingsprogrammene knyttet til de regionale planene. Det blir også lagt vekt på at prosjektene skal ha geografisk spredning og dekke ulike tema og problemstillinger knyttet til de ulike nasjonale villreinområdene. Prosjektene skal omfatte både miljømessig-, sosial-, kulturell- og økonomisk verdiskaping. Det er krav om minst 50 pst. egeninnsats i form av arbeid eller andre økonomiske midler.

Oppfølging og kontroll

Oppfølging skjer hovedsakelig i form av jevnlig kontakt mellom Miljødirektoratet og de prosjektene som får tilskudd. Kontroll skjer gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte prosjektrapporter og årsmeldinger og av revisorstadbekreftede årsregnskap. Norsk villreinsenter har en viktig rolle i faglig oppfølging og rådgiving for prosjektene og arrangerer også årlige nettverkssamlinger for alle prosjektene i samarbeid med Miljødirektoratet.

Rapport 2025

Det kom inn 20 søknader til ordningen, med et samlet omsøkt beløp på 10,9 mill. kroner. Av disse ble 17 søknader helt eller delvis innvilget, og samlet tildelt beløp var 8,0 mill. kroner. Tre søknader ble avslått, disse hadde en samlet sum på 0,9 mill. kroner. Alle prosjektene som ble gitt tilskudd er knyttet til eller har relevans for de regionale planene for nasjonale villreinområder, og har stimulert til samarbeid mellom ulike aktører lokalt og regionalt. Flere av prosjektene adresserer informasjon og veiledningsbehov som ledd i besøksforvaltning, og kobler dette mot besøksstrategier for verneområdene. Temasider for verdiskapingsprogrammet ligger på nettstedet til Norsk villreinsenter, villrein.no.

Post 84 Tilskudd til internasjonalt klima- og miljøsamarbeid

Tilskuddsordningen er primært knyttet til resultatområdene Naturmangfold, Forurensning og Klima, men også til Friluftsliv og Polarområdene. Foreslått bevilgning er 10 mill. kroner, en økning på 0,4 mill. kroner. Posten er prisjustert.

Mål

Målet for tilskuddsordningen er å støtte organisasjonene som er nevnt nedenfor i det internasjonale arbeidet innenfor naturmangfold, friluftsliv, forurensning, klima og polarområdene, og å sette Miljødirektoratet og andre deler av miljøforvaltningen i stand til å delta i det faglige internasjonale nettverket disse organisasjonene utgjør.

Kriterium for måloppnåelse

Kriterium for måloppnåelse er om Norge gjennom støtte til de internasjonale organisasjonene i rimelig grad medvirker til at de kan utføre oppgavene sine, og at Miljødirektoratet og annen miljøforvaltning får tilgang til arbeidet som skjer.

Tildelingskriterier

Posten skal dekke utgifter til kontingent i forbindelse med medlemskap i relevante internasjonale organisasjoner, herunder

- Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES)
- Federation of Nature and National Parks of Europe (EUROPARC)

- International Union for Conservation of Nature (IUCN) (Government Agency member)
- Wetlands International (WI)
- Nordic Board for Wildlife Research (NKV)
- The European Association for the Conservation of the Geological Heritage (ProGEO)
- Convention on Long-range Transboundary Air Pollution (LRTAP-konvensjonen), kjerneoppgaver som ikke blir omfattet av bidraget til EMEP-protokollen
- Common Forum on Contaminated Land
- European Union Network for the Implementation and Enforcement of Environmental Law (IMPEL)
- Organization of Economic Co-operation and Development (OECD)
- The International Resource Panel
- European Centre for River Restoration

Organisasjonenes målsetninger, samt deres forhold til sentrale konvensjoner og avtaler og Miljødirektoratets nytte av medlemskap, vurderes kontinuerlig.

Posten skal også dekke utgifter til relevante oppfølgingsprosjekter i tilknytning til ovennevnte mottakere eller som er nevnt som tilskuddsmottakere under kap. 1400, post 71.

Videre skal posten dekke norsk deltakelse i ekspertgrupper under FNs miljøprogram (United Nations Environmental Programme (UNEP) og Naturpanelet (IPBES), og norske eksperters deltakelse i Den europeiske standardiseringsorganisasjonen (Comité européen de normalisation, CEN) for arbeid med å lage en ny standard for måling av utslipp fra vedovner.

Oppfølging og kontroll

Oppfølging skjer hovedsakelig i form av deltakelse i og bidrag til møter i de styrende organene i organisasjonene, der det blir tatt avgjørelser om blant annet arbeidsprogram, budsjett, kontingenter og økonomisk styring. Oppfølging av spesielle prosjekter skjer gjennom deltakelse i referanse-, arbeids- eller styringsgrupper, ved kontakt med slike grupper eller ved direkte kontakt med prosjektet.

Kontrollen skjer i hovedsak gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte prosjektrapporter og årsmeldinger og av revisorstadfestede årsregnskap fra organisasjonene. I tillegg deltar Miljødirektoratet på møte i styrende organ i organisasjonene der det blir tatt avgjørelser om blant annet budsjett, kontingenter og økonomisk styring.

Rapport 2025

Midlene dekket i 2025 medlemskontingenten i de internasjonale organisasjonene som er listet opp under tildelingskriterier over, i tillegg til et avgrenset antall oppfølgingsprosjekter. Det ble for eksempel gitt støtte til Wienkonvensjonens fond for forskning og overvåking og Klima- og miljødepartement tildelte også midler til trykking av den niende utgaven av UNEPs Conservation Status Report (CSR9) og til utarbeidelse av rapport med oppfølging fra det niende partsmøtet i vannfuglavtalen (AEWA). I 2025 ble det tildelt støtte til 8 norske eksperter, som alle hadde ulike forfatterroller i Naturpanelets rapporter eller deltok på andre ekspertmøter. Tilskuddsmidlene er viktig for å gjøre det mulig for ekspertene å delta i arbeidet, og tilskuddene dekker reiser til forfattermøter og deler av arbeidstiden. Potten i 2025 var på 2,3 mill. kroner, og den dekket alle omsøkte kostnader som ekspertene hadde i forbindelse med sitt arbeid i Naturpanelet. Det ble også tildelt støtte til en norsk ekspert sitt arbeid i teknisk underkomite tilhørende Montrealprotokollen.

Post 85 Tilskudd til besøkssenter for natur, kan overføres

Midlene er i hovedsak rettet mot resultatområdene Naturmangfold og Friluftsliv. Foreslått bevilgning er 91,8 mill. kroner, en økning på 0,8 mill. kroner. De 2,5 mill. kroner som ble lagt inn til Runde miljøsenter i Stortingsforliket om 2026-budsjettet, er tatt ut. Øvrig endring på posten skyldes at det er lagt inn prisjustering.

I 2026-budsjettet ble besøkssenterordningen for verdensarv flyttet til Riksantikvaren kap. 1429, ny post 78. Rapport 2025 for besøkssentre for verdensarv omtales her under kap. 1420, post 85.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til drift og utvikling av autoriserte besøkssentre for natur som formidler kunnskap på en attraktiv måte, samarbeider lokalt, bidrar til lokal verdiskaping og utfyller miljøforvaltningens øvrige virkemidler.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelsen for ordningen blir vurdert ut fra om tilskuddene bidrar til økt kunnskap om naturen i befolkningen, særlig hos barn og unge.

Tildelingskriterier

Autoriserte besøkssentre for natur kan søke om årlig grunntilskudd, utviklingstilskudd og tilskudd til naturveiledning.

Autorisasjonsprosessen skal sikre at sentrene oppfyller kravene i tilskuddsordningen. Autorisasjonen gjelder for fem år, forutsatt at vilkårene følges og med forbehold om Stortingets bevilgningsvedtak i perioden.

Grunntilskuddet skal bidra til drift og administrasjon av sentrene, herunder ordinær naturinformasjon og naturveiledning, slik at besøkssentrene er attraktive formidlere, samarbeider lokalt, bidrar til lokal verdiskaping og utfyller miljøforvaltningens øvrige virkemidler.

Grunntilskuddet for 2027 er 1,4 mill. kroner per besøkssenter. I sum går 53,2 mill. kroner av bevilgningen til grunntilskudd for de 39 besøkssentrene for natur.

I utviklingstilskudd til ytterligere publikumstiltak, kompetanseheving og andre informasjonstiltak er det satt av 29,5 mill. kroner. Av disse blir 22,1 mill. kroner likt fordelt mellom de 22 sentrene for nasjonalpark og de fire på villaks. De fire rovdyrsentrene kan søke om til sammen 5,4 mill. kroner. De seks våtmarksentrene kan søke om til sammen 1,2 mill. kroner, Oslofjorden (ett senter) 525 000 kroner, og skog (ett senter) 161 000 kroner.

Til særskilt naturveiledning er det satt av 9 mill. kroner. Tilskuddet går til naturveiledning ved sentrene for å gi publikum direkte opplevelser ute i naturen, og samtidig økt naturkunnskap og miljøengasjement. Norsk villreinsenter, besøkssenter rovdyr Flå og Namsskogan, besøkssenter nasjonalpark Nordland, Færder og Hardangervidda (Skinnarbu), og besøkssenter våtmark Ilene og Nordre Øyeren kan søke.

Oppfølging og kontroll

Resultatkontroll og oppfølging av om sentrene har oppfylt autorisasjonskravene skjer ved at tilskuddsmottakerne leverer årsmelding, revidert regnskap, budsjettforslag, plan for virksomheten og eventuelle framdriftsrapporter med regnskap. Sentrene rapporterer om antall besøkende, aktiviteter og naturveiledning, salg av logoprodukter, resultater fra brukerundersøkelser og eventuelle evalueringer av innhold og aktivitet ved senteret og om andre forhold som var sentrale for å få tildelt tilskuddet. Det blir utført en generell formalia- og sannhetskontroll av rapportene og regnskapene. Det blir foretatt stikkprøvekontroll, blant annet ved gjennomsyn av utstillinger og informasjonsmateriell som det er gitt støtte til.

Ved autorisasjon og reautorisasjon av sentrene blir det gjennomført besøk med kontroll og gjennomgang av autorisasjonskravene.

Rapport 2025

Det ble gitt grunntilskudd til følgende autoriserte besøkssentre: 22 for nasjonalpark, 7 for verdensarv, 6 for våtmark, 4 for rovdyr, 4 for villaks, ett for Oslofjorden, ett for skog og ett for villrein (Hjerkinn). I tillegg ble det gitt kompensasjon til stiftelsen Nasjonalt villakssenter i forbindelse med autorisasjonsprosessen med besøkssenter villaks. I 2025 ble 9 besøkssentre re-autorisert, fordelt på følgende kategorier: nasjonalpark (Lofotodden, Reisa, Hardangervidda – Eidfjord, Femundsmarka, Raet), verdensarv (Urnes, Geiranger og Alta) og rovdyr (Østerdalen).

Det ble gitt utviklingstilskudd på totalt 35,2 mill. kroner til 66 prosjekter til besøkssentre for nasjonalpark, verdensarv, våtmark, rovdyr, villaks, skog og Oslofjorden. Utviklingsmidler for besøkssenter nasjonalpark ble fordelt likt mellom de autoriserte sentrene. Totalt antall søknader var 76 med et samlet beløp på 40,5 mill. kroner. Naturveiledningstilskudd ble gitt til 8 øremerkede sentre innen kategoriene nasjonalpark, våtmark, rovdyr og villrein, totalt 8,3 mill. kroner.

Post 86 Tilskudd til frivillige klima- og miljøorganisasjoner og klima- og miljøstiftelser

Midlene er rettet mot alle resultatområdene. Det er foreslått en bevilgning på 70,2 mill. kroner på posten, en økning på 2,5 mill. kroner. Posten er prisjustert.

Mål

Formålet med tilskuddsordningen er å skape engasjement for klima- og miljøsaker, og stimulere til miljøaktivitet lokalt, regionalt og nasjonalt. Tilskuddet kan gis til frivillige organisasjoner, stiftelser og paraplyorganisasjoner som jobber med nasjonalt fokus, og med hovedformål innenfor miljøforvaltningens ansvarsområder.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert med bakgrunn i om tilskuddet bidrar til at organisasjonene skaper bredt

engasjement for klima- og miljøsaker, og stimulerer til miljøaktivitet lokalt, regionalt og nasjonalt.

Tildelingskriterier

Tilskuddsordningen er søkbar som gir grunntilskudd til frivillige klima- og miljøorganisasjoner og klima- og miljøstiftelser. Ordningen er hjemlet i forskrift og er bygd opp med objektive kriterier for støtte til organisasjonene og faglig skjønnsmessige kriterier for støtte til stiftelsene. Det blir årlig gjennomført en søknadsrunde hvor nye søkere kan kvalifisere seg inn på ordningen. Fordeling av tilskudd til den enkelte tilskuddsmottaker bli fastsatt etter at Stortinget har foretatt budsjettvedtak.

Oppfølging og kontroll

Bruken av tilskuddsmidlene blir fulgt opp gjennom kontroll av årsrapport og årsregnskap. Miljødirektoratet kan føre tilsyn med at tilskuddsmottaker oppfyller kravene i forskriften, at opplysningene i søknaden er riktige og at organisasjonen drives i henhold til sine vedtekter. Riksrevisjonen kan også gjennomføre slik kontroll.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt tilskudd til klima- og miljøorganisasjoner og -stiftelser slik det framgår av tabellen.

Tabell 6.3 Tilskudd til organisasjoner og stiftelser i 2025

(i 1 000 kroner)

Organisasjon/stiftelse	Tilskudd 2025
Klima- og miljøorganisasjoner	
Den Norske Turistforening	6 300
Forbundet Kysten	4 811
Fortidsminneforeningen	4 299
Framtiden i våre hender	4 640
Norges Jeger- og Fiskerforbund	4 267
Norges Naturvernforbund	6 968
Besteforeldrenes Klimaaksjon	1 971
Motvind Norge	2 483
Norsk elbilforening	4 097
Barne- og ungdomsorganisasjoner	
Natur og Ungdom	3 011
Miljøagentene	2 992
Paraplyorganisasjoner	
Sabima	1 549
Kulturvernforbundet	1 549
Regnskogfondet	1 549
Norsk Fyrhistorisk Forening	1 549

Tabell 6.3 Tilskudd til organisasjoner og stiftelser i 2025

(i 1 000 kroner)

Organisasjon/stiftelse	Tilskudd 2025
Klima- og miljøstiftelser	
Miljøstiftelsen Bellona	1 926
Norsk Kulturarv	1 058
WWF Norge	2 835
Zero Emission Resource Organisation	1 258
Norsk klimastiftelse	421
Sum	59 533

Post 87 Tilskudd til natur og friluftsliv i områder berørt av landbaserte vindkraftverk

Foreslått bevilgning på posten er 21,8 mill. kroner, en reduksjon på 0,9 mill. kroner fra 2026.

Det er bestemt at et beløp tilsvarende 0,2 øre per kWh landbasert vindkraftproduksjon foregående grunnlagsår skal avsettes i statsbudsjettet til lokale formål som natur, reindrift og eventuelle andre formål som er direkte berørt av arealbruken. Hensikten er å sikre at interesser som berøres negativt av vindkraftproduksjon får en andel av verdiskapningen.

Midlene under post 87 dekker tilskudd til natur og friluftsliv i kommuner berørt av landbaserte vindkraftverk, mens tilskuddsmidlene til reindriften finansieres over budsjettet til Landbruks- og matdepartementet.

Norges vassdrags- og energidirektorat har ut fra faktisk vindkraftproduksjon i 2025 beregnet at andelen som tilfaller tilskuddsordningen for natur og friluftsliv utgjør 21,8 mill. kroner, som blir bevilgningsforslaget for 2027.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 10 mill. kroner for å kunne gi tilsagn til prosjekter som tar mer enn ett år å gjennomføre, jf. forslag til vedtak VI.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å bidra til å kompensere negative konsekvenser for natur og friluftsliv i områder berørt av vindkraftverk på land. Ordningen skal bidra til at natur blir reetablert eller får bedre betingelser, og at friluftslivsmuligheter bedres i disse kommunene.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelsen vurderes primært ut fra om naturmangfold som er direkte berørt av landbaserte vindkraftverk blir reetablert eller får bedre betingelser et annet sted i kommunen, og om friluftslivsmuligheter som blir borte eller forringet som følge av landbaserte vindkraftverk blir etablert eller forbedret et annet sted i kommunen.

I tillegg vurderes måloppnåelsen ut fra om tilskuddsordningen har bidratt til å fremme natur og friluftsliv i de aktuelle kommuner, selv om tiltakene ikke kompenserer konkrete negative virkninger av vindkraftanlegget.

Tildelingskriterier

Kommuner, kommunale eller interkommunale foretak, interkommunale friluftsråd og frivillige organisasjoner kan søke om tilskudd.

Tilskudd kan gå til tiltak i kommuner som har landbaserte vindkraftverk, samt til tiltak i kommuner der natur eller friluftsinteresser blir negativt påvirket av landbaserte vindkraftverk som er plassert i nabokommunen.

Tiltak som kan få støtte kan være å legge til rette for naturmangfold eller friluftsliv tilsvarende det som er påvirket av vindkraftverk et annet sted i kommunen.

Tilskuddsordningen kan også støtte tiltak som fremmer natur og friluftsliv som ikke er direkte påvirket av vindkraftverk. Innenfor natur er i slike tilfeller naturmangfold av nasjonal og vesentlige regional interesse prioritert.

Oppfølging og kontroll

Bruken av midler blir fulgt opp blant annet ved å kontrollere søknad med årsrapport og årsregnskap som tilskuddsmottakerne sender inn. Direktoratet kan føre tilsyn med at tilskuddsmottakerne oppfyller kravene i forskriften, at opplysningene i søknaden er riktige, og at organisasjonene blir drevet i samsvar med sine vedtekter. Riksrevisjonen kan også gjennomføre slik kontroll.

Rapport 2025

Miljødirektoratet fikk 44 søknader fra kommuner og lag og foreninger i 10 fylker. Til sammen ble det søkt om 60,8 mill. kroner, og totalt ble det tildelt 28,4 mill. kroner. Totalt ble 37 søknader helt og delvis innvilget støtte, hvorav 30 prosjekter primært var rettet mot friluftsliv og 7 prosjekter primært var rettet mot natur. 7 søknader ble avslått. Miljødirektoratet mottok søknader fra totalt 19 vindkraftkommuner, og flest søknader fra Trøndelag, Rogaland og Møre og Romsdal.

Eksempler på prosjekter som mottok støtte er etablering av parkering, gapahuk, etablering og utbedring av eksisterende stier og turveier, informasjonstiltak, restaurering av vassdrag og tiltak for å hindre gjengroing av slåttemark. Det ble også gitt støtte til universell utforming av områder som sikrer at alle brukergrupper kan få tilgang til friluftsliv.

Kap. 4420 Miljødirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Oppdrag og andre diverse inntekter	10 594	7 227	7 494
04	Gebyrer, forurensningsområdet hos Miljødirektoratet	123 195	107 559	113 800
06	Gebyrer, forurensningsområdet hos statsforvalterembetene	62 626	66 942	77 942
07	Gebyrer, kvotesystemet	11 488	49 340	21 040
09	Internasjonale oppdrag	50 672	33 400	41 100
40	Salg av eiendom og innløsning av festetomter i statlig sikrede friluftslivsområder	4 787		500
41	Salg av eiendom i verneområder, herunder makeskifte eiendommer og innløsning av festetomter	3 122		
50	Overføringer fra andre statlige regnskaper	1 962		500
85	Overføringer fra andre	1 613	6 500	5 000
	Sum kap. 4420	270 059	270 968	267 376

Post 01 Oppdrag og andre diverse inntekter

På posten er det budsjettert med ulike oppdragsinntekter og salg av tjenester knyttet til felles administrative funksjoner i miljøforvaltningen. Oppdragsinntektene er hovedsakelig knyttet til tjenester som Statens naturoppsyn utfører for andre. På posten blir det også ført diverse inntekter, blant annet diverse leieinntekter fra eiendommer Miljødirektoratet eier, inntekter fra salg av rapporter utarbeidet av Miljødirektoratet og enkelte andre produkt. Posten er grunnet prisjustering økt med 0,3 mill. kroner til 7,5 mill. kroner.

Det er merke- og registreringsplikt for dødt vilt som tilkommer Viltfondet, se vedlegg (artsliste) til forskrift 1. april 2020 nr 565. – Om skadefelling, dødt vilt og bruk av vilt i oppdrett, forskning og dyrepark (viltforskriften)

De som vil overta merkepliktig vilt fra Viltfondet, skal betale et gebyr. Gebyret blir videreført på samme nivå som i tidligere år, det vil si 450 kro-

ner. Innbetalte gebyr blir benyttet til drift og vedlikehold av en sentral database for å ta vare på informasjon om individene.

Miljødirektoratet krever dessuten refusjon for utgifter det har knyttet til kontroll av naturforvaltningsvilkår i vannkraftkonsesjoner. Gebyret er hjemlet i vassdragsreguleringsloven § 12 punkt 19, i vassressursloven §§ 57–58 og i den enkelte konsesjonen.

Kap. 1420, post 01 Driftsutgifter, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Post 04 Gebyrer, forurensningsområdet hos Miljødirektoratet

I samsvar med prinsippet om at forurenseren skal betale, er det innført gebyr på ulike områder innenfor forurensningsområdet. Foreslått bevilgning på posten er 113,8 mill. kroner, en økning på 6,2 mill. kroner sammenlignet med 2026. Økningen skyldes nye inspektørstillinger på tilsyn, indeksregulering på noen ordninger og endring i fordeling av inntekter med arbeidstilsynet. Det forventes også en inntektsøkning som følge av ny grensekryssende ordning.

Posten omfatter Miljødirektoratets inntekter fra følgende ordninger:

- gebyr fra dem som får utstedt sertifikat under en sertifiseringsordning for virksomheter og personell som håndterer fluorholdige klimagasser (produktforskriften kapittel 6 a). Ordningen er en del av EØS-avtalen som regulerer de fluorholdige klimagassene HFK, PFK og SF_6 gjennom krav til blant annet dokumenterte kvalifikasjoner for teknisk personell og bedrifter som utfører arbeid på utstyr med noen av disse gassene. Den praktiske gjennomføringen av sertifiseringsordningen blir i dag utført av Isovator AS (HFK i kuldeanlegg o.a.) og Incert AB (SF_6 i høyspentbrytere).
- gebyr for konsesjonsbehandling og kontroll i medhold av forurensningsforskriften
- gebyr for tilsyn og kontroll med importører og produsenter av kjemiske stoffer og stoffblandinger, i medhold av deklareringsforskriften, inkludert vedlikehold og videreutvikling av Produktregisteret som verktøy for effektiv kjemikaliekontroll
- årsgebyr for godkjente biocidprodukter og gebyr for behandling av søknader om godkjenning av biocidaktive stoffer og biocidprodukter, i medhold av biocidforskriften. Gebyret skal dekke alle kostnader til søknadsbehandling og kjemikalietilsyn, samt nødvendige kostnader for drift og utvikling av tilhørende systemer.
- gebyr for produkttilsyn i medhold av produktgebyrforskriften til dekning av kostnader for varetilsyn.
- gebyr for deklarasjon av farlig avfall, i medhold av avfallsforskriften. Virksomheter som leverer farlig avfall, skal fylle ut et deklarasjonsskjema med opplysninger om opphavet til, innholdet i og egenskapene til avfallet. Det er fastsatt et gebyr for denne deklarasjonen, og gebyret skal dekke Miljødirektoratets kostnader ved drift og utvikling av systemet, inkludert kjøp av tjenester.
- gebyrer knyttet til ordninger for utvidet produsentansvar i medhold av avfallsforskriften. Dette gjelder 1) gebyr for å dekke Miljødirektoratets saksbehandling ved ny eller endret godkjenning av returselskap/-system, 2) årsgebyr som dekker Miljødirektoratets saksbehandling ved kontrolltiltak som direktoratet har knyttet til gjennomgang av og tilbakemelding på rapportering fra godkjente returselskap/-systemer og 3) gebyr for å dekke Miljødirektoratets arbeid med datasystemer som er nødvendig for å sikre overholdelse av krav i avfallsforskriften for produsentansvarsordningene. Dette gjelder i dag utvikling og drift av databasen Produsentansvar.no som brukes til rapportering og saksbehandling av produsentansvarsordningene for elektriske og elektroniske produkter (EE-produkter), batterier, kjøretøy og etter hvert emballasje. Disse tre gebyrene gjelder for EE-produkter, kjøretøy, dekk, drikkevareemballasje, emballasje og PCB-holdige isolerglassruter, enkelte engangs plastprodukter og utstyr i plast til fiskeri og akvakultur.
- gebyr for eksport og import av avfall, i medhold av avfallsforskriften. Virksomheter som importerer eller eksporterer meldepliktig avfall, må innhente samtykke til dette. Gebyret skal dekke kostnader knyttet til behandling av søknader om eksport og import av avfall, Miljødirektoratets kostnader ved drift og utvikling av saksbehandlingssystemer, inkludert kjøp av tjenester.
- gebyr for rapportering på omsetning av biodrivstoff, i medhold av produktforskriften. Virksomheter som omsetter drivstoff er gjennom omsetningskravet for biodrivstoff i produktforskriften pålagt å omsette en viss andel biodrivstoff hvert år, og dokumentere at det oppfyller visse bærekrafts-kriterier. Virksomhetene skal betale gebyr for kontrolltiltak ved

rapportering på omsetningskrav og behandling av unntakssøknader, som skal dekke Miljødirektoratets saksbehandling ved kontrolltiltak som direktoratet har knyttet til gjennomgang av og tilbakemelding på rapporteringen og unntakssøknader.

I tillegg vil det på denne posten kunne komme inntekter fra andre ordninger innen forurensningsområdet. Gjennom EUs regelverksutvikling knyttet til sirkulær økonomi vil nye krav og ordninger forutsette nye områder der det er relevant å ta gebyr, eller endring av det nåværende gebyret, for utvikling og drift av systemer, kostnader knyttet til godkjenninger, endring av godkjenning, kontrolloppgaver, rapportering og tilsyn.

Tabell 6.4 Budsjettet for 2027 fordeler seg slik på de ulike gebyrordningene

Gebyrordning	Budsjetterte inntekter 2027 (tall i tusen kroner)
Sertifisering for fluorholdige klimagasser	11 500
Konsesjonsbehandling etter forurensningsforskriften	11 300
Tilsyn etter forurensningsloven	16 500
Tilsyn med kjemikalier	10 000
Produkttilsyn	1 600
Deklarasjon av farlig avfall	35 000
Produsentansvarsordninger	2 600
Eksport og import av avfall	12 500
Godkjenning av biocider, biocidprodukter og årsgebyr for godkjente biocidprodukter	10 000
Omsetning av biodrivstoff	2 800
Totalt kap. 4420, post 04	113 800

Kap. 1420, post 23 Driftsutgifter, kan overskrides mot merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Post 06 Gebyrer, forurensningsområdet hos statsforvalterembetene

Posten omfatter inntekter til statsforvalteren fra gebyr for arbeid med konsesjonsbehandling og tilsyn med delegert industri. Gebyrplikten gjelder forurensningsmyndighetenes arbeid med tillatelse etter forurensningslovens §§ 11 og 18 og for vedtak gitt i medhold av forskrifter fastsatt med hjemmel i forurensningsloven som krever tillatelse. Gebyrplikten omfatter også arbeid med kontroll av virksomheter med og uten tillatelse.

Bevilgningen er økt med 11 mill. kroner til 77,9 mill. kroner.

Kap. 1420, post 23 Driftsutgifter, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Post 07 Gebyrer, kvotesystemet

Miljødirektoratet forvalter klimakvoteforskriften. Miljødirektoratets kostnader knyttet til forvaltningen, som omfatter godkjenning av overvåkingsplaner og tillatelser, kontroll av klimagassutslipp og behandling av søknad om tildeling av vederlagsfrie kvoter til operatører omfattet av kvotesystemet, samt forvaltning av klimakvoteregisteret, skal i samsvar med EU-reglene finansieres av gebyrer. Dette er i tråd med forutsetningene i kap. 39 i forurensningsforskriften om at Miljødirektoratets kostnader med tillatelse og overvåkingsplaner, kontroll av utslipp og søknad om tildeling omfattet av EUs klimakvotesystem, samt forvaltning av klimakvoteregisteret finansieres av gebyr. Dette er regulert i kap. 9 i klimakvoteforskriften hvor Miljødirektoratets kostnader ved saksbehandling og kontroll skal finansieres av gebyr.

Inntektene på posten vil variere som følge av noen engangsinntekter og inntekter knyttet til

vederlagsfrie klimakvoter som følger en fem-årssyklus. Som følge av dette settes bevilgningen på posten ned med 28,3 mill. kroner til 21 mill. kroner.

Post 09 Internasjonale oppdrag

Inntektene under posten kommer fra andre statsinstanser og fra internasjonale organisasjoner, og skal finansiere Miljødirektoratets utgifter under kap. 1420, post 23, til internasjonalt miljøsamarbeid og bistandsarbeid, for eksempel institusjonsbygging i samarbeidsland.

Bevilgningen er økt med 7,7 mill. kroner til 41,1 mill. kroner som følge av at kunnskapsprogrammet Energi for utvikling har fått flere landsamarbeid og dertil mer aktivitet. I tillegg er det økt aktivitet under EØS-midlene ettersom flere land kommer inn i Miljødirektoratets portefølje.

Kap. 1420, post 23 Driftsutgifter, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Post 40 Salg av eiendom og innløsning av festetomter i statlig sikrede friluftslivsområder

Miljødirektoratet eier en del områder gjennom statlig sikring av friluftslivsområder. På en del av disse har det fra tidligere tider eksistert festeforhold. Det vil bli mulig for en del av festerne å løse inn festetomtene sine, jf. krav i tomtefesteloven. I tillegg vil det i få tilfeller være aktuelt å selge eiendommer. Det forventes at det vil komme noen innløsingssaker i 2027 og det blir derfor foreslått en bevilgning på 0,5 mill. kroner.

Kap. 1420, post 30 Statlige erverv, bevaring av viktige friluftslivsområder, kan overskrides mot tilsvarende eventuelle inntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Post 41 Salg av eiendom i verneområder, herunder makeskifte eiendommer og innløsning av festetomter

Miljødirektoratet har føringer på at makeskifte skal benyttes i den grad det er mulig ved vern på privat grunn. Tiltaket skal virke konfliktdempende i de tilfellene en privat grunneier ønsker erstatning oppgjort i areal i stedet for å få utbetalt et kronebeløp. Dette innebærer at staten kjøper areal fra Statskog SF eller fra andre aktører som inngår i en makeskifteløsning. Det hender likevel at restareal og bygninger ikke blir benyttet til makeskifte blant annet på grunn av manglende interesse fra skogeiere. Disse områdene eller bygningene blir da lagt ut for salg.

Det forekommer også en sjelden gang innløsing av festetomter, etter tomtefesteloven kapittel 6, på statlig eid grunn som er innkjøpt for verneformål. Eventuelle inntekter fra dette blir ført under denne posten. Siden inntektsgrunnlaget er usikkert, er posten foreslått uten konkret bevilgning.

Ved inntekter til posten kan utgiftene under kap. 1420, post 32 Statlige erverv, vern av naturområder, overskrides med tilsvarende beløp, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Overføringer fra andre statlige regnskaper

På posten føres inntekter i form av overføringer fra andre statlige regnskap til tidsavgrensede prosjekt i Miljødirektoratet. Overføringene vil variere noe fra år til år. Det er foreslått en bevilgning på 0,5 mill. kroner, det samme som i 2026.

Kap. 1420, post 01 Driftsutgifter, kan overskrides mot tilsvarende inntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Post 85 Overføringer fra andre

På posten føres inntekter fra overføringer fra andre, ikke-statlige, regnskap til tidsavgrensede prosjekter i Miljødirektoratet.

Overføringene varierer noe fra år til år. For 2027 blir det foreslått en bevilgning på 5 mill. kroner, 1,5 mill. kroner lavere enn i 2026. Dette er konkret knyttet til Miljødirektoratet sin rolle som teknisk støtteenhet for Naturpanelet og er overføringer fra United Nations for å dekke reiser, opphold og kostpenger for deltakere fra støtteberettigede land for å delta på IPBES kapasitetsbyggingsaktiviteter, i tillegg til utvikling av opplæringsmateriell og møtekostnader. Drift av støtteenheten finansieres for øvrig over Miljødirektoratet sitt driftsbudsjett.

Kap. 1420, post 01 Driftsutgifter, kan overskrides mot tilsvarende merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Kap. 1422 Miljøvennlig skipsfart

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
21	Spesielle driftsutgifter	9 243	9 683	10 041
70	Tilskudd til private, *kan nyttes under post 21*	37 508	38 858	40 296
	Sum kap. 1422	46 751	48 541	50 337

Sjøfartsdirektoratets rolle og oppgaver

Miljøvennlig skipsfart er et prioritert innsatsområde i klimapolitikken og i regjeringens maritime strategi. Bruk av mer klima- og miljøvennlig drivstoff og energieffektive skip er nøkkelfaktorer for å redusere utslippene fra skipsfarten. Norge er i dag ledende i utviklingen og bruken av lav- og nullutslippsløsninger for skip – et fortrinn som kan utnyttes og utvikles videre.

Sjøfartsdirektoratets rolle og oppgaver

Sjøfartsdirektoratet er underlagt Klima- og miljødepartementet i saker som gjelder forurensning og vern om det marine miljøet, og utfører viktig arbeid innenfor dette området. Arbeidet inkluderer blant annet utredningsoppgaver, arbeid med krav og regelverk, utstedelse av sertifikater, flaggstatskontroller og havnestatskontroller. Sjøfartsdirektoratet utfører oppgaver knyttet til internasjonalt miljøsamarbeid under FNs sjøfartsorganisasjon (IMO), EU, Nordsjøsamarbeidet og det arktiske samarbeidet.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Forslag til bevilgning er 10 mill. kroner. Posten er økt med priskompensasjon på 0,4 mill. kroner. Midlene er rettet mot resultatområdene Naturmangfold, Forurensning og Klima. Posten medvirker til å dekke lønn til fast og midlertidig ansatte og driftsutgifter for Sjøfartsdirektoratets arbeid med miljøvennlig skipsfart. Reduksjoner i utslipp av SO_2, NO_X og klimagasser fra skipsfarten står sentralt i dette arbeidet. Videre skal det gjennomføres tiltak for å redusere faren for utilsiktet introduksjon og spredning av fremmede arter i ballastvann og gjennom begroing på skipsskrog. Posten dekker også midler til utredning, informasjon og formidling, og internasjonalt arbeid med miljøspørsmål.

Rapport 2025

Midlene til Sjøfartsdirektoratet har i hovedsak blitt brukt til nasjonalt og internasjonalt arbeid for å redusere klimagassutslepp, redusere eller hindre forurensning til luft og sjø, forebygge introduksjon og spredning av fremmede arter, mer miljøvennlig opphugging av skip og arbeid med de helhetlige forvaltningsplanene for havområdene.

Post 70 Tilskudd til private, kan nyttes under post 21

Foreslått samlet bevilgning på posten er på 40,3 mill. kroner. Posten er prisjustert. Om lag 8,9 mill. kroner er bevilget til det statlige bidraget til det offentlig-private samarbeidet Grønt Skipsfartsprogram. Videre er det foreslått å bevilge 31,4 mill. kroner til videreføring av Grønt Skipsfartsprograms tjeneste Servicekontoret for grønn flåtefornyelse. Servicekontoret for grønn flåtefornyelse er en del av Grønt Skipsfartsprogram sine tjenester for rederier, vareeiere og innkjøpere av transport.

Mål

Tilskudd til Grønt skipsfartsprogram skal bidra til å kutte utslipp og etablere grønn konkurransekraft i maritim næring

Rapport 2025

Midlene har gått til statens bidrag inn i Grønt Skipsfartsprogram (GSP), og programmets arbeid med å realisere grønn flåtefornyelse.

Piloter for grønn skipsfart er fortsatt bærebjelken i GSP sitt arbeid. 21 piloter har nå fått status som realisert/under realisering. I 2025 ble syv nye piloter startet, ti pilotstudier avsluttet, og to piloter tok steget videre mot realisering. Nye piloter spenner fra ammoniakkdrevne bilfrakteskip,

infrastruktur for metanol, ombord karbonfangst og lade- og landstrøm, til skogvask med oppsamling, gjenbruk av skipsskrog, og beredskap for akutte utslipp ved nye typer drivstoff. Midler er også brukt til programmets arbeid med å spre kunnskap gjennom debatter, seminarer, nyhetsbrev og medieoppslag.

Servicekontoret for grønn flåtefornyelse hadde i 2025 med totalt 47 prosjekter med potensielle grønne skip. Endelig investeringsbeslutning er tatt for 11 skip i Servicekontorets prosjektportefølje i 2025. Det er levert Enova-søknader for 16 skip i Servicekontorets prosjekter i 2025, der det er blitt gitt støttetilsagn til 12 skip.

Kap. 1423 Radioaktiv forurensning i det ytre miljø

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	45 403	58 223	59 824
	Sum kap. 1423	45 403	58 223	59 824

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet ansvar og roller

Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) er fag- og forvaltningsmyndighet på områdene strålevern, atomsikkerhet og ikke-spredning, radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall. DSA utfører oppgaver på vegne av Helse- og omsorgsdepartement, Utenriksdepartementet og Klima- og miljødepartementet. DSA er Klima- og miljødepartementets direktorat på området radioaktiv forurensning i det ytre miljøet, er forurensningsmyndighet etter forurensningsloven, og har beredskapsansvar for radioaktiv forurensning. Direktoratets hovedoppgave er å sikre en helhetlig forvaltning på området, fremskaffe informasjon og kunnskap, og å gi faglige råd. DSA er forvaltningsmyndighet etter forurensningsloven på radioaktiv forurensning og avfall for en rekke ulike virksomheter som sykehus, forskningsvirksomhet, petroleumsvirksomhet, mineral- og prosessindustri, deponier samt bygg- og anleggsvirksomhet. Dette omfatter også atomanleggene i Halden, på Kjeller og KLDRA Himdalen. DSA overvåker også nivåene av radioaktiv forurensning i miljøet.

Post 01 Driftsutgifter

Midlene under denne posten er rettet mot resultatområdet Forurensning. De tilhørende inntektene er ført under kap. 4423, post 01. Bevilgningen kan overskrides dersom det er tilsvarende merinntekt under denne posten, jf. forslag til vedtak II. Posten dekker utgifter som Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) har til lønn og godtgjørelse for fast og midlertidig ansatte. Videre dekker posten utgifter knyttet til oppdragsvirksomhet, ordinære driftsutgifter og utgifter knyttet til den samlede utrednings- og rådgivningsvirksomheten etaten gjennomfører på området radioaktiv forurensning i det ytre miljøet. Bevilgningen foreslås økt med 1,6 mill. kroner, til 59,8 mill. kroner.

Avviklingen og oppryddingen etter atomvirksomhet i Norge medfører store oppgaver for DSA som forvaltnings- og tilsynsmyndighet. DSA skal fortsette oppfølgingen og veiledningen av ansvarlig operatør.

Det er et stort behov for å etablere nye løsninger for behandling, lager og deponi for radioaktivt avfall, og oppfølgingen av dette er høyt prioritert. Dette gjelder for radioaktivt avfall etter atomvirksomheten, men også for radioaktivt avfall som produseres av andre virksomheter, med både naturlig forekommende og kunstig fremstilte radioaktive stoffer.

DSA skal være godt koordinert med andre forurensningsmyndigheter i relevante saker, og samarbeide med disse om bruk av forurensningsloven.

DSA har ansvar for å ivareta Norges forpliktelser etter Felleskonvensjonen om radioaktivt avfall under IAEA og for å sikre etterlevelse i norsk regelverk og forvaltningspraksis. DSA deltar også i annet relevant internasjonalt samarbeid om radioaktiv forurensning og radioaktivt avfall, inkludert under OSPAR-konvensjonen og i nordisk samarbeid.

DSA koordinerer nasjonal overvåkning av radioaktivitet i det ytre miljøet, både i det marine miljøet og på land. Overvåkningen dokumenterer nivåene og følger utviklingen av radioaktiv for-

urensning fra kjente kilder, samtidig som den gjør at nye kilder kan oppdages. Overvåkningen bidrar også til å opprettholde kompetanse og nødvendig målekapasitet for å kunne håndtere en eventuell ny atomhendelse.

Endringer i den geopolitiske situasjonen i verden, økt risiko knyttet til krigen i Ukraina, flere reaktordrevne fartøy i norske farvann og endringer av forurensningsmønstre som følge av klimaendringene, har aktualisert behovet for overvåkning. DSA samarbeider med andre institusjoner og fagmiljøer og rapporterer funnene til internasjonale konvensjoner som bla. OSPAR.

DSA følger fortløpende utviklingen ved kjernekraftverkene i Ukraina og beregner mulige konsekvenser av radioaktiv forurensning fra Ukraina.

Rapport 2025

Ansvaret for atomanlegget i Halden ble overført til staten v/Norsk nukleær dekommisjonering 1. april 2025. DSA har fulgt opp IFE og NND i arbeidet med å etablere nye løsninger for behandling, lagring og deponering av radioaktivt avfall.

Gjennom tilsyn i 2025 har DSA bidratt til økt etterlevelse av regelverket og styrket kontroll med håndtering av radioaktiv forurensning. I 2025 fikk DSA også innsigelsesmyndighet etter Plan- og bygningsloven, som vil sikre at hensyn knyttet til strålevern, atomsikkerhet og radioaktiv forurensing blir ivaretatt i planprosesser.

I rapporteringen til OSPAR har DSA bidratt til et oppdatert og sammenlignbart kunnskapsgrunnlag om radioaktivitet i norske havområder, og styrket det internasjonale arbeidet med å redusere forurensning i Nordøst-Atlanteren frem mot 2030.

Ved gjennomføringen av de nasjonale overvåkningsprogrammene for radioaktivitet i marint miljø og i landområder og ferskvannssystemer i 2025, har DSA sikret oppdatert kunnskap om nivåer og utvikling av radioaktiv forurensning i Norge. Samarbeidet med sentrale norske fagmiljøer har bidratt til høy faglig kvalitet, styrket datagrunnlag og økt nasjonal kapasitet på overvåkning.

Kap. 4423 Radioaktiv forurensning i det ytre miljø

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Gebyrer, radioaktiv forurensning	1 498	1 212	1 257
	Sum kap. 4423	1 498	1 212	1 257

Post 01 Gebyrer, radioaktiv forurensning

Posten dekker inntekter som Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet har i forbindelse med gebyr forankret i forurensningsloven § 52 a, forskrift om avgrensede utslipp kapittel 39. Kap. 1423, post 01, kan overskrides tilsvarende eventuelle merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Kap. 1424 Statens villreinfond

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
30	Statlige tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering, *kan nyttes under post 70*			10 000
70	Tilskudd til tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering, *kan nyttes under post 30*			15 000
	Sum kap. 1424			25 000

Statens villreinfond er etablert for å bedre levevilkårene for villrein som blir berørt av vannkraftregulering, finansiert ved innbetaling av engangsbeløp som pålegges vannkraftregulanter ved revisjon av konsesjonsvilkår etter vassdragsreguleringsloven. Fondet er hjemlet i § 17 i vassdragsreguleringsloven.

Kap. 1424 Statens villreinfond omfatter utgifter til villreintiltak finansiert av midler innbetalt til Statens villreinfond. Midlene under kap. 1424 er rettet mot resultatområdet Naturmangfold.

Utgiftene over kap. 1424 korresponderer med inntektsbevilgningen over kap. 4424 Statens villreinfond under Klima- og miljødepartementet, post 50 Overføring fra Statens villreinfond.

For nærmere beskrivelse om inntektene til fondet, viser vi til omtale under kap. 4424.

Post 30 Statlige tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering, kan nyttes under post 70

Midlene under posten er rettet mot resultatområdet Naturmangfold.

Posten dekker utgifter som staten selv har til tiltak for villrein, det være seg Miljødirektoratet, statsforvaltere eller andre statlige etater. Utgiftene må ses i sammenheng med midler til det samme formålet under tilskuddspost 70.

Bevilgningen foreslås med 10 mill. kroner.

Det foreslås en bestillingsfullmakt på 7 mill. kroner for prosjekter som tar mer enn ett år å gjennomføre, jf. forslag til vedtak V.

Rapport 2025

Posten hadde ikke bevilgning i 2025, og det eksisterer følgelig ikke regnskapstall og rapport på bruken av disse.

Post 70 Tilskudd til tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering, kan nyttes under post 30

Tilskuddsordningen er rettet mot resultatområdene Naturmangfold.

Tilskuddsordningen er finansiert med midler fra Statens villreinfond, og skal bidra til å dekke utgifter til tiltak for villrein som utføres av andre enn staten.

Utgiftene må ses i sammenheng med midler til det samme formålet under post 30. Bevilgningen foreslås med 15 mill. kroner.

Det foreslås en tilsagnsfullmakt på 10 mill. kroner for å kunne gi tilsagn til prosjekter som tar mer enn ett år å gjennomføre, jf. forslag til vedtak VI.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å bidra til finansiering av undersøkelser og tiltak som bedrer levevilkårene for villreinen, hovedsakelig i det området som er påvirket av vannkraftutbyggingen.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterium for måloppnåelse er om ordningen medvirker til å bedre levevilkårene for villrein. Midlene skal i hovedsak benyttes i de villreinområdene hvor konsesjonær har blitt pålagt å innbetale til fondet.

Midlene skal også kunne brukes på tiltak som ikke har direkte tilknytning til vannkraftutbyggingen.

Den faktiske effekten av tilskuddene kan ikke måles fra år til år, men må vurderes i et langsiktig perspektiv og i sammenheng med andre virkemidler og årsaksforhold.

Tildelingskriterier

Det kan gis tilskudd til:

- etablering av landbroer i vannmagasin eller over vinteråpne elver,
- tilbakeføring til natur av anleggsveier og andre veier, parkeringsplasser mv,
- tilpassing av anleggsveier og andre veier for at villrein lettere kan krysse disse,
- fjerning av luftspenn til fordel for jordkabel,
- sanering/flytting av turisthytter,
- kjøp av fritidsboliger/tomter for sanering eller stans av pågående bruk,
- prosjektledelse, undersøkelser og planlegging knyttet til ovennevnte tiltak.

Det kan også gis tilskudd til andre tiltak som faller innenfor ordningens formål, utover de tiltakene som er nevnt ovenfor, herunder tiltak som ikke har direkte tilknytning til vannkraftutbyggingen.

For å få tilskudd skal tiltaket være i samsvar med de overordnede grepene i tiltaksplanen for villreinområdet, der slik plan foreligger.

Det gis ikke tilskudd til tiltak som konsesjonær er blitt pålagt i medhold av vassdrags- eller energilovgivningen.

Oppfølging og kontroll

Resultatkontroll og oppfølging skjer ved at tilskuddsmottakerne leverer sluttrapporter og regnskap og eventuelt framdriftsrapporter med regnskap. Det blir gjort en generell formalia- og sannsynlighetskontroll av rapportene og regnskapene.

Rapport 2025

Posten hadde ikke bevilgning i 2025, og det eksisterer følgelig ikke noe regnskapstall og rapport på bruken av disse.

Kap. 4424 Statens villreinfond

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Overføring fra Statens villreinfond			25 000
	Sum kap. 4424			25 000

Statens villreinfond ble opprettet i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2026, jfr. Prop. 96 S og Innst. 450 S (2025–2026). Statens villreinfond er etablert for å bedre levevilkårene for villrein som blir berørt av vannkraftregulering.

I de tilfeller hvor vannkraftreguleringer påvirker villreinen og man ikke finner andre egnede avbøtende tiltak, kan vannkraftkonsesjonærene ved revisjon av konsesjonsvilkår bli pålagt å betale et bestemt engangsbeløp til villreinfondet etter § 17 i vassdragsreguleringsloven. Midlene konsesjonærene blir pålagt å betale, skal være øremerket finansiering av undersøkelser og tiltak som bedrer levevilkårene for villrein.

Tiltakene skal hovedsakelig bedre forholdene for den villreinbestanden som er påvirket av vannkraftutbyggingen. Det vil eksempelvis være aktuelt å bruke fondet til å finansiere tiltak i tiltaksplaner for villrein for å gjenopprette trekkruter for villrein som har gått ut av bruk som følge av vannkraftutbygging. Midlene skal også kunne brukes på tiltak som ikke har direkte tilknytning til vannkraftutbygging, men som bedrer forholdene for villreinen. Energidepartementet ved Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE) er ansvarlig for å påse at konsesjonærene innbetaler innskudd til fondet. Klima- og miljødepartementet ved Miljødirektoratet har ansvar for fondet og forvaltningen av dets midler. Tilhørende fondet er det opprettet et tilskuddsregelverk (jfr. kap. 1424, post 70) og en fondsinstruks.

I 2027 er det budsjettert med en inntektsoverføring til kap. 4424 på 25 mill. kroner.

Beløpene som vannkraftkonsesjonærene er pålagt å betale, inntektsføres direkte i Statens villreinfond. Fra fondet refunderes så de årlige utgiftene til villreintiltak over kap. 1424 ved at tilsvarende beløp tas ut fra fondet og inntektsføres i statsbudsjettet over kap. 4424, post 50.

Post 50 Overføring fra Statens villreinfond

Anslaget for innbetalinger til Statens villreinfond fra vannkraftkonsesjonærer er i 2027 er usikkert, siden det er avhengig av hvor mange nye pålegg energimyndighetene gir til vannkraftkonsesjonærer om innbetalinger til fondet, og beløpet for hver av disse.

Det budsjetteres med en inngående saldo til 2027 i fondet på 47 mill. kroner. På dette grunnlag foreslås en inntektsbevilgning på 25 mill. kroner i 2027. Inntektsbevilgningen gir som omtalt over grunnlag for tilsvarende utgifter under kap. 1424.

Kap. 1425 Fisketiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
21	Spesielle driftsutgifter	315	300	300
70	Tilskudd til fiskeformål, *kan overføres*	15 152	15 608	16 153
	Sum kap. 1425	15 467	15 908	16 453

Kap. 1425 Fisketiltak omfatter utgifter til fisketiltak knyttet til anadrome laksefisk finansiert ved fiskeravgifter innbetalt til Statens fiskefond. Midlene under kap. 1425 er primært rettet mot resultatområdet Naturmangfold, men involverer også resultatområdet Friluftsliv gjennom tilrettelegging for fiske.

Utgiftene over kap. 1425 korresponderer – sammen med utgifter til forvaltning av ordningen under kap. 1420, post 01 – med inntektsbevilgningen over kap. 5578 Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet, post 72 Fiskeravgifter.

For nærmere beskrivelse om avgiftene og forholdet mellom kap. 1425, 1420, 5578 og inntektene til fondet, viser vi til omtale under kap. 5578.

Lønn og godtgjøringer til fast ansatte innen det statlige virksomhetsområdet blir ikke dekket over kap. 1425, men over kap. 1420 Miljødirektoratet og kap. 1520 Statsforvalterne.

Bruken av fondsmidlene blir drøftet med representanter for rettighetshaverne og brukerinteressene. Dette må ses i sammenheng med at arbeidet delvis er basert på driftsplaner, og at det er ønskelig at de frivillige organisasjonene arbeider for å oppnå den samme målsettingen.

Samlet sett er bevilgningen under kap. 1425 i 2027-budsjettet økt med 0,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026 som følge av økte inntekter fra fiskeravgiftene til Statens fiskefond.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Midlene under posten er rettet mot resultatområdene Naturmangfold og Friluftsliv.

Posten dekker utgifter til drift av betalingstjenesten for fiskeravgiftene. Bevilgningen er 0,3 mill. kroner, det samme som i 2026.

Rapport 2025

Bevilgningen er benyttet til drift av betalingstjenesten for fiskeravgift.

Post 70 Tilskudd til fiskeformål, kan overføres

Tilskuddsordningen er rettet mot resultatområdene Naturmangfold og Friluftsliv. Bevilgningen er økt med 0,5 mill. kroner til 16,2 mill. kroner. Bevilgningen skal gå til å dekke både lokale og sentrale tiltak.

Mål

Målet med tilskuddsordningen er å medvirke til å sikre og utvikle bestander av vill anadrom laksefisk og legge til rette for-, og motivere til fiske etter anadrom laksefisk.

Kriterier for måloppnåelse

Kriterium for måloppnåelse er om ordningen medvirker til å nå målsettingene for anadrom laksefisk. Den faktiske effekten av tilskuddene kan ikke måles fra år til år, men må vurderes i et langsiktig perspektiv og i sammenheng med andre virkemiddel og årsaksforhold.

Tildelingskriterier

Tiltak som kan få tilskudd, er tiltak knyttet til informasjon om og forvaltning av villaks, sjøørret og sjørøye, under dette kultiveringstiltak, driftsplanlegging, bruksrettet forskning og overvåkning. Det kan videre bli gitt tilskudd til tiltak som bedrer tilgangen på og høvet til fiske for allmennheten, og tiltak rettet mot rekruttering eller stimulering til fiske.

Oppfølging og kontroll

Resultatkontroll og oppfølging skjer ved at tilskuddsmottakerne leverer sluttrapporter og regnskap og eventuelt framdriftsrapporter med regn-

skap. Det blir gjort en generell formalia- og sannsynlighetskontroll av rapportene og regnskapene.

Rapport 2025

I 2025 fikk Miljødirektoratet og statsforvalterne til sammen 208 søknader, og det ble søkt om totalt 27,9 mill. kroner. Det ble helt eller delvis innvilget 145 søknader og tildelt 15,2 mill. kroner i tilskudd. Det ble avslått 63 søknader som til sammen har søkt om 12,7 mill. kroner. I 2025 er det gitt tilskudd til tiltak i regi av landsdekkende organisasjoner, herunder informasjon og forvaltning av anadrom laksefisk og tiltak rettet mot rekruttering og stimulering til fiske. Videre er det gitt tilskudd til tiltak som kunnskapsinnhenting om bestandene som grunnlag for lokal forvaltning og habitatforbedrende tiltak. Samlet har dette medvirket til bedre forvaltning av laks, sjøørret og sjørøye og en mer bærekraftig høsting av disse fiskeressursene. Tilskuddene har også medvirket til å styrke kunnskapsgrunnlaget, til informasjon og formidling av tilstand og utfordringer knyttet til anadrom laksefisk, og de har medvirket til å øke interessen for friluftsliv og fiske, særlig blant barn og unge.

Kap. 1428 Enova SF

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Overføring til Klima- og energifondet	7 681 575	6 604 808	3 001 909
52	Tilskudd til landstrøm, *kan overføres*	28 694		6 300
53	Tilskudd til reparasjoner, *kan overføres*			35 000
	Sum kap. 1428	7 710 269	6 604 808	3 043 209

Statsforetaket Enova forvalter midlene fra Klima- og energifondet og er et viktig virkemiddel for å fremskynde utvikling og utbredelse av klima- og energiløsninger.

Statens styring av Enova skjer gjennom fireårige styringsavtaler mellom Klima- og miljødepartementet og Enova om forvaltningen av midlene fra Klima- og energifondet. Utgangspunktet for Enova som virkemiddel er effektiv bruk av midlene stilt til rådighet. Faglig frihet og overordnet styring innebærer lite øremerking av midler eller aktiviteter. Øremerking gjør Enova mindre fleksibelt og vil bidra til mindre effektiv måloppnåelse.

Den inneværende styringsavtalen gjelder for årene 2025–2028. Enova og Klima- og energifondets formål er nå å bidra til å nå Norges klimaforpliktelser, og å fremme effektive klima- og energiomstillingstiltak på veien mot lavutslippssamfunnet.

Post 50 Overføring til Klima- og energifondet

Bevilgningen omfatter overføringer til Klima- og energifondet fra Klima- og miljødepartementets budsjett. Det er foreslått en bevilgning på 3,0 mrd. kroner og en fullmakt til å gi tilsagn på inntil 400 mill. kroner utover gitt bevilgning, jf. forslag til vedtak VI. Bevilgningen inkluderer priskompensasjon. Bevilgningen er redusert med ca. 3,6 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026. Dette inkluderer den øremerkede bevilgningen på 700 mill. kroner i 2026 til reduksjon av blandede og biogene klimagassutslipp fra industri og avfallshåndtering. Over Energidepartementets budsjett er det foreslått en bevilgning på 1,1 mrd. kroner, inkludert 710 mill. kroner fra påslaget på nettariffen. Samlet sett gir det en foreslått bevilgning til Klima- og energifondet på 4,1 mrd. kroner. Regjeringens forslag til bevilgning til Klima- og energifondet medfører behov for justering av styringsavtalen for 2025–2028.

Det påløper renteinntekter fra midlene som står i Klima- og energifondet. Renteinntektene går inn i Klima- og energifondet sammen med overføringene over statsbudsjettet. Renteinntektene i 2025 var på til sammen i underkant av 1,2 mrd. kroner. Regjeringen har siden den tiltrådte satset på Enova som et sentralt virkemiddel for å stimulere til klima- og energiomstilling. Fondet forventes å være på 36 mrd. kroner neste år, inkludert overføringer og ny bevilgning. Med regjeringens forslag vil klima- og energifondet derfor fortsatt

ha et stort økonomisk handlingsrom til å støtte gode klima- og energiprosjekter.

Styringsavtalen for 2025–2028

Enova skal i avtaleperioden 2025–2028 fremskynde utvikling og utbredelse av klima- og energiløsninger som a) særlig reduserer klimagassutslipp under innsatsfordelingsforordningen mot 2030, b) bidrar til et effektivt energisystem og styrker kraft- og effektbalansen, og c) gjennom økt innovasjon muliggjør en effektiv klima- og energiomstilling i tråd med lavutslippssamfunnet. Enovas aktivitet skal innrettes med sikte på å oppnå varige markedsendringer slik at klima- og energiløsninger tilpasset lavutslippssamfunnet på sikt blir foretrukket uten støtte.

Aktivitet til Enova skal støtte opp under satsinger og bidra til måloppnåelse i klima- og energipolitikken. I sin utarbeidelse av virkemidler skal Enova se hen til vedtatt og planlagt politikk, herunder statsbudsjettet og regjeringens årlige redegjørelse for Stortinget jf. Klimaloven § 6. Etter at Enova har bidratt til utvikling og utbredelse av en løsning, benyttes virkemidler som prising av utslipp og regulering for å fremme videre utbredelse av løsningene i markedet.

Tildelings- og oppfølgingskriterium

Enova har fullmakt til å utforme virkemidler i samsvar med rammene i styringsavtalen med departementet, oppdragsbrev, forskrifter og statlige regelverk. Midlene fra Klima- og energifondet skal forvaltes på en slik måte at målene blir nådd og pålagte oppgaver blir utført mest mulig kostnadseffektivt.

Enovas tildeling av midler fra Klima- og energifondet bør skje etter objektive og transparente kriterier. Kriteriene for hvert av virkemidlene eller ordningene skal publiseres.

Tilsagn om tilskudd må holdes innenfor disponibel ramme og fullmakter for Klima- og energifondet.

Resultatrapport 2025

Tabell 6.5 Klima- og energifondets resultat og disponeringer i 2025, korrigerte for kanselleringer

Område	Disponerte midler (mill. kroner)	Årlig klimaresultat (kilotonn CO_2-ekvivalenter)	Innovasjonsresultat (mill. kroner)	Energieffektivisering og ny energiproduksjon (GWh)
Maritim transport	2 917	205	553	
Energisystemet	2 045	5	2 826	373
Industri	1 359	114	281	598
Landtransport	1 325	42	27	
Bygg og eiendom	1 100	18	37	238
Husholdning og forbruker	843			169
Administrasjonsramme	283			
Avtalefestede aktiviteter	219			
Sum disponerte midler og resultat	10 094	384	3 724	1 378

I Enovas årsrapport, tilgjengelig på enova.no, finnes en utdypende rapportering fra virksomheten og Enovas disponeringer i 2025. For første gang har Enova i 2026 utgitt *Enovarapporten*. Den gir Enovas perspektiver på status og utsikter for klima- og energiomstillingen. Enova har gjort analyser som bygger på data om markedsaktivitet og tildelinger de siste årene, sammen med Enovas markedsnære kunnskap om utfordringer og muligheter i sentrale sektorer.

I 2025 regnskapsførte Enova et administrasjonstilskudd på 227 mill. kroner. Enova SF hadde et overskudd på 9 mill. kroner. Annen egenkapital var om lag 60,2 mill. kroner per 31. desember 2025.

Enova skal være en liten og fleksibel organisasjon som forvalter offentlige ressurser på en mest mulig effektiv måte. Enova har de siste årene rettet stor innsats mot digitalisering og automatisering av arbeidsprosesser som gi en mer effektiv saksbehandling og det nødvendige handlingsrommet til å behandle et økende antall søknader.

Enova ga i 2025 tilsagn om støtte på om lag 9,6 mrd. kroner til mer enn 3 800 store og små enkeltprosjekter innen offentlige og private virksomheter og over 37 000 tiltak i norske bosteder. Disse prosjektene er forventet å utløse kapital i størrelsesorden 15 mrd. kroner fra markedet. Dette vil i sum gi en samlet investering på om lag 25 mrd. kroner som følge av prosjekter vedtatt i 2025.

Transportsektoren

I 2025 ga Enova støtte på om lag 4,1 mrd. kroner til 1 162 prosjekter innen transportsektoren. Av de totale midlene utgjorde dette om lag 42 pst. av fondets disponeringer. Transportprosjektene utgjør omtrent 64 pst. av de totale utslippsresultatene i 2025 og omtrent 15 pst. av de totale innovasjonsresultatene.

Innen landtransport er en stor andel av prosjektene investering i tunge nullutslippskjøretøy. Enova støttet 932 slike prosjekter med om lag 1,1 mrd. kroner i 2025. De har i tillegg støttet flere prosjekter innen bedriftslading og offentlig lading for tunge kjøretøy. Enova vurderer at omstillingen mot nullutslipp innenfor veitransport er godt i gang. Teknologiutviklingen skjer hurtig – spesielt i Kina, samtidig som aktører i Europa og USA bidrar. Norge er generelt tidlig ute med å ta i bruk nullutslippsteknologi i denne sektoren.

I maritim sektor har Enova hatt en betydelig satsing i 2025. Med samlet støtte på 2,9 mrd. kroner har over 30 pst. av de totale tildelingene gått til denne sektoren. Særlig innen hydrogen og ammoniakk i fartøy har det blitt gitt mye støtte. 13 slike fartøy har blitt støttet med til sammen om lag 1,8 mrd. kroner. De har også støttet tre bunkringsanlegg med til sammen 442 mill. kroner. Disse anleggene er bokført under *industri*, men er særlig relevante for den maritime sektoren. Formålet med den samlede satsingen er å etablere de første fungerende verdikjedene for ammoniakk og hydrogen. Også innen batteri i nullutslippsskip har Enova gitt mye støtte. 25 fartøy er støttet med til sammen 975 mill. kroner. Utover dette har Enova også støttet prosjekter innen ladeinfrastruktur på land og i fartøyene, og ett prosjekt i kategorien banebrytende maritim teknologi.

Et eksempel på prosjekt i denne sektoren er Eitzen Avanti sitt prosjekt, som ble støttet av Enova med 200 mill. kroner til å bygge to batteridrevne skip for å frakte containere mellom Norge, Sverige og Tyskland.

Enova fremhever at på grunn av kompleksiteten i den maritime sektoren er det avgjørende å støtte de riktige prosjektene på riktig tidspunkt. Nullutslippsløsninger er ofte avhengige av at fartøy, infrastruktur og andre nødvendige funksjoner utvikles parallelt. Samtidig må teknologien være tilstrekkelig moden før den kan inngå i Enovas satsinger.

Industri

Det ble bevilget 1,4 mrd. kroner i støtte til 155 industriprosjekter i 2025. Dette utgjorde om lag 14 pst. av den totale støtten. Prosjektene spenner fra mindre klima- og energitiltak til større teknologiutviklingsprosjekter.

I 2025 bevilget Enova om lag 200 mill. kroner gjennom støtteprogrammet *Industri 2050*, som er rettet mot utslipp som ikke kan fjernes med dagens teknologi. Til sammen 469 mill. kroner ble bevilget til prosjekter som reduserer energibruk, utnytter overskuddsenergi, eller som faser ut fossile brensler, med minst mulig belastning på energisystemet. De har også støttet investeringer i ny biogassproduksjon i industriell skala med til sammen 226 mill. kroner.

Ved å støtte utvikling, pilotering og bruk av ny klimateknologi, og samtidig stimulere til at tilgjengelige løsninger for energieffektivisering og fornybar energi introduseres i markedet, avlaster Enova risiko for aktørene og bidrar til å akselerere omstillingen i industrien. Støtten fra Enova kan også bidra til globale utslippskutt, ved at teknologi som utvikles blir tatt i bruk utenfor Norges grenser.

Energisystem

Fra og med 2025 har Enova et eget delmål om å fremskynde utvikling og utbredelse av klima- og energiløsninger som bidrar til et effektivt energisystem og styrker kraft- og effektbalansen.

I 2025 støttet Enova prosjekter under energisystemet med til sammen i overkant av 2 mrd. kroner. 1,2 mrd. kroner av dette gikk til Wind Catching Systems for demonstrering av ny teknologi innen flytende havvind. Videre har det blitt gitt støtte på 422 mill. kroner til syv prosjekter gjennom programmet *Havvind 2035*, hvor målet er å kutte kostnader, bygge kompetanse og gjøre tek-

nologien klar for større utbygginger. Videre har de støttet en rekke prosjekter innen fleksibilitetsløsninger i energisystemet med 225 mill. kroner. Slike løsninger kan være en mer lønnsom og effektiv måte å håndtere effekttoppene i strømnettet på enn å bygge nytt strømnett. De har også støttet fem prosjekter innen fjernvarme og fjernkjøling med 188 mill. kroner. Slike prosjekter bidrar til effektavlasting i strømnettet i perioder med et høyt oppvarmingsbehov.

Bygg og eiendom

Innen bygg og eiendom har Enova totalt gitt tilsagn om støtte på 1,1 mrd. kroner i 2025. Om lag 500 mill. kroner av dette er til forbedring av energitilstand i yrkesbygg, mens om lag 400 mill. kroner er til utslippsfrie anleggsmaskiner. Utover dette har Enova støttet flere prosjekter innen energikartlegging i yrkesbygg, mobile ladestasjoner for elektriske anleggsmaskiner, mulighetsstudier, planlegging og prosjektering for ombruk og fleksibilitet, og ny klimateknologi i bygge- og anleggssektoren.

I denne sektoren har Enova særlig fokus på å bidra med å bygge kunnskap og skape modning i markedene.

Det vises til Energidepartementets Prop. 1 S (2026–2027) for rapportering av støtte til det særskilte oppdraget på energitiltak i husholdninger.

Målindikatorer for 2025–28

I tillegg til andre rammer i avtalen er det etablert tre målindikatorer som sammen med annen kvalitativ og kvantitativ rapportering gir en indikasjon på måloppnåelsen til Enova underveis i avtaleperioden, og utgjør en del av grunnlaget for styringsdialogen mellom departementet og Enova. Over avtaleperioden gjelder følgende indikatorer for å måle kontraktsfestede resultater innen klima, energi og utløst innovasjonskapital i prosjektene som mottar støtte fra Enova:

- Utslippsreduksjoner under innsatsfordelingsforordningen tilsvarende minst 1,5 millioner tonn CO_2-ekvivalenter i prosjektene Enova finansierer direkte. Dersom teknologiske og markedsmessige muligheter øker, vil sterkere uttelling på indikatoren forventes.
- Energieffektivisering og ny energiproduksjon tilsvarende minst 4 500 GWh i prosjektene Enova finansierer direkte.
- Innovasjonsresultater tilsvarende utløst innovasjonskapital på minst 16 mrd. kroner i prosjektene Enova finansierer direkte.

Resultatene på målindikatorene er det forventede årlige resultatet fra summen av enkeltprosjekter som har fått tilsagn om støtte. Støtten blir utbetalt etter hvert som støttemottakeren kan dokumentere fremdrift i prosjektet.

I 2025 ga Enova tilsagn til prosjekt med klimaresultat på 384 000 tonn CO_2-ekvivalenter, energieffektivisering og energiproduksjon tilsvarende 1 378 GWh, og utløst innovasjonskapital på 3,73 mrd. kroner.

Post 52 Tilskudd til landstrøm, kan overføres

I 2025 ble det gitt en engangsbevilgning på 100 mill. kroner på posten for å finansiere landstrømanlegget i Flåm. Dette ble gjort som følge av regjeringens beslutning om å innføre krav om nullutslipp i verdensarvfjordene fra 1. januar 2026, jf. oppfølging av anmodningsvedtak nr. 691, 25. februar 2021.

Enova fikk et særskilt oppdrag med å administrere finansieringen av landstrømanlegget, hvilket innebar å vurdere kostnadsgrunnlaget, sikre at midlene administreres i tråd med statsstøtteregelverket samt følge opp rapportering av tiltaket.

Midlene på posten foreslås utbetalt i tråd med prosjektets fremdriftsplan. Som følge av forsinkelser er ikke hele bevilgningen på 100 mill. kroner utbetalt. For 2027 anslås utbetalingene på 6,3 mill. kroner, og bevilgningen på posten foreslås tilsvarende.

For å dekke resterende forpliktelser som kommer til utbetaling etter 2027, foreslås det en tilsagnsfullmakt på 20 mill. kroner.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 28,7 mill. kroner til prosjektet.

Post 53 Tilskudd til reparasjoner, kan overføres

Posten er nyopprettet fra og med 2027. Det er foreslått en bevilgning på 35 mill. kroner i 2027 for opprettelse av en pilotordning knyttet til tilskudd til reparasjoner. Opprettelsen av pilotordningen vil følge opp anmodningsvedtak nr. 1157 *Virkemidler som kan stimulere til reparasjon av hvitevarer og elektronikk* og nr. 1160 V*irkemidler som kan stimulere til mer reparasjon, herunder en tilskuddordning for reparatørbedrifter* av 19. juni 2026.

Piloten vil i første omgang innrettes mot støtte til forbruker for reparasjon av elektriske varer, særlig hvitevarer. Hvitevarer har høy verdi, lang

levetid og et etablert reparasjonsmarked. Høy pris på reparasjoner er en barriere for at flere velger å reparere fremfor å kjøpe nytt. Dette er argumenter som taler for at en støtteordning vil være et egnet virkemiddel for å øke antall reparasjoner. I dag er det ingen økonomiske virkemidler for å øke antallet reparasjoner. Direkte støtte til reparasjoner i form av en reparasjonsordning kan bidra til at flere forbrukere velger å reparere tingene sine fremfor å kjøpe nytt. Det er behov for mer kunnskap om hvordan en slik ordning kan innrettes og gjennomføres, og piloten vil derfor i første omgang være begrenset. Det er videre sentralt å sikre at piloten gir mer kunnskap om effekten av slike tiltak. En støtteordning vil støtte opp under EU/EØS-regelverk som fremmer sirkulær økonomi. Midlene på posten er rettet mot de tre resultatområdene naturmangfold, forurensning og klima, og tiltak på tvers av disse.

Mål

Målet med pilotordningen er få mer kunnskap om støtte som virkemiddel for at forbrukere skal velge reparasjon av elektriske varer, særlig hvitevarer.

Kriterier for måloppnåelse, tildelingskriterier og oppfølging og kontroll

Enova vil få et særskilt oppdrag med å forvalte pilotordningen. Departementet vil i samarbeid med Enova utarbeide rammer og vilkår for støtten.

Kap. 5578 Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
72	Fiskeravgifter	16 700	17 129	17 674
	Sum kap. 5578	16 700	17 129	17 674

Post 72 Fiskeravgifter

Fiskeravgiftene som blir innbetalt til Statens fiskefond blir inntektsført i statsbudsjettet på denne posten.

I 2027 er det budsjettert med en inntektsoverføring fra fondet på 17,7 mill. kroner, en økning på 0,5 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026. Justeringen er begrunnet i prisjusterte avgiftssatser. Erfaringer fra de siste årene viser en stagnasjon i antallet som løser fiskeravgift, fordi det er færre laksefisk i elvene og derfor sterke begrensninger på laksefiske i mange vassdrag. Det budsjetteres likevel med samme antall innbetalinger i 2027 som i 2025.

Nærmere om Statens fiskefond

Fiskeravgift til staten skal betales for fiske i vassdrag med anadrom laksefisk. Det skal også betales avgift for fiske med faststående redskap i sjøen. Det er innført visse unntak, blant annet for fiske i medhold av reindriftslovgivningen, til undervisnings- eller behandlingsformål og til tidsavgrensede arrangement for rekruttering.

Bruken av midlene blir fastsatt gjennom statsbudsjettet.

Inntekter og avgiftssatser

Inntektene til Statens fiskefond kommer fra fiskeravgift på fiske etter anadrom laksefisk. Ordningen med Statens fiskefond synliggjør at tilretteleggingstiltak, og deler av fiskeforvaltningen rettet inn mot anadrome fiskearter, for en stor del er basert på brukerfinansiering.

Avgiftene for fiske etter anadrom laksefisk gjelder fra og med 1. januar til og med 31. desember. For 2027 foreslår regjeringen å endre avgiftene i tråd med prisøkningen det siste året. Årsavgiften for fiske etter anadrom laksefisk i vassdrag i 2027 blir da 360 kroner for enkeltpersoner, mens familieavgiften blir 574 kroner. Familieavgiften er aktuell for ektefeller/samboere med eventuelle barn mellom 18 og 20 år. Barn opptil 18 år er fritatt fra å betale avgift til staten for fiske etter anadrom laksefisk.

Personavgiften for fiske med faststående redskap i sjøen med sesongstart før 1. juli blir på 897 kroner, mens satsen for de som har fiskestart etter 1. juli, blir 545 kroner.

Inntektene fra avgiftene gjør at det er budsjettert med en kapitalstrøm i Statens fiskefond som vist i tabellen nedenfor.

Tabell 6.6 Beregning av kapital til Statens fiskefond i 2027

Saldo pr. 31.12.25:	3 503
Budsjettert innbetalt i 2026[1]:	17 129
Budsjettert refusjon i 2026 (utbetalinger fra fondet):	17 129
Budsjettert saldo pr. 31.12.25:	3 503
Budsjettert innbetalt i 2027[2]:	17 674
Budsjettert refusjon i 2027 (utbetalinger fra fondet):	17 674
Budsjettert saldo pr. 31.12.27	3 503

[1] Beløpet inkluderer stipulerte renteinntekter på 0,2 mill. kroner.
[2] Beløpet inkluderer stipulerte renteinntekter på 0,2 mill. kroner.

Administrasjon og økonomiforvaltning

Statens fiskefond blir forvaltet av Klima- og miljødepartementet ved Miljødirektoratet. Utgiftene over statsbudsjettet skal normalt svare til de inntektene man venter at fondet vil ha samme året. Eventuelle overskytende inntekter skal overføres og blir kapitaliserte i fondet.

Inntektene over kap. 5578, post 72, finansierer utgifter til fisketiltak og fiskeforvaltning over kap. 1425 (post 21 og 70) og kap. 1420 (post 01).

Tabell 6.7 Samlet ressursbruk av inntekter til Statens fiskefond i 2026

Formål	
Betalingstjenesten (kap. 1425, post 21)	300
Merverdiavgift som er ført under Finansdepartementet	25
Tilskudd til fiskeformål (kap. 1425, post 70):	16 153
Sum under kap. 1425:	16 478
Tilskuddsforvaltning i Miljødirektoratet (kap. 1420, post 01)	1 196
Totalsum	17 674

Spesielt om lokale tiltak

I fordelingen av fondsmidlene, fraregnet nødvendige driftsutgifter, er målet at minst 50 pst. av midlene går til tiltak som er initierte lokalt. Andre tiltak som er ment å gi effekt for et avgrenset område, et bestemt vassdrag eller fjordområde, og der lokale aktører deltar i stor grad, blir regnet som lokale tiltak selv om de er initierte og administrerte av offentlig forvaltning, organisasjoner eller institusjoner på sentralt nivå.

Programkategori 12.30 Kulturmiljø

Hovedinnhold og prioriteringer

Bevilgningene under programkategori 12.30 hører i hovedsak inn under resultatområdet *Kulturmiljø*. Bevilgningene omfatter virksomheten til Riksantikvaren og Norsk kulturminnefond (Kulturminnefondet).

Budsjettforslaget for programkategorien bidrar til å nå de nasjonale målene for kulturmiljø og prioriteringene i Meld. St. 16 (2019–2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold*. De tre nasjonale målene understreker betydningen av å legge til rette for engasjement, bærekraft og mangfold i forvaltning av kulturmiljø. Det er utarbeidet indikatorer for å måle og følge utviklingen over tid, som publiseres på Miljøstatus.no. I tillegg har regjeringen utarbeidet fem nasjonale bevaringsstrategier for å strukturere arbeidet med å nå målene.

Budsjettforslaget skal også bidra til arbeidet med FNs bærekraftsmål, hvor et av delmålene under bærekraftsmål 11 Bærekraftige byer og lokalsamfunn er å «styrke innsatsen for å verne om og sikre verdens kultur- og naturarv». I tillegg er den internasjonale innsatsen på kulturmiljøområdet viktig for å styrke arbeidet for en bærekraftig utvikling.

Resultatområde

Tabell 6.8 Resultatområde under programkategori 12.30

Resultatområde	Nasjonale mål
Kulturmiljø	– Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø. – Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging. – Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk.

Politikk for å nå de nasjonale målene for kulturmiljø

Engasjement

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for at alle skal kunne engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø. Tilgang på kunnskap, tilskuddsordninger og rådgivningstjenester er noen sentrale virkemidler som skal bidra til dette.

Riksantikvaren og Kulturminnefondet har ulike tilskuddsordninger som skal stimulere private eiere, frivillige og andre aktører til å ta vare på et mangfold av fredet og verneverdig kulturmiljø.

Det er viktig at økonomiske virkemidler innrettes slik at de bidrar til å nå de nasjonale målene. Departementet har derfor startet et arbeid med å justere tilskuddsordningene på kulturmiljøområdet for å se dem i sammenheng med bevaringsstrategiene. Ny innretning kan tidligst tre i kraft fra 2028. Dagens forskriftsfestete tilskuddsordninger opprettholdes derfor inntil videre.

Kunnskap og kompetanse innen tradisjonshåndverk og materialbruk er avgjørende for å ivareta kulturmiljø. Bygningsvernsentre, fartøyvernsentre og andre rådgivningstjenester er viktig for å videreføre kunnskap og kompetanse og for å veilede eiere og forvaltere om hvordan verneverdige bygninger kan tas vare på.

Det er stort behov for flere håndverkere med relevant kompetanse om tradisjonshåndverk. Utdanningstilbudene innen tradisjonshåndverk, restaurering og rehabilitering ved fagskolene derfor viktige for å bidra til utvikling av håndverkskompetanse. I tillegg finansierer Klima- og miljødepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet sammen en bachelorutdanning i tradisjonelt bygghandverk ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.

Bygg og bevar er et samarbeidsprogram mellom Klima- og miljødepartementet og NHO Byggenæringen. Gjeldende avtaleperiode er 2025–

2028. Programmet formidler veiledning om hvordan fredete og verneverdige bygninger kan istandsettes, energieffektiviseres m.m. Det har også en viktig rolle med å koble kulturmiljøforvaltningen og byggenæringen tettere sammen, og med å styrke kompetansen i byggenæringen om rehabilitering og istandsetting som alternativ til nybygg.

Bærekraft

Kulturmiljø kan være en ressurs for å utvikle bærekraftige byer og lokalsamfunn det er godt å leve i. For eksempel kan transformasjon og ny bruk av eksisterende bygninger både bidra til å ivareta kulturmiljøverdier og redusere klimautslipp. Historiske bygninger kan også bidra til å gi steder særpreg og styrke opplevelsen av stedstilhørighet.

Kommunal og regional planlegging er sentralt for å ivareta og avveie kulturmiljø opp mot andre samfunnshensyn i samfunnsutviklingen. Riksantikvarens bidrar med flere veiledere, blant annet hvordan kulturmiljø kan være en ressurs i by- og stedsutvikling og hvordan kulturmiljøforvaltning kan bidra til å redusere klimagassutslipp og arbeide med klimatilpasning.

Kulturmiljø kan også være en viktig ressurs i utvikling av bærekraftige opplevelsesprodukter i reiselivet og i andre næringer. Riksantikvaren samarbeider blant annet med Sametinget og fylkeskommunene om tiltak for å synliggjøre kulturmiljø i de lokale og regionale utviklingsprosessene. Kulturminnefondets tilskuddsordning bidrar til at verneverdige bygninger brukes som grunnlag for opplevelse og verdiskaping.

Mangfold

Kulturmiljøpolitikken legger vekt på at et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk. Det vil si at det skal tas vare på kulturmiljø fra ulike tidsepoker og som favner geografisk, sosial, etniske og næringsmessig bredde. Mangfoldet består av både fredet og verneverdig kulturmiljø. Riksantikvarens fredningsstrategi bidrar til større mangfold blant kulturmiljø som fredes, herunder fredninger av de nasjonale minoritetenes kulturmiljø.

Kulturminneloven er fra 1978. Det er behov for en grunnleggende revisjon av reglene i kulturminneloven basert på erfaringene med nåværende lov og samfunnsutviklingen for øvrig. Med utgangspunkt i NOU 2025: 3 *Ny kulturmiljølov* vil regjeringen utarbeide forslag til en ny kulturmiljølov.

Oppdatert kunnskap er en viktig forutsetning for en kunnskapsbasert kulturmiljøforvaltning. Dette omfatter blant annet kunnskap om tilstand, påvirkning og samlet belastning og hvordan kulturmiljø kan bidra til bærekraftig og klimanøytral samfunnsutvikling. Innenfor rammene av Horisont Europa er det fra 2026 etablert et tiårig partnerskap, *Resilient Cultural Heritage*, med 30 deltakende land. Norge deltar i partnerskapet der målet er å styrke samarbeidet om forskning og innovasjon med vekt på kunnskap om hvordan klima- og miljøendringer påvirker kulturarven, og hvordan kulturarv kan bidra til en bærekraftig omstilling.

Riksantikvaren forvalter og videreutvikler flere miljøovervåkingsprogrammer, digitale systemer og tjenester for hele kulturmiljøområdet. Et viktig pågående arbeid er å forbedre kvaliteten på kulturmiljødata og bidra til enklere forvaltning og deling av data. En ny informasjonsmodell for kulturmiljødata er under utarbeidelse. En betaversjon av en ny og forbedret versjon av Riksantikvarens offisielle database over kulturmiljø Askeladden ble lansert i 2025, og ny funksjonalitet blir gjort tilgjengelig fortløpende.

Bevaringsstrategier

Regjeringen har utarbeidet nasjonale bevaringsstrategier som skal bidra til å strukturere, samordne og organisere innsatsen for å nå de tre nasjonale målene for kulturmiljø. Strategiene skal legge til rette for samarbeid og koordinert virkemiddelbruk.

Klima- og miljødepartementet har hovedansvaret for fire av bevaringsstrategiene:

- Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø
- Bevaringsstrategi for landbrukets kulturmiljø
- Bevaringsstrategi for kulturmiljø i bygd og by
- Bevaringsstrategi for kulturmiljø i næring og industri

Innenfor hver bevaringsstrategi er det beskrevet et utfordringsbilde og valgt ut noen deltema. På den måten skal de fungere som et strategisk verktøy for prioritering av virkemidler og tiltak der behovet er størst. Det er også formulert forventet effekt innenfor hvert av de fire innsatsområdene: bevaring og bruk, kunnskap og kompetanse, opplevelse og engasjement og urfolk og nasjonale minoriteter.

Riksantikvaren skal dokumentere og rapportere på bevaringsstrategienes måloppnåelse. Det

er et felles ansvar å bidra til at de nasjonale målene for kulturmiljø nås, og rapporteringen skal derfor også vise andre sektorers bidrag til målene. Riksantikvaren har i 2025 og 2026 gjennomført nullpunktsmålinger for de to første bevaringsstrategiene. Det danner grunnlag for å følge utviklingen over tid.

I tillegg er det utarbeidet en *Bevaringsstrategi for kulturhistorisk verdifulle kirkebygg*, som ligger under Barne- og familiedepartementet. Bevaringsstrategien følges opp av Kirkebevaringsfondet, og en egen forskriftsfestet tilskuddsordning. For nærmere omtale av Kirkebevaringsfondet vises det til Prop. 1 S (2026–2027) Barne- og familiedepartement.

Verdensarv (Unesco)

Som part til verdensarvkonvensjonen er Norge forpliktet til å bidra til å beskytte kultur- og naturarv av fremragende universell verdi. Hovedprioriteringene for Norges innsats i oppfølgingen av konvensjonen er å sikre verdensarvverdiene og å bidra til å styrke kunnskapen om hvordan verdensarv skal forvaltes, både nasjonalt og internasjonalt. Klima- og miljødepartementet arbeider for en mer representativ verdensarvliste. Klima- og miljødepartementet har hovedansvaret for å følge opp verdensarvkonvensjonen. Samtidig kreves innsats på tvers av sektorer.

Kapasitetsbygging under verdensarvkonvensjonen er et viktig innsatsområde. Norge har bidratt finansielt i det globale programmet *World Heritage Leadership* fra oppstart i 2016, og er nå inne i andre fase som går frem til 2028.

Norge bidrar også til å styrke verdensarvarbeidet i Afrika over Utenriksdepartementets budsjett. Gjennom en rettighetsbasert tilnærming og lokal involvering bidrar norsk støtte til Unescos innsats for verdensarv og ivaretakelse av kultur- og naturverdier.

Forvaltningen av de norske verdensarvområdene

Norge har som mål at de åtte norske verdensarvområdene skal utvikles som fyrtårn for beste praksis for natur- og kulturmiljøforvaltning når det gjelder tilstand, forvaltning og formelt vern. Riksantikvaren og Miljødirektoratet arbeider sammen for å sikre god forvaltning av verdensarvområdene, blant annet gjennom forvaltningsplaner, bedre lokal organisering, kompetanse- og kapasitetsbygging og formidling.

Over flere år har det vært arbeidet for å etablere verdensarvsentre ved alle de norske verdensarvområdene. Tilskuddsposten til besøkssenter verdensarv er økt. Det muliggjør autorisering av verdensarvsenter for Bryggen i Bergen og Nærøyfjorden i 2027. Regjeringen innfrir ambisjonen om verdensarvsenter ved alle de norske verdensarvområdene.

Riksantikvarens tilskuddspost til investeringsmidler for verdensarvsentre har som formål å støtte ulike tiltak for etablering og utvikling av verdensarvsentre. Formidlingsprosjektet Vår verdensarv skal styrke kunnskapen om verdensarven. Utstillingen inngår i alle verdensarvsentrene som har ønsket å motta den. Formidlingsprosjektet ferdigstilles i 2027, og er finansiert av Riksantikvaren og utviklet i samarbeid med Norges Verdensarv.

Forvaltningen av de norske verdensarvområdene innebærer forpliktelser for alle sektorer, og Klima- og miljødepartementet finansierer i fellesskap med Landbruks- og matdepartementet tilskudd til tiltak i verdensarvområdene. God forvaltning av verdensarvområdene avhenger også av styrket samordning mellom de sektorene som påvirker utviklingen i områdene.

Europeisk og nordisk samarbeid

De siste årene har kulturarvfeltet fått stadig større oppmerksomhet i EU. For å styrke samarbeidet, dialogen og erfaringsutvekslingen på dette området, er det blant annet etablert en ekspertgruppe – *Commission Expert Group on Cultural Heritage* – der Riksantikvaren representerer Norge.

Gjennom kultur- og kulturarvprogrammene under EØS-midlene deltar norske aktører i internasjonalt samarbeid om ivaretakelse av kulturmiljø. Dette gir norske kulturmiljøaktører ny kunnskap og et utvidet nettverk.

Gjennom standardsetting for å verne om og fremme menneskerettigheter, demokrati og rettsstatsprinsipper bidrar Europarådet blant annet til at kulturarv forstås og forvaltes på en slik måte at det fremmer mangfold, dialog og gjensidig forståelse. Norge deltar i Europarådets mellomstatlige komité for kultur og kulturarv (CDCULT), der Kultur- og likestillingsdepartementet og Klima- og miljødepartementet er representert. Regjeringen legger særlig vekt på at kulturarv, menneskerettigheter, demokrati og bærekraftsmålene skal ses i sammenheng.

Nordisk ministerråd arbeider for felles nordiske løsninger. Ministerrådet har vedtatt en deklarasjon om at Norden skal bli den mest bærekraftige og integrerte regionen i verden fram mot år 2030, og har i tillegg oppfordret ulike sektorer

til å integrere kultur og kulturarv som et viktig premiss for arbeidet med FNs bærekraftsmål. I tråd med dette er det utarbeidet nye programmer som beskriver politiske prioriteringer og målsettinger for kommende visjonsperiode (2025–2030). Kulturmiljø inngår i samarbeidsprogrammet for miljø og klima.

Nærmere om budsjettforslaget

Utgifter under programkategori 12.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
1429	Riksantikvaren	755 489	769 936	801 040	4,0
1432	Norsk kulturminnefond	117 254	142 195	121 527	-14,5
	Sum kategori 12.30	872 743	912 131	922 567	1,1

Inntekter under programkategori 12.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
4429	Riksantikvaren	3 343	5 307	5 503	3,7
	Sum kategori 12.30	3 343	5 307	5 503	3,7

Kap. 1429 Riksantikvaren

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	166 332	172 197	176 281
21	Spesielle driftsutgifter	32 285	34 172	39 634
22	Flerårige prosjekter kulturmiljøforvaltning, *kan overføres*	38 337	34 611	43 692
60	Kulturmiljøkompetanse i kommunene	14 406		
70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner, *kan overføres*	42 682	41 952	43 504
71	Tilskudd til fredet kulturmiljø i privat eie, *kan overføres*	152 489	151 459	153 063
72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner, *kan overføres*	64 130	62 798	62 622
73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring, *kan overføres*	61 422	48 850	49 157
74	Tilskudd til fartøyvern, *kan overføres*	76 373	76 472	77 301
75	Tilskudd til fartøyvernsentrene, *kan overføres*	19 174	17 566	17 716

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
76	Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket og kulturlandskap i verdensarvområder, *kan overføres*	18 534	18 534	18 820
77	Tilskudd til verdiskaping og kompetansetiltak på kulturmiljøområdet , *kan overføres*	7 530	20 425	21 387
78	Tilskudd til besøkssentre for verdensarv, *kan overføres*		24 115	30 607
79	Tilskudd til verdensarven, *kan overføres*	61 795	66 785	67 256
	Sum kap. 1429	755 489	769 936	801 040

Rolle og oppgaver for Riksantikvaren

Riksantikvaren, direktoratet for kulturmiljøforvaltning, er faglig rådgiver for Klima- og miljødepartementet. Direktoratet skal sette i verk regjeringens kulturmiljøpolitikk og gi faglige råd i departementets arbeid med politikkutvikling.

Riksantikvaren er frednings- og vedtaksmyndighet samt klageinstans etter kulturminneloven. De har også innsigelsesmyndighet etter plan- og bygningsloven og veiledningsansvar overfor kommunene, fylkeskommunene, Sametinget, Sysselmesteren på Svalbard og forvaltningsmuseene når det gjelder kulturmiljø. Riksantikvaren har ansvar for den nasjonale fordelingen av tilskuddsmidler mellom fylkeskommunene og Sametinget. De har også ansvar for å føre kontroll med at regionalforvaltningen og Sametingets dispensasjons- og tilskuddsforvaltning følger forskrifter om tildeling og regelverket for økonomistyring i staten. Riksantikvaren har videre et ansvar for utvikling av veiledningsmateriell og digitale verktøy som kan sikre enhetlig kulturmiljøforvaltning. De forvalter også sentrale data om kulturmiljø i offentlig forvaltning.

Riksantikvaren er forvaltningsansvarlig etter kulturminneloven for de fire store middelalderbyene og for enkelte bygninger og anlegg. Riksantikvaren har også forvaltningsansvaret for fredete og listeførte kirker.

Riksantikvaren deltar i programstyret for Kirkebevaringsfondet sammen med Den norske kirke ved Kirkerådet, preses og Hovedorganisasjonen KA. Preses i Den norske kirke leder programstyret.

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 176,3 mill. kroner på posten. Posten er lønns- og prisjustert.

Hoveddelen av bevilgningen dekker lønn og godtgjørelser til ansatte, husleie og andre driftsutgifter for Riksantikvaren. Posten dekker i tillegg kjøp av tjenester til faglige prosjekter og utredninger, under dette kostnader knyttet til Riksantikvarens drift og oppfølging av elektronisk bildearkiv for miljøforvaltningen. Inntekter knyttet til dette føres under kap. 4429, postene 02 og 09.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 166,3 mill. kroner fra posten.

Størsteparten av midlene er lønnskostnader, som utgjør om lag 81 pst. av de samlete driftsutgiftene.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 39,6 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert. Til posten er det flyttet 4,2 mill. kroner fra kap. 1410, post 70 for å dekke oppgaver på arkeologifeltet. Se kap. 1410, post 70 for mer informasjon.

Post 21 dekker prosjektmidler til faglig samarbeid med andre land i samsvar med norske prioriteringer, medlemsutgifter og utgifter knyttet til samarbeidsavtaler og utredningsarbeid, og utgifter knyttet til forvaltning og videreutvikling av digitale tjenester som databasen Askeladden og Kulturminnesøk.

Riksantikvaren skal utarbeide en ny informasjonsmodell, basert på den nye begrepsmodellen som har blitt utarbeidet i samarbeid med fylkes-

kommunene og Sametinget. Modellen planlegges implementert i Askeladden. Midlene blir ellers brukt til kjøp av vedlikeholds- og istandsettingstjenester for bygninger som Riksantikvaren selv har et eier-/forvaltningsansvar for.

Riksantikvaren kan også lyse ut forsknings- og utviklingsmidler innenfor denne bevilgningen og bestille utredninger.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 32,3 mill. kroner på posten, hvorav 4.9 mill. kroner gikk til husleie for Kongsvold fjellstue. Resterende utgifter gikk i hovedsak til digitalisering, forsknings- og utviklingsmidler mv.

Post 22 Flerårige prosjekter kulturmiljøforvaltning, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 43,7 mill. kroner på posten. Bevilgningen på posten er styrket med 7,8 mill. kroner for å ferdigstille utbedringen av vernebygget over Domkirkeruinen på Hamar. Posten er også prisjustert.

Bevilgningen på posten går til flerårige oppgaver der Riksantikvaren er prosjekteier. Dette gjelder for eksempel nasjonal oppfølging av verdensarven samt drift, vedlikehold og brannsikring av stavkirker.

Bevilgningen gjelder også større digitaliseringsprosjekt som utvikler nasjonale digitale tjenester for kulturmiljøforvaltningen. Per nå har Riksantikvaren to slike prosjekt. Det ene er *Spor*, som er en nettside for søk i Riksantikvarens arkiv- og fotomateriale, og det andre er *Digisak*, som er en søknads- og saksbehandlingsløsning for søknader om tilskudd og dispensasjoner etter kulturminneloven.

Bevilgningen kan også benyttes til kjøp av tjenester knyttet til verdensarvutstillingen *Vår verdensarv*.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 38,3 mill. kroner fra posten.

Det har vært tilfredsstillende drift og vedlikehold av den tekniske og organisatoriske brannsikringen av stavkirkene i 2025. Det ble utbetalt 12,4 mill. kroner til kjøp av tjenester. Midlene har gått til service og vedlikehold, til rådgivere for prosjektering og til vakttelefonordning for tilsynshavere. Digital tjenesteutvikling utgjør om lag 15,3 pst. av forbruket på posten.

Alle verdensarvområdene i Norge har fått tilbud om verdensarvutstillingen, og arbeidet skal pågå fram til 2027. I 2025 ble verdensarvutstillingen installert for Urnes stavkirke i Skjolden, Røros Bergstad og Circumferensen på Røros og på Maihaugen på Lillehammer. Videre ble det planlagt for installering av utstillingen i Aurland for Vestnorsk fjordlandskap Nærøyfjorden og i Hammerfest for Struves meridianbue i 2026.

Post 60 Kulturmiljøkompetanse i kommunene

Posten ble avviklet i 2026. Midler til tiltak for kulturmiljøkompetanse bevilges over post 77 Tilskudd til verdiskaping og kompetansetiltak på kulturmiljøområdet, jf. omtale under denne posten.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 14,6 mill. kroner fra posten. Andre og siste bidrag på 5 mill. kroner til bærekraftig næringsutvikling i Vega kommune ble også utbetalt over denne posten.

Det ble gjennomført fire Kulturmiljø i kommunene-samlinger (KIK) i fylkene Akershus, Vestfold, Østfold og Troms. Samlingene var et samarbeid mellom fylkeskommunene og Riksantikvaren, og i Troms også med Sametinget. 57 av 60 kommuner i disse fire fylkene deltok på samlingene.

Evalueringene av samlingene viser at deltagerne har fått økt kompetanse om forvaltning av kulturmiljø. Deltagerne melder at kulturmiljø oftere diskuteres, og at de er blitt sikrere på bruken av plan- og bygningsloven for å ta vare på kulturmiljø. Tettere dialog med regionale myndigheter og tidligere involvering i saker er også blant resultatene.

I 2025 fikk 24 kommuner økonomisk støtte til å utarbeide kulturmiljøplaner. Det ble også gitt midler til 18 kommuner for å gjennomføre risikoanalyser (ROS).

Post 70 Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 43,5 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til å sikre at viktige arkeologiske kulturminner bevares, forvaltes,

dokumenteres og formidles på en måte som bidrar til å nå de nasjonale målene for kulturmiljø.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskudd gis til tiltak som bidrar til å sikre at viktige arkeologiske kulturminner bevares, forvaltes, dokumenteres og formidles på en måte som bidrar til å nå de nasjonale målene for kulturmiljø.

Tildelingskriterier

Forskrift om tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner regulerer hvem som er tilskuddsmottaker og hva det kan gis tilskudd til fra posten. Deler av tilskuddet kan gis til sikring og skjøtsel av arkeologiske kulturminner.

Innenfor det samlete bevilgningsforslaget blir det lagt opp til at inntil omtrent halvparten benyttes til refusjon av utgifter knyttet til mindre, private tiltak og der det foreligger særlige grunner. Ved særlige tilfeller kan det bli aktuelt å avvike fra denne fordelingen av bevilgningen.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 42,7 mill. kroner fra posten.

I 2025 ble det utbetalt 23 mill. kroner til 48 søknader om hel eller delvis kostnadsdekning av arkeologiske undersøkelser. Det gjelder for mindre, private tiltak og i saker der det foreligger særlige grunner, som for eksempel urimelig tyngende utgifter for tiltakshaver. Halvparten gikk til dekning av tiltak i landbruket, slik som nydyrking, bygging av landbruksvei og drenering. Ordningen dekker også utgifter i forbindelse med bygging av eneboliger mv. til privat bruk.

Statlig kostnadsdekning gir flere viktige samfunnseffekter. Ordningen fjerner en tung og uforutsigbar kostnad for mange tiltakshavere og gir bedre rammevilkår for små prosjekter. Den gjør det lettere for bønder å utvikle eiendommene sine i tråd med regelverket og støtter opp under målet om økt matproduksjon. Samtidig bidrar ordningen til dokumentasjon og mer kunnskap om kulturmiljø i hele landet.

Bevaringsprogrammene for bergkunst (BERG) og utvalgte arkeologiske kulturminner (BARK) opphørte ved utgangen av 2024, men prosjekter som fikk tilskudd i 2024 ble videreført i 2025. Totalt ble det utbetalt 7,2 mill. kroner til sikring, skjøtsel, dokumentasjon, formidling og tilrettelegging for publikum av bergkunst og andre arkeologiske kulturminner, fordelt på 94 prosjekter. Tilskuddsmidlene bidrar til bedre bevaring gjennom skjøtsel og sikringstiltak, oppdatert informasjon, kunnskap og tilgjengeliggjøring. Ikke minst bidrar lokal og regional samfinansiering og samarbeid, frivillig innsats og lokal forankring av prosjektene, til et økt engasjement for arkeologiske kulturminner.

I 2025 utbetalte Riksantikvaren 4,4 mill. kroner fordelt på 12 sikringsundersøkelser av automatisk fredete kulturminner i akutt eller økende fare for å bli skadet eller ødelagt. Klimaendringer fører til økende behov for sikringsundersøkelser. Omtrent en tredjedel av samlet utbetaling til slike undersøkelser var knyttet til arkeologiske kulturminner som enten kom fram som følge av nedsmelting eller som ble påført skade som følge av ekstremvær. Undersøkelsene har sikret uvurderlig kildemateriale til forskning og formidling.

Post 71 Tilskudd til fredet kulturmiljø i privat eie, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 153,1 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til bevaring av fredet kulturmiljø i privat eie. Ordningen skal bidra til at kulturmiljø blir bevart i tråd med antikvariske retningslinjer, slik at deres egenverdi og verdi som kilde til kunnskap, identitet og opplevelse blir sikret. Ordningen skal også bidra til å legge til rette for bærekraftig verdiskaping og bruk.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskudd som gis til private eiere av fredet kulturmiljø, bidrar til at disse kan bevares etter antikvariske retningslinjer.

Tildelingskriterier

Forskrift om tilskudd til fredete kulturminner i privat eie regulerer hvem som er tilskuddsmottakere og hva det kan gis tilskudd til fra posten. Tilskudd kan gis til sikrings-, istandsettings-, vedlikeholds- eller skjøtselstiltak. Ved krav om utførelse som fordyrer arbeidet, skal tilskudd kunne dekke slike antikvariske merkostnader helt eller delvis. Tilskudd kan gis til både enkeltobjekter og til kulturmiljøer. Fredet kulturmiljø eid av privatpersoner skal prioriteres ved tildeling.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 152,5 mill. kroner fra posten.

Behovet for tilskudd til vedlikehold og istandsetting av fredet kulturmiljø i privat eie er stort over hele landet. Totalt søkte 485 eiere om tilskudd på til sammen 335,5 mill. kroner.

Tilskuddsmidlene bidrar til å forbedre tilstandsgraden til fredet kulturmiljø og legge til rette for at private eiere kan gjennomføre kostnadskrevende vedlikeholds- og istandsettingsoppgaver. Tilskuddene bidrar også til å opprettholde et marked for håndverkstjenester. Fylkeskommunene og Sametinget rapporterer at prosjektene som får tilskudd har stor betydning for å ivareta og videreutvikle håndverkerkompetanse.

Post 72 Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 62,6 mill. kroner på posten. Bevilgningen på posten er redusert med 0,2 mill. kroner.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til å sette i stand og holde ved like tekniske og industrielle kulturminner for å bidra til kunnskap, opplevelser, bruk og verdiskaping.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskudd som gis til eiere og forvaltere av tekniske og industrielle kulturminner, bidrar til at disse settes i stand og holdes ved like.

Tildelingskriterier

Forskrift om tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner regulerer hvem som er tilskuddsmottaker og hva det kan gis tilskudd til fra posten. Tilskudd kan gis til eiere og forvaltere av tekniske og industrielle kulturminner til sikring, istandsetting, vedlikehold, kulturminne- og tilstandsregistrering, dokumentasjon, mulighetsstudier og lønn til stillinger som er direkte knyttet til forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). FDV-tilskudd til de 15 anleggene som inngikk i det nå avsluttede *Bevaringsprogrammet for tekniske og industrielle kulturminner* skal prioriteres ved fordelingen av tilskudd. Samtidig skal behovet vurderes opp mot de andre prioriteringene i forskriften for å stimulere til økt bruk av, interesse for og kunnskap om et mangfold av tekniske og industrielle kulturminner.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 64,1 mill. kroner fra posten.

13 fylkeskommuner mottok 82 søknader på til sammen 176,8 mill. kroner. Det er en økning i antall og samlet søknadssum fra 2024. Søknadssummen fra de 15 prioriterte tekniske og industrielle anleggene utgjorde 74 pst. av søknadssummen. For andre tekniske og industrielle kulturminner er søknadsbeløpet uendret fra 2024 til 2025, men antallet søknader har økt.

Fortsatt prioritering av de 15 anleggene i bevaringsprogrammet ga betydelig utslag i fordelingen i 2025. Samtidig har tilskudd til andre anlegg bidratt til økt bevissthet om mangfoldet av tekniske og industrielle kulturminner lokalt og regional. Tilskuddsmidlene bidrar til at tekniske og industrielle kulturminner blir bevart og brukt. I enkelte prosjekter utløser tilskuddene også mid-

ler fra andre tilskuddsgivere. FDV-tilskudd bidrar til at tekniske og industrielle anlegg kan driftes og formidles som levende kulturminner, og til å opprettholde og styrke kompetanse lokalt.

Post 73 Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 49,2 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Tilskuddsposten omfatter ulike ordninger. Riksantikvaren er ansvarlig for fordelingen av midler mellom de ulike ordningene. Vurderingene skal gjøres uavhengig av vedtak gjort av Kirkebevaringsfondet.

Mål

Tilskuddsordningene skal bidra til bevaring, istandsetting og konservering av stavkirker, kirkekunst og andre bygninger, anlegg og ruiner fra middelalderen som unike kilder til bygnings- og kunsthistorien i Norge. Tilskuddsordningene skal også bidra til brannsikring av tette trehusmiljø. Tilskuddsordningene skal sikre kildematerialet og bidra til bærekraftig bruk av kulturmiljø og formidling av historien.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskudd bidrar til ivaretaking, sikring av kildemateriale, bærekraftig bruk og formidling, og til brannsikring av tette trehusmiljøer.

Tildelingskriterier

Forskrift om tilskudd til stavkirker, bygg og anlegg fra middelalderen, konservering og brannsikring regulerer hvem som er tilskuddsmottaker og hva det kan gis tilskudd til fra posten. Eiere kan få hel eller delvis dekning av kostnader til vedlikehold, konservering, dokumentasjon og sikring av stavkirker, konservering av ruiner fra middelalderen, istandsettelse av fredete middelalderhus fra før 1537, brannsikring av tette trehusområder av kulturhistorisk verdi og middelalderkirker i stein, og konservering av kunst og interiør i kirker.

Ved tildelinger skal det legges vekt på tiltak som utvikler og formidler kunnskap, blant annet om tradisjonshåndverk og materialkvalitet, for å bidra til å sikre kompetanse og materialtilgang til istandsetting og vedlikehold.

Ved tilskudd til brannsikring av tette trehusområdet utarbeiding av brannsikringsplaner for de områdene som mangler eller ikke har oppdaterte planer prioriteres. Tiltak som har forankring i eksisterende brannsikringsplaner, skal også prioriteres.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 61,4 mill. kroner fra posten.

Riksantikvaren utbetalte tilskudd til de enkelte ordningene som følger:

Tabell 6.9

Ordning	Tilskudd 2025 (i 1 000 kr)
Vedlikehold, dokumentasjon og konservering av stavkirkene	3 862
Middelalderruiner	14 238
Middelalderhus fra før 1537	11 000
Sikring av stavkirker	10 290
Brannsikring av tette trehusområder	18 973
Konservering av kirkekunst	3 059

Vedlikehold, dokumentasjon og konservering av stavkirkene

I 2025 ble det utbetalt 3,9 mill. kroner til vedlikehold, dokumentasjon og konservering av stavkirkene.

Riksantikvaren mottok 18 søknader med en samlet søknadssum på i underkant av 12 mill. kroner. 2025 var første gang Riksantikvaren lyste ut tilskuddsmidler til vedlikehold, konservering og dokumentasjon av stavkirker med en fastsatt søknadsfrist. Tidligere har ordningen vært håndtert med løpende tildelinger gjennom året, basert på mottatte søknader. De fleste søknadene kom fra

eiere av stavkirker, mens enkelte kom fra forsknings- og opplæringsinstitusjoner.

Søknadene i 2025 gjaldt vedlikehold, istandsetting og kunnskapsutvikling. Det ble gitt midler både til tjærebreing og til kunnskapsbyggende prosjekter knyttet til håndverkskompetanse og til produksjon og påføring av tjære. Tilskudd til dokumentasjons- og dateringsprosjekter har resultert i ny kunnskap og forståelse på feltet.

Middelalderruiner

Syv fylkeskommuner mottok søknader på ca. 17 mill. kroner. Riksantikvaren mottok ikke søknader fra de fire store middelalderbyene Tønsberg, Bergen, Oslo og Trondheim. Det ble utbetalt til sammen 14,2 mill. kroner i tilskudd til konservering av ruiner fra middelalderen. Midlene har bidratt til konservering og sikring, formidling og tilrettelegging av viktige kulturminner, samt økt kompetanse og bredere erfaringsgrunnlag for håndverkere og forvaltningen. Midlene har også bidratt til at flere nye prosjekter har blitt igangsatt.

Middelalderhus fra før 1537

Åtte fylkeskommuner fikk inn 29 søknader med en samlet søknadssum på 13,4 mill. kroner. Det er en økning fra 2024, da antallet var 14 søknader og samlet søknadssum 6,8 mill. kroner. Tilskuddsmidlene dekket 82 pst. av søknadssummen til fylkeskommunene.

Midlene bidrar til at viktige middelalderbygninger blir sikret og til at tradisjonshåndverk blir ivaretatt. De stimulerer også til økt kunnskap om byggeskikk, verktøy- og materialbruk fra middelalderen, og til formidling og opplevelser knyttet til middelalderens byggeskikk.

Sikring av stavkirkene

I 2025 ble det utbetalt 10,3 mill. kroner til sikring av stavkirkene.

Riksantikvaren prioriterte midler til nødvendige sikringstiltak og til å avslutte pågående prosjekter.

Ved fordelingen av tilskudd, ble det også lagt vekt på å opprettholde normal drift av samtlige installasjoner og på planlegging av vedlikeholdstiltak og oppgraderinger. Tilskudd til sikring gikk til både større oppgraderinger for enkelte sikringsanlegg, til utskifting av gamle brannslangeposter ved enkelte av stavkirkene, og til mindre, nødvendige enkelttiltak for å opprettholde forsvarlig sikringsnivå.

Brannsikring av tette trehusområder

Ni fylkeskommuner mottok 43 søknader på totalt 39,5 mill. kroner, noe som er omtrent samme nivå som i 2024. Søknadene omhandlet i hovedsak tiltak med forankring i eksisterende brannsikringsplaner. Tilskuddsmidlene dekket 44 pst. av søknadssummen til fylkeskommunene.

Midlene bidrar til at brann oppdages raskt, til å hindre spredning og til å tilrettelegge for enkel slukking i verneverdige trehusområder.

Konservering av kirkekunst

Det kom inn 27 søknader om tilskudd til konservering av kunst og inventar i kirker. Den samlete søknadssummen var på 13,8 mill. kroner, som er en økning på 1,5 mill. kroner fra 2024. Syv søknader ble innvilget med til sammen 5,9 mill. kroner i tilskudd for 2025 og 1,5 mill. kroner i tilsagn for 2026.

Midlene bidrar til konservering av blant annet kalkmalerier, middelaldergjenstander, malerier, altertavler, prekestol og kirkeskip. Midlene bidrar også til å ivareta fagmiljø og styrke kompetansen innen konservering, hvor det er en økende etterspørsel.

Post 74 Tilskudd til fartøyvern, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 77,3 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til at vernete og fredete fartøy kan bli holdt ved like og satt i stand etter antikvariske retningslinjer og bli benyttet som ressurser i en bærekraftig samfunnsutvikling. Ordningen skal også medvirke til å stimulere kompetansen og innsatsen fra frivillige i verdiskaping lokalt og regionalt, og til å opprettholde kunnskapen om eldre håndverk og teknikker i tilknytning til tre- og stålfartøy, og fagmiljøer med slik kunnskap.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskudd gis til tiltak som bidrar til at vernete og fredete fartøy blir holdt ved like og satt i stand, og til tiltak som bidrar til stimulering av kompetanse og innsats lokalt og regionalt.

Tildelingskriterier

Forskrift om tilskudd til fartøyvern regulerer hvem som er tilskuddsmottaker og hva det kan gis tilskudd til fra posten. Tilskudd kan gis til sikring, vedlikehold, istandsetting og restaurering av fredete fartøy. Eiere og forvaltere av fartøy som er fredet eller vernet kan få tilskudd. Det samme gjelder organisasjoner, foreninger og prosjekter som opererer innenfor formålet med tilskuddsordningen.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 76,4 mill. kroner fra posten.

Fylkeskommunene og Sametinget fikk inn 165 søknader på til sammen 407 mill. kroner og ga tilskudd til 110 av søknadene.

14,4 mill. kroner ble tildelt fylkeskommuner og kommuner gjennom SAVOS-ordningen. SAVOS er en samarbeidsordning der offentlige aktører som kommuner, fylkeskommuner og Sametinget bevilger egne midler til vernete og fredete fartøy, og kan søke Riksantikvaren om tilsvarende beløp. På den måten kan de utløse det dobbelte av det de bidrar med selv.

2,5 mill. kroner ble gitt som grunntilskudd til *Norsk Forening for Fartøyvern*

Tilskuddene bidrar til å forbedre tilstanden for vernete og fredete fartøy. Midlene legger til rette for opplevelser ved å bidra til at fartøyene kan brukes i drift og formidling. Videre stimulerer midlene det frivillige engasjementet, som er betydelig innenfor fartøyvernet. Midlene bidrar også til å opprettholde og videreutvikle lokal og regional håndverkskompetanse.

Post 75 Tilskudd til fartøyvernsentrene, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 17,7 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til å ivareta og videreføre kunnskap om håndverk knyttet til antikvarisk istandsetting og vedlikehold av fredete og vernete fartøy. Ordningen skal også medvirke til å skape solide fagmiljø gjennom å stimulere til samarbeid mellom de nasjonale fartøyvernsentrene og andre aktører.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskudd gis til tiltak som bidrar til å ivareta kunnskap om håndverk knyttet til bevaring av fredete og vernete fartøy.

Tildelingskriterier

Forskrift om tilskudd til fagutvikling i fartøyvernet regulerer hvem som er tilskuddsmottaker og hva det kan gis tilskudd til fra posten. Tilskudd kan gis til de nasjonale fartøyvernsentrene og andre aktører med relevant kompetanse.

Det gis tilskudd til kjerneaktivitet hos de tre nasjonale fartøyvernsentrene, og for øvrig til fagutviklingsprosjekter. Kjerneaktiviteter er løpende oppgaver som fartøyvernsentrene utøver, og som gjør at de fyller rollen som nasjonale kompetansesentre innen fartøyvernet.

Tilskudd til fagutviklingsprosjekt skal bidra til økt kunnskap om fartøy, håndverk og teknikker som er nødvendige for vedlikehold og ivaretaking av fredete og vernete fartøy. Tilskudd kan også gis til kompetanseoverføring.

Tilskudd skal bidra til å øke den antikvariske kvaliteten på istandsettings- og restaureringsarbeid. Prosjektene kan både være akademisk og praktisk rettet og kan også være flerårige. Tilskuddsmidlene er ikke støtte til ordinær drift eller investering i infrastruktur.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Oppfølging på stedet og i samarbeidsforum med blant annet de tre fartøyvernsentrene er viktig. De tre nasjonale fartøyvernsentrene skal sende inn revidert årsregnskap og årsmelding.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 19,2 mill. kroner fra posten.

I 2025 var den samlete søknadssummen 24,6 mill. kroner. De tre nasjonale fartøyvernsentrene søkte om til sammen 13,8 mill. kroner til kjerneaktivitetene. Det ble søkt om til sammen 10,8 mill. kroner i tilskudd til fagutviklingsprosjekter fra de tre nasjonale fartøyvernsentrene og syv andre aktører.

13,1 mill. kroner ble utbetalt som til kjerneaktiviteter. 2,2 mill. kroner ble utbetalt til fagutviklingsprosjekter i regi av de tre nasjonale fartøyvernsentrene og to andre aktører. Midlene til fagutvikling bidro til kunnskapsutvikling og kunnskapsdeling. Prosjektene bidro også til sikring og til å opprettholde håndverkskunnskap og metoder som er viktig for både vernete og fredete fartøy.

Post 76 Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket og kulturlandskap i verdensarvområder, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 18,8 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Ordningen er todelt. 16,5 mill. kroner er øremerket til ordningen *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket.* Dette er en felles nasjonal satsing fra landbruks- og miljøforvaltningen. Ordningen omfatter 51 områder fordelt over hele Norge.

Videre er 2,3 mill. kroner øremerket til å følge opp tiltaksplan for kulturlandskap i *Vestnorsk fjordlandskap*.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til å sikre verdier knyttet til landskap, biologisk mangfold, kulturminner og kulturmiljøer, herunder sikre langsiktig skjøtsel og drift. Tilskuddsordningen skal også styrke landbruket i verdensarvområdene.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelsen blir vurdert ut ifra om tilskudd som gis til tiltak som bidrar til at tilstanden til de verdiene som omfattes av formålet med de to ordningene ivaretas.

Tildelingskriterier

Forskrift om tilskudd til tiltak i *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområder* regulerer hva det kan gis tilskudd til fra posten.

Kommunen kan innvilge tilskudd i samsvar med formålet med tilskuddsordningen og målsettinger i eventuelle planer for de utvalgte kulturlandskapene i jordbruket. Eksempler på tiltak som mottar tilskudd kan være restaurering, istandsetting og skjøtsel av areal, bygninger og andre kulturminner, tilrettelegging for ferdsel, formidling, planlegging og kartlegging og dokumentasjon av landskap-, natur- og kulturmiljøverdier. I vurderingen av hvilke søknader og tiltak som skal prioriteres skal kommunene legge vekt på i hvilken grad kostnadene står i forhold til tiltakets mål og antatte effekt, og om tiltaket inngår i et målrettet og langsiktig arbeid som fremmer formålet med tilskuddsordningen. Det må foreligge skriftlig tillatelse fra grunneier og eventuelle berørte rettighetshavere.

Oppfølging og kontroll

Landbruksdirektoratet fastsetter krav til rapportering om måloppnåelse og bruk av tilskuddet. Rapporteringen skal skje til kommunen innen fristen fastsatt i vedtaksbrevet. Kommunen fører kontroll med at vilkår for utbetaling av tilskudd er oppfylt gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter. Kommunen kan foreta stedlig kontroll.

Statsforvalteren kontrollerer og rapporterer til nasjonale myndigheter gjennom landbruksforvaltningen sitt forvaltningssystem for tilskudd (Agros). Den fylkesvise rapportering utgjør grunnlaget for årlig rapport for ordningen fra Landbruksdirektoratet og Riksantikvaren.

Ved kontroll med kommunens forvaltning av tilskuddsordningen kan Landbruksdirektoratet foreta stedlig kontroll hos tilskuddsmottaker og innhente nødvendig dokumentasjon.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 18,5 mill. kroner fra posten.

2,3 mill. kroner gikk til å følge opp tiltaksplan for kulturlandskap i *Vestnorsk fjordlandskap* mens 16,3 mill. kroner gikk til felles satsing med Landbruks- og matdepartementet til områder som inngår i ordningen *Utvalgte kulturlandskap i jordbruket* (UKL).

Når det gjelder i UKL samarbeider Riksantikvaren og Landbruksdirektoratet om å fordele rammen i samsvar med føringer gitt av Landbruks- og matdepartementet og Klima- og miljødepartementet. I 2025 ble det bevilget en ramme på totalt 31,8 mill. kroner til UKL. Av dette er 15,5 mill. kroner avsatt over jordbruksavtalen

under Landbruks- og matdepartementets budsjett, og 16,3 mill. kroner over Klima- og miljødepartementets budsjett. Midlene forvaltes gjennom Landbrukets utviklingsfond (LUF).

Totalt 967 søknader ble mottatt i 2025, og midlene ble fordelt på følgende måte: 35 pst. av tilsagn i UKL-områder ble gitt til landskapsskjøtsel, 10 pst. til biologisk mangfold, 21 pst. til kulturmiljø, 5 pst. til ferdsel og friluftsliv, 7 pst. til planlegging og kartlegging, 11 pst. til andre næringsretta tiltak og 11 pst. til formidling. Det var i 2025 en reduksjon i tilsagnsbeløpene innenfor alle tema, bortsett fra landskapsskjøtsel, andre næringsretta tiltak og formidling.

Post 77 Tilskudd til verdiskaping og kompetansetiltak på kulturmiljøområdet, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 21,4 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert. Videre er det flyttet 0,7 mill. kroner fra kap. 1410, post 70 for å dekke beredskapstelefonen og kunnskapsformidling. Se kap. 1410, post 70 for mer informasjon.

Mål

Tilskuddsordningen skal bidra til at kulturmiljø blir tatt i bruk som en ressurs i lokal og regional samfunnsutvikling. Ordningen skal også bidra til kulturmiljøkompetanse hos forvaltere av kulturmiljø.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskudd gis til prosjekter som bidrar til å fremme samfunnsmål om utvikling av lokalsamfunn, næring og økonomiske ringvirkninger, omstilling mv. Prosjektene skal samtidig bidra til å nå de nasjonale målene for kulturmiljø og bygge opp under en varig og bærekraftig forvaltning av kulturmiljø.

Tildelingskriterier

Tilskudd kan gis til både verdiskapningsprosjekter og kompetansetiltak på kulturmiljøområdet. For begge formål skal søknader som har relevans for og bygger opp under målene for bevaringsstrategiene bli prioritert.

Forskrift om tilskudd til verdiskaping på kulturmiljøområdet regulerer hvem som er tilskuddsmottaker av verdiskapingsmidler og hva det kan gis tilskudd til. Tilskudd kan gis til prosjekter om formidling og tilrettelegging for bærekraftig bevaring og bruk av kulturmiljø; kompetanseutvikling, nettverk og samarbeid, næring-, steds- og lokal samfunnsutvikling.

I tillegg til det som reguleres av forskriften, kan forvaltere av kulturmiljø motta tilskudd til kompetansetiltak og arbeid med kulturmiljø i areal- og samfunnsplanlegging.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 7,5 mill. kroner fra posten fordelt på 49 prosjekter.

Verdiskapingsprosjektene bidrar til kunnskap og kompetansebygging, og til bevaring knyttet til lokal og regional utvikling. Prosjektsamarbeidet utløser virkemidler og innsats fra andre statlige aktører, kommuner, fylkeskommuner, næring og frivillige.

Fra 2025 ble midlene på post 77 brukt aktivt som økonomisk virkemiddel for å følge opp bevaringsstrategiene. I 2025 ble midler fra posten prioritert til prosjekter knyttet til bevaringsstrategiene for kystens og landbrukets kulturmiljø.

Post 78 Tilskudd til besøkssenter verdensarv, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 30,6 mill. kroner på posten. Bevilgningen på posten er styrket med 5,6 mill. kroner til drift og utvikling av verdensarvsentre. Posten er i tillegg prisjustert.

Tilskuddsordningen er todelt, hvor 25,6 mill. kroner er øremerket tilskudd til drift og utvikling av autoriserte verdensarvsentre og 5 mill. kroner er øremerket investeringstilskudd til utvikling av og tilrettelegging for etablering av verdensarvsentre.

Mål

Tilskuddsordningen til besøkssenter verdensarv skal bidra til drift og utvikling av verdensarvsentre. Sentrene skal formidle kunnskap om verdensarv til befolkningen og tilreisende, slik at kultur- og naturarvverdiene blir ivaretatt. Barn og unge er særlig prioritert. Sentrene skal også bidra til

lokal forankring og verdiskaping. Tilskuddsordningen til investering skal bidra til etablering og utvikling av verdensarvsentre.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse måles etter om tilskudd øker kunnskap om verdensarv i befolkningen, og da særlig barn og unge. I tillegg legges det vekt på lokal forankring og verdiskapning.

Tildelingskriterier

Tilskudd til drift og utvikling av verdensarvsentrene reguleres av *Forskrift om tilskudd til besøkssentre for verdensarv* og bestemmer hvem som er tilskuddsmottaker og hva det kan gis tilskudd til fra posten. Tilskudd kan kun gis til autoriserte verdensarvsentre. Det gis et grunntilskudd til administrasjon, planlegging og gjennomføring av informasjonstiltak og veiledning. Det kan også gis tilskudd til utvikling som for eksempel ekstra publikumstiltak, kompetanseheving, utstillinger og informasjonstiltak. Det er krav til 40 pst. medfinansiering for å utløse grunntilskudd. Grunntilskuddet for 2027 er inntil 2,25 mill. kroner per besøkssenter. De resterende midlene kan autoriserte sentre søke om til ekstra utviklingstiltak.

Riksantikvaren kan gi tilskudd til investeringstiltak for verdensarvsentre. Tilskudd gis til utvikling av eksisterende verdensarvsentre og tilrettelegging for nye verdensarvsentre, i verdensarvområder der det ikke allerede er autoriserte sentre. Etablering av nye verdensarvsentre skal som hovedregel skje som samlokalisering med eksisterende relevante institusjoner. Tilskudd kan likevel gis som mindre, særskilte avgrensete tilskudd til større bygge- og utviklingsprosjekter. Det vektlegges, der forholdene ligger til rette for det, at tilskuddet ses i sammenheng med andre relevante statlige tilskuddsordninger. For 2027 gjøres disse midlene søkbare.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Rapport 2025

Tilskuddet til drift og utvikling for 2025 ble bevilget på kap. 1420 Miljødirektoratet, post 85 *Tilskudd til besøkssenter for natur og verdensarv*. Se rapport for 2025 under denne posten. Tilskuddet til investeringstiltak for 2025 ble bevilget på kap. 1400 Klima- og miljødepartementet, post 76. Se rapport for 2025 under denne posten.

Post 79 Tilskudd til verdensarven, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 67,3 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Mål

Tilskuddsordningen skal medvirke til å oppfylle Norges forpliktelser etter Unescos verdensarvkonvensjon. Ordningen skal medvirke til at verdensarvområdene blir utviklet som fyrtårn for den beste praksisen innen natur- og kulturmiljøforvaltning når det gjelder tilstand, forvaltning og formell beskyttelse.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse blir vurdert ut ifra om tilskudd gis til tiltak som bidrar til å oppfylle Norges forpliktelser etter Unescos verdensarvkonvensjon.

Tildelingskriterier

Forskrift om tilskudd til verdensarv regulerer hvem som er tilskuddsmottaker og hva det kan gis tilskudd til fra posten. Tilskudd kan gis til fylkeskommuner, kommuner, museum, organisasjoner, bedrifter og privatpersoner.

Oppfølging og kontroll

Tilskuddsmottakere blir fulgt opp med kontroll av at midlene blir benyttet som forutsatt, og at tiltakene blir gjennomført. Kontrollen av tilskuddsbruken foregår gjennom møter og generell formalia- og sannsynlighetskontroll av innsendte rapporter og regnskap.

Oppfølging på stedet kan være særlig aktuelt og viktig for å sikre at arbeidet blir utført i samsvar med målene for verdensarv i Norge, retningslinjer og vilkår. Regional kulturmiljøforvaltning rapporterer til Riksantikvaren.

Rapport 2025

I 2025 ble det utbetalt 61,8 mill. kroner fra posten, fordelt på de åtte norske verdensarvområdene og foreningen Norges verdensarv. Midlene har gått til istandsetting, skjøtsel og vedlikehold, forvaltning samt formidling og kunnskapsutvikling. Foreningen Norges Verdensarv mottar tilskudd for arbeidet med det årlige arrangementet *Verdensarvforum*.

Verdensarvområdene rapporterer om et betydelig og økende behov for tiltak og oppfølging for å ivareta målene om best mulig tilstand, forvaltning og formell beskyttelse. Samtidig er en stadig økende andel av tilskuddsmidlene bundet til å dekke faste forpliktelser, blant annet lønn. Tildelte tilskudd dekker i stadig mindre grad omsøkte behov i de norske verdensarvområdene. Etterslepet øker og tilstandsgraden reduseres.

Kap. 4429 Riksantikvaren

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
02	Refusjoner og diverse inntekter	1 257	790	819
09	Internasjonale oppdrag	2 086	4 517	4 684
	Sum kap. 4429	3 343	5 307	5 503

Post 02 Refusjoner og diverse inntekter

Posten gjelder refusjoner og innbetalte midler fra oppdragsvirksomhet for andre institusjoner m.m., jf. omtale under kap. 1429, post 01. Under posten er det budsjettert inntekter ved salg av Riksantikvarens rapporter og andre produkter, samt driftsvederlag fra Kongsvoll fjellstue. Merinntekter under posten gir grunnlag for merutgifter under kap. 1429, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 09 Internasjonale oppdrag

Inntektene på posten motsvares av tilsvarende utgiftene til internasjonale oppdrag. Merinntekter under posten gir grunnlag for merutgifter under kap. 1429, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Kap. 1432 Norsk kulturminnefond

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Til disposisjon for tiltak på kulturmiljøfeltet	117 254	142 195	121 527
	Sum kap. 1432	117 254	142 195	121 527

Post 50 Til disposisjon for tiltak på kulturmiljøfeltet

Det foreslås en bevilgning på 121,5 mill. kroner på posten. Bevilgningen på posten er redusert med 20,7 mill. kroner, for å finansiere andre tiltak i budsjettet.

Norsk kulturminnefond (Kulturminnefondet) er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. Kulturminnefondet behandler søknader om tilskudd til private eiere til istandsetting av verneverdig kulturmiljø. Frivillige lag og organisasjoner kan også søke om støtte.

Mål

Kulturminnefondet skal gi tilskudd til tiltak som bidrar til å nå de nasjonale målene for kulturmiljø.

Kulturminnefondet skal utvikles som et lavterskeltilbud til private eiere av verneverdig kulturmiljø.

Kriterier for måloppnåelse

Tilskudd fra Kulturminnefondet skal bidra til å styrke arbeidet med å bevare verneverdig kulturmiljø, og at et mangfold av kulturmiljø kan benyttes som grunnlag for framtidig opplevelse, kunnskap, utvikling og verdiskaping. Tilskudd fra Kulturminnefondet skal bidra til at kulturmiljø kan benyttes som ressurser i en sirkulær økonomi.

Tildelingskriterier

Tilskudd blir gitt på grunnlag av skjønnsmessige vurderinger av både kulturmiljøverdiene til det omsøkte objektet, og hvordan tiltaket vil ivareta verdiene. Mulighetene for bruk etter gjennomføring av tiltaket vurderes særskilt.

Det gis som hovedregel ikke tilskudd til tiltak som er sluttførte på vedtakstidspunktet. Dersom det foreligger særlige grunner, kan det likevel gis tilskudd til sluttførte tiltak. Tilskudd fra Kulturminnefondet forutsetter minimum 30 pst. privat medfinansiering i det enkelte prosjektet. Det bør tilstrebes at finansieringsandelen til Kulturminnefondet i gjennomsnitt ikke overstiger 50 pst. av de samlete prosjektkostnadene.

For særskilte prioriteringer som departementet har fastsatt innenfor formålet, kan styret fravike kravet om privat medfinansiering. Kulturminnefondets andel i slike saker kan være maksimalt 70 pst. Det samme gjelder i saker som gjelder kulturmiljø i kommunalt eie, som overveiende kommer allmennheten til gode. I slike saker bør det settes vilkår om at kommunen inngår langsiktig avtale med private om samarbeid om drift, og at det for eksempel vedtas arealplan for bevaring av kulturminnet.

Oppfølging og kontroll

Oppfølging skjer overfor tilskuddsmottakerne gjennom generell formalia- og sannsynlighetskontroll av regnskap og sluttrapporter fra tilskuddsmottakerne. I noen tilfeller er det aktuelt med kontroll på stedet for å sikre at tiltakene er gjennomførte i tråd med retningslinjer og andre forutsetninger for tilskuddet.

Rapport 2025

Samlet bevilgning i 2025 var 117,3 mill. kroner, hvorav driftskostnadene utgjorde 24,6 mill. kroner. Det ble innvilget 784 tilskudd på til sammen 111,2 mill. kroner. Kulturminnefondet behandlet 2061 søknader på til sammen om lag 617,4 mill. kroner. Det totale søknadsbeløpet er rundt 5-6 ganger høyere enn det totale tilskuddsbeløpet.

Utbetalte tilskudd viser at Kulturminnefondet har bidratt til prosjekter i store deler av landet. I 2025 ble det gitt tilskudd til tiltak i alle fylker. Tilskuddsmottakerne er i hovedsak private eiere (576 tilskudd), men det ble også gitt tilskudd til selskap og foretak (107 tilskudd), foreninger (72 tilskudd) og stiftelser (28 tilskudd).

Fordelingen av tilskuddene på de seks søknadsordningene viser at 79 pst. av tilskuddene gikk til faste kulturminner. Det ble også gitt tilskudd til båter og fartøy (6 pst.), sikringstiltak (7 pst.) og rullende og bevegelige kulturminner (3 pst.). Tilskuddene fra Kulturminnefondet bidro også til kompetanseheving gjennom støtte til fagseminar (3 pst.) og formidlingstiltak (2 pst.).

Hovedvekten av tilskudd i 2025 gikk til kulturmiljø i byer- og tettsteder (223 tilskudd) og i landbruket (367 tilskudd). Det ble gitt 161 tilskudd til tiltak definert som kystmiljø.

For å tallfeste samfunnsnytten av tilskuddene begynte Kulturminnefondet fra 2025 å kategorisere søknader og tilskudd etter deres verdiskapings-, klima- og miljøeffekter. Totalt har over halvparten av alle de omsøkte prosjektene, og 95 pst. av prosjektene som ble innvilget tilskudd en eller flere tydelige verdiskapingseffekter, enten miljømessige, kulturelle/sosiale eller økonomiske.

78 pst. av tilskuddene har også en spesielt framtredende klima- og miljøeffekt, som energieffektivisering, gjenbruk, ny bruk og klimatilpasning. Den vanligste klima- og miljøeffekten er gjenbruk. Dette er den viktigste effekten i 31 pst. av alle prosjekter som mottar tilskudd, etterfulgt av kategorien ny bruk med 24 pst.

Programkategori 12.60 Nord- og polarområdene

Hovedinnhold og prioriteringer

Bevilgningene under programkategori 12.60 hører i hovedsak inn under resultatområdet Polarområdene. Bevilgningene omfatter virksomhetene til Norsk Polarinstitutt, Svalbards miljøvernfond, Kings Bay AS, Bjørnøen AS og FRAM – nordområdesenter for klima- og miljøforskning (Framsenteret).

Bevilgningene går til forvaltningen av miljøet på Svalbard, miljøforvaltningen i Antarktis, miljøsamarbeid i Arktis og Antarktis, forskning og miljøovervåking i nord- og polarområdene og til forskning og drift av polare forskningsinfrastrukturer i nord og sør.

De raske klimaendringene i polarområdene øker behovet for oppdatert miljøkunnskap som grunnlag for forvaltning, klimatilpasning og samfunnsplanlegging. Norge er, og skal være, en ledende og ansvarlig polarnasjon. Norges interesser og forvaltningsansvar i begge polarområdene krever solid forskningsinnsats. Stabil norsk forskningsfaglig tilstedeværelse ivaretar samtidig viktige nasjonale interesser i polarområdene i nord og i sør. Regjeringen satser derfor på forskningsinfrastruktur i disse områdene. I Antarktis er det nødvendig å oppgradere forskningsstasjonen Troll for å opprettholde en driftssikker helårsstasjon. Arbeidet er i forprosjektfasen. Logistikk og transport i Antarktis er svært krevende, og et eventuelt utbyggingsprosjekt forutsetter at tidskritisk transportmateriell er på plass. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til Norsk Polarinstitutt i 2027.

Resultatområdet

Tabell 6.10 Resultatområder under programkategori 12.60

Resultatområde	Nasjonale mål
Polarområdene	– Omfanget av villmarkspregede områder på Svalbard skal opprettholdes. – Naturmangfoldet på Svalbard skal bevares tilnærmet upåvirket av lokal aktivitet. – Et mangfold av kulturmiljø på Svalbard skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk. – Natur- og kulturmiljøverdier i Antarktis skal bevares mest mulig upåvirket av lokal aktivitet.

Politikk for å nå de nasjonale målene for polarområdene

Miljø på Svalbard

Det er en prioritert oppgave for miljøforvaltningen å ta vare på den særegne villmarksnaturen på Svalbard og videreføre dagens restriktive praksis for tillatelse til naturinngrep utenfor planområdene.

Arbeidet med forvaltningsplaner for verneområdene og arbeidet med retningslinjer for ilandstigningslokaliteter videreføres i 2027. I tillegg vil arbeidet med en ferdselsveileder for Isfjordenområdet igangsettes. Departementet vil vurdere en revisjon av motorferdselforskriften i lys av endrete naturforhold, ferdselsmønstre og ferdselsformer.

På forurensningsområdet er det en prioritert oppgave for miljøforvaltningen å kartlegge og vurdere tiltak i lokaliteter med forurensning i grunnen.

På kulturmiljøområdet blir det i 2027 en prioritert oppgave å følge opp den nye kulturmiljøplanen.

Det nasjonale målet for kulturmiljø på Svalbard er oppdatert i tråd med de nasjonale målene for kulturmiljø for øvrig. Dette skal tydeliggjøre at bevaring av kulturmiljø som grunnlag for kunn-

skap, opplevelse og bruk skal være en prioritering også i kulturmiljøforvaltningen på Svalbard.

Det er en prioritert oppgave å styrke kunnskapsgrunnlaget om effekten av ferdsel, både fra forskningsaktivitet og turisme. Dette gjelder særlig for ilandstigningslokalitetene i verneområdene og i Isfjorden-området.

Antarktis

Bred forskning av høy kvalitet og tilgang på førstehåndskunnskap om Dronning Maud Land og havområdene utenfor gir grunnlag for en solid og kunnskapsbasert antarktispolitikk og gjør Norge til en relevant samarbeidspartner i samarbeid under Antarktistraktaten. Norges forskning og miljøovervåking gir viktige bidrag til kunnskapsbasert forvaltning av Antarktis, både i Dronning Maud Land og Sørishavet.

Prioriterte oppgaver for miljøforvaltningen i Antarktis er å sørge for et oppdatert nasjonalt miljøregelverk, bidra til økt forskning og miljøovervåking og bidra i det internasjonale samarbeidet om utvikling av et klart rammeverk for turisme og annen ikke-statlig aktivitet. Norge deltar aktivt i arbeidet med nye marine verneområder i Antarktis.

Miljøutfordringene krever samarbeid mellom partslandene og et godt kunnskapsgrunnlag. Gjennom arbeidet under *Antarktistraktaten* (ATCM) og i *Kommisjonen for bevaring av marine levende ressurser i Antarktis* (CCAMLR) bidrar Norge aktivt til internasjonalt samarbeid for bevaring av det sårbare miljøet i Antarktis. Dette arbeidet videreføres i 2027.

Forskning og forskningsinfrastruktur i polarområdene

God og oppdatert kunnskap om miljøtilstanden i polarområdene er avgjørende for effektiv miljøforvaltning. Klimaendringene skjer spesielt raskt i polarområdene. Oppvarmingen i Arktis skjer 3-4 ganger raskere enn økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen, og områdene som er dekket av snø og is minker. Forvaltningsrettet forskning, kartlegging og langsiktig miljøovervåking gjør det mulig å følge med på og forstå de raske endringene i polarområdene, og vurdere behov for tiltak og nye virkemidler. Her har Norsk Polarinstitutt en nøkkelrolle.

De viktigste infrastrukturene for norsk polarforskning er forskningsstasjonene Troll i Antarktis og Ny-Ålesund på Svalbard, og det isgående forskningsfartøyet Kronprins Haakon. Til sammen gir dette Norge unike muligheter for å drive polarforskning. Drift og vedlikehold av infrastruktur under ekstreme polare forhold byr på særlige utfordringer. Norsk Polarinstitutt har over mange år bygget opp ekspertise på polare forhold. Dette danner i dag en grunnstein for Norges unike posisjon som polarnasjon med tilstedeværelse både i nord og sør.

Forskningsstasjonen Troll i Dronning Maud Land er plattformen for norsk tilstedeværelse, forskning og miljøovervåking i Antarktis. Den nåværende infrastrukturen ved stasjonen nærmer seg raskt slutten på sin levetid. En omfattende oppgradering av Trollstasjonen er derfor helt nødvendig for å opprettholde en driftssikker helårsstasjon og legge til rette for norsk antarktisforskning. Prosjektet er i forprosjektfasen, og Statsbygg skal være ferdig med forprosjektet tidlig i 2027. Arbeidet er basert på et konsept som innebærer et nytt bygg, dimensjonert for 65 brukere i sommersesongen og ti overvintrere. Et eventuelt nybygg kan tidligst stå klart i 2033/34, siden de ekstreme forholdene i Antarktis innebærer særdeles krevende logistikk og svært korte byggesesonger.

Transport av materiell i et så utsatt område legger viktige premisser for prosjektets fremdrift, og før prosjektet kan gjennomføres må logistikkløsningene være testet og på plass. Regjeringen foreslår derfor å gjennomføre innkjøp av nødvendig materiell for transport over innlandsisen i 2027.

Meld. St. 26 (2023–2024) *Svalbard* vektlegger en tydelig og sterk norsk forskningsledelse på Svalbard. Svalbard må betraktes som en begrenset ressurs, også som forskningsarena. Det er etablert en rekke virkemidler og plattformer for samarbeid og deling, noe som skal bidra til å redusere belastning på naturen og sikre at forskningsfasilitetene benyttes bedre. For å få en tydeligere norsk forskningsledelse og enda bedre oversikt over utviklingen av forskningen på Svalbard, ble Svalbard forskningskontor (SFK) opprettet i 2026 med ressurser fra Norsk Polarinstitutt og Norges forskningsråd. Den norske forskningsstasjonen Ny-Ålesund er også sentral i den norske forskningsledelsen på Svalbard. Norsk Polarinstitutt er leder av Ny-Ålesund forskningsstasjon. Norske myndigheter skal fortsatt legge til rette for internasjonalt naturvitenskapelig forskningssamarbeid i Ny-Ålesund. Kings Bay AS skal fortsette arbeidet med å prioritere planmessig nødvendig vedlikehold og investeringer, i tillegg til å tilrettelegge for bruk av bygninger og infrastruktur til forskningen i Ny-Ålesund. Norsk Polarinstitutt

har en viktig rolle gjennom aktiv forskningsledelse og forskningsnærvær i Ny-Ålesund.

Polhavet endres raskt som følge av stigende temperaturer og minkende isdekke, og det er behov for oppdatert kunnskap knyttet til et mer isfritt Polhav. Etter at FF Kronprins Haakon ble tatt i bruk har Norsk Polarinstitutt hatt flere forskningstokt i Polhavet, ved to anledninger helt inn til polpunktet. Fartøyet var på sitt første tokt i Antarktis i 2019, og ambisjonen er å gjennomføre slike tokt med 5-6 års mellomrom. Økt kunnskap om marine ressurser og kartlegging av verneverdier i havet utenfor Dronning Maud Land er nødvendig grunnlag for en kunnskapsbasert norsk forvaltning av disse områdene. Regjeringen ser det som svært viktig å videreføre Polarinstituttets solide forskningstilstedeværelse i polarområdene gjennom forskning og langsiktig miljøovervåking i isfylte farvann. Bevilgningen til drift og bruk av FF Kronprins Haakon ble styrket i 2026. Den økte bevilgningen har gjort det mulig å gjennomføre to forskningstokt til Sørishavet sørsommeren 2026-2027, med vitenskapelig aktivitet utenfor kysten av Dronning Maud Land og ved Bouvetøya.

FRAM – nordområdesenter for klima- og miljøforskning i Tromsø er et tverrfaglig forvaltningsrelevant forskningssamarbeid som skal bidra til god forvaltning av miljøet og naturressursene i nordområdene. Forskningssamarbeidet frembringer viktig forvaltningsrelevant kunnskap om klima og miljø i nord.

Miljøsamarbeid i nord

Klima- og miljøutfordringene i nord krever internasjonalt samarbeid for å komme fram til tiltak og løsninger. Regjeringen støtter opp om aktiviteter som bidrar til å opprettholde miljøsamarbeid i nordområdene og Arktis, med vekt på aktiviteter som understøtter Norges posisjon i Arktis og bidrar til kunnskap om klima og miljø i nord.

Arktisk råd er det viktigste samarbeidsforumet for arktiske spørsmål. Norge vil fortsatt arbeide for å videreføre det langsiktige samarbeidet om arktisk klima og miljø under Arktisk råd og i rådets arbeidsgrupper, med vekt på klima, kortlevde klimaforurensere, naturmangfold, miljøgifter og havmiljø. Arktis 2030-midlene som fra 2026 er rammeoverført til Norsk Polarinstitutt, Miljødirektoratet, AMAP-sekretariatet og Statsforvalteren i Troms og Finnmark skal legge til rette for stabil og aktiv norsk deltakelse i Arktisk råd på prosjekt- og ekspertnivå.

Norge har hatt et langvarig samarbeid med Sverige og Finland om forvaltning av grenseoverskridende verneverdier, dyrebestander og vannressurser i våre nordligste fylker. Fra norsk side er det ønskelig å videreføre dette samarbeidet med vekt på kartlegging og langsiktig miljøovervåking for å styrke kunnskapsgrunnlaget om klima og miljø i de nordlige grenseområdene.

Nærmere om budsjettforslaget

Utgifter under programkategori 12.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
1471	Norsk Polarinstitutt	572 500	675 414	762 583	12,9
1472	Svalbards miljøvernfond	21 530	19 307	19 307	0,0
1473	Kings Bay AS	82 160	85 118	88 267	3,7
1474	Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning	59 115	62 105	64 401	3,7
	Sum kategori 12.60	735 305	841 944	934 558	11,0

Inntekter under programkategori 12.60 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
4471	Norsk Polarinstitutt	178 578	159 000	192 883	21,3
5578	Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet	21 524	19 307	19 307	0,0
	Sum kategori 12.60	200 102	178 307	212 190	19,0

Kap. 1471 Norsk Polarinstitutt

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	333 380	211 577	226 569
21	Spesielle driftsutgifter, Troll forskningsstasjon, *kan overføres*	139 568	139 537	145 970
22	Drift av forskningsinfrastruktur, *kan overføres*		79 300	82 234
23	Eksterne prosjekter, *kan overføres*		113 000	134 810
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	98 955	132 000	173 000
50	Stipend	597		
	Sum kap. 1471	572 500	675 414	762 583

Roller og oppgaver for Norsk Polarinstitutt

Norsk Polarinstitutt er et direktorat under Klima- og miljødepartementet. Instituttet er den sentrale statsinstitusjonen for kartlegging, miljøovervåking og forvaltningsrettet forskning i Arktis og Antarktis. Norsk Polarinstitutt har et særlig ansvar for å framskaffe kunnskap som skal bidra til å oppnå de nasjonale målene for klima og miljø i polarområdene. Norsk Polarinstitutt leverer vitenskapelig kunnskap og råd til norske myndigheter, og er faglig og strategisk rådgiver for norske myndigheter i polarspørsmål. Instituttet skal utøve myndighet i Antarktis, og bidra til relevante internasjonale prosesser. Norsk Polarinstitutt ivaretar infrastruktur og strukturer for forskningssamarbeid i nord- og polarområdene. Dette omfatter å drive forskningsstasjonen Troll i Dronning Maud Land, forvalte statens eierskap av FF Kronprins Haakon, lede forskningsstasjonen i Ny-Ålesund, og sammen med Norges forskningsråd ha ansvar for oppgavene ved Svalbard forskningskontor. Regjeringen økte bevilgningen til Norsk Polarinstitutt i 2026 for å opprettholde instituttets solide forskningsfaglige aktivitet i polarområdene, og styrke den norske forskningsledelsen på Svalbard.

Post 01 Driftsutgifter

Det foreslås en bevilgning på 226,6 mill. kroner på posten. Posten er lønns- og prisjustert. Posten er økt med 9,1 mill. kroner til forskningstokt til Sørishavet med FF Kronprins Haakon, jf. tilsvarende reduksjon på post 1471.21.

Posten dekker utgifter til lønn og godtgjørelser for faste og midlertidige ansatte, med unntak av utgifter knyttet til drift av Trollstasjonen. Posten dekker også ordinære driftsutgifter i Tromsø, Longyearbyen og Ny-Ålesund.

Posten dekker ellers utgifter knyttet til salgsvirksomhet, og administrative kostnader ved eksternfinansierte prosjekter. De tilhørende inn-

tektene er ført under kap. 4471, post 01. Det foreslås at bevilgningen kan overskrides dersom det er tilsvarende merinntekt under kap. 4471, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2025

Polarinstituttet brukte i 2025 om lag 28 pst. av bevilgningen til lønns- og driftsutgifter knyttet til administrasjon, kommunikasjon, drift av bygninger på Svalbard og i Tromsø og andre felleskostnader. Om lag 12 pst. var knyttet til drift av FF Kronprins Haakon. Resterende 60 pst. er lønn og andre utgifter til instituttets faglige aktivitet, som omfatter forskning, rådgivning og logistikkstøtte.

Av forbruket på denne posten korresponderte om lag 140,8 mill. kroner med inntekter på kap. 4471 post 03. Dette er i all hovedsak knyttet til ekstern finansiering av forskingsaktivitet fra blant annet Norges forskningsråd og EU.

Norsk Polarinstitutt har videreført sitt arbeid med polarforskning og rådgivning i 2025. Kunnskap om hvordan klimaendringer og menneskelig aktivitet påvirker naturtilstanden i Arktis og Antarktis står sentralt. Dette inkluderer effekter på de polare økosystemer i havet og på land, havisen i nord og sør, isbreer på Svalbard, innlandsis og isbremmer i Antarktis og påvirkning på global havnivåstigning. I 2025 fortsatte arbeidet med å overvåke effekter av menneskelig aktivitet på naturmiljøet på Svalbard, inkludert ferdsel og skipstrafikk. Instituttet har også hatt oppmerksomhet på marin forsøpling, mikroplast og undervannsstøy.

Feltarbeid, datainnsamling og bruk og drift av infrastrukturer for polarforskning er en sentral del av instituttets virksomhet. Atmosfæreobservatoriet på Zeppelinfjellet i Ny-Ålesund fikk en omfattende oppgradering i 2024, med vekt på el- og brannsikkerhet og utbedring av fuktskader. Norsk Polarinstitutts lagerhall i Longyearbyen ble reparert i 2024-2025 på grunn av setningsskader som følge av tining av permafrost.

Drift av forskningsinfrastruktur under ekstreme polare forhold er spesielt krevende, og kostnadene har økt vesentlig de senere årene. Også i 2025 fikk dette merkbare konsekvenser for den ordinære driften av Norsk Polarinstitutt. Norsk Polarinstitutt har likevel videreført sin langsiktige overvåking av og forskning på klima- og miljøendringene i de nordlige havområdene i 2025.

Instituttet leverte på oppdrag fra departementet faglige beskrivelser av miljøverdier ved utvalgte ilandstigningslokaliteter på Svalbard med sammenstilling av tilgjengelig kunnskap om endringer i naturforhold som kan ha betydning for motorferdsel på Svalbard. I 2025 har Norsk Polarinstitutt laget fem nye kart over Svalbard i målestokk 1:250 000.

Norsk Polarinstitutt produserte 117 fagfellevurderte vitenskapelige publikasjoner i 2025.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, Troll forskningsstasjon, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 146 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert. Posten er redusert med 9,1 mill. kroner, jf. post 1471.01.

Posten dekker utgifter til drift av forskningsstasjonen Troll i Antarktis og det internasjonale *Dronning Maud Land Air Network* (DROMLAN). Posten dekker utgifter knyttet til drift av satellittstasjonen TrollSat og andre logistikktjenester i Antarktis. De tilsvarende inntektene er ført under kap. 4471, post 21.

Bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt ført under kap. 4471, post 21, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2025

Av midlene på posten i 2025 var om lag 90 pst. brukt til lønn for de som arbeider på Trollstasjonen, drift av bygninger i Antarktis, fartøyleie, helikopterleie og andre logistikkutgifter. Resterende del av bevilgningen gikk til forskning. Av forbruket på denne posten korresponderer 28,8 mill. kroner med inntekter på kap. 4471 post 21.

Aktiviteten ved Trollstasjonen i 2025 omfattet forskningsarbeid, logistikkoppgaver og vedlikehold. Et overvintringsteam på seks personer drifter stasjonen gjennom vintersesongen. Arbeidet med etableringen av observatoriene i det nasjonale forskningsinfrastrukturprosjektet *Troll Observing Network* (TONe) ble videreført i 2025.

I 2023 valgte regjeringen konsept for det videre arbeidet med å vurdere oppgradering av Trollstasjonen; et nybygg dimensjonert for 65 brukere. Forprosjektet har pågått for fullt i 2025, og Norsk Polarinstitutt har en sentral rolle i planleggingen. Norsk Polarinstitutt driver samtidig nødvendig løpende vedlikehold og oppgradering av dagens stasjon og infrastruktur, for å opprettholde en trygg og driftssikker forskningsstasjon på Troll i årene som kommer.

Norsk Polarinstitutt har fortsatt å styrke kunnskapsgrunnlaget om klima og miljø i Antarktis, og har prioritert kunnskap om prosesser som er relevante for global klimautvikling og effektene av

globale klimaendringer. Norsk Polarinstitutt er faglig og strategisk rådgiver til nasjonale myndigheter og bidrar med støtte i det internasjonale antarktissamarbeidet. I antarktissamarbeidet ble det i 2025 lagt ned en betydelig innsats i oppfølgingen av forslaget om et marint verneområde i den østlige delen av Weddellhavet og Kong Håkon VII Hav og i arbeidet med et rammeverk for turisme i Antarktis.

Post 22 Drift av forskningsinfrastruktur, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 82,2 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Bevilgningen skal muliggjøre solid og stabil norsk forskningstilstedeværelse i polarområdene, inkludert regelmessige forskningstokt med FF Kronprins Haakon i Arktis og Antarktis. Posten skal dekke utgifter til Norsk Polarinstitutts bruk og drift av FF Kronprins Haakon, Ny-Ålesund forskningsstasjon (inkludert Zeppelinobservatoriet), feltstøtteutstyr og øvrig forskningsinfrastruktur.

Det foreslås at bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt ført under kap. 4471, post 22, jf. forslag til vedtak II.

Post 23 Eksterne prosjekter, kan overføres

Det foreslås en bevilgning på 134,8 mill. kroner. Posten er prisjustert.

Posten skal dekke utgifter som dekkes av eksternfinansierte forskningsprosjekter, inkludert lønn til ansatte som dekkes av ekstern finansiering. De tilsvarende inntektene er ført under kap. 4471, post 23.

Bevilgningen kan overskrides mot tilsvarende merinntekt ført under kap. 4471, post 23, jf. forslag til vedtak II.

Det foreslås for 2027 en fullmakt på inntil 25 mill. kroner til å kunne sette i gang oppdragsprosjekter, samt at utbetalinger knyttet til slike kan føres mot mellomværende mot statskassen, jf. forslag til romertallsvedtak. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) har gjennomført en gjennomgang av regnskapsføringen av eksternfinansierte prosjekter. DFØ foreslår derfor en modell der virksomheter med betydelig omfang av eksternfinansierte prosjekter utstyres med en ensartet, standardisert fullmakt. Et sentralt premiss for løsningen er at virksomheten fører og aktivt bruker statlig regnskapsstandard (SRS) i oppfølgingen av det enkelte prosjekt. Norsk Polarinstitutt går over til SRS fra 2027 og omfattes derfor ikke av endringen i 2027. Se Gul Bok kap. 8.3 for utdyping.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

I forbindelse med den planlagte oppgraderingen av Troll forskningsstasjon vil det i perioden 2025-2027 bli anskaffet spesialkjøretøy og materiell som skal benyttes til frakt av byggemateriell over innlandsisen i Antarktis. Det foreslås bevilget 173 mill. kroner for anslått kostnad i 2027.

Rapport 2025

Norsk Polarinstitutt fikk tilført midler på kap.1471 post 45 gjennom nysalderingen. Hele bevilgningen på 99 mill. kroner gikk til å betale for transportmateriell til bruk i Antarktis.

Post 50 Stipend

Posten er lagt ned fra og med 2026, og bevilgningen til formålet er flyttet til kap. 1410, post 73 Norges forskningsråd. Det rapporteres her for bruk av bevilgningen i 2025.

Rapport 2025

Stipendmidlene skal øke rekruttering til og kompetansen innenfor norsk polarforskning ved å dekke ekstrautgifter ved opphold i felt. Det blir i hovedsak gitt støtte til norske master- og doktorgradsstudenter. Norges forskningsråd saksbehandler og administrerer stipendordningen Arctic Field Grant på vegne av Norsk Polarinstitutt.

Kap. 4471 Norsk Polarinstitutt

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Diverse inntekter	8 979	11 500	11 926
03	Inntekter fra diverse tjenesteyting	140 807		
21	Inntekter, Antarktis	28 792	30 000	41 480
22	Inntekter fra forskningsinfrastruktur		4 500	4 667
23	Eksterne forskningsprosjekter		113 000	134 810
	Sum kap. 4471	178 578	159 000	192 883

Post 01 Diverse inntekter

Det foreslås en bevilgning på 11,9 mill. kroner. Inntektene gjelder salg av kart, flybilder og publikasjoner, samt inntekter fra administrasjonsgebyr og overhead fra prosjekter med ekstern finansiering.

Kap. 1471, post 01, kan overskrides tilsvarende eventuelle merinntekter under denne posten, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Inntekter, Antarktis

Det foreslås en bevilgning på 41,5 mill. kroner. Posten gjelder refusjon av utgifter Norsk Polarinstitutt har for andre virksomheter, salg av logistikktjenester i Antarktis og inntekter fra andre land i forbindelse med antarktissamarbeidet. I hovedsak gjelder dette refusjon av driftsutgiftene ved TrollSat etter avtale med Kongsberg Satellite Services, og inntekter fra flygninger knyttet til DROMLAN-samarbeidet i Antarktis.

Merinntekter under denne posten gir grunnlag for tilsvarende merutgifter under kap. 1471, post 21, jf. forslag til vedtak II.

Post 22 Inntekter fra forskningsinfrastruktur

Det foreslås en bevilgning på 4,7 mill. kroner. Inntektene gjelder utleie og refusjoner fra luftmålingsobservatoriet Zeppelin i Ny-Ålesund og FF Kronprins Haakon, samt utleie av feltutstyr og transportmidler.

Merinntekter under denne posten gir grunnlag for tilsvarende merutgifter under kap. 1471, post 22, jf. forslag til vedtak II.

Post 23 Inntekter fra eksterne prosjekter

Det foreslås en bevilgning på 134,8 mill. kroner. Inntektene kommer fra ekstern finansiering av forskningsprosjekter. I hovedsak gjelder dette konkurranseutsatt bidragsforskning der det inngår finansiering gjennom Norges forskningsråd og EU, samt oppgaver for andre offentlige etater. Merinntekter under denne posten gir grunnlag for tilsvarende merutgifter under kap. 1471, post 23, jf. forslag til vedtak II.

Kap. 1472 Svalbards miljøvernfond

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
50	Overføringer til Svalbards miljøvernfond	21 530	19 307	19 307
	Sum kap. 1472	21 530	19 307	19 307

Svalbards miljøvernfond gir tilskudd til tiltak som har til formål å beskytte miljøet på Svalbard, i samsvar med svalbardmiljøloven, forskrift om tilskudd fra Svalbards miljøvernfond, fondets vedtekter og det årlige tildelingsbrevet. Fondet får i hovedsak inntekter fra en miljøavgift på 150 kroner for reisende til Svalbard, jf. forskrift om miljøavgift for tilreisende til Svalbard. Sysselmesteren ivaretar funksjonen som sekretariat for fondet. Vedtak om tildelinger besluttes av et styre oppnevnt av Klima- og miljødepartementet. Fondskapitalen og avkastningen blir i samsvar med svalbardmiljøloven § 98 brukt til undersøkelser og tiltak for å kartlegge og overvåke miljøtilstanden, årsaker til miljøpåvirkning og miljøvirkning av virksomhet, til gjenoppretting av miljøtilstanden, til tilskudd til skjøtsel, vedlikehold og granskning av kulturminner, og til informasjons-, opplærings- og tilretteleggingstiltak. Fondet skal ikke brukes til å dekke mottakernes ordinære administrative utgifter, oppgaver eller drift.

Post 50 Overføringer til Svalbards miljøvernfond

Det foreslås en bevilgning på 19,3 mill. kroner på posten, jf. omtale under kap. 5578, post 70.

Posten skal bare brukes til overføring av inntektene fra kap. 5578, post 70 Sektoravgifter under Svalbards miljøvernfond.

Rapport for 2025

I 2025 delte Svalbards miljøvernfond ut 14 mill. kroner til 36 ulike prosjekter. Fondet støtter både prosjekter med kortsiktige resultater og prosjekter med langsiktige effekter. Det er flest søknader innenfor kategorien forskning og undersøkelser, fulgt av informasjon, opplæring og tilrettelegging og kulturminner.

Kap. 5578 Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Sektoravgifter under Svalbards miljøvernfond	21 524	19 307	19 307
	Sum kap. 5578	21 524	19 307	19 307

Post 70 Sektoravgifter under Svalbards miljøvernfond

Det foreslås en bevilgning på 19,3 mill. kroner på posten. Posten brukes til avgifter som skal overføres til Svalbards miljøvernfond i samsvar med svalbardmiljøloven.

Merinntekter under kap. 5578, post 70, gir grunnlag for tilsvarende merutgifter som er budsjetterte under kap. 1472 Svalbards miljøvernfond, jf. forslag til vedtak II.

Kap. 1473 Kings Bay AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
70	Tilskudd	82 160	85 118	88 267
	Sum kap. 1473	82 160	85 118	88 267

Kings Bay AS er et heleid statlig aksjeselskap med hovedkontor i Ny-Ålesund. Kings Bay AS eier infrastrukturen, grunnen og de fleste byggene i Ny-Ålesund, og har ansvaret for drift og utvikling i Ny-Ålesund. Kings Bay AS leier ut 13 bygg til forskningsinstitusjoner fra 10 ulike nasjoner. Rundt 20 forskningsinstitusjoner har hvert år forskningsprosjekter i Ny-Ålesund. Kings Bay AS eier

og vedlikeholder Svalbards største samling av automatisk fredete bygninger. Selskapet er avhengig av statlige tilskudd for å dekke underskudd i driften og for å kunne gjøre planmessig vedlikehold av og investeringer i bygningsmassen, infrastrukturen og forskningsfasilitetene i Ny-Ålesund.

Post 70 Tilskudd

Det foreslås en bevilgning på 88,3 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Tilskuddet skal gå til administrasjon av Kings Bay AS, til driften av og investeringer i selskapets bygninger, infrastruktur og kulturminner i Ny-Ålesund.

Tilskuddet skal sikre effektiv drift, planmessig vedlikehold og utvikling av Kings Bays eiendom og bygningsmasse, og sikre god ivaretagelse av fredete kulturminner og det uberørte naturmiljøet i Ny-Ålesund.

Tilskuddet skal også dekke nødvendige utgifter til administrasjon av Bjørnøen AS.

Rapport 2025

I 2025 har Kings Bay AS arbeidet med tilstandsvurderinger for fredede bygninger. Disse vil danne grunnlaget for en vedlikeholds- og prioriteringsplan for de fredede bygningene.

Sikring av bygninger grunnet endringer i grunnforholdene som skyldes klimaendringer med tining av permafrost pågår, og vinteren 2025/2026 ble to bygg refundamentert. Rehabilitering av Kongsfjordhallen ble gjennomført. Første fase av nytt reservekraftverk ble ferdigstilt i 2025. Reservekraftverket er viktig for redundant produksjon av fjernvarme.

Kap. 1474 Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter, *kan nyttes under postene 50 og 70*	127	283	291
50	Tilskudd til statlige mottakere, *kan overføres, kan nyttes under post 70*	11 880	28 640	29 700
70	Tilskudd til private mottakere, *kan overføres, kan nyttes under post 50*	47 108	33 182	34 410
	Sum kap. 1474	59 115	62 105	64 401

Bevilgningene under kapittelet skal gå til å skaffe fremragende ny kunnskap om klima og miljø og om miljøkonsekvenser av ny næringsvirksomhet i nord. Kunnskapen skal bidra til å forvalte hav- og landområdene våre i nord og de ressursene som finnes der på en enda bedre måte, og sikre at ny næringsvirksomhet skjer innenfor forsvarlige rammer for miljøet. Forskning, miljøovervåking og sammenstilling av kunnskap danner grunnlag for tiltak for å begrense negative konsekvenser for miljø og samfunn i nordområdene. Bedre kunnskap om klima og miljø er avgjørende for ressursforvaltning, klimatilpasning, samfunnsplanlegging og beredskap i nord.

Den faglige aktiviteten fremover skjer innenfor to forskningsområder med varighet på fem år (2027–2031): Rettferdig og bærekraftig grønn omstilling i nord, og bærekraftig kystutvikling i nordområdene. I tillegg samarbeides det om to- og treårige prosjekter og insentiver for å videreutvikle forskningssamarbeidet.

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under postene 50 og 70

Det foreslås en bevilgning på 0,3 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Posten dekker godtgjørelse og reiseutgifter til lederen av styringsgruppen for Framsenteret.

Post 50 Tilskudd til statlige mottakere, kan overføres, kan nyttes under post 70

Det foreslås en bevilgning på 29,7 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Mål

Midlene skal gå til de statlige partnerne i Framsenteret med mål om gjennomføring av forvaltningsrelevant klima- og miljøforskning av høy kvalitet i nasjonale og internasjonale nettverk og til å delta i og videreutvikle nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid. Midlene skal også gå til aktiv formidling av forskningsresultater fra klima- og miljøforskning i nord til næringsliv, skoler, forvaltningen og et bredt publikum. Prosjektene må ligge innenfor de vedtatte faglige satsningsområdene, være tverrfaglige og forvaltningsrelevante for nordområdene og innebære samarbeid mellom medlemmer i senteret.

Kriterier for måloppnåelse

Midlene på posten skal bidra til å:

- fremskaffe og publisere ny kunnskap av fremragende kvalitet
- medvirke til etablering av forsker- og mastergradutdannelse gjennom samarbeid med relevante institusjoner innen høyere utdannelse innenfor klima og miljø
- etablere faglig forskningssamarbeid mellom relevante nasjonale institusjoner, fylle kunnskapshull og gi nasjonal merverdi
- etablere gode forskingsrettede nettverk nasjonalt og internasjonalt og samarbeide med de andre FoU-miljøene i landsdelen
- flerfaglige og tverrfaglige samarbeidsprosjekt mellom institusjonene og forskere med naturvitenskapelig, teknologisk og samfunnsvitenskapelig kompetanse
- formidle forskningsresultater til brukere, for eksempel forvaltning, næringsliv, skoleverk, andre relevante brukere og et bredt publikum.

Tildelingskriterier

Tilskudd kan gis til statlige medlemmer i Framsenteret.

Oppfølging og kontroll

Det rapporteres årlig om bruken av tilskuddet, oppnådde resultater og forskningsaktivitet som er satt i gang.

Rapport 2025

Det rapporteres samlet for post 50 og post 70.

I 2025 hadde Framsenteret fire store, integrerte forskningsprogrammer og fire forskningsprosjekter, inkludert et forprosjekt om grønn omstilling. Programmene og prosjektene er tverrfaglige og har et tydelig fokus på brukermedvirkning og forvaltningsrelevans.

I tillegg ble det gitt støtte til elleve mindre ettårige aktiviteter i 2025, med mål om å utløse videre ekstern finansiering. Disse aktivitetene omfattet blant annet modellering av forurensning, effekter av PFAS på fugler og hvilke konsekvenser endringer i sjøtemperatur kan ha for organismer på havbunnen.

Framsenteret formidler kunnskap til forvaltning, næringsliv og publikum gjennom foredrag, populærvitenskapelig og faglig innhold i ulike medier, egne nettsider og deltagelse på konferanser og arrangementer. 2025-utgaven av magasinet Fram Forum ble publisert på både engelsk og norsk.

Post 70 Tilskudd til private mottakere, kan overføres, kan nyttes under post 50

Det foreslås en bevilgning på 34,4 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Midlene skal gå til de ikke-statlige partnerne i Framsenteret, inkludert assosierte medlemmer. Formål, kriterier for måloppnåelse og oppfølging og kontroll er tilsvarende som for post 50.

Se rapportering under post 50.

Programkategori 12.70 Internasjonalt klimaarbeid

Hovedinnhold og prioriteringer

Utgiftene under programkategori 12.70 gjelder resultatområdet klima. Kategorien omfatter Klima- og miljødepartementets salg av klimakvoter, Norges Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU) og departementets arbeid med Klima- og skoginitiativet.

Klimautfordringen kan bare løses gjennom globalt samarbeid. Norge skal være en pådriver i det internasjonale klimaarbeidet. Klima- og skoginitiativet er Norges største internasjonale klima- og natursatsing. Sammen med kjøp av klimakvoter, under NIGU, er det Klima- og miljødepartementets viktigste bidrag til å redusere utslipp i utviklingsland. Kategorien dekker også samarbeid med EU-land om utslippsreduksjoner. Andre viktige innsatsområder i det internasjonale klimaarbeidet – Parisavtalen, klimafinansiering, prising av utslipp og utfasing av subsidier til fossile brensler, kortlevde klimaforurensere og utslipp fra internasjonal transport – er også omtalt i dette kapitlet.

Budsjettmidler til Parisavtalen og kortlevde klimaforurensere er omtalt under programkategori 12.10 Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid mm. Klimabistand som er omtalt i dette kapitlet, er med unntak av Klima- og skoginitiativet, finansiert over budsjettet til Utenriksdepartementet.

Tabell 6.11 Nasjonale mål under programkategori 12.70

Resultatområde	Nasjonale mål
Klima	– Norges klimamål for 2030 er å redusere utslippene av klimagasser med minst 55 pst. i 2030 sammenlignet med nivået i 1990. Målet er meldt inn under Parisavtalen og lovfestet i klimaloven. – Norges klimamål for 2035 er å redusere utslippene av klimagasser med minst 70–75 pst. i 2035 sammenlignet med nivået i 1990. Målet er meldt inn under Parisavtalen og lovfestet i klimaloven. – Norge har lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050. – Medvirke til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, styrket naturmangfold og bærekraftig utvikling. – Samfunnet og økosystemene skal forberedes på og tilpasses klimaendringene.

Parisavtalen

Parisavtalen er, sammen med Klimakonvensjonen, et solid rammeverk for global klimainnsats. Det overordnede formålet med Parisavtalen er å styrke den globale innsatsen mot klimaendringene, både for utslippsreduksjoner og klimatilpasning. Målet er å holde økningen i den globale gjennomsnittstemperaturen godt under 2 grader sammenlignet med førindustrielt nivå og tilstrebe å begrense temperaturøkningen til 1,5 grader. Dessuten skal evnen til å tilpasse seg skadevirkningene av klimaendringene styrkes i landene. Det er også et mål at finansstrømmer skal bli mer i samsvar med en klimarobust lavutslippsutvikling.

Ifølge Parisavtalen skal alle land melde inn sine mest ambisiøse nasjonalt fastsatte klimamål. Det skal sendes inn et nytt mål hvert femte år som skal utgjøre en progresjon fra forrige mål. I 2025 skulle alle land melde inn klimamål for perioden etter 2030 med en anbefalt tidsramme til 2035. Norge har meldt inn sitt nye klimamål for 2035 under Parisavtalen. Se proposisjonens kapittel 2.5 Klima for nærmere omtale av Norges klimamål.

Klimafinansiering

Internasjonal støtte til klimatiltak i utviklingsland og støtte til å gjennomføre de nasjonalt fastsatte klimamålene og nasjonale tilpasningsplaner er svært viktig for en effektiv gjennomføring av Parisavtalen. På FNs klimakonferanse i Baku i november 2024 ble det vedtatt et nytt globalt mål for klimafinansiering til utviklingsland. Målet innebærer en tredobling fra det tidligere målet om 100 mrd. USD årlig innen 2025 til minst 300 mrd. USD innen 2035. Beslutningen innebærer at industriland og alle land som er invitert til å bidra vurderer en opptrapping av sin klimafinansiering. Dette er derfor en viktig føring for norsk klimafinansiering framover. Det er videre bestemt at norsk bistand i hovedsak skal være i samsvar med Parisavtalen.

Klima- og skoginitiativet er den største internasjonale enkeltsatsingen under norsk klimafinansiering. Initiativet har gjort Norge til et foregangsland i langsiktig finansiering for å stanse tapet av naturskog og bidra til bærekraftig arealforvaltning.

Norsk støtte til klimatiltak i utviklingsland, utover Klima- og skoginitiativet, finansieres over budsjettet til Utenriksdepartementet, og det vises til deres Prop. 1 S (2026–2027). For å gi en samlet fremstilling av klimapolitikken, omtales likevel klimafinansiering kort her.

Norge har et mål om å doble klimafinansieringen til utviklingsland fra 7 mrd. kroner i 2020 til minst 14 mrd. kroner senest i 2026. Nivået for målet har blitt nådd fire år på rad, og i 2025 var Norges klimafinansiering på 30,3 mrd. kroner. Det er en økning på over 11 mrd. kroner fra 2024, hele 60 pst. Den betydelige økningen fra 2024 skyldes i all hovedsak økt mobilisert privat kapital utløst av Klimainvesteringsfondet.

Norsk klimafinansiering består av øremerkede midler til klima, og støtte til internasjonale organisasjoner som arbeider med klima i utviklingsland. Eksempelvis er Det grønne klimafondet (GCF) en hovedkanal for norsk multilateral klimafinansiering, med et bidrag på 3,2 mrd. kroner i perioden 2024-2027. Private klimarelevante investeringer utløst av Klimainvesteringsfondet og Norfunds offentlige investeringer inkluderes også i måltallet for norsk klimafinansiering. Regjeringen har etablert en ny statlig garantiordning for fornybar energi med en garantiramme på 5 mrd. kroner. Støtte til klimatilpasning og forebygging av katastrofer står sentralt i utviklingssamarbeidet. Slik støtte er ikke bare en investering i motstandskraft mot klimaendringer, men også et viktig bidrag til økonomisk utvikling og fattigdomsreduksjon. Norsk klimafinansiering blir rapportert til OECD og klimakonvensjonen basert på årlige tilskudd markert med Rio-markørene klimatilpasning eller utslippsreduksjoner. Disse rapportene blir laget først etter at tilskuddene er utbetalt. Derfor kan ikke totaltallet for norsk klimafinansiering leses direkte ut av budsjettforslaget.

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2027 et nytt mål for norsk klimafinansiering på 30 mrd. kroner årlig som skal nås senest innen 2035. Målet betinger bl.a. at Klimainvesteringsfondet fortsetter å levere gode resultater, samt at vi kan telle et ev. norsk bidrag til den nye internasjonale finansieringsmekanismen Tropical Forest Forever Facility (TFFF) som klimafinansiering.

Prising av utslipp og utfasing av subsidier til fossile brensler

I tillegg til klimafinansiering er det å sette en pris på utslipp som forurenser betaler, en effektiv måte å redusere utslipp på og som øker lands inntekter. Det skaper insentiver for omstilling til netto nullutslipp, og bidrar til å realisere temperaturmålet i Parisavtalen. Prising av utslipp er mer effektivt jo flere land som innfører de. Norge er en pådriver i dette arbeidet. I dag dekkes kun 29 pst. av de globale klimagassutslippene av en utslippspris.[1] I tillegg er prisene ofte for lave til at næringslivet omstiller seg til lavutslippsløsninger. En mer ambisiøs klimapolitikk globalt krever både høyere priser på utslipp og i flere land. Det er mange land som har satt, eller vurderer å sette en pris på utslipp av klimagasser i sine nasjonale fastsatte bidrag (NDCer) til Parisavtalen.

Norge støtter Verdensbankprogrammet Partnership for Market Implementation (PMI) med 7 mill. USD fra og med 2022 til og med 2027 over KLDs budsjett. PMI har landprogram i 38 land, hvor de bistår med å utvikle, utforme og implementere prising av utslipp. Deler av systemene som trengs for å prise utslipp, er også nødvendig for at land skal kunne handle med utslippsreduksjoner under artikkel 6 av Parisavtalen, jf. omtale under Initiativ for globale utslippsreduksjoner. Tiltaket finansieres derfor under KLDs budsjett.

Globalt går store summer til å subsidiere produksjon og forbruk av fossile brensler. Utfasing av slike subsidier er viktig for å bidra til at utslippene av klimagasser går ned, og regjeringen arbeider internasjonalt for dette. Flere land har satt i gang

[1] Verdensbankens publikasjon «*State and trends of Carbon Pricing 2026*»

Boks 6.1 Samarbeidet med Zambia under Initiativ for globale utslippsreduksjoner

Norge inngikk i 2026 en kvotekjøpsavtale med Zambia. Global Green Growth Institute forvalter avtalen på vegne av Norge. Avtalen viser hvordan kvotekjøp kan bidra til utslippskutt, raskere omstilling og økte private investeringer i utviklingsland. Zambia er i stor grad avhengig av vannkraft, men flere alvorlige tørkeperioder har de siste årene gjort kraftforsyningen mer sårbar. Fossile energikilder brukes ofte som alternativ for å stabilisere energiforsyningen i regionen. Gjennom avtalen etablerer Norge og Zambia en støtteordning som skal gjøre det mer lønnsomt for private aktører å investere i ny fornybar kraft. I første omgang kan ordningen utløse investeringer i opptil 300 MW solkraft og batterilagring. Dette kan gi økt kraftproduksjon, bedre energisikkerhet og redusert behov for kraft basert på fossile brensler. Norge betaler for dokumenterte utslippsreduksjoner som genereres av programmet. Over en tiårsperiode kan Norge kjøpe inntil 3,5 mill. tonn CO_2 i utslippsreduksjoner fra Zambia, i form av utslippsenheter som kan brukes til å nå Norges klimamål. De totale utslippskuttene utløst av samarbeidet kan bli mer enn dobbelt så store.

reformarbeid for å fase ut subsidier til fossile brensler. Norge støtter reform av fossile subsidier på landnivå blant annet gjennom Verdensbanken og gjennom Vennegruppen for reform av fossile subsidier for at flere land skal fase ut slike subsidier. Under Initiativ for utslippsreduksjoner (se nedenfor), har departementet inngått avtaler om to programmer gjennom Verdensbanken for å fase ut fossile subsidier, i Usbekistan og Kirgisistan.

Initiativ for globale utslippsreduksjoner

Summen av landenes innmeldte utslippsmål under Parisavtalen, og offentlige bidrag til klimafinansiering, er ikke nok for å nå Parisavtalens temperaturmål. Det må gjøres mer. Parisavtalens artikkel 6 åpner for at land frivillig kan samarbeide om utslippsreduksjoner. Utslippsreduksjonene kan overføres mellom land for bruk mot utslippsmål. Dette er kjent som handel med klimakvoter. Slikt samarbeid åpner for at både vertslandet og kjøperland kan sette seg mer ambisiøse mål om utslippsreduksjoner og gjennomføre flere klimatiltak enn de ellers ville gjort. Dette kan øke farten og omfanget på den globale omstillingen, og kan øke private investeringer i klimavennlige løsninger. Ved overføring justeres bokføringen av utslippene til kjøperland og/eller private selskaper, slik at utslippsreduksjonene kun telles ett sted, og ikke dobbelt. Det stilles strenge krav til måling, rapportering og verifisering av utslippsreduksjonene. Regelverket under Parisavtalens artikkel 6 ble ferdigstilt i 2024. Siden da har en rekke land arbeidet med å sette opp systemene som kreves for å delta i slike samarbeid.

Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU) er det norske kvotekjøpsprogrammet. Organisatorisk er det plassert i Klima- og miljødepartementet. Gjennom NIGU skal Norge bidra til å utløse varige utslippsreduksjoner i utviklingsland. NIGU finansierer utslippsreduksjoner som kan krediteres på prosjekt-, program-, sektor-, og politikknivå. Arbeidet bygger på det tidligere norske kvotekjøpsprogrammet under Kyotoprotokollen. I tillegg til betaling for utslippsreduksjoner kan NIGU bidra til kapasitetsbygging i vertsland, utvikling av nye aktiviteter og samarbeid som kan resultere i utslippsreduksjoner som Norge kan kjøpe i form av klimakvoter.

Innsatsen under NIGU støtter opp under utviklingen av Parisavtalens krediteringsmekanisme for samarbeid mellom land (Paris Agreement Crediting Mechanism, PACM) og vektlegger å utløse private klimavennlige investeringer i utviklingsland. Denne mekanismen er fortsatt under utvikling og tilgangen til kvoter er lav. Så langt er bare metoder for tre prosjekttyper godkjent under mekanismen. NIGU utvikler også samarbeid utenfor PACM (regulert under artikkel 6.2) og bygger her på øvrige metodestandarder for karbonmarkeder.

Bidrag til klimamålene for 2030 og 2035

Utslippsreduksjoner oppnådd under NIGU kan bidra til at Norge når klimamålet i 2030. I en situasjon der nasjonale utslippskutt og EU-samarbeidet ikke tar oss helt til 55 pst. utslippsreduksjon, kan addisjonelle bidrag fra skog- og arealbrukssektoren, negative utslipp og samarbeid med land uten-

for EU/EØS (kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6) benyttes til å dekke det som eventuelt mangler for å oppfylle Norges 2030-mål under Parisavtalen. I Prop. 1 S (2025–2026) meldte regjeringen at den, som et risikoreduserende tiltak, vil jobbe for å kjøpe klimakvoter tilsvarende opptil 15 mill. tonn CO_2-ekvivalenter fram til 2030 utenfor EU/EØS. Det er stor usikkerhet om det endelige behovet for kvotekjøp, og det kan bli både lavere og høyere enn 15 mill. klimakvoter.

KLD er i prosess for å oppskalere arbeidet under NIGU for å kunne kjøpe opptil 15 mill. klimakvoter før 2030. Arbeidet med å skaffe utslippsreduksjoner under Parisavtalens artikkel 6 er krevende. Det tar lang tid å utvikle og forhandle kontrakter, samt å oppnå utslippsreduksjonene. Risikoen for at prosjekter ikke leverer utslippsreduksjoner som forventet er høy. Det er derfor viktig å planlegge for denne typen samarbeid tidlig dersom de skal bidra til oppfyllelse av norske klimamål. Gitt at det er kort tid til 2030 er det ikke sikkert at det er mulig å skaffe 15 mill. klimakvoter utenfor EU/EØS fram til og med 2030.

Utslippsreduksjoner oppnådd gjennom NIGU kan også bidra til 2035-målet. Regjeringen har en intensjon om å fortsette klimasamarbeidet med EU også etter 2030. Med den kunnskapen vi har i dag om det kommende klimaregelverket til EU er det imidlertid usikkert hvor langt et klimasamarbeid med EU vil ta oss, som redegjort for i kapittel 6 i *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*. Derfor videreføres også arbeidet med kjøp av klimakvoter utenfor EU under Parisavtalens artikkel 6 som et nødvendig tiltak for å nå Norges klimamål i 2035. Norges mål under Parisavtalen for 2035 er et punktmål. Regelverket under Parisavtalen krever at land som samarbeider og bruker klimakvoter for å nå klimamålene må se utslipp og bruk av klimakvoter i sammenheng for hele perioden klimamålene gjelder for. Derfor vil regjeringen etablere utslippsbaner som norske utslipp og bruken av klimakvoter skal bokføres mot i Norges rapportering til FN. Utslippsbanen for 2035-målet er ikke avklart, og regjeringen vil komme tilbake til dette spørsmålet senere. Basert på foreløpige og usikre forutsetninger er utslippsgapet over denne perioden estimert til 13 eller 20 millioner tonn (avhengig av 70 eller 75 prosent utslippsreduksjon). Estimatet legger til grunn gjennomføring av regjeringens planlagte politikk og forutsetninger om bidrag fra deltakelse i EUs kvotesystem. Se nærmere om dette i *Regjeringens klimastatus og plan for 2027*, kapittel 6. Det er usikkerhet knyttet til utviklingen i norske utslipp fram mot 2035, og til hvor langt et eventuelt EU-samarbeid vil ta oss. Det bør tas høyde for en større risikomargin enn det estimerte utslippsgapet. Regjeringen planlegger derfor for mulige kjøp opptil 25 millioner klimakvoter. Derfor foreslår regjeringen i Prop. 1 S (2026–2027) å øke fullmakten for kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6 fra 15 mrd. kroner til 26,1 mrd. kroner. Fullmakten er ikke basert på et definert scenario, men tar høyde for at vi opererer under usikkerhet. Det er viktig å planlegge for ulike utfall. Klimakvoter vi ikke benytter mot 2035-målet kan slettes og dermed bidra til en overoppfyllelse av den norske forpliktelsen eller selges.

Det faktiske behovet for klimakvoter for å oppfylle klimamålet for 2035 er svært usikker. Behovet kan bli både lavere og høyere enn forslaget til økt fullmakt tar høyde for. EU-kommisjonens forslag til klimaregelverk etter 2030 legges etter planen fram i desember. Regjeringen vil i lys av dette, og eventuelle endringer i andre forutsetninger gjøre en vurdering av om fullmakten bør endres og komme tilbake til Stortinget.

Fullmakten skal dekke behov for kvotekjøp for både 2030-målet og 2035-målet fra land utenfor EU, og tar høyde for at mange av prosjektene det inngås kjøpsavtaler med ikke vil levere utslippsreduksjoner som forventet. Det må derfor inngås flere avtaler enn det faktiske behovet tilsier. Anslått kostnad for kjøp av 15 mill. klimakvoter for årene frem mot 2030 er 5 mrd. kroner. For kjøp av 25 mill. klimakvoter i årene 2031-2035 er anslått kostnad på 8,3 mrd. kroner. Kostnadsanslaget legger til grunn at 50 pst. av kvotene det inngås avtale om ikke leveres, og en beregningsteknisk kvotepris. Fordi kontraktene om kvotekjøp varierer fra fem til ti år vil noen kjøpskontrakter også dekke årene etter 2035. Størrelsen på utbetalingene etter 2035 er svært usikre og er ikke tatt høyde for i beregningen av fullmakt *IV Kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6*.

Beregningsteknisk pris per kvote (tilsvarer ett tonn CO_2) under Parisavtalens artikkel 6 er om lag 330 kroner, gitt en vekslingskurs fra amerikanske dollar på 9,5. Prisen er basert på referanser fra et begrenset antall internasjonale kontrakter som er inngått og er sensitivt for endringer i vekslingskurs da avtaler inngås i amerikanske dollar. Det finnes imidlertid både dyrere og billigere klimakvoter enn dette. Norge har også sagt seg villig til å dekke bidrag til FNs tilpasningsfond på 5 pst. av kvotevolumet og sletting av 2 pst. av kvoter til fordel for atmosfæren, i tråd med regelverket under Parisavtalens artikkel 6.4. Den frem-

tidige prisen er usikker og vil avhenge av både tilgang til finansierbare prosjekter, samlet etterspørsel og hvorvidt det er land som er villige til å selge sine utslippsreduksjoner. Det vil også påløpe kostnader knyttet til kapasitetsbygging i vertsland og prosjektutvikling. Disse kostnadene er usikre, men en antatt pris på 330 kroner per kvote tar i noe grad høyde for dette.

Kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6 kan utløse mange ganger større utslippskutt og private investeringer enn det Norge faktisk betaler for. Dette gir fordelingsvirkninger i form av globale utslippsreduksjoner og investeringer som bidrar til grønn utvikling og omstilling i utviklingsland. Se Klimastatus og -plan for mer informasjon om klimamålene, EU-samarbeidet og årsaker til usikkerhet knyttet til måloppnåelse.

Kriterier for samarbeid

For å sikre god miljøintegritet utvikles NIGUs samarbeid i tråd med regelverket under Parisavtalens artikkel 6. Følgende kriterier legges til grunn:

- Addisjonalitet: Utslippsreduksjonene som skjer gjennom et samarbeid skal være addisjonelle, enten politisk eller finansielt addisjonelt. Det vil si at for nye programmer skal det være den norske involveringen og betalingen for klimakvoter som utløser utslippsreduksjonene det betales for.
- Attribusjon: Prosjektene Norge kjøper kvoter fra kan ha flere finansieringskilder. Utslippsreduksjonene Norge kjøper skal være et resultat av norske kvotekjøp og samarbeid. Formålet er å sikre at Norge krediteres for utslippsreduksjoner som kvotekjøpene har bidratt til å utløse.
- Styresett: Styresett og institusjoner i samarbeidsland må gjøre det mulig for programmer å levere de ønskede resultatene. Det bør derfor gjøres nødvendige tilpasninger til landkonteksten for å sikre ansvarlig gjennomføring av programmet.
- Korrupsjon og menneskerettigheter: Det er nulltoleranse for menneskerettighetsbrudd og korrupsjon for norske samarbeid under Parisavtalens artikkel 6. Det samarbeides derfor med fondsforvaltere som har gode sikringsmekanismer.
- Varige utslippsreduksjoner: Norsk samarbeid bør utformes slik at utslippene ikke øker igjen etter at programperioden og norsk finansiering av klimakvoter er avsluttet. Dette må sikres i programutformingen gjennom en tydelig utfasingsstrategi for finansiering fra salg av klimakvoter.
- Sektorer: Behovet for finansiering av omstilling i tråd med Parisavtalens temperaturmål er svært høyt i alle sektorer. NIGU er åpen for samarbeid innenfor alle sektorer, med unntak av skog og annet arealbruk, samt utelukkelse av enkelte typer tiltak som kan gi uheldige innlåsingseffekter for fossil kraftproduksjon. Utover at Norge søker samarbeid med utviklingsland er det ingen geografiske begrensninger for samarbeid.

Risiko

I arbeidet med å skaffe klimakvoter finnes det en rekke risikoområder som må håndteres. Gjennom NIGU arbeider Klima- og miljødepartementet kontinuerlig med å redusere disse risikoene i både eksisterende og nye samarbeid. Det vil imidlertid ikke være mulig å eliminere risikoen fullstendig. Sentrale risikoer som må håndteres er:

- Leveringsrisiko innebærer at det leveres færre utslippsreduksjoner fra inngåtte samarbeid enn anslått og kontraktsfestet. Erfaringsmessig er dette krevende å unngå. For å redusere leveringsrisikoen har departementet inngått avtaler med flere forvaltningsaktører og vertsland. Departementet samarbeider på ulike krediteringsnivåer, som prosjekt- og programnivå. I tillegg jobber departementet både på sektor-, jurisdiksjon- og politikknivå. Dette bidrar til å spre risiko. Det planlegges også for å overkontraktere, altså inngå kontrakter for et større antall klimakvoter enn behovet skulle tilsi.
- God miljømessig integritet i utslippsreduksjonene som kjøpes er en risiko. Departementet stiller strenge krav til blant annet addisjonalitet og attribusjon i alle samarbeid. Dette er komplekse problemstillinger og det er derfor svært krevende å sikre at alle elementene er på plass i alle samarbeid.
- Regulatorisk, juridisk og myndighetsrisiko innebærer manglende styringsstrukturer og kompetanse i vertsland. Denne risikoen søkes redusert ved målrettet kapasitetsbygging i samarbeidsland i tråd med regelverket under Parisavtalens artikkel 6, samt å tilpasse aktivitetene til landkonteksten.
- Korrupsjon og mislighold av midler er en risiko som søkes redusert ved at det praktiseres resultatbasert finansiering for utslippsreduksjonene. Det innebærer at det først betales for klimakvoter når utslippsreduksjonene er gjennomført, verifisert og levert til Norge.

Risikovurderinger og risikohåndtering er integrert i hele porteføljen. Dette inkluderer grundige vurderinger før inngåelse av avtaler, løpende oppfølging av risiko og tilpasning av aktiviteter. Gjennom samarbeid med forvaltningsaktører som multilaterale banker og internasjonale organisasjoner er kontraktene underlagt deres respektive sikkerhetsmekanismer for korrupsjon, samt sosiale- og miljømessige forhold.

Kortlevde klimaforurensere/superforurensere

Norge har i flere år prioritert internasjonalt engasjement for å redusere utslipp som gir klimaeffekt på kort sikt. Arbeidet er rettet mot å redusere utslipp av metan, svart karbon (sot), hydrofluorkarboner (HFK) og bakkenært ozon. Disse er såkalte superforurensere som er ansvarlige for over en halv grad av dagens temperaturøkning, og fører også til luftforurensning, redusert folkehelse og matproduksjon og forringede økosystemer. Sammenliknet med CO_2 har de kort levetid i atmosfæren. Utslippsreduksjoner kan derfor gi rask klimaeffekt og bremse oppvarmingshastigheten. Dette er essensielt for å nå Parisavtalens temperaturmål og redusere risikoen for å krysse irreversible klimavippepunkter som vil ha store globale konsekvenser.

Ifølge FNs klimapanel vil globale utslippsreduksjoner av metan og svart karbon gi spesiell stor regional klimaeffekt i Arktis. Svart karbon har en særlig oppvarmende effekt siden utslipp som ender opp i Arktis legger seg på is og snø og hindrer at solstrålene reflekteres tilbake til atmosfæren. Kortlevde klimaforurensere er derfor en langsiktig norsk prioritering innenfor Arktisk råd.

Norge er og styremedlem i den UNEP-baserte Koalisjonen for klima og ren luft (CCAC) og gir 5,5 mill. kroner i støtte i 2027. Koalisjonen jobber for å redusere utslipp av superforurensere globalt. CCAC har en viktig rolle som sekretariat for Global Methane Pledge, et globalt initiativ for å redusere verdens kollektive metanutslipp med 30 pst. fra 2020-nivå innen 2030, samt med å se tiltak rettet mot klima og luftforurensning i sammenheng.

Som oppfølging av Global Methane Pledge deltar Norge også i et myndighetspanel, ledet av Storbritannia, for oppfølging av en erklæring fra klimatoppmøtet i 2025 om å drastisk redusere metanutslipp fra global fossilsektor.

Miljødirektoratet bidrar i tillegg i arbeid for internasjonal kunnskapsutvikling med å utvikle en metodologirapport for kortlevde klimadrivere under FNs klimapanel. Arbeid med HFKer dekkes hovedsakelig under Montrealprotokollen, da disse brukes som erstatning for flere av de ozonreduserende gassene.

Reduserte utslipp fra internasjonal transport

For å redusere utslipp fra internasjonal transport arbeider Norge innenfor FNs sjøfartsorganisasjon (IMO) og FNs luftfartsorganisasjon (ICAO) med å utvikle og gjennomføre regelverk for å redusere klimagassutslippene.

IMO ble i 2023 enige om å kutte skipsfartens utslipp til netto-null i 2050. I april 2025 godkjente IMO et juridisk bindende rammeverk med krav som skal sørge for at utslippsmålene nås. Endelig fastsettelse av de nye klimakravene skal skje på et møte i miljøkomiteen i midten av oktober i år. Dersom dette blir fastsatt, vil kravene tre i kraft 1. mars 2027. Kravene inneholder både en mekanisme for gradvis reduksjon av klimagassutslippet knyttet til drivstoffet som skip benytter, og et element av karbonprising.

ICAO har innført et markedsbasert virkemiddel for å medvirke til at vekst i internasjonal luftfart etter 2020 ikke øker netto karbonutslipp; «Carbon Offsetting Reduction Scheme for International Aviation» (CORSIA). ICAOs generalforsamling stadfestet høsten 2025 uten reservasjoner fra enkeltland at den står bak CORSIA. CORSIA omfatter om lag 1 pst. av globale utslipp av drivhusgasser. ICAO har også vedtatt et mål om at sektoren skal ha netto null karbonutslipp i 2050. Fra og med 2024 skal utslipp utover 85 pst. av 2019-nivået (før pandemien) kompenseres med utslippsreduksjoner, eller kvoter, fra andre sektorer. Kvotene må være fra reduserte utslipp etter 2020. Norge har deltatt frivillig fra start og regulerer tre luftfartøyoperatører gjennom klimakvoteloven. 130 land er med i CORSIA per 2026. Andre fase, som er obligatorisk for de fleste landene, er fra 2027 til 2035.

Klima- og skoginitiativet

Å redusere og reversere tap av verdens tropiske skoger er avgjørende for å nå målene i Parisavtalen, naturavtalen og FNs bærekraftsmål. Tropisk skog bidrar til et stabilt klima, til bevaring av naturmangfold og danner livsgrunnlaget for millioner av mennesker, særlig urfolk, og lokalsamfunn. Den leverer også en rekke sentrale økosystemtjenester, blant annet knyttet til vannressurser, som er avgjørende for global matproduksjon. Bevaring av intakt tropisk skog beskytter mot

ekstrem nedbør og ras, bevarer nedbørsmønstre og gir beskyttelse mot ekstrem varme. Klima- og skoginitiativet er derfor et viktig tiltak for å redusere sårbarhet for klimaendring.

Hovedmålet for Klima- og skoginitiativet er å bidra til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, styrket naturmangfold og bærekraftig utvikling. Hovedmålet er delt inn i to delmål:

(i) å bidra til bærekraftig skog- og arealforvaltning i utviklingsland og
(ii) å bidra til redusert press på tropiske skogarealer fra globale markeder.

Klima- og skoginitiativets strategiske rammeverk angir åtte tverrgående resultatmål:

- Vedtatt og gjennomført politikk for bærekraftig skog- og arealforvaltning i tropiske skogland og delstater
- Styrkede rettigheter og bedre levekår for urfolk og lokalsamfunn i tropiske skogland
- Effektive internasjonale insentivstrukturer for redusert avskoging i tropiske skogland
- Økt transparens i arealforvaltning, arealbruk, verdikjeder og finansiering
- Råvaremarkeder stimulerer til avskogingsfri produksjon i tropiske skogland
- Finansmarkeder stimulerer til avskogingsfri råvareproduksjon i tropiske skogland
- Redusert skogkriminalitet
- Global oppslutning om bevaring av tropisk skog

Innsats som mest effektivt bidrar til kostnadseffektive og målbare utslippsreduksjoner prioriteres.

Det vil kreve en omfattende mobilisering både lokalt og globalt for å stanse globalt skogtap innen 2030, et mål som over 140 land sluttet seg til på klimatoppmøtet i Glasgow i 2021, og som senere er fulgt opp i internasjonale prosesser. Strategien til Klima- og skoginitiativet bygger på at redusert avskoging forutsetter bedre og mer helhetlig arealforvaltning i skoglandene. Klima- og skoginitiativet har derfor bilaterale samarbeidsavtaler med sentrale skogland hvor det er politisk vilje til å bevare skogen og potensial for betydelige utslippsreduksjoner. Bærekraftig arealforvaltning legger også til rette for styrkede rettigheter og bedre levekår for urfolk og lokalsamfunn.

Det internasjonale samfunnet kan støtte opp under dette gjennom å etablere effektive insentiver for skogland for redusert avskoging, blant annet gjennom karbonmarkeder og annen finansiering. Samtidig øker etterspørselen etter råvarer som storfekjøtt, soya, palmeolje, tømmer, papirmasse og kakao, drevet av befolkningsvekst og økonomisk utvikling. Denne etterspørselen kan i stor grad møtes uten ytterligere avskoging, gjennom en mer effektiv og helhetlig arealforvaltning. Men for å oppnå dette må hele verdikjeden bidra. Etterspørselen etter bærekraftige og avskogingsfrie produkter må styrkes, og finansinstitusjoner må i større grad redusere risikoen for at deres investeringer bidrar til avskoging. Klima- og skoginitiativet støtter derfor utvikling av rammeverk, data, samarbeid og investeringer som fremmer bærekraftig råvareproduksjon.

God tilgang til data om skogressurser og drivere for avskoging er en forutsetning for effektiv politikk og forvaltning. Dette er viktig både for myndigheter som skal planlegge og håndheve arealpolitikk, for urfolk og lokalsamfunn som ivaretar sine rettigheter, og for selskaper og investorer som skal redusere avskogingsrisiko i sine verdikjeder. Klima- og skoginitiativet prioriterer derfor støtte til tiltak som styrker datatilgangen og gjør informasjon om skog og avskoging mer åpen og tilgjengelig.

En betydelig del av avskogingen er knyttet til ulovlig aktivitet. Bekjempelse av skogkriminalitet er derfor en sentral del av innsatsen. Dette omfatter styrket nasjonalt og internasjonalt samarbeid, og det er økende oppslutning om tiltak som bidrar til å redusere ulovlig avskoging og handel med ulovlige råvarer.

Tropical Forest Forever Facility

Under FNs klimatoppmøte i november 2025, COP30, ble Tropical Forest Forever Facility (TFFF) lansert som en ny finansieringsmekanisme for tropiske skogland som lykkes med å bevare regnskog. Etablering av en global insentivstruktur som gir resultatbasert støtte til land som leverer resultater har vært et mål for Norges klima- og skoginitiativ siden oppstarten i 2008. Under klimatoppmøtet signerte 66 land, inkludert over 40 tropiske skogland og EU, en støtteerklæring for TFFF.

I revidert nasjonalbudsjett for 2026 vedtok Stortinget en fullmakt til at regjeringen kan inngå avtale som forplikter staten til å yte lån til TFFF på inntil 30 mrd. kroner over perioden 2026–35, gitt nærmere fastsatte betingelser knyttet til fondets kapitalisering, norsk andel av sponsorkapitalen og en bærekraftig finansieringsmodell med akseptabel risiko.

Det pågår et arbeid for å innfri de norske betingelsene for å kunne utbetale et norsk lån til TFFF.

Norge og TFFF har blant annet engasjert finansielle rådgivere for å vurdere finansmodellen. Dette arbeidet vil pågå utover høsten 2026 og kan få betydning for den nærmere innretningen av bevilgning og budsjettering av Norges lånebidrag.

Dersom betingelsene for norsk deltakelse i TFFF innfris, legges det opp til at et lånebidrag på inntil 3 mrd. kroner utbetales årlig i perioden 2026–35. Et norsk bidrag vil være et lån med subsidieelement. Det må derfor vurderes hvor stor andel av lånebeløpet som kan budsjetteres som lånetransaksjon, jf. omtale av prinsipper og praksis for budsjettering av lånetransaksjoner i avsnitt 8.1 i Prop. 1 S (2025–2026) Statsbudsjettet 2026 (Gul bok). Resterende andel av lånebeløpet vil bli foreslått overført til en ny budsjettpost ved omdisponering av midler fra post 73 Klima- og skoginitiativet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med konkret forslag til bevilgning og budsjettering når betingelsene for norsk deltakelse er oppfylt.

Norsk bistand er i all hovedsak basert på regelverket for Official Development Assistance (ODA), som vedtas av OECDs utviklingskomite (DAC). Det er til vurdering hvor stor andel av et norsk lånebidrag til TFFF som kan rapporteres som ODA. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en tilrådning i forbindelse med forslag om bevilgning.

Prioriteringer

De bilaterale partnerskapene vil fortsatt være en høy prioritet for Klima- og skoginitiativet. Gjennom disse støtter Norge opp om politikk som samlet har levert store resultater.

Gjennom bidrag til Amazonasfondet og andre tiltak vil Klima- og skoginitiativet fortsette å støtte Brasil i å nå sine ambisiøse mål for omlegging til avskogingsfri landbruksproduksjon, bekjempelse av ulovlig avskoging og styrking av urfolks rettigheter. Norge vil også støtte opp om arbeidet med å redusere avskogingen i savanneskogen Cerrado.

I Indonesia vil Norge videreføre den resultatbaserte støtten til landets ambisiøse mål om netto negative utslipp fra skog- og arealsektoren innen 2030, videreføre dialog om nye avskogingsdrivere samt støtte Indonesias målsetninger under det internasjonale landrettighetsløftet.

Norge vil prioritere å sikre gode rammevilkår for det videre samarbeidet med de nye regjeringene i Colombia og Peru, i tett samarbeid med Tyskland og Storbritannia. Norge vil fortsette å støtte opp om bærekraftig arealbruk og lokale- og rettighetsbaserte forvaltningsmodeller for skog, støtte innsats mot skogkriminalitet og fortsette å legge til rette for resultatbaserte utbetalinger. I Colombia vil sammenhengen mellom avskoging og konflikt med væpnede grupper fortsatt følges tett.

I Etiopia vil støtte til den nasjonale strategien mot avskoging og for skogrestaurering fortsatt prioriteres, sammen med styrking av landets skogovervåkningssystem. Tilrettelegging for at Etiopia kan utstede verifiserte utslippsreduksjoner og gå i dialog med mulige kjøpere av disse, vil også prioriteres. I 2027 vil det i tillegg være høyt prioritert å støtte Etiopias rolle som vertskap for FNs klimatoppmøte, blant annet for å synliggjøre oppnådde resultater og å løfte frem nye muligheter i arbeidet med å stanse tropisk avskoging og fremme bærekraftig arealbruk. Norge vil også arbeide for å synliggjøre betydningen av Afrikas skoger i bredt, for fattigdomsreduksjon, vannforsyning, klima og natur.

I Kongobassenget vil Norge, sammen med andre sentrale givere, jobbe videre med en ny strategi for Central Africa Forest Initiative (CAFI). Arbeidet vil blant annet rette seg mot både resultatbaserte utbetalinger til lokalsamfunn for å bevare naturskog og utvikle avskogingsfrie produksjonssystemer. Samtidig skal strategien bidra til å mobilisere privat kapital til tiltak som fremmer bærekraftig og skogvennlig økonomisk utvikling i landene i Kongobassenget. I Gabon vil Norge gjennom CAFI prioritere betalinger for verifiserte utslippsreduksjoner og støtte arbeidet med å mobilisere privat finansiering av slike utslippsreduksjoner.

Mobilisering av økt finansiering til skogbevaring vil være en sentral prioritering i 2027. Et viktig mål er å bidra til at Tropical Forest Forever Facility (TFFF) lykkes. Norge leder i 2026 arbeidet med etableringen av TFFF sammen med Brasil. Dette innebærer i hovedsak tre ting: 1) å ferdigstille en bærekraftig finansieringsmodell med akseptabel risiko og et mandat for et nytt investeringsfond (TFIF), 2) etablere et oppsett i Verdensbanken for resultatbaserte utbetalinger til skogland (TFFF), og 3) å mobilisere flere sponsorland og filantropiske stiftelser, i tråd med finansieringsmål satt av Norge og de andre annonserte sponsorlandene. Arbeidet på alle disse områdene forventes å ha høy prioritet i 2027.

Mens TFFF først vil gi effekt på lengre sikt, er arbeidet med å mobilisere karbonmarkeder for utslippsreduksjoner fra redusert avskoging viktig på kort og mellomlang sikt. Gjennom LEAF-koalisjonen samarbeider Norge med Storbritannia, USA og noen av verdens største selskaper om

dette. I 2027 vil Klima- og skoginitiativet fortsette arbeidet for at flere land får tilgang til finansiering gjennom karbonmarkeder. Både LEAF-koalisjonen, støtten til Verdensbankens ulike karbonfond, og kapasitetsbygging gjennom blant annet UN REDD-programmet vil bidra til dette.

Å legge til rette for råvareselskapers og investorers innsats for avskogingsfrie verdikjeder vil fortsatt være en viktig prioritering. Dette omfatter blant annet støtte til sporbarhetssystemer for kveg og soya, bedre tilgang til relevante data som selskaper kan bruke for å oppfylle frivillige forpliktelser og regulatoriske krav, og støtte til omlegging av landbrukssektoren mot avskogingsfri produksjon.

Tilgang til data om skogen, som viser hvor og hvorfor den ødelegges, er avgjørende for at skogland skal kunne målrette innsatsen mot avskogingen og oppfylle forpliktelser under Parisavtalen og naturavtalen. Store deler av den globale avskogingen er ulovlig, og økt transparens kan bidra til økt politisk handlekraft. Klima- og skoginitiativet har vært sentralt for utviklingen av en global infrastruktur for offentlig tilgjengelige skogdata. Skogland, sivilsamfunnsorganisasjoner og næringsliv får støtte og verktøy til å anvende disse dataene. I 2027 vil kapasitetsbygging innen skogovervåkning og økt tilgang til data og analyser være en sentral prioritering.

Norge vil fortsette å innta en ledende rolle i internasjonalt samarbeid for å fremme høye ambisjoner i arbeidet mot avskoging. Norge deltar i styringskomiteen for Forest and Climate Leaders' Partnership (FCLP), som ble etablert for å følge opp ambisjonen om å stanse og reversere globalt skogtap innen 2030. Partnerskapet skal bidra til økt samarbeid, utvikling av løsninger og mobilisering av finansiering. Et sentralt tema er arbeidet for å styrke urfolk og lokalsamfunns landrettigheter i tropiske skogland. Norge samarbeider også tett med andre land og filantropiske stiftelser om mobilisering av finansiering til urfolk, afroetterkommeres og lokalsamfunns rettighetsbaserte skogforvaltning. En viktig prioritering framover blir å bidra til utformingen og gjennomføringen av Brasils foreslåtte globale veikart mot avskoging.

Naturavtalen, som ble vedtatt under det 15. partsmøtet for FNs konvensjon for biologisk mangfold, inneholder globale mål på områder som vil gi direkte bidrag til skogsatsingen, og omvendt. Det er betydelig overlapp mellom driverne for tropisk avskoging og tap av biologisk mangfold, blant annet ekspansjon av jordbruk og mineralutvinning, illegal virksomhet og ineffektiv arealbruk. I 2026 skal det gjennomføres en global gjennomgang av fremdriften mot målene i naturavtalen. Resultatene kan bli viktige for Klima- og skoginitiativets videre arbeid med tiltak som bidrar til både klima- og naturmål, særlig gjennom de bilaterale partnerskapene.

Støtte til sivilsamfunnsaktører er en sentral del av Klima- og skoginitiativets innsats. I 2026 ble det etablert en ny portefølje av sivilsamfunnspartnere. Prioriterte innsatsområder for porteføljen er avskogingsfrie forsyningskjeder og finansmarkeder, urfolk og lokalsamfunn, bekjempelse av skogkriminalitet, bedre tilgang til og deling av data om skog og arealbruk, samt styrket global oppslutning om høyere klimaambisjoner og bærekraftig arealforvaltning.

Regjeringen har besluttet at det skal gjennomføres en ekstern, uavhengig følgeevaluering av Klima- og skoginitiativet i perioden 2026-28. Formålet er å gi læring, kunnskap og anbefalinger som kan danne grunnlaget for en fornyet strategi fram mot 2035. Avdeling for evaluering av norsk utviklingssamarbeid i Norec har ansvar for gjennomføringen av evalueringen.

Risiko

Skogbevaring er sentralt for å redusere risikoen for klimaendringer med alvorlige konsekvenser for mennesker og samfunn. Bevaring og restaurering av skog bidrar til å styrke motstandsdyktigheten mot og tilpasningsevnen til klimaendringer.

Samtidig er det betydelig risiko knyttet til måloppnåelsen i Klima- og skoginitiativet. Denne risikoen har i stor grad vært kjent gjennom hele Klima- og skoginitiativets levetid, og inkluderer blant annet lav institusjonell kapasitet og skiftende politisk vilje i samarbeidsland, utfordringer knyttet til styresett og korrupsjon, sterke økonomiske interesser i sektorer som driver avskoging.

Politiske endringer i samarbeidsland kan føre til forsinkelser, endringer i prioriteringer og justeringer i samarbeidsform. Globalt er de økonomiske drivkreftene bak avskoging sterke. Reduksjon i tropisk avskoging forutsetter også endringer i globale produksjons- og forbruksmønstre, særlig i matsystemene. Organiserte kriminelle aktører er involvert i ulovlig avskoging og kontroll over skogressurser. Selv ved forbedringer i den offentlige arealforvaltningen vil presset på skogen derfor kunne være betydelig.

Alle samarbeidslandene har utfordringer knyttet til styresett, og flere tiltak innebærer risiko for økonomisk mislighold. Risikovurderinger og risikohåndtering er derfor integrert i hele porteføljen. Dette inkluderer grundige vurderinger før inngåelse av avtaler, løpende oppfølging av risiko

og tilpasning av virkemiddelbruk. Som i all bistand legges nulltoleranse for økonomiske misligheter til grunn, se nærmere omtale i gjeldende Prop. 1 S for Utenriksdepartementet.

Internasjonale utviklingstrekk påvirker også risikoen. Krig i Ukraina og i Midtøsten har effekt på markeder for energi, mat og råvarer, og prisendringer og handelspolitikk kan påvirke avskogingspresset. Målkonflikter mellom energiomstilling og skogbevaring kan øke, blant annet som følge av etterspørsel etter arealer og naturressurser. Økt handelspolitisk usikkerhet kan også påvirke råvarestrømmer med betydning for avskoging.

Reduksjon i andre giverlands bistandsbudsjetter utgjør en risiko for måloppnåelse fordi komplementære tiltak kan bli svekket. Endringer i internasjonale prioriteringer og redusert vekt på klima og natur i sentrale land kan også påvirke rammebetingelsene for initiativets arbeid.

Nærmere om budsjettforslaget

Budsjettmidler knyttet til Parisavtalen og kortlevde klimaforurensere er omtalt under programkategori 12.10 Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid mm.

Utgifter under programkategori 12.70 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
1481	Klimakvoter	97 366	302 951	1 103 040	264,1
1482	Internasjonale klima- og utviklingstiltak	3 700 427	4 086 703	4 082 387	-0,1
	Sum kategori 12.70	3 797 793	4 389 654	5 185 427	18,1

Inntekter under programkategori 12.70 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027	Endring i pst.
4481	Salg av klimakvoter	2 329 826	1 617 874	2 752 147	70,1
	Sum kategori 12.70	2 329 826	1 617 874	2 752 147	70,1

Kap. 1481 Klimakvoter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter, *kan overføres*	1 135	2 951	3 040
22	Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6, *kan overføres*	96 231	300 000	500 000
25	Fleksible mekanismer under klimasamarbeidet med EU, *kan overføres*			600 000
	Sum kap. 1481	97 366	302 951	1 103 040

Post 01 Driftsutgifter, kan overføres

Posten dekker utgifter til drift av Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU). Dette innebærer blant annet kjøp av eksterne tjenester, som for eksempel juridisk rådgivning, og andre driftsutgifter i forbindelse med kjøp og ev. salg av klimakvoter. Det foreslås å bevilge 3 mill. kroner under posten.

Post 22 Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6, kan overføres

Posten dekker utgifter under Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU), herunder til kapasitetsbygging, programutvikling og kostnader relatert til kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6. Se også nærmere omtale i *Hovedinnhold og prioriteringer* under Programkategori 12.70 Internasjonalt klimaarbeid.

Utgiftene telles ikke som bistand. Kjøp av klimakvoter vil i årene fremover kunne bidra til å utløse private investeringer i utslippsreduserende tiltak i utviklingsland og å fremskynde omstillingen i tråd med Parisavtalens temperaturmål. Klimakvotene Norge kjøper under NIGU kan også bidra til at Norge når klimamålene i 2030 og 2035, jamfør innledende omtale under Programkategori 12.70 Internasjonalt klimaarbeid.

Under NIGU arbeider Klima- og miljødepartementet gjennom Norges eget karbonfond *Norwegian Article 6 Climate Action (NACA) Fund* under Global Green Growth Institute (GGGI), og de multilaterale karbonfondene *Transformative Carbon Asset Facility (TCAF)* under Verdensbanken, og *Climate Action Catalyst Fund (CACF)* under Asiabanken. I tillegg finansieres kapasitetsbygging gjennom Verdensbankens *Partnership for Market Implementation (PMI)* og *GGGIs Readiness Facility*. For 2027 foreslås det å øke bevilgningen på posten til 500 mill. kroner. Departementet er i en fase med stor aktivitet med programutvikling i flere land og gjennom flere implementeringspartnere. Kostnader til både utvikling og forvaltning føres også på posten.

Norge har, sammen med blant annet Sverige, Storbritannia og Sveits, finansiert pilotering av programmer på politikk- og sektornivå gjennom Verdensbankens *Transformative Carbon Asset Facility (TCAF)* siden 2015. Norge er inne med totalt opptil 80 mill. USD. Årlige utbetalinger til fondet dekkes under posten fram til 2031. Fondet utvikler pilotprogrammer under artikkel 6 av Parisavtalen som skal resultere i klimakvoter Norge kan kjøpe. Formålet med samarbeidene er å bidra til varig omstilling i utviklingsland. Programmene i TCAF krediteres på politikknivå. Dette er nybrottsarbeid og utviklingen av metodikk og programmene er krevende og tar tid. Norge har foreløpig en aktiv kjøpsavtale og fire som etter planen skal signeres i 2026 for utslippsreduksjoner under TCAF. Den første er om energireform og utfasing av subsidier til fossile brensler i Usbekistan. En kjøpsavtale om et lignende program skal inngås for Kirgisistan. I Ecuador jobbes det med en kjøpsavtale om utfasing av dieselsubsidier i transportsektoren. To kjøpsavtaler skal inngås med delstatsmyndighetene i Karachi og Punjab i Pakistan om rensing av avløpsvann.

Departementet arbeider gjennom GGGI for å utvikle programmer for kjøp av klimakvoter både på prosjekt- og sektornivå. Under GGGIs fasilitet, *Carbon Transaction Facility (CTF)*, har Klima -og miljødepartementet opprettet et eget karbonfond *Norwegian Article 6 Climate Action (NACA) Fund* på inntil 130 mill. USD over flere år. Fondet skal utvikle kjøpsprogrammer, forvalte kjøpsavtaler som etter hvert inngås og betale for utslippsreduksjoner som Norge kjøper som klimakvoter. Fondet kan oppkapitaliseres etter hvert som det utvikles flere programmer i flere land, og det inngås flere kjøpsavtaler. Norge har foreløpig én aktiv kjøpsavtale for utslippsreduksjoner under GGGI og den gjelder en subsidieordning for fornybar kraft i Zambia. Det arbeides også med programutvikling blant annet i Benin, Indonesia, Jordan, Marokko, Pakistan og Senegal. Enkelte av programmene er større programmer på sektornivå, og skal styrke insentivene til privat sektor for å øke investeringene i fornybar energi. Andre samarbeid gjelder enkeltstående fornybarprosjekter. Mer fornybar energi gir grunnlag for utslippsreduksjoner i form av klimakvoter som Norge kan kjøpe.

Alle bidragsytere med karbonfond under GGGI må også bidra inn i GGGIs kapasitetsbyggingsfond, Readiness Facility. Målet med fasiliteten er at flere utviklingsland kan delta i samarbeid under Parisavtalens artikkel 6. Departementet bidrar derfor med 5 mill. USD til kapasitetsbyggingsfondet i perioden 2025-2030. Kapasitetsbyggingsfondet skal både bygge kapasitet hos myndigheter i vertsland, og utvikle nye programideer for samarbeid under artikkel 6 som kan tas inn i de ulike karbonfondene, som NACA-fondet, for videreutvikling og gjennomføring.

Klima- og miljødepartementet har gått inn i Asiabankens karbonfond, *Climate Action Catalyst Fund (CACF)* med inntil 50 mill. USD over flere år, jf. Prop. 142 S (2024–2025) og Innst. 540 S

(2024–2025). Fondet skal jobbe for utslippsreduksjoner i Asia og Stillehavsregionen under Parisavtalens artikkel 6, og utstede klimakvoter som Norge kan kjøpe. Departementet er i dialog med Asiabanken om å øke rammen til CACF fra 50 mill. US dollar til 200 mill. US dollar.

Bevilgningen på posten benyttes også til Verdensbankprogrammet *Partnership for Market Implementation (PMI)*. PMI arbeider med kapasitetsbygging på myndighetsnivå og har landprogrammer i 38 land for å etablere prising av utslipp og tilrettelegge for deltakelse i samarbeid under Parisavtalens artikkel 6.

Langsiktige avtaler om programutvikling og kostnader relatert til kjøp av utslippsreduksjoner (klimakvoter) vil bli inngått i samsvar med fullmakt *IV Kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6*. Kostnader relatert til kjøp kan for eksempel gjelde implementeringskostnad, tredjepartsvurderinger, avgifter, bidrag til klimatilpasning og dokumentasjon. Fullmakten dekker framtidige utbetalinger for flerårige avtaler med Verdensbanken, GGGI og Asiabanken. Fullmakten åpner også for at Klima- og miljødepartementet kan inngå nye avtaler om kvotekjøp, med eksisterende eller nye implementeringspartnere.

For å sikre tilgang til opptil 15 mill. klimakvoter før 2030 og 25 mill. klimakvoter i årene 2031–35 vurderes etablering av nye samarbeid om programmer og land fortløpende. En slik utvidelse av samarbeid kan skje gjennom eksisterende fond, samarbeid med nye partnere, støtte til utvikling og oppdatering av nye metoder og direkte kjøp av klimakvoter. Utvidelse av samarbeidet under NIGU skal skje i tråd med Klima- og miljødepartementets overordnede kriterier for arbeid under Parisavtalens artikkel 6 og innenfor rammen av fullmakten.

Midlene under posten brukes også til å sette opp nødvendig infrastruktur for å muliggjøre handel av utslippsreduksjoner, det inkluderer etablering av internasjonalt kvotehandelsregister under Parisavtalen.

I samsvar med praksis for tidligere år foreslår regjeringen også en fullmakt til å selge klimakvoter og bruke salgsinntektene for salg av klimakvoter som er regnskapsført på kap. 4481 Salg av klimakvoter, post 01 Salgsinntekter, til å betale for klimakvoter utover gitt bevilgning, jf. forslag til romertallsvedtak *III Fullmakt til overskridelse.*

Rapport 2025

Klima- og miljødepartementet signerte høsten 2025 bilaterale avtaler med Indonesia og Senegal. Avtalene rammer inn arbeidet for samarbeid under artikkel 6 i tråd med regelverket. For begge land er det mest aktuelt å samarbeide om programmer og prosjekter om installering av ny fornybar energi, men andre sektorer kan også bli aktuelt. Programmene følges opp av GGGI.

Det ble ikke signert flere kvotekjøpskontrakter gjennom TCAF i 2025, men fondet har utviklet flere nye programforslag, i samarbeid med myndigheter i utviklingsland. Fondet har i 2025 brukt mye ressurser på å utvikle programmer hvor krav om addisjonalitet og konservative referansebaner ivaretas på en god måte. TCAF utvikler programmer på politikknivå, noe som krever betydelig institusjonell kapasitet i vertslandet.

I 2025 gikk klima- og miljødepartementet også inn i Asiabankens karbonfond, *Climate Action Catalyst Fund (CACF)* med inntil 50 mill. USD over flere år, jf. Prop. 146 S (2024–2025) og Innst. 540 S (2024–2025). Fondet jobber for utslippsreduksjoner i Asia og Stillehavsregionen under Parisavtalens artikkel 6, som Norge kan kjøpe.

I tillegg ble også vilkårsavtaler med Benin og Indonesia signert. De legger grunnlaget for innholdet i prosjekter og programmer det skal samarbeides om. Programdesignet for aktiviteter i Indonesia, Jordan, Marokko og Senegal er blitt videreutviklet. Disse programmene skal bidra til å styrke insentivene til privat sektor for å investere mer i fornybar energi.

Post 25 Fleksible mekanismer under klimasamarbeidet med EU, kan overføres

Norges klimamål for 2030 under Parisavtalen er å redusere utslippene av klimagasser med minst 55 pst. sammenlignet med 1990-nivået. I innmeldingen av målet til Parisavtalen kommuniserte Norge et ønske om å fortsette det eksisterende klimasamarbeidet med EU, og at målet skal kunne oppfylles i samarbeid med EU. Norge deltar i EUs klimakvotesystem, innsatsfordelingsforordning og skog- og arealbruksregelverk.

EU-regelverket åpner for at skogkreditter og utslippsenheter som anskaffes fra andre land kan benyttes til oppfyllelse av forpliktelsene under skog- og arealbruksregelverket og innsatsfordelingsforordningen. Norge ligger an til å måtte benytte fleksible mekanismer for å oppfylle våre forpliktelser under EUs innsatsfordelingsforordning og EUs skog- og arealbruksregelverk mot 2030, jf. *Regjeringens Klimastatus og plan for 2027*.

I statsbudsjettet for 2027 foreslås en budsjettbevilgning på 600 mill. kroner for kjøp av utslippsenheter og skogkreditter, og å øke fullmakten til

kjøp av fleksible mekanismer i klimasamarbeidet med EU (klimakvoter) med 1 mrd. kroner til 3,4 mrd. kroner. Samlet viser budsjettbevilgningen og fullmakten en mulig totalkostnad på 4 mrd. kroner. Det er viktig for regjeringen å nå forpliktelsen i EU-samarbeidet. Det er ikke kjent hvor mange utslippsenheter og skogkreditter EU-land vil være villig til å selge. Hva prisen for utslippsenheter og skogkreditter vil bli er heller ikke kjent. Fullmakten gir regjeringen anledning til å inngå kontrakter med utbetaling på framtidige budsjett, men størrelsen er satt basert på anslag med usikre forutsetninger. Det endelige budsjettbehovet kan bli høyere eller lavere, og regjeringen vil informere Stortinget om dette i relevante budsjettprosesser når mer informasjon blir tilgjengelig. Budsjettbevilgningen på 600 mill. kroner er også basert på foreløpige anslag med usikre forutsetninger. Bevilgningen kan overføres til 2028. Det er foreløpig ingen andre land som har inngått kontrakter om kjøp av skogkreditter eller utslippsenheter i perioden 2021-2030.

Oppgjøret under EUs innsatsfordelingsforordning og EUs skog- og arealbruksregelverk for perioden 2021-2025 starter i slutten av 2027, etter en omfattende revisjon og endelig fastsettelse av utslipp og opptak for hvert enkelt land. Når disse tallene er klare, blir den samlede tilgangen til å kjøpe utslippsenheter og skogkreditter avklart. For innsatsfordelingen har imidlertid landene anledning til løpende å selge inntil 10 pst. av sin beholdning for hvert av årene 2021 til 2025. Norsk deltakelse i oppgjøret fordrer at EUs forsterkede regelverk på skog og arealbruk og innsatsfordelingen og relevante deler av styringssystemforordningen er tatt inn i EØS-avtalens protokoll 31.

Regjeringen styrker virkemiddelbruken for å redusere nasjonale utslipp, og det vil også være behov for å fortsette innsatsen for å kjøpe utslippsenheter fra andre land i EU/EØS.

I september 2025 ble det inngått en intensjonsavtale med Danmark om samarbeid under skog- og arealbruksregelverket. Avtalen åpner for at Norge og Danmark kan samarbeide for å oppfylle forpliktelsene under EUs skogregelverk i perioden 2021-2030. Det innebærer at landene kan overføre skogkreditter seg imellom med formål om at begge land kan oppfylle sine respektive forpliktelser. Norge og Danmark vil komme tilbake til betingelsene for eventuell overføring av skogkreditter når oppgjøret nærmer seg. Det er ikke inngått noen avtaler med andre land.

Kap. 4481 Salg av klimakvoter

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Salgsinntekter	2 329 826	1 617 874	2 752 147
	Sum kap. 4481	2 329 826	1 617 874	2 752 147

Post 01 Salgsinntekter

Norge har deltatt i EUs klimakvotesystem (EU ETS) siden 2008 gjennom EØS-avtalen. Reglene i klimakvotedirektivet er harmoniserte på EU-nivå. EU ETS utgjør ett felles kvotesystem med et begrenset antall kvoter. Gjennom kvotesystemet settes det et gradvis synkende tak på utslippene fra blant annet industri, petroleumsutvinning, luftfart og skipsfart i hele EØS-området. Utslippsreduksjonene som utløses gjennom kvotesystemet bidrar til å sikre at EU, Island, Norge og Liechtenstein oppfyller sine respektive klimamål under Parisavtalen.

Kvotene i kvotesystemet må gjøres tilgjengelig for de kvotepliktige. Kvoter som ikke blir tildelt gratis, skal selges til høystbydende gjennom auksjoner. Inntektene fra auksjonene fordeles til flere formål. Mesteparten av inntektene går til medlemsstatene, men det auksjoneres også kvoter til inntekt for Innovasjonsfondet, Moderniseringsfondet og til RePowerEU. Norge bidrar også til finansieringen av de to fondene. Dette skjer ved at Norge får auksjonere færre kvoter til inntekt for statskassen. Norge bidrar imidlertid ikke til finansieringen av den EU-interne ordningen RePowerEU.

Inntektene til medlemsstatene fordeles etter en bestemt fordelingsnøkkel. Norges andel av totalt salgsvolum er om lag 0,87 pst. Norge har valgt å avstå fra auksjonering av en del av salgsvolumet som er satt av til Norge. Om lag 5,8 mill. kvoter som ellers ville ha blitt auksjonert til inntekt for Norge, slettes over perioden 2021-2030. Slettingen er fordelt over perioden (1/10 hvert år)

og bidrar til å redusere Norges auksjonsinntekter. Til gjengjeld får Norge anledning til å bruke et tilsvarende antall utslippsenheter til å oppfylle staten sin forpliktelse under EUs innsatsfordelingsforordning. Ordningen innebærer med andre ord til at utslippene i klimakvotesystemet blir lavere enn de ellers ville ha blitt, mens Norges utslipp under innsatsfordelingen kan bli høyere enn vår forpliktelse under innsatsfordelingen i utgangspunktet tilsier.

Det er også etablert en sentralisert markedsstabiliseringsreserve i EUs kvotesystem. Denne reserven har vært operativ siden 2019 og går ut på at overskudd i klimakvotemarkedet tas ut av sirkulasjon og settes inn på en egen konto i klimakvoteregisteret. I alle år siden 2008 har det vært overskudd i kvotesystemet. Utslippene har av ulike grunner blitt redusert raskere enn den årlige reduksjonen av kvoter i kvotemarkedet. Det har derfor blitt gjort store innskudd på reserven siden 2019. Innskuddene i den markedsstabiliserende reserven tas fra landenes auksjonsinntekter. Norges andel av innskuddene i reserven er om lag 0,9 pst. Norge har over tid mistet betydelige auksjonsinntekter som følge av innskuddene i reserven. I utgangspunktet var tanken at innskuddene på reserven skulle være midlertidige, og at landene skulle få auksjonere sine andeler av beholdningen på reserven når overskuddet av kvoter er borte. I 2018 ble det besluttet å innføre en slettemekanisme i den markedsstabiliserende reserven. Slettemekanismen er operativ fra 2023 og innebærer at den delen av beholdningen på reserven som overstiger 400 mill. kvoter skal tas permanent ut av sirkulasjon. Til sammen for årene 2023, 2024 og 2025 er mer enn 3 mrd. kvoter tatt permanent ut av sirkulasjon gjennom denne mekanismen. Slettingen av kvoter øker ambisjonsnivået i kvotesystemet (større samlet utslippskutt), men medfører også at landenes inntekter fra auksjonering av klimakvoter reduseres. EU-kommisjonen foreslo i april 2026 å avvikle slettemekanismen. Forslaget er til vurdering i Rådet og Parlamentet. I juli 2026 la Kommisjonen frem et forslag til endringer i klimakvotedirektivet som skal gjelde for perioden etter 2030. Dette forslaget er også til vurdering i Rådet og Parlamentet. Begge forslagene kan påvirke statens inntekter fra auksjonering av klimakvoter.

Fra 2013 auksjoneres klimakvotene gjennom en felleseuropeisk auksjonsplattform. For tiden er dette energibørsen European Energy Exchange (EEX) i Leipzig. EFTA-statene Island, Liechtenstein og Norge er fremdeles i dialog med Kommisjonen om innlemmelse av 2023-versjonen av auksjonsforordningen i EØS-avtalen.

Basert på kvoteprisen i markedet sommeren 2026 er inntektene fra salg av klimakvotene for 2027 beregnet til om lag 2,75 mrd. kroner. Prisene kan svinge sterkt i kvotemarkedet. Overslaget er derfor usikkert. Under fullmakt III foreslås det også at inntekter under posten kan benyttes til å overskride bevilgningen utover gitt bevilgning under kap. 1481, post 22 Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6.

Kap. 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2025	Saldert budsjett 2026	Forslag 2027
01	Driftsutgifter	77 904	81 877	84 182
21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres, kan nyttes under post 73*	2 673	62 160	64 460
73	Klima- og skoginitiativet, *kan overføres, kan nyttes under post 21*	3 619 850	3 942 666	3 933 745
	Sum kap. 1482	3 700 427	4 086 703	4 082 387

Bevilgningen under kap. 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak skal bidra til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, styrket naturmangfold og bærekraftig utvikling.

Post 01 Driftsutgifter

For 2027 er det foreslått en bevilgning på 84,2 mill. kroner, en økning på 2,3 mill. kroner fra

saldert budsjett for 2026. Posten er pris- og lønnsjustert.

Midlene på posten dekker driftsutgifter knyttet til Klima- og skoginitiativet i Klima- og miljødepartementet og Norad. Posten dekker blant annet utgifter til lønn, reisevirksomhet, seminarer og informasjonsvirksomhet.

I tillegg dekker Utenriksdepartementets kap. 140, post 01 kostnader knyttet til spesialutsendinger for klima og skog ved fem ambassader.

I henhold til OECD/DACs regelverk kan visse utgifter godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Hele bevilgningen på kap. 1482, post 01 er ODA-godkjent.

Rapport 2025

En stor del av personalressursene har blitt brukt til å følge opp bilaterale samarbeid og internasjonale prosesser som bidrar til å nå målene for Klima- og skoginitiativet. Klima- og skoginitiativet samarbeider med en rekke partnerland og organisasjoner internasjonalt. Dette innebærer deltakelse i og tilrettelegging av internasjonale møter og konferanser, samt bidrag til prosesser for å etablere og videreutvikle internasjonale samarbeid, ofte med mange aktører involvert.

Midlene på posten har blitt brukt til å dekke utgifter knyttet til analyser og utvikling av løsninger. Det har også blitt benyttet midler til eksterne vurderinger av framdrifts- og utslippsrapporter fra partnerland, samt til evalueringer av tiltak og tilskudd.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 73

For 2027 er det foreslått en bevilgning på 64,5 mill. kroner på posten. Posten er prisjustert.

Midlene på posten dekker anskaffelser av høyoppløselige satellittbilder og verifisering av utslippsreduksjoner knyttet til bevaring av tropisk skog. Videre dekker posten kjøp av eksterne faglige tjenester til studier, utredninger, faglig rådgivning, program- og prosjektvurderinger, revisjoner og andre forvaltningsfaglige tjenester.

I henhold til OECD/DACs regelverk kan visse utgifter godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Hele bevilgningen på kap. 1482, post 21 er ODA-godkjent.

Post 73 Klima- og skoginitiativet, kan overføres, kan nyttes under post 21

For 2027 er det foreslått en bevilgning på 3,97 mrd. kroner på posten. Bevilgningen er redusert med 8,9 mill. kroner sammenliknet med saldert budsjett 2026.

Midlene på posten er i hovedsak rettet mot resultatområdet klima, jf. kapittel 2 i del I.

Tilskudd fra posten utbetales til en rekke samarbeidsland og partnerskap, der hovedvekten av bevilgningen benyttes til resultatbaserte utbetalinger, fortrinnsvis for verifiserte utslippsreduksjoner fra skog.

I henhold til OECD/DACs regelverk kan visse utgifter godkjennes som offisiell utviklingshjelp (ODA). Hele bevilgningen på kap. 1482, post 73 er ODA-godkjent.

Det er fremmet forslag om en tilsagnsfullmakt på 1 690 mill. kroner på posten, se romertallsvedtak VI. Fullmakten dekker juridiske forpliktelser til betalingsmekanismen Emergent for utslippsreduksjoner fra skog, avtaler med organisasjoner som innebærer utbetalingsforpliktelser over flere år, og en eventuell flerårig avtale om anskaffelse av høyoppløselige satellittbilder.

Mål

Hovedmålet for tilskuddet er å bidra til at redusert og reversert tap av tropisk skog gir et mer stabilt klima, styrket naturmangfold og bærekraftig utvikling. Under hovedmålet er det to delmål:

1. å bidra til bærekraftig arealforvaltning av tropisk skog i utviklingsland
2. å bidra til redusert press på skogen fra globale markeder

Disse målene skal være styrende for ressursbruk, prioriteringer og for vedtak om støtte fra posten.

Kriterier for måloppnåelse

Måloppnåelse for ordningen samlet skal vurderes opp mot Klima- og skoginitiativets mål, og skal beskrives med utgangspunkt i det strategiske rammeverket for Klima- og skoginitiativet. Resultatene fra tiltak støttet under ordningen skal bidra til å sannsynliggjøre at norsk støtte har hatt samfunnseffekt (effekt for hovedmål og delmål).

Resultatmålene er:

– Vedtatt og gjennomført politikk for bærekraftig skog- og arealforvaltning i tropiske skogland og delstater

- Styrkede rettigheter og bedre levekår for urfolk og lokalsamfunn i tropiske skogland
- Effektive internasjonale insentivstrukturer for redusert avskoging i tropiske skogland
- Økt transparens i arealforvaltning, arealbruk, verdikjeder og finansiering
- Råvaremarkeder stimulerer til avskogingsfri produksjon i tropiske skogland
- Finansmarkeder stimulerer til avskogingsfri råvareproduksjon i tropiske skogland
- Redusert skogkriminalitet
- Global oppslutning om bevaring av tropisk skog

Kriterier for måloppnåelse for hvert enkelt tiltak som støttes skal tilpasses de tre ulike fasene av FNs godkjente ordning for å betale for reduserte utslipp fra avskoging og skogforringelse, REDD+. For tiltak i tråd med Klima- og skoginitiativets ordningsregelverk om tilskudd etter søknad skal tydelige mål defineres og avtalefestes for hvert enkelt tiltak, med grunnlagsdata og klare indikatorer.

Tildelingskriterier

Tilskuddet dekker tre kategorier av tiltak: i) betaling for verifiserte utslippsreduksjoner, ii) finansiering av program- og prosjektporteføljer og iii) fondsoppbygging. Se nærmere beskrivelse av de ulike kategoriene Prop. 1 S (2023–2024) for Klima- og miljødepartementet.

Oppfølging og kontroll

Før hver utbetaling skal tilskuddsmottaker ha rapportert på framgang og oppnådde resultater i henhold til inngåtte avtaler. Tilskuddsmottaker skal ha retningslinjer for å bekjempe og motvirke seksuell trakassering og diskriminering og sørge for at disse gjennomføres i praksis. Tilskuddsmottaker skal også ha sikringsmekanismer mot korrupsjon, negative effekter på kvinners rettigheter og likestilling, menneskerettigheter, og klima og miljø.

Betaling for verifiserte utslippsreduksjoner skjer etterskuddsvis. Utbetalinger gjøres til fond, der fondsforvalteren er tilskuddsmottaker. På visse vilkår kan utbetalinger gjøres til nasjonale eller subnasjonale myndigheter, se under. I visse tilfeller kan en andel betales videre fra et fond på forskudd, blant annet ved deltakelse i fond under Verdensbanken. Ved delegert samarbeid om betaling for verifiserte utslippsreduksjoner kan forvaltningen delegeres til en annen donor. Klima- og miljødepartementets oppfølging av midlene blir da ivaretatt gjennom avtalen mellom Norge og den forvaltningen er delegert til. For tilskudd til FN-organisasjoner skal regelverket i den enkelte organisasjonen legges til grunn for oppfølgings- og kontrolltiltak.

Avtaler om utbetalinger til fond skal som hovedregel gi mulighet til kontroll og tilbakebetaling av tilskuddet innenfor et rimelig tidsrom dersom det ikke er forvaltet i tråd med intensjonen. Ved utbetalinger til fond, og til nasjonale eller subnasjonale myndigheter, må det avtales at fondet bare kan bruke norske midler på tiltak som er godkjent som offisiell bistand (ODA). I tillegg skal avtalene slå fast at tilskuddsmottakere skal ha sikringsmekanismer mot korrupsjon og negative sosiale og økonomiske konsekvenser i de videre utbetalingene til ODA-godkjente aktiviteter, og at det blir rapportert eller offentliggjort informasjon om oppnådde resultater. Avtalene skal bidra til det overordnede målet til Klima- og skoginitiativet.

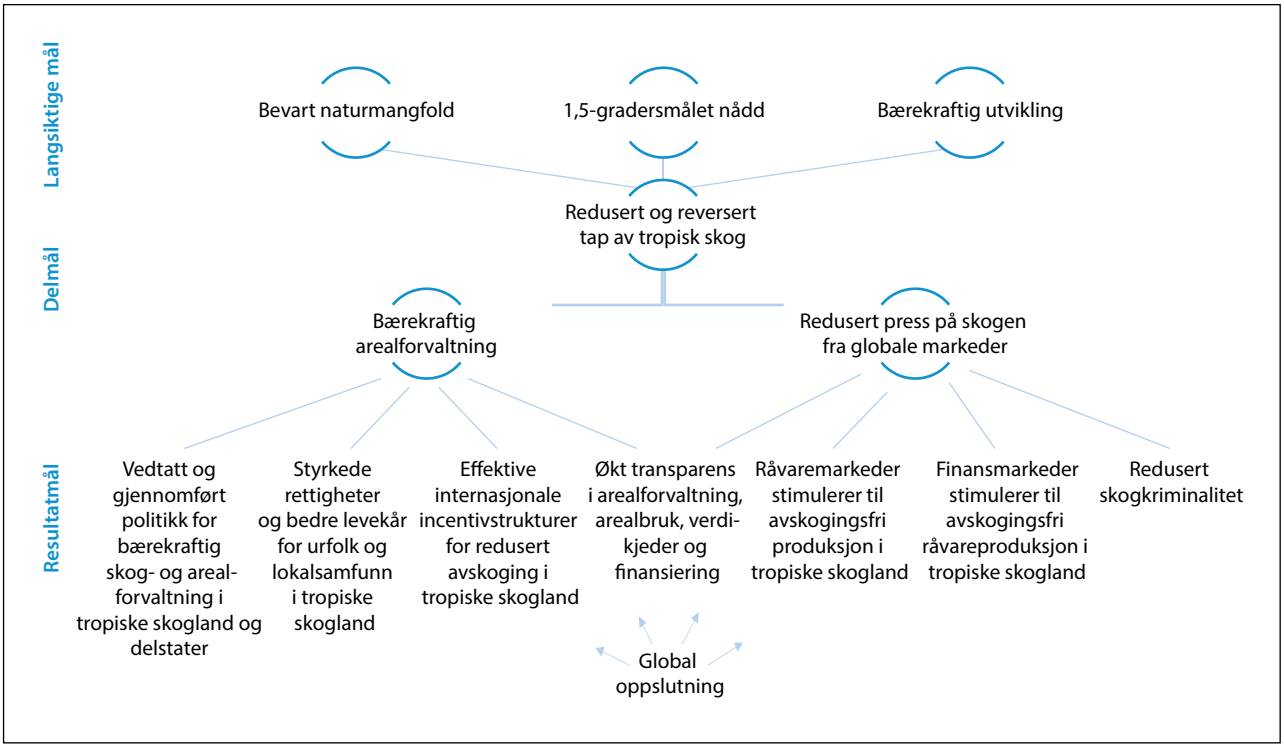
Det kan vurderes å gjøre etterskuddsvis betaling for verifiserte utslippsreduksjoner direkte til nasjonale eller subnasjonale myndigheter i tilfeller der regelverket, systemet og kapasiteten landet har for håndtering og rapportering av mottatte midler er tilstrekkelig solide til å sikre god forvaltning, og det er åpenhet om hvordan pengene blir brukt. I de tilfellene myndighetene i et land blir vurdert å kunne sikre god forvaltning, vil myndighetene kunne rapportere på utbetalingene basert på den finansforvaltningen og den budsjett- og regnskapsrapporteringen landet selv har. Kriteriene for når denne modellen kan benyttes er fastsatt i ordningsregelverket for tilskuddsposten. Regelverket skal blant annet stille krav til at landene følger opp og sanksjonerer økonomisk mislighold.

Rapport 2025

Klima- og skoginitiativet utviklet i 2019 et strategisk rammeverk som viser sammenhengen mellom målene som styrer innsatsen til initiativet, se figur 6.1.

Rapporten for Klima- og skoginitiativet for 2025 er strukturert etter rammeverket:

- Rapportdel 1: Resultater under det overordnede målet om redusert og reversert tap av tropisk skog
- Rapportdel 2: Resultater under resultatmålene, det nederste nivået i det strategiske rammeverket
- Rapportdel 3: Resultater i samarbeidsland

Figur 6.1 Det strategiske rammeverket til Klima- og skoginitiativet

Rapportdel 1: Overordnet mål om redusert og reversert tap av skog

Tropisk skog lagrer store mengder karbon og er avgjørende for å bevare naturmangfold. Skogen leverer også viktige økosystemtjenester, som tilgang på rent vann, bedre luftkvalitet, god jordhelse og ivaretakelse av kulturelle verdier. Intakt skog bidrar videre til klimatilpasning ved å dempe virkninger av ekstremvær og opprettholde stabile nedbørsmønstre. Å ta vare på tropisk skog er avgjørende for å nå målene i både Parisavtalen og naturavtalen.

Det er betydelig sammenfall mellom drivere bak avskoging og tap av naturmangfold, slik som ekspansjon av jordbruksarealer, illegal virksomhet og ineffektiv arealbruk. Tiltak for å stanse naturtap, blant annet som følge av forpliktelser under naturavtalen, vil derfor også bidra til reduserte klimagassutslipp.

Ifølge analyser fra den uavhengige sivilsamfunnsorganisasjonen Global Forest Watch er globalt tap av tropisk primærskog lavere i 2025 enn i 2024, som hadde det høyeste registrerte nivået noensinne. Til tross for nedgangen er tapet fortsatt høyt. I 2025 var det samlede skogtapet på 4,3 millioner hektar, tilsvarende mer enn elleve fotballbaner per minutt. Dette er nær 50 pst. høyere enn for ti år siden. Branner er fortsatt en viktig og økende årsak til tap av skog, og en betydelig andel av dem er forårsaket av mennesker. Klimaendringer bidrar til tørrere forhold i skogområder, som øker både omfanget og intensiteten i brannene.

I flere sentrale samarbeidsland for Klima- og skoginitiativet ble tapet av tropisk primærskog, det vil si naturskog som i liten grad er påvirket av menneskelig aktivitet, redusert i 2025 sammenlignet med 2024, ifølge Global Forest Watch. I Brasil var tapet betydelig lavere, med en reduksjon i avskogingen på over 40 pst. I Colombia var skogtapet rund 17 pst. lavere i 2025 enn i 2024, og på et av de laveste nivåene det siste tiåret. I Peru var det en nedgang på 8 pst. I Indonesia har skogtapet vært relativt stabilt de siste årene, men økte med om lag 14 pst. fra 2024 til 2025. Nivået er likevel fortsatt lavt sammenlignet med historiske nivåer. I Den demokratiske republikken Kongo (DRK) er skogtapet fortsatt høyt, men noe lavere i 2025 enn i 2024. Se rapportdel 3 for ytterligere beskrivelse.

Rapportdel 2: Rapportering på resultatmål

Styrkede rettigheter og levekår for urfolk og lokalsamfunn

Urfolks tradisjonelle kunnskap og naturforvaltning anerkjennes i økende grad som en sentral del av løsningen på klima- og naturkrisene. I 2021 lanserte en gruppe land og filantropiske givere et løfte om 1,7 mrd. USD innen 2025 til urfolks landrettigheter og skogforvaltning under Glasgower-

klæringene om skog. Ved utgangen av 2025 var løftet overoppfylt, med 2,35 mrd. USD utbetalt. På FNs klimatoppmøtet i 2025 ble et nytt løfte på 1,8 mrd. USD innen 2030 lansert, med utvidet fokus på flere økosystemer og inkludering av afroetterkommere i tillegg til urfolk og lokalsamfunn.

Norge samarbeider tett med andre givere og urfolksorganisasjoner om oppfølgingen av løftene gjennom Forest Tenure Funders Group, og leder sammen med Peru og Brasil arbeidet for å styrke urfolk og lokalsamfunn i Forest and Climate Leaders' Partnership. Under klimatoppmøtet i 2025 sluttet 14 land og én delstat seg til et internasjonalt løfte om å anerkjenne og sikre landrettigheter til tropiske skogområder på 1,6 millioner km² i perioden 2026–30, tilsvarende om lag fire ganger Norges areal.

Under klimatoppmøtet i 2025 ble også skogfinansieringsmekanismen Tropical Forest Forever Facility lansert, med forslag om at 20 pst. av midlene som utbetales øremerkes urfolk, afroetterkommere, og lokalsamfunn.

Urfolk deltar aktivt i klima- og naturforhandlinger, og i 2024 ble et permanent organ for urfolk, tradisjonell kunnskap og lokalsamfunn etablert under Konvensjonen om biologisk mangfold. Samtidig øker forventninger om mer direkte finansiering til urfolks egne tiltak for å bevare intakt natur og motvirke klimaendringene. Klima- og skoginitiativet støtter denne ambisjonen, og støtter urfolksorganisasjoner direkte både i Brasil og Indonesia. I Brasil har Norge siden 1983 støttet urfolksprogrammet *Norwegian Indigenous Peoples Program.* En ny strategi fra 2024 innebærer at nær 90 pst. av midlene går til direkte støtte og institusjonsbygging i urfolksorganisasjoner og styrking av urfolkskontrollerte finansieringsmekanismer.

I tillegg spiller sivilsamfunnsaktører som International Forest and Land Tenure Facility og Regnskogfondet sentrale roller. Siden 2017 har Tenure Facility bidratt til at skogområder på størrelse med Frankrike nå er under urfolks, afroetterkommere og lokalsamfunns forvaltning.

Norge støtter også arbeidet til analysenettverket RAISG (Peru, Brasil, Colombia, Ecuador), som kombinerer avanserte satellittdata med lokal og urfolksbasert kunnskap for å dokumentere karbonlagre, skogtap og styringsutfordringer i urfolksterritorier og verneområder i Amazonas. I 2025 ble resultatene brukt inn i politikkutforming på nasjonalt, regionalt og globalt nivå. RAISG sine analyser viser at rundt 60 pst. av karbonlagrene i Amazonas ligger i urfolksterritorier og verneområder, at disse absorberer rundt 340 millioner tonn karbon årlig og at de har betydelig lavere karbontap enn andre områder.

I Colombia etablerte regjeringen i 2025 åtte urfolkskommuner på til sammen 70 000 km² i colombiansk Amazonas. Norge har siden 2018 støttet opprettelsen av slike kommuner, blant annet gjennom organisasjonene Regnskogfondet og Gaia Amazonas. Norge støtter også småbønders landrettigheter. Dette arbeidet har bidratt positivt i fredsforhandlingene, der jordreform har vært et sentralt tema. Samtidig er situasjonen for urfolksledere og miljøforkjempere i Colombia fortsatt svært krevende, og det foregår avskoging inne i flere urfolksterritorier på grunn av landokkupasjon, kvegdrift, kokadyrking og ulovlig gullgraving.

I Indonesia har Norge støttet et nasjonalt mål om å anerkjenne 14 000 km² urfolksskog innen 2029, lansert under FNs klimatoppmøte COP30. Gjennom UN REDD har Norge bidratt til myndighetenes arbeidsgruppe for urfolksskog, som sammen med sivilsamfunn og urfolksorganisasjoner arbeider for å fremskynde anerkjennelsen av urfolksområder. Dette representerer et viktig gjennombrudd for urfolksalliansen AMAN, som mottar støtte fra Norge. Andre organisasjoner støttet av Norge, som Samdhana, WRI Indonesia, Regnskogsfondet, Econusa, Walhi og Tenure Facility, har også bidratt vesentlig til denne utviklingen. Samtidig som anerkjennelse av urfolks landrettigheter viser positiv fremgang i Indonesia, er noen områder sårbare som følge av planer for mat- og energiplantasjer.

Som en del av landrettighetsløftet fra COP30, har Peru forpliktet seg til å anerkjenne 7,5 millioner hektar urfolksland. Mellom 2021 og 2025 ble det opprettet tre urfolksreservater som til sammen dekker 1,76 millioner hektar. Samtidig er urfolks rettigheter under press.

I DR Kongo bidrar lokalsamfunnsskoger til å sikre urfolk og lokalsamfunns land- og bruksrettigheter. Ved utgangen av 2025 var det gjennom CAFI etablert 6 065 km² med slike skogkonsesjoner. Gjennom sivilsamfunnsorganisasjoner som Regnskogsfondet, Wildlife Conservation Society og Caritas har Norge støttet kartlegging av landområder, søknader om anerkjennelse av hevdvunne territorielle rettigheter og utarbeidelse av bærekraftplaner i samarbeid med urfolk og lokalsamfunn. Lignende tiltak er gjennomført i Gabon og Kamerun i regi av sivilsamfunnsorganisasjonene ClientEarth og TRAFFIC, også dette med norsk støtte.

I tillegg til midler som utbetales direkte til programmer og prosjekter relatert til styrkede rettig-

heter og levekår for urfolk, bruker flere partnerland selv betydelige midler på å støtte urfolk med midler de har mottatt fra Norge som betaling for resultater.

I 2025 ble det utbetalt til sammen om lag 427 mill. kroner til tiltak for styrkede rettigheter og levekår for urfolk. Av disse ble i underkant av 189,5 mill. kroner utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad. Midlene omtales også under rapportering om landpartnerskapene.

Effektive internasjonale insentivstrukturer

Et sentralt mål for Klima- og skoginitiativet er å etablere effektive finansielle insentivstrukturer for skoglandenes innsats. I 2025 ble det gjort betydelige framskritt i arbeidet med etableringen av Tropical Forest Forever Facility (TFFF), som ble lansert i forbindelse med FNs klimatoppmøte COP30. Norge har bidratt aktivt i utviklingen av initiativet som del av arbeidet med å styrke internasjonale insentiver for skogbevaring. TFFF kan på sikt bidra til økt og mer forutsigbar finansiering av tropiske skoger.

Klima- og skoginitiativet har støttet multilaterale fond i Verdensbanken siden 2008, både for kapasitetsbygging og for resultatbaserte utbetalinger, slik som Karbonfondet (FCPF) og Biokarbonfondet (BioCF). Innen utgangen av 2025 hadde FCPF utbetalt totalt 234,6 mill. USD i resultatbaserte midler for om lag 46,5 millioner tonn reduserte CO_2-utslipp. Av dette ble 69,9 mill. USD utbetalt i regnskapsåret 2024/2025 for 14,6 millioner tonn reduserte utslipp. I løpet av 2025 leverte de to første landene, Etiopia og Zambia, rapporter til BioCF om utslippsreduksjoner fra skog og annen arealbruk til verifisering.

Ved utgangen av 2025 besluttet Norge å slutte seg til to nye klimafond i Verdensbanken, Scaling Climate Action by Lowering Emissions (SCALE) og Enhancing Access to Benefits while Lowering Emissions (EnABLE). Dette ble ikke gjort gjennom en ny bevilgning, men ved å overføre norsk andel av investeringsinntekter fra FCPF, estimert til 488 mill. kroner. SCALE og EnABLE viderefører sentrale mål og erfaringer fra FCPF.

Gjennom disse fondene har Norge også bidratt til å utvikle en mekanisme som gjør det mulig for land å skaffe privat finansiering gjennom salg av overskytende utslippsreduksjoner. Costa Rica og Elfenbenskysten er de første landene som har inngått avtaler med organisasjonen Emergent om salg av slike utslippsreduksjoner til private kjøpere. Costa Rica gjennomførte i 2024 det første salget gjennom ordningen med et volum på 100 000 kreditter, mens Elfenbenskysten i 2025 inngikk en avtale med Emergent med en verdi på inntil 23 mill. USD.

For at karbonmarkeder skal bidra effektivt til å redusere avskoging, er høy miljømessig og sosial integritet avgjørende. Norge har derfor støttet arbeidet med å utvikle *Architecture for REDD+ Transactions* (ART) og den tilhørende standarden *The REDD+ Environmental Excellence Standard* (TREES) for skogkreditter på jurisdiksjonsnivå. TREES-standarden fastsetter krav til blant annet måling, rapportering, verifisering og sosiale og miljømessige sikringsmekanismer.

For å stimulere etterspørselen etter TREES-kreditter, var Norge med på å lansere LEAF-koalisjonen (*Lowering Emissions by Accelerating Forest Finance)* i 2021. LEAF er et offentlig-privat samarbeid som mobiliserer storskala finansiering til tropiske skogland gjennom kjøp av kreditter sertifisert etter TREES-standarden.

Siden lanseringen har LEAF mobilisert over én milliard USD i forpliktelser fra offentlige og private aktører. Over 30 selskaper har sluttet seg til koalisjonen. Innen utgangen av 2025 hadde tre land og en delstat inngått kjøpsavtaler med LEAF: Costa Rica, Ghana, Ecuador og den brasilianske delstaten Pará. Det samlede potensialet for utslippsreduksjoner under disse avtalene er anslått til over 23 millioner tonn CO_2. De første utbetalingene forventes i 2026.

I 2025 hadde LEAF særlig fokus på fremdrift i land og delstater med inngåtte avtaler og på å styrke etterspørselen etter TREES-kreditter. Ecuador mottok sin første forhåndsutbetaling og arbeidet videre med verifisering og nasjonal plan for fordeling av inntekter (godefordelingsplan). I Brasil ble det igangsatt konsultasjoner i Pará, samtidig som delstatene Mato Grosso og Goiás annonserte intensjon om å selge kreditter gjennom LEAF. På kjøpersiden sluttet Tencent seg til koalisjonen som det første asiatiske selskapet.

I 2025 la ART ut et revidert utkast til TREES 3.0 på offentlig høring, med planlagt ferdigstillelse i 2026. Det ble også utviklet et tillegg for sertifisering av gevinster utover utslippsreduksjoner, som biodiversitet, økosystemtjenester og sosiokulturelle effekter, med sikte på pilotering i løpet av 2026. Ved utgangen av året hadde 26 land og delstater registrerte programmer under ART. Fem av programmene var i verifiseringsprosess, inkludert Guyana, som arbeidet med sin fjerde verifisering. Guyana er samtidig det første landet som har utstedt skogkreditter godkjent for bruk i CORSIA, FNs ordning for klimakompensasjon i luftfarten.

Norge fortsatte i 2025 å støtte UN REDD-programmet, et samarbeid mellom FNs organisasjon for ernæring og mat (FAO), FNs utviklingsprogram (UNDP) og FNs miljøprogram (UNEP). UN REDD bistår skogland med å bygge kapasitet for måling og rapportering av klimagassutslipp fra skog, og etterlevelse av sosiale og miljømessige sikringsmekanismer. Programmet bidrar til at land kan oppfylle kravene i Parisavtalen og FNs klimakonvensjon, oppfylle kravene i TREES-standarden og utarbeide søknader til LEAF-koalisjonen.

Til tross for økt oppslutning og fremgang i flere skogland i 2025, har det vært utfordrende å mobilisere og skalere markedet for REDD+-kreditter av høy integritet. En viktig årsak er at det tar tid for land å oppfylle kravene i TREES-standarden, og at verifiseringen er kompleks og ressurskrevende. Etterspørselen fra selskaper utvikler seg også gradvis, blant annet fordi mange avventer større forutsigbarhet i markedet og tilgang på verifiserte kreditter. I LEAF-koalisjonen legges det til grunn at kjøp av skogkreditter skal komme i tillegg til egne utslippsreduksjoner.

I 2025 ble det utbetalt i overkant av 400 mill. kroner til tiltak for effektive internasjonale insentivstrukturer.

Økt transparens

Tilgang til åpne, pålitelige og sammenlignbare data om skog er en forutsetning for Klima- og skoginitiativets måloppnåelse. I 2025 bidro initiativet til å styrke skoglands evne til å overvåke skog, dokumentere resultater og rapportere på forpliktelser.

Gjennom FAO støttet Norge videreutviklingen av SEPAL, som gir skogland avanserte verktøy for analyse av skog- og arealendringer. I 2025 hadde SEPAL 22 800 aktive brukere fra 186 land og 643 organisasjoner, og plattformen brukes i økende grad som del av skoglands nasjonale overvåkingssystemer. Norge støttet også Global Forest Resources Assessment (FAO-FRA), som gir et globalt sammenlignbart rammeverk for landenes offisielle skogdata. Arbeidet styrker nasjonalt eierskap, datakvalitet og åpenhet og bidrar til bedre rapportering til Klimakonvensjonen og naturavtalen. Gjennom Global Forest Observation Initiative (GFOI) fortsatte Norge i 2025 å bidra til koordinert teknisk bistand, utvikling av metodikk og styrking av samarbeidet mellom institusjoner som arbeider med skogovervåking. Samlet legger SEPAL, FAO-FRA og GFOI grunnlaget for mer robuste nasjonale systemer for skogovervåking og økt transparens i skogland.

NICFI Satellite Data Program ga i perioden 2020–25 gratis tilgang til høyoppløselige satellittbilder over all tropisk skog. Satellittbildene har vært brukt av myndigheter for å måle avskoging og effekten av politikk, av private selskaper for å måle og håndtere avskogingsrisiko, og av sivilsamfunn, urfolk og media for å avdekke lovbrudd og styrke rettighetsarbeid. Avtalen med KSAT utløp i januar 2025. En anskaffelse for en ny fase av programmet ble gjennomført i 2024–25, men ble deretter avlyst etter en rettslig avgjørelse. Det vurderes nå hvordan Norge best kan bidra til å sikre åpen, stabil og langsiktig tilgang til skogdata som understøtter transparens og effektiv arealforvaltning i tropiske skogland.

Klima- og skoginitiativet fortsatte i 2025 å støtte den uavhengige overvåkingstjenesten Global Forest Watch, som gir viktig supplerende informasjon til nasjonale skogtall, med årlige trender for avskoging. Initiativet bidro også til økt åpenhet om handel med råvarer som driver avskoging, gjennom støtte til bredere transparensarbeid på forsyningskjedesiden.

I 2025 ble det utbetalt til sammen 111,5 mill. kroner til tiltak for økt transparens.

Råvaremarkeder stimulerer til avskogingsfri produksjon

Produksjon av landbruksvarer er den største driveren bak avskoging og konvertering av økosystemer i tropene og subtropene. Utvinning av kritiske mineraler utgjør også en økende trussel. Å redusere etterspørselen etter råvarer produsert på nylig avskoget land, og øke etterspørselen etter bærekraftig produserte råvarer, er sentralt i Klima- og skoginitiativets strategi.

I 2025 videreførte Klima- og skoginitiativet innsatsen for å redusere avskogingspress fra globale råvaremarkeder gjennom støtte til sivilsamfunn, utvikling av standarder og styrking av transparens og sporbarhet i verdikjeder. Initiativer som Forest 500 og Accountability Framework Initiative (AFi) m.fl. har gjort det lettere for selskaper og finansinstitusjoner å identifisere, rapportere på og redusere risikoen for at virksomheten bidrar til avskoging.

Arbeidet med data og åpenhet gir resultater. Fra 2021 til 2025 har data fra transparensinitiativet Trase blitt brukt i over 200 sivilsamfunnskampanjer og i mer enn 350 initiativer fra selskaper og finansinstitusjoner. Sammen med økt oppmerksomhet har dette bidratt til konkrete endringer,

blant annet stans i leveranser fra produsenter knyttet til avskoging og ekskludering av høyrisikoleverandører fra verdikjeder.

Framvoksende økonomier, og spesielt Kina, er stadig viktigere aktører i de globale markedene for landbruksråvarer. I 2025 ble dialogen, særlig mellom kinesiske og brasilianske aktører, videreført, samtidig som sporbarhetssystemer i Brasil ble videreutviklet. Dette bidro til at de første leveransene av avskogingsfritt brasiliansk storfekjøtt til Kina kunne gjennomføres.

Norge fortsatte i 2025 å støtte The Food and Land Use Coalition (FOLU), som arbeider for bærekraftige matsystemer. Koalisjonen jobber for å styrke global matsikkerhet, redusere matsvinn og å bidra til avskogingsfrie verdikjeder for sentrale råvarer som kjøtt, lær, soya og hvete. I 2025 lanserte FOLU, i samarbeid med Brasils Landbruksdepartement, initiativet *Resilient Agriculture Investment for Net-Zero Land Degradation* (RAIZ) som Norge sluttet seg til. RAIZ legger til rette for erfaringsutveksling og utvikling av praktiske og teknologiske løsninger for bærekraftig jordbruk uten avskoging.

EU er en viktig driver for regulering. Avskogingsforordningen (EUDR), som skal hindre import av varer knyttet til avskoging, fortsatte i 2025 å bidra til endringer i verdikjeder og økt etterspørsel etter sporbarhet og dokumentasjon, selv om ikrafttredelsen ble utsatt til 2026/2027. Sivilsamfunnsorganisasjoner støttet av Norge bidro gjennom året til å støtte opp om gjennomføring av regelverket. Samarbeidspartnere har videre lagt til rette for at flere EU-land har vedtatt å fase ut bruk av palmeolje og soyaolje som biodrivstoff tidligere enn minstekravene i EUs fornybardirektiv (RED).

Samlet sett har innsatsen i 2025 styrket datagrunnlag, verktøy og samarbeid for avskogingsfrie verdikjeder og råvareproduksjon. Samtidig viser utviklingen at frivillige forpliktelser alene ikke er tilstrekkelige, og at videre fremgang vil kreve sterkere regulering og bedre implementering.

I 2025 ble det utbetalt om lag 254 mill. kroner til tiltak for avskogingsfrie råvaremarkeder. Av disse ble om lag 79 mill. kroner utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad. Midlene omtales også under rapportering om landpartnerskapene.

Finansmarkeder stimulerer til avskogingsfri produksjon

Globale finansmarkeder spiller en sentral rolle i råvaredrevet avskoging gjennom investeringer i selskaper med høy avskogingsrisiko. Samtidig har finanssektoren et betydelig potensial til å bidra til omstilling mot avskogingsfri produksjon. Gjennom Klima- og skoginitiativet støtter Norge utvikling av standarder, data og verktøy som gjør finansinstitusjoner bedre i stand til å identifisere, håndtere og redusere natur- og klimarisiko, og til å kanalisere kapital mot bærekraftig produksjon.

I 2025 bidro innsatsen til økt transparens og bedre datagrunnlag. Gjennom støtte til initiativer som Forest IQ og Carbon Disclosure Project (CDP) har Norge bidratt til at flere finansinstitusjoner systematisk vurderer avskogingsrisiko og styrker egne retningslinjer.

Frivillige initiativer har fått økt oppslutning. I forkant av FNs klimatoppmøte i 2025 sluttet 51 investorer, som til sammen forvalter over 4 500 mrd. USD, seg til *Belém Investor Statement on Rainforests.* TNFD-rammeverket, som hjelper selskaper og finansinstitusjoner med å forstå, håndtere og rapportere naturrisiko, har også fått bred gjennomslagskraft, med over 700 selskaper og finansinstitusjoner som har forpliktet seg til rapportering på naturrelatert risiko.

Innsatsen bidro i 2025 til endringer i selskapers praksis gjennom investorpåvirkning. Klima- og skoginitiativet støttet blant annet sivilsamfunnsorganisasjonen Ceres, som koordinerer investorers dialog med selskaper om håndtering av avskogingsrisiko. Dette har bidratt til nye eller styrkede forpliktelser om avskogingsfrie verdikjeder. Samtidig har økt oppmerksomhet fra sivilsamfunn og investorer bidratt til skjerpede retningslinjer i finansinstitusjoner.

Innsatsen har også bidratt til å mobilisere kapital til avskogingsfrie investeringer. Sammen med bl.a Gordon and Betty Moore Foundation støttet Norge i 2025 opprettelsen av investeringsfondet Catalytic Capital for the Agricultural Transition (CCAT). Fondet skal mobilisere kapital til en bærekraftig og rettferdig omstilling av Brasils landbrukssektor i tråd med myndighetenes ambisjoner, med mål om å restaurere eller beskytte 500 000 hektar land og unngå 240 millioner tonn CO_2-utslipp innen 2030.

I 2025 ble investeringsplattformen Canopy Trust formelt lansert. Målet er å mobilisere minst 500 mill. USD i offentlig og privat kapital innen 2035 til investeringer i avskogingsfrie verdikjeder i Kongobassenget. Offentlige midler brukes som

førstetapskapital for å tiltrekke kommersiell kapital til bærekraftig landbruk, skogbruk og ren kokeenergi. Ved utgangen av 2025 var det mottatt 59 prosjektforslag, og fem prosjekter med et samlet budsjett på om lag 900 000 USD hadde fått faglig bistand.

Fondet &Green Fund, som Norge tidligere har finansiert, fortsatte investeringer i selskaper med mål om å gjøre deres verdikjeder avskogingsfrie.

I 2025 ble det også inngått en avtale med Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC), som arbeider for å bruke investorers innflytelse til å redusere avskogingsrisiko i selskaper og finansinstitusjoner.

Arbeidet har styrket utviklingen av verktøy, standarder og investorpåvirkning for avskogingsfrie finansmarkeder. Samtidig viser utviklingen at finansstrømmer fortsatt bidrar til avskoging, og at sterkere regulering, økt transparens og mer forpliktende krav til globale og nasjonale finansstrømmer vil være nødvendig.

I 2025 ble det utbetalt om lag 236 mill. kroner til tiltak for avskogingsfrie finansmarkeder. Av disse ble 200 mill. kroner utbetalt til investeringsfondet CCAT, om lag 26 mill. kroner til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad og nær 10 mill. kroner til samarbeid med Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC).

Redusert skogkriminalitet

Miljøkriminalitet som illegal hogst, gullutvinning, narkotikaproduksjon og handel med truede arter er i økende grad en driver for ulovlig avskoging. Det anslås at så mye som 80-90 pst. av tropisk avskoging er ulovlig, med betydelige miljømessige, sosiale og økonomiske konsekvenser. Den illegale økonomien undergraver nasjonal politikk for redusert avskoging og ansvarlig næringsliv, og svekker bærekraftig lokal forvaltning av skog basert på urfolks og lokalsamfunns rettigheter.

Bekjempelse av skogkriminalitet er derfor et prioritert arbeidsområde for Klima- og skoginitiativet. Temaet har fått økt betydning etter hvert som transnasjonal, organisert kriminalitet utgjør en større trussel mot tropisk skog. Innsatsen følges opp gjennom de bilaterale samarbeidene, og gjennom støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner og globale programmer.

I Brasil er norsk støtte, blant annet gjennom Amazonasfondet, brukt til tiltak gjennom miljøpolitiet Ibama, som har spilt en sentral rolle i å redusere avskogingen. I Indonesia går deler av den resultatbaserte støtten til å styrke myndighetenes evne til å forebygge, avdekke og følge opp skogkriminalitet, gjennom kapasitetsbygging, utvikling av regelverk og etablering av systemer for overvåking og kontroll. Støtten omfatter også styrket koordinering mellom institusjoner og opplæring av lokalsamfunn og jurister.

I Colombia støttes et eget prosjekt for bekjempelse av ulovlig avskoging og den illegale økonomien i samarbeid med FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC). Arbeidet er tett koblet til innsatsen med fredsforhandlinger i landet. I 2025 forlenget Klima- og skoginitiativet samarbeidet med UNODC for en treårsperiode.

Et sentralt program i arbeidet globalt er programmet LEAP (*Law enforcement assistance against tropical deforestation*), som gjennomføres av Interpol og UNODC. Programmet støtter politi, påtalemyndigheter, toll og etterforskningsenheter, samt styrker internasjonalt politisamarbeid. LEAP avsluttet sin andre fase i 2025 og er videreført i perioden 2026-28, med særlig vekt på blant annet ulovlig gullutvinning.

Gjennom styrket opplæring og innsats for avdekking, etterforskning og rettsforfølgelse har LEAP gitt betydelige resultater. I 2025 ble det etablert et felles senter for politikoordinering i Manaus i Amazonas, som allerede har bidratt til aksjoner mot illegal gullutvinning med en anslått verdi på 160 mill. euro.

I Colombia har programmet styrket samarbeidet mellom politi, rettsvesen og forsvar, og bidratt til aksjoner mot ulovlig tømmerhogst. I Peru har etterforskning avdekke ulovlig avskoging på om lag 750 000 hektar, med anslåtte illegale inntekter på 22 mill. USD årlig.

Et internasjonalt nettverk for illegal avskoging med forbindelser til Europa, Asia og USA ble avdekket og brutt opp gjennom koordinerte aksjoner som involverte mer enn 200 polititjenestemenn på tvers av tre regioner. I Asia har LEAP styrket arbeidet mot hvitvasking og annen illegal økonomi, blant annet gjennom beslag av eiendeler.

Klima- og skoginitiativet bidrar også faglig inn i Norges innsats i multilaterale fora for bekjempelse av organisert kriminalitet, slik som FNs konvensjon mot transnasjonal organisert kriminalitet.

I 2025 ble det utbetalt 211 mill. kroner til innsats for redusert skogkriminalitet. Av disse ble litt over 80 mill. kroner utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad. Midlene omtales også under rapportering om landpartnerskapene.

Tverrgående innsats: Global oppslutning om skogbevaring

For å nå Klima- og skoginitiativets mål er det avgjørende å styrke den globale forståelsen av regnskogens betydning, årsakene til avskoging og hvilke tiltak som virker. Initiativet arbeider med dette gjennom flere partnerskap og kunnskapsarenaer, blant annet Forest and Climate Leaders' Partnership (FCLP), Interfaith Rainforest Initiative (IRI), Pulitzer Center og Mongabay.

Norge deltar i styret FCLP, et partnerskap mellom 33 land og EU som har forpliktet seg til å stanse og reversere skogtap og landforringelse innen 2030. Partnerskapet bidrar å holde skogbevaring høyt på den internasjonale klima- og naturagendaen. I 2025 arbeidet FCLP særlig med å øke finansieringen til og politisk oppmerksomhet om skogens rolle i klimaløsningen, med FNs klimatoppmøtet i Brasil som et viktig høydepunkt.

FCLP arrangerte politiske møter under London Climate Action Week, New York Climate Week, og FNs klimatoppmøte. Sammen med presidentskapet for FNs klimatoppmøte utviklet FCLP et veikart for finansiering til skog. Veikartet anslår et årlig finansieringsgap på 66,8 mrd. USD for å nå målet om å stanse og reversere skogtap innen 2030, og identifiserer seks hovedløsninger. En av disse er økt etterspørsel etter skogkarbonkreditter med høy integritet. I 2025 ble derfor JREDD-koalisjonen etablert, og Norge sluttet seg til initiativet.

Skogbranner er en økende driver bak avskoging og skogforringelse. I 2025 sluttet Norge seg til to internasjonale initiativer for å motvirke dette, *The Kananaskis Wildfire Charter*, initiert av Canada som G7-leder, og *Belem Call to Action on Integrated Fire Management*, ledet av Brasil. Norge vil følge opp gjennom eksisterende partnerskap, blant annet med FAO, og gjennom samarbeid med andre europeiske land.

Norge er også del av et internasjonalt giverløfte på 13 mrd. USD til tropisk skog for perioden 2021-25 sammen med 11 andre land og EU. Foreløpige tall for 2021-24 viser at 94 pst. av løftet er oppfylt. Det forventes at giverne samlet vil innfri forpliktelsen, til tross for at USA trakk seg som giver i 2025.

Interfaith Rainforest Initiative (IRI) arbeider for å mobilisere religiøse ledere og trosbaserte organisasjoner i arbeidet for regnskogbevaring. Initiativet ble lansert i Oslo i 2017 og er i dag blant annet etablert i Indonesia, Brasil, Peru, Colombia og DR Kongo. I 2025 åpnet IRI 17 nye lokale avdelinger, og mer enn 9 millioner mennesker ble nådd gjennom informasjonstiltak, seminar og kampanjer om skogbevaring.

Støtte til uavhengig journalistikk om tropisk skog er også en viktig del av innsatsen. Norge støtter to uavhengige fond for journalister gjennom Pulitzer Center. I 2025 nådde journalistikken over 63 millioner mennesker gjennom Internett, radio og arrangementer. I DR Kongo og Kamerun nådde radioprogrammer nesten 13 millioner lyttere og utløste over 13 400 direkte henvendelser. Dekningen har bidratt til økt bevissthet, politisk mobilisering og konkrete resultater, herunder lovendringer og rettsforfølgelse.

Den uavhengige nyhetsorganisasjonen Mongabay mottar også støtte fra Klima- og skoginitiativet og dekker alle initiativets prioriterte land. Organisasjonen har blant annet en egen redaksjon for urfolksspørsmål, som bidrar til å løfte urfolks stemmer i offentligheten.

I 2025 ble det utbetalt til sammen 118 mill. kroner til innsats for økt global oppslutning om skogbevaring. Av disse ble i overkant av 54 mill. kroner utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad. Midlene omtales også under rapportering om landpartnerskapene.

Rapportdel 3: Innsats i Klima- og skoginitiativets partnerland

De bilaterale partnerskapene utgjør den viktigste delen av porteføljen til Klima- og skoginitiativet, både strategisk, politisk og finansielt. I flere av de bilaterale partnerskapene samarbeider Norge tett med andre store givere, som Tyskland og Storbritannia.

Indonesia

Indonesia har hatt en betydelig nedgang i avskoging siden 2015. I tråd med samarbeidsavtalen støtter Norge landets nasjonale klimaplan for skog- og arealbrukssektoren, FOLU Net Sink 2030, gjennom resultatbaserte bidrag. I 2025 ble samarbeidsavtalen forlenget til 2030.

I 2024 ble det gjennomført uavhengig verifisering av resultater fra resultatåret 2019–20, som viste over 133 millioner tonn reduserte CO_2-utslipp. I januar 2025 ble det utbetalt 342,2 mill. kroner i resultatbasert støtte til Indonesias miljøfond, tilsvarende 6 millioner tonn reduserte utslipp. Dette utgjorde andre halvdel av den fjerde resultatbaserte utbetalingen. Midlene går blant annet til styrket lovhåndhevelse, bevaring og restaurering av torvmyr og mangrover, arbeid

med lokalsamfunns landrettigheter og bekjempelse av skogbranner.

I løpet av 2025 ble det enighet om en oppdatert teknisk protokoll som danner grunnlag for resultatbaserte utbetalinger for resultatårene 2020–25. Erfaringene med justert oppsett for oppfølging og kontroll av bilaterale avtaler om resultatbaserte utbetalinger er gode i Indonesia. Avtaleverket har blitt fulgt og de bilaterale relasjonene har blitt styrket.

I 2025 inngikk Norge en flerårig avtale med UNDP om å styrke kapasiteten i Indonesias miljøfond. Målet er å gjøre fondet enda bedre rustet til å forvalte midler fra Norge og andre internasjonale kilder på en effektiv måte.

Norge fortsatte i 2025 også å støtte videre utvikling av Indonesias skogovervåkningssystem, avskogingsfrie verdikjeder og landets deltakelse i høyintegritets karbonmarkeder og andre internasjonale finansieringsmekanismer, herunder Tropical Forest Forever Facility (TFFF).

Det ble utbetalt til sammen 511 mill. kroner til innsatsen i Indonesia i 2025. Av disse ble i underkant av 110 mill. kroner utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad. Midlene omtales også under rapportering om resultatmålene.

Brasil

Norge har hatt et klima- og skogsamarbeid med Brasil siden 2008. Fra 2008 til utgangen av 2024 har Brasil redusert utslippene fra avskoging med mer enn 3,56 milliarder tonn CO_2. Norge har betalt for om lag 264 millioner av disse.

Brasil videreførte i 2025 arbeidet med å nå målet om null avskoging innen 2030. Samtidig var klima- og skogpolitikken fortsatt preget av betydelige interessekonflikter. Motstand mot miljøkrav og avskogingsfrie forsyningskjeder fra deler av landbruksnæringen vedvarte, parallelt med at myndighetene videreutviklet insentiver og finansieringsordninger for bærekraftig landbruk og redusert avskoging.

Offisielle avskogingstall for Amazonas for skogåret 2025 (august 2024–juli 2025) viste en nedgang på 12 pst. sammenlignet med året før, til 5 731 km². Dette er det tredje laveste nivået siden målingene startet i 1988. Avskogingen i Cerrado gikk samtidig ned med 11 pst. etter flere år med økning. Styrket miljøhåndhevelse, blokkering av kreditt til eiere av eiendommer med ulovlig avskoging og strategiske investeringer gjennom Amazonasfondet har bidratt til reduksjonen.

Antall skog- og vegetasjonsbranner gikk også betydelig ned i 2025 i fem av Brasils seks skogområder. Nedgangen skyldes en kombinasjon av gunstigere klimatiske forhold enn året før, innføringen av en nasjonal politikk for integrert brannhåndtering og styrket innsats fra føderale og delstatlige myndigheter, blant annet med støtte fra Amazonasfondet.

Som vertskap for FNs klimatoppmøte i 2025, COP30, kunngjorde brasilianske myndigheter under COP30 anerkjennelse og avgrensning av ti nye urfolksområder i Amazonas og andre biomer. Myndighetene varslet også innsats for å sikre landrettigheter i urfolksområder tilsvarende 59 millioner hektar innen 2030. De ti nye områdene kommer i tillegg til de sju urfolksområdene som fikk godkjenning i 2025.

På COP30 ble også en felleserklæring om klima, skog og biomangfold signert mellom Norges og Brasils miljøministre. Erklæringen synliggjør bredden i klima- og skogsamarbeidet mellom Norge og Brasil utover Amazonasfondet, blant annet innen skogfinansiering, bekjempelse av skogkriminalitet og fremme av bærekraftig arealbruk, herunder avskogingsfrie forsyningskjeder. Erklæringen inkluderte et mål om å utvide det resultatbaserte samarbeidet utover Amazonas, inkludert savanneskogen Cerrado. I 2025 var det også god framgang i arbeidet med jurisdiksjonell REDD+ på delstatsnivå, styrking av avskogingsfrie verdikjeder, etablering av regionale urfolksfond samt urfolksdeltakelse og konsultasjoner.

Amazonasfondet er et sentralt virkemiddel for gjennomføring av brasiliansk klima- og skogpolitikk og utgjør kjernen i det bilaterale klima- og skogsamarbeidet med Norge. I 2025 nådde fondet rekordhøye nivåer for antall godkjente prosjekter og utbetalinger. Det ble godkjent 25 nye prosjekter med en samlet verdi på om lag 4 mrd. kroner. Prosjektene støtter blant annet restaurering av skog, styrket lovhåndhevelse og innsats mot skogbranner, et program for gratis lokalprodusert skolemat i Amazonas, og særskilte samarbeid med kommuner med høy avskoging.

Det ble utbetalt til sammen 1,1 mrd. kroner til innsatsen i Brasil i 2025. Av disse ble 617 mill. kroner utbetalt til Amazonasfondet som følge av bekreftede avskogingstall for Amazonas for skogåret 2024 (august 2023–juli 2024). 65 mill. kroner ble utbetalt til urfolksprogrammet, og 308 mill. kroner ble utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad.

Colombia

Colombianske myndigheter anslår at avskogingen i perioden 2022–25 var på sitt laveste nivå siden landet startet med systematiske nasjonale målinger, og til tross for årlige fluktuasjoner var avskogingen 31 pst. lavere i 2025 enn i 2021.

Samtidig er Amazonas under vedvarende press, og årsakene til avskogingen er sammensatte. Landokkupasjon og ekspansiv, ofte ulovlig, kvegdrift regnes som de viktigste driverne. Ulovlig veibygging er en annen sentral faktor, ofte knyttet til illegal aktivitet som kokaproduksjon og ulovlig gullgraving. Avskogingen er særlig konsentrert i konfliktutsatte områder i Amazonas, og påvirkes av dynamikken i fredsprosessene med væpnede grupper som kontroller store landområder.

Klima- og skogsamarbeidet med Colombia ble etablert i 2015, gjennom en politisk samarbeidsavtale mellom Colombia, Norge, Tyskland og Storbritannia. I 2025 ble en ny samarbeidsavtale fremforhandlet for perioden 2026–30. Intensjonsavtalen inkluderer en ambisjon om betaling for dokumenterte utslippsreduksjoner fra redusert avskoging.

I 2025 har Norge bidratt med støtte til bekjempelse av skogkriminalitet, styrking av urfolks rettigheter, skalert opp arbeidet for å integrere miljøperspektivet i fredsarbeidet og støttet bærekraftige levekår i avskogingsbeltet i Amazonas.

Det ble utbetalt til sammen ca. 152 mill. kroner til klima- og skoginnsatsen i Colombia i 2025. Av disse ble omtrent 47 mill. kroner utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad.

Ecuador

Gjennom deltakelse i tidlige programmer for betaling for reduserte utslipp fra avskoging og skogforringelse (REDD+) har Ecuador bygget opp nødvendig kapasitet, systemer og institusjoner. Avtalen med LEAF-koalisjonen, som ble underskrevet i slutten av 2024, bygger videre på Ecuadors arbeid med REDD+ og resultatbaserte utbetalinger. Avtalen omfatter betaling for dokumenterte utslippsreduksjoner fra redusert avskoging i perioden 2017–21. Norge og Storbritannia vil begge bidra til finansieringen av avtalen. Norge vil betale inntil 200 mill. kroner for redusert avskoging i perioden 2020–21. Arbeidet med å verifisere utslippsreduksjonene startet i 2025 og forventes fullført i 2026. Ecuador har mottatt en forhåndsbetaling for dette programmet (se omtale under globale insentivstrukturer). Ecuador har også utarbeidet en plan for fordeling av REDD+-inntektene, som kommer urfolk, lokalsamfunn og nasjonale tiltak for videre reduksjon av avskoging til gode.

Ifølge Global Forest Watch gikk avskogingen noe ned i 2025 sammenlignet med 2024. Samtidig er sikkerhetssituasjonen krevende. Økende organisert kriminalitet og ulovlig avskoging legger press på skogforvaltningen. Særlig har illegal gullutvinning blitt et større problem, med betydelige negative konsekvenser lokalt og langs elvene i Amazonas.

Norsk støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner og UN-REDD bidrar til overvåkning av skogen, blant annet gjennom systemer for tidlig varsling av ulovlig aktivitet. Støtten bidrar også til økt åpenhet og kunnskap om avskoging, samt til styrking av avskogingsfrie verdikjeder, særlig for kaffe. Ecuador drar i tillegg nytte av norsk støtte til å bekjempe skogkriminalitet.

Det ble utbetalt i underkant av 9 mill. kroner til innsatsen i Ecuador i 2025. Midlene ble utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad.

Guyana

Guyana har lykkes med å holde avskogingen lav siden Norge og Guyana inngikk et bilateralt klima- og skogpartnerskap i 2009. Norge har oppfylt betalingsforpliktelsene under avtalen, og har utbetalt 1,4 mrd. kroner for til sammen ca. 66,9 millioner tonn reduserte CO_2-utslipp.

Hovedandelen av de norske resultatutbetalingene er plassert i Guyana REDD+ Investment Fund (GRIF), som forvaltes av Verdensbanken. Pengene har så langt blitt investert i prosjekter som skal styrke klimatilpasning, digitalisering, økonomisk utvikling og sikring av landrettigheter for urfolk. I desember 2025 gjenstod det i overkant av 7,6 mill. USD i GRIF.

Den interamerikanske utviklingsbanken (IDB) forvalter en andel av resultatutbetalingene fra Norge, som finansierer et solenergiprosjekt. Prosjektet vil øke andelen fornybar energi i Guyanas energimiks betraktelig. I 2023 ble det lyst ut anbud for bygging av åtte anlegg. Innen utgangen av 2025 var fem av solkraftverkene ferdigstilt.

Det ble utbetalt i underkant av 22 mill. kroner til innsatsen i Guyana i 2025. Disse ble utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad.

Peru

Klima- og skogsamarbeidet med Peru ble etablert i 2014. I 2025 ble det ferdigforhandlet en ny samarbeidsavtale mellom Peru, Norge, Tyskland og Storbritannia for perioden 2026–30. Avtalen legger til rette for en videreføring av innsatsen for å redusere avskoging, basert på Perus nasjonale tiltaksplan. Norge viderefører sin intensjon om å betale for dokumenterte utslippsreduksjoner fra redusert avskoging.

I 2025 publiserte Peru reviderte avskogingstall for 2021, samt nye tall for 2022 og 2023. For perioden 2001–23 rapporterer Peru en gjennomsnittlig avskogingsrate på mellom 0,2 og 0,3 pst., som er moderat sett i lys av landets store skogareal. Peruanske myndigheter har ikke offentliggjort tilsvarende tall for 2024 og 2025.

Avskogingen i landet er i hovedsak konsentrert i overgangen mellom Andesfjellene og Amazonas, og skyldes i stor grad småskala jordbruk. Andre direkte drivere inkluderer ulovlig hogst og infrastrukturutbygging. Ulovlig gullgruvedrift legger et økende press på skogen.

I 2023 utbetalte Norge 10 mill. USD til Perus nasjonale finansieringsmekanisme for REDD+, i tråd med forpliktelsene i klima- og skogsamarbeidet. I 2025 har mekanismen videreført arbeidet med å iverksette tiltak for bærekraftig skog- og arealforvaltning. Gjennom mobilisering av et bredt spekter av aktører i miljø- og skogsektoren, herunder urfolksorganisasjoner, bidrar mekanismen til å styrke institusjoner, øke transparens i forvaltningen og legge til rette for mer bærekraftig og langsiktig skogforvaltning i Peru.

Flere sivilsamfunnsorganisasjoner har med norsk støtte videreført arbeid med urfolks rettigheter, styrket skogovervåkning og bekjempelse av skogkriminalitet i 2025.

Det ble utbetalt til sammen i underkant av 26 mill. kroner til innsatsen i Peru i 2025. Av disse ble om lag 24 mill. kroner utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad.

Sentral-Afrika – Central African Forest Initiative (CAFI)

Sentral-Afrika huser verdens nest største regnskog, hvorav om lag 60 pst. ligger i Den demokratiske republikken Kongo (DRK). I regionen arbeider Klima- og skoginitiativet gjennom det regionale flergiverinitiativet *Central African Forest Initiative* (CAFI), etablert i 2015 etter initiativ fra Norge. CAFI samarbeider med de seks skoglandene DR Kongo, Republikken Kongo, Gabon, Kamerun, Den sentralafrikanske republikken og Ekvatorial-Guinea.

Norske bidrag utgjorde om lag 95 pst. av de samlede bidragene til CAFI i perioden 2015–19. I dag er 11 giverland tilsluttet initiativet, og i perioden 2020–25 har Tyskland vært største giver med 43 pst. av de samlede bidragene. Norges andel er redusert til 36 pst. De resterende 21 pst. er fordelt på Storbritannia, Nederland, Frankrike, Belgia, EU, Sverige, Danmark og Republikken Korea. Totalt er det overført 913 mill. USD til fondet i perioden 2015–25.

DR Kongo

Tapet av primærskog i DRK var anslått til 5 600 km^2 i 2025, om lag 5 pst. lavere enn i 2024, ifølge Global Forest Watch. Hoveddelen av avskogingen skyldes småskala svedjejordbruk og trekullproduksjon rundt byene. De viktigste underliggende driverne er fattigdom og høy befolkningsvekst. Konflikten i Øst-Kongo, som eskalerte i 2024, påvirker både pågående prosjekter og myndighetenes kapasitet til å motvirke avskogingen.

I avtalen mellom CAFI og DRK inngått i november 2021 satt DRK et mål om gradvis redusert avskoging, samt politiske reformer innen jordbruk, energi, skog, arealplanlegging, eiendomsretter, styresett, demografi og skogvennlig mineral- og oljeutvinning. Giverlandene forplikter seg til finansiering.

Ved utgangen av 2025 var 81 pst. av de 90 politiske milepælene i intensjonsavtalen med DRK oppnådd eller hadde god fremgang, mot 55 pst. i 2024. I 2025 ble landets første arealplanlov vedtatt. Loven krever miljøkonsekvensutredninger, beskytter sårbare områder som våtmarker og torvmyr, og anerkjenner lokalsamfunns sedvanebaserte landrettigheter. Det er også vedtatt en ny lov om land- og eiendomsrettigheter. I januar erklærte myndighetene ambisjonen om å opprette *Den grønne Kivu-Kinshasa-korridoren* for å fremme grønn økonomi og skogvern. Korridoren dekker 544 270 km^2, inkludert over 100 000 km^2 primærskog.

I DRK er lokalsamfunnsskoger en viktig modell som sikrer bruksrettighetene til urfolk og lokalsamfunn. Siden 2017 har CAFI bidratt til etablering av 48 slike skoger (total 6 065 km^2), hvorav ti nye i 2025. Arbeidet med arealplanlegging på desentralisert nivå har de senere årene hatt betydelig fremgang. Ved utgangen av 2025 var totalt 1031 lokale planer for bærekraftig arealbruk godkjent gjennom CAFI-støttede prosjekter,

142 nye i 2025. Disse dekker 7 899 km^2 landareal. 2 868 lokale utviklingskomitéer har deltatt i planarbeidet. Småbønder har fått nye inntektskilder gjennom ulike avskogingsfrie produksjonssystemer. Flerårige vekster, som kakao, kaffe, palme, frukt, er plantet på totalt 285 km^2 savanneområder, og det er etablert 267 km^2 med plantasjer for bærekraftig trekullproduksjon.

Gjennom det nasjonale REDD+-fondet FONAREDD, som er støttet av CAFI, har åtte nye prosjekter med et samlet budsjett på 181 mill. USD blitt godkjent i 2025.

CAFI støtter frivillig familieplanlegging i DRK i samarbeid med helsemyndighetene. I 2025 ble det delt ut prevensjonsmidler tilsvarende det årlige prevensjonsbehovet til nesten 1,5 millioner mennesker. 16 000 helsearbeidere fikk opplæring. Tiltakene nådde mer enn 690 000 personer, derav 95 pst. kvinner. Tilgang til familieplanlegging styrker kvinners mulighet til å ta egne valg om reproduktiv helse.

CAFI har gjennom flere år utviklet et digitalisert verktøy for betaling for økosystemtjenester (PES). I 2025 ble det første prosjektet godkjent i DRK. Sammen med CAFI arrangerte landet den første regionale interministerielle konferansen om betaling for økosystemtjenester (PES), der flere sektormyndigheter deltok. Konferansen bidro til utviklingen av nasjonale veikart og visjoner for PES.

I 2025 ble det utbetalt 450 mill. kroner fra Norge til CAFI (hovedsakelig DRK), 200 mill. kroner til Canopy Trust og 19,3 mill. kroner sivilsamfunnsorganisasjoner i DRK gjennom avtaler forvaltet av Norad.

Gabon

Gabon er et av landene i verden med høyest andel skogdekke. Omtrent 88 pst. av landarealet er dekket av skog. Tap av primærskog var i 2025 på 110 km^2, en nedgang fra 2024, ifølge Global Forest Watch. Dette er et lavt nivå sammenlignet med andre tropiske skogland.

Norge tok initiativ til at CAFI med norsk finansiering undertegnet en samarbeidsavtale med Gabon i 2017, revidert i 2019 og 2021. Under denne avtalen har Gabon satt seg som mål å ta vare på 98 pst. av skogen. Den største delen av avtalen er resultatbasert med betaling for utslippsreduksjoner og bevaring av skog etter ART-standarden. Under denne avtalen fikk Gabon i 2021, som første afrikanske land, en resultatutbetaling på ca. 148 mill. kroner, for 3,4 tonn CO_2. I 2024 har Gabon lagt fram ny resultatrapport for 2018–22 (revidert versjon lagt fram i 2025), men resultatene har ennå ikke gjennomgått uavhengig verifisering.

CAFI godkjente i 2025 et nytt prosjekt med Space for Giants og Wildlife Conservation Society for å hindre at elefanter ødelegger avlinger, og dermed redusere konflikten mellom elefanter og lokalsamfunn. Så langt er det installert over 1 000 mobile elektriske gjerder i mer enn 500 landsbyer. Tiltaket har bidratt til å beskytte nær 2 500 hektar med avlinger og kommet over 16 000 mennesker til gode.

Det ble utbetalt om lag 6,8 mill. kroner til Gabon i 2025 gjennom avtaler med sivilsamfunnsorganisasjoner forvaltet av Norad.

Republikken Kongo

Tap av primærskog i Republikken Kongo var i 2025 på 400 km^2, en nedgang på 35 pst. fra 2024, men likevel langt over nivået i årene før 2024, ifølge Global Forest Watch. Sammenlignet med andre tropiske skogland er avskogingen relativt lav.

I 2019 inngikk CAFI en intensjonsavtale med Republikken Kongo med en ramme på 65 mill. USD. Av dette har Norge bidratt med 200 mill. kroner. I intensjonsavtalen har Republikken Kongo satt seg som mål å verne om skogen og de store torvmyrområdene i landet. Det har vært store forsinkelser i implementeringen av avtalen.

Det ble utbetalt om lag 1,5 mill. kroner til Republikken Kongo i 2025 gjennom avtaler med sivilsamfunnsorganisasjoner forvaltet av Norad.

Kamerun

Tap av primærskog i Kamerun var i 2025 historisk høyt med 1 100 km^2, en oppgang på 15 pst. fra 2024, ifølge Global Forest Watch. CAFI og Kamerun undertegnet en intensjonsavtale i oktober 2024. Avtalen inneholder en finansieringsforpliktelse fra CAFI på 60 mill. USD i en oppstartsfase frem til 2027. Det legges så opp til en felles innsats for å mobilisere ytterligere 2,5 mrd. USD frem mot 2035 for å fremme grønn vekst, særlig avskogingsfritt landbruk. Avtalen har som mål å stabilisere avskogingen innen 2026, og deretter redusere den frem mot 2029.

Det ble utbetalt 0,4 mill. kroner til Kamerun i 2025 gjennom en sivilsamfunnsavtale forvaltet av Norad.

Etiopia

Etiopiske myndigheter videreførte i 2025 satsingen på grønn utvikling. Etiopia har lansert et ambisiøst nytt nasjonalt fastsatt bidrag under Parisavtalen hvor 77 pst. av utslippsreduksjonene fram mot 2035 er forventet å komme fra arealbruks- og skogsektoren**.** Etiopia viser også økende internasjonale ambisjoner og skal være vertskap for FNs klimaforhandlinger i 2027, COP32.

Store deler av Etiopias skog har gått tapt de siste 50-100 årene. Avskogingen skyldes blant annet behovet for mer jordbruksareal til en raskt voksende befolkning, beiting og produksjon av trekull. Samtidig har Etiopia de senere årene oppnådd betydelige resultater i arbeidet med å restaurere skog og redusere presset på gjenværende skogområder. Myndighetene har over flere år arbeidet etter en modell der lokalsamfunn gis ansvar for å forvalte statseid skog. Dette kombineres med opplæring i alternative inntektsaktiviteter som ikke innebærer avskoging. Tiltak som inngjerding av områder og mer kontrollert beite bidrar til å redusere presset på skogen.

Norske midler til det bilaterale klima- og skogpartnerskap med Etiopia har hovedsakelig gått til å støtte reformer og tiltak gjennom myndighetenes nasjonale skogprogram, *REDD+ Investment Programme* (RIP). Programmet har som mål å beskytte gjenværende skog, restaurere forringede skogområder og etablere plantasjer og bufferskog for å redusere presset på naturskogen. Dette bidrar til å styrke lokalsamfunns motstandskraft mot tørke og andre klimaendringer. Den norske støtten bidrar til å forene hensyn til skogbevaring, matsikkerhet og alternative inntektsmuligheter, herunder for kvinner og andre skogavhengige grupper.

I 2025 ble i underkant av 2 200 km^2 tidligere skog restaurert, og litt over 260 km^2 ny skog etablert. Over 53 000 husholdninger har fått støtte til å utvikle alternative inntektskilder som reduserer behovet for å hugge skog.

Etiopia gjennomførte i løpet av 2025 flere viktige reformer med betydning for avskoging og arealforvaltning. Myndighetene har blant annet introdusert en nasjonal strategi for karbonmarkeder for å mobilisere klimafinansiering i tråd med Parisavtalens artikkel 6. Et juridisk rammeverk for overføring av karbonrettigheter innen skog- og arealbrukssektoren ble også vedtatt, og legger til rette for internasjonal handel med utslippsreduksjoner.

Norge ønsker på sikt å betale Etiopia for verifiserte utslippsreduksjoner fra skog. Et norskstøttet pilotprogram i regi av Verdensbanken i Oromia-regionen viser reduserte utslipp fra skog tilsvarende 12,4 millioner tonn CO_2 i 2022 og 2023. Verdensbanken har forpliktet seg til å kjøpe opptil 1,8 millioner tonn, og etiopiske myndigheter arbeider med å finne finansiering og mulige kjøpere for de resterende utslippsreduksjonene.

I tillegg til støtten til RIP har Klima- og skoginitiativet i 2025 videreført støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner som bidrar til gjennomføring av myndighetenes skog- og klimatiltak.

Det ble utbetalt i overkant av 187 mill. kroner til innsatsen i Etiopia i 2025. Av disse ble 34 mill. kroner utbetalt til sivilsamfunnsorganisasjoner gjennom avtaler forvaltet av Norad.

Del III
Omtale av særlige tema

7 Klimaeffekten av fremlagt budsjett

Ifølge klimaloven § 7 skal regjeringen hvert år gjøre rede for klimaeffekten av fremlagt statsbudsjett. Et sentralt formål med klimaloven er å fremme gjennomføringen av Norges klimamål og å styrke åpenhet og offentlig debatt gjennom at Stortinget regelmessig får informasjon om status og fremdrift i arbeidet med Norges klimamål. I det særskilte vedlegget til Klima- og miljødepartementets Prop. 1 S *Regjeringens klimastatus og plan*, presenteres den årlige rapporteringen på hvordan Norge ligger an til å nå de lovfestede klimamålene. Der beregnes effekten av en rekke klimavirkemidler gjennom framskrivingen for vedtatt politikk og effektberegningen av regjeringens planlagte politikk – inkludert eventuelle utslippseffekter av forslaget til statsbudsjett.

Regjeringens forslag til statsbudsjettet for 2027 er en del av den planlagte politikken og inngår i vurderingen av måloppnåelse for 2030 og 2035. I dette kapitlet presenteres vurderingene knyttet til klimaeffekten av budsjettendringer som legges fram i forslaget til statsbudsjett for 2027.

I årets rapportering gis det en oversikt og beskrivelse av innretningen av de ulike departementenes budsjetter i kapittel 7.1. Kapittel 7.2 redegjør for metoden som benyttes for kategorisering, videreutvikling av rapporteringen og oppfølging av anbefalingene fra Teknisk beregningsutvalg for klima (TBU klima). Kapittel 7.3 presenterer departementenes vurdering av klimaeffekten av de foreslåtte budsjettendringene. I kapittel 7.4 gis det en oppsummering av vurderingene av klimaeffekten av de foreslåtte budsjettendringene og koblingen til måloppnåelse for 2030 og 2035.

7.1 Departementenes budsjetter

I dette kapittelet blir budsjettet til de enkelte departementene beskrevet. Det inkluderer en forklaring av hvordan departementets budsjett fordeler seg, og en overordnet forklaring av hvordan bevilgninger over departementets budsjett påvirker klima. Det følger også en kort omtale av rapportering knyttet til klimagassutslipp fra departementenes miljørapport for 2024 i kapittel 7.1.2.

7.1.1 Beskrivelse av departementenes budsjett

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID)

Totalbudsjettet på utgiftssiden for Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) for 2027 er 779,4 mrd. kroner, som utgjør en økning på 5,5 pst. fra saldert budsjett 2026. Cirka 90 pst. av det samlede budsjettet går til ytelser fra folketrygden, hvor de største utgiftene er til alderspensjon, uføretrygd, sykepenger, arbeidsavklaringspenger og dagpenger. Det resterende går til andre rammestyrte ordninger, integreringsfeltet, direktorater og andre underliggende forvaltningsorganer, tilskudd til Statens pensjonskasse og andre tilskuddsordninger. AIDs eget driftsbudsjett utgjør mindre enn 1 pst. Det å anslå klimaeffekten av både AIDs egne budsjettposter og øvrige budsjettposter er krevende. Flere av disse omfatter komplekse sammenhenger. Budsjettpostene som for eksempel gjelder folketrygdens ytelser og lønnsutgifter i departementet og underliggende virksomheter vurderes i utgangspunktet som nøytrale.

Det er ingen budsjettendringer som er vurdert å ha klimaeffekt i AIDs budsjett.

Barne- og familiedepartementet (BFD)

Totalbudsjettet for Barne- og familiedepartementet (BFD) for 2027 er på 88,8 mrd. kroner på utgiftssiden, en økning på 6,7 pst. fra 2026. Rundt 41 pst. av dette er støtteordninger ved fødsel og adopsjon, og rundt 38 pst. går til familie og oppvekst, hvor størsteparten er barnetrygd og kontantstøtte. Det resterende går til barnevernet, tilskudd til Den norske kirke og tros- og livssynssamfunn og forvaltning av forbrukerpolitikken. Drift av BFD utgjør 0,3 pst.

Det er krevende å beregne klimaeffekten av disse bevilgningene. På budsjettet til BFD er tilskuddene til Stiftelsen Miljømerking og Fairtrade for arbeidet med miljømerking og tilskuddet til Matvett for arbeidet med å redusere matsvinn relevante for innsatsen med å redusere utslipp. I tillegg kommer tilskuddet til Høgskolen i Innlan-

det og Ungt entreprenørskap til forbrukerundervisning. Høsten 2022 ble det etablert et kontaktpunkt for forbrukermakt i det grønne skiftet i Forbrukerrådet, som til nå har presentert produkttester med vekt på bærekraft. I 2024 ble kontaktpunktet utvidet med et eget nettsted – Forbrukerrådets miljøveileder – som gir forbrukerne en enkel vei til troverdig miljøinformasjon og tips til bærekraftige forbruksvalg. I påvente av et offentlig nettsted med forbrukerrettet informasjon om kjemikalier, ble miljøveilederen i 2025 i tillegg utvidet med en informasjonsside om kjemikalier. BFD har ikke grunnlag til å si noe om den totale klima- og miljøeffekten av tiltakene ovenfor. Det er allikevel gjort undersøkelser som viser at kvalifiseringen for miljømerket Svanen, som forvaltes av Stiftelsen Miljømerking, har positive virkninger på utslippet av klimagasser. Andre budsjettposter er vurdert som nøytrale, ettersom disse i hovedsak er ulike støtteordninger som barnetrygd og kontantstøtte og utgifter til lønn og drift av barnevern, familievernkontor og andre tjenester.

Det er ingen budsjettendringer som er vurdert å ha klimaeffekt i BFDs budsjett.

Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD)

Totalbudsjettet for Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet (DFD) for 2027 er på 37,2 mrd. kroner. Om lag 27,5 pst. går til statlige byggeprosjekt og eiendomsforvaltning, om lag 43,2 pst. er knyttet til boliglånsordningen i Statens pensjonskasse, om lag 9,3 pst. benyttes til fellestjenester for departementene og Statsministerens kontor, om lag 8 pst. går til forvaltningsutvikling, digitaliserings-, personvern- og ekompolitikk og om lag 8 pst. går til statsforvalterne. Resterende går blant annet til Det kongelige hus, drift av departementet og drift og avsetninger tilknyttet statlig arbeidsgiverpolitikk. Det er vanskelig for departementet å anslå eventuelle klimaeffekter av delen av budsjettet som er lån, overføringer og tilskudd. Departementet har ikke anslag på klimaeffekten av den delen av budsjettet som går til drift av departementet eller underliggende og tilknyttede virksomheter.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i DFDs budsjett er presentert i kapittel 7.3.3.

Energidepartementet (ED)

Totalbudsjettet for Energidepartementet (ED) for 2027 er på 24,2 mrd. kroner, en økning på 20 pst. fra 2026. Omtrent 68 pst. av dette går til strømstøtteordninger og Norgespris, rundt 11 pst. går til Norges vassdrags- og energidirektorat, 2 pst. går til Sokkeldirektoratet, og 2 pst. til Havindustritilsynet. Videre går rundt 5 pst. til energieffektivisering og energiomlegging, og 11 pst. til klima, industri og teknologi. Av dette går 48 pst. til Langskip – fangst og lagring av CO_2, mens resterende 52 pst. går til andre formål innenfor klima, industri og teknologi. Rundt 1 pst. av budsjettet går til EDs eget budsjett. Departementets egne utgifter blir ikke regnet å ha noen vesentlig påvirkning på utslipp av klimagasser.

Tildelingene under ED omfatter blant annet tilskudd, overføringer og andre utgifter som har som formål å bidra til reduserte utslipp av klimagasser. ED tildeler midler til FoU og ny teknologi i energi- og petroleumsvirksomhet gjennom Norges forskningsråd.

ED arbeider med CO_2-håndtering som skal medvirke til å utvikle og demonstrere teknologi for fangst og lagring av CO_2 med et spredningspotensiale. Det overordnede målet er å bidra til at CO_2-håndtering blir et kostnadseffektivt tiltak i arbeidet mot globale klimaendringer. Tiltaket omfatter forskning, utvikling og demonstrasjon, i tillegg til internasjonalt arbeid for å fremme CO_2-håndtering. Klimaeffektene av Langskip kommer både direkte gjennom utslippsreduksjoner i Norge og indirekte gjennom kostnadsreduksjonene demonstrasjon og utvikling av CO_2-håndtering vil gi, og at det blir etablert infrastruktur for prosjektene som kommer etter. I august 2025 ble de første CO_2-volumene fra Heidelberg Materials' fangstprosjekt i Brevik injisert i Northern Lights' lager under havbunnen på norsk sokkel. De direkte nasjonale utslippsreduksjonene fra prosjektet er i første omgang rundt 400 000 tonn CO_2 per år ved Heidelberg Materials sin sementfabrikk i Brevik. Det er lagret 150 000 tonn CO_2 fra anlegget per juli 2026. Hafslund Celsio får støtte til CO_2-fangstprosjektet på Klemetsrud, som er under bygging.

Teknologisenter Mongstad (TCM) fremmer utvikling og testing av løsninger for CO_2-fangst. Senteret bygger bro mellom teknologiutvikling, vitenskap og industriell anvendelse av CO_2-fangstteknologier. TCM er inne i den femte driftsperioden siden oppstarten i 2012. Det er inngått avtaler om videre finansiering og drift av TCM fram til 31. desember 2027. Staten og de andre eierne har satt i gang en omstillingsprosess med utredning av alternative fremtidsmodeller for senteret.

ED tildeler havvindprosjekter, og i 2024 ble prosjektområdet Sørlige Nordsjø II for bunnfast

havvind tildelt, mens to prosjektområder i Utsira Nord for flytende havvind ble tildelt i 2026.

Gjennom overføringer til Klima- og energifondet blir det tildelt midler som skal forvaltes i samsvar med målene og føringene i styringsavtalen mellom Enova SF og Klima- og miljødepartementet og årlige oppdragsbrev.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i EDs budsjett er presentert i kapittel 7.3.4.1.

Finansdepartementet (FIN)

Over budsjettet til Finansdepartementet (FIN) (utenom bevilgninger til konstitusjonelle institusjoner) er det foreslått å bevilge 151,3 mrd. kroner for 2027. Dette er en økning på 4,5 pst. fra forrige års budsjett. Betjening av statsgjeld, renter og avdrag med mer utgjør rundt 55 pst., og kompensasjon for merverdiavgift og nettoordning for statlig betalt merverdiavgift utgjør rundt 34 pst. Drift av departementet, Finanstilsynet, Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ), Tolletaten, Skatteetaten og Statistisk sentralbyrå utgjør cirka 11 pst. Bevilgningene til departementet og underliggende etater blir ikke regnet å ha noen vesentlig på virkning på utslipp av klimagasser.

FIN har det overordnede ansvaret for måten særavgifter blir innrettet på i miljøpolitikken. Miljøavgifter gjør at markedsprisene i større grad inkluderer kostnadene for samfunnet ved miljøskadelige aktiviteter. Det bidrar til å redusere de miljøskadelige utslippene. Flere avgifter har som formål å redusere utslipp av klimagasser. Dette gjelder CO_2-avgiften på mineralske produkter, CO_2-avgiften i petroleumsvirksomheten på kontinentalsokkelen, avgiften på hydrofluorkarbon (HFK) og perfluorkarbon (PFK), SF_6 og avfallsforbrenning. Engangsavgiften på motorvogner inneholder også en CO_2-komponent. Den skal påvirke forbrukere til å ta mer klimavennlige valg ved bilkjøp.

I tillegg er det avgifter som ikke har som formål å redusere utslipp av klimagasser, men som likevel påvirker utslippene. Dette gjelder først og fremst veibruksavgiften. Det finnes også særskilte fritak fra generelle avgifter som bidrar til reduserte utslipp av klimagasser, for eksempel mva.-fritaket for elbiler.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i FINs budsjett, er presentert i kapittel 7.3.1.

Forsvarsdepartementet (FD)

Regjeringens forslag til forsvarsbudsjett for 2027 er på om lag 191,7 mrd. kroner. Dette er en økning fra 2026 med 6,2 pst. Overordnet går cirka 1,8 pst. til Forsvarsdepartementets (FD) eget budsjett, 28 pst. til Forsvaret, 21 pst. til Forsvarsmateriell, rundt 9 pst. til Forsvarsbygg, og samlet om lag 0,8 pst. til etatene Forsvarets forskningsinstitutt, Forsvarshistoriske museer og Statens graderte plattformtjenester. Om lag 36 pst. av forsvarsbudsjettet går til Nansenprogrammet for Ukraina, som er et militært og sivilt støtteprogram (kap. 1750, post 21 og 79).

Driften av departementet inkluderer tjenestereiser og kjøp av varer og tjenester. I 2025 ga tjenestereiser i FD et estimert utslipp på cirka 361 tonn CO_2-ekvivalenter (tilsvarende som i 2024). FFI har videre estimert at og innkjøp av varer og tjenester i FD har et utslipp på om lag 17 000 tonn CO_2-ekvivalenter (en reduksjon på om lag 48 pst.), selv om dette er usikre tall.

Innenfor forsvarsbudsjettet er en av de største utslippspostene knyttet til direkte utslipp fra materiell som virksomheten eier eller kontrollerer selv. For forsvarssektoren er dette blant annet utslipp fra drivstofforbruk fra fartøy, luftfartøy og kjøretøy i Forsvaret. I tillegg kommer indirekte utslipp knyttet til forbruk av elektrisitet og fjernvarme fra eksterne leverandører i bygningene sektoren disponerer. Forsvarssektoren er samtidig en betydelig innkjøper av varer og tjenester, og indirekte utslipp fra slike ble beregnet til å utgjøre om lag 87 pst. av de samlede utslippene til forsvarssektoren i 2025.

Forsvarssektoren skal til enhver tid sørge for å opprettholde den operative evnen. Dette krever et aktivitetsnivå som fører til bruk av drivstoff til fly, fartøy og kjøretøy og dermed direkte klimagassutslipp fra disse. Klimaeffekten henger derfor sammen med blant annet Forsvarets aktivitetsnivå. Forsvarssektorens årlige miljø- og klimaregnskap dokumenterer effekten av forsvarets aktivitet på miljø og klima (FFI-rapport 26/026).

Forsvarsbudsjettene har blitt styrket over flere år. Gjennom behandlingen av langtidsplanen for forsvarssektoren for perioden 2025–2036 og deretter Forsvarsløftet – Økte rammer og prioriteringer i Langtidsplanen for forsvarssektoren (Prop. 68 S (2025–2026) ble det lagt til grunn et historisk løft for Forsvaret. Den innebærer at regjeringen styrker alle forsvarsgrener. Aktiviteten i forsvarssektoren vil øke betydelig, og det skal bygges og anskaffes mye nytt materiell. De absolutte utslippene er derfor ventet å øke de

kommende årene som følge av styrkingen av Forsvarets kapasitet. Selv om et høyere aktivitetsnivå kan få konsekvenser for klima og miljø, er det en ambisjon å skape best mulig øvelsesutbytte og forsvarsevne samtidig som man jobber for å begrense klimagassutslipp og unngå store negative konsekvenser for miljøet.

Sektoren har allerede iverksatt flere initiativ for å redusere egen miljøpåvirkning og trapper opp gjennomføringen av klima- og miljøtiltakene på en bred front. Forsvaret bruker ulike simulatorer for fly, fartøy og kjøretøy til øvelse og trening. Dette reduserer forbruket av drivstoff og dermed klimagassutslipp sammenlignet med bare skarp trening. Regjeringen prioriterer en gjennomgående satsing på simulatorer som et tillegg til annen øvelse og trening. Eksempelvis foregår om lag 40 pst. av F-35-pilotenes flytid i simulator. Simulatorer prioriteres også som en del av anskaffelsen i alle større materiellprosjekter der bruk av simulator kan bidra til økt operativ evne og til å redusere klimagassutslipp og negativ miljøpåvirkning. Det er blant annet investert i to simulatorsett til de nye stridsvognene, og det skal anskaffes en simulator til de nye P-8 maritime patruljeflyene på Evenes. Videre har Luftforsvaret gjennomført et testprogram der F-35 skal kunne operere på drivstoff som består av 40 pst. bærekraftig flydrivstoff (Sustainable Aviation Fuel). Testprogrammet handlet både om reduserte utslipp av klimagasser, teknologiutvikling og beredskap. Sektoren jobber også med å ta i bruk utslippsfrie byggeplasser, gjennomfører en rekke tiltak som reduserer energiforbruket og installerer mer lokal fornybar energiproduksjon innenfor sektorens baser og leirer.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i FDs budsjett er presentert i kapittel 7.3.2 og 7.3.3.

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)

Totalbudsjettet for Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) for 2027 er på 319,6 mrd. kroner. Dette er fordelt med rundt 85 pst. på programområdet for helse- og omsorgstjenester og rundt 15 pst. på programområdet for helsetjenester over folketrygden. Samlet blir det foreslått en økning på om lag 4,5 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2026. Det er krevende å anslå klimaeffekten av HODs budsjettposter. Flere av disse omfatter komplekse sammenhenger.

Styrene i de fire regionale helseforetakene har vedtatt felles klima- og miljømål for spesialisthelsetjenesten. Spesialisthelsetjenesten skal bidra til å begrense klimaendringene og sykehusene skal ha redusert direkte utslipp fra egen drift med 40 pst. innen 2030. Det langsiktige målet er lavutslippssykehus innen 2050. Målene er forankret i FNs bærekraftsmål. Oslo universitetssykehus HF oppnådde i 2026 som første helseforetak i landet målet om reduksjon av 40 pst. direkte utslipp.

De regionale helseforetakene utarbeider årlig et klimaregnskap for spesialisthelsetjenesten, som utgjør den største delen av HODs budsjett. Klimaregnskapet for spesialisthelsetjenesten for 2025 viser at utslippene har blitt redusert med 23 pst. sammenlignet med tall fra 2019. Klimaregnskapet viser videre at spesialisthelsetjenestens totale klimagassutslipp i 2025 var 1 572 511 tonn CO_2-ekvivalenter (medregnet fratrekk for gjenvinningskraft). Scope 1 utgjorde 2 pst., scope 2 utgjorde 3 pst. og scope 3 utgjorde 95 pst.

Scope 1 hadde i 2025 oppnådd en reduksjon i utslipp på 46 pst. sammenlignet med 2019. Kategoriene som inngår i scope 1 er kuldemedium, medisinske gasser, fossilt brensel og transport fra helseforetakenes egne kjøretøy. De største utslippskildene er bruk av fyringsolje og transport. Utslipp fra transport med helseforetakenes egne kjøretøy er halvert i perioden, og årsaken er at andelen fossilfrie kjøretøy øker gradvis fra år til år.

Scope 2 hadde oppnådd en reduksjon i utslipp på 24 pst. i 2025. Scope 2 er knyttet til energiforbruket i helseforetakene. Det er en generell positiv utvikling med reduksjon i utslipp fra energiforbruk. Nye bygg, vedlikeholdstiltak samt energieffektivisering og optimalisering bidrar til redusert energibruk. Energiforbruk i helseforetakene er den største utslippskilden i spesialisthelsetjenestens klimaregnskap.

Scope 3 hadde frem til og med 2025 oppnådd en reduksjon i utslipp på 12 pst. Klimagassutslippene fra spesialisthelsetjenesten kommer fra kjøp av varer og tjenester, er kategorisert som scope 3. Regnskapsdata benyttes for å beregne utslipp fra disse kjøpene. Det årlige forbruket i helseforetakene påvirker utslippene – økt aktivitet fører som regel til økte CO_2-utslipp. Kategoriene legemidler, IKT og medisinsk-teknisk utstyr gir de største utslippene for helseforetakene.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i HODs budsjett er presentert i kapittel 7.3.4.5.

Justis- og beredskapsdepartementet (JD)

Totalbudsjettet for Justis- og beredskapsdepartementet (JD) for 2026 er på 60,8 mrd. kroner fordelt på 19 virksomheter. Justissektoren er drifts-

tung med mange virksomheter og ansatte og har betydelige utgifter til leie av lokaler. Hoveddelen av budsjettet er dermed knyttet til lønn og husleie. Justis- og beredskapssektoren er ikke en særlig utslippsintensiv sektor. Hvilken klimaeffekt som følger av hvert budsjettområde, har vi ikke oversikt over.

Det er ingen budsjettendringer som er vurdert å ha klimaeffekt i JDs budsjett.

Klima- og miljødepartementet (KLD)

Totalbudsjettet for Klima- og miljødepartementet (KLD) for 2027 er på 27,0 mrd. kroner, en prosentvis nedgang på 9,0 pst. sammenliknet med saldert budsjett 2026. Rundt 53 pst. går til Miljødirektoratet, Riksantikvaren og Polarinstituttet og de andre etatene under departementet. Videre går rundt 23 pst. til internasjonalt klimaarbeid og rundt 12 pst. til klima- og energifondet (Enova). Resterende del på rundt 7 pst. går til andre formål, som omfatter blant annet forskning, miljødata og bevilgninger til miljøinstituttene. Rundt 2,7 pst. av dette går til Klima- og miljødepartementets egne budsjett.

Utgiftene under KLD gir ikke et fullstendig bilde av regjeringens arbeid med å redusere klimagassutslippene. Viktige klimapolitiske satsinger ligger også under budsjettene for andre departementer. Klima- og miljøpolitikken blir i stor grad ført ved hjelp av skatter, avgifter, regulering og tilskudd/støtteordninger.

De postene på departementets budsjett som særlig kan gi en endring i utslippene, kan deles i tre kategorier: nasjonale støtteordninger, forskning og kunnskapsformidling og midler som påvirker utslipp internasjonalt. KLDs budsjett går også til en rekke andre formål, som drift og informasjonskampanjer, overvåkning og kartlegging, tilskudd til ulike miljø- og klimatiltak og støtte til frivillige organisasjoner.

Størsteparten av midlene til forskning blir kanalisert gjennom Forskningsrådet, hvor hovedvekten er lagt på forskning på klimaendringer og klimaomstilling. Disse postene har ikke nødvendigvis en direkte klimaeffekt, men kan bidra indirekte til reduksjoner av klimagassutslipp på sikt. Støtte til forskning driver utviklingen av neste generasjons klimaløsninger, som kan være sentrale for Norges omstilling til et lavutslippssamfunn.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i KLDs budsjett er presentert i kapittel 7.3.3, 7.3.4.1, 7.3.4.3 og 7.3.4.5.

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD)

Totalbudsjettet for Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) for 2027 er på cirka 332 mrd. kroner, en prosentvis endring på cirka 3,4 pst. fra saldert budsjett 2026. Av den totale bevilgningen utgjør cirka 84 pst. rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner og cirka 8,4 pst. lån knyttet til boliger i Husbanken. De resterende cirka 7,6 prosentene går til øvrige ansvarsområder, med tilskudd til ressurskrevende tjenester og bostøtte som de største postene. Til departementets eget budsjett går det cirka 0,1 prosent. En stor del av budsjettet gjelder rammeoverføringer, lån og tilskudd der det er vanskelig for departementet å anslå om det er klimaeffekter da vi ikke fører kontroll over hvordan for eksempel kommuner og fylkeskommuner bruker bevilgningene.

Det er ingen budsjettendringer som er vurdert å ha klimaeffekt i KDDs budsjett.

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD)

Totalbudsjettet for Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) for 2027 er på ca. 28,0 mrd. kroner. Cirka 90 pst. av bevilgningene på budsjettet til KUD er tilskudd. Mer enn halvparten av budsjettet er fordelt på ulike enkelttilskudd (navngitte tilskuddsmottakere), mens de andre tilskuddsbevilgningene er fordelt på ulike ordninger man kan søke på. Både enkelttilskudd og ordninger man kan søke på, blir i hovedsak forvaltet av underliggende virksomheter. 0,7 pst. av bevilgningen går til KUDs egne driftsutgifter.

Hoveddelen av oppgavene på KUDs ansvarsområde løses av ikke-statlige aktører. Virkemidlene staten har, inngår derfor som en del av en større sammenheng.

Det er ingen budsjettendringer som er vurdert å ha klimaeffekt i KUDs budsjett.

Kunnskapsdepartementet (KD)

Totalbudsjett for Kunnskapsdepartementet (KD) for 2026 er på 107,2 mrd. kroner eksklusive lånetransaksjoner, en økning på 5 pst. fra saldert budsjett for 2025. Cirka 45 pst. går til statlige og private universiteter og høyskoler, cirka 20 pst. til utdanningsstøtte, cirka 17 pst. til barnehage og grunnskole, cirka 6 pst. til Norges forskningsråd, cirka 5 pst. til internasjonalt samarbeid om forskning og utdanning og cirka 2 pst. til kompetansepolitikk og livslang læring. Det resterende går til diverse andre mindre tilskuddsordninger. Cirka 0,4 pst. går til Kunnskapsdepartementets eget

budsjett. KD kan ikke anslå hvilken klimaeffekt som følger av hvert budsjettområde eller budsjettet som helhet.

I skolen er respekt for naturen og miljøbevissthet en del av *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. I tillegg er bærekraftig utvikling prioritert som ett av tre tverrfaglige temaer i læreplanverket. Opplæringen skal gi barn og ungdom innsikt i klima- og miljøfeltet, noe som på sikt kan ha positive klima- og miljøeffekter. Bærekraftig utvikling er også en del av rammeplanen i barnehagen.

Fagskolene er viktige leverandører av kompetent arbeidskraft, og de spiller en stadig større rolle i å ruste fagfolk med kompetanse for grønn omstilling, jf. Meld. St. 11 (2024–2025) *Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning*. Universitets- og høyskoleloven fastsetter at ett av de fire formålene med universiteter og høyskoler er å bidra til miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft. Universiteter og høyskoler driver klima- og miljøforskning og utvikler og tilbyr utdanning som bidrar til grønn omstilling innenfor rammetildelingen fra departementet. Bevilgninger gjennom Forskningsrådet finansierer også klima- og miljøforskning. Disse bevilgningene har ikke nødvendigvis en direkte klimaeffekt, men kan bidra indirekte til reduksjon av klimagassutslipp på sikt.

Det er ingen budsjettendringer som er vurdert å ha klimaeffekt i KDs budsjett.

Landbruks- og matdepartementet (LMD)

Totalbudsjettet for Landbruks- og matdepartementet (LMD) er på 38,5 mrd. kroner for 2027. Dette utgjør en økning på 10,0 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2026. I regjeringens forslag til budsjett på landbruks- og matområdet for 2027 utgjør næringsavtalene cirka 87 pst., mens de andre budsjettområdene (landbruks- og matforvaltningene, forskning og tilskuddsordninger utenom jordbruksavtalen) utgjør øvrige deler av budsjettrammen. En vesentlig endring i forslaget for 2027, sammenlignet med saldert budsjett 2026, er en økning på 3,3 mrd. kroner som følge av jordbruksavtalen. Driftsbudsjettet til departementet utgjør 0,5 pst. av det totale budsjettet under LMD. De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i LMDs budsjett er presentert i kapittel 7.3.4.2.

Landbruks- og matpolitikk handler blant annet om beredskap, distrikt, miljø og klima, i tillegg til nærings- og handelspolitikk. Disse overordnede perspektivene ligger til grunn for regjeringens prioriteringer for landbruket i forslaget til statsbudsjett for 2027.

Et bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser er ett av fire hovedmål for regjeringens og stortingets arbeid med landbruks- og matpolitikken. Utgangspunktet for regjeringens klimaarbeid i jordbrukssektoren er intensjonsavtalen med organisasjonene i jordbruket om kutt i klimagassutslipp og økt opptak av CO_2. Målet i intensjonsavtalen er et kutt på 5 mill. tonn CO_2-ekvivalenter samlet for perioden fra 2021 til 2030.

Skogen kan bidra til å løse klimaproblemet gjennom økt opptak av CO_2 og lagring av karbon i trær og skogsjord, og ved at biomasse kan erstatte materialer med høyere klimagassutslipp. Biomasse kan også bidra til karbonnegative teknologier. Regjeringen vil videreføre klima- og miljøtiltakene i skog.

Tabell 7.1 viser budsjettet til LMD fordelt på kapitler. Det viser saldert budsjett 2026 og budsjettforslag 2027 (i mrd. kroner).

Tabell 7.1 Budsjettet til LMD fordelt på kapitler, saldert budsjett 2026 og budsjettforslag 2027 (i mrd. kroner)

Kapittel	Saldert 2026	Forslag 2027
Næringsavtalene		
Jordbruksavtalen	30,1	33,4
Reindriftsavtalen	0,25	0,275
Utenom næringsavtalene		
Landbruks- og matforvaltningen	2,4	2,5
Forskningsinstituttene	0,4	0,4
Forskning	0,7	0,7
Tilskudd, utenom jordbruksavtalen	1,2	1,2
Sum	33,6	34,8

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)

Totalbudsjettet for Nærings- og fiskeridepartementet (NFD) for 2027 er på 28,66 mrd. kroner eksklusiv statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE), lånetransaksjoner og andre kapitaltransaksjoner. Av dette går rundt 35 pst. til underliggende direktorater og andre forvaltningsorganer, 9 pst. til Innovasjon Norges innovasjonsvirkemidler, 9 pst. til tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk, 8 pst. til Norges forskningsråd, 8 pst. til romvirksomhet og 5 pst. til drift av og opprydding etter de norske forskningsreaktorene. Resterende midler (25 pst.) går til mindre tilskuddsordninger og driften av NFD.

På departementets budsjett er det særlig bevilgninger til næringsrettede virkemidler, inkludert støtte til forskning og innovasjon i næringslivet, som kan påvirke utslippsendringer. Størsteparten av bevilgningene til forskning og innovasjon kanaliseres gjennom Norges forskningsråd, Innovasjon Norge og Siva. Disse aktørene forvalter både åpne konkurransearenaer og målrettede grønne ordninger for forsknings- og innovasjonsprosjekter i næringslivet. Begge typer virkemidler kan bidra til utslippsreduksjoner på sikt, men konkrete anslag for direkte og indirekte utslippseffekter er krevende å gi, blant annet på grunn av usikkerhet om resultater, markedsgjennomslag og spredningseffekter. NFDs budsjett omfatter også midler til forvaltningsrettet forskning og overvåking i regi av Havforskningsinstituttet og Veterinærinstituttet, som gir kunnskap om konsekvenser av klimaendringer.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i NFDs budsjett er presentert i kapittel 7.3.2, 7.3.3, 7.3.4.1 og 7.3.4.5.

Samferdselsdepartementet (SD)

Totalbudsjettet for Samferdselsdepartementet (SD) for 2027 er på 105,0 mrd. kroner på utgiftssiden (utgifter med lånetransaksjoner), og ligger på omtrent samme nivå som i 2026. Av totalbudsjettet utenom lånetransaksjoner går rundt 52 pst. til veiformål og 33 pst. til jernbaneformål. De resterende 15 pst. er fordelt på utgifter til administrasjon m.m, luftfartsformål, posttjenester og særskilte transporttiltak. Særskilte transporttiltak er blant annet tilskudd til byområder og kjøp av sjøtransporttjenester på strekningen Bergen–Kirkenes.

Klimaeffekten av budsjettforslaget for SD er vanskelig å beregne. De foreslåtte budsjettendringene trekker i ulike retninger, og for flere av endringene er det usikkert i hvilken retning effekten går. For eksempel vil bevilgninger til bygging, drift og vedlikehold av infrastruktur påvirke klimagassutslipp i utbyggingsfasen gjennom bruk av kjøretøy og maskiner som bruker fossile drivstoff, og senere ved økt trafikk og trafikkomfang. Ved overgang til nullutslippsløsninger eller bruk av biodrivstoff, vil disse bevilgningene få mindre effekt på utslipp. Bygging av infrastruktur vil også påvirke utslippene gjennom arealbruksendringer. Likeså kan bevilgninger som påvirker trafikkomfanget eller konkurranseforholdet mellom ulike transportformer, også påvirke klimagassutslippene. Eksempler kan være statlig bidrag til byvekstavtaler, som blant annet går til gang-, syk-

kel- og kollektivtiltak, og tilskudd til overføring av gods fra vei til jernbane.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i SDs budsjett er presentert i kapittel 7.3.4.4.

Utenriksdepartementet (UD)

Totalbudsjettet for Utenriksdepartementet (UD) for 2027 er 63,1 mrd. kroner (utgifter med lånetransaksjoner), en økning på rundt 6,6 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2026. Rundt 85 pst. går til internasjonal bistand, og rundt 15 pst. går til utenriksforvaltning. To av de underliggende etatene til UD, Norad og Norec, forvalter deler av bistanden. Norfund er et viktig instrument i norsk utviklingspolitikk. Deler av bistanden blir også forvaltet på utvalgte utenriksstasjoner og av statlige etater i Norge. Bevilgninger til EØS-avtalen utgjør omtrent 7 pst. av departementets budsjett. Flere av budsjettpostene, spesielt de som går til drift, vil blant annet kunne finansiere transport med fly, båt og bil og dermed bidra til direkte utslipp av klimagasser.

I omtalen inngår budsjettposter under Utenriksdepartementet som har til hensikt å påvirke utslipp av klimagasser i andre land, samt andre poster som vurderes å ha en vesentlig klimaeffekt i andre land.

Det vises også til kapittel 8 i del III i Prop. 1 S (2026–2027) for Utenriksdepartementet, «Sektorovergripende miljø- og klimapolitikk», for en nærmere omtale av miljøområder, miljømål og miljøutfordringer.

De budsjettendringene som er vurdert å ha klimaeffekt i UDs budsjett er presentert i kapittel 7.3.4.3.

7.1.2 Departementenes miljørapport

Departementsfelleskapet har flere felles miljømål, og det blir utarbeidet en årlig miljørapport for departementenes virksomhet.[1] For å sikre at driften har et lavest mulig klima- og miljøavtrykk, samarbeider departementene, Statsministerens kontor og Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon i et felles miljøledelsessystem i henhold til EUs EMAS forordning.[2]

Departementsfelleskapets kjernevirksomhet handler blant annet om å løse store samfunnsutfordringer, som klimaendringer, ressursmangel og overgangen til en mer sirkulær økonomi. Utfordringene krever globale og nasjonale tiltak. Samtidig må departementsfellesskapet vurdere egne arbeidsprosesser og hvordan jobbe mer miljøvennlig.

Departementene har felles miljømål for avfall, kildesortering, innkjøp, anskaffelser og flyreiser. Miljørapporten for 2024 viser at departementsfellesskapet har hatt en økning i antall flyreiser i 2024 sammenlignet med 2023. I 2024 økte totale mengden CO_2-utslipp fra embetsverkets flyreiser med 3,5 prosent sammenlignet med 2023. CO_2-utslippet i 2024 utgjorde 11 796 tonn. Sammenlignet med 2019 er derimot CO_2-utslippet redusert med 35,9 prosent. Tallene inkluderer alle departementene, SMK og DSS.

7.2 Metodebruk og videreutvikling av rapporteringen

Departementene har gjennom mange år rapportert på klimaeffekten av statsbudsjettet. Da Teknisk beregningsutvalg for klima (TBU klima) ble nedsatt, var metoder for å beregne klimaeffekten av statsbudsjettet en del av utvalgets mandat. Utvalget jobbet med tematikken gjennom hele sin periode og oppsummerte sine vurderinger og endelige anbefalinger i temarapporten *Klimaeffekt av statsbudsjettet*[3] som ble overlevert Klima- og miljødepartementet i januar 2024.

7.2.1 Stegvis tilnærming og oppfølging av anbefalinger fra TBU klima

TBU klima pekte på at det er vanskelig å se for seg en fullstendig vurdering av klimaeffekten av statsbudsjettet og anbefalte å arbeide videre med en stegvis tilnærming og gradvis uttesting av metodeendringer. TBU klimas vurdering var at rapporteringen hadde blitt videreutviklet i riktig retning allerede, men at det var rom for forbedringer og mer systematisk arbeid med å identifisere og redegjøre for effekten på utslipp.

TBU klima pekte også på at det er klare koblinger mellom arbeidet med klimaeffekt av statsbudsjettet og andre anbefalinger utvalget kom med knyttet til framskrivinger av klimagassut-

[1] https://nettsteder.regjeringen.no/miljorapport

[2] Eco Management and Audit Scheme (EMAS) er et styringsverktøy for å evaluere, rapportere og forbedre miljøprestasjon. EMAS er en frivillig ordning for miljøledelse og bygger på kravene i ISO 14001-standarden,

[3] TBU klima (2023) Klimaeffekt av statsbudsjettet – Vurderinger og anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg for klima, www.tbuklima.no.

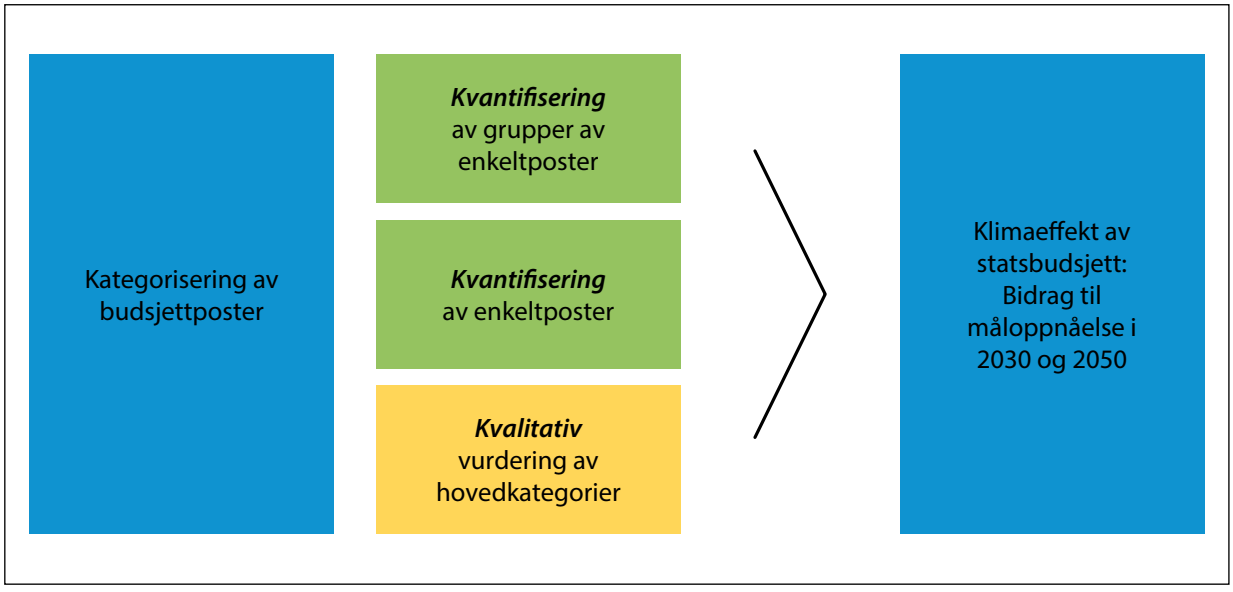
Boks 7.1 Anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg for klima

I 2018 ble teknisk beregningsutvalg for klima (TBU klima) nedsatt for å bidra til ny kunnskap og nye metoder for tiltaks- og virkemiddelanalyser på klimaområdet. Å gi råd om metoder for å beregne klimaeffekt av statsbudsjettet var en sentral del av utvalgets mandat, og utvalget jobbet med tematikken gjennom hele sin periode.

Utvalgets arbeid og uttestinger av ulike metoder viste at både kunnskapsmangel og metodiske utfordringer påvirker i hvilke grad og hvor godt det er mulig å vurdere klimaeffekten av statsbudsjettet. Utvalget anbefalte derfor forvaltningen å fortsette med en stegvis tilnærming, noe som også er i tråd med den utviklingen som skjer internasjonalt og EUs rammeverk for grønn budsjettering.

Utvalget oppsummerte en stegvis tilnærming slik:

- **Kategorisering av budsjettposter:** Sortering og utvelgelse av relevante poster.
- **Kvantifisering av budsjettposter:** Systematisk bruk av ordinære utredninger med informasjon om klimaeffekt, og andre kilder til informasjon på postnivå eller for grupper av poster.
- **Statsbudsjettets bidrag til måloppnåelse i 2030:** Kvantifisert effekt av statsbudsjettet som delmengde av all planlagt politikk for måloppnåelse, som kan suppleres med en kvalitativ vurdering av klimaeffekten av hovedkategorier av poster.
- **Statsbudsjettets bidrag til måloppnåelse i 2050:** Samlet vurdering av om bevilgninger er i tråd med lavutslippssamfunnet, videreutvikling for kvantifisering på sikt.

Figur 7.1 Stegvis tilnærming til klimaeffekt av statsbudsjettet

Kilde: Teknisk beregningsutvalg for klima

slipp, vurdering av metoder for virkemiddelanalyser og organisering av forvaltningens arbeid med klimaanalyser.

Arbeidet følger tre steg slik TBU klima anbefalte, se nærmere omtale i boks 7.1. Det første steget er kategorisering av postene, det andre steget er kvantifisering av de postene der dette er mulig, og det tredje steget er vurdering av bidrag til måloppnåelse. Der det ikke er grunnlag for kvantifisering er beskrives kvalitative vurderinger av klimaeffekten.

Arbeidet med å følge opp utvalgets anbefalinger fortsetter. Metoden for å vurdere klimaeffekten av endringene i statsbudsjettet er fortsatt under utvikling.

Kategorisering av budsjettposter

Kategoriseringen av budsjettpostene handler om å kartlegge de bevilgningsendringene som har klimaeffekt. Alle departementene gjennomfører denne utvelgelsen av budsjettposter for eget budsjett. Hovedformålet med kategoriseringen er å identifisere budsjettposter som påvirker klimagassutslipp i Norge, men budsjettposter som har som intensjon å påvirke klimagassutslipp i andre land samt poster som de anser kan ha en vesentlig klimaeffekt i andre land (positivt eller negativt) skal også identifiseres.

TBU klima hadde en rekke anbefalinger knyttet til dette første steget. En generell utfordring med kategoriseringsmetoden er å sikre konsistens mellom poster og lik tolkning av retningslinjer på tvers av alle departementer. Utvalget anbefalte å omstrukturere rapporteringen slik at like poster beskrives samlet og ses mer i sammenheng. Rapporteringen er derfor strukturert etter hovedkategorier og ikke per departement slik det ble gjort tidligere. Det gjør det enklere å fange opp inkonsistens og gjøre vurderingene likere på tvers av poster.

Flere anbefalinger fra utvalget knyttet til å gjøre rapporteringen mer informativ er også fulgt opp. Generelt mente utvalget at det burde oppgis mer informasjon for mange av postene. De siste årene er det derfor gjort flere endringer både i tabellene i rapporteringen og i beskrivelsene. De viktigste endringene er

- Egne kolonner i tabellene og beskrivelser av om effekten er vurdert til å være på kort og/eller lang sikt
- Egne kolonner i tabellene og beskrivelser av om effekten er vurdert til å være direkte og/eller indirekte
- Sortering av effekten i tabellene er begrenset til «økte utslipp», «reduserte utslipp» eller «både økte og reduserte utslipp». For skog og arealbrukssektoren er det også vurdert om endringen påvirker CO_2-opptaket.
- Der klimaeffekten er vurdert som usikker gjøres det rede for hva slags usikkerhet, og om usikkerheten trekker i positiv eller negativ retning.
- Det er i postomtalene lagt inn en vurdering av hvorvidt utslippsendringene vil gjelde for kvotepliktige utslipp, innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp), skog- og arealbruk eller i utlandet. Informasjon om dette er relevant fordi Norge har et klimasamarbeid med EU.

Metoden som benyttes for kategoriseringen er nærmere beskrevet i kapittel 7.2.2.

Kvantifisering av budsjettposter eller grupper av enkeltposter

Det andre steget i prosessen er å vurdere om det er mulig å kvantifisere utslippseffekten av noen av endringene foreslått på budsjettpostene, eller om det kun er grunnlag for kvalitative vurderinger. TBU klima anbefalte å legge strategier for hvordan informasjonen om klimaeffekter kan forbedres for poster eller grupper av poster som identifiseres som viktige. Utvalget pekte på at hvilke poster som er viktige bør vurderes ut fra forholdsmessighet og betydning, og at poster eller grupper av poster som kan bidra til bedre anslag på måloppnåelse bør prioriteres. En annen anbefaling fra utvalget var mer systematisk bruk av ordinære utredninger som grunnlag for å vurdere klimaeffekt. Departementene vil arbeide videre med dette steget i kommende rapporteringer.

Omstruktureringen etter hovedkategori og bedre beskrivelser av postene gir et bedre grunnlag for å gjøre vurderinger av klimaeffekten av budsjettposter eller grupper av enkeltposter. Der hvor kvantifisering ikke er mulig beskrives de kvalitative vurderingene.

For hovedkategorien *avgifter* har det de siste årene blitt oppgitt kvantifiserte effekter av foreslåtte endringer for flere avgifter. I årets rapportering oppgis det anslått tallfestet effekt for veibruksavgiften og CO_2-avgiften på mineralske produkter.

For hovedkategorien *driftsutgifter* pekte TBU klima på at det ikke fremstår hensiktsmessig eller realistisk å fokusere på å anslå effekten av alle bevilgningsendringer da det vil kreve mye detaljert informasjon, samtidig som den direkte klimavirkningen av driftsposter normalt vil være liten. Det er også grunnleggende krevende å anslå klimaeffekten av en bevilgning når det ikke er nøyaktig angitt hvilke aktiviteter og tiltak pengene skal finansiere. For disse postene har hovedfokus vært på å redegjøre for koblingen mellom bevilgning, aktivitet og utslipp i den grad det er mulig i postomtalen. For de virksomhetene som har etablert klimagassregnskap vil det etter noen år gi noe informasjon om historisk sammenheng mellom endringer i budsjett mellom år og de beregnede klimagassutslippene på kort sikt. Det gjelder i dag blant annet Forsvaret.

DFØ har også utviklet et analyseverktøy for beregning av klimafotavtrykket til statlige innkjøp. Verktøyet gir en oversikt over utgifter og grove estimater av klimafotavtrykk knyttet til statlige bruttobudsjetterte virksomheters innkjøp, både samlet og for enkeltvirksomheter. DFØ

understreker at verktøyet ikke kan benyttes til oppfølging av konkrete klimatiltak og at utslippene fra en virksomhet ikke bør sammenlignes fra år til år. Det er fordi at dersom en virksomhet bruker mer penger på innkjøp ett år vil utslippene se ut til å øke, uavhengig av om de nye innkjøpene er mer klimavennlige eller ikke.[4] Hovedhensikten med verktøyet er å gi beslutningstakere mulighet til å prioritere områder for å redusere klimabelastningen, og slik kan det bidra til reduserte utslipp i virksomhetene på sikt.

For 2024 og 2025 besluttet regjeringen en fellesføring for tildelingsbrevene som systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk. Både departementene og underliggende virksomheter skal følge opp dette. Arbeidet kan gi virksomhetene bedre oversikt over klimagassutslipp fra egen drift, og dermed informasjon til rapporteringen på klimaeffekten av budsjett. Som varslet i Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet* vil regjeringen evaluere fellesføringen om systematisk og helhetlig arbeid for å redusere klimagassutslipp, naturfotavtrykk og energibruk. På bakgrunn av evalueringen vil regjeringen vurdere om det er hensiktsmessig å innføre målrettede krav/retningslinjer for drift og anskaffelser i alle statlige virksomheter. TBU klima pekte på at føringer knyttet til klimagassregnskap, og mål for utslippsreduksjoner for egen drift, kan gjøre at det settes en retning for å redusere disse utslippene over tid, noe som kan redusere behovet for en detaljert rapportering på postnivå.

Hovedkategorien *statens investeringer* består av poster knyttet til statlige byggeprosjekter, investeringer i forsvar og samferdsel, utstyrsanskaffelser og midler til vern og restaurering av natur. Byggeprosjekter og eiendomsforvaltning gir klimagassutslipp fra blant annet materialbruk, transport, arealendringer, arbeid på byggeplass og energibruk i drift. Det er stor oppmerksomhet om å redusere de negative virkningene av utslippene, og Statsbygg gjennomfører en rekke klima- og miljøtiltak. Statsbygg arbeider med å redusere behovet for nye bygg, blant annet gjennom arealeffektivisering og optimalisering av løsninger i eksisterende bygningsmasse. Et verdibevarende vedlikehold av eiendommene er også viktig for å redusere behovet for å bygge nytt. Statsbygg vurderer bruk av eksisterende bygningsmasse i alle utredningsoppdrag. I byggeprosjektene er lokalisering, materialvalg og ombruk viktige tema; Statsbygg gir råd til oppdragsdepartementet om klimavennlige løsninger.

Statsbygg måler sine klimagassutslipp i henhold til Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollen), inkludert Scope 1, 2 og 3. Dette gjør at det kan være krevende å skille utslipp i Norge og i utlandet fra hverandre. Det er også slik at deler av endringene i bevilgningene på postene et år kan komme av endringer i likviditetsbehov som ikke behøver å bety at størrelsen på byggeprosjektene endrer seg for byggetiden under ett, men slike utslag vil jevne seg ut over tid. Klimaeffekten av investert beløp vil ikke opptre som en lineær funksjon av kronebeløpene, og den vil også endre seg over tid. For mer informasjon om Statsbygg sitt arbeid med klima- og miljøbelastning, vises det til Statsbyggs bærekraftsrapport for 2025.

Hovedkategorien *overføringer til andre* består av en rekke ulike poster. Det pågår metodearbeid knyttet til klimaeffektene av forskning, teknologiutvikling, innovasjon og markedsutvikling, landbruk, internasjonal bistand og samferdselsprosjekter.

Overføringene til forskning, teknologiutvikling, innovasjon og markedsutvikling går til ulike ordninger i det næringsrettede virkemiddelapparatet. I hvilken grad det er mulig å anslå utslippseffekten av ulike støtteordninger avhenger av i hvilken grad prosjektene bidrar til direkte utslippskutt eller indirekte utslippskutt. Generelt er det også mer utfordrende å anslå utslippseffekt jo tidligere stadier av teknologiutviklingen ordningen støtter. TBU klima pekte på at gode rapporteringsrutiner for de ulike ordningene vil gi grunnlag for å systematisk benytte denne informasjonen i sammenheng med å vurdere klimaeffekten av bevilgningsendringer.

For å dokumentere og følge opp den grønne dreiningen av virkemiddelapparatet, ble virkemiddelaktørene i 2022 bedt om å etablere sammenlignbar rapportering om støtte til prosjekter med klima- og miljøinnhold. I mai 2024 leverte virkemiddelaktørene et forslag til løsning for rapportering på «do no significant harm-prinsippet» og iverksatte 1. januar 2025 klassifisering av prosjekter med potensial for positiv effekt på klima og miljø og prosjekter med potensial for å gjøre vesentlig skade. Rapporteringssystemet er innført som en pilot. For å sikre at den grønne prosjektklassifiseringen og rapporteringen gir best mulig balanse mellom datakvalitet og administrasjonsbyrde for virkemiddelaktørene og næringslivet, ble det høsten 2025 igangsatt en ekstern følgeevaluering av implementeringen. Sluttrapport fra

[4] https://www.anskaffelser.no/verktoy/analyseverktoy/klimaspendverktoy

Oslo Economics ble levert i mars 2026, og er nå til vurdering og oppfølging i Nærings- og fiskeridepartementet.

Enova skal rapportere forventet og observert effekt fra virkemidlene deres, og markedsendringene de bidrar til gjennom sine virkemidler. Gjennom sin årsrapport rapporterer Enova blant annet på disponering av midler og direkte resultat av prosjektene de har støttet.[5] I tillegg har Enova i 2026 for første gang lagt frem *Enovarapporten* hvor Enova rapporterer om forventet og observert effekt fra deres virkemidler, og markedsendringene de bidrar til for å støtte opp om en langsiktig og varig omstilling.[6]

Jordbruksoppgjøret medfører en stor, årlig bevilgning. Avtalepartene til jordbruksavtalen har besluttet at ved vesentlige endringer i ordninger over jordbruksavtalen skal klimaeffekten så langt som mulig effektberegnes eller beskrives. I 2026 ble klimaeffekten av jordbruksavtalen for første gang synliggjort i Prop. 98 S (2025–2026) *Endringer i statsbudsjettet 2026 under Landbruks- og matdepartementet (Jordbruksoppgjøret 2026)*. Det er i tråd med anbefalingen fra TBU klima om at klimaeffektene bør synliggjøres i forbindelse med jordbruksavtalen, ettersom bevilgningsbeslutningene for det inneværende året tas om våren når Stortinget behandler oppgjøret.

Vurderingene av klimaeffekt av jordbruksoppgjøret er fremstilt i en tabell i vedlegg 3 til Prop. 98 S (2025–2026). I tabellen vises alle ordningene over avtalen og det gjøres vurderinger av klimaeffekten av de enkelte ordningene, samt klimaeffekten av bevilgningsendringene siden 2025-avtalen. Utslippsfremskrivningen med vedtatt politikk benyttes som referanse. Det innebærer at klimaeffekten av videreføring av gjeldende virkemiddelbruk allerede ligger inne i referansebanen, og at kun eventuelle tilleggseffekter som kommer av endringer i bevilgningene er vurdert. Metodikken er i tråd med metoden beskrevet i kapittel 7.2 som benyttes i denne rapporteringen. Det har gjennom flere år vært jobbet med bedre å belyse klimaeffekten av jordbruksoppgjøret. I Klima- og miljødepartementets Prop. 1S har det årlig blitt rapportert på bevilgningsendringer til enkeltposter. I fjorårets Klimastatus og -plan ble det gjort en første vurdering av klimaeffekten av hele jordbruksavtalen. I 2025 utviklet Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet metoder for å tallfeste effekten av årlige endringer i enkelte ordninger over jordbruksavtalen.[7] Miljødirektoratet har ved hjelp av metoden anslått klimaeffekten av økt tiltaksgjennomføring for fire målrettede ordninger som følge av endrede bevilgninger i jordbruksavtalen som ble inngått 16. mai 2026.

Midler over bistandsbudsjettet bidrar til utslippsreduksjoner i andre land. Beregningene omfatter budsjettposter under Utenriksdepartementet som har til hensikt å påvirke utslipp av klimagasser i andre land, samt andre poster som vurderes å ha en vesentlig klimaeffekt i andre land. Metodene for beregning og rapportering av utslippsreduksjoner fra relevante tiltak videreutvikles løpende. Norad følger opp partnernes rapportering gjennom dialog om metodebruk og arbeider for en mer konsistent og transparent rapportering. Rapporteringen bygger på tall fra partnerne. Det kan ta tid å gjennomføre forbedringer i etablerte rapporteringssystemer, særlig i større internasjonale fondsmekanismer.

I Meld. St. 14 (2023–2024) *Nasjonal transportplan 2025–2036* fremgår det at: «Regjeringen vil sette i gang et arbeid for å forbedre analytiske metoder for å sikre at neste melding om Nasjonal transportplan i enda større grad utformes med sikte på at Norge skal redusere klimagassutslippene fra transportsektoren og bidra til at vi ivaretar våre internasjonale forpliktelser knyttet til klima og natur, og når målet i klimaloven om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050». Samferdselsdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet ga høsten 2024 et omfattende felles oppdrag til transportvirksomhetene: «Oppdrag om forbedring av det faglige grunnlaget for å vurdere fremtidig transportetterspørsel og måloppnåelse». Arbeidet inkluderte både videreutvikling av fremskrivingsmodeller gitt blant annet usikkerhet om fremtiden og utvikling av backcasting/tilbakeskriving for å nå klimamålene, herunder vurdering av konsekvenser for andre mål. Oppdraget resulterte i omfattende metodeutvikling for beregning av samfunnsøkonomisk lønnsomhet og ressursbruk. Arbeidet har blant annet bidratt til utvikling av kostnadsmodeller for alle transportformer, inkludert alternative framdriftsteknologier for lastebiler og skip.

Vurdering av bidraget til måloppnåelse

Det tredje steget knytter vurderingene av klimaeffekten av de foreslåtte bevilgningsendringene i

[5] https://enova.no/nb/om-oss/resultater/arsrapport

[6] https://enova.no/nb/om-oss/resultater/enovarapporten

[7] Miljødirektoratet, 2025, Virkninger på klimagassutslipp av klima- og miljørelevante ordninger i jordbruksavtalen

statsbudsjettet til måloppnåelse i 2030, 2035 og 2050.

Som TBU klima viste gjennom temarapporten *Klimaeffekt av statsbudsjettet*[8] er det rom for å videre forbedre rapporteringen og vurderingene framover. Samtidig var utvalget tydelig på at videreutviklingen bør være koblet mot det videre arbeidet med framskriving med planlagt politikk, det vil si beregningene som presenteres i det særskilte vedlegget *Regjeringens klimastatus og -plan*.

I denne rapporteringen på klimaeffekten av statsbudsjettet gis det avslutningsvis i kapittel 7.4 en oppsummering av vurderingene knyttet til klimaeffekten av de foreslåtte bevilgningsendringene i statsbudsjettet for 2026. Der redegjøres det også for hvilke av de foreslåtte budsjettendringene for 2026 som er en del av de beregningene som gjennomføres for å vurdere måloppnåelse i 2030 og 2035. I år gjelder det utslippseffekt av endringer i klima- og miljøavgifter, bevilgning til Hurtigbåtprogrammet, endring i bevilgning til Enova og effekter av endrede bevilgninger til noen ordninger i jordbruksavtalen 2026.

For vurderinger knyttet til måloppnåelsen er det viktigst hvorvidt utslippsendringene vil påvirke kvotepliktige utslipp, utslipp i innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktig) eller skog- og arealbruksektoren. Det er derfor de siste årene fokusert på å gjøre denne vurderingen for så mange poster som mulig.

Klima- og miljødepartementet vil fortsette arbeidet med å utvikle metoder for beregning av klimaeffekten av virkemidler. En del av dette arbeidet bygger også videre på Miljødirektoratets arbeid med å beregne klimaeffekt av mulige tiltak og virkemidler. Blant annet bidrar Miljødirektoratet på oppdrag fra Klima- og miljødepartementet med utvikling og kvalitetssikring av et dataverktøy som benyttes til klimaeffektberegninger av planlagte virkemidler.

7.2.2 Kategoriseringsmetoden: Sortering og utvelgelse av budsjettposter

Ved utvelgelse av budsjettpostene har alle departementene valgt ut budsjettposter ut ifra en vurdering av om endringene i 2026-budsjettet kan ha en påvirkning på klimagassutslipp eller -opptak. Fjorårets statsbudsjett er benyttet som sammenligningsgrunnlag. Klimaeffekten er definert som effekten på utslipp av klimagasser av endring i tildelinger, skatter og avgifter fra foregående år. Dette er fordi behandlingen av statsbudsjettet i praksis er en behandling av endringer i budsjettet, og at det er klimaeffekten av disse endringene som er beslutningsrelevant. Videre er det relevant å sammenligne med budsjettpostene fra foregående år for å si noe om utviklingen i klimaeffekt, og det relevante sammenligningsgrunnlaget er derfor foregående budsjett. Det er effekt på klimagassutslipp som inngår i utslippsregnskapet til Norge som er vektlagt, med noen få unntak for tiltak der klimaeffekt i andre land er formålet med bevilgningen.

Budsjettpostene som har effekt på klima, er sortert etter hovedkategorier (avgifter, statlige driftsutgifter, statlige investeringer, overføringer til andre og utlån, statsgjeld mv.).

Poster som departementene mener har nøytral virkning på klimautslipp, er hovedsakelig holdt utenom. Driftsmidler, brede overføringer til privatpersoner eller skatter med brede skattegrunnlag er eksempler på bevilgninger over statsbudsjettet som kan bli regnet som nøytrale. Driftsutgifter som er knyttet til poster med klimaeffekt er inkludert i rapporteringen. Det gjelder for eksempel utgifter til drift og vedlikehold av veier, kjøp av klimakvoter, innhenting av kunnskap om klima, miljøvennlig skipsfart med mer. Budsjettendringer som bare følger av ordinær prisjustering, blir ikke tatt med. De budsjettpostene som er tatt med, blir ført som nominell endring fra saldert budsjett 2026.

Metoden har gjort det mulig å benytte et generelt verktøy som er sammenlignbart på tvers av departementene. Metoden for kategorisering legger grunnlaget for en mer konsistent tilnærming til å vurdere klimaeffekt av budsjettposter. Samtidig gir kategoriseringen ikke informasjon om den helhetlige klimaeffekten av statsbudsjettet.

De budsjettendringene som departementene identifiserer ved hjelp av kategoriseringsmetoden blir vurdert nærmere for å konkretisere hvilken type klimaeffekt det har. Det blir vurdert om posten har:

- effekt på kort og/eller lang sikt
- indirekte og/eller direkte effekt
- effekt som fører til økte utslipp, reduserte utslipp eller både økte og reduserte utslipp. For skog og arealbrukssektoren er det også vurdert hvordan ulike tiltak påvirker CO_2-opptaket

Vurderingene av klimaeffekten av hver enkelt budsjettendring er presentert i kapittel 7.3.

[8] TBU klima (2023). Klimaeffekt av statsbudsjettet – Vurderinger og anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg for klima.

Tidshorisont

For alle budsjettendringene som presenteres i denne rapporteringen vurderes tidshorisonten for klimaeffekten. I noen tilfeller vil det oppstå en umiddelbar effekt, mens i andre tilfeller vil det føre til effekter lengre frem i tid. Eksempelvis har prisinsentiver umiddelbare effekter, men endring i avgifter vil også over lengre tid kunne påvirke forventning og medføre investeringer i kapitalutstyr. I praksis er det ikke mulig å lage klare skillelinjer mellom kort og lang sikt, og mellom hvilke poster som påvirker kun på kort og kun på lang sikt. I denne rapporteringen er det gjort et forsøk på å skille mellom poster som hovedsakelig har kortsiktige eller langsiktige effekter.

I rapporteringen har følgende definisjon av kort og lang sikt blitt benyttet:

- **Poster med hovedsakelig kortsiktige klimaeffekter (kort sikt):** Endringen i posten vil enten ha umiddelbare effekter på utslipp eller opptak av klimagasser, eller effekter de neste årene frem mot 2030. Klimaeffekten reverseres i stor grad dersom budsjettposten reverseres året etter. Eksempler er CO_2-avgiften og tilskudd til reduserte bomtakster.
- **Poster med hovedsakelig langsiktige klimaeffekter (lang sikt):** Endringen i posten vil ikke ha umiddelbare effekter, men effekter som oppstår over lengre tid, potensielt helt til 2050. Eksempler er forskning og investeringer i infrastruktur. I skog og arealbrukssektoren er tiltak ofte langsiktige og vil ha effekter som strekker seg over et 100-års perspektiv (skog).
- **Poster med både kort- og langsiktige klimaeffekter (kort og lang sikt):** Som nevnt ovenfor gjelder dette de fleste, men her inngår poster som det er vanskelig å vurdere om har hovedsakelig kort- eller langsiktige effekter.

Direkte og indirekte klimaeffekter

For alle budsjettpostene som presenteres i denne rapporteringen vurderes hvilke direkte og indirekte klimaeffekter som følger av budsjettendringene. For noen budsjettendringer kan den indirekte effekten være det motsatte av de direkte effektene. For eksempel kan bevilgning til bygging av sykkelvei kunne føre til økte utslipp som direkte effekt og kunne føre til reduserte utslipp som indirekte effekt. Anleggsperioden vil gi økte utslipp fra byggingen, og dette er den direkte effekten. Det kan også være utslippsendringer som følger av hvordan sykkelveien blir brukt, for eksempel kan sykkelveien føre til at det blir kjørt mindre bil og dermed føre til reduserte utslipp.

I rapporteringen har følgende definisjon av direkte og indirekte klimaeffekter blitt benyttet:

- **Direkte klimaeffekter:** En endring i en budsjettpost vil i første omgang påvirke de aktivitetene og de aktørene den er rettet mot. De utslippsendringene som følger av disse atferdsendringene blir kategorisert som direkte klimaeffekter.
- **Indirekte klimaeffekter:** En endring i en budsjettpost kan i andre omgang påvirke andre aktiviteter gjennom endringer i tilbuds- og etterspørselsforhold i markedet og andre rammevilkår. Endringer i klimagassutslipp som følger av dette er kategorisert som indirekte klimaeffekter.

Metoden for kategorisering i direkte og indirekte klimaeffekter er basert på et forslag Menon Economics og CICERO utarbeidet for TBU klima.[9]

Vurdering av klimaeffekter

For alle budsjettpostene som presenteres i denne rapporteringen vurderes det hvilken klimaeffekt som det er forventet at budsjettendringen vil skape, og disse vurderingene viser hvilken retning det er forventet at effekten går. Det er usikkerhet knyttet til vurderingene. Effektene er sortert inn i følgende kategorier:

- Økte utslipp
- Reduserte utslipp
- Både økte og reduserte utslipp – motstridende effekter og det er uklart hvilken effekt som er størst
- Endret opptak (skog- og arealbrukssektoren)

7.3 Rapportering på klimaeffektene av endringene i fremlagt budsjett

Basert på metodikken beskrevet i kapittel 7.2.2 har alle departementene rapportert på klimaeffekten av de foreslåtte budsjettendringene i statsbudsjettet som etter deres vurdering kan ha en klimaeffekt. Rapporteringen gjennomføres som en sammenligning opp imot fjorårets salderte[10] budsjett. Totalt har departementene rapportert inn 54 bud-

[9] Kapittel 5.6 i TBU klima (2023) Klimaeffekt av statsbudsjettet – Vurderinger og anbefalinger fra Teknisk beregningsutvalg for klima.

[10] Saldert budsjett er det budsjettet som Stortinget vedtar etter behandling av regjeringens forslag til statsbudsjett. Slik det fremkommer i publikasjonen i «blå bok».

sjettendringer på statsbudsjettet som er kategorisert til å ha en effekt på utslipp/opptak av klimagasser.

Rapporteringen er strukturert etter hovedkategorier i *Statens kontoplan*. Tabell 7.2 viser inndelingen etter postnummer for utgifter og inntekter.

Tabell 7.2 Statens kontoplan

Postnummer	Utgifter	Inntekter
01–29	Statens egne driftsutgifter	Salg av varer og tjenester
30–49	Nybygg, anlegg mv.	Inntekter knyttet til nybygg, anlegg mv.
50–89	Overføringer til andre	Overføringer fra andre
90–99	Utlån, statsgjeld mv.	Tilbakebetalinger mv.

Resten av kapittelet er strukturert slik at det først rapporteres på inntekter i kapittel 7.3.1, og så på utgifter i kapittel 7.3.2–7.3.4.

7.3.1 Klimaeffekten av endringer i inntekter, herunder avgifter og andre overføringer

Gjennom kategoriseringen har det blitt identifisert seks poster under hovedkategorien overføringer fra andre (postene 50–89). Alle postene er knyttet til avgifter. Tabell 7.3 inkluderer den foreslåtte endringen i mill. kroner og vurdering av klimaeffekten.

Tabell 7.3 Endring på budsjettet i poster knyttet inntekter fra avgifter som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027)

Departement	Kap.	Post	Navn på kap./post	Foreslått endring i mill. kr	Tidshorisont	Direkte effekt	Indirekte effekt
FIN	5521	70	Merverdiavgift	+4 500	Kort og lang sikt	Økte utslipp	
FIN	5536	72	Avgift på trafikkforsikring	-150	Kort og lang sikt	Reduserte utslipp	
FIN	5538	71	Veibruksavgift på drivstoff	-1 175	Kort og lang sikt	+ 90 000 tonn CO_2-ekv.	
FIN	5543	70	Miljøavgift på mineralske produkter mv./ CO_2-avgift på mineralske produkter	+ 2 560	Kort og lang sikt	-190 000 tonn	
FIN	5548	70	Avgift på HFK/PFK	+60	Kort og lang sikt	Reduserte utslipp	
FIN	5548	71	Avgift på SF_6	+20	Kort og lang sikt	Reduserte utslipp	

For flere av postene oppgis det anslag på klimaeffekten av de foreslåtte endringene. Beregningene er gjort med Finansdepartementets modell for å anslå klimaeffekter av endringer i avgifter (KAJA). Modellen benytter langsiktige priselastisiteter, og tar utgangspunkt i priselastisiteter fra forskningslitteraturen. De tallfestede klimaeffektene vil derfor være den beregnede effekten av 2027-forslaget etter at aktørene i økonomien har fått tid til å tilpasse seg endringene. Klimaeffekten

vil med andre ord komme gradvis, og full effekt kan ikke påregnes før etter tidligst seks til sju år. Anslagene i tabell 7.3 gir dermed et bilde av hvor store utslippseffekter 2027-forslaget kan ha i 2033–2034, men vil ikke gi presise anslag for utslippsendringer som vil skje i 2027.

Utslippsutviklingen fremover vil også påvirkes av en rekke andre faktorer enn avgiftsnivået, slik som utviklingen i drivstoffprisene (utover avgifter), aktiviteten i økonomien og eventuelle teknologiske endringer. Klimaeffekten kan derfor ikke forstås som et anslag over hvor mye utslippene vil endre seg fra ett år til et annet, men må forstås som et anslag over hvor mye utslippene kan endre seg sammenlignet med en situasjon hvor man ikke gjennomførte avgiftsendringen. Anslagene over klimaeffekten av avgiftsendringer er svært usikre. Det er blant annet stor usikkerhet knyttet til nivået på priselastisiteten og om den kan endre seg over tid. En mer detaljert beskrivelse av KAJA finnes i Finansdepartementets *Beregningskonvensjoner 2027.*[11]

For budsjettposter der KAJA er benyttet for å anslå utslippseffekten, vil den tallfestede virkningen både fange opp direkte og indirekte effekter av forslaget. For de øvrige budsjettpostene er det stor usikkerhet knyttet til både fortegn og størrelse på eventuelle indirekte effekter.

FIN: Kap. 5521 post 70 Merverdiavgift (4 500 mill. kroner)

Omsetning og leasing av elbiler er fritatt for merverdiavgift for kjøpsbeløpet inntil 300 000 kroner. Regjeringen foreslår å redusere beløpsgrensen i fritaket til 150 000 kroner. Forslaget innebærer at elbiler som koster mer enn 300 000 kroner, vil bli ilagt 37 500 kroner mer i avgift. Avgiftsøkningen er mindre for elbiler under 300 000 kroner. Elbiler med pris under 300 000 kroner kan fortsatt omsettes fri for merverdiavgift. Økt merverdiavgift for elbiler trekker isolert sett i retning av tregere innfasing av elbiler, og økte utslipp under innsatsfordelingen. De samlede insentivene til å velge elbiler er fortsatt sterke og elbilene blir stadig bedre. Det tilsier en elbilandel på over 95 pst. også i 2027.

FIN: Kap 5536 post 72 Avgift på trafikkforsikring (-150 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å innføre et fritak for tunge elektriske varebiler i trafikkforsikringsavgiften. Forslaget innebærer at eiere av tunge elektriske varebiler får en årlig avgiftslettelse på vel 3 400 kroner. Det trekker isolert sett i retning av flere lette elektriske varebiler og noe lavere utslipp under innsatsfordelingen.

FIN: Kap. 5538 Veibruksavgift på drivstoff post 70 og 71 (-1 175 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å skjerme veitrafikken for virkningen av økt CO_2-avgift. Veibruksavgiften på mineralolje, biodiesel og bensin foreslås derfor redusert slik at de samlede avgiftene på bensin og diesel til bruk i veitrafikken holdes reelt uendret. Forslaget om å redusere veibrukavgiften på drivstoff vil isolert sett gi en økning i utslipp på rundt 0,09 mill. tonn CO_2-ekvivalenter under innsatsfordelingen. Det er stor usikkerhet i beregningen.

FIN: Kap. 5543 Miljøavgift på mineralske produkter mv., post 70 CO_2-avgift på mineralske produkter, Kap. 5548 post 70 Avgift på HFK/PFK og Kap. 5548 post 71 Avgift på SF_6 (2 640 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å øke det generelle nivået på klimaavgiftene under innsatsfordelingen med 13 pst. utover prisstigning i 2027. Dette omfatter CO_2-avgiften på mineralske produkter og avgiftene på HFK/PFK og SF_6. Det vil gi en økning i det generelle avgiftsnivået fra 1 639 til 1 900 kroner per tonn CO_2. Dette er i tråd med en lineær opptrapping av avgiften til 2 400 2025-kroner i 2030 (se kapittel 10 i Prop. 1 LS (2026–2026 *Skatter og avgifter 2027)* for nærmere forklaring av avgiftene).

CO_2-avgiften på mineralske produkter består av en rekke avgiftssatser. Satsen avhenger av bruken av de mineralske produktene, herunder hvilken sektor produktet brukes i og om bruken er omfattet av EUs kvotesystem (EU-ETS).

Innenriks kvotepliktig sjøfart omfattes både av innsatsfordelingsforordningen og av kvotesystemet. Disse betaler en redusert CO_2-avgift slik at summen av avgiften og kvoteprisen tilsvarer det generelle avgiftsnivået for utslipp under innsatsfordelingen. I 2027-budsjettet foreslås det å øke den reduserte satsen fra 799 til 972 kroner per tonn CO_2. Videre foreslås det at offshorefartøy over 5 000 bruttotonn, som blir innlemmet i EUs kvotesystem i 2027, omfattes av den reduserte avgiftssatsen for innenriks kvotepliktig sjøfart. Denne gruppen betaler den generelle avgiftssatsen i 2026, men vil med Regjeringens forslag få lempeligere avgiftsbelastning i 2027 for å hensynta kostnader til kjøp av EU-kvoter.

[11] Kilde: Beregningskonvensjoner 2027

CO_2-avgiften for fiskeflåten er differensiert etter hvor fisket skjer. Fiske som foregår utenfor 250 nautiske mil utenfor den norske grunnlinjen, ilegges en redusert CO_2-avgift. Fiske som utelukkende foregår innenfor denne grensen, ilegges den generelle avgiftssatsen for utslipp under innsatsfordelingen. Det er også en mellomsats for fiske som foregår både i innenfor og utenfor grensen for fjerne farvann på samme tur. Regjeringen foreslår at satsen for fiske og fangst i fjerne farvann ikke økes utover prisjustering i 2027. Det er blant annet begrunnet i karbonlekkasjerisiko. For fiske i nære farvann, hvor karbonlekkasjerisikoen er mindre, foreslås det å øke CO_2-avgiften med 13 pst. utover prisstigning på lik linje med økningen i det generelle avgiftsnivået. Satsen for fartøy som fisker i både nære og fjerne farvann, foreslås justert slik at den fremdeles ligger midt mellom satsen for nære farvann og satsen for fjerne farvann.

I 2027-budsjettet foreslås det at CO_2-avgiften på naturgass og LPG til veksthusnæringen trappes opp fra dagens nivå på 29,1 pst. av det generelle avgiftsnivået for utslipp under innsatsfordelingen til 71,6 pst. av det generelle avgiftsnivået.

Det foreslås også å innføre en redusert CO_2-avgiftssats på naturgass og LPG til ikke-kvotepliktige virksomheter med kjemiske og metallurgiske prosesser. Disse har vært fritatt for CO_2-avgift. Regjeringen foreslår en sats som tilsvarer 25 pst. av det generelle avgiftsnivået.

Samlet anslås det at de ovennevnte endringene i CO_2-avgiften på mineralske produkter i 2027-budsjettet vil redusere utslipp under innsatsfordelingen med 190 000 tonn CO_2-ekvivalenter. Det er stor usikkerhet i beregningen.

Oppsummering – endringer i inntekter, herunder avgifter og andre overføringer

Effekten av de foreslåtte avgiftsendringene er oppsummert i tabell 7.3. Veibruksavgiften og CO_2-avgiften på mineralske produkter oppgis med antatt tallfestet effekt. Avgiften på HFK/PFK, avgiften på SF_6, merverdiavgiften og engangsavgiften oppgis kun med retning på antatt effekt.

Samlet bidrar forslagene til endringer i særavgifter til reduserte utslipp. Som det framgår av tabellen, vil den foreslåtte økningen i det generelle nivået på klimaavgiftene føre til reduserte utslipp. Reduksjonen i veibruksavgiften på drivstoff vil isolert sett gi høyere utslipp. De samlede virkningene av endringer i kjøpsavgiftene på bil, herunder fritak for engangsavgift for tunge elektriske varebiler og reduksjonen i taket på merverdiavgiftsfritaket for elbiler, antas å ha begrenset virkning på tempoet i innfasingen av elektriske kjøretøy. Det anslås derfor at utslippsvirkningene av endringene i kjøpsavgiftene på bil er om lag nøytrale.

Den tallfestede utslippseffekten av avgiftsendringene som vises i tabell 7.3, skiller seg fra hvordan utslippseffekten av økt avgiftsnivå rapporteres i Klimastatus og -plan. I tabell 7.3 vises anslått utslippseffekt av *budsjettendringen* i 2027, og ikke effekten av den gradvise *opptrappingen i avgiftsnivå* frem mot 2030 og 2035. Videre brukes det to ulike beregningsmodeller, henholdsvis KAJA og SNOW, for å estimere henholdsvis utslippseffekten av budsjettendringer og effektene av regjeringens klimaplan. Til slutt rapporteres utslippseffektene av klimaplanen som *akkumulerte utslippsreduksjoner* over perioden 2027–2030 når det rapporteres på måloppnåelsen av 2030-målet. Når det gjelder budsjettendringer, rapporteres derimot endringer i utslippsnivå for ett enkelt år når hele utslippseffekten av avgiftsendringen er faset inn.

7.3.2 Klimaeffekten av endringer i statens driftsutgifter

Kategorien statens driftsutgifter gjelder utgiftspostene 01–29. Denne kategorien inneholder departementenes egne driftsutgifter og overføringer til underliggende organer. Gjennom kategoriseringen har det i årets budsjettforslag blitt identifisert fem poster i denne kategorien.

Tabell 7.4 viser hvilke poster det gjelder, den foreslåtte endringen i mill. kroner og en vurdering av klimaeffekten.

Tabell 7.4 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til statens driftsutgifter som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027)

Departement	Kap.	Post	Navn på kap./post	Foreslått endring i mill. kr	Tidshorisont	Direkte effekt	Indirekte effekt
NFD	917	22	Fiskeridirektoratet/ Fiskeriforskning og -overvåking	+ 28,8	Kort sikt	Økte utslipp	
NFD	923	22	Havforskningsinstituttet/Fiskeriforskning og -overvåking	+ 51,9	Kort sikt	Økte utslipp	
KLD	1481	22	Klimakvoter/Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6	+200,0	Kort og lang sikt		Reduserte utslipp
KLD	1481	25	Fleksible mekanismer under klimasamarbeidet med EU	+600,0	Lang sikt		Reduserte utslipp
FD	1720	01	Forsvaret/Driftsutgifter	+ 4 976,7	Kort sikt	Økte utslipp	

NFD: Kap. 923 Havforskningsinstituttet, post 22 Fiskeriforskning og -overvåking (51,9 mill. kroner), og kap. 917 Fiskeridirektoratet, post 22 Fiskeriforskning og -overvåking (28,8 mill. kroner)

Inntektene fra fiskeriforskningsavgiften skal dekke deler av kostnadene ved å skaffe nødvendig kunnskapsgrunnlag for fiskeriforvaltningen, til å forebygge marin forsøpling fra fiskerinæringen og rydde tapte fiskeredskap. Bevilgningen på posten finansierer ulike aktiviteter som bidrar til disse formålene. På grunn av endret anslag for inntektene fra avgiften, foreslås det å øke bevilgningen med 51,9 mill. kroner i 2027 på kap. 923, post 22 og 28,8 mill. kroner på kap. 917, post 22. Dette vil føre til økt bruk av fartøy til tokt og andre aktiviteter, og dermed høyere drivstofforbruk. Høyere drivstofforbruk vil føre til høyere utslipp av klimagasser i 2027. Utslippene vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp). Bevilgningen bidrar imidlertid også til bedre kunnskap om fiskebestandene, og kan med dette bidra til en mer bærekraftig og klimatilpasset fiskeriforvaltning.

KLD: Kap. 1481 post 22 Klimakvoter/Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6 (200 mill. kroner)

Posten dekker utgifter til Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU), herunder til kapasitetsbygging, programutvikling og kostnader relatert til kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6. Posten er foreslått økt med 200 mill. kroner i 2027. På denne posten er det årlige bevilgning, men bevilgningene trekker på en fullmakt som setter tak på hvor mye som kan brukes over en gitt opp til 2035.

Disse midlene vil bidra til utslippsreduksjoner i utviklingsland og kan utløse mange ganger større utslippskutt og private investeringer enn det Norge faktisk betaler for. Dette gir fordelingsvirkninger i form av globale utslippsreduksjoner og investeringer som bidrar til grønn utvikling og omstilling i utviklingsland. Siden Norge kun kjøper og bruker en del av utslippsreduksjonene mot vår måloppnåelse og programmene har lenger levetid enn avtaleperioden, vil midlene bidra til utslippseffekter både på kort og lang sikt. Bevilgningen for 2027 vil gå til kapasitetsbygging, programutvikling og kostnader relatert til kjøp av klimakvoter i flere land.

I tillegg foreslås det en økning i fullmakten knyttet til posten fra 15 til 26,1 mrd. kroner. Full-

makten skal dekke behov for kvotekjøp for både Norges klimamål for 2030 og 2035 fra land utenfor EU. Den tar høyde for at mange av prosjektene det inngås kjøpsavtaler med ikke vil levere utslippsreduksjoner som forventet. Det må derfor inngås flere avtaler enn det faktiske behovet tilsier. Med en antatt levering på 50 pst. blir de forventede kostnadene for kjøp av 15 mill. klimakvoter for årene frem mot 2030 på 5 mrd. kroner og for kjøp av 25 mill. klimakvoter i årene 2031-2035 på 8,3 mrd. kroner. Fordi kontraktene om kvotekjøp varierer fra fem til ti år vil noen kjøpskontrakter også dekke årene etter 2035. Størrelsen på utbetalingene etter 2035 er svært usikre og er ikke tatt høyde for i beregningen av fullmakten.

Se også nærmere omtale i *Hovedinnhold og prioriteringer* under Programkategori 12.70 Internasjonalt klimaarbeid.

KLD: Kap. 1481 post 25 Fleksible mekanismer under klimasamarbeidet med EU (600 mill. kroner)

Posten gjelder kjøp av utslippsenheter og skogkreditter EU-land knyttet til klimasamarbeidet Norge har med EU. Posten har årlige bevilgninger, men trekker på en fullmakt på hvor mye som kan brukes over en gitt tidsramme, dvs. fram til 2030.

Posten foreslås økt med 600 mill. kroner i 2027. Kjøp av utslippsenheter og skogkreditter betyr å kjøpe klimakvoter fra EU-land som har overoppfylt sin forpliktelse, og vil ikke føre til endringer i klimagassutslipp i Norge. På kort sikt vil kjøp av klimakvoter for utslippsreduksjoner som allerede har skjedd i EU-land ikke gi endring i utslipp i andre land. Siden det vil settes som krav at kjøpesummen skal brukes på klimatiltak, vil det kunne gi utslippsreduksjoner i selgerlandet på lang sikt, avhengig av hvilke tiltak som mottakerlandet iverksetter. Størrelsen på klimaeffekten vil avhenge av behovet for og antallet utslippsenheter og skogkreditter. Dette er ikke kjent enda.

I tillegg foreslås det å øke fullmakten til kjøp av fleksible mekanismer i klimasamarbeidet med EU (klimakvoter) fra 3 mrd. kroner til 3,4 mrd. kroner.

Se også nærmere omtale i *Hovedinnhold og prioriteringer* under Programkategori 12.70 Internasjonalt klimaarbeid.

FD: Kap. 1720 post 01 Driftsutgifter Forsvaret (+ 4 976,7 mill. kroner)

Posten dekker tildeling av drift av Forsvaret og er foreslått økt med 4976,7 mill. kroner. Forsvaret har over en periode økt bemanningen, økt materiellmengden i forsvarsstrukturen og økt treningsog øvelsesaktivitetene sine for å bedre den nasjonale forsvarsevnen. De direkte klimagassutslippene fra forsvarssektoren er i stor grad relatert til forbruk av drivstoff fra fartøy, luftfartøy og kjøretøy i Forsvaret. En styring av Forsvarets driftsbudsjett gir økt aktivitet og mer bruk av slikt materiell. Det øker forbruket av drivstoff og dermed også utslippene av klimagasser. Utslippene vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp). I tillegg innebærer økningen satsinger innenfor områder som økt bemanning og oppbygging av beholdninger av ammunisjon, reservedeler, drivstoff og materiell. På grunn av forventingen om økt aktivitet som følge av økt driftsbudsjett i 2027 forventes det derfor en økning i de direkte klimagassutslippene i forsvarssektoren dette året, altså på kort sikt. Det kan forventes at oppfølgingen av langtidsplanen for forsvarssektoren de neste årene vil gi en jevn økning i de direkte klimagassutslippene også på noe lenger sikt.

Forsvarssektoren har siden 1998 hatt en egen miljødatabase som verktøy for å registrere, overvåke og rapportere hvordan etatene påvirker miljøet. Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) gir hvert år ut en rapport med et årlig miljø- og klimaregnskap for forsvarssektoren. Regnskapet for 2025 er utgitt i FFI-rapport 26/026. Rapportene gir oversikt over resultater og utvikling for sentrale miljøaspekter over tid. Dette er for eksempel næringsavfall, energibruk, drivstoffbruk, ammunisjonsbruk og kjemikalier. I tillegg blir klimagassutslippene fra forsvarssektoren oppsummert i et klimaregnskap. Selv om dette ikke kan benyttes direkte til å anslå effekten av den foreslåtte bevilgningsendringen for 2027, er det likevel relevant her med en omtale av hovedtrekkene i 2025 for den faktiske bruken av energi, drivstoff og tilhørende klimaregnskap. Regnskapet gir en viss historisk sammenheng mellom økninger i budsjett mellom år og de beregnede klimagassutslippene på kort sikt.

Forbruk av drivstoff knyttet til kjøretøy, luftfartøy og fartøy i 2025 var 100 066 m3. Dette er en økning på rundt 2,4 pst. sammenlignet med 2024. Forbruk på fartøy og luftfartøy står for rundt 90 pst. av det samlede forbruket av drivstoff i sektoren i 2025.

Klimaregnskapet blir kalkulert ut fra innrapportert forbruk av drivstoff og energi ved hjelp av utslippsfaktorer knyttet til de ulike materielltypene og energivarene. I 2025 ble det kalkulert et utslipp av 264 512 tonn CO_2-ekvivalenter (scope 1

og scope 2 under GHG-protokollen). Forsvarssektorens indirekte utslipp (scope 3) var i 2025 estimert til 1 831 000 tonn CO_2-ekvivalenter. De direkte utslippene i 2025 har økt med om lag 2,4 pst. sammenlignet med 2024. Utslipp fra fartøy og luftfartøy utgjør henholdsvis omtrent 55 pst. og 32 pst. og til sammen 87 pst. av de direkte utslippene. For fartøy er utslippene økt med 10 pst. og for luftfartøy redusert med 9 pst. sammenlignet med 2024. Nedgangen i utslipp fra luftfartøy skyldes i hovedsak redusert drivstofforbruk for F-35 kampfly.

Det er nær sammenheng mellom krav og forutsetninger for aktivitetsmønstret som stilles til sektoren, og den samlede miljøpåvirkningen. Det blir derfor relevant å vurdere miljøpåvirkningen i lys av de oppgavene forsvarssektoren skal løse innenfor dynamiske forsvarspolitiske rammer, og den ønskelige operative evnen. Klimaregnskapet gir dermed et godt bilde av klimaeffektene fra forsvarssektorens virksomhet.

Det er forventet at den foreslåtte bevilgningen vil kunne øke de direkte utslippene som følge av økt aktivitetsnivå og dermed økt drivstofforbruk. Det faktiske aktivitetsnivået som følger av foreslått bevilgning i 2027 vil imidlertid først være mulig å kartlegge i etterkant av 2027. Økningen i klimagassutslipp fra 2024 til 2025 kan vise en mulig sammenheng med at bevilgningene til Forsvarets driftsbudsjett også økte i budsjettåret 2025. For å sammenligne utslipp over år bør man likevel ta hensyn til at sektorens størrelse varierer, både med hensyn til budsjett, antall årsverk eller andre variabler som kan påvirke aktivitetsnivået samlet sett. FFI har med det som bakgrunn beregnet at utslippene per krone i indeksregulert forsvarsbudsjett i 2025 lå om lag 29 pst. under nivået i 2021[12].

Oppsummering – endringer i statens driftsutgifter

Det er generelt krevende å anslå effekten av bevilgningsendringer til driftsposter da de typisk inneholder bevilgninger til mange ulike aktiviteter. Mange av postene er også overføringer til underliggende organer, noe som betyr at den faktiske allokeringen av midlene er delegert til andre.

Samtidig har flere virksomheter i dag klimagassregnskap. Forsvarssektoren har gjennom mange år jobbet systematisk med en egen miljødatabase som verktøy for å registrere, overvåke og rapportere på hvordan etatene påvirker miljøet. Forsvarets forsvarsinstitutt (FFI) utgir hvert år en rapport med et årlig miljø- og klimaregnskap for forsvarssektoren. Regnskapet gir en viss historisk sammenheng mellom økninger i budsjett mellom år og de beregnede klimagassutslippene på kort sikt, selv om tallene ikke kan benyttes direkte til å anslå effekten av den foreslåtte bevilgningsendringen for 2027. Økningen i klimagassutslipp fra 2024 til 2025 kan vise en mulig sammenheng med at bevilgningene til Forsvarets driftsbudsjett også økte i budsjettåret 2025.

De budsjettendringene knyttet til statens driftsutgifter som er vurdert å ha klimaeffekt er primært knyttet til økt aktivitet, noe som vil kunne føre til økt drivstofforbruk og dermed økte klimagassutslipp under innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktig). Det gjelder både for NFDs poster som er knyttet til økt bruk av fartøy til tokt og andre aktiviteter, og FDs post som innebærer økt aktivitet i Forsvaret.

På KLDs budsjett foreslås det bevilgninger til arbeidet med kjøp av klimakvoter gjennom Initiativ for globale utslippsreduksjoner og kjøp av klimakvoter og skogkreditter gjennom klimasamarbeidet med EU. Kjøp gjennom klimasamarbeidet med EU vil på kort sikt være kjøp av klimakvoter for utslippsreduksjoner som allerede har skjedd i EU-land, og gir dermed ikke reduserte utslipp på kort sikt. Samtidig vil det settes som krav at kjøpesummen skal brukes på klimatiltak, noe som kan gi utslippsreduksjoner i selgerlandet på lang sikt. Bevilgningsøkningene som er foreslått til kvotekjøp fra utviklingsland kan utløse mange ganger større utslippskutt og private investeringer enn det Norge betaler for. Siden Norge kun kjøper en del av utslippsreduksjonene og programmene har lenger levetid enn avtaleperioden, vil midlene bidra til utslippseffekter både på kort og lang sikt.

7.3.3 Klimaeffekten av endringer i statens investeringer

Kategorien statens investeringer gjelder utgiftspostene 30–49. Denne kategorien inneholder blant annet statlige byggeprosjekter, investeringer i forsvar og samferdsel, utstyrsanskaffelser og midler til vern og restaurering av natur. Gjennom kategoriseringen har det i årets budsjettforslag blitt identifisert elleve poster i denne kategorien.

Kun åtte av de elleve postene omtales i dette kapitlet. Det er i tillegg identifisert tre poster som gjelder samferdselsprosjekter. Omtalen og vurderingene av disse ligger i kapittel 7.3.4.4 Samferd-

[12] FFI-rapport 26/026: https://www.ffi.no/publikasjoner/arkiv/forsvarssektorens-miljo-og-klimaregnskap-for-2025

selsprosjekter. Infrastrukturtiltak som gjennomføres av Samferdselsdepartementets selskaper, det vil si Bane NOR, Nye Veier AS og Avinor, finansieres over tilskuddsposter. Det gis derfor en samlet gjennomgang av midlene til samferdsel og vurdering av klimaeffekt i kapittel 7.3.4.4.

Tabell 7.5 viser den foreslåtte endringen i mill. kroner og en vurdering av klimaeffekten.

Tabell 7.5 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til statens investeringer som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027)

Departement	Kap.	Post	Navn på kap./post	Foreslått endring i mill. kr	Tidshorisont	Direkte effekt	Indirekte effekt
NFD	906	32	Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard/ Miljøtiltak Folldal	-37,1	Kort sikt	Reduserte utslipp	
NFD	916	30	Nyanlegg og større vedlikehold	+ 775,0	Kort og lang sikt	Økte utslipp	Reduserte utslipp
KLD	1420	31	Miljødirektoratet/Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering	-94,5	Kort og lang sikt	Både økte og reduserte utslipp	
KLD	1420	32	Miljødirektoratet/ Statlige erverv, vern av naturområder, kan overføres	-127,0	Kort og lang sikt		Økte utslipp
KLD	1424	30	Statlige tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering (NY)	+ 10,0	Kort og lang sikt	Både økte og reduserte utslipp	
FD	1710	47	Forsvarsbygg/Nybygg og nyanlegg	+ 1 717,0	Kort sikt		Økte utslipp
FD	1760	45	Forsvarsmateriell/Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	-552,7	Kort sikt		Reduserte utslipp
DFD	2445	31	Statsbygg/ Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, kan overføres	+932,9	Kort og lang sikt	Økte utslipp	Økte utslipp

NFD: Kap. 906 post 32 Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard/ Miljøtiltak Folldal (-37,1 mill. kroner)

I Folldal er det et opprydningsarbeid etter tidligere gruvedrift. Hensikten med tiltakene i området er å redusere forurensning, og oppfylle tilhørende miljøpålegg. Den foreslåtte reduksjonen i bevilgningen fra 2026 til 2027 på 37,1 mill. kroner er i tråd med den helhetlige tiltaksplanen for opprydningsarbeidet. Planen består av følgende trinn:

- Grøftesystemet og survannsnettet må utbedres.
- Gruvemassene må sikres mot avrenning ved at de dekkes til.
- Det må etableres et renseanlegg med slamhåndtering.

I 2025 ble første tiltak i trinn 1 ferdigstilt, og resterende tiltak i trinn 1 planlegges gjennomført i 2026-2027. Videre oppfølging vil innebære redusert aktivitet i 2027 sammenlignet med 2026, bl.a. redusert anleggs- og gravearbeid, som kan medføre reduserte klimagassutslipp på kort sikt. På lang sikt vil tiltakene bidra til redusert forurensning av tungmetaller fra den tidligere gruvedriften.

NFD: Kap. 916, post 30 Nyanlegg og større vedlikehold (+775 mill. kroner)

Posten foreslås økt med 775 mill. kroner. Kystverkets post 30 Nyanlegg og større vedlikehold blir med økningen totalt i 2027 1 413 mill. kroner. Av dette beløpet går 1 050 mill. kroner til prosjektet Stad skipstunnel.

Prosjektet omfatter blant annet bygging av en 1700 meter lang skipstunnel gjennom Stad-halvøya, fra Kjødepollen i Vanylvsfjorden til Moldefjorden ved Selje. Det planlegges for anleggsstart på tunnelprosjektet tidlig i 2027. Prosjektet vil føre til økte utslipp ifm. byggefasen som følge av arealnedbygging, materialbruk, transport, bygge- og anleggsmaskiner og energibruk. Estimert utslipp fra utbygging av tunnelen er 132 000 tonn CO_2-ekvivalenter. Utslippene vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp) og skog- og arealbrukssektoren. Beregninger gjort av Kystverket viser at den samlede effekten på utslipp i den samfunnsøkonomiske analysen er beregnet til et netto utslipp på 25 000 tonn CO_2-ekvivalenter over analyseperioden på 75 år.

KLD: Kap. 1420 post 31 Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering (- 94,5 mill. kroner)

Midler forbeholdt naturrestaurering på posten er foreslått redusert med 100 mill. kroner, i forhold til saldert budsjett i 2026. Det er de 100 mill. kronene som ble lagt inn til naturrestaurering i Stortingets forlik om 2026-budsjettet, som ikke er videreført. Restaurering av natur som binder karbon bidrar til reduserte utslipp. Kuttet i midler til naturrestaurering kan føre til mindre restaurering av myr og andre våtmarker, og andre typer natur i Norge. Dersom restaureringen hadde blitt gjennomført ville den ha kunnet kutte klimagassutslipp fra drenerte myrer og bygge opp karbonlagre fra annen forringet natur. Å bevare økosystemer, både i omfang og i best mulig tilstand, er fundamentalt for en klimarobust utvikling, og restaurering bidrar til dette. En reduksjon i bevilgningen vil dermed kunne føre til økte utslipp både på kort og lang sikt, sammenlignet med fjorårets budsjett.

I tillegg er midler til tiltak for villrein foreslått økt med 5,5 mill. kroner. Økningen skal benyttes til tiltaksplaner etter kvalitetsnormen for villrein og kan dekke kjøp av hytter med tilhørende tomt og utgifter til flytting eller sanering av slike, samt kjøp og sanering av veier og parkeringsplasser. Sanering og flytting vil sannsynligvis føre til noe økte klimagassutslipp på kort sikt, fordi det medfører transport og arbeid med anleggsmaskiner som går på fossilt drivstoff. På lang sikt vil arealene utvikle seg tilbake mot fjellnatur og ta opp noen klimagasser i vegetasjonen og jordsmonnet.

KLD: Kap. 1420 Miljødirektoratet post 32 Statlig erverv, vern av naturområder, kan overføres (-127 mill. kroner)

Posten dekker utgifter ved etablering av fylkesvise verneplaner, nytt landbasert vern, den tidligere nasjonalparkplanen, skogvern og marint vern. Posten foreslås redusert med 127 mill. kroner totalt i 2027. Forslaget innebærer 125 mill. kroner reduksjon i midlene til skogvern, og 2 mill. kroner reduksjon til annet vern.

Posten skal dekke kjøp av og erstatninger til rettighetshavere for skogområder som er vernet eller forutsatt vernet etter naturmangfoldloven og markaloven, utgifter staten som grunneier har i forbindelse med overtakelse av innkjøpte eiendommer, erstatningsordning for områder som er under vurdering for vern, og utgifter til gjennomføring av bytte av eiendom (makeskifteløsninger) knyttet til nytt vern.

Klimaeffekten vil avhenge av hva som skjer med skogen uten vern. Ved nedbygging blir karbonlaget fjernet mer eller mindre permanent. Ved avvirking blir karbonlageret tappet midlertidig, men det vil etter en del år øke gradvis igjen etter som skogen vokser opp.

Det er vanskelig å tallfeste hvordan reduksjonen i bevilgningen til skogvern vil påvirke utslipp og opptak av karbon på kort og lang sikt, men det er mulig å estimere hvor stort karbonlageret er i aktuelle skogarealer. Det meste av skogen som blir vernet i arbeidet med økt skogvern, er gammel barskog, som ifølge rapporten Skogvern som klimatiltak (NINA rapport 752) har de største karbonlagrene per arealenhet i levende biomasse. Ifølge figur 1 i den samme rapporten kan den gjennomsnittlige karbonmengden i levende biomasse i skog som blir vernet, estimeres til å være cirka 70 tonn karbon per hektar. Det tilsvarer 7 000 tonn karbon per km^2 (kvadratkilometer) skog. Ved å legges til grunn et erfaringsbasert gjennomsnittlig erstatningsnivå, kan det antas at budsjettreduksjonen trolig vil føre til at det i 2027 kan vernes cirka 20-25 km^2 mindre skog enn uten en reduksjon. Et areal på 25 km^2 tilsvarer et karbonlager i levende biomasse på cirka 0,18 mill. tonn karbon. Omregnet til CO_2 blir dette cirka 0,64 mill. tonn CO_2. Regnes karbon som er lagret i jordsmonn og i død biomasse med, blir det samlede karbonlageret i de aktuelle skogarealene

atskillig større. Med vern ville det aktuelle arealet vært effektivt beskyttet mot tiltak og inngrep som gir tap av naturmangfold og utslipp av klimagasser. Uten vern har arealet og karbonlageret ikke den samme beskyttelsen. Klimaeffekten av kuttet er derfor vurdert å være en indirekte effekt med økte utslipp på lang sikt. En eventuell klimaeffekt kommer i skog- og arealbrukssektoren.

KLD: Kap. 1424 post 30 Statlige tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering (+ 10 mill. kroner)

Det er foreslått bevilget 10 mill. kroner fra Statens villreinfond til posten i 2027. Bevilgningen skal dekke statlige utgifter til tiltak for å gjenopprette trekkruter og bedre levevilkårene for villrein i områder berørt av vannkraft. Midlene skal også kunne brukes på tiltak som ikke har direkte tilknytning til vannkraftutbygging, men som bedrer forholdene for villreinen. Gjennomføringen av aktuelle tiltak kan medføre noe utslipp på kort sikt. Tilbakeføring av anleggsveier og andre tekniske inngrep til natur kan på lang sikt gi økt opptak. Klimaeffekten vil avhenge av flere forhold, blant annet type tiltak, jordsmonn og vegetasjon etter restaureringen.

FD: Kap. 1710 post 47 Forsvarsbygg, nybygg og nyanlegg (+ 1 717 mill. kroner)

Posten omfatter investeringer i eiendom, bygg og anlegg. Posten inkluderer flere ulike prosjekter som Forsvarsbygg gjennomfører og foreslås økt med 1 717 mill. kroner i 2027. Dette er om lag en videreføring av nivået etter RNB 2026. Investeringer i bygningsmasse og infrastruktur fører til et visst energiforbruk og noe økt klimagassutslipp på kort sikt knyttet til bygging, materialbruk, drift og oppvarming under selve oppføringen av bygg og anlegg. Klimagassutslippene er dermed i all hovedsak indirekte. Satsingen på slike enkeltprosjekter vil likevel ikke gi en omfattende økning i utslipp av klimagasser. Forsvarssektoren stiller blant annet krav og premierer tiltak som reduserer klima- og miljøpåvirkningen i anskaffelser. Eksempelvis er klima og miljø brukt som kriterium for å premiere bruk av klimavennlig kjøretøy, massetransport, maskinbruk, grad av gjenvinning og mer klimavennlige materialer i ulike byggeprosjekter. Det har over flere år vært arbeidet med energiøkonomiserende tiltak i bygningene i forsvarssektoren. Sektoren benytter erfaringene fra dette arbeidet i nye prosjekter.

Det gis også bevilgninger til klima- og miljøtiltak i Forsvarsbygg. Det vil dermed gjennomføres en rekke tiltak når sektoren gjør investeringer i ny eiendom, bygg og anlegg som vil redusere klimagassutslipp og energibruk og som øker lokal fornybar energiproduksjon. Klima- og miljøtiltak skal samtidig være en integrert del av styring, investeringsprosesser, budsjetter og planer i forsvarssektoren. Forsvarsbygg og Forsvarsmateriell vant Svaneprisen i 2024 for sitt arbeid med å ta miljøhensyn i anskaffelsene sine. Budsjettendringene vil således kunne gi en svak, indirekte økning på utslipp av klimagassutslipp under oppføringsperioden som kan gi effekt på kort sikt.

FD: Kap. 1760 post 45 Forsvarsmateriell, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold (-552,7 mill. kroner)

Posten omfatter utgifter til materiellinvesteringer i forsvarssektoren. Dette inkluderer blant annet utbetalinger til nye ubåter, maritim overvåkningskapasitet, artilleriammunisjon og sjømålsmissiler. Posten er foreslått redusert med 552,7 mill. kroner.

Innkjøp av varer og tjenester kan ha en indirekte effekt på klimagassutslipp når man tar i betraktning alle ledd av verdikjeden, fra råmaterialer via bearbeiding og produksjon av transport. Fra og med 2022 ble innkjøpte varer og tjenester lagt til i klimaregnskapet til forsvarssektoren. Innkjøpte varer og tjenester utgjorde om lag 87 pst. av de samlede utslippene i 2025. Det er betydelig usikkerhet knyttet til klimaeffekten, men ettersom posten er foreslått redusert kan dette potensielt føre til en generell reduksjon i klimagassutslipp sammenlignet med foregående år. Materiell som produseres i Norge kan isolert sett ha utslippseffekt på det norske utslippsregnskapet, men dette vil variere og være beheftet med usikkerhet.

Samtidig jobber Forsvarsmateriell med å ta klimahensyn i anskaffelser, og har blant annet oppdatert maler og veiledere som brukes i investeringsprosjekter og anskaffelser. Videre har de etablert opplæringsressurser som kurs, verktøy og en eksempelbank for klima- og miljøkrav.

DFD: Kap. 2445 Statsbygg post 31 Igangsetting av ordinære byggeprosjekter, kan overføres (+932,9 mill. kroner)

Bevilgningen dekker utgifter til oppstart av nye byggeprosjekter innenfor husleieordningen. Den foreslåtte økningen på 932,9 mill. kroner er fordelt på to prosjekter.

Det er foreslått en oppstartsbevilgning på 232,9 mill. kroner for å bygge nytt fengsel for Oslo fengsel på Grønland i statsbudsjettet for 2027. Oppstartsbevilgningen gjelder blant annet riving av det gamle fengselet og bygging av et nytt høysikkerhetsfengsel. Prosjekteringen av nye Oslo fengsel, avdeling Grønland viser et totalt beregnet utslipp på 14 624 tonn CO_2 -ekvivalenter over et livsløp på 60 år. Årlig gir dette et utslipp på 14 kg CO_2-ekvivalenter per kvadratmeter bruttoareal (BTA). Av det totale utslippet er om lag 390 tonn CO_2-ekvivalenter direkte utslipp som følge av utslipp fra maskiner og utstyr på byggeplassen. For beregning av direkte utslipp er det forutsatt at 30 pst. av aktiviteten på byggeplass vil gjennomføres med utslippsfri teknologi, og det øvrige med fossilfri teknologi. Alle øvrige utslipp er indirekte.

Det er foreslått en oppstartsbevilgning på 700 mill. kroner for rehabilitering av den gamle regjeringsbygningen. Rehabilitering av bygget er del II av byggetrinn 2 i det nye regjeringskvartalet. Rehabiliteringen har et beregnet utslipp på 10 476 tonn CO_2e over et livsløp på 60 år. Dette gir et utslipp på 12 kg CO_2-ekvivalenter per kvadratmeter bruttoareal (BTA) per år. Av det totale utslippet er om lag 400 tonn CO_2-ekvivalenter direkte utslipp som følge av utslipp fra maskiner og utstyr på byggeplassen. Alle øvrige utslipp er indirekte.[13]

De oppgitte estimatene for utslipp fra prosjektene knytter seg til hele prosjektgjennomføringen og 60 års levetid for de resulterende bygningene. Estimatene kan dermed ikke knyttes direkte til størrelsen på den foreslåtte bevilgningsendringen for 2027 da det kun er en oppstartsbevilgning til prosjektene.

Oppsummering – endringer i statens investeringer

Av de identifiserte postene er det tre som omhandler oppstart av nye byggeprosjekter. Bevilgningsendringen på DFDs budsjett (kap. 2445, post 31) omfatter utgifter til oppstart av to nye byggeprosjekter innenfor husleieordningen som er kommet til etter saldert budsjett for 2026. Økt bevilgning til oppstart av nye byggeprosjekter vil gi økt utslipp av klimagasser. Investeringene vil bidra til økt etterspørsel etter materialer til oppføring av bygninger og til teknisk utstyr som skal inngå i bygningsmassen. Utslippene fra byggeprosjektene er i stor grad indirekte, for eksempel til materialproduksjon og transport.

Historiske tall for utslipp fra byggeprosjekter kan gi en indikasjon på klimaeffekten, men kan ikke benyttes direkte til å vurdere klimaeffekt av en bevilgningsendring. I 2025 var de indirekte utslippene fra materialer i 23 store byggeprosjekter målt i CO_2-ekvivalenter 7,98 per kvm per år. Dette er en reduksjon på 8,8 prosent sammenlignet med porteføljen i 2024. Videre var de direkte utslippene fra aktiviteter på byggeplassene i 23 store byggeprosjekter på 0,54 CO_2-ekvivalenter per kvm per år. Dette er en økning fra utslippsnivået i porteføljen fra året før hvor de direkte utslippene lå på 0,44 CO_2-ekvivalenter per kvadratmeter per år.

Bevilgningsendringen på FDs budsjett gjelder ulike prosjekter som Forsvarsbygg gjennomfører. Endringen er vurdert å kunne gi en svak, indirekte økning i utslipp under oppføringsperioden.

Bevilgningsendringen på NFDs budsjett gjelder oppstart av Stadt skipstunnel. Prosjektet vil føre til økte utslipp ifm. byggefasen som følge av arealnedbygging, materialbruk, transport, bygge- og anleggsmaskiner og energibruk.

Generelt kan produksjonen av byggevarer gi klimagassutslipp både i kvotepliktig sektor og i innsatsfordelingen. De største utslippsbidragene for mange byggevarer vil være innenfor kvotepliktig sektor gjennom produksjon av de sentrale råvarene som sement, jern, stål og aluminium om disse er produsert i Norge. Andre, men mindre utslippsintensive råvarer, som trevarer, gir primært utslipp i skog- og arealbrukssektoren.

Byggeprosjekter krever dessuten maskiner og utstyr på byggeplassene, og bruken av dem gir klimagassutslipp inntil byggeplassdriften eventuelt blir helt utslippsfri. Utslipp fra drift av byggeplasser vil gi utslipp under innsatsfordelingen. I tillegg kan byggeprosjekter medføre uønskede arealbruksendringer som nedbygging av natur-, grønt- og matproduksjonsarealer. Det vil påvirke utslippene fra skog- og arealbrukssektoren.

For flere av prosjektene som nå foreslås igangsatt er klimaeffekten vurdert. Det er redegjort for kvantifisert klimaeffekt i postomtalene som gjelder Stad skipstunnel, nye Oslo fengsel avdeling Grønland og rehabilitering av den gamle regjeringsbygningen. De kvantifiserte effektene er kal-

[13] I tallgrunnlaget for de to byggeprosjektene, inngår materialer i bygningene fra livsløpsfasene A1-A3 (utvinning av råvarer og produksjon av materialer), A4 (transport av materialer til byggeplassen), A5 (maskiner og utstyr på byggeplass og kapp og svinn på byggeplass), B2, B4 (vedlikehold og utskiftning av materialer i en periode på 60 år), B6 (energi til å drifte bygningene i 60 år) og C1-C4 (avhending og avfallsbehandling av materialene). Materialene er avgrenset til materialer som inngår i bygningsdelstabellen kapittel 2, som omfatter materialer til grunn og fundamenter, bærende konstruksjoner, yttervegger, innervegger, dekker, yttertak og trapper og balkonger.

kulert over prosjektenes levetid, og kan derfor ikke kobles direkte til bevilgningsendringen knyttet til oppstart av prosjektet. Det betyr at senere års bevilgninger til å gjennomføre og fullføre prosjektene ikke vil ha utslippsvirkninger utover det som er oppgitt i år. Unntaket er hvis det gjøres endringer underveis i prosjektene som endrer prosjektets anslåtte klimaeffekt gjennom levetiden. Det er usikkerhet knyttet til beregningene av klimaeffekt som oppgis.

De foreslåtte endringene i budsjettpostene knyttet til vern og restaurering av natur vil samlet innebære økte utslipp på kort sikt fordi mindre karbonlager vil bli sikret, selv om noen av endringene kanskje oppveier hverandre. Det oppgis i postomtalen noen anslag på klimaeffekten av vern under visse forutsetninger, men den faktiske klimaeffekten av den foreslåtte bevilgningen vil avhenge av hva som skjer med skogen uten vern. Tiltak for villrein kan binde karbon på sikt, mens kutt i andre restaureringstiltak og skogvern sannsynligvis vil øke utslippene på sikt.

7.3.4 Klimaeffekten av endringer i overføringer til andre

Kategorien overføringer til andre gjelder utgiftspostene 50–89. Denne kategorien inneholder overføringer til andre organer og til privatpersoner, inkludert kommuner, organisasjoner og nettobudsjetterte offentlige virksomheter som for eksempel universiteter.

Fordi kategorien inneholder mange poster, er de gruppert i de seks underkategoriene forskning, teknologiutvikling og innovasjon (kapittel 7.3.4.1), landbruk (kapittel 7.3.4.2), internasjonal bistand og bidrag gjennom EØS-finansieringsordningene (kapittel 7.3.4.3), samferdselsprosjekter (kapittel 7.3.4.4), kompensasjonsordninger (kapittel 7.3.4.5) og andre overføringer og tilskudd (kapittel 7.3.4.6).

7.3.4.1 Forskning, teknologiutvikling, innovasjon og markedsutvikling

Postene i tabell 7.6 gjelder overføringer til det næringsrettede virkemiddelapparatet som skal bidra til forsking, teknologiutvikling og innovasjon. Gjennom kategoriseringen har det i årets budsjettforslag blitt identifisert seks poster knyttet til forskning, teknologiutvikling, innovasjon og markedsutvikling som har klimaeffekt.

Tabell 7.6 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til forskning, teknologiutvikling og innovasjon som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027)

Departement	Kap.	Post	Navn på kap./post	Foreslått endring i mill. kr	Tidshorisont	Direkte effekt	Indirekte effekt
KLD	1420	62	Miljødirektoratet/ Tilskudd til grønn skipsfart	+ 11,1	Kort og lang	Reduserte utslipp	Reduserte utslipp
KLD	1428	50	Klima- og energifondet	-3 597,0	Kort og lang sikt	Økte utslipp	Økte utslipp
ED	1825	50	Klima- og energifondet	-200,0	Lang sikt		Økte utslipp
ED	1825	60	Tilskudd til energitiltak i kommunale bygg	-200,0	Lang sikt		Økte utslipp
NFD	2421	75	Grønn plattform	-44,5	Lang sikt		Økte utslipp
NFD	2421	76	Miljøteknologi	-143,0	Lang sikt		Økte utslipp

KLD: Kap. 1420 post 62 Miljødirektoratet/Tilskudd til grønn skipsfart (+11,1 mill. kroner)

Posten gjelder tilskudd til grønn skipsfart gjennom Hurtigbåtprogrammet. Hurtigbåtprogrammet er en søknadsbasert tilskuddsordning som administreres av Miljødirektoratet. Programmet skal bidra til raskere innfasing av klimateknologi i fylkeskommunale hurtigbåtsamband. Det foreslås en bevilgning på 31,1 mill. kroner i tråd med ventede utbetalinger i 2027, noe som er en økning på 11,1 mill. kroner fra 2026.

Den foreslåtte bevilgningsendringen vil gi utslippsreduksjoner på kort og lang sikt. Etablering av hurtigbåtsamband med null- eller lavutslippsløsninger er flerårige prosjekter med individuelt tilpassede utbetalingsplaner basert på tilsagn fra opptil flere år tilbake. Anslått klimaeffekt av bevilgninger gjennom Hurtigbåtprogrammet må derfor vurderes med utgangspunkt i tall fra flere år sammenstilt og i sammenheng med den til enhver tid gjeldende økonomiske rammen for Miljødirektoratets tilsagnsfullmakt for ordningen.

Regjeringen har de siste årene prioritert å øke ordningens årlige økonomiske rammer for nye tilsagn. Over tid vil regjeringens prioritering av Hurtigbåtprogrammet føre til flere prosjekter og ytterligere årlige bevilgninger til utbetalinger, som igjen vil føre til tilsvarende økte utslippsreduksjoner. Klimaeffekten avhenger av hvilke prosjekter som får tilsagn.

Bevilgninger til Hurtigbåtprogrammet har i tillegg til de direkte virkningene i form av utslippsreduksjoner, indirekte effekt i form av teknologiutvikling. Økt bevilgning vil ha stimulerende effekt på teknologiutviklingen, både på kort og lang sikt.

KLD: Kap. 1428 post 50 Overføring til Klima- og energifondet (-3 597 mill. kroner)

Regjeringen foreslår en reduksjon i bevilgningen til Klima- og energifondet (Enova) over Klima- og miljødepartementets budsjett på om lag 3,6 mrd. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2026. Den foreslåtte bevilgningen er om lag 3 mrd. kroner i 2027.

Av den foreslåtte reduksjonen på 3,6 mrd. kroner er 700 mill. kroner som i 2026 var øremerket til reduksjon av blandede og biogene klimagassutslipp fra industri og avfallshåndtering.

Reduksjonen vil gi redusert aktivitet fra Enova, noe som vil gi økte utslipp, trolig både på kort og lang sikt. Enovas støtte bidrar både til direkte og indirekte effekter. Den direkte effekten kommer fra eventuelle direkte resultater fra prosjektene som støttes. Den indirekte effekten kommer når prosjektene Enova har støttet bidrar til fremskyndet utvikling og utbredelse av klima- og energiløsninger gjennom varige markedsendringer slik at løsninger tilpasset lavutslippssamfunnet på sikt blir foretrukket uten støtte.

Hvilken aktivitet som vil reduseres som en følge av bevilgningskuttet er opp til Enova å vurdere innenfor rammene av dagens styringsavtale. Styringsavtalen for perioden 2025–2028 legger til grunn at Enova først og fremst skal prioritere utslippskutt under innsatsfordelingen. Samtidig vil alt av Enovas aktivitet ha betydning for omstilling og utslippskutt, også det som ikke er direkte knyttet til innsatsfordelingen. Hvilke av Enovas programmer som påvirkes av den reduserte bevilgningen avhenger av hvordan Enova operasjonaliserer bevilgningsendringen. Det er derfor krevende å si noe sikkert om programmer rettet mot utslipp av klimagasser blir påvirket, enten det er i innsatsfordelingen eller kvotepliktig sektor. Man kan heller ikke si noe sikkert om programmer uten direkte klimaeffekt bli rammet, for eksempel innenfor energisystemet.

Det er betydelig midler i fondet som forventes å være på 36 mrd. kroner ved inngangen til 2027, inkludert overføringer og bevilgning. Enova vil derfor fortsatt ha et stort økonomisk handlingsrom til å støtte gode klima- og energiprosjekter.

Det vises til mer utfyllende omtale av bevilgningen til Klima- og energifondet i Kap. 1428 Enova SF, under Programkategori 12.20 Klima, naturmangfold og forurensning. Vurderinger knyttet til effekten av Enovas bidrag til måloppnåelse i 2030 og 2035 er omtalt i kapittel 7.4.

ED: Kap. 1825 post 50 Klima- og energifondet (–200 mill. kroner)

Posten er foreslått redusert med 200 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2026 knyttet til energitiltak i husholdningene. Midlene skal forvaltes i samsvar med mål og føringer i styringsavtalen mellom Enova SF og Klima- og miljødepartementet og årlige oppdragsbrev. Av den samlede bevilgningen på 1 100 mill. kroner i 2027, er 390 mill. kroner øremerket støtte til energitiltak i husholdningssektoren. Støtten skal bidra til økt oppmerksomhet rundt energibruk og styrke handlingskompetansen i husholdningene, slik at de kan gjøre gode valg.

Det er en tett kobling mellom energisystemet og utslippsreduksjonene som må til i omstillingen. Et godt utviklet energisystem er viktig for å gjøre

det mulig med raske og effektive utslippskutt. Reduksjonen kan ha en indirekte klimaeffekt ved at færre prosjekter som vil bidra til blant annet et mer effektivt energisystem og/eller styrker kraft- og effektbalansen og en effektiv klima- og energiomstilling, får støtte.

ED: Kap. 1825 post 60 Tilskudd til energitiltak i kommunale bygg (-200 mill. kroner)

Posten er foreslått redusert med 200 mill. kroner i forhold til saldert budsjett 2026 som innebærer at det ikke bevilges midler til ordningen i 2027.

Målet til ordningen har vært å bidra til energioppgradering av kommunalt eide utleieboliger, omsorgsboliger og sykehjem. Tilskuddsordningen har vært søknadsbasert og administrert av Husbanken. Kommuner og kommunale foretak har kunnet søke om tilskudd. Utbetaling av gamle og nye tilsagn vil bli dekket av overført ubrukt bevilgning under posten.

Det er en tett kobling mellom energisystemet og utslippsreduksjonene som må til i omstillingen. Et godt utviklet energisystem er viktig for å gjøre det mulig med raske og effektive utslippskutt. Reduksjonen kan ha en indirekte klimaeffekt ved at færre kommunale bygg blir energioppgradert og at man derigjennom ikke i like stor grad reduserer veksten i energiforbruket.

NFD: Kap. 2421, post 75 Grønn plattform (- 44,5 mill. kroner)

Grønn plattform er en tilskuddsordning som forvaltes i felleskap av Siva, Innovasjon Norge og Forskningsrådet. Ordningen har som formål å skape samfunnsøkonomisk lønnsomt og bærekraftig næringsliv som bidrar til grønn omstilling. Det legges ikke opp til en ny utlysning i Grønn plattform i 2027. Grønn plattform retter seg mot grønne prosjekter innenfor alle tematiske områder.

Den foreslåtte reduksjonen på 44,5 mill. kroner i bevilgningen til Innovasjon Norges ordningen vil påvirke Innovasjon Norges evne til å bidra til å løse sentrale utfordringer og problemstillinger som vil akselerere grønn omstilling i næringslivet. Det er svært krevende å anslå utslippseffekten, men en avvikling av ordningen kan ha en indirekte negativ effekt på den langsiktige omstillingen mot lavutslippssamfunnet.

NFD: Kap. 2421, post 76 Miljøteknologi (- 143 mill. kroner)

Miljøteknologiordningen i Innovasjon Norge foreslås avviklet. Ordningen er rettet mot pilot- og demonstrasjonsprosjekter for løsninger som er bedre for miljøet enn dagens løsninger.

Avvikling av ordningen vil påvirke Innovasjon Norges evne til å støtte nyskaping i næringslivet, og kan gjøre at det tar lengre tid før nye klima- og miljøvennlige løsninger tas opp i markedet eller at løsningene ikke finner veien til markedet. Det er svært krevende å anslå utslippseffekten av at ordningen avvikles, men det kan ha en indirekte negativ effekt på den langsiktige omstillingen mot lavutslippssamfunnet.

Oppsummering – endring i bevilgning til forskning, teknologiutvikling og innovasjon

De foreslåtte endringene gjelder både tilskudd som er rettet mot konkrete klimatiltak og andre tilskudd som er vurdert å ha en klimaeffekt. Det er identifisert endringer i to poster som gjelder ordninger som er vurdert å ha en direkte effekt på utslippene på kort og lang sikt. Det gjelder Enova og Hurtigbåtprogrammet.

Bevilgningen til Enova er foreslått redusert med ca. 3,6 mrd. kroner over Klima- og miljødepartementets budsjett, og med 200 mill. kroner over Energidepartementets budsjett, sammenlignet med saldert budsjett 2026. Det er en reduksjon i både øremerkede og generelle midler. Reduksjonen på KLDs budsjett vil gi redusert aktivitet fra Enova, noe som vil gi økte utslipp både på kort og lang sikt. Reduksjonene over EDs budsjett er vurdert å kunne ha en indirekte klimaeffekt på lang sikt.

Den forslåtte økningen i bevilgninger til Hurtigbåtprogrammet tilsier større utslippsreduksjoner på kort og lang sikt. Bevilgningene innebærer utbetalinger til prosjekter som tidligere har fått tilsagn og er knyttet til kostnader som er forventet å forfalle i 2027.

Den foreslåtte avvikling av Miljøteknologiordningen, og forslaget om å ikke legge opp til en ny utlysning i Grønn plattform i 2027, vil påvirke Innovasjon Norges evne til å støtte nyskaping i næringslivet. Det kan gjøre at det tar lengre tid før nye klima- og miljøvennlige løsninger tas opp i markedet eller at løsningene ikke finner veien til markedet. Det er svært krevende å anslå utslippseffekten av disse forslagene, men det kan ha en indirekte negativ effekt på den langsiktige omstillingen mot lavutslippssamfunnet.

Den foreslåtte reduksjonen i bevilgning til Husbanken på 200 mill. kroner innebærer at det ikke bevilges midler til ordningen i 2027. Reduksjonen kan ha en indirekte klimaeffekt på lang sikt.

7.3.4.2 Landbruk

Justeringer i bevilgningene innen jordbruks- og reindriftsavtalene utgjør de mest vesentlige endringene på landbruks- og matområdet. Disse avtalene består av en samling ordninger, hvor noen har direkte klimaformål, mens andre primært retter seg mot produksjon og næringsutvikling. Utslippene fra jordbrukssektoren påvirkes av flere faktorer: hvor mye mat som etterspørres og produseres, hva slags mat det er snakk om, og hvordan produksjonen gjennomføres. De øvrige budsjettkapitlene omhandler landbruks- og matforvaltningen, instituttene, forskning og tilskuddsordninger utenom jordbruksavtalen.

For poster knyttet til jordbruksoppgjøret ble det inngått en avtale mellom regjeringen og jordbrukets organisasjoner 16. mai 2026 og en proposisjon basert på avtalen ble oversendt Stortinget. Prop. 98 S (2025–2026) ble behandlet av Stortinget 19. juni 2026. Stortinget fattet vedtak i tråd med forslaget fra regjeringen. Proposisjonen inneholdt for første gang i år et vedlegg med en vurdering av klimaeffekten av ordningene omfattet av avtalen. Vedlegg 3 i Prop. 98 S inneholder en tabell som viser både en vurdering av utslippseffekt av ordningene i seg selv, og av regjeringens foreslåtte bevilgningsendring fra 2026 til 2027.

Fordi disse vurderingene allerede er utarbeidet i Prop 98 S gjentas ikke tabellen og alle vurderingene knyttet til endringene i enkeltposter her i år. Det gis kun en oppsummering av hovedtrekkene i kapittel 7.4.1. Det henvises til vedlegg 3 i Prop. 98 S (2025–2026) for øvrige detaljer knyttet til postene, og til kapittel 7.2.1 for mer om arbeidet med å vurdere klimaeffekten av jordbruksoppgjøret.

Avtalen som gjelder for 2027 har en økonomisk ramme på 3,66 milliarder kroner, hvor 3,2 milliarder kroner kommer som økte bevilgninger over statsbudsjettet. På ordinær måte er det gjort kvantums- og volumjusteringer i ettertid, og foreslått økning i finansiering fra statsbudsjettet blir da 3,3 milliarder kroner.

Gjennom kategoriseringen har det i årets budsjettforslag blitt identifisert fire poster som har klimaeffekt. Tabell 7.7 i år viser foreslåtte endringer i øvrige budsjettkapitler for landbruks- og matforvaltningen, instituttene, forskning og tilskuddsordninger, utenom jordbruksavtalen, som er vurdert til å ha en klimaeffekt.

Tabell 7.7 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til landbruk som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027).[1]

Departement	Kap.	Post	Navn på kap./post	Foreslått endring i mill. kr	Tidshorisont	Direkte effekt	Indirekte effekt
LMD	1149	71	Verdiskapnings- og utviklingstiltak i landbruket/ Tilskudd til verdiskapningstiltak i skogbruket	-31,1	Kort og lang sikt	Reduserte utslipp	Økte utslipp
LMD	1149	73	Verdiskapnings- og utviklingstiltak i landbruket/ Tilskudd til skog-, klima- og energitiltak	-28,2	Kort og lang sikt	Redusert opptak	
LMD	1151	51	Til gjennomføring av reindriftsavtalen/Tilskudd til Reindriftens utviklingsfond	+9,2	Kort og lang sikt		Reduserte utslipp
LMD	1151	75	Til gjennomføring av reindriftsavtalen/ Kostnadssenkende og direkte tilskudd	+13,4	Kort og lang sikt		Reduserte utslipp

[1] Kapittel 1150 er poster tilknyttet jordbruksavtalen og gjengis ikke her, se vedlegg 3 i Prop. 98 S (2025–2026).

LMD: Kap. 1149 Verdiskapnings- og utviklingstiltak i landbruket, post 71 Tilskudd til verdiskapningstiltak i skogbruket (-31,1 mill. kroner)

Bevilgningen omfatter midler til infrastruktur i skogbruket, herunder bygging/ombygging av tømmerkaier og skogsveier. Deler av tilskuddsmidlene går til nybygging av skogsveier, noe som kan føre til avskoging og gi en effekt i utslippsregnskapet. Samtidig er infrastruktur en viktig forutsetning for et bærekraftig skogbruk med forynging, skjøtsel og drift av skog, noe som gir økt skogproduksjon og potensielt økte langsiktige CO_2-opptak. Nye veier og tømmerkaier gir bedre tilgang til fornybart råstoff som kan fortrenge fossile utslipp. Disse effektene må vurderes opp mot hverandre, og det blir lagt til grunn at naturhensyn ivaretas i byggingen av nye skogsveier og tømmerkaier. En stor del av midlene blir benyttet til ombygging av skogsveier i eksisterende veitrasé og bidrar ikke til avskoging.

Det er forslått en reduksjon på 31,1 mill. kroner, og vil kunne gi en effekt på klima. Denne posten kan påvirke utslippsregnskapet i LULUCF, både på kort og lang sikt. På kort sikt vil redusert uttak av tømmer gi redusert utslipp i LULUCF. På lengre sikt vil opptaket styrkes. En annen konsekvens av endringen kan være at terrengtransport øker. Da vil endringen gi økte utslipp i innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp). Blir konsekvensen mindre uttak av fornybar biomasse vil det også påvirke bruken av biobrensel, og muligheten til substitusjon av utslipp fra andre sektorer.

LMD: Kap. 1149 Verdiskapnings- og utviklingstiltak i landbruket, post 73 Tilskudd til skog- klima- og energitiltak (-28,2 mill. kroner)

Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til økt opptak av CO_2 i skog, redusere klimagassutslipp og legge til rette for bærekraftig ressursutnyttelse. Midlene skal stimulere til tiltak som styrker skogens rolle som karbonlager, forbedrer klimatilpasningen i skogbruket og fremmer bruk av fornybare råstoff. Dette gjøres blant annet gjennom tiltak som planting, ungskogpleie, gjødsling og skogplanteforedling, med både kortsiktige og langsiktige klimaeffekter. Ordningen er en viktig del av regjeringens klimaplan for å nå nasjonale og internasjonale klimamål.

Det er foreslått en reduksjon på 28,2 mill. kroner. Dette vil gi en effekt på klima. Reduserte midler til klimatiltak som for eksempel skogplanting, planteforedling, gjødsling og ungskogpleie, vil både på kort og lang sikt redusere skogens evne til opptak av CO_2.

LMD: Kap. 1151 Til gjennomføring av reindriftsavtalen, post 51 Tilskudd til Reindriftens utviklingsfond (+9,2 mill. kroner)

Posten gjelder Reindriftens utviklingsfond (RUF). Over Reindriftens utviklingsfond blir det gitt tilskudd til ulike tiltak som bidrar til en bærekraftig reindrift. Tiltakene bidrar til mer effektiv matproduksjon med lavere klimagassutslipp per produsert enhet. Det er fastsatt et øvre reintall for alle reinbeitedistrikter. Dersom dette ikke overholdes følges det opp etter reindriftslovens bestemmelser. Under forutsetning av at det øvre reintallet overholdes, vil økt bevilgning kunne føre til reduserte utslipp, men effekten er usikker. Denne posten påvirker utslipp under innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp).

LMD: Kap. 1151 Til gjennomføring av reindriftsavtalen, post 75 Kostnadssenkende og direkte tilskudd (+13,4 mill. kroner)

Posten gjelder direkte tilskudd til siidaandeler og reinlag og tilskudd til reinbeitedistrikter. De direkte tilskuddene omfatter blant annet produksjonspremie, kalveslaktetilskudd og tilskudd som kompensasjon for veibruksavgift for bensin for ikke-veigående kjøretøy. I tillegg omfatter posten noen mindre ordninger for å legge til rette for rekruttering og likestilling. De direkte og kostnadssenkende tilskuddene bidrar til mer effektiv matproduksjon med lavere klimautslipp per produsert enhet. Det er fastsatt et øvre reintall for alle reinbeitedistrikter. Dersom dette ikke overholdes følges det opp etter reindriftslovens bestemmelser. Under forutsetning av at det øvre reintallet overholdes, vil økt bevilgning kunne føre til reduserte utslipp, men effekten er usikker. Denne posten påvirker utslipp under innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp).

Oppsummering endring i bevilgning til landbruk

De foreslåtte bevilgningsendringene på postene under kap. 1151 *Til gjennomføring av reindriftsavtalen* gjelder tilskudd til tiltak som bidrar til en mer effektiv matproduksjon med lavere klimagassutslipp per produsert enhet. Under forutsetning av at det øvre reintallet overholdes, vil økt bevilgning kunne føre til reduserte utslipp, men effekten er usikker.

De foreslåtte reduksjonene på postene under kap. 1149 *Verdiskapnings- og utviklingstiltak i landbruket* vil kunne påvirke klimagassutslipp på kort og lang sikt. For post 71 kan reduksjonen øke opptaket av CO_2, mens reduksjonen på post 73 kan redusere skogens evne til opptak av CO_2.

Klimaeffekten av postene i jordbruksavtalen ble vurdert i vedlegg 3 i Prop. 98 S (2025–2026). Omtalen gjentas ikke her, men se kapittel 7.4.1 for en oppsummering av hovedtrekkene på utslipp under innsatsfordelingen.

7.3.4.3 Internasjonal bistand og bidrag gjennom EØS-finansieringsordningene

Norge bidrar til utslippsreduksjoner, klimatilpasning og grønn omstilling i andre land, blant annet gjennom EØS-samarbeidet og annen internasjonal innsats. Budsjettposter med budsjettendringer som vurderes å ha effekt på utslipp eller opptak av klimagasser i andre land omtales nedenfor. De foreslåtte bevilgningsendringene forventes ikke å påvirke Norges utslipp.

Mange europeiske klima- og miljøutfordringer er grenseoverskridende og krever samarbeid mellom land. EØS-finansieringsordningene er Norges frivillige bidrag til sosial og økonomisk utvikling i de 15 EU-landene med en brutto nasjonalinntekt per innbygger på 90 pst. eller mindre av EU-gjennomsnittet. Grønn omstilling er ett av tre tematiske satsingsområder i EØS-midlene og omfatter blant annet klima, naturmangfold, naturressursforvaltning, energisikkerhet, sirkulær økonomi, bærekraftig havforvaltning og grønn innovasjon.

Det er en rekke klimatiltak i utviklingsland som får støtte over bistandsbudsjettet. For tilskudd med mål om reduserte klimautslipp og fornybar energi bes det om informasjon om oppnådde eller forventede utslippsreduksjoner. Norsk støtte til tiltak i utviklingsland som går over Utenriksdepartementets budsjett og er rettet mot reduksjon av klimagasser, kan i hovedsak deles i to: Den første halvdelen er støtte til produksjon eller forbruk av ren energi, utslippsreduserende tiltak eller karbonlagring. Den andre vil ha utslippsreduksjon som en indirekte virkning eller sekundær konsekvens. Slike innsatser inkluderer kapasitetsbygging, opplæring, støtte til utvikling av regelverk og finansieringsmekanismer. Klima- og skoginitiativet er Norges største internasjonale klima- og natursatsing, og er sammen med Klimainvesteringsfondet som forvaltes av Norfund, eksempler på store bevilgninger for å bidra til globale utslippsreduksjoner.

Det er et mål innenfor Parisavtalen at støtten skal være balansert mellom utslippsreduserende tiltak på den ene siden og tilpasning og forebygging på den andre. Innsatsen for klimatilpasning er ikke beskrevet her. Se Prop. 1 S Utenriksdepartementet for mer informasjon. I tillegg til effektene av tiltak over bistandsbudsjettet rettet mot reduksjon av klimagasser har resten av bistandsbudsjettet effekter – positive eller negative – for klimagassutslipp og klimatilpasning i mottakerlandene. Eksempler på dette er støtte til infrastrukturtiltak, helse og annet. Slike effekter er krevende å måle, og de er ikke inkludert i denne oversikten.

Postene i tabell 7.8 gjelder internasjonal bistand og EØS-finansieringsordningene. Gjennom kategoriseringen har det i årets budsjettforslag blitt identifisert ni poster som har klimaeffekt i utlandet. Bevilgninger til Norfund kommer over flere poster. I tabellene er vurderingene gjort for både 70-poster og 90-poster samlet, da det er totalen som vil ha noe å si for klimaeffekten.

Tabell 7.8 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til internasjonal bistand og EØS-finansieringsordningene som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027)

Departement	Kap.	Post	Navn på kap./post	Foreslått endring i mill. kr	Tidshorisont	Direkte effekt	Indirekte effekt
UD	117	79 og 80	EØS-finansieringsordningene	+ 2 656,0	Lang sikt	Reduserte utslipp	
UD	162	72	Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi – Fornybar energi	-50,0	Lang sikt	Økte utslipp	
UD	163	70	Klima og miljø	-300,0	Lang sikt	Økte utslipp	
UD	165	70	Norfund:		Lang sikt	Reduserte utslipp	
		71	Risikokapital utviklingsmandatet og Klimainvesteringsfondet	+366,7 + 166,7			
		90	Grunnfondskapital	+ 1 100,0			
		91	Utviklingsmandat og Kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet	+500,0			
KLD	1482	73	Internasjonale klima- og utviklingstiltak/ Klima- og skoginitiativet	-8,9	Kort og lang sikt	Økte utslipp	

UD Kap. 117 EØS-finansieringsordningene, post 79 og 80 (+ 2 656 mill. kroner)

Posten skal bidra til å nå mål som er nedfelt i avtalene med EU blant annet for å bidra med at sosiale og økonomiske forskjeller i EØS-området er redusert. Avtalen om en ny periode med EØS-midler for 2021–2028 ble undertegnet høsten 2024 og har en samlet ramme på 3,268 mrd. euro. Grønn omstilling er ett av tre tematiske satsingsområder, og omfatter klima, biodiversitet og økosystemer, bærekraftig naturressursforvaltning, energisikkerhet, sirkulær økonomi, bærekraftig hav, havforvaltning, blå vekst samt grønn innovasjon og næringsutvikling. Midlene skal bidra til at mottakerlandene kan oppfylle sine forpliktelser, herunder EUs regelverk. Kap. 117 post 79 EØS-finansieringsordningen 2021–2028 (+1 541 mill. kroner) og post 80 Den norske finansieringsordningen 2021–2028 (+1 115 mill. kroner). Den samlede økningen på 2 656 mill. kroner i 2027 skyldes at programmene nå er i implementeringsfasen. Det er foreløpig for tidlig å angi hvor stor del av økningen som vil gå til klimatiltak eller å kvantifisere utslippseffekten, men deler av bevilgningen forventes å ha en positiv klimaeffekt på lang sikt gjennom innsatsen for grønn omstilling.

UD: Kap. 162 post 72 Næringsutvikling, matsystemer og fornybar energi – Fornybar energi (-50 mill. kroner)

Posten dekker tiltak som skal øke tilgangen til bærekraftig energi og redusere fremtidige klimagassutslipp i utviklingsland. Bevilgningen er særlig rettet mot land med stor energifattigdom i Afrika sør for Sahara. Den foreslåtte reduksjonen på 50 mill. kroner vil ha konsekvenser for gjennomføringen av planlagte tiltak. Reduksjonen vil dermed kunne føre til økte utslipp på lang sikt. Bevilgningsendringen er ikke forventet å ha innvirkning på Norges utslipp.

UD: Kap. 163 post 70 Klima og miljø (- 300 mill. kroner)

Bevilgningen dekker tiltak for å beskytte miljøet, begrense utslipp av klimagasser og styrke klima

tilpasning i utviklingsland. Det foreslåtte kuttet på 300 mill. kroner vil ha konsekvenser for gjennomføringen av planlagte tiltak innen blant annet klimatilpasning, forebygging av klimarelaterte katastrofer og utslippsreduksjoner i utviklingsland. Reduksjonen vil dermed kunne føre til økte utslipp på lang sikt. Bevilgningsendringen er ikke forventet å ha innvirkning på Norges utslipp.

UD: Kap. 165 post 70 Risikokapital utviklingsmandatet (+366,7 mill. kroner) og post 71 Risikokapital Klimainvesteringsfondet (+166,7 mill. kroner). Kap. 165 post 90 Grunnfondskapital utviklingsmandatet (+1 100 mill. kroner) og post 91 Kapitalpåfylling Klimainvesteringsfondet (+500 mill. kroner)

Disse postene dekker risikokapital og grunnfondskapital til Norfunds Utviklingsmandat og risikokapital og kapitalinnskudd til Klimainvesteringsfondet. Disse to mandatene er sentrale virkemidler for norsk klimafinansiering. Utviklingsmandatet bidrar gjennom sine investeringer og mobilisert privat kapital blant annet til en klimarobust lavutslippsutvikling. Klimainvesteringsfondet skal bidra til å redusere eller unngå klimagassutslipp ved å investere i fornybar energi i fremvoksende markeder med store utslipp fra kullkraft og annen fossil kraftproduksjon. Den totale økningen i bevilgningen vil føre til reduserte utslipp. Styrkingen av Norfund vil også bidra til å øke den samlede klimafinansieringen. Bevilgningsendringen er ikke forventet å ha innvirkning på Norges utslipp.

KLD: Kap. 1482 post 73 Klima- og skoginitiativet (-8,9 mill. kroner)

Gjennom Klima- og skoginitiativet bidrar Norge til storskala utslippsreduksjoner gjennom innsats for å bevare tropisk skog i utviklingsland. Bevilgningen dekker tiltak for å bidra til bærekraftig skog- og arealforvaltning i utviklingsland, og til redusert press på tropiske skogarealer fra globale markeder.

Den foreslåtte reduksjonen på 8,9 mill. kroner vil ha små konsekvenser for gjennomføringen av planlagte tiltak. Bevilgningsendringen er ikke forventet å ha innvirkning på Norges utslipp.

Rapportering av utslippsreduksjoner fra tiltak finansiert over bistandsbudsjettet

Det rapporteres årlig om resultater fra programmer finansiert over bistandsbudsjettet. Rapporteringen omfatter utslippsreduksjoner og unngåtte utslipp, men gir ikke en fullstendig oversikt over den samlede utslippsreduserende effekten av klimabistanden. Rapporteringen er mest systematisk innenfor energi og bevaring av tropisk skog.

Norad arbeider på oppdrag fra Utenriksdepartementet med å videreutvikle rapporteringen av utslippsreduksjoner og unngåtte utslipp.

Tabell 7.9 sammenstiller tilgjengelige tall for anslåtte utslippsreduksjoner i 2025 fra norskfinansierte klima- og energitiltak. Tallene omfatter faktiske og forventede, årlige og kumulative utslippsreduksjoner beregnet etter ulike metoder. De er derfor ikke direkte sammenlignbare eller egnet til å anslå klimaeffekten av foreslåtte bevilgningsendringer. Kildene fremgår av fotnotene til tabellen.

Tabell 7.9 Rapportering for 2025 på utslippsreduksjoner/unngåtte utslipp i utlandet, anslått norsk andel[1]. Tallene er ikke sammenlignbare på tvers av program/tiltak.

Program/tiltak	Sektor	Ansvarlig	Rapporterte utslippsreduksjoner i 2025 (mill. tonn CO_2-ekvivalenter)	Finansiering[2]	Anslått norsk andel av rapporterte utslippsreduksjoner (mill. tonn CO_2-ekvivalenter)[3]
Klima- og skoginitiativet (KOS)	Skog	KLD	18,0	100,0 pst.	18,0[4]
Norfund	Energi	Norfund	10,3	11,7 pst.	1,2[5]
Green Climate Fund (GCF)	Flere sektorer	UD og KLD	24,9	3,2 pst.	0,8[6]
Energising Development (EnDev)	Energi	Norad	3,2	10,8 pst.	0,4[7]
Scaling Up Renewable Energy Programme (SREP)	Energi	Norad	0,4	16,0 pst.	$0,06_8$
Sustainable Energy Fund for Africa (SEFA)	Energi	Norad	27,2	9,9 pst.	9,9[9]
Global Environment Facility (GEF)	Flere sektorer	UD	1040,0	2,0 pst.	20,8[10]
Energy Sector Management Assistance Program (ESMAP)	Energi	Norad og UD	5,5	7,0 pst.	0,4[11]
Norwegian Capacity to International Operations (NORCAP)	Energi	Norad	0,2	100,0 pst.	0,2[12]
Modern Cooking Facility for Africa (MCFA)	Energi	Norad	55,6	16,8 pst.	9,4[13]
GET.pro	Energi	Norad	0,3	19,8 pst.	0,06[14]

1 Tallene er ikke direkte sammenlignbare. Noen aktører rapporterer forventede (ex-ante) utslippsreduksjoner, andre faktiske (ex-post). Antakelser om addisjonalitet og konservativ metode varierer. I tillegg rapporterer noen årlige resultater og andre livsløps /akkumulerte resultater. Der tall for 2025 ikke er tilgjengelige, vises siste tilgjengelige (2024).

2 Finansiering representerer Norges andel av de totale bidragene til utslippskuttene. Der hvor finansieringen er gitt som 100 pst. er Norge eneste giver.

3 Norsk andel er beregnet som rapportert resultat multiplisert med norsk finansieringsandel der ikke annet er oppgitt.

4 Resultatutbetaling for utslippsreduksjoner fra bevaring av tropisk skog i Indonesia og Brasil (etterskuddsvis utbetaling). Landene har levert langt større utslippsreduksjoner enn de Norge har betalt for.

5 Tallet representerer faktiske (ex-post) unngåtte klimagassutslipp for 2025, basert på faktisk kraftproduksjon i prosjekter Norfund har bidratt til å finansiere (greenfield). Beregnet i henhold til PCAF-metoden for finansierte utslipp. Hele utslippsreduksjonen fra prosjektene er inkludert, dvs. at det ikke er tatt hensyn til Norfunds utløsende (addisjonelle) rolle. Kilde: https://www.norfund.no/avoided-emissions/

6 Siste tilgjengelige årlige resultat er for 2024: 24,9 mill. tonn CO_2-ekvivalenter på tvers av 46 relevante og modne prosjekter. Årlig verdi inkluderer både nye og pågående aktiviteter i rapporteringsåret (ikke kumulativ). Kilde: intern kommunikasjon med GCF.

7 Tallet representerer faktiske, årlige unngåtte klimagassutslipp (CO_2e) for kalenderåret 2025. Kilde: https://endev.info/wp-content/uploads/dlm_uploads/2026/06/EnDev_Progress_Report_2025.pdf

8 Tallet representerer faktiske, årlige unngåtte klimagassutslipp (CO_2e) for kalenderåret 2024. Kilde: SREP Operational and Results Report 2024.

9 Tallet representerer de totale (ikke årlige) forventede (ex-ante) utslippsreduksjonene fra de 13 prosjektene SEFA godkjente i løpet av 2025. Det er altså ikke et målt, årlig resultat for hele porteføljen. Kilde: intern kommunikasjon med SEFA.

10 Totale utslippsreduksjoner over hele levetiden for prosjekter som ble midtveis- eller sluttevaluert i perioden 2022–2025; ikke et årlig resultat. Tallet er dermed ikke direkte sammenlignbart med Green Climate Fund (GCF) sine årlige rapporterte utslippsre-

duksjoner. Kilde: https://www.thegef.org/sites/default/files/documents/2025-11/EN_GEF.C.70.02_The%20GEF%20Monitoring%20Report%202025_0.pdf

[11] Annualiserte estimater av netto unngåtte klimagassutslipp (GHG) beregnes vanligvis som forskjellen mellom prosjektenes utslipp (aggregert over prosjektets økonomiske levetid) og utslippene i et basisscenario uten tiltak (aggregert over samme tidshorisont) for kvalifiserte prosjekter i Verdensbanken. Disse utslippsverdiene estimeres ex-ante (det vil si under prosjektforberedelsen) på prosjektnivå ved bruk av godkjente metoder for klimagassregnskap. Kilde: https://www.esmap.org/publications/esmap-annual-report-2025

[12] Tallet representerer anslåtte årlige utslippsreduksjoner knyttet til tiltak støttet av NORCAP-eksperter. Tallet er ikke uavhengig verifisert og kan ikke forstås som direkte attribuerbart til NORAD-finansiering. Estimatet er basert på rapportering på oppdragsnivå og underliggende prosjekt-/partnerdata. Metodikk og datatilgjengelighet varierer mellom oppdragene, og tallet bør derfor betraktes som veiledende. Kilde: intern kommunikasjon med NORCAP.

[13] Tallene viser estimerte utslippsreduksjoner av CO_2, CH_4 og N_2O, omregnet til CO_2-ekvivalenter (CO_2e). Beregningene er basert på BAR-HAP-modellen, utviklet av WHO og tilpasset MCFA for å beregne realiserte effekter på grunnlag av prosjektdata for rene kokeovner (CCS). Beregningene bygger på laboratoriedata og standardforutsetninger om blant annet bruk, brenselsmiks, geografisk fordeling og tidspunkt for utrulling. Store institusjonsovner er ikke inkludert. Kilde: intern kommunikasjon med MCFA.

[14] Tallene er ikke direkte sammenlignbare med andre programmer. GET.pro rapporterer forventede (ex-ante) årlige utslippsreduksjoner knyttet til GET.invest-støttede prosjekter som har nådd financial close, ikke målte utslippskutt i kalenderåret. Norsk andel er beregnet som rapportert resultat multiplisert med Norges andel av GET.pro-budsjettet i nåværende fase, per mars 2026 (19,81 pst.). Rapporteringen følger april–mars, ikke kalenderår. Kilde: GET.pro Annual Progress Report 2025-2026

Oppsummering – endring i bevilgning til internasjonal bistand og EØS-finansieringsordningene

Redusert bevilgning til klima og miljø gjennom bistandsbudsjettet og til Klima- og skoginitiativet vil føre til økte utslipp på lang sikt i utviklingsland. Som vist i tabell 7.9 rapporterer flere av de berørte programmene og fondene betydelige utslippsreduksjoner eller forventede utslippsreduksjoner i utviklingsland. Resultatene er ikke direkte sammenlignbare mellom ordningene, men illustrerer at norsk internasjonal klima- og energibistand kan bidra til vesentlige utslippsreduksjoner globalt. Ingen av effektene vil påvirke det norske utslippsregnskapet. Norsk klimafinansiering bidrar til utslippsreduksjoner, klimatilpasning og grønn omstilling i utviklingsland. Det nye klimafinansieringsmålet for 2035 omfatter bistandstilskudd, klimaspesifikke investeringer og mobilisert privat kapital, og skal blant annet fremme utbygging av fornybar energi, økt tilgang til ren energi, jobbskaping og økonomisk vekst, samtidig som det bidrar til reduserte framtidige klimagassutslipp. For mer om klimafinansieringsmålet se Prop. 1S (2026–2027) Utenriksdepartementet. Økte investeringer gjennom Norfunds utviklingsmandat og Klimainvesteringsfondet (KIF) er sentrale virkemidler for å nå målet. Den foreslåtte totale økningen i bevilgningen vil føre til reduserte utslipp.

Det foreslås også en økning i bevilgningen til EØS-finansieringsordningene. Det er foreløpig for tidlig å angi hvor stor del av økningen som vil gå til klimatiltak eller kvantifisere utslippseffekten, men deler av bevilgningen forventes å ha en positiv klimaeffekt på lang sikt gjennom innsatsen for grønn omstilling.

7.3.4.4 Samferdselsprosjekter

Bevilgninger til samferdselsprosjekter gis både gjennom poster til statlige investeringer (utgiftspostene 30–49) og tilskuddsposter (utgiftspostene 50–89). I årets rapportering er disse postene samlet her. Gjennom kategoriseringen har det i årets budsjettforslag blitt identifisert åtte poster som har klimaeffekt. Disse er samlet i tabell 7.10.

Tabell 7.10 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til samferdselsprosjekter som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2027)

Departement	Kap.	Post	Navn på kap./post	Foreslått endring i mill. kr	Tidshorisont	Direkte effekt	Indirekte effekt
SD	1352	71 og 72	Jernbanedirektoratet/ / Kjøp av infrastrukturtjenester – drift og vedlikehold og Jernbanedirektoratet/ Kjøp av infrastrukturtjenester – fornying og mindre investeringer	-226,1	Kort og lang sikt	Reduserte utslipp	Økte utslipp
SD	1352	73	Jernbanedirektoratet / Kjøp av infrastrukturtjenester – investeringer	+1 958,6	Lang sikt		Reduserte utslipp
SD	1320	29	Statens vegvesen / OPS-prosjekter	-1 024,2	Kort og lang sikt	Både økte og reduserte utslipp	Både økte og reduserte utslipp
SD	1320	30	Statens vegvesen/ Riksveiinvesteringer	+1 653,7	Kort og lang sikt	Både økte og reduserte utslipp	Både økte og reduserte utslipp
SD	1320	32	Statens vegvesen / Fellesprosjektet Vossebanen/E16 Arna–Stanghelle	-207,0	Kort og lang sikt	Både økte og reduserte utslipp	Både økte og reduserte utslipp
SD	1320	67	Statens vegvesen / Militær mobilitet på fylkesveier	-6,4	Kort og lang sikt	Både økte og reduserte utslipp	Både økte og reduserte utslipp
SD	1332	66	Transport i byområder mv./ Tilskudd til byområder	+310,8	Kort og lang sikt	Økte utslipp	Reduserte utslipp

SD: Kap. 1352 post 71 Jernbanedirektoratet / Kjøp av infrastrukturtjenester – drift og vedlikehold (+378,2 mill. kroner) og kap. 1352, post 72 Jernbanedirektoratet / Kjøp av infrastrukturtjenester – fornying og mindre investeringer (-604,3 mill. kroner)

Post 71 og 72 omtales samlet. Arbeidet med drift, vedlikehold, fornying og mindre investeringer bidrar til bedre driftsstabilitet på jernbanen. Aktiviteten kan føre til utslipp som følge av utslipp fra bygge- og anleggsmaskiner og materialforbruk.

I 2027 er det foreslått en samlet reduksjon i bevilgningene til drift, vedlikehold, fornying og mindre investeringer på 226,1 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2026. Bevilgningsforslaget innebærer dermed noe redusert aktivitet, som antas å redusere de direkte utslippene på kort sikt.

Driftsstabiliteten på jernbanen påvirker hvor attraktivt tog er som transportmiddel, sammenlik-

net med andre transportformer som bil eller fly. Redusert driftsstabilitet kan gi økt bruk av andre, mer forurensende transportformer. Selv om bevilgningene til drift, vedlikehold, fornying og mindre investeringer foreslås redusert, vil aktiviteten være høy sammenliknet med årene før 2026. Det er derfor usikkert hvilken effekt budsjettforslaget vil ha for driftsstabiliteten på jernbanen og hvordan de indirekte utslippene påvirkes. Utslippene vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp). På lang sikt vil redusert bevilgning dermed kunne bidra til økte utslipp.

SD: Kap. 1352 post 73 Jernbanedirektoratet / Kjøp av infrastrukturtjenester – investeringer (+1 958,6 mill. kroner)

Bevilgningen på posten gjelder investeringer i jernbane. I 2027 er det foreslått å øke bevilgningen på posten med 1 958,6 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett for 2026. Bevilgningsforslaget legger til rette for rasjonell fremdrift i alle pågående investeringsprosjekter på jernbanen og det er ikke planlagt oppstart av nye prosjekter i 2027. Selv om bevilgningen foreslås økt, anslås investeringsaktiviteten i 2027 å være om lag på samme nivå som i 2026. Det skyldes at Bane NOR i 2026 finansierer en betydelig del av aktiviteten med opparbeidet likviditet (produksjonsgjeld til staten). I 2027 forutsettes det ikke at Bane NOR finansierer investeringsaktivitet gjennom bruk av produksjonsgjeld. Det vil derfor være samsvar mellom bevilgning og faktisk produksjon.

Utbygging av jernbane kan føre til utslipp som følge av utslipp fra bygge- og anleggsmaskiner og materialforbruk. Utslippene er innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp). Om lag uendret aktivitet i jernbaneutbyggingen forventes ikke å endre utslippene på kort sikt. På lang sikt forventes det at investeringer i jernbanen gir reduserte utslipp, som en indirekte effekt. Tiltakene skal gi kortere reisetider, økt kapasitet og flere avganger på banestrekninger flere steder i landet, samt legge til rette for å fase inn nye lokal-, region- og fjerntog. Dette bidrar til å gjøre tog til en mer attraktiv transportform, slik at flere velger toget fremfor andre transportmidler.

SD: Kap. 1320 post 29 Statens vegvesen/ OPS-prosjekter (-1 024,2 mill. kroner)

Offentlig-privat samarbeid (OPS) er samarbeid mellom offentlige og private aktører. Statens vegvesen er byggherre, og det private OPS-selskapet er byggherres representant. OPS-selskapene har totalansvar for arbeidet med veistrekningen i 15–30 år. Dette omfatter både investeringer og drift og vedlikehold av veien. Bevilgningen på posten innebærer i hovedsak bygging og drift av ny vei.

I 2027 vil bevilgningen gå til to formål. Det skal dekke utgifter til avtalt vederlag til OPS-selskapene for drift mv. av OPS-strekninger som allerede er åpnet for trafikk. Videre skal det dekke milepælsutbetalinger og utbetaling av kompensasjon for lønns- og prisendringer samt ev. endringsordre og opsjoner i OPS-prosjektene rv. 555 Sotrasambandet og E10/rv. 83 Tjeldsund–Gullesfjordbotn–Langvassbukt, som er under utbygging. Midlene til OPS-prosjektene skal bevilges i takt med anleggsaktiviteten. Selv om det er en lavere bevilgning sammenlignet med 2026, følger nivået fremdriften til prosjektene.

På kort og mellomlang sikt vil byggefasen føre til økte utslipp som følge av arealnedbygging, materialbruk, transport, bygge- og anleggsmaskiner og energibruk. Klimaeffekten når ny vei er ferdig kan variere. Når veiene står klare, vil økt trafikk kunne føre til økte klimagassutslipp, men forbedret veistandard, mindre stigninger og redusert reiseavstand kan redusere utslippene. På lang sikt kan dermed budsjettendringen føre til både økte og reduserte utslipp. Utslippene vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp).

Når veiene står klare, skal OPS-selskapene sørge for drift og vedlikehold av veiene. Avtalene sikrer forutsigbart og langsiktig vedlikeholdsarbeid, som forlenger levetiden for veien. På kort sikt vil vedlikeholdstiltak og drift føre til økte direkte utslipp, samtidig som det forlenger levetiden til veien, som reduserer utslippene på lang sikt.

SD: Kap. 1320 post 30 Statens vegvesen/Riksveiinvesteringer (+1 653,7 mill. kroner)

Bevilgningen på posten gjelder investeringer i riksveier, herunder store prosjekter, mindre investeringstiltak, og byvekstavtaler. Det foreslås for 2027 en økning på 1 653,7 mill. kroner.

Store deler av bevilgningsforslaget brukes til å sikre rasjonell anleggsdrift for allerede igangsatte prosjekter. Det settes også av midler til flere nye mindre investeringstiltak. Mindre investeringstiltak er prosjekter med kostnader under 1 mrd. kroner. Dette omfatter utbedringer, tunnelutbedringer, skredsikring og trafikksikkerhetstiltak, og mindre investeringer i byområder. Slike tiltak forlenger levetiden til infrastrukturen, og vil i mange

tilfeller utsette behovet for å bygge helt nytt. Slike punktvise utbedringstiltak vil gi et godt supplement til, og som til dels vil bli utført i sammenheng med, løpende vedlikeholdstiltak. Tiltakene vil på kort sikt føre til økte utslipp gjennom bruk av materialer, maskiner, kjøretøy og påvirkning på miljøet. På lang sikt antas det at det vil føre til reduserte direkte utslipp. Utslipp vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp).

Mindre investeringer omfatter også midler til forsterket innsats for lading og til utbygging av døgnhvile- og rasteplasser. Gjennomføring av regjeringens ladestrategi er sentralt for å nå Norges klima- og miljømål, og målet om 80 raste- og døgnhvileplasser innen 2030 ligger fast. Dette legger til rette for og bidrar til elektrifisering av tungbilparken, som er ett av regjeringens viktigste tiltak for å kutte klimagass i transportsektoren. Det vil derfor på mellomlang til lang sikt føre til reduserte direkte utslipp fra transportsektoren. På kort sikt vil bygging av rasteplasser og tilrettelegging for lading føre til økte direkte og indirekte utslipp i anleggsfasen.

Innenfor store prosjekter foreslår Samferdselsdepartementet oppstart av E39 Smiene–Harestad i Rogaland. Det legges opp til anleggsstart sent i 2027 eller tidlig 2028. Statens vegvesen har beregnet at prosjektet vil gi økte utslipp fra bygging, drift og vedlikehold og trafikk. For oversikt over utslipp (anslag i tonn CO_2-ekvivalenter) for E39 Smiene-Harestad og andre veiprosjekter med mulig anleggsstart i 2027, se del III i Prop. 1 S (2026–2027) for Samferdselsdepartementet.

Post 30 omfatter både bygging av ny infrastruktur som vil føre til økte utslipp, mindre investeringstiltak som typisk vil være opprustning og fornying av riksveinettet som forlenger levetiden til infrastrukturen. Denne budsjettendringen vil kunne både føre til økte og reduserte utslipp. Den totale vurderingen av redusert bevilgning er derfor usikker.

SD: Kap. 1320 post 32 Statens vegvesen/ Fellesprosjektet Vossebanen/E16 Arna–Stanghelle (-207 mill. kroner)

I 2027 foreslås det bevilget 943 mill. kroner. Det er 207 mill. kroner lavere enn saldert budsjett 2026. Samlet behov for rasjonell gjennomføring av prosjektet i 2027 tilsier at behovet er noe lavere enn i 2026. Det årlige bevilgningsforslaget baseres på anslag på jernbane- og veidelens andel av de forskjellige entreprisene. Det er anslått at utgiftene fordeler seg om lag likt mellom riksvei og jernbane i 2027.

Prosjektet omfatter ny jernbane og riksvei på en om lag 30 km lang strekning mellom Arna og Stanghelle i Vestland. Statens vegvesen har beregnet at prosjektet samlet sett vil gi økte utslipp, bl.a. fra bygging, drift og vedlikehold. For oversikt over anslåtte utslipp for prosjektet se del III i Prop. 1 S (2025–2026) for Samferdselsdepartementet. I 2027 vil de forberedende arbeidene i prosjektet videreføres med bl.a. prosjektering og grunnerverv. I tillegg vil arbeidene med den første av de store entreprisene videreføres. Entreprisen omfatter bygging av tre anleggstunneler fra Sørfjorden til de fremtidige vei- og jernbanetunnelene.

På generelt grunnlag vil økte bevilgninger til bygging av ny infrastruktur føre til økte utslipp. På kort og mellomlang sikt vil utslipp øke ifm. byggefasen som følge av arealnedbygging, materialbruk, transport, bygge- og anleggsmaskiner og energibruk. Klimaeffekten når ny vei og bane er ferdig kan variere. Økt trafikk vil føre til økte klimagassutslipp, men forbedret veistandard, mindre stigninger og redusert reiseavstand kan redusere utslippene. En bedre og mer effektiv jernbane kan også flytte trafikken vekk fra vei over til bane. Samtidig kan behovet for drift og vedlikehold av infrastrukturen bidra til økte utslipp på lang sikt. Effekten av bevilgningendringen er derfor usikker. Utslippene vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp).

SD: Kap. 1320 post 67 Statens vegvesen/Militær mobilitet på fylkesvei (-6,4 mill. kroner)

Formålet med tilskuddsordningen er å sette fem fylkeskommuner i stand til å gjennomføre tiltak på 14 identifiserte bruer på fylkesveinettet som er kritiske for militær mobilitet. Aktuelle tiltak som kan få tilskudd, kan omfatte både utbedrings- og forsterkningstiltak eller bygging av nye brokonstruksjoner på de aktuelle broene, og skal gi tilstrekkelig fremkommelighet for militære kjøretøy.

Bevilgningen vil i 2027 dekke videre fremdrift i byggingen av to nye broer samt oppstart av en tredje. Bevilgningen dekker budsjettbehovet for 2027. Der det er nødvendig å bygge nye broer, vil det gi økte direkte og indirekte utslipp. På kort sikt vil klimagassutslippene øke ifm. byggefasen som følge av arealnedbygging, materialbruk, transport, bygge- og anleggsmaskiner og energibruk. På lang sikt kan prosjektet føre til mer trafikk og behov for drift og vedlikehold. Der det er tilstrekkelig med utbedringstiltak vil det være noe økte utslipp under byggeperioden, men det vil

potensielt bidra til å redusere utslippene på sikt siden broene får lengre levetid. Utslippene vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp).

SD: Kap. 1332 post 66 Transport i byområder mv./ Tilskudd til byområder (+310,8 mill. kroner)

Innenfor denne posten er det ulike tilskudd til byvekstavtalene og andre tilskuddsordninger til kollektivtransport, sykling og gange i byområdene. Hoveddelen av tilskuddene er foreslått videreført reelt, men det er foreslått å øke rammen til mindre investeringstiltak for kollektivtransport, sykkel og gange på kommunalt og fylkeskommunalt veinett. Dette tilskuddet vil i hovedsak gå til å følge opp igangsatte prosjekter, men det vil også være rom for å starte opp enkelte nye prosjekter.

Bygging av f.eks. gang- og sykkelveier, holdeplasser og kollektivfelt kan føre til økte utslipp på kort sikt som følge av utslipp fra bygge- og anleggsmaskiner. På lengre sikt vil det kunne gi reduserte utslipp fordi det kan bidra til at flere går, sykler og bruker kollektivtransport i stedet for bil. Utslippseffekten vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp).

Oppsummering – endring i bevilgninger til samferdselsprosjekter

Hovedprioriteringene i budsjettforslaget for Samferdselsdepartementet, som har en klimaeffekt på kort og/eller lang sikt, er knyttet til drift, vedlikehold og fornying av jernbaneinfrastrukturen, drift og vedlikehold av riksveinettet, rasjonell gjennomføring av igangsatte prosjekter og anleggsstart i noen nye investeringsprosjekter.

Budsjettforslaget innebærer økt bevilgning til riksveiinvesteringer og en reduksjon i bevilgningen til OPS-prosjekter (bygging og drift av ny vei). Store deler av bevilgningsendringene på disse postene kommer som følge av rasjonell fremdrift i allerede igangsatte prosjekter. Videre er det en reduksjon i bevilgningen til fellesprosjektet Vossebanen/E16 Arna–Stanghelle og en mindre reduksjon i bevilgning til militær mobilitet på fylkesveier. Videre innebærer bevilgningen en samlet reduksjon til drift, vedlikehold, fornying og mindre investeringer på jernbanen, og økt bevilgning til investeringer i jernbane. I tillegg økes rammen til mindre investeringstiltak for kollektivtransport, sykkel og gange på kommunalt og fylkeskommunalt veinett.

Økningen i bevilgningene til jernbane skyldes hovedsakelig større samsvar mellom bevilgning og faktisk produksjon, og ikke økt aktivitetsnivå sammenliknet med 2026. På sikt vil bevilgningen kunne bidra til et bedre jernbanetilbud og bedre driftsstabilitet på jernbanen. Dette kan gi et mer attraktivt togtilbud som kan føre til at flere velger toget fremfor bil eller fly.

Det er vanskelig å vurdere den samlede klimaeffekten av endringene i bevilgningen på postene for drift, vedlikehold og utbygging av vei. Når det gjelder bevilgningene til igangsatte prosjekter er det lagt opp til å følge planlagt fremdrift, selv om bevilgningsnivået endres. Videre er det utfordrende å fastslå en samlet direkte og indirekte utslippseffekt ettersom bevilgningen omfatter ulike forhold som påvirker utslippene på kort og lang sikt. På kort sikt vil byggearbeid knyttet til ny og eksisterende vei føre til økte klimagassutslipp som følge av bruk av anleggskjøretøy som bruker fossile drivstoff. Dette er utslipp under innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktig). Bygging krever også bruk av materialer som også vil kunne føre til økte utslipp fra produksjonen, enten i Norge eller i utlandet. Dette kan være utslipp både under innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktig) og kvotepliktig sektor. Bygging av særlig ny infrastruktur vil også påvirke utslippene gjennom arealbruksendringer. Dette er utslipp under skog- og arealbrukssektoren. På lengre sikt kan bevilgninger knyttet til utbygging og utbedring påvirke trafikkomfanget eller konkurranseforholdet mellom ulike transportformer. Økt biltrafikk vil isolert sett føre til økte klimagassutslipp, der nivået blant annet vil avhenge av elektrifisering av den norske bilparken. Forbedret veistandard, mindre stigninger og redusert reiseavstand vil redusere utslippene. Statens vegvesen gjør beregninger av klimaeffekten av prosjekter. De kvantifiserte effektene er kalkulert over prosjektenes levetid, og kan derfor ikke kobles direkte til bevilgningsendringen knyttet til oppstart av prosjektet. For oversikt over anslåtte utslipp (anslag i tonn CO2-ekvivalenter) fra veiprosjekter med mulig anleggsstart i 2027, se del III i Prop. 1 S (2026-2027) for Samferdselsdepartementet.

7.3.4.5 Andre overføringer og tilskudd

Øvrige poster som gjelder overføringer og tilskuddsordninger er samlet her. Tabell 7.11 viser hvilke poster det gjelder, den foreslåtte endringen i mill. kroner og vurdering av klimaeffekten av endringen Gjennom kategoriseringen har det blitt identifisert åtte poster i årets budsjettforslag.

Tabell 7.11 Endring i bevilgning på budsjettet i poster knyttet til andre overføringer og tilskudd som har en klimaeffekt (endring fra saldert budsjett 2026 til budsjettforslaget for 2026)

Departement	Kap.	Post	Navn på kap./post	Foreslått endring i mill. kr	Tidshorisont	Direkte effekt	Indirekte effekt
HOD	732	82	Regionale helse foretak/ Investe ringslån	+1 756,1	Kort sikt	Økte utslipp	
HOD	760	63	Kommunale helse- og omsorgs tjenester/ Investeringstil-skudd til heldøgns omsorgs plasser	+406,4	Kort sikt	Økte utslipp	
NFD	919	77	Tilskudd til kystrekeflåten	-23,2	Kort og lang sikt	Reduserte utslipp	
NFD	919	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	-1,5	Kort og lang sikt	Reduserte utslipp	
KLD	1420	61	Tilskudd til klimatiltak, klima-tilpasning og sirkulær økonomi	-84,3	Kort og lang sikt	Økte utslipp	Økte utslipp
KLD	1420	67	Tilskudd til klima- og natursats-programmer (NY)	+ 132,9	Kort og lang sikt	Reduserte utslipp	Reduserte utslipp
KLD	1424	70	Tilskudd til tiltak for villrein i områder berørt av vannkraft-regulering (NY)	+ 15	Kort og lang sikt	Både økte og reduserte utslipp	
KLD	1420	80	Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur	- 17	Kort og lang sikt		Økte utslipp

HOD: Kap. 732, post 82 Regionale helseforetak/ Investeringslån (1 756,1 mill. kroner)

Midlene på posten er lån til de regionale helse-foretakene til nybygg og opprustning av sykehus-prosjekter, det vil si blant annet bygg og anlegg som har utslipp i byggefasen. Samtidig kan nybygg og modernisering av bygg gi bedre drifts-løsninger, for eksempel mer energieffektive bygg. Det er foreslått en økning i denne posten, og der-for er det vurdert at denne endringen fører til økte utslipp på kort sikt.

HOD: Kap. 760, post 63 Kommunale helse- og omsorgstjenester/Investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser (406,4 mill. kroner)

Det blir foreslått en tilsagnsramme på 4 064 mill. kroner i 2027 tilsvarende investeringstilskudd til om lag 1750 heldøgns omsorgsplasser, der første års utbetaling utgjør 406,4 mill. kroner. Tilsagns-rammen i 2027 legger til rette for tilskudd til om lag 250 flere plasser i forhold til tilsagnsrammen i 2026.

Investeringstilskuddet har som formål å stimu-lere kommunene til å fornye og øke tilbudet av sykehjemsplasser/institusjonsplasser og omsorgsboliger for personer med behov for hel-døgns helse- og omsorgstjenester. Kommunene kan få tilskudd til både å fremskaffe flere hel-døgns omsorgsplasser, og til å erstatte eksiste-rende plasser enten ved å rehabilitere eksiste-rende bygningsmasse eller i form av nye bygg. Det statlige tilskuddet dekker kun deler av kost-nadene. For tilsagnsrammene gjeldende fra 2027 foreslås det at alle kommuner får lik maksimal anleggskostnad og at statens andel settes til 55 pst. for både institusjonsplasser og for omsorgsboliger med heldøgns bemanning. Reha-bilitering av eksisterende bygningsmasse og byg-ging av nye bygg vil på kort og mellomlang sikt føre til økte utslipp som følge av arealnedbygging, materialbruk, transport, bygge- og anleggsmaski-ner og energibruk. Samtidig kan nybygg og modernisering av bygg gi bedre driftsløsninger, for eksempel mer energieffektive bygg. Som følge av utslipp fra byggefasen er det vurdert at økt bevilgning vil føre til økte utslipp på kort sikt.

Utslippene fra bygge- og anleggsmaskiner vil være innenfor innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp).

NFD: Kap. 919 post 77 Diverse fiskeriformål/ tilskudd til kystrekeflåten (-23,2 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å avvikle den midlertidige ordningen for tilskudd til drivstoff for kystrekeflåten. Formålet med ordningen har vært å avhjelpe den krevende likviditetssituasjonen kystrekeflåten har stått i ved å redusere kostnadsbyrden som følge av ekstraordinære utgifter til drivstoff. Gjennom ordningen kan fartøy i kystrekeflåten søke om tilskudd i form av en kronesats per liter fylte drivstoff. Ved en avvikling av tilskuddet vil flåtegruppens reelle drivstoffkostnader øke, og det kan forventes at dette vil føre til en reduksjon i flåtens aktivitet og drivstofforbruk.

NFD: Kap. 919 post 75 Diverse fiskeriformål / tilskudd til næringstiltak i fiskeriene (-1,5 mill. kroner)

Regjeringen foreslår å avvikle tilskuddet til selfangstnæringen fra og med 2027. Tilskuddet har hatt som formål å bidra til at størst mulig del av den norske kvoten på grønlandssel tas, samt å legge til rette for verdiskapning fra råstoff fra sel. Selfangsten foregår på Vestisen på Grønland, og det er sannsynlig at deltakelsen i fangsten vil reduseres som følge av at tilskuddet avvikles. Det kan forventes at dette vil føre til en reduksjon i utslippene fra flåtens drivstofforbruk. Det er imidlertid snakk om svært få fartøy, og effekten vil derfor være begrenset.

KLD: Kap. 1420 post 61 tilskudd til klimatiltak, klimatilpasning og sirkulær økonomi (-84,3) mill. kroner)

Posten gjelder Klimasats, som er en søknadsbasert tilskuddsordning som administreres av Miljødirektoratet. Formålet med tilskuddsordningen er å fremme klimatiltak i kommuner, fylkeskommuner og Longyearbyens lokalstyre ved å støtte prosjekter som bidrar til reduksjon i utslipp av klimagasser og omstilling til lavutslippssamfunnet. Klimasats er i budsjettforslaget for 2027 foreslått erstattet av en ny tilskuddsordning, tilskudd til klima- og natursatsprogrammer, post 67. Det vil fra samme tidspunkt ikke bli gitt nye tilsagn til klimatiltak og klimatilpasning under post 61. Bevilgningen under post 61 for 2027 dekker utbetaling til forpliktelser for allerede gitte tilsagn under klimasats. I tillegg er det bevilget 15 mill. til nye tilsagn om sirkulærøkonomiske tiltak i 2027.

Det vil kunne ha en direkte og indirekte klimaeffekt at det i 2027 ikke kan gis nye tilsagn om støtte under Klimasats til nye prosjekter. Den nye tilskuddsordningen klima- og natursatsprogrammer innrettes som en programfinansiering der kommunen er friere til å avgjøre om de vil gjennomføre klima, klimatilpasning eller naturprosjekter. Videre er den totale rammen for tilsagn om støtte i ny tilskuddsordning om lag like stor som rammen for nye tilsagn i saldert budsjett 2026 var for Klimasats alene. Det er derfor mulig at det blir færre nye prosjekter med klimagassreduserende tiltak sammenlignet med tidligere.

KLD: Kap. 1420 post 67 Tilskudd til klima- og natursatsprogrammer (NY) (132,9 mill. kroner)

Posten omfatter en ny tilskuddsordning for kommunesektoren som skal erstatte klimasats, tilskuddsordningen for klimatilpasning (kap. 1420, post 61) og natursats (kap. 1420, post 60). Målet med tilskuddsordningen er å legge til rette for at kommuner, fylkeskommuner og Longyearbyen lokalstyre bidrar til å redusere klimagassutslipp, ivareta naturmangfold og gjør lokalsamfunn mer robuste i møte med et klima i endring. Ordningen skal styrke kommunenes kapasitet og gjennomføringsevne på klima- og naturområdet, og bidra til målrettet og helhetlig innsats. Klimaeffekten av den nye tilskuddsordningen er veldig usikker, både fordi dette er en ny ordning og fordi kommunen står fritt til å velge om de vil gjennomføre klima-, klimatilpasnings- eller naturtiltak i sine programmer. Det antas likevel at en andel av midlene vil gå til klimagassreduserende tiltak, og at dette både kan være tiltak som reduserer direkte og indirekte utslipp.

KLD: Kap. 1424 post 70 Tilskudd til tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering (+ 15 mill. kroner)

Posten skal bidra til finansiering av tiltak som bedrer levevilkårene for villrein, hovedsakelig i det området som er påvirket av vannkraftutbyggingen. Det kan gis tilskudd til tiltak som etablering av landbroer over vannmagasin, tilbakeføring av veier og parkeringsplasser, og sanering av hytter. Gjennomføringen av aktuelle tiltak over ordningen kan medføre noe utslipp på kort sikt. På lang sikt kan tilbakeføring av veier og andre tekniske inngrep til natur gi økt opptak. Klimaeffekten vil avhenge av flere forhold, blant annet type

tiltak, jordsmonn og vegetasjon etter restaureringen.

KLD: Kap. 1420 post 80 Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur (-17 mill. kroner)

Posten er foreslått redusert med 17 mill. kroner i forhold til saldert budsjett i 2026, som et innsparingstiltak. Reduksjon fordeler seg på tilskuddsordningene, tilskudd til vannmiljøtiltak, inkludert Oslofjorden, kalking og anadrom laksefisk (-5 mill. kroner), tiltak for å ta vare på natur i verdensarvområdene (-1,3 mill. kroner), tilskudd til tiltak for å ivareta natur (- 7,1 mill. kroner), og naturrestaurering (-3,6 mill. kroner).

Å bevare økosystemer, både i omfang og i best mulig tilstand, er fundamentalt for en klimarobust utvikling, og alle de fire tilskuddsordningene bidrar til dette. Det er vanskelig å anslå den konkrete klimaeffekten av gjennomføring av tiltakene. Klimaeffekten og klimagassutslipp avhenger av hvem som søker om tilskudd og hvilke tiltak som blir iverksatt. Med en reduksjon i bevilgningen til vannmiljøtiltak og restaurering vil det være færre tiltak som får tilskudd til å restaurere natur, eller gjennomføre tiltak for å bedre vannmiljø. Dermed kan klimaeffekten reduseres, og indirekte føre til økte utslipp. Kuttet i tiltak for å ta vare på natur i verdensarvområdene kan føre til at mindre areal med kulturlandskap og truede naturtyper blir skjøttet. Klimaeffekten er usikker fordi mindre skjøtsel kan påvirke jordkarbonet negativt, mens mer vegetasjon kan gi økt karbonlager i levende biomasse. Klimaeffekten av kuttet i tilskudd til tiltak for å ivareta natur avhenger av hvem som søker om tilskudd og hvilke tiltak som blir iverksatt.

Oppsummering – endringer i bevilgning til andre overføringer og tilskudd

Regjeringen foreslår en sammenslåing av Klimasats, tilskudd til klimatilpasning og Natursats til en ny tilskuddsordning, Klima- og natursatsprogrammer. Endringene på post 61 (Klimasats) må sees i sammenheng med opprettelsen av den nye ordningen. Ordningen skal styrke kommunenes kapasitet og gjennomføringsevne på klima- og naturområdet, og bidra til målrettet og helhetlig innsats.

Den foreslåtte sammenslåingen forventes å føre til at det iverksettes og gjennomføres færre tiltak som direkte og indirekte reduserer klimagassutslippene sammenlignet med tidligere år. Bakgrunnen for dette er at rammen for tilsagn i den nye tilskuddsordningen i 2027 er lavere enn saldert budsjett 2026 for Klimasats, tilskudd til klimatilpasning og Natursats. Videre står kommunen fritt til å velge om de vil gjennomføre klima-, klimatilpasnings- eller naturtiltak i sine programmer.

De foreslåtte bevilgningsøkningene til nybygg og opprustning av sykehusprosjekter og investeringstilskudd til heldøgns omsorgsplasser er vurdert å føre til økte utslipp på kort sikt.

Forslagene om å avvikle den midlertidige ordningen for tilskudd til drivstoff for kystrekeflåten og tilskuddet til selfangstnæringen fra og med 2027 er forventet å føre til redusert aktivitet og en reduksjon i utslippene fra drivstofforbruk.

7.4 Vurdering av klimaeffekten av budsjettendringene og kobling til måloppnåelse

Budsjettforslaget skal bidra til at Norge oppfyller sine klimamål. Dette kapittelet oppsummerer hovedpunktene fra rapporteringen i kapittel 7.3, etter hvorvidt effektene er vurdert til å skje under innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp), kvotepliktig sektor eller skog- og arealbrukssektoren. I tillegg redegjøres det kort for koblingen til vurderingene av måloppnåelse. For en fullstendig rapportering på måloppnåelse se Særskilt vedlegg til Prop. 1 S *Regjeringens klimastatus og -plan for 2027*.

7.4.1 Oppsummering av klimaeffektvurderinger av budsjettendringene

Mange av budsjettendringene kan gi både direkte og indirekte utslippseffekter, og utslippseffekt både på kort og lang sikt. En del budsjettposter kan trekke i retning av både økte og reduserte utslipp, og det er ofte ikke mulig å vurdere eller kvantifisere hvilken effekt som er størst. I de tilfellene er det krevende å anslå den samlede effekten posten har på utslippene. Det er derfor vanskelig å si hvorvidt og i hvilken grad budsjettet samlet sett bidrar til å redusere eller å øke klimagassutslippene.

En del av vurderingen som gjøres for alle postene er om effektene er forventet å komme under innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp), kvotepliktig sektor eller skog- og arealbrukssektoren. Dette er relevant fordi Norge har et klimasamarbeid med EU.[14] Noen av postene kan gi effekt på flere av disse pilarene. Det gis her en

oppsummering av vurderingene av klimaeffekten av de viktigste postene under hver pilar.

Innsatsfordelingen (ikke-kvotepliktige utslipp)

Klimaavgiftene er et sentralt virkemiddel i regjeringens plan for å redusere utslippene under innsatsfordelingen. Regjeringen foreslår i statsbudsjettet for 2027 at avgiftene på utslipp under innsatsfordelingen trappes videre opp i tråd med en lineær bane til 2 400 2025-kroner i 2030 (tilsvarer 2 000 2020-kroner). Generelt avgiftsnivå for 2027 blir da 1 900 kroner per tonn CO_2-ekvivalenter, som tilsvarer 13 pst. økning utover prisstigning. Det er anslått at en 13 pst. økning i det generelle avgiftsnivået vil gi om lag 190 000 tonn CO_2-ekvivalenter i reduserte utslipp.

Regjeringen foreslår å skjerme veitrafikken for virkningen av økt CO_2-avgift. Veibruksavgiften på mineralolje, biodiesel og bensin foreslås derfor redusert slik at de samlede avgiftene på bensin og diesel til bruk i veitrafikken holdes reelt uendret. Forslaget vil isolert sett gi om lag 90 000 tonn CO_2-ekvivalenter i økte utslipp.

Regjeringen følger opp stortingets anmodning om å fortsette å fase inn merverdiavgift på elbiler. Det kan isolert sett innebære noe tregere innfasing av elbiler, men det anslås at elbilandelen fortsatt vil være over 95 pst. Det innføres fritak i trafikkforsikringsavgiften for tunge elektriske varebiler. Det gir et noe sterkere insentiv til å velge elektriske varebiler.

Den reduserte bevilgningen til Enova kan ha betydning for deres innsats rettet mot innsatsfordelingen. Utslippseffekten av den reduserte bevilgningen til Enova avhenger av hvordan Enova operasjonaliserer den reduserte bevilgningen i sine budsjetter. Inkludert i dette er hvordan Enova fordeler midler mellom ulike sektorer. Styringsavtalen for perioden 2025–2028 legger til grunn at Enova først og fremst skal prioritere utslippskutt under innsatsfordelingen.

Regjeringen foreslår å videreføre Hurtigbåtprogrammet, for å få en raskere innfasing av nullutslippsløsninger for utvalgte fylkeskommunale hurtigbåtsamband. For 2027 forslås det at tilskuddordningen får en ramme for nye tilsagn i 2027 på 246,7 mill. kroner. Samtidig foreslås det at bevilgningen for utbetaling i 2027 øker med 11,1 mill. kroner, sammenlignet med nivået i 2026. Den foreslåtte økningen til Hurtigbåtprogrammet tilsier utslippsreduksjoner på kort og lang sikt

Den foreslåtte sammenslåingen av Klimasats, tilskudd til klimatilpasning og Natursats til en ny tilskuddsordning forventes å føre til at det iverksettes og gjennomføres færre tiltak som direkte og indirekte reduserer klimagassutslippene sammenlignet med tidligere år.

En vesentlig del av budsjettet på landbruks- og matområdet utgjøres av næringsavtalene, særlig jordbruks- og reindriftsavtalene. Klimaeffekten av endringene i bevilgningene i disse avtalene er sammensatt. Økt støtte til husdyrproduksjon kan for eksempel bidra til videreføring av eksisterende utslipp, eventuelt gi økte utslipp, mens andre store ordninger kan bidra til miljø- og klimavennlig produksjon og reduserte utslipp per produsert enhet. Klimaeffekten av jordbruksoppgjøret ble i år vurdert som en del av utformingen av proposisjonen (Prop. 98 S (2025–2026)). Vurderingene er gjort for enkeltordninger, men den totale effekten av endringer i årets jordbruksavtale, avhenger av tilpasninger til alle endringer samlet. De største endringene i budsjettet over jordbruksavtalen gjelder økte bevilgninger til pristilskudd og direkte tilskudd gjennom jordbruksavtalen, samt en styrking av Landbrukets utviklingsfond. I jordbruksavtalen 2027 økes spesielt satsene for en rekke av tilskuddsordningene som er rettet mot det grovfôrbaserte husdyrholdet. De største utslippene av metan stammer fra de grovfôrbaserte husdyrholdene (storfe og sau). Avtalen innebærer også økt støtte til korn og grønnsaksprodusentene.

Bevilgningene til Landbrukets utviklingsfond kan ha både positive og negative klimaeffekter, avhengig av hvordan midlene brukes. Fondet støtter tiltak som gir reduserte utslipp og økt CO_2-opptak i skog, men støtter også tiltak som bidrar til økt aktivitet som igjen gir høyere utslipp innen innsatsfordelingen.

De foreslåtte økte bevilgningene til bygge- og samferdselsprosjekter vil gi økt utslipp fra bygge- og anleggsmaskiner. Byggeprosjekter krever maskiner og utstyr på byggeplassene, og bruken av dem gir klimagassutslipp inntil byggeplassdriften eventuelt blir helt utslippsfri. Det foreslås for 2027 oppstartsbevilgning til Stad skipstunnel, nye Oslo fengsel avdeling Grønland og rehabilitering av et bygg i regjeringskvartalet, samt flere samferdsels- og forsvarsprosjekter.

Budsjettendringene knyttet til statens driftsutgifter som er vurdert å ha klimaeffekt er primært knyttet til økt aktivitet som følge av økt bruk av fartøy til tokt og andre aktiviteter, og økt aktivitet i Forsvaret. Det vil kunne føre til økt drivstoffor-

[14] For mer informasjon om de ulike EU pilarene se Regjeringens klimastatus og -plan for 2027.

bruk og dermed økte klimagassutslipp under innsatsfordelingen.

Den samlede effekten av de foreslåtte bevilgningsendringene på utslipp under innsatsfordelingen er usikker. Det er kun effekten av noen av forslagene til avgiftsendringer som er kvantifisert, og disse er i sum vurdert til å redusere utslippene. Redusert bevilgning til Enova trekker i motsatt retning. Det er flere budsjettendringer hvor vurderingen er at budsjettendringene fører til økte utslipp, som økte bevilgninger til bygge- og samferdselsprosjekter og økt aktivitet i Forsvaret, men det er krevende å si noe om størrelsesorden på disse effektene.

Kvotepliktige utslipp

Den reduserte bevilgningen til Enova vil trolig ha betydning for deres innsats rettet mot kvotepliktig sektor. Reduksjonen kan bidra til redusert omstillingstakt i industrien, og dermed økte utslipp på lengre sikt. Samtidig vil Enovas handlingsrom for videre satsing på utslippsreduksjoner i kvotepliktig sektor ikke kun avhenge av egen bevilgning, men også tilgangen på nødvendig teknologi, generell investeringsvilje og øvrige rammebetingelser. Effekten vil også avhenge av hvordan Enova operasjonaliserer den reduserte bevilgningen i sine budsjetter.

Økte bevilgninger til bygge- og samferdselsprosjekter vil påvirke etterspørsel etter byggematerialer, som kan påvirke utslippene i kvotepliktig sektor. Effekten på de norske kvotepliktige utslippene vil avhenge av om det etterspørres materialer som produseres i Norge eller utlandet.

En samlet vurdering av de foreslåtte budsjettendringene som har effekt på utslipp i kvotepliktig sektor, tilsier at utslippene vil øke noe.

Skog- og arealbruk

Økte bevilgninger til byggeprosjekter og samferdselsprosjekter som fører til nedbygging av areal vil bidra til økte utslipp i skog- og arealbrukssektoren.

Forslaget om økt bevilgning til tilskudd til skog- klima- og energitiltak over jordbruksavtalen vil kunne føre til noe økt opptak av CO_2 på lang sikt.

En samlet vurderingen av de foreslåtte budsjettendringene tilsier [vurdere effekten] i skog- og arealbrukssektoren.

Utslipp i utlandet

Redusert bevilgning til klima og miljø gjennom bistandsbudsjettet og til Klima- og skoginitiativet vil kunne føre til økte utslipp på lang sikt i utviklingsland. Samtidig er Klima- og skoginitiativet besluttet forlenget til 2035. Dette viser at Norge er en forutsigbar og langsiktig partner i arbeidet for å stanse tap av tropisk skog. Norsk klimafinansiering bidrar til utslippsreduksjoner, klimatilpasning og grønn omstilling i utviklingsland. Den foreslåtte totale økningen i bevilgning til Norfunds utviklingsmandat og Klimainvesteringsfondet (KIF) vil føre til reduserte utslipp.

Det foreslås også en økning i bevilgningen til EØS-finansieringsordningene. Deler av bevilgningen forventes å ha en positiv klimaeffekt på lang sikt gjennom innsatsen for grønn omstilling.

Økte bevilgninger til utstyrsanskaffelser og bygge- og samferdselsprosjekter kan påvirke etterspørselen etter materialer fra utlandet, og dermed føre til økte utslipp i utlandet.

På KLDs budsjett foreslås det bevilgninger til arbeidet med kjøp av klimakvoter og skogkreditter gjennom klimasamarbeidet med EU og kjøp av klimakvoter gjennom Initiativ for globale utslippsreduksjoner (NIGU). Kjøp gjennom klimasamarbeidet med EU vil på kort sikt være kjøp av klimakvoter for utslippsreduksjoner som allerede har skjedd i EU-land, og gir dermed ikke reduserte utslipp. Samtidig vil det settes som krav at kjøpesummen skal brukes på klimatiltak, noe som kan gi utslippsreduksjoner i selgerlandet på lang sikt. Bevilgningsøkningene som er foreslått til kvotekjøp fra utviklingsland kan utløse mange ganger større utslippskutt og private investeringer enn det Norge betaler for. Siden Norge kun kjøper en del av utslippsreduksjonene og programmene har lenger levetid enn avtaleperioden, vil midlene bidra til utslippseffekter både på kort og lang sikt.

Vurderingene av de foreslåtte budsjettendringene som har effekt på utslipp utenfor Norge, tilsier at utslippene globalt vil reduseres.

7.4.2 Koblingen til måloppnåelse

I Klimastatus og -plan for 2027 rapporteres det på hvordan Norge ligger an til å nå de lovfestede klimamålene for 2030, 2035 og 2050. Der redegjøres det for utslippsframskrivingen med vedtatt politikk og det beregnes utslippseffekt av regjeringens planlagte politikk – inkludert eventuelle utslippseffekter av forslaget til statsbudsjett som er mulig å beregne utslippseffekten av.

Det betyr at flere av postene som er vurdert i kapittel 7.3 er knyttet til virkemidler som inngår i den planlagte politikken og hvor det er gjort effektberegninger fram mot 2030 og 2035. I tråd med anbefalingene fra TBU klima rapporteres det derfor ikke bare på effekten av de foreslåtte budsjettendringene, men det redegjøres også her kort for hvordan budsjettendringene bidrar inn i vurderingene av måloppnåelse i 2030 og 2035.

I Klimastatus og -plan er det beregnet og oppgitt en kvantifisert utslippseffekt av opptrappingsplanen for klimaavgiftene, redusert veibruksavgift på drivstoff, samt Hurtigbåtprogrammet og Enova fram mot 2030 og 2035.

Samlet sett er det anslått at avgiftene bidrar med 1 mill. tonn utslippsreduksjon totalt i årene fram mot 2030. Det er inkludert effekten av en videre opptrapping av klimaavgiftene til de varslede nivåene. Regjeringen har varslet en opptrappingsplan for det generelle nivået på klimaavgiftene under innsatsfordelingen til rundt 2 400 (2025-kroner) per tonn CO_2 i 2030 og 3 400 (2025-kroner) i 2035.

Mye av aktiviteten til Enova ligger allerede inne i utslippsframskrivingene med vedtatt politikk. I beregningene som gjøres knyttet til regjeringens planlagte politikk i Klimastatus og -plan anslås effekten av ulike målrettede satsinger. Utslippseffekten av de målrettede satsingene inkluderer effekten av Enova og andre virkemidler som krav og prising. Her regnes endring i bevilgning til Enova inn som en endring relativt til utslippsutviklingen i utslippsframskrivingene. Beregningene bygger på en rekke usikre forutsetninger, da utslippseffekten blant annet vil avhenge av hvordan Enova innenfor sitt mandat innretter programmer og tildeler støtte fremover.

Beregningene av Enovas direkte effekt på utslippene er gjort sjablongmessig, med utgangspunkt i de historiske utslippsresultatene fra prosjekter som Enova har støttet. Historiske resultater kan gi en indikasjon på fremtidig effekt, men det er stor usikkerhet knyttet til om de vil gjenspeiles i fremtidige prioriteringer og resultat. Den direkte effekten av å redusere bevilgningen til Enova er beregningsteknisk lagt inn som en reduksjon i effekten av de målrettede satsingene. Kutt i bevilgning til Enova vil også ha klimaeffekt ut over den direkte tallfestede utslippseffekten. Den indirekte effekten av støtte fra Enova kommer når prosjektene Enova har støttet bidrar til fremskyndet utvikling og utbredelse av klima- og energiløsninger gjennom varige markedsendringer slik at løsninger tilpasset lavutslippssamfunnet på sikt blir foretrukket uten støtte. Denne effekten lar seg ikke tallfeste med dagens metoder. I tillegg vil kutt i bevilgningen til Enova kunne svekke effekten av andre virkemidler, for eksempel effekten av at Enova bidrar til å gjøre sektorer og markeder mer modne for å kunne møte ulike klimakrav eller økte karbonpriser. Det er samtidig betydelig midler i Klima- og energifondet som forventes å være på 36 mrd. kroner ved inngangen til 2027, inkludert overføringer og bevilgning. Enova er et sentralt virkemiddel for å stimulere til klima- og energiomstilling, og regjeringen har tilført klima- og energifondet betydelige midler over flere år. Enova vil derfor fortsatt ha et stort økonomisk handlingsrom til å støtte gode klima- og energiprosjekter.

For Hurtigbåtprogrammet anslås en effekt av den foreslåtte tilskuddsrammen for 2027 på 246,7 mill. kroner. Dersom det bevilges midler for hele tilskuddsrammen, vil bevilgningene kunne bidra til å redusere utslippene med om lag 6 000 tonn CO_2-ekvivalenter fram mot 2030 og om lag 31 000 tonn i sum i 2031-2035. Det er da lagt til grunn at gitte tilsagn resulterer i bevilgninger tre år fra bevilgningstidspunktet og dermed først får utslippseffekt fra 2030, fordi det tar tid før prosjektene realiseres. Effekten av bevilgninger til Hurtigbåtprogrammet er gjort med utgangspunkt i den årlige utslippseffekten per støttekrone basert på kostnadsanalyser fra programmet.

Det finnes i dag ikke metodikk for å beregne klimaeffekten av hele jordbruksavtalen. Miljødirektoratet har anslått klimaeffekten av økt tiltaksgjennomføring for fire målrettede ordninger som følger av endrede bevilgninger i jordbruksavtalen 2026. Klimaeffekten fram til 2030 er anslått til å være 0,03 mill. tonn CO_2-ekvivalenter i perioden fram til 2030.[15] Denne effekten benyttes inn i beregningene av måloppnåelse.

Regjeringen planlegger for at klimamålene for 2030 skal oppnås gjennom utslippskutt i Norge og i samarbeid med EU. Norske utslipp er på god vei nedover. Utslippsgapet er redusert sammenlignet med fjorårets Klimastatus og -plan. Regjeringen fører en ambisiøs klimapolitikk for at utslippene fortsatt skal reduseres, men som det fremgår av Klimastatus og -plan, ligger Norge an til under-

[15] De fire målrettede ordningene er regionalt miljøprogram (RMP), verdiskapningsprogrammet for fornybar energi og teknologi i landbruket (VSP fornybar), tilskudd til levering av husdyrgjødsel til biogass (HGB) og dreneringstilskudd. Metoden som ligger til grunn for anslaget er beskrevet av Miljødirektoratet i rapporten Virkninger på klimagassutslipp av klima- og miljørelevante ordninger i jordbruksavtalen fra 2025: Virkninger på klimagassutslipp av klima- og miljørelevante ordninger i jordbruksavtalen – miljodirektoratet.no

skudd i innsatsfordelingen og i skog- og arealbruksforordningen. Det er derfor behov for å kjøpe både utslippsenheter og skogkreditter fra EU/EØS-land for å oppnå forpliktelsen under EUs klimaregelverk. Det foreslås derfor 600 mill. kroner i 2027-budsjettet til kjøp av skogkreditter og utslippsenheter fra EU/EØS-land. Kvotene kan benyttes til å tette gapet og bidra til norsk måloppnåelse.

Utslippskutt i Norge og samarbeid med EU vil trolig ikke være tilstrekkelig for å oppfylle Norges klimamål under Parisavtalen på minst 55 prosent utslippskutt i 2030. Regjeringen arbeider derfor for å få levert 15 mill. tonn utslippsreduksjoner utenfor EU/EØS fram mot 2030 gjennom samarbeid under Parisavtalens artikkel 6. Det er også usikkerhet rundt klimamålet for 2035. Regjeringen planlegger derfor for å få levert opptil 25 mill. tonn utslippsreduksjoner utenfor EU/EØS i perioden 2031-2035. I 2027 foreslås det en bevilgningsøkning til dette arbeidet på 200 mill.

I tillegg foreslås det en økning i fullmakten knyttet til posten fra 15 til 26,1 mrd. kroner. Fullmakten skal dekke behov for kvotekjøp for både Norges klimamål for 2030 og 2035 fra land utenfor EU, og tar høyde for at mange av prosjektene det inngås kjøpsavtaler med ikke vil levere utslippsreduksjoner som forventet.

8 FNs bærekraftsmål

Norge undertegnet Agenda 2030 med universelle bærekraftsmål i 2015 og har med dette forpliktet seg til å gjennomføre og implementere målene. Siden da har Norge lagt fram tre frivillige nasjonale rapporter til FN om framdriften i 2016, 2021 og for tredje gang i 2026. Rapportene viser at politikk og regelverk i Norge i stort er i samsvar med målene, men at det også er mål som utfordrer oss til å gjøre mer.

Behovet for en mer integrert tilnærming til økonomiske, sosiale og miljømessige hensyn i politikkutformingen går klart fram av Agenda 2030. Regjeringen ser at bærekraftsmålene kan fremme et bredere samfunnsansvar hos alle aktører, engasjere fagmiljøer på nye måter og bedre samarbeidet mellom dem. Meld. St. 35 (2024–2025) *Norges arbeid med bærekraftsmålene – status, utfordringer og veien videre* ble behandlet i Stortinget våren 2026 Innst. 109 S (2025–2026).

Bærekraftsmålene fremhever miljø og klima både som egne mål og prioriterte felt og som tverrgående hensyn. Hovedinnsatsen til Klima- og miljødepartementet under de ulike målene er omtalt her. Mer omtale finnes i proposisjonene til andre departementer. En samlet rapport følger som et digitalt vedlegg til Prop. 1 S fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet. Status for bærekraftsindikatorene finnes på Statistisk sentralbyråds nettsider.

Mål 1 Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

Klima- og miljødepartementet medvirker til å nå delmål 1.5 om fattigdom og sårbarhet for klimarelaterte ekstremhendelser. Regjeringen trapper opp støtten til klimatilpasning og følger opp strategien «Klima, sult og sårbarhet». Ringvirkningene av krigen i Ukraina, flere konflikter i verden og økte konsekvenser av miljø- og klimaendringene gjør det krevende å oppnå like stor fattigdomsreduksjon som tidligere.

Mål 2 Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

Klima- og miljødepartementet medvirker til flere delmål under bærekraftsmål 2. Delmål 2.4 handler om å sikre bærekraftige systemer for matproduksjon, og innføre robuste metoder for økt produktivitet og produksjon, som styrker evnen til tilpasning til klimaendringer og andre katastrofer, og gradvis bedrer arealenes og jordas kvalitet. Naturmangfoldet i jordbrukets kulturlandskap er under tosidig press fra på ene siden en intensivering av jordbruksdrift med økt bruk av innsatsmidler som gjødsel og plantevernmidler; og på andre siden opphør av tradisjonell drift med gjengroing og økt etablering av fremmende arter. Siden 1990 har klimagassutslippene fra jordbruket gått ned med 10,5 pst. Framskrivninger av utslipp viser derimot at dersom dagens politikk videreføres, ventes utslippene i sektoren å øke frem mot 2030. Det er flere initiativer som bidrar til bærekraftig jordbruk i Norge for å nå delmål 2.4 om bærekraftige systemer for matproduksjon. Jordbruksavtalen blir gjennom de årlige forhandlingene dreid i en mer klima- og miljøvennlig retning. Regjeringen og organisasjonene i jordbruket inngikk i 2019 en intensjonsavtale om å kutte 5 millioner tonn CO_2-ekvivalenter i sektoren innen 2030. Tiltaksplaner for pollinerende insekter og fremmede arter med målrettet tilskudd skal bedre leveområdene for biologisk mangfold i kulturlandskapet. Ordningen for utvalgte kulturlandskap i jordbruket (UKL) er mer enn doblet siden 2016 til 51 områder over hele landet. Skjøtsel i form av beite og slått av truede naturtyper som kystlynghei og slåttemark tar vare på artsrike arealer som også bruker norske fôrressurser og kulturlandskapsverdier. Kulturminner og kulturmiljø blir skjøttet og satt i stand og ivaretar kulturarven fra landbruket.

Det norske Klima- og skoginitiativet har som hovedmål å bidra til et stabilt klima, bevaring av naturmangfold og bærekraftig utvikling. Det vises til nærmere omtale av initiativet under programkategori 12.70 Internasjonalt klimaarbeid. Gjennom arbeid for avskogingsfrie råvaremarkeder og

for at finansmarkedene skal stimulere til bærekraftige investeringer uten avskoging, bidrar initiativet til flere delmål under mål 2. Et viktig verktøy for delmål 2.5 er Nagoya-protokollen, se nærmere omtale under delmål 15.6. Det globale Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (naturavtalen) inneholder en rekke mål knyttet til bærekraftig matproduksjon.

Mål 3 Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

Klima- og miljødepartementet bidrar til delmål 3.9 om å *«innan 2030 redusere talet på dødsfall og sjukdomstilfelle på grunn av farlege kjemikaliar og forureina luft, vatn og jord vesentleg»*. Mennesker kan utsettes for miljøgifter via produkter vi omgir oss med, drikkevann og mat eller fra byluft, støv og inneluft. Forurensning og farlige kjemikalier kan forårsake og forverre sykdom som kreft og hjerte- og karsykdom, og gi reproduksjonsskader. Gjennom arbeidet med nye internasjonale forbud og andre reguleringer mot bruk og utslipp reduseres risikoen for slike skader. Akutte dødsfall fra kjemikalier og forurensning forekommer relativt sjelden i Norge. Utendørs luftforurensning utgjør fremdeles en helserisiko fordi stoffer som nitrogendioksid (NO_2) og svevestøv ($PM_{2,5}$ og PM_{10}) kan føre til eller forverre både luftveissykdommer og hjerte- og karsykdommer. Barn, eldre og personer med diabetes, luftveissykdommer og hjerte- og karsykdommer er spesielt sårbare for luftforurensning. Selv om den lokale luftforurensningen er redusert de siste årene, er det fremdeles utfordringer med helseskadelige nivåer enkelt steder, spesielt i byer, tettsteder og rundt trafikkerte veier. Det beregnet at 347 personer i Norge døde for tidlig i 2022 på grunn av eksponering av høyere nivåer av fint svevestøv enn det Verdens helseorganisasjon anbefaler.[1] I europeisk sammenheng er Norge en sentral aktør i arbeidet for å hindre helseskadelig forurensning av luft, vann og jord og eksponering for helse- og miljøfarlige stoffer. Se nærmere omtale under delmål 11.6 og 12.4. Gjennom EØS-midlene bidrar Norge til å støtte arbeid med strategier, planer og kunnskap for å styrke kontrollen med forurensning i land som får midler i Sentral-Europa. Norske forskningsmiljøer (NILU, NIVA og Meteorologisk institutt) har viktige roller i kunnskapsarbeidet under konvensjonen om langtransportert grenseoverskridende luftforurensning (CLTRAP), i tillegg leder NILU et av det europeiske miljøbyråets (EEA) temasentre for luftkvalitet.

Mål 6 Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle

Klima- og miljødepartementet bidrar til delmål 6.1–6.4 om *«trygt drikkevann, tilstrekkelige sanitærforhold, bedre vannkvalitet og bedre utnyttelse av vann i alle sektorer»*. Se også omtale under resultatområde og nasjonale mål i klima- og miljøpolitikken i del I og programkategori 12.20 i del II.

Norge har fastsatt nasjonale mål og iverksatt en rekke tiltak i tråd med WHO-/UNECE-protokollen for vann og helse.

Utslipp av kjemikalier og materiale som kan påvirke vannkvaliteten og drikkevannet er strengt regulerte. Majoriteten av befolkningen er tilknyttet kommunale renseanlegg. Andelen tilknyttet større avløpsanlegg økte fra 82 til 88 pst. i perioden 2001 til 2024. For 2024 betyr det en tilknytning på i underkant av 4,9 millioner mennesker. Den øvrige delen av befolkningen er tilknyttet de om lag 321 000 mindre avløpsanleggene. Dette utgjør stort sett enkelthusanlegg (separate renseanlegg). Rundt 65% er tilknyttet renseanlegg der avløpsvannet renses biologisk og/eller kjemisk.[2]

En stor del av det kommunale ledningsnettet er gammelt og/eller dårlig, og mange avløpsrenseanlegg oppfyller ikke rensekravene i forurensningsregelverket. Dette fører til utslipp av urenset og dårlig renset avløpsvann og er en utfordring for måloppnåelsen til Norge. For langsom fornyelse av både drikkevann- og avløpsnettet fører til risiko for spredning av urenset avløpsvann til vannforekomster og drikkevannettet, og dermed fare for spredning av smittsomme sykdommer. Å tilpasse vann- og sanitærsystemene til forventede klimaendringer vil være en utfordring i en del kommuner.

Norge har gjennomført EUs avløpsdirektiv fra 1991. Revidert avløpsdirektiv trådte i kraft i EU 1. januar 2025. Direktivet skal beskytte mennesker og natur mot utslipp av dårlig renset avløpsvann. Samtidig skal det skape et forutsigbart rammeverk med mer åpenhet og bedre styring av avløpssektoren. Direktivet skal bidra til å nå målene i den grønne given, oppnå klimanøytralitet og nullforurensning i 2050 og overgang til en sirkulær

[1] EEA, Burden of disease of air pollution, Table publisher.

[2] Gisle Berge og Alexander David Ritell, Kommunale avløp 2024. Ressursinnsats, gebyrer, utslipp, rensing og slamdisponering, SSB Rapport 2025/35 publisert 17. Desember 2025.

økonomi, samt støtte arbeid med folkehelse og bærekraftmål 6.

Ny vass- og avløpsanleggslov, som trådte i kraft i 2026, tydeliggjør rettigheter og plikter knyttet til vann- og avløpstjenester og gir kommunene bedre virkemidler for å håndtere overvann og redusere belastningen på avløpsnettet.

Klima- og miljødepartementet bidrar til delmål 6.5 om integrert forvaltning av vannressurser på alle nivå. Norge forvalter nasjonale og grenseoverskridende vannressurser, og verner og restaurerer vannrelaterte økosystem på en god måte. Vanndirektivet til EU er gjennomført gjennom nasjonal lovgiving. I tråd med vannforvaltningsplanene blir det iverksatt tiltak for å oppnå målene for vannforekomster. Planene skal revurderes og om nødvendig oppdateres hvert sjette år for å sikre en mer målrettet og bedre prioritering av innsatsen. Måloppnåelsen er forventet å øke ytterligere som et resultat av tiltakene som er gjennomførte i den forrige og den nåværende planperioden. Det er et godt samarbeid med nabolandene om grenseoverskridende vassdrag, og de fleste av disse er regulert gjennom bilaterale avtaler. Enkelte av disse avtalene er knyttet til oppnåelse av kravene i vanndirektivet, mens andre regulerer konkret bruk av vassdraget til vasskraft eller fiske. I 2023 startet vi forhandlinger med Finland om forvaltning av fiskebestandene i Neidenvassdraget.

Klima- og miljødepartementet bidrar til delmål 6.6 om å *«innen 2020 verne og gjenoppbygge vannrelaterte økosystem, inkludert fjell, skoger, våtmarker, elver, vannførende bergarter og innsjøer»*. Av Norges naturlige vannforekomster i elv, innsjø og kyst er nær 75% i god eller svært god økologisk tilstand. For at mer av vannet skal nå målet, er det behov for miljøforbedrende tiltak.

Den økologiske tilstanden i våtmark er middels. Naturstrategi for våtmark fra 2021 har som mål å bremse nedbyggingstakten vi ser i dag, og bedre den økologiske tilstanden i våtmark. Flere av tiltakene i strategien er godt i gang. I nye nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging, forventer regjeringen at omdisponering og nedbygging av karbonrike areal, inkludert myr, tidevann-sump og andre typer våtmark og skog blir unngått så langt som mulig i kommunale og regionale planer. Restaurering av våtmark fortsetter blant annet etter *Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021–2025)*, vannforvaltningsplaner, *Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag 2021-2030* og *Oppfølgingsplan for trua natur*. I 2024 ble det brukt 25,5 mill. kroner på restaurering av myr og annen våtmark og gitt 15 mill. kroner i tilskudd til 59 vannmiljøprosjekter i vassdrag. I 2025 innførte regjeringen et forbud mot å åpne nye torvuttak.

Målet i den nasjonale strategien for restaurering av vassdrag er å restaurere minst 15 pst. av vassdrag i Norge som har blitt forverret, i perioden 2021–30 og reversere den negative trenden slik at vi i 2030 restaurerer vassdrag i en høyere takt enn vassdragene taper seg. En oppfølgende *Nasjonal handlingsplan for restaurering av vassdrag* ble publisert i juli 2026.

Under bistandsprogrammet mot marin forsøpling blir det arbeidet for å redusere utslipp av plastavfall til vassdrag i utviklingsland.

Mål 8 Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

Delmål 8.4 handler om å bryte koplingen mellom økonomisk vekst og miljøskader. Utslipp av klimagasser per enhet BNP har gått ned de siste tiårene. Målt i utslipp per innbygger ligger Norge likevel høyt over det globale gjennomsnittet. Det er fremdeles et stort potensial for å frikople veksten i økonomien fra veksten i klimagassutslippene. Klima- og miljødepartementet bidrar til å nå delmål 8.4. I klimapolitikken er prising av utslipp gjennom klimaavgifter og deltakelse i EUs kvotesystem (EU ETS) et hovedvirkemiddel. Mot andre typer av forurensning, og i forvaltning og vern av naturmangfoldet, bruker Norge i hovedsak direkte reguleringer. Norge er blant de landene i verden med størst materielt forbruk per innbygger. Det vises til relevant omtale under mål 12 om bærekraftig produksjon og forbruk, mål 13 om klima og mål 15 om natur.

Mål 9 Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon

Klima- og miljødepartementet bidrar til å nå delmål 9.4 om å *«innen 2030 oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljøvennlige teknologiformer og industriprosesser»*. Det er iverksatt flere tiltak for å senke utslippene fra industrien, blant annet deltakelse i EUs kvotesystem (ETS) og støtteprogrammer gjennom Enova. I 2026 har Enova hatt en konkurransebasert støtteordning for karbonfangst og -lagring på høring og etablert en støtteordning for mottaksterminaler for CO_2. Utslipp fra personbiltrafikken har sunket de siste årene.

Dette blir blant annet gjort gjennom Enova som støtter klima- og energiløsninger, eksempelvis ladestasjoner til nullutslippskjøretøy. Kravet om at 40 pst. av midlene i CO_2-kompensasjonsordningen for industrien skal gå til energi- og klimatiltak i Norge bidrar til omstilling av kraftkrevende industribedrifter.

Mål 11 Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

Klima- og miljødepartementet bidrar til delmål 11.4 om *«å styrke innsatsen for å verne om og sikre verdens kultur- og naturarv. Norge har et velfungerende forvaltningssystem for å ta vare på natur- og kulturarven»*. Endringer i arealbruk og klimaendringer legger imidlertid press på disse ressursene. Se også omtale under resultatområde og nasjonale mål i klima- og miljøpolitikken i del I og programkategori 12.20 og 12.30 i del II.

Norge er statspart til Konvensjon for vern av verdens kultur- og naturarv. Klima- og miljødepartementet arbeider for å sikre de universelle verdiene til kultur- og naturarven. Norge er med å finansiere World Heritage Leadership Programme, som bidrar til globale kompetansehevingstiltak på verdensarvområdet. I tillegg har Norge over flere år gitt betydeligemidler til sikring av afrikansk verdensarv, med vekt på naturarv.

Norske myndigheter har over tid styrket innsatsen for forvaltningen av de åtte verdensarvområdene i Norge. Verdensarvområdene skal være fyrtårn for den beste praksisen innenfor kultur- og naturmiljøforvaltning når det gjelder tilstand, forvaltning og formell beskyttelse. Klima- og miljødepartementet har opprettet et forum for berørte departementer som skal legge til rette for samordning om forvaltningen av verdensarvområdene, og tilrettelagt for formidling av verdensarven gjennom bidrag til etablering og drift av verdensarvsentre ved alle de norske verdensarvområdene.

Klima- og miljødepartementet har utarbeidet nye bevaringsstrategier for kulturmiljø som skal bidra til å strukturere, samordne og organisere innsatsen for å nå de tre nasjonale målene for kulturmiljø.

Norge har 41 nasjonalparker på fastlandet og 7 på Svalbard. Siden 2021 er det opprettet 385 nye naturreservat i skog. Det er nå i alt vernet et areal på om lag 64 150 km^2 på fastlandet og i territorialfarvannet i Norge, av dette er 57 483 km^2 på fastlandet og 6 670 km^2 havareal. Handlingsplan for å styrke forvaltningen og ta vare på naturverdiene i nasjonalparkene og andre store verneområder på fastlandet, fra 2019, har blitt fulgt opp av en strategi for å opprettholde verneverdiene i verneområdene på lang sikt.

Klima- og miljødepartementet bidrar til å nå delmål 11.6 om å redusere den negative påvirkningen på miljøet fra byene og lokalsamfunnet, knyttet til avfall og forurensning.

I internasjonal sammenheng er det lite luftforurensning i norske byer og tettsteder. Selv om den lokale luftforurensning er redusert de siste årene, er det fremdeles utfordringer med høye forurensningsnivåer enkelte steder i byer, tettsteder og rundt trafikkerte veier. Kommunene er forurensningsmyndighet i saker om lokal luftkvalitet, og kan blant annet gi pålegg om tiltak for å begrense forurensning etter forurensningsforskriften kapittel 7. For å gjøre regionale og lokale myndigheter bedre i stand til å sikre renere luft er det etablert en fagbrukertjeneste og en varslingstjeneste for luftkvalitet. Videre er god arealplanlegging et viktig verktøy for å motvirke og begrense effekten av luftforurensning, særlig i byene.

Kommunene har også en viktig rolle i avfallshåndteringen og skal sikre forsvarlig håndtering av det avfallet som oppstår i norske husholdninger. I Norge blir om lag 45 pst. av det kommunale avfallet materialgjenvunnet, resten blir hovedsakelig energiutnyttet. Det kommer stadig strengere krav til materialgjenvinning, som skal sikre at mer av ressursene kommer inn i kretsløpet igjen. Se mål 12 for nærmere omtale av dette.

Klima- og miljødepartementet bidrar til delmål 11.7 om gode og tilgjengelige grøntområder for alle. Bevaring av natur i byer og tettsteder er viktig, siden det har mye å si for både økosystem og trivsel. Årlig bidrar Klima- og miljødepartementet til at mellom 20 og 30 natur- og friluftslivsområder i og ved byer og tettsteder blir varig sikret gjennom ordningen statlig sikring av friluftslivsområder. Klima- og miljødepartementet utvikler og oppdaterer metodikk innenfor kartlegging og verdsetting av friluftslivsområder, og gir økonomisk støtte til kommuner og fylkeskommuner for å kartlegge og verdsette friluftslivsområder. Dette bidrar til økt kunnskap om friluftslivsområder i kommunene og bidrar til at disse ikke blir bygd ned på grunn av mangel på kunnskap om områdenes kvaliteter og bruk. Klima- og miljødepartementet har også et eget ferdselsåreprosjekt, som bidrar til at kommunene planlegger og legger til rette for et nettverk av ferdselsårer for friluftsliv. Også gjennom veiledning og kompetansebygging bidrar regjeringen til at kommuner sikrer og utvi-

kler grøntområder i nærmiljøet. Områdesatsingene, der staten og en rekke kommuner samarbeider om å bedre sosialt og fysisk miljø i levekårsutsatte byområder, bidrar også til å utvikle grønne områder i nærmiljøet. Data fra Statens kartverk tyder på at 40 pst. av turveiene er tilgjengelige for personer med funksjonsnedsetting. Tilgang til bostedsnære, trygge og attraktive tur-, gange- og aktivitetsområder for alle, uavhengig av alder, sosial bakgrunn og funksjonsnivå, er viktig for folks daglige fysiske aktivitet og for helse og livskvalitet. Dette er vektlagt i Meld. St. 15 (2022–2023) *Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar* og i *Handlingsplan for fysisk aktivitet 2020-2029 – Sammen om aktive liv.*

Mål 12 Sikre bærekraftige forbruks- og produksjonsmønster

Målet innebærer at produsenter og forbrukere skal ta hensyn til eksterne kostnader, særlig kostnader for miljøet, ved produksjon og forbruk. Klima- og miljødepartementet bidrar til å nå flere av delmålene. Regjeringens handlingsplan for en sirkulær økonomi[3] omtaler hvordan en omlegging til en mer sirkulær økonomi i Norge kan bidra til at man når klima- og miljømålene, og til mer grønn verdiskapning i Norge. Se nærmere omtale av tiltak for sirkulær økonomi i del II, programkategori 12.20.

Norge er en del av 10YFP (det tiårige handlingsprogrammet for bærekraftig forbruk og produksjon) og Klima- og miljødepartementet gir økonomisk støtte til nettverket One Planet (Mål 12.1). Det materielle forbruket per innbygger er høyt over det globale og europeiske gjennomsnittet (Mål 12.2). Norske myndigheter bruker økonomiske og rettslige virkemidler for å fremme bærekraftig forvaltning og bruk av naturressurser. Enkelte virkemidler er rettet inn mot grønne forbruksvalg og styrking av forbrukernes stilling, som rett til miljøinformasjon, merke- og sertifiseringsordninger for miljø og rett til reparasjon i forbrukerkjøp.

I Bransjeavtalen om reduksjon av matsvinn er målet å halvere matsvinnet innen 2030. Avtalen er under revisjon i 2026. I 2025 ble matsvinnloven vedtatt. Den skal sikre bedre ressursutnyttelse av mat gjennom å forebygge og redusere matsvinn. Det gjøres nå utredningsarbeid for å få på plass utfyllende forskrifter til loven (Mål 12.3).

Arbeidet med miljøgifter og andre helse- og miljøfarlige stoffer er beskrevet i *Handlingsplan for et giftfritt miljø*, som er en oppfølging av tidligere handlingsplaner og viser prioriteringene i kjemikaliearbeidet framover, inkludert særskilte satsningsområder for miljømyndighetene (Mål 12.4).

Som del av EUs handlingsplan for sirkulær økonomi utvikler EU-kommisjonen nå et forsterket produktrammeverk med krav om at produkter blir designet for å være bærekraftige (ny økodesignforordning).

Lov om bærekraftige produkter og verdikjeder trådte i kraft 1. juli 2024, og har til formål å hjemle dette nye og forsterkede produktrammeverket for bærekraftige produkter som er under utvikling i EU. Regjeringen vil fremme forslag om at økodesignforordningen gjennomføres i bærekraftige produkter-loven når denne er innlemmet i EØS-avtalen.

Det er et nasjonalt mål å øke materialgjenvinningen av avfall. Videre er det et mål å koble veksten i mengden avfall fra veksten i økonomien. Regjeringen vedtok i 2022 endringer i avfallsregelverket som stiller krav til utsortering og materialgjenvinning av plastavfall og biologisk avfall. I mai 2024 ble det fastsatt krav til utsortering, separat innsamling og materialgjenvinning av glass- og metallemballasje, papp, papir og tekstiler fra husholdning og næringer som genererer husholdningslignende avfall. Forskriftsendringene trådte ikraft 1. januar 2025. EU vedtok høsten 2025 revidert rammedirektiv om avfall, som inneholder krav om at alle EU/EØS-land skal innføre utvidet produsentansvar for tekstiler, og rettslig bindende mål for reduksjon av matavfall (Mål 12.5).

Internasjonalt arbeider Norge for en effektiv global avtale om plastforurensning i de mellomstatlige forhandlingene igangsatt av FNs miljøforsamling i 2022. Forhandlingskomiteen møtes igjen til et nytt forhandlingsmøte i mars 2027 med ny dynamikk i forhandlingene etter valget av ny leder for komiteen. Norge leder en høyambisjonskoalisjon med 77 medlemsland sammen med Rwanda for å øke ambisjonsnivået i forhandlingene. Norge fremmer blant annet forslag om rettslig bindende forpliktelser rettet mot hele plastens livsløp og prioriterer tiltak så langt oppe i produksjonskjeden som mulig. Regjeringen har vedtatt å videreføre bistandsprogrammet mot marin forsøpling i perioden 2025-28.

Norge er pådriver for å fase ut miljøgifter gjennom sterkere internasjonal regulering av miljøgifter og andre helse- og miljøfarlige kjemikalier. For å sikre god, felles kunnskap som grunnlag for

[3] Handlingsplan for en sirkulær økonomi – regjeringen.no

tiltak for å motvirke den tredje globale miljøtrusselen, forurensning, ble det i 2025 etablert et nytt globalt mellomstatlig panel for kjemikalier, avfall og å forebygge forurensning. For perioden 2026-29 er det vedtatt at FNs miljøprogram skal prioritere, blant annet, bærekraftig produksjon og forbruk på tvers av alle sektorer og miljøproblemer, inkludert gjennom å fremme sirkularitet.

Handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon (2021–2030) ble revidert i 2025 (Mål 12.7).

Mål 13 Handle omgående for å motarbeide klimaendringene og konsekvensene av disse

Oppfølging av Parisavtalen er grunnlaget for oppfylling av FNs bærekraftsmål 13. Informasjon om internasjonalt klimaarbeid, inkludert Parisavtalen, finnes i programkategori 12.70 (Internasjonalt klimaarbeid). Se proposisjonens kapittel 2.5 Klima for nærmere omtale av Norges klimamål. For en kort omtale av hvordan Norge skal nå klimamålene, inkludert klimatilpasning, se programkategori 12.20. For en bredere gjennomgang, se klimalovrapporteringen i særskilt vedlegg *Regjeringens klimastatus og -plan*. Se også resultatområder og nasjonale mål i klima- og miljøpolitikken i del I.

Norge har meldt inn to klimamål under Parisavtalen for henholdsvis 2030 og 2035. Målene er også lovfestet i klimaloven. Norges klimamål for 2030 er å kutte utslippene med minst 55 pst. sammenlignet med hva de norske utslippene var i 1990. Norges klimamål for 2035 er å kutte utslippene med minst 70-75 pst. sammenlignet med hva de norske utslippene var i 1990.

Norge har i tillegg lovfestet et mål om å bli et lavutslippssamfunn i 2050. Målet er å redusere klimagassutslippene med 90–95 pst. innen 2050 sammenliknet med utslippsnivået i 1990.

De norske klimagassutslippene er på vei ned. De samlede norske utslippene av klimagasser i 2025 var 44,1 millioner tonn CO_2-ekvivalenter, ifølge foreløpige tall. Det er 22 pst. under toppnivået i 2007 og 13,9 pst. lavere enn 1990. Samarbeid om utslippsreduksjoner med andre land kan også bidra til at Norge når sine klimamål. Se miljøstatus.no for nærmere oversikt over nasjonale klimamål og indikatorer.

Norge fører en ambisiøs klimapolitikk. Sektorovergripende virkemidler i form av avgifter og deltakelse i det europeiske kvotesystemet er hovedvirkemidler og dekker om lag 85 pst. av klimagassutslippene i Norge. Norske klimaavgifter er svært høye i internasjonal sammenheng, både i utbredelse og nivå. Disse virkemidlene setter en pris på utslipp og bidrar dermed til at produksjon og forbruk blir vridd i mer klimavennlig retning. I tillegg til kvoter og avgifter blir direkte regulering, standarder, avtaler, informasjon og subsidier til utslippsreduserende tiltak brukt som virkemidler i klimapolitikken, inkludert støtte til forskning og teknologiutvikling.

Regjeringen legger årlig fram *Regjeringens klimastatus og -plan* som et særskilt vedlegg til forslaget til statsbudsjett. *Klimastatus og -plan* viser hvordan Norge ligger an til å nå klimamålene og regjeringens plan for å oppfylle målene. *Klimastatus og -plan* er også regjeringens rapportering etter klimaloven. Blant virkemidlene som skal bidra til å nå målene er en gradvis økning i avgiften på klimagassutslipp til 2 400 kroner per tonn CO_2 i 2030 og 3 400 kroner per tonn CO_2 i 2035, regnet i 2025-priser. Klimaplanen viser også hvordan det vil bli lagt til rette for reduksjon i utslipp og økt CO_2-opptak i skog og andre areal, og dessuten virkemidler for å stimulere lav- og nullutslippsløsninger i kvotepliktig industri. I planen vurderes også klimaeffekten av forslag til budsjettendringer.

I april 2025 la regjeringen fram Meld. St. 25 (2024–2025) *Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet*. Her legger regjeringen rammene for klimapolitikken mot 2035, på vei mot lavutslippssamfunnet. I meldingen omtales regjeringens politikk for å redusere klimagassutslipp i hele økonomien.

Norske myndigheter arbeider for å gjøre samfunnet mindre sårbart for klimaendringer. Nettstedet Klimatilpasning.no bidrar til å spre kunnskap om klimaendringer og klimatilpasning. Hensynet til klimatilpasning er innarbeidet i statlige planretningslinjer for klima- og energi. Formålet med retningslinjene er å sikre at klima og energi vektlegges i kommunenes arealplanlegging og virksomhet.

Et godt naturvitenskaplig kunnskapsgrunnlag er sentralt i arbeidet med klimatilpasning. Norsk klimaservicesenter (KSS) skaffer, legger til rette og formidler klima- og hydrologiske data for bruk i arbeidet til forvaltningen med klimatilpasning, og gir råd om bruk av data. Det er bevilget midler til KSS til arbeidet med å utvikle en nasjonal dataplattform, kalt «Klimakverna». Klimakverna skal sørge for at det blir enklere å ta i bruk klima- og hydrologiske framskrivinger, for eksempel i planverket til kommunene. Kommunevise klimaprofiler vil bli lansert i desember 2026.

Flere nasjonale strategier for reduksjon av katastroferisiko i tråd med Sendai-rammeverket

er på plass. Regjeringen arbeider med å videreutvikle risiko- og sårbarhetsanalysene i fylkene (fylkesRos) for aktivt bruk i arbeidet med klimatilpasning på regionalt og lokalt nivå. Regjeringen har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utarbeide en nasjonal klimasårbarhetsanalyse som vil gi et bedre kunnskapsgrunnlag og legge grunnlag for videre politikkutvikling om klimatilpasning. Ekspertutvalget for klimatilpasning la frem sin rapport *Norge i hardt vær* i juni 2026.

Internasjonalt skal norsk klimafinansiering til utviklingsland innrettes slik at den bidrar til at utviklingslandene når målene sine under Parisavtalen. Norge har et mål om en dobling av norsk klimafinansiering fra 7 mrd. kroner i 2020 til 14 mrd. kroner senest i 2026. Tallene fra 2025 viser at norsk klimafinansiering utgjorde 30,3 mrd. kroner. Det er en økning på over 11 mrd. kroner fra 2024, hele 60 pst. Doblingsmålet ble dermed innfridd for fjerde år på rad. Den betydelige økningen fra 2024 skyldes i all hovedsak økt mobilisert privat kapital utløst av Klimainvesteringsfondet som forvaltes av Norfund. Klimaspesifikke investeringer og mobilisering av privat kapital svinger fra år til år, og vi kan dermed ikke forvente like høye tall i 2026.

Klima- og skoginitiativet er den største internasjonale enkeltsatsing på klimafeltet i Norge. Initiativet har gjort Norge til et foregangsland i langsiktig finansiering for å stanse tapet av naturskog og bidra til bærekraftig arealforvaltning. Se omtale av Klima- og skoginitiativet under programkategori 12.70 *Internasjonalt klimaarbeid*.

Mål 14 Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling

Norges utstrakte bruk av havet og ressursene i havet fører med seg et ansvar for å forvalte havområdene på en langsiktig og ansvarlig måte. Norge baserer bruken av havet på bærekraft og økosystembaserte tilnærminger. Norge har omfattende reguleringer for å sikre god forvaltning av havområdene. Se også omtale under resultatområder og nasjonale mål i klima- og miljøpolitikken i del I og programkategori 12.20 i del II.

Miljøtilstanden i de norske havområdene påvirkes i økende grad av menneskeskapte klimaendringer og økt havtemperatur. Havklimaet har endret seg i alle de tre forvaltningsplanområdene som følge av menneskeskapte klimaendringer. Dette gjør seg gjeldende gjennom forhold som økt havtemperatur, minkende havis i Barentshavet, og formørking av vannet i Nordsjøen og Skagerrak. Økte utslipp av CO_2 fører også til at havet blir surere. Disse endringene har videre medført endringer i den økologiske tilstanden i økosystemene. I Nordsjøen og Skagerrak er økosystemet betydelig påvirket av menneskelige aktiviteter.

Norge er avhengig av et rent og rikt hav for å høste og produsere ren mat. Verdiskaping i havnæringene er avhengig av bærekraftig forvaltning av marine ressurser, god miljøtilstand og rikt naturmangfold i de norske kyst- og havområdene. Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene – Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, Norskehavet, og Nordsjøen og Skagerrak – ble sist oppdatert og lagt frem i Meld. St. 21 (2023–2024) *Helhetlige forvaltningsplaner for de norske havområdene* med rammer og tiltak for bærekraftig bruk og bevaring av økosystemene. Planene legger til rette for verdiskaping og matsikkerhet, og bidrar til å opprettholde miljøverdiene. Regjeringen vil legge frem neste melding til Stortinget om forvaltningsplanene for norske havområder i 2028.

I forbindelse med vedtaket om et nytt globalt rammeverk for naturmangfold under partsmøtet i Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD) i 2022 har Norge sluttet seg til et globalt mål om å bevare minst 30 pst. av verdens havområder gjennom et nettverk av marine verneområder og andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. Regjeringen vil bidra i gjennomføringen av det internasjonale målet, jf. også nærmere omtale under. Som en del av arbeidet med truet natur utpekte regjeringen høsten 2025 korallrev som utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven.

Det blir arbeidet videre med å redusere utslipp fra hav- og landbaserte forurensningskilder, inkludert utslipp av mikroplast og tilførsel av næringssalter. God forvaltning og utnyttelse av ressursene i havet krever kunnskap. Havbunnskartleggingen gjennom Mareano-programmet har dybdemålt om lag 310 000 km^2 av norske havområder. Dybdemålingene danner grunnlaget for detaljerte dybdekart over sjøbunnen og videre planlegging og kartlegging av geologisk, biologisk og kjemisk miljøtilstand på sjøbunnen. De årlige økosystemtoktene til Havforskningsinstituttet bidrar til kunnskap om miljøtilstanden og grunnlaget for bærekraftig havforvaltning.

Kunnskapsbaserte tiltak og forskningsinnsats er viktig for å sette i verk gode tiltak i havforvaltningen. Norge er kjent for å sørge for omfattende forskning som grunnlag for forvaltning av økosystem og ressurser i hav- og kystområdene. Prioriteringer innen kunnskapsoppbygging om hav og kyst er blant annet omtalt i regjeringens langtids-

plan for forskning og høyere utdanning (2023–2032) og i forvaltningsplanene for havområdene.

Regjeringen har som mål at et representativt utvalg av natur i havområdene skal bevares. Det er til nå etablert 24 marine verneområder for å verne særlige naturverdier og stor biologisk produksjon, og fire nasjonalparker med stor del marine arealer. Loven om vern av marin natur utenfor territorialfarvannet – havvernloven – trådte i kraft fra 2026. Havvernloven gjør at det nå er mulig å opprette marine verneområder i alle havområder under norsk jurisdiksjon. Loven blir dermed et viktig verktøy for å nå nasjonale og internasjonale mål om å bevare viktige områder for marin natur.

I tillegg brukes andre arealbaserte virkemidler i havområdene. Det pågår en prosess for å avklare hvilke områder til havs som er effektivt bevart gjennom andre effektive arealbaserte bevaringstiltak. Regjeringen vil komme tilbake med et nasjonalt mål for bevaring av norske havområder når denne prosessen er fullført.

Arbeidet med å bevare viktige områder for marin natur er nærmere omtalt blant annet i Meld. St. 29 (2020–2021) *Heilskapleg nasjonal plan for bevaring av viktige område for marin natur* og Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold*.

Internasjonalt er Norge en pådriver for å løfte havspørsmål på den internasjonale dagsorden, og prioriterer aktiv deltagelse i internasjonal regelutvikling for å sikre bevaring og bærekraftig bruk av havet. Havspørsmål er viktige samarbeidsområder i en rekke av de bilaterale relasjonene til Norge.

Norge arbeider aktivt for å sørge for at bærekraftig skipsfart, inkludert utfasing av klimagassutslipp og ivaretagelse av biologisk mangfold, er sikret i utvikling av skipsfartens regelverk under FNs sjøfartsorganisasjon (IMO).

Norge er en pådriver for at alle kyststater skal ha en helhetlig, økosystembasert havforvaltning blant annet gjennom den norske innsatsen i det internasjonale Havpanelet. Statsminister Støre leder sammen med Palaus president panelet, som i dag består av 19 stats- og regjeringssjefer. Landene har forpliktet seg til blant annet å etablere en planmessig, bærekraftig forvaltning av sine hav- og kystområder. Dette støtter opp under bærekraftsmål 14 om bevaring og bærekraftig bruk av hav og marine ressurser.

Det ble i 2023 vedtatt en avtale under FNs havrettskonvensjon om bevaring og bærekraftig bruk av marin biodiversitet i havområder utenfor nasjonal jurisdiksjon. Avtalen trådte i kraft i januar 2026, og første partsmøte skal avholdes i januar 2027. Norge ratifiserte avtalen i 2025 og har vedtatt en ny lov for å gjennomføre avtalen i norsk rett. I Den internasjonale havbunnsmyndigheten (ISA) blir det forhandlet et regelverk for utvinning av mineralressurser i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Norge arbeider for en effektiv global avtale mot plastforurensning i de mellomstatlige forhandlingene igangsatt av FNs miljøforsamling, og under bistandsprogrammet mot plastforurensning og marin forsøpling blir det arbeidet for å styrke avfallshåndtering i utviklingsland. Se mål 12 for nærmere omtale.

Gjennom EØS-midlene bidrar Norge til å støtte arbeid med livet i havet i seks land i EØS-området. Støtten er primært rettet mot miljøvern og økosystemer.

Mål 15 Verne, tilbakeføre og fremme bærekraftig bruk av økosystem, sikre bærekraftig skogforvaltning, motvirke ørkenspredning, stanse og reversere landforringing og stanse tap av artsmangfold

Klima- og miljødepartementet bidrar til oppnåelse av bærekraftsmål 15 gjennom arbeidet med å nå de nasjonale målene for naturmangfold og friluftsliv.

I Norge er mye gjort for å ivareta økosystemene gjennom en kunnskapsbasert forvaltning. Regjeringen la høsten 2024 frem Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – Norsk handlingsplan for naturmangfold* (naturmeldingen). I stortingsmeldingen presenteres hovedgrepene i regjeringens naturpolitikk.

Om lag 17,8 pst. av fastlandsarealet i Norge er vernet etter naturmangfoldloven – 25,7 pst. av landarealet når vernet på Svalbard og Jan Mayen også blir regnet med. Regjeringen mener at det ikke er behov for et omfattende nytt vern, men at skogvernet skal økes i tråd med målet fra Stortinget om 10 pst. vern av skogen. Omtrent 5,58 pst. av skogen er vernet. I resten av økosystemene er det behov for et begrenset vern av enkelte naturtyper som i dag ikke er godt nok sikret i de eksisterende verneområdene. Dette vernearbeidet pågår nå og de første områdene av denne typen ble vernet i august 2025.

Tilstanden for fjell er ifølge Miljøstatus god. I skog er tilstanden så vidt middels. Tilstanden for kyst er middels, med en stabil utvikling. Våtmark samt kulturlandskap og åpent lavland har begge middels tilstand med negativ utvikling, mens om lag 75 pst. av elver og innsjøer har god eller svært

god tilstand i samsvar med klassifiseringen etter vannforskriften.

Nedbygging og andre arealendringer fjerner og splitter opp leveområder for arter og påvirker naturmangfold, jordvern og klima. For å sikre bærekraftig forvaltning av verdifull natur, karbonrike arealer og matjord må myndighetene planlegge helhetlig og kunnskapsbasert. Regjeringen vil arbeide for å redusere nedbyggingen av særlig viktige naturarealer innen 2030, og begrense netto tap av særlig viktige naturarealer til et minimum innen 2050. Målet skal oppnås gjennom en deltakende og helhetlig arealplanlegging, med utgangspunkt i lokalt selvstyre og respekt for urfolks rettigheter. Miljødirektoratet og SSB utvikler naturregnskap for Norge. Første versjon publiseres i 2026. Forurensning, fremmede arter og klimaendringer, som er en stadig økende påvirkningsfaktor, påvirker også naturmangfoldet negativt.

Arealendringer er den klart viktigste negative påvirkningsfaktoren for truede arter, i Norge og globalt. Artsdatabanken ga i november 2021 ut Norsk rødliste for arter. I overkant av 2 700 arter har fått status som truet. Ekspertene vurderer at om lag 85 pst. av de truede artene er i nedgang. Nær halvparten av de truede artene lever i skog, mens om lag en tredjedel av de truede artene lever i kulturlandskapet.

Regjeringen vil intensivere arbeidet med å redde truede arter og naturtyper og ta vare på bier og andre pollinerende insekter. Det ble i 2021 laget en oppfølgingsplan for den mest truede naturen, og relevante direktorater samarbeider om å følge opp planen. En tverrsektoriell tiltaksplan fra 2021 for pollinerende insekter inneholder en rekke tiltak for å ta vare på leveområder, bygge opp kunnskap og formidle kunnskapen om insekter. Et nasjonalt overvåkingssystem for insekter bidrar også til å hente inn ny kunnskap.

Som et ledd i å bedre tilstanden for naturen, restaureres forringet natur. Det gjøres en rekke tiltak på tvers av sektorer for å restaurere forringet natur, med mål om velfungerende økosystemer. Tiltakene må være av en viss vesentlighet og egnet til å gi varig virkning. Det arbeides med å kartlegge omfang av økosystemer i Norge som er forringede, og det pågår arbeid med naturrestaurering i flere områder. Til grunn for arbeidet med restaurering ligger blant annet Plan for restaurering av våtmark i Norge (2021–2025), vannforvaltningsplaner, Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag 2021-2030 og Oppfølgingsplan for truet natur. Regjeringen opprettet i 2024 en ny tilskuddsordning for naturrestaurering rettet mot kommuner, organisasjoner og private tiltakshavere. I havet og sjøområdene jobbes det med restaurering av marine økosystemer, blant annet Skagerrak-Oslofjorden. Videre var restaurering av leveområdene til villreinen et av fem strategiske områder regjeringen fremmet i Meld. St. 18 (2023–2024) *En forbedret tilstand for villrein*, og som Stortinget sluttet seg til.

Om lag 40 pst. av landarealet i Norge er dekket av skog. Det er et krav at det skal legges til rette for at det kommer opp ny skog etter hogst, slik at produksjonsevnen til skogarealet kan utnyttes i et langsiktig perspektiv. Skogen er også viktig for å binde karbon. Kommunene kontrollerer foryngingsinnsatsen til skogeierne årlig. Det blir gjennomført miljøregistreringer for å skaffe et godt kunnskapsgrunnlag om livsmiljø for arter og andre miljøverdier. Samtidig er skogen leveområde for et stort naturmangfold. Av alle truede arter på Rødlista 2021 finnes 48 pst. i skog. I naturmeldingen ble det lagt frem en meny av tiltak for skog, med mål og tiltak for å forbedre den økologiske tilstanden i skog.

Regjeringen vil bruke erfaringene fra arbeidet med meny av tiltak for skog til å etablere tilsvarende menyer av tiltak for hovedøkosystemene fjell, kulturlandskap og åpent lavland.

Tilgang til norske genetiske ressurser blir regulert av naturmangfoldloven og forskrift om tradisjonell kunnskap knyttet til genetiske ressurser. Norge gir årlige bidrag til fondet til plantetraktaten for fordelsdeling og gir tilgang til plantegenetiske ressurser for mat og landbruk i tråd med forskriftene til traktaten. På COP 16 i Cali, Colombia, ble det vedtatt et globalt multilateralt system for deling av fordeler fra bruk av digital sekvensinformasjon, og Cali-fondet tar nå imot bidrag fra næringslivet verden over. Norge vil i forbindelse med oppfølgingen av vedtaket vurdere hvordan norske selskaper som bruker digital sekvensinformasjon kan bidra til Cali-fondet.

Regjeringen følger opp stortingsmeldingen om miljøkriminalitet med tiltak og virkemidler for å redusere den negative påvirkningen som miljøkriminalitet har på klima og miljø. I 2020 ble det vedtatt en kvalitetsnorm for villrein, og i 2022 og 2023 ble det gjennomført klassifiseringer av de 24 villreinområdene etter kvalitetsnormen. Klassifiseringene viser at seks av de ti nasjonale områdene har dårlig kvalitet, fire har middels kvalitet, mens ingen har god tilstand. Av de 14 andre villreinområdene har seks dårlig kvalitet, syv middels kvalitet og ett god kvalitet. Til sammen vil det si at 12 av 24 villreinområder i Norge har dårlig kvalitet, 11 har middels kvalitet og et har god kva-

litet. Våren 2024 la regjeringen fram en stortingsmelding om villrein (Meld. St. 18 (2023–2024)) med mål om å forbedre tilstanden for villrein. Meldingen fikk bred tilslutning i Stortinget. Villreinmeldingen og Stortingets behandling av den (Innst. S 374 (2023–2024)) følges opp av regjeringen, og er et overordnet rammeverk for arbeidet med å snu den negative utviklingen og forbedre tilstanden for villrein i Norge fremover. Regjeringens viktigste enkelttiltak i oppfølgingen av meldingen er arbeidet med å vedta tiltaksplaner for de enkelte villreinområdene. Tiltaksplanene gir en helhetlig oversikt over tiltak på tvers av aktører og sektorer for å forbedre tilstanden i det enkelte villreinområdet.

Internasjonalt er den norske innsatsen rettet mot naturmangfold, stans og reversering av tap av regnskog, bærekraftig arealforvaltning og bekjempelse av miljøkriminalitet. I 2022 ble det vedtatt et nytt globalt rammeverk for naturmangfold under Konvensjonen om biologisk mangfold (naturavtalen). Naturavtalen har som mål å stanse og reversere tap av naturmangfold gjennom rask og målrettet handling, slik at naturen kan gjenopprettes. Regjeringen la høsten 2024 fram en stortingsmelding med en ny norsk handlingsplan for naturmangfold, som viser hvordan Norge skal bidra til å nå de globale målene.

Norge bidrar gjennom utviklingspolitikken og aktiv deltakelse i mellomstatlig samarbeid, blant annet gjennom FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) og Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD). Om lag to tredjedeler av naturmangfoldet på land finnes i skog. Klima- og skoginitiativet har bilaterale samarbeid med flere av verdens største regnskogland, blant annet Brasil, Indonesia, Den demokratiske republikken Kongo, Colombia og Peru. Dette er megadiverse land med et rikt naturmangfold og et stort antall stedegne arter. Norsk støtte bidrar blant annet til kartlegging, overvåking og vern av særlig naturrike områder, til bærekraftig forvaltning av skog i samarbeid med urfolk og lokalsamfunn, og til bekjempelse av miljøkriminalitet i regnskogområder. Norge samarbeider også tett med andre offentlige og private givere for å bevare tropiske skoger.

Mål 16 Fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivå

Klima- og miljødepartementet bidrar internasjonalt til oppfølgingen av delmål 16.4 om å bekjempe organisert kriminalitet gjennom Klima- og skoginitiativet. Initiativet bidrar til å styrke nasjonale myndigheters evne til å bekjempe ulovlig avskoging og ulovlig gruvedrift i tropiske skogland. Klima- og skoginitiativet støtter også sivilsamfunnsaktører, herunder uavhengige journalister, i arbeidet med å avdekke aktører som profitterer på slik kriminalitet.

Klima- og miljødepartementet arbeider videre med oppfølgingen av stortingsmeldingen om miljøkriminalitet, blant annet gjennom FNs konvensjoner om korrupsjon og grenseoverskridende organisert kriminalitet og andre internasjonale fora. Departementet har også tatt initiativ til etableringen av en global allianse mot naturkriminalitet sammen med likesinnede myndigheter og sivilsamfunnsaktører. Naturkrimalliansen ble lansert i 2023. Dette arbeidet bidrar til oppfølgingen av både delmål 15.7 og delmål 16.4.

Gjennom bidrag til World Heritage Leadership Programme har Norge medvirket til å nå delmål 16.6 om å utvikle effektive, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivå gjennom kapasitetsbygging for global oppfølging av verdenssarvkonvensjonen.

Mål 17 Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling

Klima- og miljøministeren deltar i Topplederforum for bærekraftsmålene som ledes av digitaliserings- og forvaltningsministeren. Topplederforum skal gi innsikt fra kommunesektoren, næringslivet, arbeidstakerorganisasjonene, frivillige organisasjoner og statlige virksomheter og er et viktig tiltak under mål 17. Klima- og miljødepartementet har en interdepartemental dialogarena for klima- og miljøkunnskap og et interdepartementalt samarbeid om sirkulær økonomi. Samarbeidene skal bidra til et systematisk interdepartementalt samarbeid om overordnede tema på tvers av sektorene i tråd med strategien for departementsfellesskapet *Gode hver for oss. Best sammen*. Miljødirektoratet samarbeider med Statistisk sentralbyrå i arbeidet med å utvikle nasjonale målepunkter for bærekraftsmålene.

9 Andre saker

9.1 Klima- og miljøforskning i departementene

Klima, miljø og energi er en tematisk prioritering i Meld. St. 5 (2022–2023) *Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning 2023–2032*. Prioriteringen blir i stor grad fulgt opp av alle departementer gjennom deres bevilgninger og oppfølging av Norges forskningsråd. Forskningsrådet har utarbeidet en oversikt over regjeringens samlede forskningsmidler gjennom Forskningsrådet innenfor klima og miljø.

Tabell 9.1 Oversikt over Forskningsrådets tildelinger til forskning på klima og miljø i 2025

Kategori	Sum i mill. kroner[1]	Antall prosjekter
Klimarelevant forskning	3 779	2059
Kutt i utslipp av klimagasser	1 525	816
Naturmangfold	539	416
Klimaeffekter og klimatilpasninger	354	273
Polarforskning	332	292
Sirkulær økonomi	306	213
Forurensning	274	196
Kulturminner og kulturmiljø	24	48

[1] Tallene er overlappende og kan ikke summeres på tvers av kategorier.

9.2 Naturmangfold

Meld. St. 35 (2023–2024) *Bærekraftig bruk og bevaring av natur – norsk handlingsplan for naturmangfold* gir retning for Norges arbeid med naturforvaltning og naturmangfold i årene fremover, og inneholder tiltak for å nå nasjonale målsettinger innenfor naturavtalens 23 mål. Det fremgår av meldingen at regjeringen vil legge til rette for en langsiktig og bærekraftig forvaltning av naturen på tvers av sektorer, og at regjeringen legger vekt på å se arbeidet med natur og klima i sammenheng.

For bedre å kunne se sammenhengen i og samordne innsatsen for bærekraftig bruk og bevaring av naturen på tvers av sektorer, skal det hvert fjerde år legges frem en oversikt til Stortinget over status, måloppnåelse og tiltakene som gjennomføres ved norsk handlingsplan for naturmangfold. Oversikten skal blant annet bygge på de etablerte prosessene knyttet til meny av tiltak og naturregnskap. Videre skal naturregnskap og menyer av ulike tiltak som bidrar til å opprettholde et mangfold av økosystemer i god økologisk tilstand, etableres og regelmessig oppdateres. Norge skal i tillegg levere nasjonale rapporter til Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), for å informere om Norges bidrag til de globale målene i Kunming-Montreal-rammeverket for naturmangfold (naturavtalen).

For å sikre en effektiv og samordnet gjennomføring av dette arbeidet, etableres det en departementsgruppe og en direktoratsgruppe. Direktoratsgruppen skal bidra til gjennomføring og oppfølging av norsk handlingsplan for naturmangfold og sørge for et godt faglig grunnlag til departementsgruppen. Gruppen skal levere faglig grunnlag til de regelmessige oversiktene til Stortinget og rapporteringen til CBD. Departementsgruppen er styringsgruppe for direktoratsgruppen.

Systemet med egne vann- og havforvaltningsplaner og organiseringen av disse ligger fast. Politikken og statusvurderingene for marin natur og elver og innsjøer skal hovedsakelig utvikles i de helhetlige forvaltningsplanene for havområdene og vannforvaltningsplanene og systemet etter vannforskriften, og gjengis i de regelmessige oversiktene til Stortinget.

Prinsippene for bærekraftig arealforvaltning fra naturmeldingen legges til grunn for gruppenes arbeid, herunder prioriterte utbyggingsformål. Vesentlige samfunnsinteresser som behov for kritisk infrastruktur skal veie tungt i gruppenes avveininger. Sektoransvar og -virkemidler, samt ansvarsfordeling mellom myndighetsnivåer, ligger fast.

Klima- og miljødepartementet har det overordnede ansvaret for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap innen klima- og miljøsektoren. Departementet ivaretar ansvaret gjennom styring, samordning og oppfølging av underliggende virksomheter. Gjennom den ordinære styringen og styringsdialogen følger departementet opp de underliggende virksomhetenes arbeid med risiko- og sårbarhetsvurderinger, forebyggende sikkerhet, informasjonssikkerhet, beredskapsplanverk og øvelser.

9.3 Samfunnssikkerhet og beredskap

Klima- og miljødepartementet er hovedansvarlig departement for den kritiske samfunnsfunksjonen Natur og miljø**,** som omfatter beredskap mot akutt forurensning, meteorologiske tjenester og overvåking og varsling av flom- og skredfare. Rollen som hovedansvarlig departement innebærer å sikre nødvendig koordinering og samordning mellom aktuelle departementer.

Virksomhetene i klima- og miljøsektoren ivaretar oppgaver som bidrar til å redusere samfunnets sårbarhet, blant annet innen klimatilpasning, natur- og miljøforvaltning og kulturmiljø. Klima- og miljødepartementet har et spesielt ansvar for å samordne regjeringens helhetlige arbeid med klimatilpasning. Sikkerhets- og risikobildet preges av klimaendringer, økt digitalisering og et mer sammensatt trusselbilde. Utviklingen innebærer at samfunnssikkerhet, forebyggende sikkerhet og informasjonssikkerhet i økende grad må ses i sammenheng.

Departementet har identifisert én grunnleggende nasjonal funksjon (GNF) innenfor eget ansvarsområde og videreutvikler fortløpende arbeidet med å identifisere skjermingsverdige verdier, virksomheter og avhengigheter i tråd med sikkerhetsloven. MiljøCERT er responsmiljø for IKT-sikkerhetshendelser i klima- og miljøsektoren. I tillegg har sektorens underliggende virksomheter etablert styringssystemer for informasjonssikkerhet tilpasset virksomhetenes risikobilde, størrelse og egenart.

Departementets underliggende virksomheter ivaretar sentrale oppgaver innen samfunnssikkerhet og beredskap. Meteorologisk institutt (MET) leverer meteorologiske tjenester som inngår i den kritiske samfunnsfunksjonen Natur og miljø. MET overvåker, varsler og formidler været og beregner klimaet i nåtid og fremtid for at samfunnet skal kunne sikre liv og verdier og verne miljøet. MET understøtter totalforsvaret gjennom meteorologisk støtte til Forsvaret. Miljødirektoratet har oppgaver knyttet til akutt forurensning, miljøovervåking og miljøfaglig rådgivning ved kriser og hendelser. Klima- og miljødepartementet har ansvar etter forurensningsloven dersom en uønsket hendelse fører til radioaktive utslipp og avfall. Direktoratet for strålevern og atomsikkehet (DSA) følger opp dette ansvaret på vegne av Klima- og miljødepartemntet. Klima- og miljødepartementet har det overordnete ansvaret for forvaltning av kulturmiljø i Norge. Riksantikvaren samarbeider med andre myndigheter om beredskap for kulturmiljø. Videre er Riksantikvaren nasjonal koordinator for Haag-konvensjonen som gjelder beskyttelse av kulturverdier ved væpnet konflikt, som er vesentlig for arbeidet med beredskap for kulturarv i krise og krigssituasjoner. Norsk Polarinstitutt leverer vitenskapelig kunnskap og råd om polarspørsmål, og ivaretar forskningsinfrastruktur og forskningsnærvær i Arktis og Antarktis. Instituttet er miljømyndighet for oppgaver på Bouvetøya og har forvaltningsmyndighet for all norsk aktivitet i Antarktis.

9.4 Arbeid med likestilling og mangfold i miljøforvaltningen

9.4.1 Rapport om likestilling og mangfold i miljøforvaltningen

Virksomhetene i miljøforvaltningen arbeider aktivt, målrettet og planmessig for likestilling og mot diskriminering. Departementet foretar rutinemessig gjennomgang av omtalen av likestilling og mangfold i etatenes årsrapporter og gir tilbakemelding i styringsdialogen. Status for likestillings- og mangfoldsarbeidet i sektoren drøftes også jevnlig på møter mellom HR-sjefene for virksom-

hetene. For nærmere rapportering og statistikk fra etatene viser vi til deres årsrapporter for 2025.

Klima- og miljødepartementet

Klima- og miljøpolitikken angår hele samfunnet. En mangfoldig arbeidsstyrke i miljøforvaltningen gir bedre forutsetninger for å kommunisere med flere målgrupper for satsinger og tiltak. Et mangfold i medarbeidernes erfaringsbakgrunn gir også et sterkere fundament for nytenking, innovasjon og solide beslutningsgrunnlag. For å løse vårt samfunnsoppdrag innen klima- og miljø må departementet opprettholde høy tillit blant folk flest. Høsten 2025 har Klima- og miljødepartementet, med bidrag fra tillitsvalgte og verneombud, utarbeidet en intern aktivitetsplan for likestilling, inkludering og mangfold. Planen fastsetter følgende mål (en ønsket tilstand) for arbeidet:

- Aktivt, målrettet og planmessig arbeid for likestilling, inkludering og mangfold
- Godt innarbeidede rutiner for mangfoldsrekruttering og -ledelse
- Åpenhetskultur med gode rutiner for å varsle om diskriminering og uønsket adferd

Departementet jobber målrettet med utarbeidelse av HR-statistikk og analyser som identifiserer utviklingstrekk og utfordringer departementet står overfor. Her inngår blant annet likestillingsoversikter som presenteres for toppledergruppen, arbeidsmiljø-utvalg og tillitsvalgte. Likestilling og inkludering er i tillegg tema i årlig møte mellom departmentsledelsen og tillitsvalgte.

En høy kvinneandel i departementet og noenlunde lik gjennomsnittslønn for kvinner i forhold til gir oss et godt grunnlag for likestillingsarbeidet, men det er utfordringer i mangfoldsrekrutteringen. Ser vi på andelen medarbeidere med innvandrerbakgrunn i departementene er den lavere enn i staten for øvrig, og for Klima- og miljødepartementet er andelen 4,8 pst. (2024-tall).

I rekrutteringssammenheng påser Klima- og miljødepartementet at minst én kvalifisert søker i hver av kategoriene nedsatt funksjonsevne, hull i CV eller innvandrerbakgrunn innkalles til intervju.

Tabell 9.2 Lønns- og kjønnsfordeling i de ulike stillingsgruppene, pr. 1. mai 2026

	Antall	Menn	Kvinner	Kvinner sin andel av menn sin lønn
Ansatte i KLD som er omfattet av hovedtariffavtalen i staten, totalt	272	33 %	67 %	98,3 %
Toppledere som ikke er omfattet av HTA i staten: departementsråd og ekspedisjonssjef	7	71 %	29 %	98,8 %
Mellomledere med personalansvar: avdelingsdirektør, kommunikasjonssjef, underdirektør og kontorleder	28	35,7 %	64,3 %	95,2 %
Avdelingsdirektør uten personalansvar, spesialrådgiver, fagdirektør og utredningsleder	60	35 %	65 %	98,8 %
Seniorrådgiver	136	31 %	69 %	99,3 %
Rådgiver	36	39 %	61 %	100,2 %
Førstekonsulent	11	27 %	73 %	104,4 %

Innad i den enkelte stillingskode er det små lønnsforskjeller, og vi ser ingen indikasjon på ubegrunnede skjevheter.

Tabell 9.3 Prosentoversikt over deltid, midlertidig ansatte, legemeldt sykefravær og foreldrepermisjon for kvinner og menn

	Kvinner	Menn
Deltid[1]	2,7 %	0,0 %
Midlertidig[2]	5,9 %	7,3 %
Legemeldt fravær 2025	3,2 %	2,2 %
Egenmeldt fravær 2025	1,2 %	1,2 %
Prosentdel foreldreperm.	58,8 %	41,2 %

[1] Prosentdel av kvinner/menn på deltid (av totalt antall kvinner og totalt antall menn) inkludert vikarer, ekskludert permisjoner og ansatte på pensjonistvilkår.

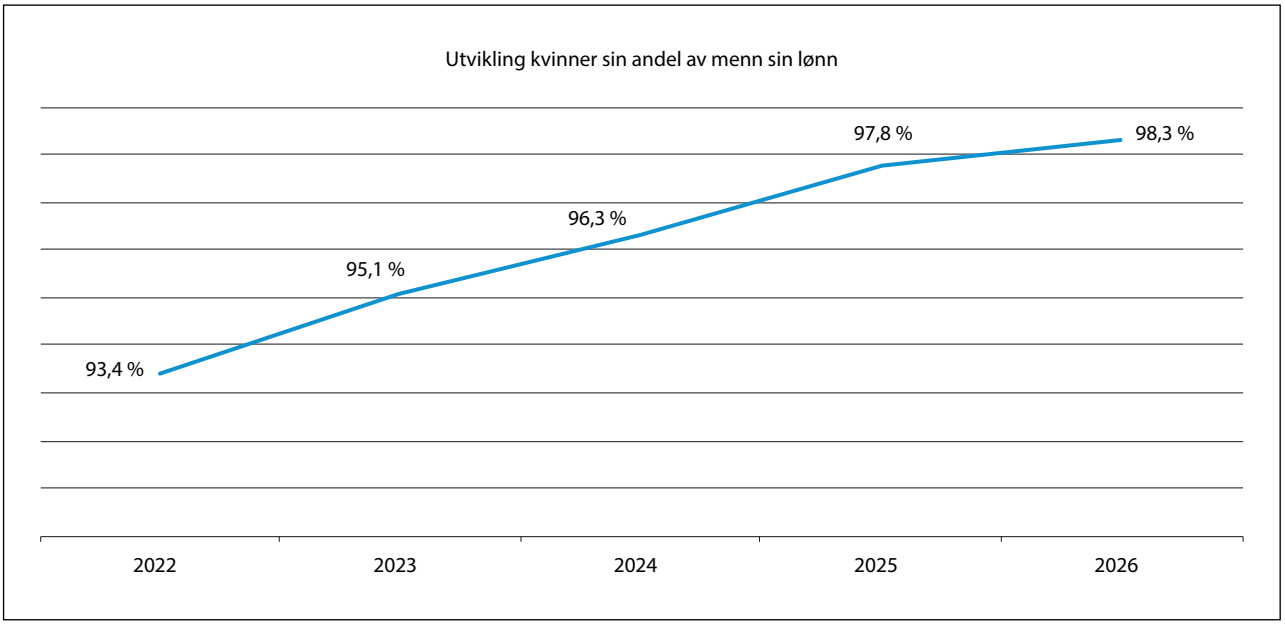
[2] Prosentdel av kvinner/menn i midlertidig stilling (av totalt antall kvinner og totalt antall menn) inkludert ansatte på pensjonistvilkår, ekskludert vikarer.

Andelen deltidsansatte har holdt seg relativt stabilt de siste årene. Det er ingen indikasjoner på at det er ufrivillig deltid i departementet. I 2025 var den samlede sykefraværsprosenten 4,0 pst., som er på nivå med sykefraværet i årene etter pandemien. Tidligere år har sykefraværsprosenten tendert å øke i takt med alder, men i 2023 og 2024 hadde aldersgruppen 20-39 år høyere fravær enn aldersgruppen 40–59 år. Kvinner hadde noe høyere legemeldt sykefravær enn menn i 2025, mens det egenmeldte fraværet fordelte seg likt. I 2025 tok flere kvinner enn menn foreldrepermisjon, noe som kan henge sammen med kjønns- og alderssammensetningen i departementet.

Likestilling og klima

Kjønnsperspektivet er et gjennomgående tema i det norske internasjonale samarbeidet, inkludert internasjonalt samarbeid om klima og miljø. Dette er blant annet for å følge opp FNs bærekraftsmål nr. 5 og Norges handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling.

Videre arbeider Norge aktivt med å fremme kvinners rettigheter og meningsfylte deltakelse i de internasjonale klimaforhandlingene under FNs klimakonvensjon (UNFCCC). Vi er også opptatt av å fremme kjønnsbalanse og mangfold i nasjonale klimadelegasjoner. Som eksempel har den

Figur 9.1 Likelønnsutvikling totalt per 1. mai

norske forhandlingsdelegasjonen to ungdomsrepresentanter, en representant for Sametinget og en representant for miljøorganisasjonene. Klima- og miljødepartementet følger også opp klima og likestilling i regjeringens Handlingsplan for kvinner, fred og sikkerhet.

I Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn* fremgår det at regjeringen vil fremskaffe mer kunnskap om hvordan klimaendringer og klimatilpasning kan påvirke likestilling innenfor ulike sektorer i Norge. Dette gjøres i forbindelse med arbeidet med nasjonal klimasårbarhetsanalyse, som Miljødirektoratet er i gang med. Likestillingsperspektivet er et av flere tverrgående tema som belyses i klimasårbarhetanalysen. Rapporten «Klimaendringer og klimarelaterte hendelser: betydningen for likestilling og sosial ulikhet» (FHI februar 2026) er en del av dette arbeidet.

9.4.2 Tilsettingsvilkår for ledere i heleide statlige foretak under Klima- og miljødepartementet

Enova SF

Administrerende direktør Nils Kristian Nakstad hadde en fastlønn på 2 668 173 kroner i 2025. I tillegg fikk han 14 595 kroner i annen godtgjørelse. Kostnadsførte pensjonsforpliktelser var 443 646 kroner. Nakstad gikk av som administrerende direktør med oppsigelsesdato 31. desember 2025. Han fikk en avtale om 12 måneders etterlønn inkludert oppsigelsestid på 6 måneder. Etterlønnen utgjorde månedlig utbetaling av alminnelig månedslønn. Kostnader til etterlønnen som gjaldt i oppsigelsestiden, dvs. 1. halvår 2026, kostnadsføres i 2026. Kostnader til sluttvederlaget som gjaldt etter oppsigelsestiden, dvs. 2. halvår 2026, ble kostnadsført i 2025, som samsvarer med oppsigelsesdatoen 31. desember 2025. Avsatt, ikke utbetalt sluttvederlag var på 1 427 935 kroner. Sluttvederlaget reduseres med ny inntekt fra eventuell ny stilling eller nytt verv. Evy Glørstad tiltrådte 17. august 2026 som ny administrerende direktør i Enova. Hun har en fastlønn på 2 850 000 kroner.

Pensjonsordningen til administrerende direktør er basert på Statens pensjonskasses til enhver tid gjeldene regler for pensjonsalder og aldersgrense.

Kings Bay AS og Bjørnøen AS

Hege Walør Fagertun tiltrådte som administrerende direktør for Kings Bay AS og Bjørnøen AS 1. juli 2025. Hun overtok for Lars-Ole Saugnes som var administrerende direktør i perioden 2020-2025. Administrerende direktør Hege Walør Fagertun fikk i fastlønn 637 832 kroner samt 72 806 kroner i annen godtgjørelse i 2025. Administrerende direktør Saugnes fikk 1 685 619 kroner i fastlønn for 2024. I tillegg fikk han 173 906 kroner i annen godtgjørelse. Rapportert ubetalt godtgjørelse (samlet) til administrerende direktør i 2025 var 1 957 000 kroner. Selskapet har avtale om innskuddsbasert pensjonsordning for alle ansatte ut fra minimumskravet i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2026–2027) om statsbudsjettet for år 2027 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Klima- og miljødepartementet føres det i Prop. 1 S (2026–2027) statsbudsjettet for budsjettåret 2027 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 1400–1482, 4400–4481 og 5578

I

Utgifter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner
		Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.		
1400		Klima- og miljødepartementet		
	01	Driftsutgifter	370 485 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	66 367 000	
	71	Internasjonale organisasjoner	99 959 000	
	74	Tilskudd til AMAP, *kan overføres*	12 806 000	
	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, *kan overføres*	146 479 000	696 096 000
1410		Kunnskap om klima og miljø		
	21	Miljødata	579 693 000	
	23	Mareano-programmet, *kan overføres*	73 871 000	
	71	Grunnbevilgning til miljøinstituttene under Norges forskningsråd	293 938 000	
	73	Norges forskningsråd, *kan overføres*	465 500 000	1 413 002 000
1411		Artsdatabanken		
	01	Driftsutgifter	50 312 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres, kan nyttes under post 70*	14 058 000	
	70	Tilskudd til å styrke kunnskap om og formidling av naturmangfoldet, *kan overføres, kan nyttes under post 21*	27 709 000	92 079 000
1412		Meteorologiformål		
	50	Meteorologisk institutt	462 880 000	
	70	Internasjonale samarbeidsprosjekter	185 682 000	648 562 000
		Sum Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.		2 849 739 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner
		Klima, naturmangfold og forurensning		
1420		Miljødirektoratet		
	01	Driftsutgifter	1 075 521 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	897 889 000	
	23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet	272 846 000	
	30	Statlige erverv, bevaring av viktige friluftslivsområder, *kan overføres*	14 861 000	
	31	Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering, *kan overføres*	195 001 000	
	32	Statlige erverv, vern av naturområder, *kan overføres*	253 130 000	
	39	Oppryddingstiltak, *kan overføres, kan nyttes under postene 69 og 79*	8 948 000	
	60	Tilskudd til natursats – tiltak og planlegging for natur i kommunene, *kan overføres*	30 000 000	
	61	Tilskudd til klimatiltak, klimatilpasning og sirkulærøkonomi, *kan overføres*	188 447 000	
	62	Tilskudd til grønn skipsfart, *kan overføres*	31 140 000	
	66	Tilskudd til kommuner for å bedre tilgangen til strandsonen langs Oslofjorden	3 321 000	
	67	Tilskudd til klima- og natursats-programmer, *kan overføres*	132 904 000	
	69	Oppryddingstiltak, *kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 79*	31 381 000	
	71	Tilskudd til tiltak mot marin forsøpling, *kan overføres*	5 875 000	
	72	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, *overslagsbevilgning*	163 878 000	
	73	Tilskudd til rovvilttiltak, *kan overføres*	43 619 000	
	74	CO2-kompensasjonsordning for industrien, *kan nyttes under post 54*	7 520 324 000	
	75	Vrakpant og tilskudd til innlevering og behandling av kasserte fritidsbåter og kjøretøy, *overslagsbevilgning*	415 762 000	
	76	Refusjon ved innlevering av klima- og miljøskadelige stoffer, *overslags-bevilgning*	220 000 000	
	77	Tilskudd til fagspesifikke miljøorganisasjoner	10 421 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner
	78	Tilskudd til friluftslivsformål, *kan overføres*	231 207 000	
	79	Oppryddingstiltak, *kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 69*	510 000	
	80	Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur, *kan overføres*	326 078 000	
	81	Tilskudd til verdiskaping basert på naturarven, *kan overføres*	9 680 000	
	84	Tilskudd til internasjonalt klima- og miljøsamarbeid	10 012 000	
	85	Tilskudd til besøkssenter for natur, *kan overføres*	91 798 000	
	86	Tilskudd til frivillige klima- og miljøorganisasjoner og klima- og miljøstiftelser	70 180 000	
	87	Tilskudd til natur og friluftsliv i områder berørt av landbaserte vindkraftverk, *kan overføres*	21 787 000	12 276 520 000
1422		Miljøvennlig skipsfart		
	21	Spesielle driftsutgifter	10 041 000	
	70	Tilskudd til private, *kan nyttes under post 21*	40 296 000	50 337 000
1423		Radioaktiv forurensning i det ytre miljø		
	01	Driftsutgifter	59 824 000	59 824 000
1424		Statens villreinfond		
	30	Statlige tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering, *kan nyttes under post 70*	10 000 000	
	70	Tilskudd til tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering, *kan nyttes under post 30*	15 000 000	25 000 000
1425		Fisketiltak		
	21	Spesielle driftsutgifter	300 000	
	70	Tilskudd til fiskeformål, *kan overføres*	16 153 000	16 453 000
1428		Enova SF		
	50	Overføring til Klima- og energifondet	3 001 909 000	
	52	Tilskudd til landstrøm, *kan overføres*	6 300 000	
	53	Tilskudd til reparasjoner, *kan overføres*	35 000 000	3 043 209 000
		Sum Klima, naturmangfold og forurensning		15 471 343 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner
		Kulturmiljø		
1429		Riksantikvaren		
	01	Driftsutgifter	176 281 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	39 634 000	
	22	Flerårige prosjekter kulturmiljø-forvaltning, *kan overføres*	43 692 000	
	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner, *kan overføres*	43 504 000	
	71	Tilskudd til fredet kulturmiljø i privat eie, *kan overføres*	153 063 000	
	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner, *kan overføres*	62 622 000	
	73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring, *kan overføres*	49 157 000	
	74	Tilskudd til fartøyvern, *kan overføres*	77 301 000	
	75	Tilskudd til fartøyvernsentrene, *kan overføres*	17 716 000	
	76	Tilskudd til utvalgte kulturlandskap i jordbruket og kulturlandskap i verdensarvområder, *kan overføres*	18 820 000	
	77	Tilskudd til verdiskaping og kompetansetiltak på kulturmiljø-området, *kan overføres*	21 387 000	
	78	Tilskudd til besøkssentre for verdensarv, *kan overføres*	30 607 000	
	79	Tilskudd til verdensarven, *kan overføres*	67 256 000	801 040 000
1432		Norsk kulturminnefond		
	50	Til disposisjon for tiltak på kultur-miljøfeltet	121 527 000	121 527 000
		Sum Kulturmiljø		922 567 000
		Nord- og polarområdene		
1471		Norsk Polarinstitutt		
	01	Driftsutgifter	226 569 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, Troll forsknings-stasjon, *kan overføres*	145 970 000	
	22	Drift av forskningsinfrastruktur, *kan overføres*	82 234 000	
	23	Eksterne prosjekter, *kan overføres*	134 810 000	

Kap.	Post		Kroner	Kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, *kan overføres*	173 000 000	762 583 000
1472		Svalbards miljøvernfond		
	50	Overføringer til Svalbards miljøvernfond	19 307 000	19 307 000
1473		Kings Bay AS		
	70	Tilskudd	88 267 000	88 267 000
1474		Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning		
	01	Driftsutgifter, *kan nyttes under postene 50 og 70*	291 000	
	50	Tilskudd til statlige mottakere, *kan overføres, kan nyttes under post 70*	29 700 000	
	70	Tilskudd til private mottakere, *kan overføres, kan nyttes under post 50*	34 410 000	64 401 000
		Sum Nord- og polarområdene		934 558 000
		Internasjonalt klimaarbeid		
1481		Klimakvoter		
	01	Driftsutgifter, *kan overføres*	3 040 000	
	22	Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6, *kan overføres*	500 000 000	
	25	Fleksible mekanismer under klimasamarbeidet med EU, *kan overføres*	600 000 000	1 103 040 000
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak		
	01	Driftsutgifter	84 182 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, *kan overføres, kan nyttes under post 73*	64 460 000	
	73	Klima- og skoginitiativet, *kan overføres, kan nyttes under post 21*	3 933 745 000	4 082 387 000
		Sum Internasjonalt klimaarbeid		5 185 427 000
		Sum departementets utgifter		25 363 634 000

Inntekter:

Kap.	Post		Kroner	Kroner
		Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.		
4400		Klima- og miljødepartementet		
	03	Refusjon fra Utenriksdepartementet	33 891 000	33 891 000
		Sum Fellesoppgaver, forskning, internasjonalt arbeid m.m.		33 891 000
		Klima, naturmangfold og forurensning		
4420		Miljødirektoratet		
	01	Oppdrag og andre diverse inntekter	7 494 000	
	04	Gebyrer, forurensningsområdet hos Miljødirektoratet	113 800 000	
	06	Gebyrer, forurensningsområdet hos statsforvalterembetene	77 942 000	
	07	Gebyrer, kvotesystemet	21 040 000	
	09	Internasjonale oppdrag	41 100 000	
	40	Salg av eiendom og innløsning av festetomter i statlig sikrede friluftslivsområder	500 000	
	50	Overføringer fra andre statlige regnskaper	500 000	
	85	Overføringer fra andre	5 000 000	267 376 000
4423		Radioaktiv forurensning i det ytre miljø		
	01	Gebyrer, radioaktiv forurensning	1 257 000	1 257 000
4424		Statens villreinfond		
	50	Overføring fra Statens villreinfond	25 000 000	25 000 000
		Sum Klima, naturmangfold og forurensning		293 633 000
		Kulturmiljø		
4429		Riksantikvaren		
	02	Refusjoner og diverse inntekter	819 000	
	09	Internasjonale oppdrag	4 684 000	5 503 000
		Sum Kulturmiljø		5 503 000
		Nord- og polarområdene		
4471		Norsk Polarinstitutt		
	01	Diverse inntekter	11 926 000	
	21	Inntekter, Antarktis	41 480 000	
	22	Inntekter fra forskningsinfrastruktur	4 667 000	
	23	Eksterne forskningsprosjekter	134 810 000	192 883 000

Kap.	Post		Kroner	Kroner
		Sum Nord- og polarområdene		192 883 000
		Internasjonalt klimaarbeid		
4481		Salg av klimakvoter		
	01	Salgsinntekter	2 752 147 000	2 752 147 000
		Sum Internasjonalt klimaarbeid		2 752 147 000
		Skatter og avgifter		
5578		Sektoravgifter under Klima- og miljødepartementet		
	70	Sektoravgifter under Svalbards miljøvernfond	19 307 000	
	72	Fiskeravgifter	17 674 000	36 981 000
		Sum Skatter og avgifter		36 981 000
		Sum departementets inntekter		3 315 038 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1420 post 01	kap. 4420 postene 01, 50 og 85
kap. 1420 post 23	kap. 4420 postene 04, 06 og 09
kap. 1420 post 30	kap. 4420 post 40
kap. 1420 post 32	kap. 4420 post 41
kap. 1423 post 01	kap. 4423 post 01
kap. 1429 post 01	kap. 4429 postene 02 og 09
kap. 1471 post 01	kap. 4471 post 01
kap. 1471 post 21	kap. 4471 post 21
kap. 1471 post 22	Kap. 4471 post 22
Kap. 1471 post 23	Kap. 4471 post 23
kap. 1472 post 50	kap. 5578 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelse:

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan:

1. overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 01 Driftsutgifter, til dekning av honorarer, transaksjonskostnader og utgifter til faglig bistand i forbindelse med salg av klimakvoter.
2. overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6, med et beløp som svarer til inntekter fra salg av klimakvoter som er regnskapsført på kap. 4481 Salg av klimakvoter, post 01 Salgsinntekter.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

IV

Kjøp av klimakvoter under Parisavtalens artikkel 6

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan inngå avtaler om kjøp av klimakvoter innenfor en samlet ramme på 26,1 mrd. kroner for gamle og nye forpliktelser under kap. 1481 Klimakvoter, post 22 Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6. Deler av midlene kan også benyttes til programutvikling og målrettet kapasitetsbygging i vertsland. I tillegg kan Klima- og miljødepartementet gi tilsagn om kjernestøtte til Global Green Growth Institute (GGGI) fra kvotekjøpsprogrammet.

V

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan foreta bestillinger av materiell o.l. utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1411		Artsdatabanken	
	21	Spesielle driftsutgifter	15 mill. kroner
1420		Miljødirektoratet	
	31	Tiltak i verneområder, tiltak for villrein og naturrestaurering	15 mill. kroner
	32	Statlige erverv, vern av naturområder	334,3 mill. kroner
1424		Statens villreinfond	
	30	Statlige tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering	7 mill. kroner

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1410		Kunnskap om klima og miljø	
	73	Norges forskningsråd	1 617,8 mill. kroner
1411		Artsdatabanken	
	70	Tilskudd til å styrke kunnskap om og formidling av naturmangfoldet	34,6 mill. kroner
1420		Miljødirektoratet	
	30	Statlige erverv, bevaring av viktige friluftslivsområder	45 mill. kroner
	60	Tilskudd til natursats – tiltak og planlegging for natur i kommunene	2 mill. kroner
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpasning	192,3 mill. kroner
	62	Tilskudd til grønn skipsfart	909,9 mill. kroner
	67	Tilskudd til klima- og natursatsprogrammer	100 mill. kroner
	71	Tilskudd til tiltak mot marin forsøpling	5 mill. kroner
	78	Tilskudd til friluftslivsformål	3 mill. kroner
	80	Tilskudd til tiltak for å ta vare på natur	30 mill. kroner
	87	Tilskudd til natur og friluftsliv i områder berørt av landbaserte vindkraftverk	10 mill. kroner
1424		Statens villreinfond	
	70	Tilskudd til tiltak for villrein i områder berørt av vannkraftregulering	10 mill. kroner
1428		Enova SF	
	50	Overføring til Klima- og energifondet	400 mill. kroner
	52	Tilskudd til landstrøm	20 mill. kroner
1429		Riksantikvaren	
	70	Tilskudd til automatisk fredete og andre arkeologiske kulturminner	61 mill. kroner
	71	Tilskudd til fredet kulturmiljø i privat eie	15 mill. kroner
	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner	10 mill. kroner
	73	Tilskudd til bygninger og anlegg fra middelalderen og brannsikring	17 mill. kroner
	74	Tilskudd til fartøyvern	10 mill. kroner

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
	75	Tilskudd til fartøyvernsentrene	1,5 mill. kroner
	77	Tilskudd til verdiskaping og kompetansetiltak på kulturmiljøområdet	2,5 mill. kroner
	79	Tilskudd til verdensarven	15 mill. kroner
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak	
	73	Klima- og skoginitiativet	1 690 mill. kroner

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan pådra staten forpliktelser for fremtidige år til å kjøpe inn materiell og til å gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger under kap. 1420 Miljødirektoratet, postene 39, 69 og 79 Oppryddingstiltak, men slik at samlet ramme for nye forpliktelser og gammelt ansvar ikke overstiger 26,3 mill. kroner.

Andre fullmakter

VIII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 gis unntak fra bestemmelsene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas én gang i året for FNsutviklingsprogram (UNDP), FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), FNs miljøprogram (UNEP), FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC), Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility, Forest Investment Program, BioCarbon Fund plus og Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW).
2. Utbetalinger av tilskudd til Det grønne klimafondet (GCF) og til fond forvaltet av FNs Multi Partner Trust Fund, Inter-American Development Bank (IDB) og Perus nasjonale miljøfond Profonanpe kan foretas i henhold til regelverket for det enkelte fond.

IX

Utbetaling for fremtidige utslippsreduksjoner

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 gis unntak fra forutsetningene i stortingsvedtaket fra 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger gjennom at tilskudd til Emergent Forest Financing Accelerator kan utbetales med det formål å betale for fremtidige verifiserte utslippsreduksjoner.

X

Utbetaling av tilskudd til risikoavlastning av private investeringer

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 gis unntak fra forutsetningene i stortingsvedtaket fra 8. november 1984 om at utbetaling av gitte bevilgninger kun skal skje ved behov, slik at det kan utbetales tilskudd til risikoreduksjon for investeringer i avskogingsfri og bærekraftig økonomi i tråd med kriteriene for kap. 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak, post 73 Klima- og skoginitiativet.

XI

Utbetaling av renter på tilskudd

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalte fra Norge under Klima- og skog-initiativet på kap. 1482, post 73, kan benyttes til tiltak etter avtale mellom Klima- og miljødepartementet og den enkelte mottakeren.

XII

Fullmakt til å avhende areal innkjøpt for verneformål eller friluftslivsformål og for makeskifte i forbindelse med gjennomføring av skogvern

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan godkjenne salg, makeskifte eller bortfeste av eiendom som Miljødirektoratet forvalter, for inntil 27 mill. kroner.

XIII

Fullmakt for kjøp av skogkreditter og utslippsenheter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan inngå avtaler og intensjonsavtaler om kjøp av skogkreditter og utslippsenheter innenfor en samlet ramme på 3,4 mrd. kroner under kap. 1481 Klimakvoter, post 25 Fleksible mekanismer under klimasamarbeidet med EU.

XIV

Utbetaling til internasjonale samarbeid under Parisavtalens artikkel 6

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 gis unntak fra forutsetningene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetaling til Climate Action Catalyst Fund (CACF) under Asiabanken med inntil USD 200 mill. samlet fra 2025-2033 under kap. 1481, post 22 Internasjonalt samarbeid under Parisavtalens artikkel 6.

XV

Fullmakt til forskuttering av ekstern finansierte prosjekter og postering mot mellomværende med statskassen

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2027 kan gi Norsk Polarinstitutt fullmakt til å:

1. sette i gang ekstern finansierte prosjekter før finansieringen i sin helhet er innbetalt til Norsk Polarinstitutt, forutsatt at det er inngått en bindende avtale med betryggende sikkerhet om innbetaling mellom partene. Fullmakten begrenses oppad til 25 mill. kroner og gjelder utgifter ført på kap. 1471 Norsk Polarinstitutt, post 23 Eksterne prosjekter mot inntekter ført på kap. 4471 Norsk Polarinstitutt, post 23 Eksterne forskningsprosjekter.
2. føre forskuddsutbetalinger av ekstern finansierte prosjekter på mellomværende med statskassen. Utgiftene vil bli rapportert til statsregnskapet på det tidspunkt inntektene i prosjektene kommer til innbetaling og rapporteres til statsregnskapet.

Vedlegg 1

Standardiserte nøkkeltall for nettobudsjetterte virksomheter under Klima- og miljødepartementet

Tabell 1.1 Meteorologisk institutt. Brutto utgifter og inntekter fordelt etter art

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			Budsjett
Utgifter/inntekter	2023	2024	2025	2026
1. Utgifter				
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	424 697	501 811	493 103	535 071
Varer og tjenester	191 825	179 561	213 101	202 363
Sum driftsutgifter	*616 522*	*681 372*	706 204	*737 434*
Investeringsutgifter				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	51 865	57 465	47 028	65 192
Sum investeringsutgifter	*51 865*	*57 465*	*47 028*	*65 192*
Overføringer fra virksomheten				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	0	0	0	0
Andre utbetalinger	137 874	139 054	143 146	174 841
Sum overføringsutgifter	*137 874*	*139 054*	*143 146*	*174 841*
Finansielle aktiviteter				
Kjøp av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle utgifter	589	385	305	0
Sum finansielle utgifter	*589*	*385*	*305*	*0*
Sum utgifter	*806 851*	*878 276*	*896 683*	*977 467*
2. Inntekter				
Driftsinntekter				
Inntekter fra salg av varer og tjenester	156 628	208 790	202 997	219 946
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser	0	0	0	0

Tabell 1.1 Meteorologisk institutt. Brutto utgifter og inntekter fordelt etter art

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			Budsjett
Utgifter/inntekter	2023	2024	2025	2026
Refusjoner[1]	0	0	0	0
Andre driftsinntekter	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	*156 628*	*208 790*	*202 997*	*219 946*
Investeringsinntekter				
Salg av varige driftsmidler	0	0	0	0
Sum investeringsinntekter	*0*	*0*	*0*	*0*
Overføringer til virksomheten				
Inntekter fra statlige bevilgninger	478 747	501 246	554 309	591 741
Andre innbetalinger	137 821	139 107	143 146	174 841
Sum overføringsinntekter	*616 568*	*640 353*	*697 456*	*766 582*
Finansielle aktiviteter				
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler	0	0	0	0
Andre finansielle innbetalinger	690	345	315	0
Sum finansielle inntekter	*690*	*345*	*315*	0
Sum inntekter	*773 886*	849 488	900 768	*986 528*
3. Netto endring i kontant-beholdningen (2-1)	**-32 965**	**-28 787**	**4 084**	**9 061**

[1] Merk at denne linjen ikke skal benyttes ved standardrefusjoner for arbeidsmarkedstiltak, foreldrepenger, sykepenger, merutgifter til lærlinger og tilretteleggingstilskudd. Slike refusjoner skal inngå som utgiftsreduksjon (kreditpostering) på linjen for lønnsutgifter.

Tabell 1.2 Meteorologisk institutt. Inntekter spesifisert etter inntektskilde

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			
Inntektskilde	2023	2024	2025	Budsjett 2026
Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget				
Bevilgninger fra fagdepartementet	375 621	387 654	424 502	446 415
Bevilgninger fra andre departement	0	0	0	0
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	0	0	0	0
Tildelinger fra Norges forskningsråd	38 147	37 147	36 959	0
Sum bevilgninger	*413 768*	*424 801*	*461 461*	*446 415*
Offentlige og private bidrag				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	22 515	25 964	34 939	37 000
Bidrag fra private	3 681	1 778	850	1 000
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	38 784	48 703	57 059	107 326
Sum bidrag	*64 979*	*76 445*	*92 849*	*145 326*
Oppdragsinntekter mv.				
Oppdrag fra statlige virksomheter	0	13 438	14 049	20 409
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra private	156 628	195 352	188 948	199 537
Andre inntekter	138 511	139 452	143 462	174 841
Sum oppdragsinntekter m.v.	*295 139*	*348 242*	*346 459*	*394 787*
Sum inntekter	*773 886*	*849 488*	*900 768*	*986 528*

Tabell 1.3 Forholdet mellom kontantbeholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31. desember ved Meteorologisk institutt

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			
Balanse 31. desember (beløp i 1000 kroner)	2023	2024	2025	Endring 2024 til 2025
Kontantbeholdning				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	285 999	250 265	260 335	10 070
Beholdning på andre bankkonti	97	7 061	1 075	-5 986
Andre kontantbeholdninger	17	0	0	0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	*286 113*	*257 326*	*261 410*	*4 084*
Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår				
Feriepenger m.v.	38 262	41 637	44 256	2 620
Skattetrekk og offentlige avgifter	44 585	41 956	48 305	6 349
Gjeld til leverandører	15 914	42 516	3 281	-39 235
Gjeld til oppdragsgivere	-47 682	-41 800	-50 610	-8 810
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	35 287	36 990	37 818	828
Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår	*86 366*	*121 299*	*83 050*	*-38 249*
Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i fremtidige budsjettår				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	64 838	62 501	57 358	-5 143
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	3 000	0	17 809	17 809
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	5 200	0	0	0
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål	70 776	5 378	5 000	-378
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer				0
Sum avsetninger til planlagte tiltak i fremtidige budsjettår	*143 814*	*67 879*	*80 167*	*12 288*

Tabell 1.3 Forholdet mellom kontantbeholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31. desember ved Meteorologisk institutt

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			
Balanse 31. desember (beløp i 1000 kroner)	2023	2024	2025	Endring 2024 til 2025
Andre avsetninger				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	18 289	11 549	29 196	17 647
Fri virksomhetskapital	37 644	56 600	68 999	12 399
Sum andre avsetninger	*55 933*	*68 149*	*98 195*	*30 046*
Langsiktige forpliktelser (netto)				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler	0	0	0	0
Annen langsiktig forpliktelse	0	0	0	0
Sum langsiktige forpliktelser	*0*	*0*	*0*	*0*
Sum netto gjeld og forpliktelser	*286 113*	*257 326*	*261 410*	*4 084*

Tabell 1.4 Norsk kulturminnefond. Brutto utgifter og inntekter fordelt etter art

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			Budsjett
Utgifter/inntekter	2023	2024	2025	2026
1. Utgifter				
Driftsutgifter				
Lønnsutgifter	8 421	9 868	11 739	13 174
Varer og tjenester	10 151	9 642	7 249	8 318
Sum driftsutgifter	*18 572*	*19 510*	*18 988*	*21 492*
Investeringsutgifter				
Investeringer, større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	2 751	1 790	674	1 369
Sum investeringsutgifter	*2 751*	*1 790*	*674*	*1 736*
Overføringer fra virksomheten				
Utbetalinger til andre statlige regnskaper	3 964	4 069	4 643	3 845
Andre utbetalinger	118 162	113 064	104 658	115 122
Sum overføringsutgifter	*122 126*	*117 133*	*109 301*	*118 967*
Finansielle aktiviteter				
Kjøp av aksjer og andeler				0
Andre finansielle utgifter				0
Sum finansielle utgifter				*0*
Sum utgifter	*143 449*	*138 433*	*128 963*	*142 195*
2. Inntekter				
Driftsinntekter				
Inntekter fra salg av varer og tjenester				0
Inntekter fra avgifter, gebyrer og lisenser				0
Refusjoner1				0
Andre driftsinntekter	1 091	716	302	0
Sum driftsinntekter	*1 091*	*716*	*302*	*0*
Investeringsinntekter				
Salg av varige driftsmidler				0
Sum investeringsinntekter				*0*

Tabell 1.4 Norsk kulturminnefond. Brutto utgifter og inntekter fordelt etter art

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			Budsjett
Utgifter/inntekter	2023	2024	2025	2026
Overføringer til virksomheten				
Inntekter fra statlige bevilgninger	127 216	127 298	117 254	142 195
Andre innbetalinger	221	710	0	0
Sum overføringsinntekter	*127 437*	*128 008*	*117 254*	*142 195*
Finansielle aktiviteter				
Innbetalinger ved salg av aksjer og andeler				0
Andre finansielle innbetalinger				0
Sum finansielle inntekter				*0*
Sum inntekter	*128 528*	*128 724*	*117 556*	*142 195*
3. Netto endring i kontant-beholdningen (2-1)	**-14 921**	**-9 709**	**-11 407**	0

[1] Merk at denne linjen ikke skal benyttes ved standardrefusjoner for arbeidsmarkedstiltak, foreldrepenger, sykepenger, merutgifter til lærlinger og tilretteleggingstilskudd. Slike refusjoner skal inngå som utgiftsreduksjon (kreditpostering) på linjen for lønnsutgifter.

Tabell 1.5 Norsk kulturminnefond. Inntekter spesifisert etter inntektskilde

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			Budsjett
Inntektskilde	2023	2024	2025	2026
Bevilgninger til finansiering av statsoppdraget				
Bevilgninger fra fagdepartementet	127 216	127 298	117 254	142 195
Bevilgninger fra andre departement	0	0	0	0
Bevilgninger fra andre statlige forvaltningsorganer	0	0	0	0
Tildelinger fra Norges forskningsråd	0	0	0	0
Sum bevilgninger	*127 216*	*127 298*	*117 254*	*142 195*
Offentlige og private bidrag				
Bidrag fra kommuner og fylkeskommuner	0	0	0	0
Bidrag fra private	0	0	0	0
Tildelinger fra internasjonale organisasjoner	0	0	0	0
Sum bidrag	*0*	*0*	*0*	*0*
Oppdragsinntekter m.v.				
Oppdrag fra statlige virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra kommunale og fylkeskommunale virksomheter	0	0	0	0
Oppdrag fra private	0	0	0	0
Andre inntekter	1 313	1 426	0	0
Sum oppdragsinntekter m.v.	*1 313*	*1 426*	0	0
Sum inntekter	*128 529*	*128 724*	*117 254*	*142 195*

Tabell 1.6 Forholdet mellom kontantbeholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31. desember ved Norsk kulturminnefond

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			
Balanse 31. desember (beløp i 1000 kroner)	2023	2024	2025	Endring 2024 til 2025
Kontantbeholdning				
Beholdning på oppgjørskonto i Norges Bank	135 595	125 886	114 479	-11 407
Beholdning på andre bankkonti	0	0	0	0
Andre kontantbeholdninger	0	0	0	0
Sum kontanter og kontantekvivalenter	*135 595*	*125 886*	*114 479*	*-11 407*
Avsetninger til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår				
Feriepenger m.v.	1 209	1 231	1 516	285
Skattetrekk og offentlige avgifter	813	715	990	275
Gjeld til leverandører	633	1 183	789	-394
Gjeld til oppdragsgivere	0	0	0	0
Annen gjeld som forfaller i neste budsjettår	-492	669	-140	-809
Sum til dekning av påløpte kostnader som forfaller i neste budsjettår	*2 163*	*3 798*	*3 155*	-643
Avsetninger til dekning av planlagte tiltak der kostnadene helt eller delvis vil bli dekket i fremtidige budsjettår				
Prosjekter finansiert av Norges forskningsråd	0	0	0	0
Større påbegynte, flerårige investeringsprosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	0	0	0	0
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av grunnbevilgningen fra fagdepartementet	0	0	0	0
Andre avsetninger til vedtatte, ikke igangsatte formål	123 121	121 200	108 646	-12 554
Konkrete påbegynte, ikke fullførte prosjekter finansiert av bevilgninger fra andre departementer	0	0	0	0

Tabell 1.6 Forholdet mellom kontantbeholdning, påløpte kostnader og avsetninger pr. 31. desember ved Norsk kulturminnefond

(i 1 000 kroner)

	Regnskap			
Balanse 31. desember (beløp i 1000 kroner)	2023	2024	2025	Endring 2024 til 2025
Sum avsetninger til planlagte tiltak i fremtidige budsjettår	*123 121*	*121 200*	*108 646*	*-12 554*
Andre avsetninger				
Avsetninger til andre formål/ikke spesifiserte formål	10 311	888	2 678	1 790
Fri virksomhetskapital	0	0	0	0
Sum andre avsetninger	*10 311*	*888*	*2 678*	*1 790*
Langsiktige forpliktelser (netto)				
Langsiktig forpliktelse knyttet til anleggsmidler	0	0	0	0
Annen langsiktig forpliktelse	0	0	0	0
Sum langsiktige forpliktelser	*0*	*0*	*0*	*0*
Sum netto gjeld og forpliktelser	*135 595*	*125 886*	*114 479*	*-11 407*

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på
www.regjeringen.no

Trykk: Aksell AS – 10/2026

